

**“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19
Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri**

Program Kodu: 1001–COVID-19

Proje No: 120K623

Proje Yürütücüsü:

Dr. Öğr. Üyesi Derya ADIGÜZEL ÖZBEK

Araştırmacı(lar):

Dr. Öğr. Üyesi Armağan Seçil MELİKOĞLU EKE

Danışman(lar):

Prof. Dr. Gülay USTA

Prof. Dr. Rauf Nurettin NİŞEL

Bursiyer(ler):

Elif GELMEZ DEMİR

Furkan EVLİYAOĞLU

Özge ILIK

Sedef SAV

Hayriye Melda AKDAĞ

Kübra MERTEL

ARALIK 2020

İSTANBUL

ÖNSÖZ

““Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı, 120K623 no'lu bu proje TÜBİTAK ARDEB 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı kapsamında açılan “COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler” başlıklı özel çağrısı kapsamında desteklenmiştir.

Proje kapsamında, COVID-19 ile hayat eve sığar diyerek, evlerine çekilen insanların, konut kullanım hiyerarşisindeki değişimler, konutun fiziksel ve psiko-sosyal gerçekliğindeki dönüşümler, nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanıldığı araştırma tasarımı ile sorgulanmıştır. Bu sorgulama sonucu, COVID-19 süreci ve sonrasında insanların konut beklentileri ve talepleri ön görülerek, mevcut konutların kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri önerilmiştir.

Proje sürecinde yapılan anket çalışmasının, İstanbul'da yaşayan katılımcılarla paylaşılmasına katkı veren, başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere tüm İstanbul ilçe belediyelerine, araştırmanın duyurulması ve kamuoyu ile paylaşılmasına www.iku.edu.tr üzerinde imkan sağlayan İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörlüğü'ne, nicel ve nitel araştırma sürecine destek veren değerli katılımcılarımıza, tasarım stratejilerinin uygulama önerisine dönüşmesine katkı koyan sevgili öğrenci katılımcılarımıza, şahsım ve ekibim adına teşekkürlerimi sunarım.

Proje Ekibi Adına

Dr. Öğr. Üyesi Derya ADIGÜZEL ÖZBEK (Yürütücü)

ÖZET

Bu proje COVID-19 pandemisinin konutun fiziksel ve psiko-sosyal durumunu etkileyerek, dönüştürdüğü, yeni ve farklı işlevler ve ihtiyaçlar eklediği ve insanların konuttan beklentilerinin değişime uğradığı/uğrayacağı tezine dayanmaktadır. Projenin temel amacı, bu değişimin sorgulanarak tespit edilmesi, bu tespitlere dayanarak mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri geliştirmektir. COVID-19 pandemisiyle birlikte evlerde yaşanan mekânsal (fiziksel) ve anlamsal (psiko-sosyal) değişimlerin tespit ve sorgulama süreci için pandeminin devam etme durumuna bağlı olan bir araştırma tasarımı geliştirilmiştir. Bunun için niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemleri birlikte ve diyalektik bir yapı içinde kullanılmıştır. Araştırmanın ilk adımı olan literatür bölümünde konutun fiziksel ve psiko-sosyal bileşenlerine yer verilmiş, COVID-19 pandemisinin süreçleriyle birlikte bu bileşenlerin nasıl bir değişimden geçmekte olduğu ve konuta eklenen yeni işlev ve ihtiyaçlar araştırılmıştır. Araştırmanın ikinci adımında, nicel araştırma yöntemi olan anket tekniği COVID-19 pandemisinin Türkiye’de en çok etkilediği illerin başında gelen İstanbul ilinde yaşayan katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrasında herhangi bir zaman diliminde evin fiziksel ve psiko-sosyal durumu, COVID-19 pandemisiyle eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın üçüncü adımında anket tekniği ile elde edilen verileri derinleştirmek için niteliksel araştırma yöntemi olan açık uçlu-yarı yapılandırılmış sorular ile online görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma bölümü, nicel araştırma bölümünde ulaşılan sonuçların daha kapsamlı araştırılmasına yönelik ilerleyen bir süreç olmuştur. Örneklem grubunun tanımlanmasında ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırmanın sonuçları referans alınmıştır. Nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanıldığı araştırma tasarımından gelen veriler birlikte değerlendirilerek, bütüncül sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma tasarımından elde edilen sonuçlar ve öneriler, son bölümü oluşturan tasarım stratejisi adımında mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım üretimlerine dönüştürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 Pandemisi, Konut, Ev, Araştırma Tasarımı, Konut Tasarım Stratejisi

ABSTRACT

This project is based on the argument that the COVID-19 pandemic affects the physical and psycho-social condition of the home thereby transforms housing, adds new and different functions and needs, and that changed /will change people's expectations from the housing. The main purpose of the project is to establish this change by questioning and to develop design strategies for the utilization opportunities of the existing housing stock / the new housing based on the findings. A research design, correlated to the continuation of the pandemic, has been developed for the establishment and questioning process of the spatial (physical) and semantic (psycho-social) changes experienced in homes with the COVID-19 pandemic. Therefore, quantitative and qualitative research methods were used together in a dialectical way. The literature review chapter, which is the first phase of the research, contains the physical and psycho-social components of the housing, and also it investigates how these components are undergoing change with the processes of the COVID-19 pandemic and which new functions and needs will be added to the housing. In the second phase of the research, a questionnaire, a technique of the quantitative research method, conducted with the participants living in Istanbul, which is one of the most affected cities by the COVID-19 pandemic in Turkey. Participants' views on the physical and psycho-social conditions of the home, precautions of hygiene, social life needs, working from home, and distance education any time frame before, during, and post periods of the COVID-19 pandemic quarantine were received. In the third phase of the research, an online interview technique with open-ended, semi-structured questions, which is a qualitative research method, was used to deepen the data obtained by the questionnaire technique. The qualitative research chapter has been a developing process towards a more extensive investigation of the results obtained in the quantitative research chapter. The results of the quantitative research were taken as a reference in defining the sample group and preparing the semi-structured interview form. Integrative results were achieved by evaluating the data obtained from the research design in which quantitative and qualitative techniques were used together. The results and proposals derived from the research design were transformed into design productions for the utilization opportunities of the existing housing stock and the new housing to be built in the design strategy chapter, which constitutes the last phase of the research.

Keywords: COVID-19 Pandemic, House, Housing, Home, Research Design, Housing Design Strategy

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİL LİSTESİ	VI
TABLO LİSTESİ.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	4
1.2. Araştırmanın Yöntemi.....	6
2. COVID-19 PANDEMİSİ İLE DEĞİŞEN EV GERÇEKLİĞİ.....	11
2.1. Barınma Konut ve Ev Üzerine Okumalar.....	11
2.2. Konutu Tanımlayan Bileşenler.....	14
2.2.1. Psiko-sosyal Bileşenler.....	17
2.2.2. Fiziksel Bileşenler.....	21
2.3. COVID-19 Pandemisinde Konutu Tanımlayan Bileşenler	24
2.3.1. COVID-19 Pandemisinde Konutun Psiko-sosyal Bileşenleri	26
2.3.2. COVID-19 Pandemisinde Konutun Fiziksel Bileşenleri	28
2.4. COVID-19 Sürecinde Evi Konu Alan Üretim ve Paylaşımlar	32
2.4.1. Üretim + Paylaşımlar	33
2.4.2. Paylaşımlar.....	42
2.5. COVID-19 Pandemisinde Ev: Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi	44
3. COVID-19 PANDEMİSİNDE EV: NİCEL ARAŞTIRMA SÜRECİ.....	48
3.1. Nicel Araştırma: Anketin Kurgusu, İçeriği ve Kapsamı	48
3.1.1. Anketin Pilot Çalışması ve Bulguları.....	54
3.2. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Kurgusu, İçeriği, Kapsamı ve Bulguları	73
3.2.1. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Arka Plan Değişkenleri Bulguları	76
3.2.2. COVID-19 Pandemi Zamanında Ev Bileşenlerinin Bulguları.....	85
3.2.2.1. Dikey İlişkiler: Evin Bileşenleri	86
3.2.2.2. Yatay İlişkiler: Zaman-COVID-19 Pandemisi Karantina Öncesi, Süresi ve Sonrası	124
3.2.2.3. Çapraz İlişkiler: Zaman ve Ev Bileşenlerinin Kesişimi	138
3.3. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Sonuçları.....	147

4.	COVID-19 PANDEMİSİNDE EV: NİTEL ARAŞTIRMA SÜRECİ	153
4.1.	Nitel Araştırma: Görüşmelerin Kurgusu, İçeriği ve Kapsamı	153
4.1.1.	Görüşmelerin Pilot Çalışması ve Bulguları	156
4.2.	COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Kurgusu, İçeriği, Kapsamı ve Bulguları	157
4.2.1.	COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Arka Plan Değişkenlerinin Bulguları	161
4.2.2.	COVID-19 Pandemisinde Evin Psiko-Sosyal Durumu	166
4.2.3.	COVID-19 Pandemisinde Evin Fiziksel Durumu	174
4.2.4.	COVID-19 Pandemisinde Eve Eklenenler	186
4.2.4.1.	Evden / Uzaktan Çalışma	187
4.2.4.2.	Evden / Uzaktan Eğitim	191
4.2.4.3.	Sosyal Yaşam İhtiyaçları	194
4.2.4.4.	Hijyen Önlemleri	198
4.2.5.	COVID-19 Sonrası Gelecek Senaryoları	201
4.3.	COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Sonuçları	207
5.	COVID-19 PANDEMİSİ İLE EVDE YAŞAM: ARAŞTIRMADAN TASARIM STRATEJİSİNE	213
5.1.	COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konuttan Beklentiler	213
5.2.	COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri	215
5.3.	COVID-19 Pandemisi ile Konutta Yaşam: Tasarım Stratejileri Sonuçları	289
6.	SONUÇLAR	291
7.	KAYNAKÇA	300

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma tasarımının kurgusu.....	10
Şekil 2. Araştırmacıların mekâna ilişkin düşünceleri.....	16
Şekil 3. Proje kapsamında kabul edilen mekânın bileşenleri.....	17
Şekil 4. COVID-19 pandemisi sürecinde değişen iletişim yöntemleri (URL-12, URL-13, Arslan,2020, URL-14).....	27
Şekil 5. Evin Halleri- Ev Çizim Talimatları Atölyesi. Elif Ekinci (2020).	34
Şekil 6. Evin Halleri- Uçsuz Bucaksız Azınlık 2 Atölyesi. Konut ve Yeni Olasılıklar Grubu (2020).	34
Şekil 7. Acil Korona Mekânları internet sitesi, Arşiv başlığı ekran görüntüsü (2020).....	35
Şekil 8. Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Nusret İrfan Uşun, Rabia Nur Bilekli, Seda Karakurt (2020).	36
Şekil 9. Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Asude Yokuş (2020).	36
Şekil 10. Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi- Günlük Yaşam Pratikleri. (2020).	37
Şekil 11. Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi-İnfografik Üretim, (2020).	38
Şekil 12. Evin Yeniden Keşfi Atölyesi Vera Yıldız (2020) (sol), Evin Yeniden Keşfi Atölyesi. Sedanur Alaçam (2020) (sağ).	39
Şekil 13. Re-Set Workspace İnternet Sitesi – Oturumlar Başlığı (2020).	40
Şekil 14. Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Beyza Nur Özanlı (2020) (sol), Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Rukiye Nur Eren (2020) (sağ).....	41
Şekil 15. Madem Evdeyiz Instagram hesabı, Hikayelerden Örnekler (2020)	42
Şekil 16. Hazır Evdeyken Instagram hesabı, profil sayfası ekran görüntüsü (2020).	43
Şekil 17. COVID-19 pandemisi ile konutun psiko-sosyal bileşenlerindeki değişim.....	45
Şekil 18. COVID-19 pandemisi ile konutun fiziksel bileşenlerindeki değişim.....	46
Şekil 19. Anket tasarımında soru grupları.....	50
Şekil 20. Anket tasarımı.	53
Şekil 21. Pilot anket soru grupları.	55
Şekil 22. Katılımcıların yaşadıkları yer.....	56
Şekil 23. Katılımcıların demografik değişkenleri.	56
Şekil 24. Katılımcıların ev halkı türü ve evdeki pozisyonları.	57
Şekil 25. Katılımcıların evlerinin oda sayısı, metrekaresi ve özellikleri.....	57
Şekil 26. Karantina süresi evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu.....	58
Şekil 27. Karantina süresi evden/uzaktan eğitime geçme durumu	58
Şekil 28. Anket soru grupları.....	75
Şekil 29. Katılımcıların yaşadıkları yaka.	76
Şekil 30. Katılımcıların ilçe dağılımları.	77
Şekil 31. Demografik değişimler.	78
Şekil 32. Ev halkına ilişkin veriler.....	79
Şekil 33. Evlerinin oda sayısı, mülkiyet durumu ve metrekaresi.....	79
Şekil 34. Ev özelliklerine ilişkin veriler.	80
Şekil 35. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu	81
Şekil 36. Ev halkının evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu.....	82
Şekil 37. Evden/uzaktan eğitime geçme durumu.....	83
Şekil 38. Ev halkından birinin evden/uzaktan eğitime geçme durumu.....	83
Şekil 39. Anket sorularının analiz sistemi.	85
Şekil 40. Dikey ilişkiler: evin bileşenlerinin analizleri.	87
Şekil 41. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumu bileşenleri.	88
Şekil 42. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumu bileşenleri.	89
Şekil 43. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumu bileşenleri.	89
Şekil 44. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumu.....	96
Şekil 45. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumu.	97
Şekil 46. COVID-19 pandemisi karantina süresi ev halkı türü ve ilişkileri.....	97
Şekil 47. COVID-19 pandemisi karantina süresi eve eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri.....	98

Şekil 48. COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışma.....	98
Şekil 49. COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan eğitim.....	99
Şekil 50. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumu.	114
Şekil 51. COVID-19 pandemisi karantina sonrası eve eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri.....	114
Şekil 52. Yatay ilişkiler: Zaman - COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi, sonrası analizleri..	125
Şekil 53. Evin psiko-sosyal durumu bileşenlerin analizi.....	126
Şekil 54. Evin fiziksel durumu bileşenlerinin analizi.	127
Şekil 55. Eve COVID-19 ile eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen analizleri.....	131
Şekil 56. Evden/uzaktan çalışma durumu.....	132
Şekil 57. Evden/uzaktan eğitim durumu.	132
Şekil 58. Ev halkı türü ve ilişkileri.....	133
Şekil 59. Çapraz ilişkiler: zaman ve ev bileşenleri kesişimlerinin analizleri.	139
Şekil 60. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu tasarımında sorgu grupları.	155
Şekil 61. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu soru grupları	159
Şekil 62. Katılımcıların demografik değişkenleri (Tablo Ek O.1.).....	162
Şekil 63. Katılımcıların ev değişkenleri (Tablo Ek O.1.).....	164
Şekil 64. Katılımcıların evden / uzaktan çalışmaya ve eğitime geçme durumu (Tablo Ek O.1.).....	165
Şekil 65. Evin psiko-sosyal durumu kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.2.).....	167
Şekil 66. Fiziksel durumu kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.3.)	175
Şekil 67. Evden / Uzaktan çalışma kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.4.).....	188
Şekil 68. Evden / Uzaktan eğitim kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.5.).....	192
Şekil 69. Sosyal yaşam ihtiyacı kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.6.).....	194
Şekil 70. Hijyen önlemleri kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.7.).....	198
Şekil 71. Gelecek senaryoları kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.8.).....	201
Şekil 72. Tasarım stratejilerinin uygulama düzeyleri.....	216
Şekil 73. Tasarım stratejileri uygulama strüktürü.....	216

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki	59
Tablo 2. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	60
Tablo 3. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.	61
Tablo 4. COVID-19 sonrası evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.	61
Tablo 5. COVID-19 sonrası evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	62
Tablo 6. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	63
Tablo 7. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	64
Tablo 8. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu arasındaki ilişki.	64
Tablo 9. COVID-19 süresi evin fiziksel durumu ile COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu arasındaki ilişki.	65
Tablo 10. COVID-19 süresi ve sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişim arasındaki ilişki.	65
Tablo 11. COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişimi ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	66
Tablo 12. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumunun COVID-19 sonrası sosyal yaşam ve mekânsal değişikliklerle ilişkisi.	67
Tablo 13. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun hijyen önlemleri için yeterli olması ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	67
Tablo 14. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun sosyal yaşam için yeterli olması ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	68
Tablo 15. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile iş verimlilikleri arasındaki ilişki.	69
Tablo 16. Evden/uzaktan çalışma iş verimlilikleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	69
Tablo 17. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	70
Tablo 18. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	71
Tablo 19. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.	90
Tablo 20. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	91
Tablo 21. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	93
Tablo 22. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile yalnız yaşamak görüşü arasındaki ilişki.	95
Tablo 23. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile ev halkı durumu arasındaki ilişki.	95
Tablo 24. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasında ilişki.	99
Tablo 25. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.	100
Tablo 26. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.	101
Tablo 27. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile hijyen önlemleri arasındaki ilişki.	102
Tablo 28. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	103
Tablo 29. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.	105
Tablo 30. COVID-19 süresi eve eklenenler-hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçları- ile ev değişkenleri arasındaki ilişki.	107
Tablo 31. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile yalnız yaşamak görüşü arasındaki ilişki.	108
Tablo 32. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile ev halkı durumu arasındaki ilişki.	109
Tablo 33. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma arasındaki ilişki.	109
Tablo 34. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan eğitim arasındaki ilişki.	110
Tablo 35. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma için kullanılan mekân arasındaki ilişki.	111
Tablo 36. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan eğitim için kullanılan mekân arasındaki ilişki.	112
Tablo 37. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.	115

Tablo 38. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile hijyen önlemleri arasındaki ilişki.....	116
Tablo 39. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.....	118
Tablo 40. COVID-19 sonrası ve süresinde eve eklenenler -sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri- ile ev özellikleri arasındaki ilişki.....	120
Tablo 41. COVID-19 öncesi ve süresinde evin psiko-sosyal durumu.....	127
Tablo 42. COVID-19 öncesi ve süresinde evin fiziksel durumu.....	128
Tablo 43. COVID-19 öncesi ve süresinde yalnız yaşamak görüşü.....	128
Tablo 44. COVID-19 öncesi ve süresinde ev halkı.....	129
Tablo 45. COVID-19 öncesi ve sonrası evin fiziksel durumu.....	129
Tablo 46. COVID-19 öncesi ve sonrası yalnız yaşamak görüşü.....	130
Tablo 47. COVID-19 öncesi ve sonrası ev halkı görüşleri.....	130
Tablo 48. COVID-19 süresi ve sonrası evin fiziksel durumu.....	133
Tablo 49. COVID-19 süresi ve sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları.....	133
Tablo 50. COVID-19 süresi ve sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri.....	134
Tablo 51. COVID-19 süresi ve sonrası evden/uzaktan çalışma.....	134
Tablo 52. COVID-19 süresi ve sonrası evden/uzaktan eğitim.....	135
Tablo 53. COVID-19 süresi ve sonrası yalnız yaşamak görüşü.....	136
Tablo 54. COVID-19 süresi ve sonrası ev halkı görüşü.....	136
Tablo 55. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 süresinde evin fiziksel arasındaki ilişki.....	140
Tablo 56. COVID-19 öncesi fiziksel durumu ve COVID-19 süresinde psiko-sosyal durumu arasındaki ilişki.....	140
Tablo 57. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 süresi sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.....	141
Tablo 58. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile COVID-19 süresinde hijyen önlemleri arasındaki ilişki.....	142
Tablo 59. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu arasındaki ilişki.....	142
Tablo 60. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.....	143
Tablo 61. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal düzenleme.....	144
Tablo 62. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu.....	145
Tablo 63. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma için kullanılan mekân arasındaki ilişki.....	145

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca doğal afetlerin doğrudan fiziksel mekânı etkileyen, hatta köklü yok oluş ve yeniden inşalara neden olan süreçler olduğu bilinmektedir. Doğal afetlerin yanı sıra çeşitli salgınlar ve benzeri hastalıkların da kentlerimiz ve mekanlarımız üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. İnsanlık tarihi ile birlikte başlayan salgın hastalıklar, siyasal, toplumsal, ekonomik etkileri de beraberinde getirirken aynı oranda mekanları da değişime zorlamıştır. 19 yüzyılda ortaya çıkan veba, kolera, İspanyol gribi gibi hastalıklar, kentler ve mekân için birçok mücadelenin zamanları olmuştur. Bu zamanı özel kılan bir diğer durum ise endüstri devriminin getirdiği salgınların yanında endüstri devriminin getirdiği sağlıksız yerleşimlerin hastalıkları ve buna bağlı olarak salgınları tetiklemesidir. Bu dönemde farklı disiplinlerden uzmanlarla yapılan çalışmalar sonucu, salgın yayılımını engellemek için kentsel altyapı sistemleri geliştirilmiş, hijyenik, işlevsel ve gün ışığı ihtiyacı karşılanan konut çözümleri üretilmiştir.

21. yüzyılda da benzer bir sürece tanıklık edilmektedir. Çin'in Hubei Eyaleti'nde bulunan Wuhan kentinde Aralık 2019'da başlayan salgın, tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 salgını ile yaşamlarımız hızla değişmektedir. Virüsün hızla yayılmasına paralel bir şekilde, hastalığın çok ağır seyretmesi ve ölüm oranlarının fazla olması insanları da aynı oranda sert ve katı tedbirler almaya itmektedir. Önce sınırlar kapatılarak her ülke kendi kabuğuna, sonrasında karantina uygulamaları ile toplumlar evlere çekilmektedir.

Ülkemizde ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla önlemler üst düzeyde artırılmış, hayat eve sığar denilerek, ev yaşamının, evlerde kalmanın önemine dikkat çekilmiş ve insanların evlerinde kalması beklenmiştir. Mart-Haziran 2020 arasında karantina süresi olarak adlandırılan dönem, kuralların en sıkı olduğu, sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı, şehir giriş-çıkışlarının denetlendiği, farklı yaş gruplarına farklı sokağa çıkma izinlerinin tanımlandığı, bir süreç olmuştur. Haziran 2020 sonrası da daha hafifletilmiş tedbirler ile yeni normalleşme süreci başlamıştır (URL-1, URL-2, URL-3, URL-4). Bu süreçler, başta toplum sağlığı olmak üzere ekonomiyi, toplumsal ilişkileri, eğitimi, mekanlarımızı, çalışma şartlarımızı ve metotlarımızı kısacası tüm yaşamımızı etkilemekte, tüm disiplinlerde doğru bildiklerimizi sorgulatmaktadır.

Pandeminin getirdiği karantina önlemleri ile birlikte hayatımıza sosyal mesafe kavramı girerek toplumsal iletişimimiz, sekteye uğramakta, sosyal izolasyon ile kamusal mekanlarımız terkedilmektedir. Yaşamımızın tüm mekânsal katmanlarının evlerimize sığdırılması zorunlu bir hale gelmiştir. COVID-19 salgını nedeniyle hayat eve sığar diyerek, dünyadaki kabuğumuz olan evlerimize çekilmemiz, kendimize, evimize, toplumsal ilişkimize ayna tutmamızı

sağlamaktadır. Gündelik yaşamın koşturması içinde gerçekliği ve anlamı üzerine çok da düşünmediğimiz, salt bir korunma halinin karşılığı olarak görülen evlerimiz, bu salgın ile birlikte tüm hayatımızın sığınağı biricik mekânımız olmaktadır. Sommerville (1997) evin fiziksel bir gerçekliği ve düşünsel bir boyutu olduğunu dile getirmektedir (Sommerville, 1997). Bu süreçte gerçekliğimiz hayat eve sığar olurken, kente yayılan faaliyetlerimiz, evlerimizin içine konumlanmaktadır. Evin hem fiziksel gerçekliği hem de psiko-sosyal durumunu tanımlayan anlamı değişmektedir.

Evlerimiz dijital araçların kullanımı ile okul, ofis, e-sağlık hizmetleriyle aile sağlığı merkezi, canlı yayınlar, online toplantı platformları ile sosyal mekân (spor salonu, sinema salonu, tiyatro sahnesi) ihtiyacını karşılamakta durumunda kalmıştır. Evden/uzaktan çalışma ve eğitim sistemleri ile tüm eğitim ve iş süreçleri evden organize edilip yapılabılır hale getirilmektedir. Sanal mekân deneyimi ile müzeler evlerimizden gezilmektedir. Kahveler artık online toplantı platformlarında, karşılıklı içilmektedir. Toplumun bir araya getiren tüm kamusal ve yarı kamusal mekanların, fiziksel mekân karşılığı evdir. Ev artık insanın mahrem alanı olmasının yanında toplumsal ilişkilerin kurulduğu, çevrimiçi olarak dünyaya açıldığı yer haline gelmiştir. Evin bu dönüşümü, yaşayanların psikolojisini de etkilemekte, uzun süre evde yalnız veya ev halkı ile birlikte izole olmanın farklı psikolojik etkileri ortaya çıkardığı veya çıkaracağı düşünülmektedir. Ev içi ve dışı ilişkiler ve iletişim şekilleri yeniden yapılanmaktadır.

Bu değişimler ile evin işlev ve kullanım çeşitliliği değişirken evin fiziksel gerçekliği ve psiko-sosyal anlamı da dönüşmektedir. Evin dış dünya ile ilişkide sınır oluşturduğu algısı, yerini dış dünya ile ilişki kurulan yer anlamına bırakmaktadır. Evden çalışma, evden alışveriş, evden eğitim, evden toplantı, evden konser gibi çevrim içi olma hali mahremiyeti de sorgulatmaktadır. Evler, çevrimiçi platformlarla dünyaya açılırken, kullanıcılarda en mahrem mekanları olan evlerinde, ev halleri ile görünür olmaktadır. Diğer yandan, evin iç mekân metre karesinin artırmak için gerekliliği sorgulanmadan kapatılan balkonlar ve teraslar, dışarı ile ilişki mekanlarımız olarak önem kazanmaktadır. Balkonlu evler bir ayrıcalık, teraslı evler imtiyaz göstergesi konumuna gelmektedir. Balkonun nasıl kapatabiliriz sorusu yerini evleri dış mekâna nasıl açabiliriz sorusuna bırakmaktadır. Origoni ve Origoni'de (2020) belirtildiği gibi balkonlar artık bir gözlem değil, kente ve kamusal yaşama katılım alanıdır. İletişim teknolojilerinin aşırılıklarından, çıplak gözle bakmak için balkonlara kaçılmakta ve balkonların katılımcı işlev özelliği yeniden keşfedilmektedir. Evimizin içindeyken aynı zamanda dışarı ile aracımsız iletişime geçtiğimiz balkonlar, hemen duvarın dibinde eşik tanımlayan ara mekanlardır (Origoni ve Origoni, 2020).

Diğer yandan yeme-içme mekanlarının kapanması, en önemlisi virüs bulaşma riski insanları evde daha çok yemek yapmaya, hatta ekmek yapmaya yöneltmektedir. Evde vakit geçirmenin

farklı yolları aranarak, dikiş dikmek, bitki yetiştirmek, örgü örmek, resim yapmak gibi farklı üretimler yapılmaktadır. Yani, evden üretim her alanda artış göstermektedir. Diğer yandan hem sağlık hem de hareketsizliğinin önüne geçmek için evde spor aktiviteleri yapmanın yanında dijital platformlar üzerinden spor dersleri alınmaktadır. Tüm bu değişim ve dönüşümler, evde farklı mekânsal ihtiyaçlar, durumlar ve bunlar arası ilişkiler tanımlamaktadır. Bunların yanında, virüsün yüzeylerden buluşma riski nedeni ile pek de alışık olunmayan hijyen anlayışıyla karşılaşmaktadır. Eve alınan veya giren tüm ürünler, belirli bir yerde bekletilmekte, sonra titizlikle yıkanarak kullanılmaktadır. Dışarıdan gelen kişi önce kendini dezenfekte etmekte, kıyafetleri başka bir yerde depolanmaktadır. Hayatımıza ve evlerimize, temiz-kirli mekân, dezenfekte olma hali ve bunlara yönelik ürünler ve gereksinimler girmektedir. Evlere kademeli şekilde arınarak girilmekte; evin iç-dış mekân eşikleri değişmektedir.

Sadece evlere girilirken değil, insanlarla iletişimde de aralara eşikler konulmaktadır. “Komşu komşunun külüne muhtaç” sözüne sahip bir toplumdan, komşusu ile ortak mekanlarda karşılaşmaya korkan bir topluma gidilmektedir. Bu da bizi kültürel mekân kodlarımıza bakmaya itmekte; geleneksel Türk evinin girişinde veya hemen avluda yer alan çeşmeler ile temizlenip içeri, yaşam alanına girme durumunu hatırlatmaktadır. Tanımlı bir kapı önü yaklaşımı, iç-dış arasında eşik tanımlayan avlular, yarı kamusal alan olan ara sokaklar, çıkmaz sokaklar üzerine düşündürmektedir (Geleneksel Türk evi ile ilgili bkz. Cansever, 2010; Bolak Hisarlıgil ve Uluoğlu, 2008; Bektaş, 2016; Kuban, 1995 ve Kuban, 1982)

Hayatlarımız eve sığarken, buna paralel olarak evlerimiz çok bileşenli bir değişim geçirmektedir. COVID-19 pandemisinden sonra da salgının yarattığı korku, uzunca bir süre evden çıkmamızı zorlaştıracığı öngörülmekte ve ev kullanımının artacağı tahmin edilmektedir. (Makhno, 2020). Evden çalışma anlayışı ile düşük metrekaresine rağmen iş merkezlerine yakınlığı nedeniyle tercih edilen evler yerine şehirden nispeten uzak, yüksek metrekaresi evlerin tercih edileceği ön görülmektedir. Ayrıca bu evlerin, çalışma ortamına uygun mekân kurgularını sağlaması beklenecektir (Başdoğan, 2020). Salgın sonrası evlere yüklenen farklı mekân gerçeklikleri ve anlamları ile farklı ihtiyaçların karşılanması, aynı zamanda yeni bir atmosfer yaratılması talep edileceği düşünülmektedir. Zaten şu an içinde bulunduğumuz, karantina sonrası süreçte, bu etkiler ve talepler her gün karşımıza çıkmaktadır.

Proje kapsamında, COVID-19 ile hayat eve sığar diyerek, evlerine çekilen insanların, ev kullanım hiyerarşisindeki değişimler, fiziksel gerçekliğindeki dönüşümler, buna bağlı olarak evin hangi anlama evirildiği tespit edilecektir. Bu bağlamda, evin yeni kullanımına ve anlamlarına bağlı olarak COVID-19 pandemisi süresi ve sonrasında insanların nasıl evlerde yaşamak isteyeceği belirlenerek, mevcut evlerin kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar

için tasarım stratejileri geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda araştırma aşağıdaki soruları gündeme getirerek cevaplarını aramaktadır.

- COVID-19 pandemisi karantina süresinde sosyal izolasyon sağlamak için evde kalmak, evin fiziksel ve psiko-sosyal durumunu nasıl dönüştürmektedir?
- Uzun süre yalnız veya ev halkı ile birlikte izole yaşamının fiziksel ve psikolojik etkileri açısından ev mekân kurguları nasıl olmalıdır?
- Sosyal yaşamın ve mekanlarının eve sığdırılması ile birlikte hijyen önlemleri, evde ne gibi mekânsal gereksinimler ortaya çıkarmaktadır?
- Evlerimize COVID-19 ile eklenen evden/uzaktan çalışma ve eğitim işlevlerinin mekânsal karşılığı nasıl olmaktadır ve bu durum eve ne gibi ihtiyaçlar getirmektedir?
- Hem fiziksel mekân anlamında hem de bireyin psikolojisi açısından pandemi sonrası yeni ev tasarımlarında dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?
- Olası bir pandemi durumunda evin duruma adaptasyonu nasıl olabilir ve yeni yapılacak konutlarda nelere dikkat etmek gerekmektedir?

1.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Proje yukarıda detaylı açıklandığı üzere COVID-19 pandemisinin konutun fiziksel ve psiko-sosyal durumunu etkileyerek, dönüştürdüğü, yeni ve farklı işlevler ve ihtiyaçlar eklediği ve insanların konuttan beklentilerinin değişime uğradığı/uğrayacağı tezine dayanmaktadır. Projenin temel amacı, bu değişimin sorgulanarak tespit edilmesi, bu tespitlere dayanarak mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri geliştirmektir. Araştırmanın bu temel amaç doğrultusunda hedefleri şunlardır:

- COVID-19 pandemisi nedeni ile ev mekanlarında yaşanan fiziksel ve psiko-sosyal değişimin belirlenmesi,
- COVID-19 pandemisi nedeni ile evden/uzaktan çalışma ve eğitim düzenin getirisi olan mekân düzenlemeleri ve ihtiyaçlarının neler olduğunun saptanması,
- COVID-19 pandemisi nedeni ile sosyal yaşamın ve mekanlarının eve sığdırılmasının yarattığı mekânsal gereksinimlerin analiz edilmesi,
- COVID-19 pandemisi nedeni ile evde uzun süre yalnız veya ev halkı ile birlikte olmanın yarattığı fiziksel ve psikolojik etkilerin, mekâna yansımalarının incelenmesi,
- COVID-19 pandemisi nedeni ile değişen hijyen kavramına bağlı olarak evlerde alınan mekânsal önlemlerin ve düzenlemelerin incelenmesi,
- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evlerin nasıl tanımlandığının ve bu süreçte evlere ilişkin düşüncelerin nasıl değiştiğinin sorgulanması,

- COVID-19 pandemisi karantina sonrası için mevcut evlerin mekân kurgularının olanakları ve yeni konutların mekânsal organizasyonlarına yönelik tasarım stratejilerinin oluşturulması.
- Olası bir pandemi durumunda evin adaptasyonu için tasarım stratejilerinin planlanmasıdır.

Bu amaçlar doğrultusunda proje; mimar, iç mimar başta olmak üzere konut tasarımı ve üretiminde rol alan paydaşlar için rehber olacak ve kullanıcı tarafından konutlarda meydana gelecek mekânsal dönüşüm talebine yönelik çözüm önerileri içermektedir. Ayrıca, konut sektöründeki paydaşlar, araştırma kapsamında eve ilişkin yapılan güncel tespitler sayesinde gelecekte tasarlanacak konutlardaki mekânsal ihtiyaca bağlı arz-talep dengesini ön görebilecektir. Bu bağlamı ile COVID-19 pandemisinin, konut mekanına olan etkileri ele alınmaktadır, kentsel, kamusal ve yarı kamusal mekanlarla birlikte yeme-içme mekanları, kültür yapıları, alışveriş mekanları ve sağlık mekanlarının incelenmesi bu projenin kapsamı dışındadır.

Projenin nicel ve nitel adımlardan oluşan araştırma safhası COVID-19'dan en çok etkilenen illerin başında gelen İstanbul ilinde yürütülmüştür. İstanbul ili gibi büyük ve çok bileşenli bir metropolün konut mekanlarının araştırma alanı seçilmesi; konunun çok boyutlu incelenmesine imkân verirken, araştırma yöntemlerinin uygulama süreçlerinde farklı zorlukları beraberinde getirmiştir. Bu zorluklardan en önemlileri araştırma örneklemini tanımlama ve örneklem grubuna ulaşmadır. Bunun için İstanbul Büyükşehir Belediyesi aracılığıyla İstanbul ilçe belediyeleri ile iletişime geçilerek, anketi duyurma konusunda destekleri istenmiş, ayrıca projenin internet sayfası kurularak gerekli duyurular oradan da yapılmıştır. Ankete katılım gönüllük esasına dayanarak online davetler ve duyurular üzerinden ilerlediğinden istenilen sayıya ulaşma ve tüm ilçelerden katılımın sağlanması karşılanamamıştır. Ancak üçüncü bölümde detaylı olarak yer verildiği üzere örneklem proje kapsamında olması gereken çeşitliliği sağlamaktadır. Ankete katılanların gönüllü olarak anket sonunda yer alan görüşme formunu doldurmaları üzerinden ilerleyen nitel araştırma adımında benzer zorluklar yaşanmasına rağmen örneklem çeşitliliği sağlanmıştır. Bu ve diğer araştırma zorluklarını aşmak için hem nicel hem nitel araştırma adımlarında pilot çalışmalar yapılmış ve ilgili bölümlerde pilot çalışma süreci, kapsamı, içeriği ve sonuçlarına yer verilmiştir. Bir sonraki bölümde; bu amaç, kapsam ve yaygın etkiye sahip projenin araştırma yöntemi ortaya konmaktadır.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın ilk adımı olan literatür bölümünde konutun fiziksel ve psiko-sosyal bileşenlerine yer verilmiş, COVID-19 pandemisi süreçleri ile bu bileşenlerin nasıl bir değişimden geçmekte olduğu ve konuta eklenen yeni işlev ve ihtiyaçlar ortaya konmuştur. Bu doğrultuda literatür bölümünde detaylı şekilde evin fiziksel durumunu tanımlayan; işlev, aydınlatma, hijyen ve güvenlik bileşenleri ile evin psiko-sosyal durumunu yani anlamını tanımlayan kişilik, yaşam biçimi, mahremiyet, kişisel mekân ve iletişim bileşenleri ele alınmış ve COVID-19 pandemisi ile nasıl bir değişimin içinde olduğu ortaya konmuştur. Mevcut durumun evlerde yarattığı yeni mekân ihtiyaçları ve düzenlemeleri, uzun süre yalnız veya ev halkı ile birlikte izole olmanın mekânsal getirileri incelenmiştir. Ayrıca, COVID-19 ile evlerimizde yeni durumlar tanımlayan sosyal yaşam ihtiyaçları, hijyen önlemleri, evden/uzaktan çalışma ve eğitim sistemlerinin mekânsal getirileri ele alınmıştır. Diğer yandan, COVID-19 pandemisi nedeni ile evlerde geçirilen sürenin uzamasına bağlı olarak sosyal medya platformlarının kullanım oranları artmış; bunun yanında yapılan paylaşımlar üzerinden üretimler ve toplu çalışmalar ortaya çıkmıştır. Üretimlerin çoğunun dolaylı ya da doğrudan ev-konut kavramıyla ilgili olması, sosyal medyayı COVID-19 pandemi sürecinin ev mekanına yansımalarının okunabileceği açık bir kaynak haline dönüştürmektedir. Proje kapsamında, bu açık kaynak literatür bölümünde detaylıca ele alınmıştır. Böylelikle hem konutun bileşenleri hem COVID-19 pandemi süreçleri ile konutta yaşanan değişimler üzerinden araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Bu nokta değinilmesi gerek bir konuda, konut ve ev ifadelerin projedeki konumudur. Araştırmada, konut mimari bir mekân türünü tanımlayan bir kavram, ev ise konutun kullanıcı ile etkileşime girerek anlamının oluştuğu mekânı ifade edecek şekilde yer almıştır. Bu kapsamda literatür bölümünde, konut üst başlığı altında konutu ve evi oluşturan bileşenler tartışılmıştır. Araştırmanın nicel ve nitel adımlarında, kullanıcının evi analiz edilerek, konut için önerilecek tasarım stratejilerinin bağlam zemini tanımlanmıştır. Sonuçta, literatür bölümünde konut ve ev bir arada incelenmiş, araştırma adımı eve odaklanarak, konut için tasarım stratejilerini ortaya koymuştur.

COVID-19 pandemisi ile birlikte evlerde yaşanan mekânsal (fiziksel) ve anlamsal (psiko-sosyal) değişimlerin tespit ve sorgulama süreci için pandeminin devam etme durumlarına bağlı olan bir araştırma tasarımı geliştirilmiştir. Bunun için niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemleri birlikte ve diyalektik bir yapı içinde kullanılmıştır. Süreçte tümevarımcı bir yaklaşım benimsenerek, araştırmanın anlık (cross-sectional) ve keşfedici olması amaçlanmıştır (Miles ve Huberman, 1994).

Araştırmanın ikinci adımında, nicel araştırma yöntemi olan anket tekniği kullanılmıştır. Ankette katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evlerine ilişkin deneyimlerinin, karantina

süresinde nasıl değiştiğinin anlaşılması, karantina sonrasında yapılanlar, yapılacak olanlar ya da öngörülerinin sorgulanması hedeflenmiştir. Anket, katılımcıların arka plan değişkenleri olarak tanımlayabileceğimiz, demografik özelliklerini ve ev özelliklerini sorgulayan sorularla birlikte, bireysel tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çoktan seçmeli soru gruplarından oluşmuştur. Demografik ve ev özelliklerinin yanı sıra evden/uzaktan çalışma ve eğitime geçme durumunu tanımlayan arka plan değişkenleri grubunda, çoktan seçmeli soru yer almıştır. Anketin COVID-19 pandemisinin süreçlerine odaklanan diğer bölümlerinde, evde yaşanan değişikliklerin tespit edilmesine yönelik tutum ve görüşlere ilişkin likert ölçeği kullanılan kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir. Anketin bu bölümü COVID-19 pandemisi karantina öncesi (Mart 2020 öncesi), COVID-19 pandemisi karantina süresi (Mart 2020-Haziran 2020 arası) ve COVID-19 pandemisi karantina sonrası (Haziran 2020 sonrası) olmak üzere üç farklı zaman dilimine ayrılmıştır. Karantinaya bağlı üç zaman dilimine odaklanan sorularda amaç; COVID-19 süreçleri ile evde yaşanan değişimlerin tespit edilmesidir. Bu doğrultuda anketin ikinci bölümü; evin psiko-sosyal ve fiziksel durumu, COVID-19 ile eve eklenen hijyen ve sosyal yaşam ihtiyaçları, bu süreçte ev halkı ilişkileri, evden/uzaktan eğitime veya çalışma durumuna yönelik sorular içermiştir. Katılımcılara, COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası zaman dilimlerinde, bu durum ve konularla ilişkili farklı sorular yöneltilmiştir.

Ankette, olasılıklı örneklem grubu üzerinden nicel veri toplanmıştır. Örneklem grubunu tanımlayan çalışma evreni, COVID-19 pandemisinin Türkiye’de en çok etkilediği illerin başında gelen İstanbul ili olarak belirlenmiştir. Katılımcılar online/çevrimiçi platformlar kullanılarak ankete katılmaya davet edilmiştir. Bu amaçla İstanbul Kültür Üniversitesi’ne bağlı bir web sayfası kurulmuş (URL-5), sayfa aracılığıyla projenin amacına, ekibine, anketine erişim linkleri oluşturulmuştur. Bununla birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi’ne, İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörlüğü aracılığıyla resmi bir yazı ile başvuru yapılmıştır. Süreci hızlandırmak adına İstanbul’daki tüm ilçe belediyeleri ile doğrudan da iletişime geçilmiştir. Anket sonuçları SPSS (Statistical Package for the Social Sciences-Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) yazılımı aracılığıyla; Pearson Korelasyonu, Ki-Kare testi ile betimsel istatistiklerden ortalama ve frekanslar kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü adımında, açık uçlu-yarı yapılandırılmış görüşme olan niteliksel araştırma tekniği, nicel araştırma sürecinde elde edilen verileri derinleştirmek için kullanılmıştır. Projenin araştırma tasarımı bağlamında nitel bölüm, nicel bölümde ulaşılan sonuçların üzerine katmanlaşarak ilerleyen bir süreç olmuştur. Örneklem grubunun tanımlanmasında ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırmanın sonuçlarından referanslar alınmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorular standartlaştırılmıştır, ancak standartlaştırılan bu sorular katılımcıya göre değişebilir ve kurgulanabilir nitelikte

hazırlanmıştır. Görüşmelerde öncelikle arka plan değişkenleri soruları yöneltilmiştir. Arka plan değişkenlerinin ilk bölümü olan demografik değişkinlerden sonra ev değişkenlerine geçmeden önce form, üç olası senaryo içerecek şekilde hazırlanmıştır. Katılımcıların karantina sonrası taşınma veya yazlığa giderek, karantina sonrasını orada geçirdikleri saptanmıştır. Taşınan katılımcılara, taşınma süreci ve taşınılan eve ilişkin soruları da içeren yarı-yapılandırılmış görüşme formu; yazlığa giderek normal zamanda kaldığından daha uzun süre kalan ya da karantina olasılığı nedeniyle yazlığa gittiğini belirten katılımcılara, yazlıktaki eve ve sürece ilişkin soruları içeren form uygulanmıştır. Temelde aynı olan yarı-yapılandırılmış görüşme formunun bu koşullar özelinde iki farklı olasılığı barındıran halleri hazırlanmış, gerekli durumlarda kullanılmıştır.

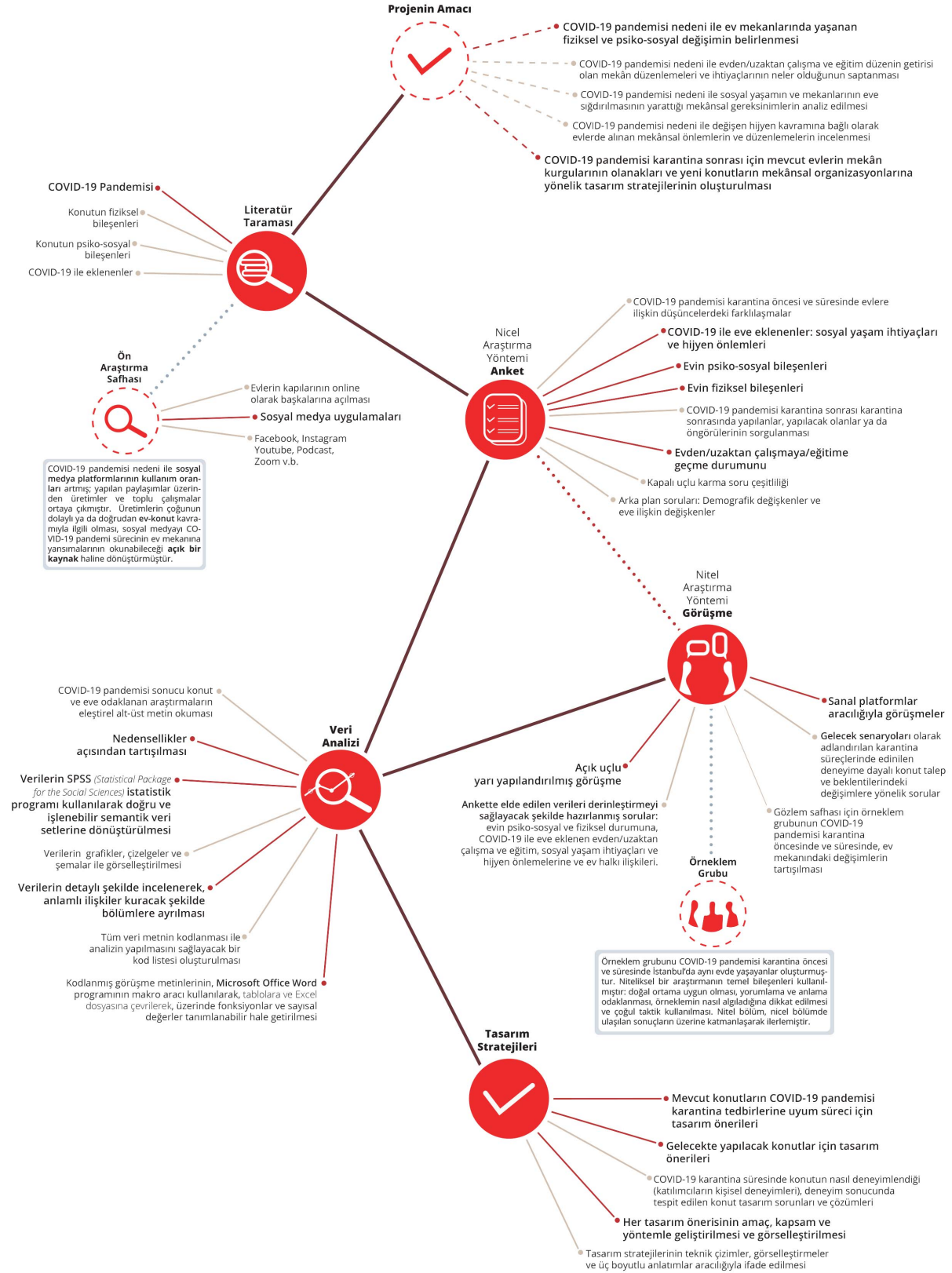
Görüşme formunun diğer soru grupları; evin psiko-sosyal ve fiziksel durumuna, COVID-19 ile eve eklenen evden/uzaktan çalışma ve eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemlerine ve ev halkı ilişkilerine yönelik olarak ankette elde edilen verileri derinleştirmeyi sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Katılımcılardan her soruyu, COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olacak şekilde üç farklı zaman dilimini düşünerek, üç farklı zaman dilimine göre cevaplamaları istenmiştir. Görüşme formunun sonunda, gelecek senaryoları olarak adlandırılan karantina süreçlerinde edindikleri deneyime dayalı konut talep ve beklentilerindeki değişimlere yönelik sorular yer almıştır.

Görüşmeler, COVID-19 pandemisi nedeniyle uzaktan, çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, İstanbul Kültür Üniversitesi'nin "iş birliği ve öğrenme platformu" olarak tanımladığı CATs platformu üzerinden yapılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler, ankete katılan gönüllü olarak görüşme formunu doldurarak araştırmaya destek verenler ile gerçekleşmiştir. Katılımcıların izni ile kayıt altına alınan görüşmeler öncelikle metin haline getirilmiştir. Görüşme metinlerindeki veriler çeşitli kodlamalara göre anlamlı parçalara ayrılmıştır. Kod listesi, araştırmanın kavramsal çerçevesi ve hipotezleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Kodlanmış görüşme metinleri, Microsoft Office Word programının makro aracı kullanılarak, tablolara ve Excel dosyasına çevrilerek, üzerinde fonksiyonlar ve sayısal değerler tanımlanabilir hale getirilmiştir. Aynı zamanda, bu tablo sistemi kodları karşılaştırarak, birliktelikler ve farklılıkları okumaya imkân tanımıştır.

Araştırmanın dördüncü adımı tasarım stratejileridir. Nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanıldığı araştırma tasarımından gelen veriler birlikte değerlendirilerek, bütüncül sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda mevcut evlerin olanakları ve yeni konutlar için tasarım önerileri geliştirilmiştir. Tasarım önerilerin uygulama süreci ile tasarım stratejilerine dönüştürülmesi, farklı olasılıkları ve olanakları tartışmaya imkân vermesi için üç farklı düzeyde kurgulanmıştır. Bu kurgu, farklı amaçlara sahip, ancak konut ve mekânı konu edinen lisans ve

yüksek lisans düzeylerindeki mimarlık ve iç mimarlık öğrencileri ile tartışmaya açılmıştır. Böylelikle araştırmanın bu adımı, hem bu çalışma sonucu ulaşılan tasarım stratejilerinin uygulamasına hem de yeni tasarım stratejilerinin geliştirilmesine imkân vermiştir.

Araştırma tasarımının, literatüre dayanarak kavramsal çerçevesi çizilmiş, kavramsal çerçeve üzerine nicel ve nitel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı araştırma süreci kurgulanmıştır. Bu kurgunun biçimlenişi Şekil 1'deki gibi olmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen sonuçlar ve öneriler, tasarım stratejisi adımıyla tasarım üretimlerine dönüştürülmüştür. Sonuçta proje, araştırmadan tasarıma uzanan bir süreçte katmanlaşarak biçimlenmiştir.

Şekil 1. Araştırma tasarımının kurgusu.

2. COVID-19 PANDEMİSİ İLE DEĞİŞEN EV GERÇEKLİĞİ

““Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı proje kapsamında yaşanmakta olan pandeminin konutlar üzerindeki etkisi incelenmektedir. Projede bu amaçla öncelikle literatür taraması yapılarak araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Literatür taraması sonucu ulaşılan bilgiler, beş başlık altında ortaya konmuştur. Birinci başlık barınma, ev ve konut kavramlarını odağa alarak tartışmaya açmaktadır. İkinci başlıkta evin anlamını tanımlayan, proje kapsamında “bileşen” olarak ifade edilen konut özellikleri ele alınmıştır. Üçüncü başlıkta, COVID-19 pandemisi ile konutu oluşturan/tanımlayan bu bileşenlerde yaşanan değişimlerle birlikte konuta eklenen yeni bileşenlere yer verilmiştir. Dördüncü başlıkta, COVID-19 pandemisinde dijital platformlarda evi konu alan üretim ve paylaşımlar ele alınarak, bu platformlar üzerinden evde yaşanan değişimler sorgulanmıştır. Beşinci başlıkta literatür taraması sonucu ulaşılan sonuçlar ve kavramsal bilgiler, araştırmanın hipotezleri ile ilişkili olarak ele alınmış ve araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilmiştir.

2.1. Barınma Konut ve Ev Üzerine Okumalar

Barınmak, insan için temel bir gereksinim, doğal bir eylem ve dürtüdür. Barınma eyleminin mekânı olarak barınaklar, ortaya çıktıkları süreçten bu yana sadece fiziksel şartlardan değil anlamsal, bölgesel ya da evrensel durumlardan, mikro ya da makro olaylardan etkilenecek değişmiştir. Barınma mekânı olarak konut gündelik yaşam biçiminden, kullanıcı profiline göre değişimine, hatta ortaya çıkan yeni tasarım yaklaşımlarından etkilenecek evrilmeye devam etmektedir. Kuşkusuz gelecekte de bu değişimin sürmesi beklenmektedir.

Barınma ihtiyacı hemen her insan için doğal bir eylem, temel bir gereksinimdir. Çünkü kişinin kendisine korunacağı bir mekân yaratması, temel endişesidir. Kavram olarak barınma, böylece derinlik kazanmakta ve insanın tüm yaşamını içine alan, eylemlerini sürdürdüğü bir süreç olarak adlandırılmaktadır (Akdemir Ersoy, 2002). Bugüne bakıldığında konut bu durumun çok ötesinde kendine bir yer açmıştır. İnsan ve mekân arasında oluşan etkileşimden doğan konut sadece nesnel bir durumun sonucu değildir. Konut aynı zamanda kişinin ait olduğu ‘yeri - mekânı’ oluştururken sosyolojik ve psikolojik etmenlerden, dürtülerinden, bireysel ve toplumsal amaçlarından da beslenmektedir (Akdemir Ersoy, 2002). Bu bağlamda ele alındığında barınma, kişinin sadece fiziksel anlamda var olduğu yer değil aynı zamanda mekânlarındaki yaşamı ve ilişkileri de anlatmaktadır. Rapoport da çevre tasarlanmasının amacını “kullanıcıya uyan, yani yerleşimi ve eşyaları bu kullanıcılara uyan, onların isteklerini, eylemlerini vb destekleyen çevrelerin ve bu çevrelerin bileşenlerini yaratmaktır (Rapoport, 2004)” şeklinde kullanıcıyı odağına alarak ortaya koymaktadır.

Barınma amaçlı mekânlar en derin bilinç düzeyini ifade etmektedir. Çünkü bu tip mekânlar insana ait tüm verinin saklandığı bir depodur. Barınma mekânı, fiziksel, psikolojik, kültürel, ekonomik vb. tüm bileşenleriyle insanı tanımlayan yaşama ait bir boşluktur. Onu ister konut ister ev olarak tanımlayalım temelinde yaşamı özetleyen bir öncül tiptir. Ancak barınma mekânı sürekli değişim içindedir ve bu değişim gereksinimlere ve koşullara göre yeniden kendini yaratmaktadır.

Barınma denilince akla öncelikle konut, ev, yuva gibi kavramlar gelmektedir. Sözü geçen kavramların her birinin temelinde barınma ve yerleşme bulunuyor olsa da kendi içlerinde özelleşmektedir. Bu anlamda Mallett (2004)'in gerçekleştirdiği eleştirel literatür çalışması da konuyla ilgili derinlemesine bir incelemeyi içermektedir. Ona göre 'ev'; bir barınma alanını veya insanların yerlerle gündelik yaşam içerisinde kurdukları etkileşimi ifade etmekte; tekil ya da çoğul, sabit/ değişmez ya da mobil/değişken olabilmekte; konfor, samimiyet ve yakınlık, rahatlık ve güvenliği ifade edebildiği gibi, baskı ve şiddetle de ilişkilendirilebilmektedir (Mallett, 2004). 'Ev; 'ait olunan yer' olabileceği gibi toplumsal yabancılaşmanın ve marjinalleşmenin en derinden hissedildiği yer de olabilmekte; ideolojik bir kurgu olarak anlaşılabilmesi gibi, var olmanın temellerinden biri olarak da düşünülmektedir (Mallett, 2004).

Francescato (1998) kişinin evini "yaşadığı yer, gündelik hayatındaki sığınağı, sosyo-ekonomik yapıdaki statüsü, kendisinin simgesi ve birçok psikolojik ve sosyal özellikleri olan insanların yaşadıkları çevreyle olan duygusal ilişkilerinin olduğu yer" şeklinde tanımlamaktadır (Francescato, 1998).

Cooper (1975) ise; çevre ve toplum içinde fiziksel ihtiyaçların birincil, korunma gereksiniminin ikincil ve diğerlerinin daha sonra yer aldığı Maslow'un (1970) insan gereksinimleri hiyerarşisine referans vererek, konut gereksiniminin hiyerarşik bir sıralamasını oluşturmaktadır. Bu listeye göre konut insanın barınma, güvenlik, konfor, sosyalleşme ve kendini ifade etme, estetik gereksinimlerini sırayla karşılayan bir mekân olarak ifade edilmiştir.

Gür'ün deyimiyle de konut, insan yaşamıyla kenetlenmiş bir olgu olarak insanın orada ekonomik, sosyal ve siyasal dizgelerin bir parçası olarak doğduğundan, yetiştiğinden, evlendiğinden, çocuklarını büyüttüğünden, çalıştığından, yaşlandığından ve öldüğünden bahsetmektedir (Gür, 2000).

Fenomenolojik açıdan ise barınma ve ikamet kavramına Heidegger, insanın doğa içinde varolması olarak ele almış ve insanın var olduğu süre içerisindeki tüm algı, eylem ve düşünce bütünü olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda barınma kavramı Heidegger için nerede yaşadığımızdan çok nasıl yaşadığımızla ve kim olduğumuzla ilgili olmaktadır (Heidegger, 1951).

Tekeli ise konutu çok işlevli olarak görmektedir. Ona göre konutun; bir barınak olmak, üretilen bir meta olmak, bir tüketim malı olmak, bir yatırım olarak spekülâtif değer artışlarına el koyma yolu olmak, toplumda kişilere ve ailelere geleceklerinde bir güvence sağlama mekânizması olmak, toplumsal ilişkilerin yeniden üretilmesine aracı olmak, kentsel çevrenin oluşturulmasında bir kültürel artifact olmak, emeğin yeniden üretilmesinde bir role sahip olmak gibi çok sayıda işlevi bulunmaktadır (Tekeli, 2012).

Sepkin de “konut, yaşamdaki zorunlu eylemlerin hemen tümüne birden cevap vermek durumunda olan tek yapı türüdür. Zamana bağlı olarak önemi değişen; beslenme, dinlenme, hijyenik gereksinimlerle birlikte olumsuz dış şartlardan korunma ve hatta çalışma eylemlerimizin karşılanması sağlar” şeklinde açıklamıştır (Sepkin, 2002). 2002 yılında yapılan Sepkin’in çalışmasında konuta farklı bir açıdan yaklaşarak yeni bir işlev olarak çalışma eyleminin eklendiği ortaya çıkmıştır. Sepkin her ne kadar bunun nedenini teknolojiye gelişmelere bağlı olarak da günümüzde sağlık evden çalışmayı zorunlu kılmıştır. Tekeli de konuya benzer şekilde yaklaşarak, sanayi öncesi dönemde konutun bir üretim mekânıyken, sanayi döneminde konut dışına çıkan üretimin sanayi sonrası toplumlarda konutun yeniden iş mekânı haline geleceğinden bahsetmektedir (Tekeli, 2012). Bunun da ötesinde konut dijitalleşmede yaşanan gelişmelerle bilgi ağlarına kolaylıkla bağlanarak belki bir kütüphane belki de bir alışveriş mekânı olması mümkün kılınmaktadır. Bu haliyle konutun çok işlevli ve kendine yeterli hale gelerek bireyciliğin kalesi olma eğilimi taşıdığı ifade edilmektedir (Tekeli, 2012).

Ginsberg (1999) ise konut ve evi birbirinden farklılaştırarak ‘konut’ nerede yaşanıldığıyla ilgili bir kavramken, ‘ev’ nasıl yaşanıldığıyla ilgili olduğunu öne sürmektedir. Ona göre ev, bireyler tarafından kurulan ve yaşatılan bir olgu; yani bu kurma eyleminden önce veya ondan bağımsız bir şekilde var olan ve anlaşılması mümkün olan bir şey değildir. Buna dayanarak evin hem maddesel hem de maddesel olmayan bileşenleri olduğundan bahsetmektedir.

Hayward’ın evin anlamlar bütünü olma durumu üzerine ortaya koyduğu yaklaşımını Adıgüzel Özbek ve diğerleri (2019) şu şekilde aktarmaktadır:

“Ev; fiziksel bir strüktür olarak tanımlanabilen sınırları ve kenarları olan ayrık bir birim; bir bölge olarak bireyin yaşadığı yere ve konutun çevresiyle oluşturduğu psikolojik bağ; yer olarak bireyin dünyada referans noktası olarak kullandığı ve dönüp dolaştığı yer; kimlik ve kişilik olarak bireysel özellikler ile sosyal ve kültürel birim olarak da bireyin diğerleriyle günlük etkileşimlerini içeren sosyal çevredir (Hayward, 1975)..” (Adıgüzel Özbek, Melikoğlu Eke, Sav, Altıntaş, 2019).

Sonuç olarak yaşanan yerler olarak adına ev ya da konut denilsin karmaşık ve çok bileşenli bir bütündür. Özellikle evin ifade ettiklerine baktığımızda Aralık 2019'da başlayan pandemi süreci de konuttan anladıklarımızda değişikliklere sebep olmuştur. Belirtilen değişimin okunması için bu sürecin hem öncesine hem de sonrasına bakmak gerekmektedir. Bu proje kapsamında ise konutun çok bileşenli yapısı öncelikle incelenmiş, sonrasında COVID-19 pandemisi ile bu bileşenlerde yaşanan değişimlere yer verilmiştir. Bu açıdan çalışmada; konut mimari bir mekân türünü tanımlayan kavram; ev ise konutun kullanıcı ile etkileşime girerek anlamının olduğu mekânı ifade edecek şekilde kabul edilmektedir. Araştırmanın nitel ve nicel kısımlarında kullanıcı deneyimlerine dayanan “ev”den referans alınarak ileride üretilecek yeni “konut”lar için tasarım stratejileri belirleneceğinden literatürde COVID-19 pandemisi öncesinde “evi oluşturan bileşenler” üzerinden temel bileşenler ortaya konularak COVID-19 pandemisinde “konutu oluşturan bileşenler” ile tamamlanmıştır.

2.2. Konutu Tanımlayan Bileşenler

İnsanı saran yapılı çevre, onu oluşturan tüm elemanların birbiri ile uyumlu ilişkiler kurmasına olanak veren bir bütündür. İnsanoğlu önceleri kendi mekânını yaratırken en temel ihtiyacı olan güvenliğini sağlamayı amaç edinmiştir. Doğal koşullardan korunmak amacıyla bir barınma mekânı yapmıştır. Kendi kendinin mimarı olan bu insanın yaşam şartları geliştikçe mekândan beklentileri de çeşitlenmiş, değişmiştir.

Bu yanı sıra mekân, her değişimin eşliğinde kendini tekrar ve tekrar üretme gereği hissetmektedir. İnsan-mekân etkileşimine dayanan içmimarlık disiplini kapsamında yaşanan yerleri çözümlerken araştırmacıların mekânı farklı bileşenlerin bir bütünü olarak ele aldığı görülmektedir.

Bunlardan ilki Antik çağdan bugüne ulaşan mimarlık üzerine tek bilimsel eser olarak kabul edilen De Architectura'nın yazarı Vitruvius'tur. O'na göre mekânın;

- Kullanışlılık (Utilitas)
- Sağlamlık (Firmitas)
- Güzellik (Venustas) ile ifade edilmesi mümkündür.

Vitruvius, bir mekânın biçimlenme ilkelerini böyle sıralarken aynı zamanda bir mekânda aranması gereken bileşenleri de ortaya koymuştur.

Gür, kitabında “Mekân Örgütlenme Paradigmaları” adıyla bir dizi parametre ortaya koymuştur (Gür, 1996). Bu parametreler şunlardır;

- Fiziksel Konfor

- Güvenlik
- İşlevsel konfor (Görevsellik ve Toplumsal Etkileşim)
- Plastik değerler/Biçimsel Estetik
- Anlam/Simgesel Estetik
- Çevre Bilinci/Eğitsellik'tir.

Rapoport (2004) çevre –davranış çalışmaları kapsamında mekânı şu üç temel soruya temellendirmiştir;

- İnsanoğlunun bio-sosyal, psikolojik ve kültürel hangi karakteristikleri inşa edilmiş çevrenin hangi karakteristiklerini etkiler?
- Hangi koşullar altında, hangi çevrenin hangi görünüşü hangi insan grubunu, hangi ölçüde ve ne zaman, niçin ve nasıl etkiler?
- İnsan ile çevre arasında iki yönlü iletişim varsa, bunları birbirine bağlayan mekânizmalar da vardır. Davranışın çevreyi, çevrenin davranışı etkilediği ve davranış ile çevrenin karşılıklı etkilendiği bu mekânizmalar nelerdir?

Bu sorular kapsamında özellikle ikinci sorunun önemi büyüktür. Çünkü insanlar çevrelerini tercih etmekte ve seçmektedirler. Yaşanılan yerler yani temelde barınma mekânlarının seçiminde arzulanan, uygun ve destekleyici olmaları beklenmektedir. Rapoport'un deyimiyle kullanıcıyı iten mekânlar kullanıcıları tarafından tercih edilmemektedir (Rapoport, 2004).

Kevin Lynch'e (1981) göre insan-mekân ilişkisini temel alan mekânın performans ölçütlerini ise ortaya koyduğu 5 boyut ile açıklamaktadır. Bunlar;

- *Yaşama uygunluk*; bir yerleşmenin, insanın yaşama fonksiyonlarını destekleme, biyolojik gereksinimlerini karşılama, kapasitelerini geliştirmeye yardımcı olma derecesi olarak tanımlanabilir. Bu boyut içinde yeterli ve sağlıklı içme suyunun ve enerjinin varlığından, atıkların sağlık koşullarına uygun olarak uzaklaştırmasından, güvenliğe, insanların gürültüye maruz kalmasına kadar pek çok şey yer alabilir.
- *Anlamlı olmak*; bir yerleşmenin içinde yaşayanlarca açık olarak algılanabilmesi, mekânda ve zamanda farklılaşmış yapısının zihinsel bileşiminin olanaklılığı, çevre, duyum ve zihinsel kapasitelerimiz ve kültürel kuruntular arasında uyum bulunması olarak tanımlanabilir. Bu boyut içinde çevreyi öğrenebilme, kimlik, çoğulcu yaşam biçimlerinin gerçekleştirilebilmesi, yaşadığı çevreyi anlamlı bulmak gibi öğeler bulunmaktadır.
- *Kullanım amacına uygun olmak*; bir yerleşmede kullanım mekânlarının biçim ve büyüklüklerinin, akım kanalları ve teçhizatın kapasitelerinin, halkın meşgul olduğu ya

da meşgul olmak isteyeceği faaliyetlerin miktarına ve düzenine uygun ve yeterli olması diye tanımlanabilir. Bu boyut içinde herkese yeterli konuttan, trafik sıkışıklığı dolayısıyla zaman kaybedilmesine, özürülerin gereksinimlerine uygun kaldırımların bulunmasına kadar pek çok şey kendisine yer bulacaktır.

- *Erişebilir olmak*; bir yerleşmede yaşayanların diğer insanlara, faaliyetlere, kaynaklara, hizmetlere, bilgiye vb erişebilir olmasıdır. Tabiki erişilenler yeterli miktarda ve çeşitlilikte olmalıdır. Günümüz dünyasında erişebilirliği yerleşme içiyle sınırlı tutmamak, küresel ölçekte ilişkiler ağı içinde ele almak gerekecektir.
- *Yaşayanlarca denetleme*; mekânların ve faaliyetlerin yaratılması, geliştirilmesi, işletilmesi ve bunlardan yararlanılması konusunda orada yaşayanlar, çalışanlar ve onları kullananların söz sahibi olması. (Lynch, 1981).

Bu bilgiler ışığında farklı araştırmacıların mekâna ilişkin düşüncelerini Şekil 2'de görüldüğü gibi özetlemek mümkündür.

VİTRİVİUS	Kullanışlılık Sağlamlık Güzelik
LYNCH	Yaşama Uygunluk Anamlı Olmak Kullanım Amacına Uygun Olmak Erişilebilir Olmak Yaşayanlarca Denetleme
RAPOPORT	Grubun Doğasını Bilmek İletişim ve Mahremiyet Sosyal Simgeleri Bilmek Davranış Dizgelerini Bilmek Toplum-Çevre İlişkisi Sistemini Bilmek
GÜR	Fiziksel Konfor Güvenlik İşlevsel Konfor Anlam Simgesel Estetik Plastik Değerler Biçimsel Estetik Çevre Bilinci Eğitsellik

Şekil 2. Araştırmacıların mekâna ilişkin düşünceleri.

Yukarıda yer verilen mekâna ilişkin bileşenlerden yola çıkarak bu araştırma projesi kapsamında ise evi mekânını oluşturan bileşenler temelde iki grupta sınıflandırılmıştır. Evin fiziksel bileşenleri ve evin psiko-sosyal bileşenleri olarak ele aldığımızda bu üst başlıklara göre alt bileşenler Şekil 3'teki gibi ortaya konulabilir;

Şekil 3. Proje kapsamında kabul edilen mekânın bileşenleri.

Konut; yaşamı saran, insanların en yoğun şekilde iletişimde olduğu ve en temel yaşam mekânıdır. Konutu oluşturan bileşenlerin uygun şekilde tasarlanması gerekmektedir. Tasarlanmadığı durumda konutta yaşayan ev halkı üzerinde şiddetli bir baskı yaratmakta, birtakım psikolojik bozuklukların ortaya çıkmasına sebep olmakta ya da ev halkı arasında karşılıklı ilişkileri bozmakta, gerginlikler ve çatışmalar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında ortaya konan konut bileşenlerini irdelemek oldukça önemlidir.

2.2.1. Psiko-sosyal Bileşenler

Konut; kullanıcının iç düzenini, hayat biçimini, fizik gücünü, düşünce sistemini, sosyal durumunu ve evrim derecesini ifade etmektedir. Konut bu yönüyle psiko-sosyal yanının da olduğu bir gerçekliktir. Araştırma kapsamında konutu oluşturan psiko-sosyal bileşenler şu şekilde sıralanabilir.

- Kişilik
- Yaşam Biçimi
- Mahremiyet
- Güvenlik
- İletişim

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Arıkan, Odabaşı, 1995). Bireylerin hedeflerine ulaşmalarında büyük bir rol oynayan kişilik, davranış ve alışkanlık kalıplarının yaşam tarzının temeli olarak tanımlanmaktadır. Birey kendisinin ve dünyasının oluşturduğu görüşleri doğrultusunda bir amaç edinmekte ve bu amaca ulaşmak için bir takım davranışlar ortaya koymaktadır (Sarıkaya ve Sütütemiz, 2004; Penpece, 2006). Kişiliğin belirlenmesi genetik faktörlere, kültürel faktörlere, sosyal sınıf faktörüne ve aile faktörüne bağlıdır (Arıkan, Odabaşı, 1995). Bu faktörler, birçok durumda mekânla ilgili kararların verilmesine etkili olmaktadır. Özellikle yaşanan kültürün yarattığı davranış biçimleri ile gelir, eğitim, meslek gibi sosyal belirleyiciler; yaşanan ortama uyum sağlamak için gerekli psiko-sosyal bileşenler olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece kullanıcılar artan oranda, sosyal kimliklerinin bir parçası haline gelen konutlar ile bütünleşmekte ve kişiliklerinin bir uzantısı haline getirmektedir.

Kişiliğin oluşturduğu değerler, idealler, imgeler, şemalar; insanı belirli beklentilere ve normlara, standartlara götürmektedir (Rapoport, 2004). Bunlar sadece konut tasarımı bağlamında değil, oradaki davranışlarının da sınırlarını çizmektedir. Rapoport (2004) tasarımda belli normlara ve standartlara ulaşmak için belirli kuralların uygulanması, belli kısıtlamalar içinde ideallere olabildiğince yaklaşan seçimlere ulaşıldığından bahsetmektedir. Bu norm ve standartlar çevrelerin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Sahip olunan kültürel temele uygun malzeme, biçim, renk vb normlara uygun biçime sahip mekânlar sosyal ve kültürel sınırları çizmekte, kullanıcı için özel ortamlar yaratmaktadırlar. Belirlenen bu normlar grup içerisinde sözlü olmayan kuralların oluşmasına, mekânsal örgütlenme için de şemalar ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte yaş, cinsiyet, meslek gibi faktörlere bağlı olarak tanımlanan ve toplumun oluşturan gruplarda konutun yaşayanların kişilikleri/kimlikleriyle ilişkilidir. Bu gruplar arasındaki farklılıklar mekân örgütlenmesinin de değişmesine sebep olmaktadır. Konut kullanıcısının yalnız mı yoksa aile mi olduğu, aile ise aile üyelerinin yaşları, eğitim durumu, çalışma durumu; hangi saatlerde hangi mekânların daha yoğun kullanıldığı, ne sıklıkla ne kadar misafir ağırlandığı gibi soruların cevapları, bize konutun zaman içinde değişen sosyal yoğunluğunu vermektedir. Rapoport bir örnekle durumu “bekarların, yeni evli çiftlerin, çocuklu anne babaların, yalnız anne babaların ve çocukları büyümüş çiftlerin çok farklı ihtiyaçlar ve istekleri olduğu, yaşam tarzlarının benzemediği” şeklinde açıklamıştır. Konuttan beklentiler her grup için farklılaşmakta, değerlendirmeleri de sahip oldukları bu kodlara göre şekillenmektedir. Grupların boş zaman etkinlikleri, talep ettikleri konfor, yaşam biçimi gibi ayrımlar grup yapısının, konuttan ne beklediğini de ortaya koymaktadır. Bu açıdan konut; yaşayanının kişisel özelliklerine göre biçimlenmekte ve var olabilmektedir.

Yaşam biçimi ise en yalın anlamıyla kişinin nasıl yaşadığıdır. Yaşam biçimi yalnızca bir birey için, birbiriyle ilgili küçük bir grup için ya da büyük bir grup için ele alınabilir (Karalar, Barış, Velioğlu, 2006). İnsanın yaşam biçimi, gereksinimlerini ve isteklerini etkileyerek kullanıcı olarak davranışlarını ve dolayısıyla mekânı etkilemektedir. Rapoport'ta (2004) yaşam biçiminin insanları eylemlere ve eylem sistemlerine götürdüğünü ve bunları kültürün en somut ifadesi olarak belirtmiştir. Yaşam biçimini kişilikle de ilişkisi bulunmaktadır. Belli kişilik özelliklerine sahip bir kullanıcı, bu özellikler çerçevesinde oluşturulan bir yaşam biçimini ve doğal olarak da o yaşam biçimine uygun bir konutta yaşamak isteyecektir. Özellikle kültürel altyapı ve o kültürün sahip olduğu değerler durumun oluşmasında etkindir. Bununla birlikte demografik öğeler, ekonomik öğeler ya da psikolojik diğer öğeler de yaşam biçiminin sınırlarını çizmektedir.

Diğer bir bileşen olarak mahremiyet kişi veya gruba optimum yaklaşma koşulu olarak tanımlanmaktadır. İnsanın zihinsel kurgusunda her ortam ve onun doğurduğu davranış için "ideal mahremiyet" bulunmaktadır. Bu tanım sosyal norm ve kültürel değerlere bağlı olarak var olmaktadır (Gür, 1996). İnsan ve çevresi ile uyum ve iletişimde merkezi rol oynayan mahremiyet, mekânsal örgütlenmenin gerçekleşmesinde önemli bir kriterdir. Bir kültürel değer olan mahremiyet, mekân içinde kişinin kurduğu bir sınırdır. Bu sınırların mekândaki ifadeleri de kamusal veya özel alanların oluşmasını sağlamaktadır. Mahremiyet mekân içinde görsel ve işitsel olarak iki şekilde uygulanmaktadır. Görsel ilişkinin ve gürültünün mekânın kullanımına uygun şekilde kurgulanması mahremiyet açısından oldukça önemlidir. Bu anlamda mekânın mahremiyetinin sosyal kodlarla uyumlu olması beklenmektedir. Ancak bu şekilde kullanıcı ile iletişim kurmakta ve mekânın kullanılması sağlanmaktadır.

Konut bağlamında özellikle geleneksel konutlarda yüzyıllar boyunca mahremiyet yönünden problem yaşamayan insanlar, günümüzde bu sorunla başa çıkmak durumunda kalmaktadır. Konutun görsel mahremiyet düzeyinde konuttan konuta veya konutun ortak alan ve yol gibi açık mekânlarla olan ilişkisi önemli olmaktadır. Konutlar arası karşılıklı ilişkilerde, açık alanlardaki kişilerin konut içi ve balkon-teras gibi konut dışındaki kişilerle görsel ilişkilerinin etkinlik mesafeleri, konutlar arası kamusal mahremiyet mesafelerini etkilemektedir (Kalenler, 1996).

Konut içinde de aile bireyleri arasındaki mahremiyet durumu, eviçi ilişkilerden mekân örgütlenmesine kadar birçok durumu etkilemektedir. Konutta mahremiyet kavramı ile aile bireylerine ait kişisel mekânların oluşmasına, gece-gündüz kullanımına yönelik mekânların ayrıştırılarak gece kullanılacak mekânların girişten uzak ve konutun arka planında tasarlanmasına çalışılmaktadır. Konutu oluşturan psiko-sosyal bileşenlerden bir başkası da

iletişimdir. Bir insan doğduğu andan itibaren kendini bir iletişim ağı içinde bulmaktadır. Sırayla yakın çevresinden başlayarak tüm dünyanın etkin iletişim sistemi içine dahil olmaktadır. Hızlı bir gelişme gösteren iletişim, insanlık tarihinin başlarında el kol işaretleri ve birkaç ses ile sağlanırken, günümüzde konuşma, yazma, basım, elektronik kitle iletişimi ve sonunda uydular aracılığıyla varlığı devam etmektedir. Mekân, insan ile sürekli etki tepki halinde ve insan yaşantısı içinde etkin bir iletişim ögesi olmaktadır. Çünkü insansız düşünülemez olan mekân, sosyal ilişkiler kuran ve toplumsal bir varlık olan insanın bu ilişkilerin kurulmasına zemin hazırlamasının yanında bireyin bireyle, toplumla, çevreyle olan iletişimini de biçimlendirmektedir. Konuta bakıldığında iletişimi aile içi iletişim ve aile dışı iletişim üzerinden okumak mümkündür. Aile içi iletişimde; aile bireylerinin birbirleriyle ilişkileri; aile dışı iletişimde ise komşuluk kavramı ön plana çıkmaktadır.

Genlik komşuluğu; konut yapıları içinde yaşayan ailelerin, yakın çevresinden oluşan, karşılıklı ilişki, emniyet, görgü ve ortaklaşa paylaşma imkanına dayanan ilişki biçimi olarak tanımlanmaktadır. Komşuluk çevresinde bireyler arasındaki yüz yüze ilişkiler; komşuların birbirleriyle selamlaşmaları ve birbirlerini ziyaret etmeleri biçiminde başlamaktadır. Böylece konut bir toplumsal alanı tariflerken aynı zamanda bireyde de bir gruba ait olma duygusu oluşmaktadır (Kalender, 1996).

Bu açıdan konutun tipi, kat sayısı ve ortak alanlarının mevcut olması komşuluk ilişkilerini etkilemektedir. Konutla ilgili memnuniyet çalışmalarına da bakıldığında komşuluk bir memnuniyet değeri olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Konutun önemli bileşenlerinden biri de güvenlidir ve güvenlik; insanın temel gereksinimlerindedir. Güvenlik işlevini yerine getiremeyen konutların diğer işlevleri başarıyla karşılamaları zordur. İnsanı insana karşı koruyamayan, insan konfor eğrileri içinde barındıramayan mekânın ne görevsel, ne simgesel ne de doyumsal özellikleri sağladığı söylenebilir (Gür, 1996). Kullanıcıların mekândan beklediği güvenlik ihtiyacı sağlıklı bir yaşam için gereklidir. Güvenlik; fiziksel bir bileşen olarak mekânın yapısal sağlamlığının uygun olması, yangın, doğal afetlere, hırsıza ve eylem alanındaki kazalara karşı korunmasının yanında psikolojik düzeyde de bireyin “güvende hissetme” açısından da önemlidir. Barınmanın kökenine bakıldığında da güvende olma isteği üst sıralardadır. Cooper (1975), konut gereksiniminin hiyerarşik bir sıralamasını oluşturduğunda güvenlik isteği barınmadan sonraki en temel gereksinim olarak ortaya konulmuştur. Özellikle ev veya konut denildiğinde bireyin kendini güvende hissediyor olması gerekmektedir. Psikososyal açıdan güvenlik kalabalıklaşma olgusu ile ilişkili olup güvenli bir yer hissi yaratılması “sessiz-sakin”, “istenmeyen uyarılara karşı izole edilebilen” kısaca kalabalıktan uzaklaşabilme ile

örtüşmektedir. Buna göre konutta kişi; kendisiyle kurulacak ilişkinin derece ve zamanını denetleyebileceği, özel konuşmalarının çevreden duyulmamasını sağlayabileceği, yeri geldiğinde başkaları tarafından görünmesini önleyebileceği alanlara ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında güvenlik bir psiko-sosyal bileşen olarak kabul edilmiştir.

Kişilik, yaşam biçimi, mahremiyet, güvenlik ve iletişim olarak sınıflandırılan psiko-sosyal bileşenlerle birlikte konutun ölçülebilir fiziksel yönleri de bulunmaktadır. Buradan kaynakla konutun fiziksel bileşenlerini de ortaya koymak gerekmektedir.

2.2.2. Fiziksel Bileşenler

Konutu oluşturan bileşenlerin psiko-sosyal tarafı incelenmiştir. Bununla birlikte konutu oluşturan bir diğer bileşen olan fiziksel bileşenler de mekânın ölçülebilir değerleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekânın işlevsel yönünü destekleyen, kullanılabilmesine olanak sağlayan özelliklerdir. Çalışma kapsamında COVID-19 pandemisi öncesi konuta ait fiziksel bileşenleri;

- İşlev ve kullanım
- Aydınlatma
- Gürültü
- Hijyen
- Kişisel mekân olarak ortaya koymak mümkündür.

İşlev; "Bir yapının gerçekleştirebileceği ve onu başka yapılardan ayırt etme olanağı veren eylem türü ya da türleri" veya "bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon" şeklinde tanımlanmaktadır.

Kuban'a göre işlev, gereksinimlerin belirlediği istekler ve onların programlaştırılması anlamına gelmektedir (Kuban, 2010). Gür'e göre işlev; bir bütünün her parçasının kendine düşen görevi yerine getirmesi ve kendi üstündeki sistemin görevini yapmasına ve böylece bütünün işlemesine yardımcı olmasıdır (Gür, 1996). İzgi ise işlevi; gereksinim ile ilişkilendirmektedir. Mekânın doğuşunu etkileyen, yönlendiren en geniş anlamda gerçekleştirmenin nedeni olan olgu gereksinim ve ona bağlı işlevselliktir (İzgi, 1999). Çünkü mekânın bütünü ve onu oluşturan parçaların kurgusu, öğeleri bir veya birden çok gereksinimi yerine getirmeyi amaçlamakta ve ona göre biçimlenmektedir.

Ching de, iç mekân tasarımının başarısını değerlendirmek için birincil ölçütün işlevselliği olduğunu belirtmiştir (Ching, 2006). Çünkü işlev tasarımının en temel seviyesidir. İç mekânların işlevsel niteliklerini geliştirmek onları daha kullanışlı hale getirmek, görev ve aktivitelerimizi içlerinde daha rahat ve keyifli yapabilme olanağını oluşturmaktadır.

Konut; kullanıcılarının her türlü gereksinmelerinin, eylemlerinin eksiksiz olarak karşılandığı birimler organizasyonudur. Ancak konut kullanıcılarının gereksinimleri değiştiği ve farklılaştığı için işlev ve buna bağlı olarak mekân kurgusu da değişmektedir. Bu değişime cevap veremeyen konutlar ise işlevsel olma özelliğini kaybetmiş olmaktadır.

Konutun işlevsel olması gereksinimlerin yanında konut kullanıcıların özelliklerine de bağlıdır. Aile tipi, ev halkı sayısı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi vb birçok özellik konutun işlevini, mekân kurgusunu ve dolayısıyla kullanımını da belirlemektedir. Bu durum aynı zamanda mevcut konutun çeşitli özelliklerine de bağlıdır. Konutun tipi, bulunduğu yakın çevresi, sahip olduğu olanaklar da konutun kullanım düzeyini ve işlevselliğini etkilemektedir. Konut tipi olarak tekil apartman dairesi, site içerisinde apartman dairesi, müstakil ev, site içerisinde müstakil ev ya da son yıllarda konut tipolojisi içerisinde kendine yer açmış rezidanslar sahip oldukları şartlar ve özelliklere göre konutun kullanımını etkilemektedir. Yakın çevresi bakımından incelendiğinde konutun mahallede veya bir site içerisinde bulunması, bu çevrenin sosyo-ekonomik durumu da kullanıcıların konut kullanımını etkilediği düşünülmektedir.

Konutun fiziksel bileşenlerinin bir diğeri de aydınlık durumudur. Mekân, fiziksel olarak görülmesi gereken bir nesnedir ve görüldüğünde kullanıcıda çeşitli etkiler yaratmaktadır. Mekânın görülür olması kullanıcı için temel bir fiziksel gereksinimdir. Görsel performans ve en iyi görme koşullarının sağlanması aydınlatma biliminin amacıdır. Yalnızca gözün görme fonksiyonu ve fizyolojik optik gereksinimleri dikkate alınarak yapılan bir aydınlatma yetersiz kalabilir. Aydınlatmada iyi görme koşulları ve rahatlık duygusunun sağlanması da önemlidir. Kullanıcıların mekânda gerçekleştirecekleri eylemin özelliklerine göre, değişik aydınlatma biçimleri ve değişik ışık kaynakları sağlanabilir. Ancak genel olarak mekânın algılanabilmesi ve kullanılabilmesi için kullanım amacına uygun olarak kullanıcının görsel fiziksel gereksinimini sağlayacak tasarım ihtiyacıdır.

Konut açısından bakıldığında aydınlatma ve aydınlık düzeyi oldukça önemlidir. Aydınlık yaşamın vazgeçilmez bir ögesi olarak konutun fiziksel konforunun sağlanmasında gerekli bir bileşendir. Gece-gündüz kullanımlarında, farklı işlevlere dolayısıyla farklı ihtiyaçlara sahip konut mekânlarında aydınlatma kurgusu önem taşımaktadır. Konutun doğal aydınlatma açısından iyi planlanmış olması, yapay aydınlatma açısından da mekân içerisinde eylemleri

gerçekleştirmeye olanak vermesi beklenmektedir. Hem sağlık hem de kullanım düzeylerinde konutun aydınlığı fiziksel konforu etkilerken aynı zamanda psikolojik konforu da etkilemektedir.

Gürültü de konutun fiziksel bileşenleri arasında bulunmaktadır. Ses, mekânın fiziksel olarak işlevini yerine getirmesinde önemli bir performans ölçütüdür. Aynı zamanda gürültü insanı psikolojik olarak da etkilemektedir. Çalışma, uyuma, dinlenme gibi eylemlerini gürültü sebebiyle gerçekleştiremeyen insanların psikolojik olarak da rahatsız olacakları bu yönüyle de konfor koşullarının sağlanamayacağı açıktır. Yaşanılan çevrenin kalitesini ve insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerden biri olan gürültünün sınırı kullanım amacına göre mekânda belli bir sınırı aşmamalıdır. Bunu sağlamak üzere biçim, malzeme ve yapı elemanlarının seçiminde bu çevresel öğeyi kontrol edecek sistemler önerilmelidir. Kullanıcının işitsel konforunu oluşturmak için mekânın bulunduğu çevrenin gürültü kontrolü sağlanmalıdır. Mekânın işitsel konforunun sağlanmak için; istenmeyen seslerin mekâna girmesini önlemek, oluşan ses ve gürültünün diğer mekânlara ulaşmasını engellemek, akustik anlamda birbirine uygun olmayan işlevleri birbirinden ayırmak gibi gürültü kontrolü yöntemleri uygulanmaktadır (Dodsworth, 2012). Özetle mekânın, gürültü bileşeni ile kullanım amacının uyumlu olması beklenmektedir. Konut içerisinde de gürültü faktörünün planlanması gerekmektedir. Ayrıca konutta yaşayan bireylerin sahip oldukları yaş, eğitim, çalışma gibi belirleyicilere göre de konsantrasyonu sağlayıcı bir planlama yapmak konutun kullanımını olumlu yönde etkilemektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre "Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik halidir". Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı'na göre mekân, insanın beden ve akıl sağlığı için gerekli koşullara sahip olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında yaşanılan mekânların, insanların tüm yönlerden tam iyilik halini sağlaması gerekmektedir. Sennett mekânın sağlıklı olmasını kent üzerinden şu şekilde dile getirmiştir; "18. yy'da Aydınlanma planlamacıları, şehri insanların serbestçe dolaşıp nefes alabilecekleri bir yer, insanların sağlıklı kan hücreleri gibi içinde aktığı akışkan atardamar ve toplardamarlardan oluşan bir şehir haline getirmeye çalıştılar. Tıp devrimi, insan mutluluğunun standardı olarak ahlakın yerine sağlığı geçirmiş gibiydi..." (Sennett, 2011). Özellikle konutun insan yaşamındaki boyutu göz önüne alındığında sağlıklı bir konut her bireyin hakkı da olmaktadır. Hijyen bakımından yeterli, insanın fiziksel ve psikolojik açıdan yaşamını destekleyen her konutun sağlıklı konut olacağı düşünülmektedir. Örnek vermek gerekirse sanayi devrimi sonrası hijyen bakımından yetersiz, güneş görmeyen, gerekli sıhhi tesisat imkanlarına sahip olmayan konutlar için söylenen "sefalet yuvaları" tanımlaması konut ve hijyen üzerine tekrar düşünmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Konutta yaşayanların sadece

bireysel hijyenlerinin sağlanması, konutun sağlıklı olması anlamına gelmemektedir. Bu anlamda ruhsal ve bedensel tam bir bütünlük durumunun sağlanması gerekmektedir.

Bir diğer bileşen olarak kişisel mekân, birey veya grupların kendileriyle diğerleri arasında düzgün olmayan sınırlarını zihinlerinde belirledikleri, kendileriyle birlikte hareket eden bir mekân olarak tanımlanmaktadır (Gür, 2000). Bir insanın diğerleriyle arasına çizdiği görünmez alan, kişisel mekânı oluşturmaktadır. Gür, kişisel mekânı çeşitli özellikleriyle ortaya koymuştur. Her bir bireye göre yaratılan gözle görülmez sınırlar vardır; sınırlar toplumda onay gören davranışlara ait alanları belirlerler; davranış konumu değişince alanın ölçüsü de değişir; alanların etkisi, sosyal örgütlenme biçimi ve yarı sabit donatılarla yumuşatılabilir; alanlar uyarı verilmeden zorlanırsa kişide gerilim yaratılır; alanlar ve sınırlarının denetimi, bilgi akışını mahremiyet açısından ayarlar ve düzene sokar (Gür, 2000). Kişisel mekân; psikososyal bir bileşen olabileceği gibi “uzaklık” kavramı üzerinden okunduğunda fiziksel bir bileşen olarak da kabul edilmektedir. Araştırma kapsamında da konutta yaşayan bireylerin diğer bireylerle arasındaki sınırlar bağlamında kendilerine ait bir mekân yaratabilme imkanları üzerinden ele alınmıştır. Bir anlamda gözle görünmeyen fiziksel bir bariyer yaratılmasıyla kişinin kendini aile bireylerinden yalıtılmasına imkan veren bir fiziksel mekâna ihtiyaç duymaktadır ve kendine ait bu alanda kendisiyle baş başa kalabilmektedir. Özetlemek gerekirse, araştırma kapsamında kişisel mekânın psiko-sosyal boyutu yerine kendine ait alanın fiziksel varlığı ele alınmıştır.

Bu başlık altında konutu oluşturan fiziksel bileşenler açıklanmaya çalışılmıştır. İşlev, aydınlatma, gürültü, hijyen ve kişisel mekân şeklinde ortaya konulabilecek bileşenlere konutun fiziki yönünü açıklamak için ihtiyaç duyulmuştur.

Sonuç olarak bu bölümde COVID-19 öncesi konutu oluşturan fiziksel ve psiko-sosyal bileşenler açıklanmıştır. Araştırmanın sonraki adımında konutu oluşturan bu bileşenlerin COVID-19 pandemisi ile değişimi ele alınmıştır.

2.3. COVID-19 Pandemisinde Konutu Tanımlayan Bileşenler

İnsanlık, tarih öncesi çağlardan beri salgın hastalıklarla mücadele etmiştir. Salgın hastalıklar siyasal, toplumsal, ekonomik etkileri de beraberinde getirmiştir. Endüstri devriminin ortaya çıkardığı sonuçlardan biri olan köyden kente “ivedi” göç, plansız şehirlerin ve sağlıksız konutların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fabrikalar ile konutların iç içe olması, kira giderlerini azaltmak için birden fazla ailenin bir arada kalması, kanalizasyon alt yapısının yetersizliği ile baş gösteren salgın hastalıklar köklü değişimler yapma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Kişi başına düşen alanın yetersizliği, konutun dış dünya ile ilişki kuramaması ve iç mekânın doğal ışıktan faydalanamaması, sıhhi tesisatın yokluğu ve

yetersizliği, yapıların eskimiş ve yıpranmış olmasıyla konutlar, hastalık yuvalarına dönüşmüştür. Ayrıca konutlar mahremiyet ilişkilerinden de yoksundur. Modern mimarlık ve şehirciliğin temel kaynağı olarak sayılan Atina Anlaşması'nda dönemin konutu tüm bu sebeplerle "sefalet yuvası" olarak adlandırılmıştır (Corbusier, 2009). Atina Anlaşması'nda kent sorunları iki ana başlıkta toplanmıştır. Bu başlıklardan ilkinde, hijyen kuralları ve fiziksel çevre koşulları göz önünde bulundurularak, yaşam alanlarının belirlenmesi kararı yer almaktadır. Yeşil alanlara ve ortak kullanım alanlarına olan ihtiyaç nedenleri ile konut ve fabrika alanlarının yeşil alanlarla birbirinden ayrılması, kentler planlanırken yaya yollarının araç yollarından ayrılması ve bu ayrımın yeşil alanlarla belirlenmesi kararları alınmıştır. Tüm bu kararlar Endüstri Devrimi sonrası ortaya çıkan olumsuz yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik olmuştur. (Gökğür, 2005). Konutlar süslemeden uzak kurgulanmış, temizlenebilir malzemelerle iç mekân çözümleri üretilmiş, hijyenik ve işlevsel donatılar kullanılmış, cephe açıklıkları ve açık plan anlayışı ile içeri giren gün ışığı alımı sağlanmış, kullanılabilir çatılar gündeme gelmiştir. Bu dönemde farklı meslek pratiklerinden uzmanlarla yapılan çalışmalarla, salgınların yayılımının engellenmesi, sağlıksız kent ve konutların tedavisi ile mümkün olmuştur. (Ragon, 1989, Şumlu, 2020a).

Anlaşılacağı üzere yaşanan, nefes alınan ortam, içilen su, insanlarla ilişkiler, kentler ve konutlar, salgın dönemlerinde sağlığı etkilemektedir. Günümüzde de benzer şekilde COVID-19 ile mücadelede mekân tasarımı önemli bir rol oynamaktadır.

Çin'in Hubei Eyaleti'ndeki Wuhan kentinde Aralık 2019'da başlayan salgın, tüm dünyayı etkisi altına alarak pandemi haline gelmiştir. COVID-19 olarak adlandırılan pandemi, gündelik hayat alışkanlıklarımızda köklü değişimler meydana getirmiştir. Pandeminin yayılma hızının yüksek olması sebebiyle bireylerin birbirleri ile etkileşimlerini en aza indirmek için bilim insanları, bireylerin evde kalmaları konusunda ortak karara varmıştır (Ciddi & Yazgan, 2020). Türkiye'de ise COVID-19 pandemisi karantinası Mart - Haziran 2020 tarihleri arasında uygulanmıştır. Haziran ayı sonrasında ise karantina kaldırılrsa da kontrollü sosyal hayat kavramı ile kısıtlamalar devam etmiştir. COVID-19 pandemisi öncesinde alışık olmadığımız bu yeni durum sosyal ilişkileri, çalışma rutinlerini, gündelik hayat pratiklerini yeniden şekillendirmiştir. Evde kalma sürecinde bireyler izole oldukları hayatlarında kendilerine yetebilme problemi ile karşılaşmıştır. Özellikle konut tüm bileşenleriyle üzerine tekrar düşünülmesi gereken bir mekânsal sorun haline gelmiştir. Konutu oluşturan fiziksel ve psikososyal bileşenler pandemi ile birlikte tartışmaya açılmıştır. Bu araştırmada da evin dönüşümü fiziksel ve psiko-sosyal bileşenler olmak üzere iki ana başlıkta ele alınmaktadır.

2.3.1. COVID-19 Pandemisinde Konutun Psiko-sosyal Bileşenleri

Mekânı oluşturan bileşenler, fiziksel ve psiko-sosyal olarak iki başlıkta toplanmaktadır. COVID-19 pandemisi karantina süresinde psiko-sosyal bileşenlerde değişimler meydana gelmiştir.

Mekânı oluşturan birincil faktör bireydir. Bireyin mekân içindeki tutumu, kültürüne, yaşına, cinsiyetine, mesleğine, ev içindeki rolüne (anne, baba, eş, çocuk vb.) göre değişim göstermektedir. Sosyal izolasyon ve karantina kavramı ile birlikte değişen ev içindeki roller ev halkının kişiliğine ve bireylerin birbiri ile etkileşimine göre farklılıklar göstermektedir. Günün büyük çoğunluğunu sosyal çevresi ya da çalışma alanında geçiren bireyler evi uzun süreli kullanmaya başlamışlardır. Böylece daha önce tecrübe edilmemiş gün içindeki uzun süreli birliktelikler gündeme gelmiştir (Yıldırım, 2020). Ayrıca, çalışan bireylerin ev içindeki rolünde de değişim görülmektedir. Büyük kentlerde çalışan nüfusun artması ile birlikte eve dışarıdan gelen yardımcı çalışanların, pandemi süresinde bu çalışmalarını sürdürememesi, yardımcıları kadar yardım alan taraf için de zorlayıcı olmuştur. Pandemi öncesinde çocukların bakımı, mutfak kullanımı ve ev temizliğinde yardım alınan evlerde, pandemi ile birlikte bu iş yükü haneyi kullanan bireylerin sorumluluğunda ilerlemiştir (Yıldırım, 2020).

Konut içindeki kişilik kavramı ve bireylerin rollerindeki değişim ev halkının birbirleriyle iletişimini de etkilediği söylenebilir. Günün belirli bir süresini işte, okulda ya da sosyal çevresiyle geçiren bireyler pandemi döneminde ev halkı ile uzun süreli vakit geçirmeye mecbur kalmıştır. Bu durum aile içi ilişkileri güçlendirdiği gibi, çatışmaları da beraberinde getirmiştir. Sağlık yetkilileri tarafından yapılan uyarılarla arkadaşlar, komşular, akrabalarla yüz yüze görüşme azalmış, evde misafir kabul etme, komşuluk ilişkileri gibi iletişim alışkanlıklarından vazgeçme gündeme gelmiştir (URL-8) Ortaya çıkan iletişim eksikliğine çözüm olarak evde çevrimiçi ortamlarda iletişim kurulmuştur. İbrahim Davran yaptığı çalışmada, eski kültürel alışkanlıkların değişeceği ve misafir ve komşuluk ilişkilerinin pandemi sonrasında da azalacağı sonucuna varmıştır (Davran, 2020).

Bir araya gelerek sosyalleşemeyen bireyler iletişim kurma yöntemlerini değiştirmişler ancak iletişimsizliği tercih etmemişlerdir. İtalya, Türkiye, Fransa, Almanya gibi birçok ülkede pandemi ile mücadelede görev alan sağlık çalışanlarına teşekkür amacıyla alkış eylemi yapılmıştır (URL-9). COVID-19 pandemisi karantina tarihlerine denk gelen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nda bir araya gelemeyen bireyler konutlarının penceresinden ya da balkonundan kutlamalara katılmıştır (URL-10). Benzer şekilde Şekil 4'teki görüldüğü gibi İtalya'da karantina süresinde evlerinde kalan kullanıcılar iletişim kurmak amacıyla pencere ve balkonlarında hep birlikte şarkı söylemiş, müzik yapmıştır (URL-11).

Şekil 4. COVID-19 pandemisi sürecinde değişen iletişim yöntemleri (URL-12, URL-13, Arslan,2020, URL-14).

Sosyalleşmek, kutlama yapmak, eğlenmek ya da yeni insanlar tanımak için gün içinde çeşitli etkinliklerde bulunan bireyler, COVID-19 pandemisi karantinası süresi boyunca bu etkileşimleri mesafeli ya da sadece çevrimiçi platformlarda bir araya gelerek sağlamıştır. Kültür ve sanat etkinlikleri ve bir arada yapılan organizasyonlar bulaş riskini arttırabilme ihtimali göz önünde bulundurularak iptal edilmiştir. Mart - Haziran 2020 tarihleri arasında çok sayıda seminer, panel, konser, tiyatro da çevrimiçi uygulamalarla evlerimize taşınmıştır (Kart, 2020).

COVID-19 pandemisi karantina süresi, yüz yüze iletişimde de mesafeyi beraberinde getirmiştir. Ancak çevrimiçi platformlarda sık sık bir araya gelmek mahremiyet kavramını yeniden tartışmaya açmıştır. Pandemi ile birlikte ev içi mahremiyet, sınırların yer yer ortadan kalktığı, yer yer esneklik kazandığı ya da daha fazla bağlandığımız bir kavram olarak yeniden tanımlanmaktadır. Özellikle küçük konutlarda yaşayan ya da fazla nüfuslu ailelerde, kişisel alanların kısıtlanması görülmüştür. Her birey için kişisel alanı sağlayamayan konutlarda, bu durum bireylerin sosyal ve iş yaşamlarını olumsuz etkilemiştir. Ayrıca evlere kapanma, ev içi mahremiyeti güçlendirirken, çevrimiçi platformlarda, sosyal hayat ve iş hayatının gereklilikleri ile mahremiyet, bir yandan da göz ardı edilen bir olgu olmuştur. Umut Şumnu, COVID-19 pandemisinin ev içindeki mahremiyet dönüşümünü şu sözlerle anlatmaktadır:

“Dışarıya ait ne varsa artık evin içinde. Ev ketumluk, kapalılık, korunaklılık ve inziva gibi kavramlarla anılamayacak kadar dışarıya açık ve dışarıyı tarafından istila edilmiş durumda.

Fiziksel olarak evime girmeye çalışana karşı ne kadar ürkek, şüpheli ve korumacıysam, sanal olarak evime girmeye çalışana karşı o kadar açık, davetkâr ve “mesafesizim”. Ev artık gönüllü bir şekilde çevrim-içi ve sürekli kendini dışarıya yayınlarken, dışarının da duvarlarında yansımaya izin veriyor. Özetle ev, bir taraftan daha önce olmadığı kadar kapalı, korunaklı ve ketum; ama aynı anda dışarıya da daha önce olmadığı kadar açık, savunmasız ve hatta istekli.” (Şumnu, 2020; 34).

Karantina süresi uzadıkça artan kaygı, öfke, endişe ve stres bireyin kendisinin ya da ev halkından birinin hastalığa yakalanacağı düşüncesi, ev içi mahremiyete verilen önemi arttırmıştır. Temizlik ve hijyen kaygısıyla evler dışarıya tamamen kapanmıştır. Öte yandan eğitimin ve çalışma hayatının konut içinde çözülmesi gerekliliği ile evimiz günün büyük bir bölümünde çevreye açılan bir mekân haline gelmiştir. Çoğu ülkede vatandaşların karantina kurallarına uyup uymadıkları akıllı telefonlara yüklenen uygulamalarla takip edilmiş, Türkiye’de de “Hayat Eve Sığar” uygulaması ile bu çalışma yapılmıştır. Bu sağlık tedbirinin bireylerin özgürlükleri ve mahremiyetlerine getirilen bir kısıtlama olduğunu savunan çalışmalar yapılmıştır (Erciyes & Genç, 2020). Bu bağlamda çevrimiçi uygulamalarla vatandaşların sağlık ve karantina takiplerinin yapıldığı uygulamalar için İnsan Hakları İzleme Örgütü, bireylerin mahremiyet ve özgürlüklerini korumak üzere sekiz maddelik bir gözetim şartı yayınlamıştır (Sönmez & Çelik, 2020).

Proje kapsamında psiko-sosyal bileşen olarak ele alınan, kişilik, yaşam biçimi, mahremiyet, güvenlik ve iletişim COVID-19 pandemisi süresinde değişim göstermiştir. Bu bileşenlerin yanında mekânın ölçülebilir bileşenleri olan fiziksel bileşenlerdeki değişimleri incelemek de evin dönüşümünü anlatmakta faydalı olacaktır.

2.3.2. COVID-19 Pandemisinde Konutun Fiziksel Bileşenleri

Mekânın ölçülebilir değeri olan fiziksel bileşenler, COVID-19 pandemisi öncesinde, mekânın işlevi ve kullanımı, aydınlatmanın kullanıma uygunluğu, ses ve gürültü kriterlerini gözeterek tasarlanan iç mekânlar ve mekânların sağlık koşullarına uygun olması başlıkları altında incelendiği bilinmektedir. Pandeminin neden olduğu değişimle birlikte, iç mekânın fiziksel bileşenlerinde değişimler gündeme gelmiştir. Bu durum, iç mekânın birincil aktörü olan insanın etkileşimlerinin, iç mekân özelinde yeniden kurgulanması gerekliliğini beraberinde getirmiştir (Durukan & Öztürk, 2020).

Tasarımın ana ögesi olan insan ve mekân etkileşimindeki değişimler, pandemi ile birlikte evrensel tasarım ilkelerinin yeniden düşünülmesine neden olmuştur. Evrensel tasarım ilkeleri 1998 yılında, Ronald Mace’in öncülüğünde geliştirilmiş ve kabul görmüştür (Story, Mueller & Mace, 1998). Eşitlikçi tasarım, esnek kullanım, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi,

düşük fiziksel güç kullanımı, hata toleransı, yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesi olmak üzere yedi ilkeden oluşmaktadır. İlkelerin temelinde her grubu kapsamaları ve buna yönelik ihtiyaçlara karşılık vermesi yatmaktadır. Sebla Arın Ensarioğlu'nun yapmış olduğu çalışmada COVID-19 pandemisinin ilkelere etkisi incelenmiştir. Tüm ilkeler incelendiğinde esneklik ilkesi ile yaklaşım ve kullanım için yeterli alan sağlanması ilkesi salgın sonrasında değişen ve yeniden ele alınması gereken ilkelerin başında gelmektedir. Esnek kullanım, tasarlanan mekânın ya da elemanın farklı işlevlere olanak sağlamasıdır. Pandemi sürecinde konutlara pandemi öncesi kullanımının dışında işlevler yüklenmiştir. Konut artık barınma işlevinin yanında çalışma, sosyalleşme ve eğitim gibi işlevleri de karşılamak durumundadır (Ensarioğlu, 2020). Karantina ile birlikte çoğu iş yeri evden çalışma sürecine girmiş, ev dışında farklı mekânlarda çalışan ev halkı, ev içinde çalışma ortamı hazırlamak, çevrimiçi toplantılara katılmak zorunda kalmıştır. Bu zorunlulukla birlikte konutun, barınmanın yanında, çalışma ihtiyacını da karşılaması gerekmiştir. Kadir Has Üniversitesi tarafından hazırlanan Evde Çalışma Rehberi'nde, yeni normalle birlikte konutun, yeni bir işlev kazanarak, aynı zamanda çalışma alanı olarak da kullanılmasına dikkat çekilmiştir. Bu tasarım rehberine göre çalışırken ergonomik mobilyalar kullanılması evden çalışma kalitesini arttıracaktır (URL-15). Pandemi sürecinde ev içi donatı ve mobilyalar farklı kullanımlara hizmet vermiştir. Yemek masası aynı zamanda çalışma masası veya hobi alanı olarak kullanılabilen, evin odaları evden çalışanlar için toplantı odalarına dönüşebilmektedir. Pandemi ile birlikte Dr. Özlem Ak'a göre yatak odalarında esnek tasarımın önemi artacak, masa ve oturma birimleri ile birlikte tasarlanacaktır (Ak,2020). COVID-19 pandemisinin konutun esnek kullanımına etkileri çalışılmış, konut içindeki mekân kullanımı, mobilyaların esnek kullanımı tartışılmıştır (URL-16).

Yaklaşım ve kullanım için yeterli alan ilkesi ise tasarımın yaşa, boyuta, cinsiyete bağlı olmaksızın ürüne erişim için uygun mesafe alanlarının sağlanmış olması gerektiğini ifade etmektedir (Ensarioğlu, 2020). Salgında, taşıyıcı ya da hasta ile bir metre mesafe içinde temas olmadığı halde 10 dakika birlikte bulunmak, virüsün bulaşma riskini arttırmaktadır (Aslan, 2020). Bu sebeple mekân içinde kullanıcının bu mesafeyi sağlayabileceği boşlukların bulunmasına dikkat edilmeye başlanmıştır. Böylece pandemi, mekândaki nesnelere azlığının ve iç mekânda boşluk kavramının önemini bize hatırlatmıştır. İç mekânda boşluk kavramı kişiye ihtiyacı olan yaşam alanının verilmesi olarak ifade edilebilir. Kuban, boşluğu hareketin başladığı ve oluştuğu yer olarak tanımlamış, boşluk olmadan hareket yani yaşam olmaz demiştir (Kuban, 2013). Pandemi sonrasında ise boşluk yeni bir anlam kazanmıştır. Boşluk artık bir izolasyon aracı olarak kabul edilmektedir. Konuttaki mobilya ve donatı yoğunluğu azsa, temas edilen yüzeyler azdır ve bulaş riski de aynı şekilde azalacaktır.

İç mekânda mobilya ve donatılar boşluğu ve işlevi tanımlayan önemli öğelerdir. Mobilyanın işlevle birlikte ele alınması ve sadece mekânı doldurmak için kullanılan dekorasyon ürünü gibi düşünülmemesi gerektiği pandemi ile birlikte tekrar gündeme gelmiştir. Durukan ve Öztürk'ün COVID-19 sonrası iç mekân – mobilya birlikteliği üzerine yaptığı çalışmada:

“İç mekân tasarımını mobilya ölçeğine indirgemek, mobilya ile kimliklendirmek, mobilya ile donatmak, bezemek, giydirmek aslında önüne geçilemeyen bir boşluk doldurma motivasyonudur... COVID-19 pandemisi ile birlikte doluyu tasarlayan ve doldurmak adına mekânı kullananların yaslandığı normlar artık yıkıldı... Yeni Normal'in iç mimarlık disiplini bağlamında dayattığı belki de ilk norm, işlevsel ihtiyaçlardan ödün vermeden, sınırlandırılmış uzayın içinde sınırlandırılmış alt uzayları tasarlamak olduğu görülmüştür.” (Durukan, Öztürk, 2020; s. 1965) der. İç mekânda kullanılan mobilya, dekorasyon ürünü olmaktan çok ihtiyaçlara karşılık veren, işlevi gözeterek tasarlanan ve mekânın bütününe uyum sağlayan bir öğedir. Temassız yüzeyler ve etkileşimi en aza indiren boşluk kurgusu yeni normalde ön plana çıkmıştır. Gelineen noktada iç mekânda işlevli doluluğun ve tanımlı boşlukların önemi gün yüzüne çıkmıştır.

Konut içindeki mobilya ve donatıların işlevinde değişimler görüldüğü gibi, tasarımlarında kullanılan malzemelerde ve bunların kullanım şeklinde de değişimler görülmektedir. Koronavirüs'ün, temas ve damlacık saçılması yolu ile bulaştığı bilinmektedir. Temas, dokunma ve tutma bulaş riskini artırırken, yüzeylerdeki nem oranı bulaşma hızını etkileyen önemli bir unsurdur. Nemsiz bir yüzeye dokunulduğunda virüsün bulaşma riski on saniye iken, yüzeylerden biri nemli ise bu süre beş saniyeye, temas eden iki yüzey de nemliyse bu süre üç saniyeye inmektedir (Aslan,2020). Bu sebeple konutlarda kullanılan donatı ve mobilyalar kolay temizlenebilir ve hijyenik yüzeylere sahip olmalıdır. Ayrıca minimum temas için bazı yüzeyler (dolap kapakları, kapılar, aydınlatmalar vb.), temas gerektirmeden kullanılabilir olmalıdır. Özlem Ak'ın çalışmasında ise temassız kullanılabilir donatı ve mobilyaların gerekliliği sebebi ile akıllı ev sistemlerine ilginin artacağını söylemektedir (Ak, 2020).

Evin dönüşümünde değişen diğer fiziksel bileşenler ise aydınlatma ve ses kontrolüdür. Evde geçirilen sürenin artması ve ev içinde barınma, dinlenme, çalışma, eğitim, sosyalleşme ihtiyaçlarının karşılanıyor olması ayrıca hastalığa yakalanan bireylerin ev içi karantınada olma ihtimali, bu parametrelerin önemini daha da arttırmaktadır. COVID-19 pandemisi karantina sürecinin sebep olduğu bu durum, gürültü kontrolü, ses izolasyonu, hava kalitesinin ve aydınlatmanın önemini arttırmıştır. Gürültü ve ses kontrolü, ışık seviyesinin iyi ayarlanması evden çalışma kalitesini arttıracaktır (URL-15). “Yeni Normal Ev”lerde, çoğu çalışanın evden çalışması ile birlikte, gürültü kontrolü, ses izolasyonu, hava kalitesinin ve aydınlatmanın öneminin arttığını yapılan araştırmalar göstermektedir (Ak, 2020). Andrew Weil Tıp Araştırma

Kürsüsü profesörü Esther M. Sternberg de evde kalma sürecinde ev içinde yapılan ufak değişikliklerin, evdeki stresin yerini iyileştirici bir mekâna bırakacağını savunmaktadır. Çalışma masalarının gün ışığından yararlanacak şekilde pencere kenarında olmasını, temiz havanın önemini vurgulamaktadır (Sternberg, 2020).

COVID-19 pandemisi karantina süresinde konut-çevre ilişkisi de değişen bir diğer fiziksel bileşendir. Pandeminin getirdiği belirsizlikler, sağlık sorunları ve ekonomik iniş çıkışlar, konut kullanıcılarının endişe ve stresi arttırmıştır. Bu anlamda Amerikan İç Mimarlar Derneğinin yayınlamış olduğu rapor dikkat çekicidir. İlgili raporda doğa ile iç içe olma hali bireylerin stres yönetimine katkı sağlamakta, duygu ve ruh halinin iyileşmesini hızlandırmaktadır (Ak, 2020). Konutlardaki balkon ve teraslar, evde kalma zorunluluğunda bu alanlara sahip olan kullanıcılar için olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. (Ak, 2020). Bu yönüyle incelendiğinde COVID-19 pandemisi karantina sürecinde balkonlu, bahçeli, teraslı ve az katlı konutlara talebin artması tesadüf değildir (URL-17) (URL-18). Aynı sebeple pandemi başında ülkemizde ve dünyada ikinci konuta göçler yaşanmıştır. Ana konutların dışında, belirli zamanlarda kullanılan, genellikle doğal ve kültürel zenginlikler barındıran, şehir merkezlerine yakın ya da kullanıcının belirli bir bağının olduğu bölgelerde kurulan konutlar ikinci konut olarak tanımlanmaktadır. Bağ evi, yazlık ev, yayla evi, köy evi gibi adlandırmalar da yapılabilmektedir. Burada kullanılan “ikinci” sözcüğü kelime öbeğine sayı değil, kullanım karakteristiği anlamı katmaktadır (Zoğal, Emekli; 2020). Pandemi ile birlikte sokağa çıkma yasağı ve şehirlerarası seyahat yasağının gelmesi ikinci konut kavramını yeniden tartışmaya açmış ve ikinci konutların kullanımında farklılıklar gözlenmiştir. Sokağa çıkma yasağı ile birlikte, eğitim kurumlarında uzaktan eğitime geçilmiş, çoğu iş yeri faaliyetlerini durdurmuştur. Büyük şehirlerden – özellikle İstanbul, Ankara, İzmir- ana konutlarını bırakıp ikinci konutlarına yerleşen nüfus azımsanmamalıdır (Zoğal & Emekli; 202) . İstanbul’un kıyı semtlerinde bahçeli konutlara ilgi artarken (URL-19), İstanbul’a yakın yazlık beldelerde de pandemiye karşı “sertifikalı ev” olarak tanımlanan yeni kiralama sistemleri gündeme gelmiştir (Demirci, 2020). Kullanıcının ev içinde yaptığı değişiklikler ve dönüşümlerle beraber, evin konumu sebebiyle, ikametini değiştirdiği de görülmektedir.

COVID-19 pandemisi ile birlikte, evdeki fiziksel dönüşümlere ek olarak, mekân organizasyonu ve konut içi yerleşimde köklü değişimler meydana geleceği düşünülmektedir. COVID-19 pozitif olan ve ev içinde de kendisini izole etmesi gereken hastaların tam izolasyonu için bireye ait özel alanların olması gerekmektedir. Bu durum düşünüldüğünde, tek odada tüm temel ihtiyaçlarını karşılaması gereken hasta bireyin bulunduğu mekân da ona göre tasarlanmalıdır. Fazla nüfuslu ev halkı için de benzer durum geçerlidir. Konut içerisinde gün içinde farklı aktivitelerde bulunan bireylerin buldukları mekânlarda birçok işlevi yerine getirmeleri

gerekmektedir. Modern mimarlık ile birlikte ortaya çıkan serbest plan anlayışının yerini kapalı kat planına bırakacağı düşünülmektedir. İç mekân ve dış çevre arasında daha belirgin sınırlar olacağı öngörülmektedir. Konut içinde yaşadığımız mekânları birleştiren açık kat planı anlayışı, evde kaldığımız süreçte ev halkının kendi özel alanlarına ihtiyaç duyması ile yeniden ele alınıp daha fazla duvar ve oda çözümlmelerini beraberinde getirecektir. Yatak odalarında ıslak hacimlerin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, evde kalınan dönemde önemi artan bir diğer alan ise mutfaklar olmuştur. Çalışan nüfusun pandemi öncesi mutfak alışkanlıkları karantina döneminde değişmiş, geniş mutfaklar ve depolama alanlarının önemi artmıştır (Ak, 2020). Ayrıca, evde kalınan sürenin artması, çalışan kullanıcının evine dönmesi, bekleyen onarım, yenileme, düzenleme ihtiyaçlarının yeniden gündeme gelmesine neden olmuştur (URL-4).

Konutu oluşturan diğer fiziksel bileşen ise kişisel mekândır. Pandemi öncesinde günün sadece belirli saatlerinde bir arada bulunan ev halkı tüm günü beraber geçirmek zorunda kalmıştır. Okul çağındaki bireyler için okul-ev sınırı, çalışanlar için ev-iş sınırı aşılmıştır. Evde çalışan çocuklu ebeveynler için önceden birlikte geçirilen süre artmış çalışma süreleri ile aileye ayrılan vaktin değişimi görülmüştür. Ev halkının birlikte geçirdiği uzun süreli vakitler, aile içi ilişkilerin artması, dış çevre ile ilişkinin azalması, uyku, beslenme gibi temel ihtiyaçlardaki alışkanlıkların bozulması, ilişkilerin devamı için olumsuzluklar yarattığı söylenebilir (Yıldırım, 2020). COVID-19 pandemi döneminde ev halkındaki çatışma ve birlik-beraberlik durumunun incelenmesi için yapılan çalışmada, evin düzeni ve temizliği, çamaşır, ütü gibi ev işleri ve yemek hazırlama gibi konularda aile içindeki çatışmanın, pandemi öncesine göre artış gösterdiği görülmektedir. Birlikte zaman geçirme, ev içi işlerini birlikte yapma, yardımlaşma, hobilerin birlikte gerçekleştirilmesinde artış gözlenmiş, birlikte spor ve egzersiz yapma, ev dışı işlerini birlikte yapma eylemlerinde azalma görülmüştür (Öztürk vd., 2020). Ev halkının beraber uzun süreli vakitler geçirmesi sınırları ortadan kaldırırken, bireylerden birinin hastalığa yakalanması ile sınırın güçlendiği durumlar da ortaya çıkmıştır. Hasta bireyin tam izolasyonu için, yemek yeme, çalışma, dinlenme ve ıslak hacimlerin ayrılması söz konusu olmuştur.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde fiziksel ve psiko-sosyal bileşenlerin değişimi incelenmiş, yapılan araştırmalar ve çalışmalar incelenerek, konutu oluşturan fiziksel ve psiko-sosyal bileşenlerin değişimi ortaya konulmuştur. Bu değişimi konu alan üretim ve paylaşımları incelemek, evin dönüşümünü anlamak açısından önemlidir ve sonraki başlıkta bu konu tartışmaya açılmaktadır.

2.4. COVID-19 Sürecinde Evi Konu Alan Üretim ve Paylaşımlar

COVID-19 süreci ile birlikte sosyal medyada da hareketlilikler yaşanmıştır. Bireysel bir iletişim, paylaşım ve içerik üretim alanı olarak görülen sosyal medya platformları; karantina sürecinde,

öncesine göre paylaşımda daha büyük kitlelere ulaşan, üretimde gruplaşmalar ve toplu çalışmaların ortaya çıktığı bir noktaya gelmiştir. Bu durum azalmakla birlikte karantina sonrasında da devam etmiştir. Bu üretimlerin çoğunun dolaylı ya da doğrudan ev-konut kavramıyla ilgili olması, sosyal medyayı COVID-19 sürecinin ev mekânına yansımalarının okunabileceği açık bir kaynak haline dönüştürmektedir. Tasarımcıların tasarımcılarla, tasarımcıların kullanıcılar ya da gönüllülerle yaptığı atölye, seminer ve canlı yayın dizilerinin yanında, tasarımla ilgili/ilgisiz sosyal medya hesapların kendi bilgi birikimleri paylaşılmaktadır. Sosyal medyanın doğasının bir getirisi olarak bu bilgi ve üretim paylaşımı bir ağa dönüşmekte, yüz yüze bir oturumdan çok daha fazla kişiye ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Geri dönüş ve üretime konan katkılarla oluşan veri havuzu daha kümülatif bir hal almaktadır.

Sosyal medyayı bir literatür kaynağı ve/veya hedef kitleye ulaşma aracı olarak kullanan konutla ilgili COVID-19 döneminde yapılan üretimlere baktığımız zaman iki ana başlık altında inceleyebileceğimiz görülmektedir: “Üretim + paylaşım” yapanlar ile yalnızca “Paylaşım” yapanlar. Üretim + Paylaşım başlığı altında COVID-19 sürecinde düzenlenen dolaylı ya da doğrudan konuta dair atölyeler ve oluşumlar, Paylaşım başlığının altında ise sosyal medya üzerinden yapılan/yayınlanan sohbetler, seminerler ve gönderiler sayılabilmektedir.

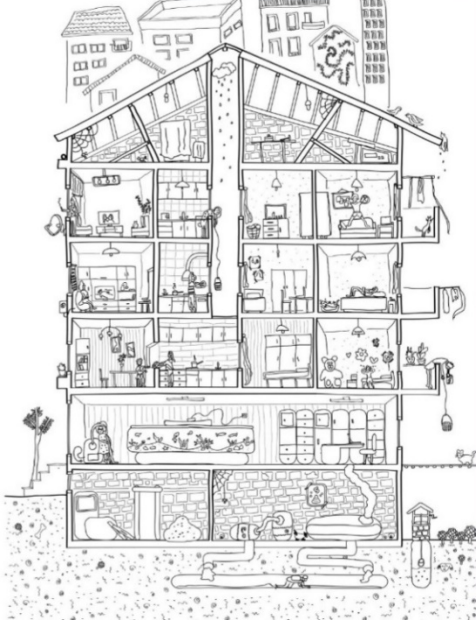
2.4.1. Üretim + Paylaşımlar

Üretim + Paylaşım başlığı altında, evi konu olan üretimle yaparak bunu açık kaynak olarak sunan Evin Halleri Atölyeleri, Acil Korona Mekânları, Temas Atölyeleri, Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi, Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi, Evin Yeniden Keşfi Atölyesi, Re-Set Workspace ve Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi incelenmiştir.

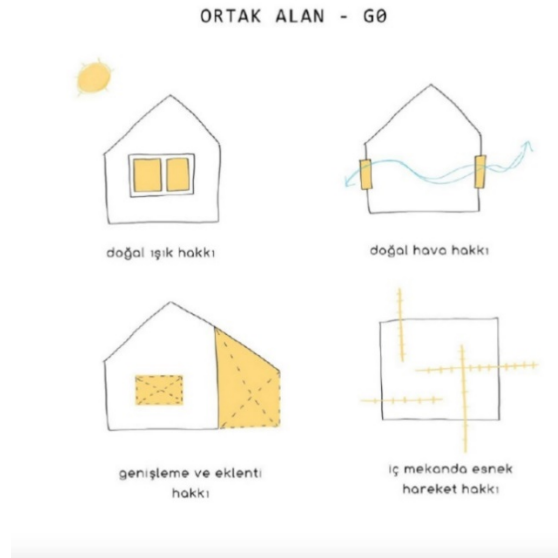
Evin Halleri Atölyeleri

COVID-19 dönemi hem üretim hem de bu üretimin paylaşımının yapıldığı atölyelere, ilk örnek olarak Nevzat Sayın'ın Temmuz 2020'deki çağırısıyla 1-20 Ağustos 2020'de gerçekleştirilen “evin halleri” verilebilmektedir. On dört farklı atölyede yürütücüler farklı kurgu, yöntem, teknikler ve katılımcılarla üretimler gerçekleştirmiştir. Bu üretimler hem sosyal medyada, hem de atölyenin internet sitesinde daha geniş kitlelere ulaşabilmek amacıyla paylaşılmıştır (evin halleri, n.d.). Nevzat Sayın yaptığı çağırıda evde geçirilen uzun vakitlerin ve karantinanın olağandışı yapısını, sokağa bakınca karşılaştığımız olağan manzara ile karşılaştırmıştır. Bu olağan-olağandışı çelişkinin yarattığı ev ve evdeki yaşama dair sorgulamalar, pandemi sürecine ilişkin deneyimler hala tazeyken bir üretime dönüştürülmesinde yarar görülmüştür. Nevzat Sayın, evin kullanıcı için ne demek olduğundan başlayarak ev ile ilgili güven, aidiyet, mahremiyet ve mesafe kavramlarının; kısaca eve dair bütün “meselelerin” incelenmesinde

fayda görmüştür (URL-20). Tasarlanan bütün atölyelerde çıkacak üretimler bir “açık kaynak” olarak tanımlanarak paylaşıma sunulmuştur. Bu açık kaynaktan örnekler Şekil 5'te ve Şekil 6'da görülebilmektedir.

Şekil 5. Evin Halleri- Ev Çizim Talimatları Atölyesi. Elif Ekinci (2020).

Şekil 6. Evin Halleri- Uçsuz Bucaksız Azınlık 2 Atölyesi. Konut ve Yeni Olasılıklar Grubu (2020).

Acil Korona Mekânları

Acil Korona Mekânları; tasarımcı, mimar, mühendislerin dışında pek çok alandan uzmanın bir araya gelerek oluşturduğu gönüllü bir topluluktur. Amaçları, COVID-19 sürecinde acil olarak ihtiyaç duyulabilecek mekânların üretimi ve kente yerleştirilmesiyle ilgili çalışmalarını organize

etmek; gerekirse sağlık kuruluşlarıyla tasarımcılar arasında bir köprü olmaktır. Topluluk, tasarım, üretim, tedarik, hatta lojistik desteğe kadar sürece katkıda bulunmak isteyen herkesin katılım ve desteğine açıktır. COVID-19 sürecinde pek çok canlı yayın, toplantı ve sohbet ile hem araştıran hem paylaşan hem de üreten bir platforma olarak çalışmışlardır (URL-21). Kendi sitelerinde bu süreci ve üretimlerini birer açık kaynak olarak paylaşmaktadırlar (Şekil 7)

Acil Korona Mekanları

Coronavirus (Covid-19) salgını sebebiyle ortaya çıkan mekansal sorunlar için tasarım, organizasyon, öneri ve gönüllü çözüm ağı.

ANA SAYFA HAKKIMIZDA PROJE ÖNERİLERİ **ARŞİV** MEKÂN İHTİYAÇLARI KENT İLİŞKİSİ KATKI VERENLER İLETİŞİM

Arşiv

Acil Korona Mekanları kapsamında yapılan araştırmalar açık, erişilebilir bir kaynak oluşturmak ve zamanla yarıştığımız günlerde tasarımcılara yol göstermek adına düzenli biçimde bu sayfada yayınlamaktadır.

Ağ gönüllülerimizin katkısıyla oluşturduğumuz veri panomuzu aşağıdaki linkten inceleyebilirsiniz.

Acil Korona Mekanları + 49 • 6ay

YENİDEN YAP PAYLAŞ

Veri Toplama+Araştırma Grubu

Her bir çalışma grubu ilgili sütunun altına ekleme yapabilir.

1. Acil durum mekanlarıyla ilgili araştırma yapmak, Koronavirüs için tıbbi ihtiyaçların mekansal bilgisini araştırmak
2. Dünyadaki benzer tasarım örneklerini araştırmak, arşivlemek ve ağ açık kaynağını beslemek
3. Belediye, valilik, Sağlık Bakanlığı gibi kurumlarla; meslek örgütleri ve Stk'lar ile iletişim kurmak
4. Tasarla gerçekleştirebileceğiniz malzeme tedariki için katılabilir olası spor araştırmaları yapmak

YATAKLI SAĞLIK TESİSLERİNDE YOĞUN BAKIM HİZMETLERİNİN UYGULAMA İHTİYAÇLARI VE ÇÖZÜMLERİ

Jupe designs flat-pack intensive care unit to bolster hospitals impacted by coronavirus: <https://www.arkitera.com/haber/afet-sonrasi-gecici-barinma-unite-leri>

Şekil 7. Acil Korona Mekânları internet sitesi, Arşiv başlığı ekran görüntüsü (2020)

Acil ihtiyaçlarda üretimi yapılabilecek yeni mekânların yanında yeniden işlevlendirme önerileri de sunulmuştur. Böylece COVID-19 sürecinin hem yeni mekân gereksinimleri olduğuna hem de var olanda değişikliklerin yapılma durumunun önemine dikkat çekmişlerdir.

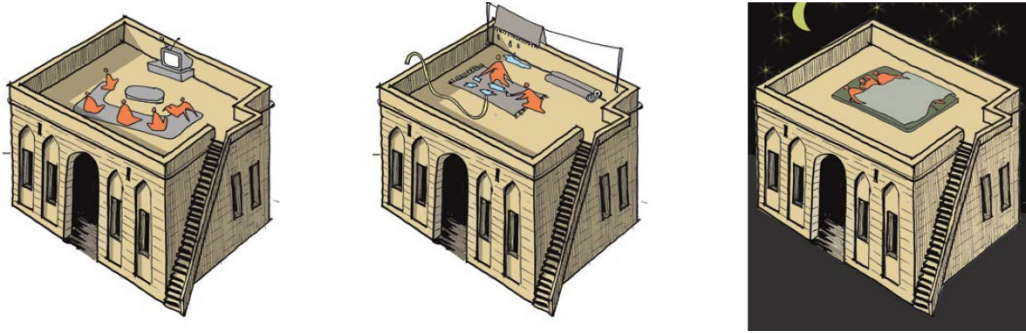
Temas Atölyeleri

Mimarlar Odası İzmir Şubesi 27 Mayıs – 6 Haziran 2020 tarihleri arasında “temas” ana başlığı altında altı atölye düzenlemiştir (Karakoç, 2020). Bu atölyelerdeki üretimler daha sonra odanın yayını olan Ege Mimarlık dergisinin 107. sayısında paylaşılmıştır. Altı atölye; gündelik mekânların yeniden üretimi, günümüz konut anlayışında balkon gibi dışarı açılan mekânların sorgulanmıştır. Mekânlardaki özel-kamu ayrımı, ölçeğin ve mahremiyetin yeniden tanımlanması, kolektif ile kişisel imgelerin dönüşümü, kent-mahalle-ev ölçekleri üzerinden dönüşen mekânlar, COVID-19 ile yaşamımıza katılan “fiziksel mesafe” kavramının gündelik yaşantımıza ve mekânlara uzun vadede yansması gibi konulara sahiptir (Karakoç, 2020).

Mimarlar Odasının sitesinden indirilebilen bu atölyelere dair üretimde, COVID-19 sürecinin konut anlayışımız üzerindeki etkisi; değiştirdiği ve değiştireceği unsurlar irdelemiştir. Temas atölyesinin çıktısından örnekler Şekil 8 ve Şekil 9'da görülebilmektedir.

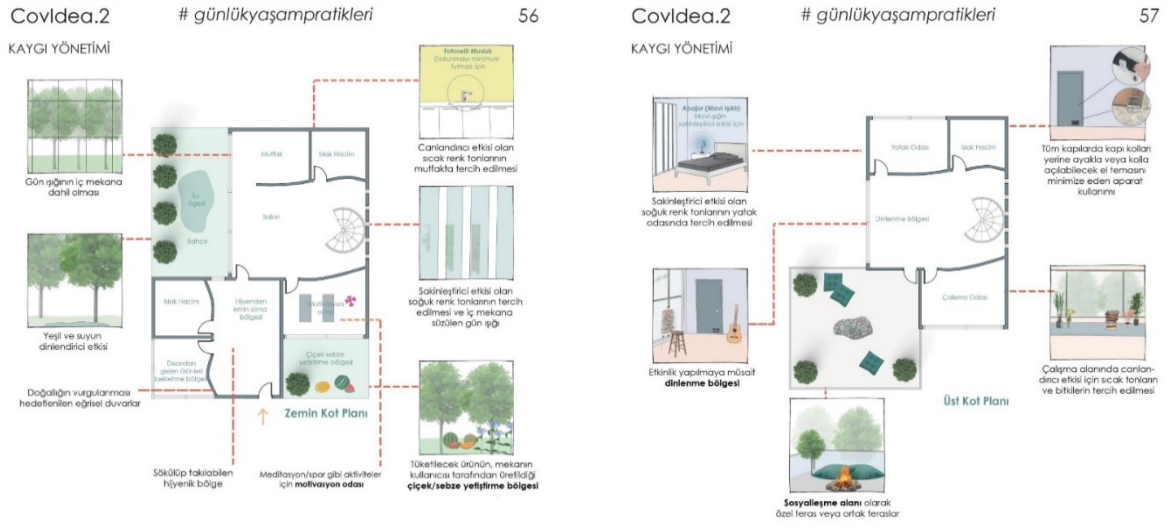
Şekil 8. Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Nusret İrfan Uşun, Rabia Nur Bilekli, Seda Karakurt (2020).

Şekil 9. Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Asude Yokuş (2020).

Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi

Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi 11-12 Nisan ile 16-17 Mayıs 2020 tarihlerinde iki aşamalı olarak elliye yakın katılımıyla gerçekleştirilmiştir (Yarimoğlu, 2020). Atölyelerde COVID-19 süreci ile ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların olası çözüm önerileri tartışılarak çıkan sonuçlar hem topluluğun sosyal medya hesaplarından hem de internette herkesin ulaşımına açık bir rapor halinde sunulmuştur (Erişilebilir Kent Atölyesi, n.d.). Atölyeyi düzenleyen EKA topluluğunun vurgulamakta olduğu "erişilebilirlik" kavramının da göz önünde bulundurulduğu bu atölye sürecinin çıktıları arasında pandemi sonrası mekânlar, günlük yaşam pratikleri, oluşturulabilecek alternatif mekân, ürün ve yöntem çözümleri bulunmaktadır. Kent ölçeğindeki karşılaşma mekânlarının üretiminden dijital eğitim sistemine ve erişilebilirlik kapsamında engelli bireylerin yanı sıra erişim kısıtlamaları olan her türlü kullanıcının COVID-19 durumundan nasıl etkilendiği bir potada eritilerek, getirilen çözüm önerilerinin kapsamı genişletilmiştir (Şekil 10) (URL-22).

Şekil 10. Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi- Günlük Yaşam Pratikleri. (2020).

Bütün bu çalışmaların internet üzerinden ulaşılabilir olması atölyede bahsi geçen “dijital erişilebilirlik” kavramının bir yansıması olarak görülebilir. COVID-19 süreci ile neredeyse yeniden tanımlanmak zorunda kalan insan ilişkileri, üretim ve paylaşım sürecine dair de fikir vermektedir.

Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi

X Design Factory ile yürütücülüğünü Özlem Yalım’ın yaptığı atölyeye farklı disiplinlerden yurt içi ve yurt dışı katılımlarıyla toplam yirmi bir kişi katılmıştır. Dört saat süren atölye sürecinde, önce katılımcılarla tasarım odaklı düşünme üzerine bilgi paylaşımında bulunulmuştur. Ardından belirlenen dört ana başlık altında (toplu taşıma, kişisel korunma, yeme-içme, seyahat ve konaklama), grup halinde pandemi sonrasıyla ilgili problemler ile tasarım odaklı düşünme süreci birleştirilerek infografik üretimler yapılmıştır. X Design Factory bu poster üretimlerinden yola çıkarak tasarımcıların pandemi sonrası (post-pandemi) dönemde kullanılabilecek bir web platformu oluşturmuştur. Bu platformun amacı fikirlerini sunan tasarımcıların çalışmalarını hem toplum hem de diğer tasarımcılar için açık kaynak haline getirmektir (Şekil 11) (Karakoç, 2020).

Bu atölye pandemi sürecinde değişen gereksinimleri karşılamak adına tasarımı ve açık kaynak paylaşım sistemini odağa almıştır. Konuya yaklaşım biçimi dikkate alındığında, pandemi sonrasında mekân tasarımının da geliştirilecek yeni stratejilerle yeniden kurgulanma gereksinimi duyduğu/duyacağı çıkarımı yapılabilmektedir.

PANDEMİ SONRASI
SOSYALLEŞMENİN BAŞLADIĞI
TOPLUMDA SEYAHATLERİ GEREĞİ
KONAKLAMA İHTİYACI OLAN
KULLANICI KONAKLAMA EYLEMİ
İÇİN ENDİŞE DUYMAKTA VE
SEÇİMLERİNİ RAHATLIKLA
YAPAMAMAKTADIR.

AÇIK HAVA MİMARİ

İnsanların sosyal yaşamlarını konakladıkları alanda devam ettirebilmeleri sebebiyle kullanıcılar açık planlı mekanları tercih edecekler.

OTURMA ALANLARI

Konaklama yapılan alanlarda pandemi sürecinde ve sonrasında kullanılmak üzere sosyal mesafe kurallarına uygun tasarlanmış yeni oturma birimleri, kullanıcıların sosyalleşmesini sınırlandırmayacaktır.

HAVALANDIRMA SİSTEMLERİ

Konaklama yapılan kapalı mekanlarda yaşayan insanların, kullanıcıların yaşam alanlarına özel havalandırma sistemlerinin tasarlanması bulgunculuk oranını azaltacaktır.

BİR İHTİYAÇ OLARAK BESLENME

Konaklama yapılacak mekanların sunduğu yiye-içme hizmetinin, pandemi süreci ve sonrasında göre bireysel beslenme ürünlerinin, hizmetlerinin ve zamanlamanın tasarlanması, bulgunculığı azaltacaktır.

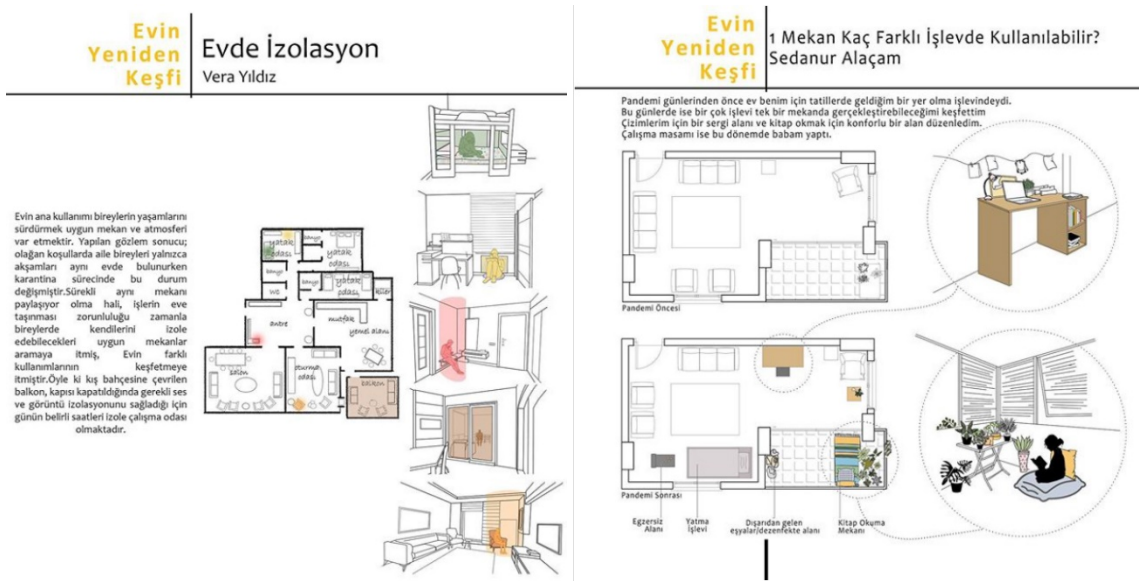

TEMİZLİK

Konaklama yapılan mekanların ortak alanlarında vakit geçirmek isteyen kullanıcılara bireysel mekanik dezenfekte sistemleri tasarlanması, kullanıcıların kişisel temizliğine katkıda bulunacak ve bulgunculığı azaltacaktır.

Şekil 11. Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi-İnfoğrafik Üretim, (2020).

Evin Yeniden Keşfi Atölyesi 17-18 Nisan 2020 tarihlerinde [Cam]dan [Cam]a platformu tarafından gerçekleştirilmiştir. COVID-19 sürecinin getirdiği karantina durumuyla birlikte yerleşik hayata geçilen ilk çağlardan bu yana, insanın ev ile olan ilişkisi uzun bir süreç içinde gelişmiş ve değişmiş, atölyede de bu değişimler incelenmiştir. İnsanın günlük yaşantısının uğradığı bu ani sektenin, mevcut hayatın neredeyse yabancı olunan ev ortamına sığdırılmaya çalışılmasının, kullanıcıların ister istemez evde “daha uzun süre” vakit geçirerek kendi evlerini “daha yakından” tanımlarıyla ortaya çıkan keşiflerin, mimari bir dil aracılığıyla anlatılması amaçlanmıştır (Özaydın, 2020). Katılımcıların evlerinde keşfettikleri unsurlar arasında evde tuhaf/işlevsiz konumlara yerleştirilmiş mimari elemanlar, var olan eşya ile mekânların farklı işlevlerle kullanılması, evde bir giriş holü bulunmasının ve bu giriş holüyle banyo-tuvalet alanlarının mekânsal organizasyonlarının önemi, ev halkının yoğunluğu ile evin kapasitesi arasında uyumsuzluklar, balkonun önemi ve değerlendirilmesi, evin ışığı hangi saatte nereden ve nasıl aldığına dair veriler, kendine ait bir alanın önemi bulunmaktadır ([cam]dan [cam]a, n.d.). Bu keşiflere dair bütün üretimler [Cam]dan [Cam]a'nın sosyal medya hesabından erişime açık olarak yayınlanmıştır (Şekil 12).

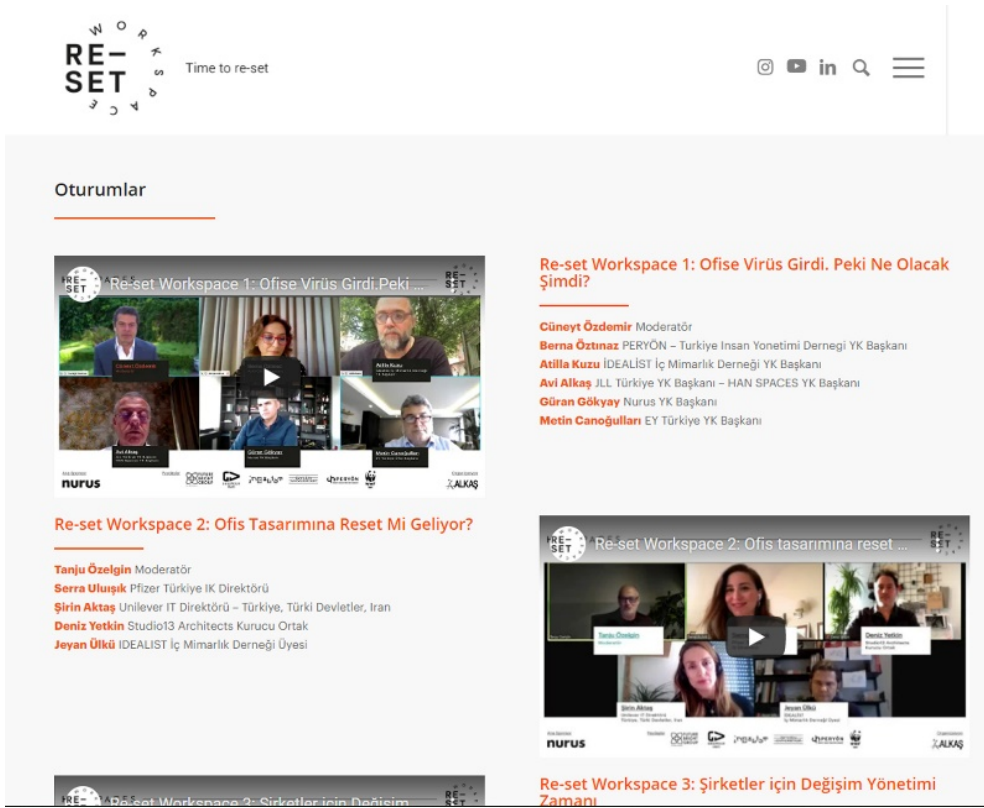

Şekil 12. Evin Yeniden Keşfi Atölyesi Vera Yıldız (2020) (sol), Evin Yeniden Keşfi Atölyesi. Sedanur Alaçam (2020) (sağ).

Katılımcıların evle ilgili birer keşiflerin var olması bile COVID-19 pandemi sürecinin eve ilişkin hem fiziksel hem de anlamsal algımızı ve eve bakış açımızı değiştirdiğinin göstergesi sayılabilmektedir. Öncesine göre mekânların kullanım amaçları, önemleri değişmiş ya da artmış olup, bu durum COVID-19 sonrasında, evinde pandemiyle ilişkili-ilişkisiz tüm sorunları fark eden kullanıcılar için yeni tasarım stratejileri geliştirme gereksinimi doğurmaktadır.

Re-Set Workspace

Re-Set Workspace, HAN Spaces'in COVID-19 sürecinde oluşturduğu bir ortak akıl platformudur. Tasarım sektörünün farklı alanlarındaki kurumsal şirketlerin, derneklerin, akademisyenlerin, sosyologların, psikologların ve daha pek çok uzmanın bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur (URL-23). Re-Set Workspace ile pandemi sürecinde değişen çalışma dinamikleri göz önünde bulundurularak çalışma yöntem ile biçimlerini, ofis kavramını ve ofis mekânlarını yeniden kurgulamıştır. Profesyonel bir düzey ve bağlamda bir araya gelen uzmanlar, farklı oturumlarda farklı konuların üzerine eğilerek, bu konularla ilgili problemleri tanımlamışlardır. Tanımlanan problemlerin, çözümüne dair yapılan araştırmalardan ve kullanıcılarla görüşmelerden yola çıkarak şu an herkesin ulaşımına açık olan bir çözüm raporu oluşturulmuştur (Re-Set Workspace, 2020) (Şekil 13).

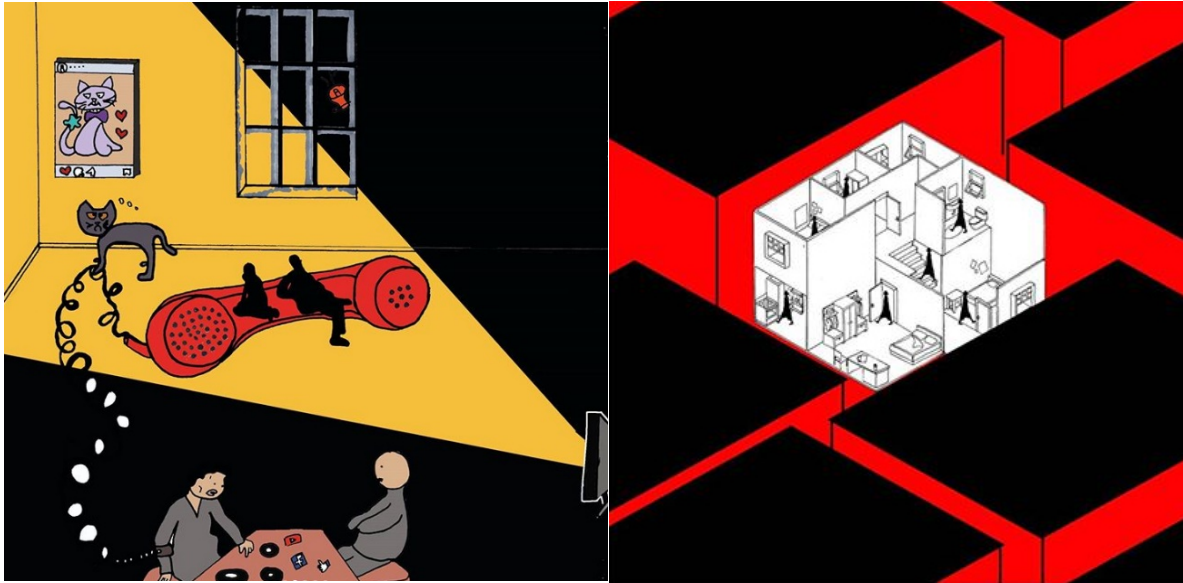
Şekil 13. Re-Set Workspace Internet Sitesi – Oturumlar Başlığı (2020).

Uzman ve kullanıcı görüşlerine birlikte yer vermesi ile Re-Set Workspace platformu, COVID-19 sürecinde evden/uzaktan ya da iş yerine giderek çalışan bütün insanların güncel ihtiyaçlarına değinmiştir. Bunun yanında çalışma sisteminin geleceğiyle ilgili yöntemsel önerilerde bulunmuş, üretilecek diğer fikir ve tasarımlara kendi üretim ve paylaşımlarıyla destek olmuştur. Süreç içerisinde sosyal medya hesaplarını da aktif olarak kullanan platform ilki Ekim 2020, ikincisi Kasım 2020 olmak üzere Yeni Dönem Çalışma Düzeni ve İyi Uygulama

Çalıştayı isimli etkinliğiyle paylaşım ve üretimlerine devam etmektedir (RE-SET WORKSPACE, n.d.).

Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi

Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi İTÜ Mimarlık Fakültesi, Avlu Mimari Fikir Topluluğu ve We.eekly tarafından 13-16 Nisan 2020 tarihinde düzenlenmiştir. Atölye, COVID-19 sürecinde içine girilen karantina durumunun, günlük yaşantımıza ve “şimdi” kavramımıza yeni kattığı ya da etkisini güçlendirdiği bireyselleşme ve kaygıyla ilgili kavramların, mimari bir anlatım aracılığıyla görsel temsillere dönüştürülmesini amaçlamıştır (URL-24). Öncelikle bu konuda yazdıkları metinleri gönderen otuz katılımcı arasından on ikisi seçilmiştir. Katılımcılardan metinlerinde işledikleri bu zaman ve mekâna dair problematik bulguları görselleştirmeleri istenmiştir (Avlu, n.d.). Atölyenin üçüncü ve son aşaması olarak dijital ortamda buluşularak bu görselleştirmelerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Katılımcıların bulguları Avlu ile we.eekly'nin sosyal medya hesaplarında paylaşılarak birer açık kaynağa dönüştürülmüştür (Avlu, n.d.; we.eekly, n.d.). Seçilen katılımcıların mimari metinleri ve bu metinlerin görselleştirmeleri, kendilerinin ve çevrelerinin izolasyon ortamında yaşadıkları mekânsal bulguların yorumlarına dayanmaktadır. Katılımcıların yorumları arasında ev mekânlarının yeniden keşfedilmesi, yeniden tanımlanması, yeniden işlevlendirilmesi, yeni eylem ve aktivitelerle mekânların deneyimlenmesi, kullanıcısının gözünde mekân hiyerarşisinin yeniden oluşturulması, evin anlamsal değerinin ev halkının zihninde yeniden belirlenmesi bulunmaktadır (we.eekly, n.d.)(Şekil 14).

Şekil 14. Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Beyza Nur Özanlı (2020) (sol), Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Rukiye Nur Eren (2020) (sağ)

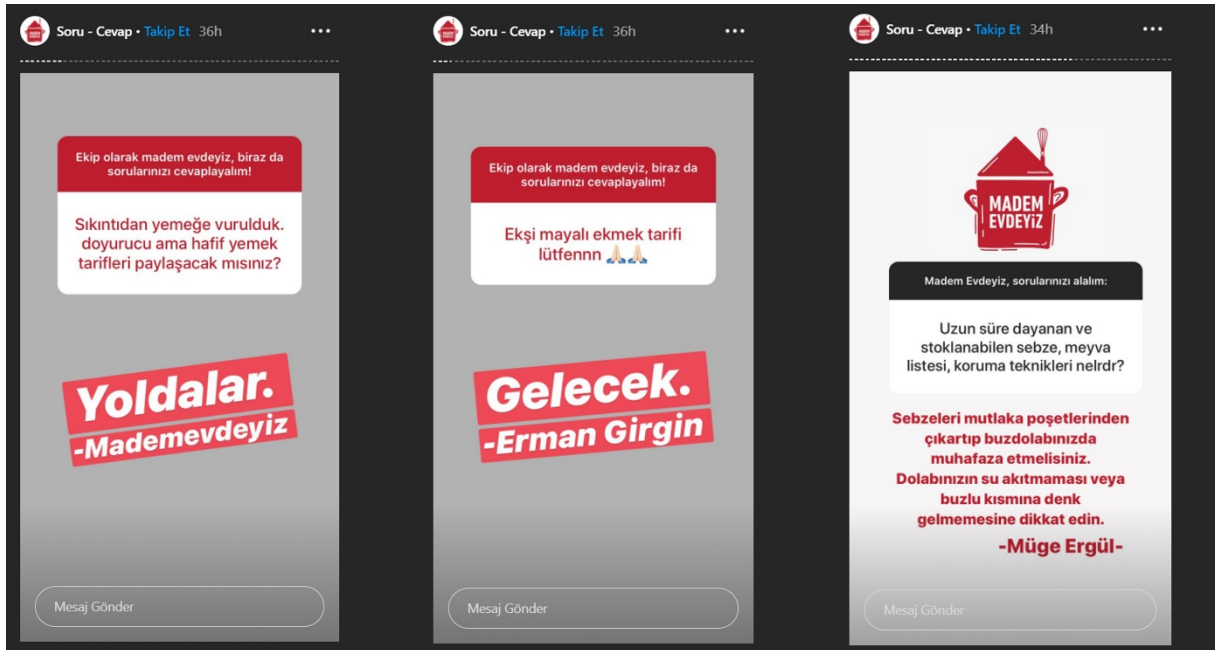
Bulguların geneline yayılan bireyselleşme ve izolasyonun sınırlayıcı doğası, mimari üretimlerde ev ile ilgili tanım ve mimari terimlere (örneğin; ara-yer, merkez, nokta, balkon, mutfak, özgürlük, mahremiyet, bağ-bağlam...) yönelik yapılan sorgulamaların yoğunluğu bu kavramların günlük hayatımızı etkileyecek ölçüde değişim geçirdiğine bir kanıt sayılabilmektedir.

2.4.2. Paylaşımlar

Paylaşım başlığı altında, eve ilişkin paylaşım yapan Madem Evdeyiz ve Hazır Evdeyken sosyal medya hesapları incelenmiştir.

Madem Evdeyiz

Madem evdeyiz, sosyal medyada COVID-19 sürecinde yemek üzerine paylaşımlarda bulunmaya başlayan, yemek sektörü çalışanlarından gönüllülerin oluşturduğu kolektif bir topluluktur. Bu hesap karantina sürecinde yaşamını tamamen ev mekânları içinde geçirmeye başlayan ev halkının, deneyebileceği ya da geliştirebileceği yeni aktivite arayışının bir cevabı olarak çıkmıştır (Madem Evdeyiz, n.d.). Hesabın paylaşımları incelendiğinde, en çok sorulan sorulardan birinin evde ekmek yapımına dair olması, yalnızca mutfak kullanımının değil, aynı zamanda ev halkının hijyen gereksinim ve beklentilerinin de arttığıyla ilgili bilgi vermektedir (Madem Evdeyiz, n.d.). Evin içinde tamamen izole olma durumu, dışarıdan girebilecek her türlü tehlikeye karşı ev halkını hassaslaştırdığı gibi onları belki de evi daha önce kullanmadıkları biçimlerde, farklı aktivite ve eylemlerle kullanmaya itmiştir (Şekil 15).

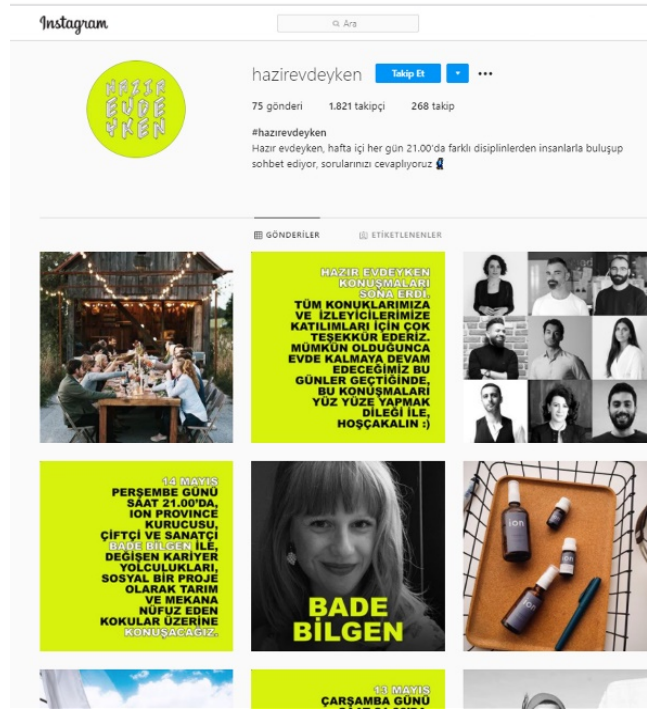
Şekil 15. Madem Evdeyiz Instagram hesabı, Hikayelerden Örnekler (2020)

Yemek pişirme, kendi ekmeğini yapma, evde var olanı değerlendirme, stoklanabilir-uzun raf ömürlü ancak sağlıklı yiyeceklere dair paylaşılan bilgiler ile COVID-19 döneminde gelişen eve ilişkin ihtiyaçlar arasında doğrudan ya da dolaylı olarak bir ilişki bulunmaktadır.

Hazır Evdeyken

Hazır evdeyken sosyal medya üzerinden COVID-19 süresinde tasarım alanında paylaşım yapan bir hesaptır. 1 Nisan – 14 Mayıs 2020 tarihleri arasında Yirmi dört canlı yayın süresinde toplam dokuz moderatör ile yirmi yedi konuşmacıyı ağırlamıştır. Konuşulan konular; mimarlık ve tasarım pratikleri, kentler, tasarım eğitimi-ders süreçleri ve akademi, doğa-doğal süreçler, çalışma mekânları ve ürün tasarımları, yaratıcı üretim, tasarımda anlam ve hikâyeye, mimari ofis, tasarım etkinlikleri, görsel tasarım, tasarım deneyimi, disiplinler arası üretimler ve kariyer kavramının günümüzdeki durumu ile pandemi sonrası olası gelecek senaryolarıdır (#hazirevdeyken, n.d.). Sosyal medyada hesabı bulunan bütün kullanıcılara açık olan bu sohbetler ile aynı zamanda her biri kendi karantina bölgesi olan evinde, “tasarımcı” kimliğine bürünen kitleye de ulaşmaya çalışmıştır.

Hazır evdeyken sohbetlerinde var olan durum ile pandemi sonrası olası durumun karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda pandemi sürecinin, tasarıma bir yansıması olduğu kadar tasarımsal bir çıktısı olması gerekliliğini ortaya koymuştur (Şekil 16).

Şekil 16. Hazır Evdeyken Instagram hesabı, profil sayfası ekran görüntüsü (2020).

Bütün bu üretim ve paylaşım süreçleri, bunların araçları ve yöntemleri birlikte incelendiğinde, COVID-19 sürecinin yarattığı bu araştırma kapsamına giren değişimler şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Sosyal medyanın bir paylaşım platformunun ötesine geçerek konuyla ilgili üretimlerle birlikte bir literatür kaynağına dönüşmesi,
- Sosyal medyadaki paylaşımların insanların gündelik yaşamı ve buna bağlı ev kullanımına ilişkin bir araştırma evreni tanımlaması
- Evle ilgili ya da ilişkili tanımlarımızda değişikliklerin yaşanması,
- Kullanıcıların ev mekânından beklentilerinin değişmesi ya da çeşitlenmesi,
- Eve dair tasarım girdilerinin değişmesiyle yeni tasarım stratejileri üretilmesine ihtiyaç olması
- Açık kaynak olarak paylaşımın bir farkındalık oluşturulmasıdır.

2.5. COVID-19 Pandemisinde Ev: Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

Yaşanan pandeminin en çok etkilediği mekânlardan birinin konut olduğu düşünülmektedir. İleriki zamanlarda bu değişimin hangi yönde ve nasıl olacağı hakkında birçok çalışma ve fikir ortaya konulmaktadır. Bunlardan biri olarak bu araştırma projesi kapsamında edinilen deneyimler sonucunda konutun gelecekte neye evrileceği üzerine çeşitli stratejiler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun için öncelikle barınma, konut ve ev kavramlarının irdelenmesi yapılarak ev/konutu oluşturan psiko-sosyal ve fiziksel bileşenlerin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bunlar COVID-19 Pandemisi öncesinde evi oluşturan bileşenler ve COVID-19 pandemisinde konutu oluşturan bileşenler olarak sınıflandırılmıştır. Pandeminin konutu nasıl etkilediği bu zamansal ayrıma dayandırılarak psiko-sosyal ve fiziksel bileşenler üzerinden ele alınmıştır.

Buna göre konutu oluşturan psiko-sosyal bileşenlerin durumu Şekil 17'de gösterildiği gibidir. COVID-19 pandemisi ile konutun psiko-sosyal bileşenlerinde değişimler meydana getirmiştir.

Psiko-sosyal Bileşenler	COVID-19 Pandemi Karantina Öncesi	COVID-19 Pandemi Karantina Süresi	
KİŞİLİK	+	+	Değişmiştir.
YAŞAM BİÇİMİ	+	+	Değişmiştir.
MAHREMİYET	+	+	Değişmiştir.
GÜVENLİK	+	+	Değişmiştir.
İLETİŞİM	+	+	Değişmiştir.

Şekil 17. COVID-19 pandemisi ile konutun psiko-sosyal bileşenlerindeki değişim

Pandemi ile konutta yaşayan bireylerin rollerinde değişimler gözlemlenmiştir. Özellikle evden çalışma ve evden eğitim eylemlerinin konuta eklenmesiyle evi içinde anne olan kadın artık hem anne hem de çalışan birey olarak; çocuk ise aynı anda öğrenci olarak var olmaktadır. Bu durum aynı zamanda diğer psiko-sosyal ve fiziksel bileşenleri de etkilemektedir. Değişen roller bireylerin konut içi davranış biçimlerinin de değişmesine neden olmuştur. Yaşam biçimi açısından bakıldığında pandemi, günlük rutinler, bireyler arasında iletişim durumu ve yaşamdan beklentiler bakımından değişimlere neden olmuştur. Ev-iş yaşamının içiçe olması evde gerçekleşen rutinlerin değişmesine neden olurken, tüm gün aynı mekânı paylaşan ev halkının etkileşimi de artmıştır. Yaşanan belirsizlik ortamı ise geleceğe yönelik belirsizlik ve kaygıları beraberinde getirmiştir. Pandeminin yaşam biçimi açısından var ettiği yeni durum ise çevrimiçi sosyal yaşam platformlarının kullanılmasıdır. Bireyler sosyalleşme ve iletişim ihtiyaçlarını çevrimiçi platformlarda ya da mesafeli de olsa ev halkı dışındaki bireylerle iletişime geçerek gidermeye çalışmışlardır.

Mahremiyet açısından bakıldığında gün içinde konutta yaşayan aile bireylerinin bir arada olma sıklığının ve mekân kullanım yoğunluğunun değişmesi ile kişisel mahremiyet sınırlarının aşıldığı ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda sosyal yaşam ve iş yaşamının içiçe olmasıyla toplumsal mahremiyet ve kişisel mahremiyet sınırlarının da bulanıklaştığı söylenmektedir.

Güvenlik bakımından ise özellikle sağlık açısından güvenli bir yer ve kendini güvende hissetme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bireyin virüsten kendini koruyabilecek, güvende ve sağlıklı tutabilecek yer olarak konutu farklı bir düzeye evrilmiştir. Psiko-sosyal bileşen olarak iletişim ise ev halkı ve ev dışındaki kişilerle iletişim değerlerinin ve yöntemlerinin değişmesi bakımından önem kazanmaktadır. Bu dönemde komşuluk, misafir ağırlama ve ev halkı arasındaki ilişkilerin ve iletişim biçimlerinin değiştiği söylenmektedir. İletişimde yaşanan

değişimle birlikte yeni çevrimiçi iletişim araçlarının bireyin yaşamında ve konutun kullanımında etkili olduğu düşünülmektedir.

Psiko-sosyal bileşenler bu şekilde dönüşürken, konutu oluşturan fiziksel bileşenler de pandemi öncesine göre değişiklikler göstermektedir. Buna göre konutu oluşturan fiziksel bileşenlerin durumu Şekil 18’de gösterildiği gibidir.

Fiziksel Bileşenler	COVID-19 Pandemi Karantina Öncesi	COVID-19 Pandemi Karantina Süresi	
İŞLEV VE KULLANIM	+	+	Değişmiştir.
AYDINLATMA	+	+	Değişmiştir.
GÜRÜLTÜ	+	+	Değişmiştir.
HİJYEN	+	+	Değişmiştir.
KİŞİSEL MEKAN	+	+	Değişmiştir.

Şekil 18. COVID-19 pandemisi ile konutun fiziksel bileşenlerindeki değişim

Pandemi ile konutun fiziksel bileşenleri incelendiğinde işlev ve kullanımda belirgin bir değişim olduğu izlenmektedir. Konut kullanım yoğunluğunun, biçiminin değişmesi; buna paralel yeni işlevlerin eklenmesi belirgin farklılıklardır. Özellikle evden çalışma, evden eğitim eylemlerinin konuta eklenmesi ile mevcut mekânların bu amaçlarla da kullanılması gerekmiştir. Özellikle günün belirli süresinde evde olmayan çalışan bireyler için bütün günün evde geçmesiyle tüm ev mekânların kullanım yoğunluğunun değiştiği söylenebilir. Ayrıca karantina süresinde özellikle açık alan ihtiyacına ilişkin değişimler ve buna bağlı olarak balkon, teras gibi mekânların kullanım biçimi ve yoğunluklarının değiştiğinden de söz edilebilir. Balkon aynı zamanda sosyalleşmenin de bir mekânı haline geldiği anlaşılmaktadır. Kullanım ve işlevin değişmesiyle aydınlatma ve gürültü bileşenleri de farklılaşmıştır. Günün her saati konut içinde bulunulması, konutun çalışma, eğitim, sosyalleşme, eğlenme mekânı olarak kullanılması aydınlatma ve gürültü kontrolünün konutlar için önemini hatırlatmıştır. Hijyen açısından ise bulaş riskini en aza indirmek için hijyen bileşeninin sağlanmasına daha fazla önem verilmiştir. Konut içinde kullanılan yüzeylerin temizliği daha önemli hale gelmiştir. Bireylerin yeni hijyen önlemleri geliştirmesiyle mekânın da değişeceği düşünülmektedir. Kişisel mekân düzeyinde ise konutun kullanım yoğunluğuyla da ilişkili olarak kişinin kendine ait bir yer beklentisini karşılayamadığı düşünülmektedir. Günün tamamını beraber geçiren ev halkı için kişisel sınırlar

belirlemek pandemi öncesine göre zorlaştığından kişisel mekân ihtiyacının sağlanmasında güçlükler yaşandığından bahsetmek mümkündür.

Literatür tarama sonucunda elde edilen bilgilere göre pandemi öncesi ve pandemi ile konut; psiko-sosyal ve fiziksel bileşenler açısından değişmiştir. Yaşanan değişimlerin pandemi sonrasındaki konut tasarımına etki edeceği düşünülmektedir. Bu nedenle literatürde ortaya konan değişimlerin konut mekâna yansımaları ve ortaya çıkan yeni gereksinimler mekâna karşılığı nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı araştırma tasarım ile analiz edilerek sonuçlar ortaya konulmuştur. Konutu oluşturan bileşenlerde yaşanan değişimlerin yönü ve gelecekte nasıl tasarım stratejilerine evrileceği sonraki bölümlerde detaylı bir şekilde belirtilmiştir.

3. COVID-19 PANDEMİSİNDE EV: NİCEL ARAŞTIRMA SÜRECİ

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı proje kapsamında yaşanmakta olan pandeminin konutlar üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu amaçla yapılan literatür tarama sonucunda konutu oluşturan bileşenlerin fiziksel ve psiko-sosyal olarak iki temel grupta ele alınmasına karar verilmiştir. Fiziksel bileşenler; ölçülebilen değerler olarak konutun işlevsel yönünü destekleyen, kullanıcının konutu kullanabilmesine olanak sağlayan işlev ve kullanım, aydınlatma, gürültü, hijyen ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Psiko-sosyal bileşenler de kişilik, yaşam biçimi, mahremiyet, kişisel mekân ve iletişim olarak ifade edilmiştir.

Literatür tarama kısmında detaylı aktarılan bu bileşenler ile birlikte COVID-19 süreci ile eve eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam, evden/uzaktan çalışma ve eğitim bileşenleri projenin niceliksel araştırma kısmında, anket yöntemi ile sınanmıştır. Böylece konutlarda pandemi ile ortaya çıkan sorunlara çözümler ve konuta dair gelecek senaryoların geliştirilmesi anlamında içinde yaşanmaya devam edilen konutlara ilişkin tespitlere bu yolla ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk başlık altında anketin kurgusu, içeriği kapsamına yer verilmiş, ayrıca pilot anket çalışması süreci ve çıktıları paylaşılmıştır. İkinci başlıkta pilot çalışma sonucu revize edilerek uygulanan anketin kapsamı, içeriği ile birlikte bulguları tartışılmıştır. En son bölümde niceliksel araştırma adımının sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1. Nicel Araştırma: Anketin Kurgusu, İçeriği ve Kapsamı

Projenin amacı doğrultusunda, ankette katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evlerine ilişkin deneyimlerinin, karantina süresinde nasıl değiştiğinin anlaşılması, karantina sonrasında yapılanlar, yapılacak olanlar ya da öngörülerinin sorgulanması hedeflenmiştir. Anket tekniğinde, tek bir katılımcı grubun ile zaman içinde bir noktada (kesitsel tasarım | cross-sectional design), farklı noktalarda farklı katılımcılarla (tekrarlanan kesitsel tasarım | repeated cross-sectional design) veya aynı katılımcıları zamanın farklı noktalarındaki (panel tasarımı | panel design) görüşünü almak için kurgulanabilir. Proje kapsamında yapılan anket çalışması, aynı katılımcıların zamanın farklı noktalarındaki görüşlerini veya davranışlarını araştıran panel tasarımı tekniğe uygun şekildedir (Gifford, 2016). Böylelikle aynı katılımcıların farklı zaman dilimlerinde oluşan farklı koşullardaki tutum ve görüşlerindeki değişikliklerin saptanabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan ankette yer alan sorular, zaman içinde değişen durumları tanımlar niteliktedir. Anket kapalı uçlu sorular tercih edilmiştir. Bunun sebebi soru çeşitliliğinin ifadesini kolaylaştırması, katılımcı tarafından hızlı ve kolay anlaşılabilmesi ve analiz aşamasında verilerin daha sistemli çözümlenebilmesi şeklinde ortaya konulmaktadır. Aynı zamanda, anket çalışmasının ağırlıklı olarak kapalı uçlu sorulardan oluşmasının diğer bir

sebebi de niceliksel araştırmada sayıca yoğun bir popölasyona / bir örnekleme ve genellemeye ulaşma çabası olarak belirtmek mümkündür. Örneklemin davranış ve tutumlarına yönelik bulguların ise niteliksel araştırma safhasında planlanan görüşmeler yoluyla daha detaylı elde edilmesi planlanmıştır.

Araştırmanın anketi, katılımcıların arka plan değişkenleri olarak tanımlayabileceğimiz, demografik özelliklerini ve ev özelliklerini sorgulayan sorularla birlikte bireysel tutumlarını tespit etmeyi amaçlayan çoktan seçmeli soru gruplarından oluşturulmuştur. Anket, konunun alt başlık çeşitliliği göz önünde bulundurularak, çoktan seçmeli ve beşli likert ölçekli kapalı uçlu sorular içermektedir. Demografik ve ev özelliklerinin yanı sıra evden/uzaktan çalışma ve eğitime geçme durumunu tanımlayan arka plan değişkenleri grubu, çoktan seçmeli sorulardan oluşurken, anketin geneli beşli likert ölçeğine uygun kapalı uçlu sorularla desteklenmiştir. Kapalı uçlu karma soru çeşitliliği, cevaplarda karşılaştırma yapma ve grublama kolaylığı sağlamış, ayrıca istatistiksel analize imkân vermiştir.

Ankette öncelikle anketin hangi amaçla yapıldığı net bir şekilde belirtilmiş ve katılımcının ankete katılımı için onayı istenmiştir. Anketin ilk bölümünde, araştırma kapsamında arka plan değişkenleri olarak ifade edilen katılımcıların demografik ve ev özellikleri, evden/uzaktan çalışmaya geçme durumu soruları yer almaktadır. Bu soru grubu kapsamında öncelikle katılımcının cinsiyeti, yaş aralığı, eğitim durumu ve yaşadığı yeri sorgulayan sorulara yer verilmiştir. Evin olası diğer kullanıcılarıyla ilişkisinin tespit edilebilmesi adına katılımcıya evde yaşayan ev halkı türü, evde yaşayan kişi sayısı ve katılımcının evdeki pozisyonu sorulmuştur. Her bir katılımcının yaşadığı evin fiziksel boyutlarının ve özelliklerinin tespit edilebilmesi için de bu soru grubuna; evin metrekaresi, ev türü, evdeki oda sayısı ve evlerinde olan özellikler soruları eklenmiştir. En son arka planı değişkenlerine, evden/uzaktan eğitime ve çalışmaya geçip geçmedikleri, geçtilerse hangi mekânı kullandıkları soruları eklenmiştir. Anketin ilk aşaması olan arka plan değişkenleri sorularında, amaç örneklemin demografik ve evine ilişkin özelliklerin belirlenmesi ayrıca evden/uzaktan eğitim ve çalışma düzenine geçme durumunun saptanmasıdır.

Anketin COVID-19 pandemisinin süreçlerine odaklanan diğer bölümlerinde, evde yaşanan değişikliklerin tespit edilmesine yönelik tutum ve görüşlere ilişkin kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir. Tutum ve davranışları ölçmede en yaygın biçimde kullanılan Likert ölçeği bu bölümdeki kapalı uçlu sorularda tercih edilmiştir. Beşli likert ölçeğinde negatif önerme en solda olacak şekilde (kesinlikle katılmıyorum / katılmıyorum / kararsızım / katılıyorum / kesinlikle katılıyorum) kurgulanan anket soruları yer almıştır. Anketin bu bölümü COVID-19 pandemisi karantina öncesi (Mart 2020 öncesi), COVID-19 pandemisi karantina süresi (Mart 2020-Haziran 2020 arası) ve COVID-19 pandemisi karantina sonrası (Haziran 2020 sonrası) olmak

üzere üç farklı zaman dilimine ayrılmıştır. Bu üçlü tanımlamada, zaman dilimlerinin katılımcı tarafından net bir şekilde anlaşılabilmesi ve ortak bir zaman çizelgesinden bahsedebilmek adına, Sağlık Bakanlığı'nın süreç içerisindeki duyuruları göz önünde bulundurulmuştur. Sağlık Bakanlığı'nın resmî duyuruları dikkate alındığında, 2019 yılının Aralık ayında tüm dünya tarafından bilinen olan COVID-19 virüsünün Türkiye'de ilk kez çeşitli illerde genel karantina kararlarının uygulanmasına sebep olması Mart 2020 tarihine denk gelmektedir. Türkiye'de görülen ilk pozitif vakanın açıklanmasıyla süreç başlamış ve ilk kısıtlamalar çok hızlı bir şekilde uygulanmıştır (URL-1 & URL-2). Mart 2020 itibarıyla karantina süreci başlamış, eğitimde ve çalışma düzeninde "uzaktan eğitim", "online çalışma" gibi kavramlar toplumsal hayata girmiştir (URL-3 & URL-4). Nisan ve Mayıs aylarında uzaktan eğitim ve çalışma düzenine paralel olarak sosyal hayatın kontrolü için çeşitli kısıtlamalara ağırlık verilmiştir. Okulların dönemlerini tamamladığı Haziran ayı itibarıyla "kontrollü sosyal hayat" vurgusu ön planda olacak şekilde kısıtlamalar belirli düzenlemelere bağlanmış, karantina süreci sonlandırılmıştır (URL-5 & URL-6). Üç farklı zaman dilimi bu sebeple "Mart 2020 öncesi", "Mart 2020 – Haziran 2020 arası" ve "Haziran 2020 sonrası" şeklinde anket sorularında yer alacak şekilde planlanmış ve katılımcılara bu şekilde açıklanmıştır (Şekil 19).

Şekil 19. Anket tasarımında soru grupları.

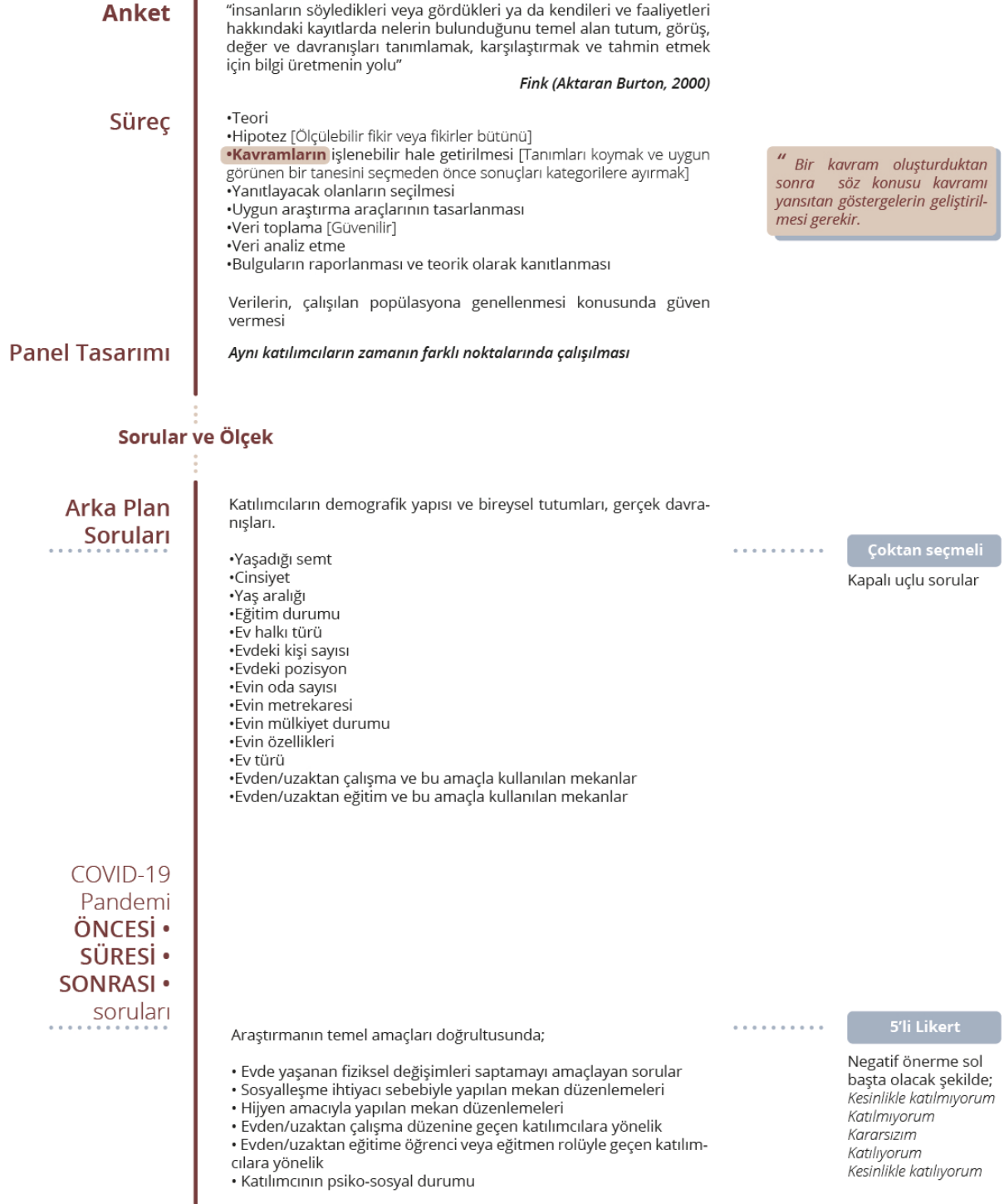
Anket kurgusunda yer alan arka plan değişkenleri ve karantinaya bağlı üç zaman dilimine odaklanan sorular, araştırmanın temel amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır. Arka plan değişkenlerin katılımcıların demografik özellikleri, İstanbul ili ölçeğinde farklı ilçelerde ikamet eden örneklem gruplarının yaşadığı ev tiplerine ilişkin çeşitlilik ve özellikler, katılımcıların ev halkı türü ile evden/uzaktan eğitime ve çalışmaya geçme durumları, bu amaçla evlerinde

kullandıkları mekânlar saptanabilmiştir. Karantinaya bağlı üç zaman dilimine odaklanan sorularda amaç; COVID-19 süreçleri ile evin psiko-sosyal ve fiziksel bileşenlerindeki değişimlerin tespit edilmesidir. Bu doğrultuda; anketin psiko-sosyal bileşenlerle ilgili sorularında, literatürle ilişkili olarak mahremiyet, güvenlik, aidiyet, sosyal ilişkiler gibi kavramlara yer verilmiştir. Katılımcılara, COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası zaman dilimlerinde bu kavramlarla ilişkili farklı sorular yöneltilmiştir. Bununla birlikte ev halkı türüne göre katılımcılara farklı sorular açılmış, yaşanan sürecin katılımcının ev halkı ile ilişkilerine etkileri ve bunun mekânsal değişimi saptanmak istenmiştir. Yalnız yaşayan veya bir ev halkıyla birlikte (partner, çocuk, vb.) yaşayan katılımcıların eve ilişkin tanımlarının farklılık göstereceği öngörülmektedir.

Anketin fiziksel bileşenlerle ilgili sorularında ise, ev mekânında yaşanan değişimler ve COVID-19 pandemi sebebiyle yapılan düzenlemeler sorgulanmıştır. Bu fiziksel bileşenler ve değişimleri çok çeşitli alt gruplara ayrılmaktadır. COVID-19 pandemisi karantinası sebebiyle evde uzun süre vakit geçirilmesi, tüm sosyal hayatın eve sığdırılmasına ve evde hijyen önlemlerinin alınmasına sebep olduğu düşünülmüştür. Evde sosyal yaşam ihtiyacı ve hijyen önlemleri amacıyla da mekân düzenlemeleri sorgulanmıştır. Evin fiziksel bileşenleriyle ilgili sorularda ayrıca, karantina sebebiyle evden/uzaktan eğitim veya çalışma düzenine geçme haline ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu gerekçeyle evden/uzaktan çalışma düzenine geçtiğini belirten katılımcılara yönelik farklı sorulara yer verilmiştir. Benzer şekilde evden/uzaktan eğitime öğrenci veya öğretmen rolüyle geçen katılımcılar için de durum tespiti yapmak adına ayrıca sorular yöneltilmiştir. Böylece anket soruları araştırmanın temel amaçları doğrultusunda ve literatür taramasıyla elde edilen bilgiler ışığında hazırlanmıştır.

Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda hazırlanan ankette, olasılıklı örneklem grubu üzerinden nicel veri toplanmıştır (Şekil 20). Araştırmanın örneklem grubu, alt grupları içeren ve karşılaştırma yapmaya imkân veren katmanlı amaçlı örneklem (stratified purposeful sample) grubudur. Temas kurulan kişinin veya örneklemin yardımıyla bir başkasına ulaşılması yoluyla araştırmanın örnekleme ulaşmıştır. Olasılıklı örnekleme tekniklerinden biri olan katmanlı (tabakalı) amaçlı örneklem, araştırmacının önceden seçilmiş parametrelere göre değişen belirli durumların dahil edilmesini sağlamak istediği, tabakalı bir örneklemdir. Katmanlı (tabakalı) amaçlı örneklem istatistiksel olarak temsili olmasa da bilgi yönünden temsiliyeti sağlamaktadır (Sandelowski, 2000). Örneklem grubu, ortak karakteristik özellikler gösteren homojen katmanlar ile birbirinden farklı olan bu katmanlar neticesinde heterojen gruplar içermektedir. Böylelikle araştırma verilerinde gruplara, alt gruplara, homojen ve heterojen gruplara ve bunlar arası ilişkilere bakılabilmektedir. Örneklem grubunun katmanları, oturdukları semt, evde yaşayan hanehalkı çeşitliği (yalnız yaşayan, çocuklu aileler, çocuksuz aileler, tek

ebeveynli aileler, arkadaş yalnız veya hangi hanehalkı türüyle yaşadıkları gibi) ve ev tipolojisi (apartman dairesi, bahçeli müstakil konut, toplu konut, rezidans gibi) gibi belirli temel faktörlere bağlı olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunu tanımlayan çalışma evreni, COVID-19 pandemisinin Türkiye’de en çok etkilediği illerin başında gelen İstanbul ili olarak belirlenmiştir. İstanbul ili bütününde, Asya ve Avrupa yakalarında yer alan tüm ilçelerde ikamet eden farklı yaş aralığından, farklı ev tipolojilerine sahip katılımcılara ulaşılması hedeflenmiştir. COVID-19 salgını devam ettiği, önlemlerin yüksek önem derecesi sürdürüldüğü için, anketler online araçlar ile yapılabildiği. Online araçların herkese açık olması, katılımcıların sınırlandırılmasında sorunlar yaratabilmekte ve örneklem tanımının sınırlarını esnetmektedir. Bu durumun olası sonuçlarını gözlemlemek için pilot anket çalışması, Türkiye geneli şeklinde düşünülerek kurgulanmıştır. Böylelikle online platformlar ile kimlere ulaşılabilirdiği, örneklemde nasıl bir çeşitlilikle karşılaşılacağı ve nasıl yol alınacağı ön görülmeye ve planlanmaya çalışılmıştır.

Şekil 20. Anket tasarımı.

Çalışmanın nihai amacı pandemi süreci ile yaşanan değişimlerinin tespit edilmesinin yanı sıra mevcut eve ve yeni yapılacak evlere ilişkin, pandemi sürecinde mekânsal iyileştirmeler sunan tasarım stratejileri geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda anket çalışması örneklem grubunun tüm olası tanımlamalarına (ev halkı türü, evin boyutları ve özellikleri, evden/uzaktan çalışma veya eğitime geçme durumu vb.) değinmeyi hedeflemektedir. Bu amaç doğrultusunda olası bir pandemi durumunda evin hangi gerekçelerle, hangi durumlara adapte olacağıının saptanabileceği düşünülmüştür.

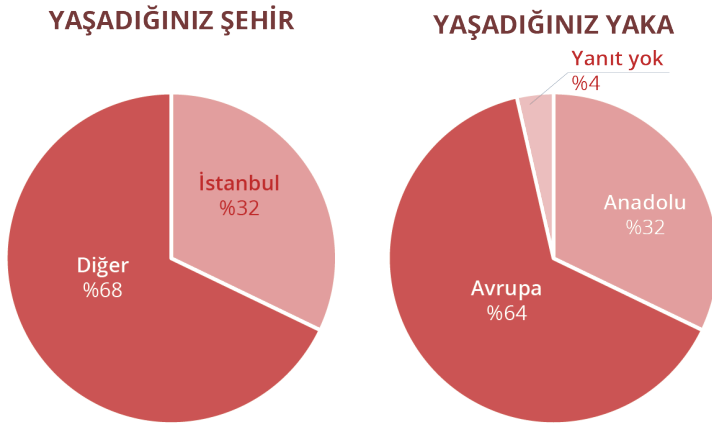
3.1.1. Anketin Pilot Çalışması ve Bulguları

Pilot anket, yukarıda detayları verilen tasarım kurgusu içinde hazırlanmıştır (Ek A). Bu kapsamda soruların literatürdeki karşılığı ve araştırmanın amaçları ile ilişkisi Şekil 4'teki gibi olmaktadır. Anketin pilot çalışması, konu olan örneklem grubunun katılımcı sayısının yaklaşık yüzde 20'si olacak şekilde sınırlandırılmış, pilot çalışmada ankete katılım 84 kişiyle gerçekleşmiştir. "LimeSurvey" yazılımı üzerinde hazırlanan pilot anket, 04.09.2020-19.09.2020 tarih aralığında sosyal medya platformları kullanılarak farklı katılımcılarla paylaşılmıştır. Katılımcıların arka plan sorularına ilişkin analizler, sonuç grafikleri üzerinden tartışılmaktadır. Bununla birlikte kapalı uçlu sorularda, SPSS programı aracılığıyla değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik hesaplamalar ve analizler yapılmıştır.

Amaç	COVID-19 Pandemisi Karantina ÖNCESİ Soruları	COVID-19 Pandemisi Karantina SÜRESİ Soruları	COVID-19 Pandemisi Karantina SONRASI Soruları
Evin psiko-sosyal durumuna ait sorular	<ul style="list-style-type: none"> • Ev kendimi ifade etmemi sağlar. • Ev yalnız kalabildiğim yerdir. • Ev toplumdaki statümün göstergesidir. • Ev bir yatırım aracıdır. • Ev arkadaşlarımla bulduğum, sosyalleştirdiğim yerdir. • Ev benim günlük ihtiyaçlarımı karşılar. • Ev özgür olduğum yerdir. • Ev mahremiyetimi sağlayan yerdir. • Ev huzurlu hissettiğim yerdir. • Ev ait olduğum yerdir. • Evim güvende hissettiğim yerdir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evde uzun süre vakit geçirmek, arkadaşlık ilişkilerimi kuvvetlendirdi. • Evde uzun süre vakit geçirmek, komşularıyla iletişimimi kuvvetlendirdi. • Evde uzun süre vakit geçirince, evimin günlük ihtiyaçlarımı karşılayamadığımı fark ettim. • Evde uzun süre online / uzaktan / çevrimiçi araçları kullanarak başkaları ile iletişim kurmak, evime ilişkin mahremiyet anlayışımı kuvvetlendirdi. • Evde uzun süre vakit geçirmek, huzurlu hissetmemi sağladı. • Evde uzun süre vakit geçirince, kendimi eve ait hissettim. • Evde uzun süre vakit geçirmek, güvende hissetmemi sağladı. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ev, artık tüm yaşantımı geçirebildiğim bir yerdir. • Evimde daha az misafir ağırlayacağım. • Evimin günlük ihtiyaçlarımı karşılaması için değişiklik yapacağım.
Evin fiziksel durumuna ait sorular	<ul style="list-style-type: none"> • Ev ailemle birlikte olmami sağlar. • Evde vakit geçirmekten hoşlanırım. • Ev sadece barındığım yerdir. • Evimde kendime ait bir alan bulunur. • Evin büyüklüğü yaşayan kişi sayısına göre yeterlidir. • Evin düzeninde değişiklik yaparım. • Ev için alışveriş (mobilya, aksesuar vb.) yaparım. • Evde gereksiz eşya bulunuyor. • Evimde mutfagımı kullanırım. • Evimde balkon/teras gibi açık alanların olmasını önemserim. • Evimin bulunduğu mahalleden memnunum. • Ev çalıştığım yerdir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evde uzun süre izole olarak vakit geçirmekten hoşlanırım. • Evde uzun süre vakit geçirince, mekanları çok amaçlı kullanmaya başladım. • Evde uzun süre vakit geçirince, kendime ait bir alan olmadığını fark ettim. • Evde uzun süre vakit geçirince, evin küçük olduğunu fark ettim. • Evde uzun süre vakit geçirince, evimin düzenini değiştirdim. • Evde uzun süre vakit geçirince, ev için alışveriş (mobilya, aksesuar vb.) yaptım. • Evde uzun süre vakit geçirince, gereksiz eşyalar olduğunu fark ettim. • Evde uzun süre vakit geçirince, mutfak kullanımım arttı. • Evde uzun süre vakit geçirince, balkon/teras gibi açık alanların önemini fark ettim. • Evde uzun süre vakit geçirince, evimin bulunduğu çevreden (mahalleden / apartmandan) memnun olmadığımı fark ettim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evde uzun süre vakit geçirmeye devam edeceğimi düşünüyorum. • Evde aradığım özelliklerden biri çok amaçlı mekan kullanımına izin vermesi olacaktır. • Evde aradığım özelliklerden biri kendime ait alan yaratılabilecektir. • Evde aradığım özelliklerden biri daha büyük metrekareye sahip olması olacaktır. • Evde kapsamlı bir tadilat yapacağım. • Evin düzeninde değişiklik yapmaya devam edeceğim. • Ev için alışveriş yapmaya devam edeceğim. • Evde daha az eşya ile yaşayacağım. • Evde mutfagımı artık daha çok kullanacağım. • Evde aradığım özelliklerden biri balkon/teras gibi açık alanlar olacaktır. • Evimi başka bir mahalleye taşımayı düşünüyorum.
Evin COVID-19 ile değişen fiziksel durumuna ait sorular	<ul style="list-style-type: none"> • Ev, izole olduğum süreçte tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı. • Sosyalleşme ihtiyacı (insanlarla iletişim kurmak) karşılaması için evin düzeninde değişiklik yaptım. • Evde uzun süre vakit geçirince, kişisel gelişimim, hobilerim konusunda alana ihtiyaç duydum. • Virüs bulaşma kaygısıyla evimde çeşitli değişiklikler yaptım. • Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim. • Evde uzun vakit geçirmek farklı aktivitelere, üretilere yönelmemi sağladı. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ev, izole olduğum süreçte tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı. • Sosyalleşme ihtiyacı (insanlarla iletişim kurmak) karşılaması için evin düzeninde değişiklik yaptım. • Evde uzun süre vakit geçirince, kişisel gelişimim, hobilerim konusunda alana ihtiyaç duydum. • Virüs bulaşma kaygısıyla evimde çeşitli değişiklikler yaptım. • Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim. • Evde uzun vakit geçirmek farklı aktivitelere, üretilere yönelmemi sağladı. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım için yaptığım değişiklikleri koruyacağım. • Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım için mekan düzenlemeleri yapmayı düşünüyorum. • Evimde kişisel gelişim, hobilerim konusunda alan yaratacağım. • Evde hijyen önlemlerini sağlamak için gerekli önlemleri devam ettireceğim. • Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarını hijyen kurallarını sağlamak için yeniden düzenleyeceğim. • Evimin mutfak alanını hijyen kurallarını sağlamak için yeniden düzenleyeceğim.
Evden/uzaktan çalışma	<ul style="list-style-type: none"> • Evden çalışmak iş verimliliğimi arttırdı. • Evden çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evden çalışmamak iş verimliliğimi arttırdı. • Evden çalışmadığım halde evimin düzeninde değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden çalışmak iş verimliliğimi arttırdı. • Evden çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evden çalışmamak iş verimliliğimi arttırdı. • Evden çalışmadığım halde evimin düzeninde değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden çalışmaya devam etmek isterim. • Evden çalışmak için yaptığım düzenlemeleri devam ettireceğim.
Evden/uzaktan eğitim	<ul style="list-style-type: none"> • Evden eğitim/uzaktan eğitim çocuğumun başarısını arttırdı. • Evimin düzeninde uzaktan eğitim için değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden eğitim/uzaktan eğitim çocuğumun başarısını arttırdı. • Evimin düzeninde uzaktan eğitim için değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden çalışmaya devam etmek isterim. • Evden çalışmak için yaptığım düzenlemeleri devam ettireceğim.
Ev halkı türü	<ul style="list-style-type: none"> • Evde uzun vakit geçirmek, yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerimi kuvvetlendirdi. • Evde uzun süre hanehalkı ile birlikte vakit geçirmek ilişkimizi kuvvetlendirdi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evde uzun vakit geçirmek, yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerimi kuvvetlendirdi. • Evde uzun süre hanehalkı ile birlikte vakit geçirmek ilişkimizi kuvvetlendirdi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evde bundan sonra yalnız yaşamayı düşünmüyorum. • Evde hanehalkı ile vakit geçirebileceğim yeni düzenlemeler yapmayı planlıyorum. • Evde hanehalkı ile vakit geçirmek için yaptığım aktivitelere devam etmeyi düşünüyorum. • Evde hanehalkı ile yaptığımız aktiviteler kişisel gelişimime katkı sağladı.

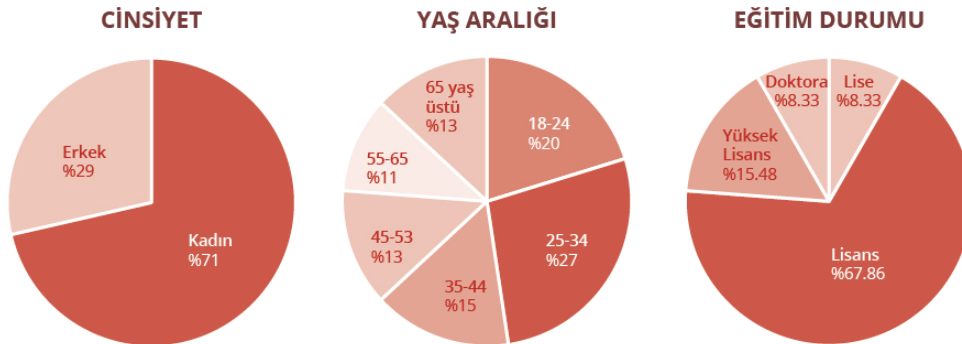
Şekil 21. Pilot anket soru grupları.

Pilot anket çalışmasında esas hedef kitle İstanbul ili ile birlikte tüm diğer illerdir. Pilot çalışmanın Türkiye geneline yayılmasında amaç, örneklem çeşitliliği nasıl sağlanır, örneklem sınırlı tanımlamaları ne şekilde yapılabilir süreçlerini test etmektir. Katılımcıların %32'si İstanbul, %68'ü diğer illerdendir. Bu iller arasında Ankara, Bursa, Mersin ve Kocaeli ağırlık oluşturmaktadır. İstanbul ili özelinde Avrupa yakasında ikamet edenler %64 iken, Anadolu yakası %32 değerindedir (Şekil 22). Avrupa yakasında Beylikdüzü ve Büyükçekmece ilçeleri ile Anadolu yakasında Kadıköy ilçesinden ağırlıklı katılım sağlanmıştır. Pilot çalışmada tüm ilçelerden katılım elde edilememiştir, esas anket çalışmasında bu yönde bir dağılım hedeflenmiştir.

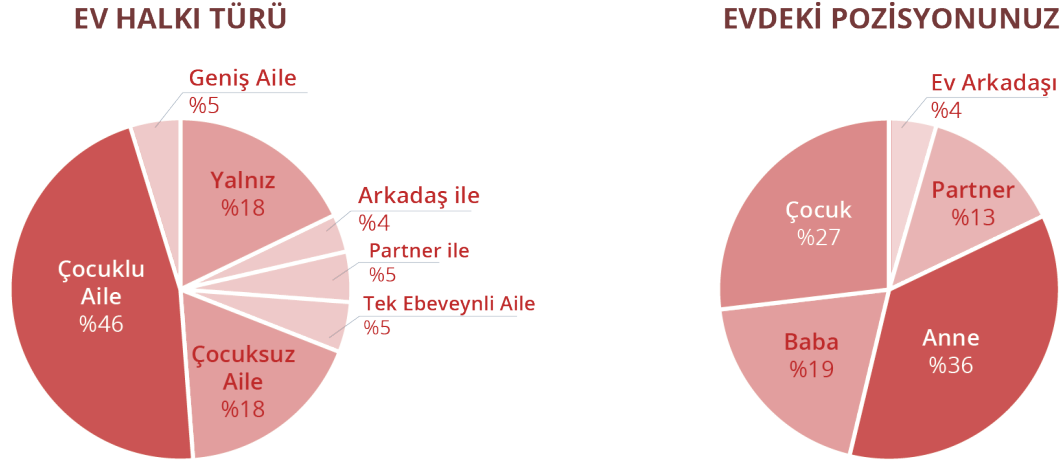
Şekil 22. Katılımcıların yaşadıkları yer.

Katılımcıların cinsiyet oranlarına bakıldığında %71 ile kadın katılımcılar ön plandadır. Pilot çalışma, belirlenen tüm yaş grupları tarafından cevaplandırılmıştır. Bununla birlikte 18-24 ve 25-34 yaş gruplarından katılım ağırlık göstermektedir. Katılımcıların yaş gruplarına paralel olarak Lisans eğitim seviyesinde yığılma gözlemlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumunda Lisans seviyesini yoğunluk sırasına göre Yüksek Lisans, eş sayıda katılımı Doktora ve Lise seviyesi takip etmektedir (Şekil 23).

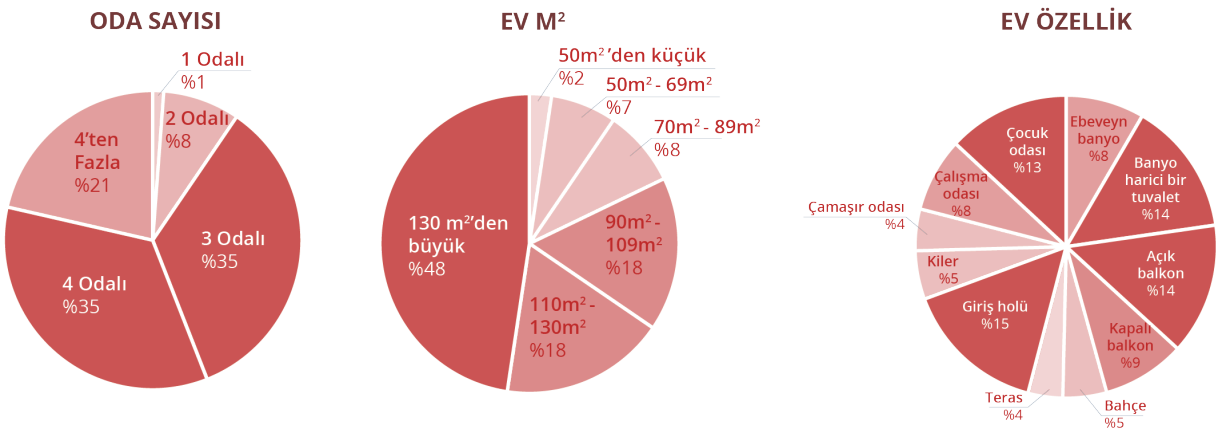
Şekil 23. Katılımcıların demografik değişkenleri.

Katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda ev halkı türünde %46 oranda Çocuklu Aile sonucu yoğunluktadır. %18'er oranla Çocuksuz Aile ve Yalnız Yaşayan katılımcılar ikincil sırada yer almaktadır. Katılımcıların evdeki pozisyonu bu oranlarla ilişki gösterir ve %36 oranında Anne pozisyonu ön plana çıkar. Bu durumu %19 oranıyla Baba ve %13 oranıyla Partner takip eder (Şekil 24).

Şekil 24. Katılımcıların ev halkı türü ve evdeki pozisyonları.

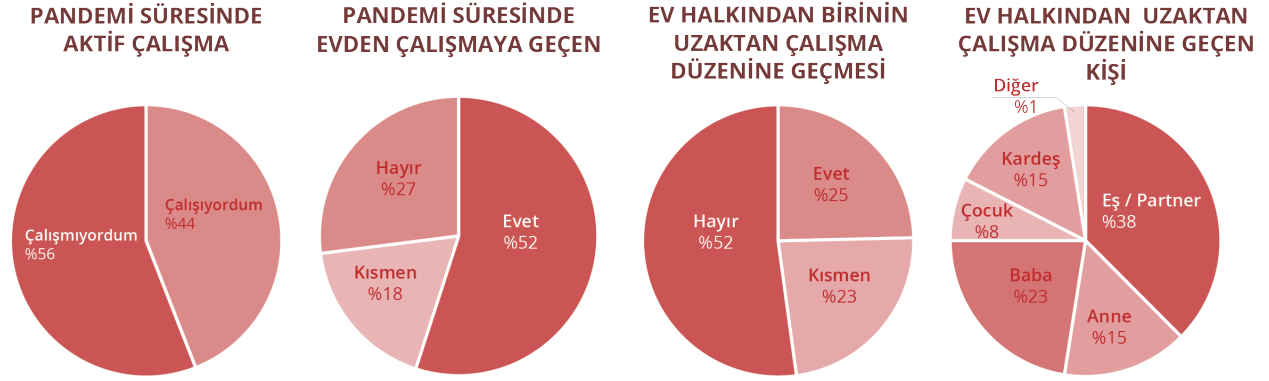
Evdeki oda sayılarına bakıldığında genel dağılımda 4 ve 4'ten fazla odaya sahip evler ağırlık göstermektedir. Bu durumla ilişkili olarak metrekarelerde de yüksek alana sahip evler ön plana çıkmaktadır. Evlerin %48'ini 130 m²'den büyük evler oluşturmaktadır. Evlerin belirgin ortak özelliği giriş holüne sahip olmalarıdır. Bu durumu sırasıyla açık balkon, çocuk odası ve banyo harici bir tuvalete sahip olan evler takip ettiği görülmüştür (Şekil 25).

Şekil 25. Katılımcıların evlerinin oda sayısı, metrekaresi ve özellikleri

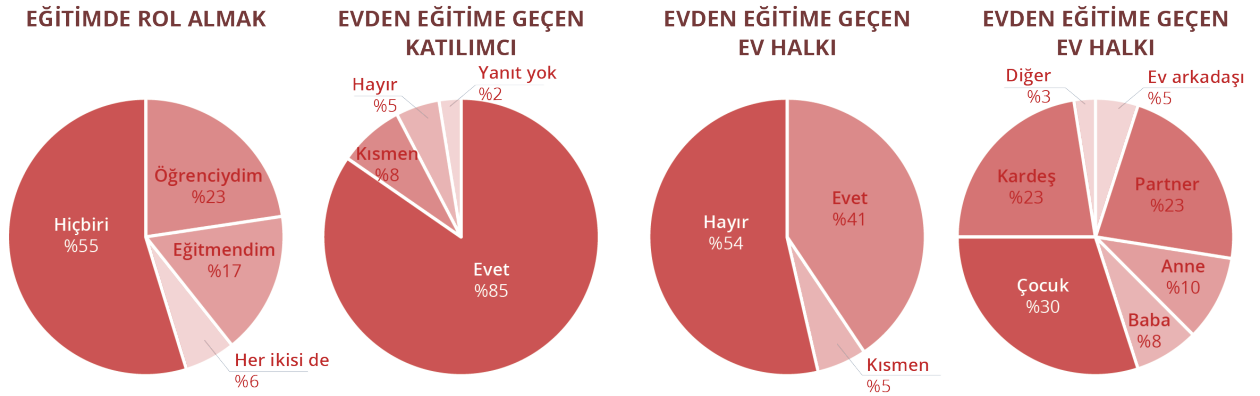
Katılımcılara öncelikli olarak pandemi öncesinde aktif olarak bir işte çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %44'ü çalışıyorum cevabını vermiştir. Bununla birlikte, pandemi

sürecinde katılımcıların %52'si tamamen, %18'i kısmen evden/uzaktan çalışma düzenine geçmiştir. Benzer olarak katılımcı dışında ev halkından biri %25 oranında tamamen, %23 oranında kısmen evden/uzaktan çalışma düzenine geçmiştir. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçen ev halkı kişileri arasında Partner %38 oranında ön plandayken, Baba ve Anne kişi ev halkı türleri sıralamayı takip eder (Şekil 26).

Şekil 26. Karantina süresi evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu

Evden/uzaktan eğitime geçme durumunda öncelikle katılımcılara eğitimde rol alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %45'inin eğitimde aktif olarak rol alıyor oluşu, anketin dağılımı konusunda belirli bir noktaya yığılmaya sebep olmuş olabilir. Esas ankette bu dağılımın belirli bir sınırdan olması hedeflenmektedir (Şekil 27). Katılımcıların %85'i evden/uzaktan eğitime geçmiş ve %46'sının ev halkından biri evden/uzaktan eğitime geçmiştir. Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı türünde %30 oranıyla Çocuk ile %23'er oranla Kardeş ve Partner türleri ön plandadır.

Şekil 27. Karantina süresi evden/uzaktan eğitime geçme durumu

Pilot anket sonuçlarının SPSS programı aracılığıyla ölçümünde, aralıklı ölçekle ifade edilen değişkenler Pearson Korelasyon Katsayısı ile ölçülmüştür. Ancak demografik değişkenlerin bir kısmı sınıflayıcı ölçekle (Nominal Scale) ölçülmüş olduğundan, bu değişkenlerin yer aldığı modeldeki bağımlı değişken sınıflanarak kategorik değişkene dönüştürülmüştür. Bu dönüşümde kriter olarak bağımlı değişken sınıflanarak kategorik değişkene dönüştürülmüştür, düşük ve yüksek olarak ifade edilen iki kategorili bağımlı değişken olarak analizde yer almıştır. Söz konusu sınıflayıcı ölçeğe dönüştürülen bağımlı değişkene gene sınıflayıcı ölçekte ölçülmüş demografik değişkenlerin yer aldığı modellerde yer verilmiştir. Böylece hem bağımlı hem de bağımsız değişkenler arasında farklı ölçeklerden kaynaklanan ilişki analizi sınırlaması bertaraf edilmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler Cramer'in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır.

Tablo 1. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki

		Covid Öncesi Psiko Sosyal Durum	Covid Öncesi Fiziksel Durum
Covid Öncesi Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	,655**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	83	83
Covid Öncesi Fiziksel Durum	Pearson Correlation	,655**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 öncesi, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 öncesi, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde anlamlı ($p < 0.001$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Covid Öncesi Fiziksel Durum	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Covid Öncesi Fiziksel Durum	Pearson Correlation	1	,035	,048	,002	-,112	,297**
	Sig. (2-tailed)		,754	,668	,987	,503	,006
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	,035	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,754		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	,048	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,668	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	,002	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,987	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	-,112	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,503	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	,297**	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,006	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “katılımcının arka plan değişkenleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “oda sayısı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde anlamlı ($p < 0.05$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.

		Covid Süresince Psiko Sosyal Durum	Covid Süresince Fiziksel Durum
Covid Süresince Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	,363**
	Sig. (2-tailed)		,001
	N	83	83
Covid Süresince Fiziksel Durum	Pearson Correlation	,363**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. COVID-19 sonrası evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.

		Covid Sonrası Psiko Sosyal Durum	Covid Sonrası Fiziksel Durum
Covid Sonrası Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	,398**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	83	83
Covid Sonrası Fiziksel Durum	Pearson Correlation	,398**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. COVID-19 sonrası evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Covid Sonrası Psiko Sosyal Durum	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Covid Sonrası Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	-,415**	-,167	,051	,299	-,055
	Sig. (2-tailed)		,000	,132	,650	,069	,621
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,415**	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,000		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,167	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,132	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	,051	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,650	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,299	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,069	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	-,055	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,621	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “arka plan değişkenleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki

		Covid Sonrası Fiziksel Durum	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Covid Sonrası Fiziksel Durum	Pearson Correlation	1	-,398**	-,069	-,277*	,027	-,247*
	Sig. (2-tailed)		,000	,534	,011	,874	,024
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,398**	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,000		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,069	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,534	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	-,277*	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,011	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,027	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,874	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	-,247*	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,024	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “arka plan değişkenleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde, “eviniz kaç metrekare?” ve “oda sayısı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

Crosstab

Count

		Covid Sonrası Fiziksel Durum		Total
		düşük	yüksek	
COVID-19 pandemi süresinde	evet	10	6	16
evden çalışma düzenine hane	kısmen	4	12	16
halkından başka biri geçti mi?	hayır	23	13	36
Total		37	31	68

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	,328	,026
	Cramer's V	,328	,026
N of Valid Cases		68	

“COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “arka plan değişkenleri” arasındaki ilişkiler Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 sonrasında katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “arka plan değişkenleri” arasında ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 8. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu arasındaki ilişki

		Covid Süresince Psiko Sosyal Durum	Covid Öncesi Psiko Sosyal Durum
Covid Süresince Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	,599**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	83	83
Covid Öncesi Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	,599**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin

görüşleri” ile “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p<0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. COVID-19 süresi evin fiziksel durumu ile COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu arasındaki ilişki

		Covid Süresince Fiziksel Durum	Covid Öncesi Fiziksel Durum
Covid Süresince Fiziksel Durum	Pearson Correlation	1	,318**
	Sig. (2-tailed)		,003
	N	83	83
Covid Öncesi Fiziksel Durum	Pearson Correlation	,318**	1
	Sig. (2-tailed)	,003	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında ilişki arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde anlamlı ($p<0.05$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. COVID-19 süresi ve sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişim arasındaki ilişki

		Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Değişen Hijyen Önlemleri
Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Pearson Correlation	1	,448**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	83	83
Değişen Hijyen Önlemleri	Pearson Correlation	,448**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen hijyen önlemleri için yeterli olması” ile “sonrasında yapılan mekânsal değişimler” ile bir ilişkisi olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen hijyen önlemleri için yeterli olması” ile “sonrasında yapılan

mekânsal değişikler” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde anlamlı ($p < 0.05$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişimi ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Pearson Correlation	1	-,309**	-,207	-,114	,175	-,133
	Sig. (2-tailed)		,004	,060	,303	,293	,230
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,309**	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,004		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,207	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,060	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	-,114	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,303	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,175	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,293	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	-,133	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,230	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişim” ile “arka plan değişkenleri” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişim” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir

Tablo 12. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumunun COVID-19 sonrası sosyal yaşam ve mekânsal değişimlerle ilişkisi.

		Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Sosyal yaşam
Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Pearson Correlation	1	,435**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	83	83
Sosyal yaşam	Pearson Correlation	,435**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	83	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen sosyal yaşam ihtiyaçları için yeterli olması” ile “sonrasında yapılan mekânsal değişimler” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen sosyal yaşam ihtiyaçları için yeterli olması” ile “sonrasında yapılan mekânsal değişimler” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p<0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun hijyen önlemleri için yeterli olması ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Covid 19 sonrası Mekansal değişim	Pearson Correlation	1	-,227*	-,116	-,059	,009	-,021
	Sig. (2-tailed)		,039	,295	,595	,958	,852
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,227*	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,039		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,116	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,295	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	-,059	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,595	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,009	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,958	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	-,021	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,852	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun hijyen önlemleri için yeterli olması” ile “arka plan değişkenleri” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun hijyen önlemleri için yeterli olması” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumunun sosyal yaşam için yeterli olması ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Sosyal yaşam	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Sosyal yaşam	Pearson Correlation	1	-,294**	-,143	-,127	,256	-,029
	Sig. (2-tailed)		,007	,196	,254	,121	,793
	N	83	83	83	83	38	83
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,294**	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,007		,819	,047	,087	,014
	N	83	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,143	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,196	,819		,561	,039	,479
	N	83	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	-,127	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,254	,047	,561		,486	,000
	N	83	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,256	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,121	,087	,039	,486		,722
	N	38	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	-,029	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,793	,014	,479	,000	,722	
	N	83	83	83	83	38	83

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen sosyal yaşam için yeterli olması” ile “arka plan değişkenleri” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “Evin fiziksel durumunun COVID-19 ile değişen sosyal yaşam için yeterli olması” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile iş verimlilikleri arasındaki ilişki.

		iş verimlilikleri	Evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler
iş verimlilikleri	Pearson Correlation	1	,461*
	Sig. (2-tailed)		,016
	N	27	27
Evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler	Pearson Correlation	,461*	1
	Sig. (2-tailed)	,016	
	N	27	27

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler” ile “iş verimlilikleri” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler” ile “iş verimlilikleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16. Evden/uzaktan çalışma iş verimlilikleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

Crosstab

Count

		iş verimlilikleri		Total
		düşük	yüksek	
Cinsiyet	Kadın	8	52	60
	Erkek	10	13	23
Total		18	65	83

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	-,327	,003
	Cramer's V	,327	,003
N of Valid Cases		83	

“Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle verimlilikleri” ile “arka plan değişkenleri” arasındaki ilişkiler Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması

nedeniyle verimlilikleri” ile arka plan değişkenlerinden “cinsiyet” arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 17. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

		Evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz	Eviniz kaç metrekare?	Kişi Sayısı	Oda Sayısı
Evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler	Pearson Correlation	1	-,391*	-,443*	,018	,142	,125
	Sig. (2-tailed)		,044	,021	,931	,644	,536
	N	27	27	27	27	13	27
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,391*	1	-,025	,219*	-,281	,269*
	Sig. (2-tailed)	,044		,819	,047	,087	,014
	N	27	83	83	83	38	83
Eğitim durumunuz	Pearson Correlation	-,443*	-,025	1	,065	-,336*	,079
	Sig. (2-tailed)	,021	,819		,561	,039	,479
	N	27	83	83	83	38	83
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	,018	,219*	,065	1	,117	,628**
	Sig. (2-tailed)	,931	,047	,561		,486	,000
	N	27	83	83	83	38	83
Kişi Sayısı	Pearson Correlation	,142	-,281	-,336*	,117	1	,060
	Sig. (2-tailed)	,644	,087	,039	,486		,722
	N	13	38	38	38	38	38
Oda Sayısı	Pearson Correlation	,125	,269*	,079	,628**	,060	1
	Sig. (2-tailed)	,536	,014	,479	,000	,722	
	N	27	83	83	83	38	83

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişikliklerle” ile “arka plan değişkenleri” arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişikliklerle” ile arka plan değişkenlerinden “Yaş aralığı” ve “Eğitim durumu” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde ($p < 0.05$) anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18. Evden/uzaktan çalışma için yapılan mekânsal değişiklikler ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

Crosstab

		Evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler		Total
		düşük	yüksek	
Cinsiyet	Kadın	8	52	60
	Erkek	10	13	23
Total		18	65	83

Symmetric Measures

		Value	Approximate Significance
Nominal by Nominal	Phi	-.327	,003
	Cramer's V	,327	,003
N of Valid Cases		83	

“Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişikliklerle” ile “arka plan değişkenleri” arasındaki ilişkiler Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişikliklerle” ile arka plan değişkenlerinden “cinsiyet” arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yukarıda ifade edilen SPSS analizleri doğrultusunda, esas anket çalışmasına zemin hazırlayacak çıkarımlara ulaşılmıştır. Anlamlı ilişki içeren sonuçlara bakıldığında;

- COVID-19 öncesi fiziksel duruma katılıyorum şeklinde olumlu cevap veren katılımcıların, COVID-19 öncesi psiko-sosyal durumlarının da aynı oranda iyi olduğu belirtilebilmektedir. COVID-19 öncesi fiziksel durum ile arka plan değişkenlerinden yalnızca “oda sayısı” arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu durumda oda sayısı fazla olan evlerde yaşayan katılımcıların COVID-19 öncesi fiziksel durumunun daha iyi olduğu, bunun da psiko-sosyal beklentiyi karşılamayı sağladığı söylenebilir.
- COVID-19 süresince psiko-sosyal duruma katılıyorum şeklinde olumlu cevap veren katılımcıların, COVID-19 süresince fiziksel durumlarının da iyi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer ilişki COVID-19 sonrası psiko-sosyal durum ile fiziksel durum arasında da vardır. COVID-19 öncesi, süresi ve sonrası için evlerin fiziksel niteliklerine olumlu her etki psiko-sosyal durumu da iyileştirmektedir. Ayrıca katılımcıların yaş

aralığı arttıkça, COVID-19 sonrası psiko-sosyal durumunun arttığı da gözlemlenmiştir. Arka plan değişkenlerinden “yaşı”, “evin metrekaresi” ve “evdeki oda sayısı” fazla olan katılımcıların, COVID-19 sonrası fiziksel durumlarının diğerlerine oranla daha katılıyorum şeklinde olumlu cevap verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

- COVID-19 süresi psiko-sosyal duruma katılıyorum şeklinde olumlu cevap veren katılımcıların, COVID-19 öncesi psiko-sosyal durumlarının da iyi olduğu sonucu çıkmıştır. Buna benzer olarak COVID-19 süresi fiziksel duruma olumlu yönde yanıt veren katılımcıların, COVID-19 öncesi fiziksel durumlarına katılıyorum şeklinde yanıt verdiği belirtilebilir.
- Katılımcıların süreçte yaptıkları mekânsal değişikliklere bakıldığında, COVID-19 ile gelişen hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyacı ile doğrudan ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda yapılan değişikliklerde katılımcıların “yaş aralığı” ile COVID-19 sonrası yapılan mekânsal değişikliklerin bağlantısı bulunmaktadır.
- Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişiklikler iş verimliliklerine de yansımıştır. Bu anlamda değişiklik yapan katılımcıların arka plan değişkenlerine bakıldığında “cinsiyet” ön plandadır. Katılımcıların evden/uzaktan çalışmaya başlaması nedeniyle evlerinde yaptıkları mekânsal değişikliklerle arka plan değişkenlerine bakıldığında “yaş aralığı” ve “eğitim durumu” ön plandadır.
- Pilot çalışmaya katılım öngörülen düzeyde sağlansa da anketin kurgusu gereği bazı bölümlerde sorulara cevap veren katılımcı sayısının az olması istatistiksel analizde çıkan sonuçları yorumlanamaz kılmıştır. Bu sebeple analize ilişkin hipotezleri destekler sayıda anlamlı ilişki bulunamamıştır. Esas anket katılım oranı pilot ankete göre çok daha fazla olacağından, anlamlı ilişki oranlarının da artacağı ön görülmektedir. Diğer bir olasılık olarak da hipotezleri çürütecek sonuçların da ortaya çıkmasıdır. Her iki sonuç durum da COVID-19’un, ev mekânlarında nasıl değişimlere veya nelere yol açtığı açısından değerli ve gelecek için ön görüş oluşturacak bilgiler içermektedir.

Pilot anketin amacına yönelik olarak katılımcılardan elde edilen analizlerin sınanmasının yanında diğer bir hedefi de anket sorularının anlaşılabilirliğinin sınanmasıdır. Pilot anket, nicel araştırmanın anketi öncesi soruların katılımcı tarafından anlaşılabilirliğinin denendiği, kategorilere ilişkin eksikliklerin saptandığı bir ön çalışma olarak planlanmıştır. Bu kapsamda analiz sonuçları ve katılımcılardan anket sorularının anlaşılabilirliğiyle ilgili geri dönüşler alınmıştır. Böylece pilot anketin sonuçları dikkatle değerlendirilmiş, anketteki sorularda ve yanıt kategorilerinde bu saptamalar doğrultusunda doğru ve yerinde değişiklikler yapılmıştır. Bununla birlikte pilot çalışmanın SPSS programı aracılığıyla ölçümleri yapılmış, SPSS

sonuçlarından elde edilen çıkarımlar niceliksel araştırmanın anketinin ölçümüne öncülük etmiş ve hipotezlerin doğruluğunun saptanmasına ilişkin araştırmacıların öngörülerine yön vermiştir. Pilot anket çalışmasının niceliksel araştırma kapsamındaki önemi bu anlamda değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucu ve geri dönüşler doğrultusunda bir sonraki bölümde detayları ortaya konduğu şekilde anket revize edilerek uygulanmıştır.

3.2. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Kurgusu, İçeriği, Kapsamı ve Bulguları

Araştırmanın anketi, pilot anket çalışmasından elde edilen çıkarımlar doğrultusunda revize edilmiş ve 13.10.2020-05.11.2020 tarih aralığında sosyal medya platformları kullanılarak katılımcılarla paylaşılmıştır. Bu amaçla İstanbul Kültür Üniversitesi'ne bağlı bir web sayfası kurulmuş, sayfa aracılığıyla projenin amacına, ekibine, anketine ve görüşme formuna erişim linkleri oluşturulmuştur (Ek B) (URL-7). Bununla birlikte, farklı sağlayıcıların iletişim ağına erişmek ve örneklemin ankete erişebilirliğini artırmak amacıyla, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na bağlı tüm ilçe belediyelerinden destek alınmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne, İstanbul Kültür Üniversitesi Rektörlüğü aracılığıyla resmi bir yazı ile başvuru yapılmıştır. Süreci hızlandırmak adına İstanbul'daki tüm ilçe belediyeleri ile doğrudan da iletişime geçilmiştir (Ek C, Ek D).

Anket çalışması, pilot anketten alınan geri dönüşlere bağlı olarak yapılan değişiklikler üzerine temellendirilmiştir. Bu amaçla pilot anket sonucunda alınan geri dönüşler sonucunda şu değişiklikler yapılmıştır;

Anketin hedef kitleleri İstanbul olduğu için çalışma, sadece İstanbul yanıtını verenlerle devam edecek şekilde programlanmıştır. Ankette, çalışma alanını oluşturan İstanbul'da Avrupa ve Anadolu yakalarında katılımcıların yaşadıkları ilçelerle ilgili seçeneklere yer verilmiştir. Eğitim durumu kategorilerine "okul bitirmedi" ve "ön lisans" seçenekleri eklenmiştir.

Eve ilişkin detaylı bilgi almak amacıyla evin oda sayısı, evin metrekaresi gibi mevcut sorulara, ev türünü belirleyen yeni bir soru eklenmiştir. Bu soru "tekil apartman dairesi", "site içerisinde apartman dairesi", "tekil müstakil ev", "site içerisinde müstakil ev", "rezidans" ve "diğer" yanıt seçenekleri ile oluşturulmuştur.

Evden/uzaktan çalışma düzenine geçme sorularında hem katılımcı hem de ev halkından uzaktan çalışmaya geçilmiş olabileceği düşüncesiyle, bu amaçla kullandıkları mekânlar sorulmuştur. Benzer şekilde, evden/uzaktan eğitime geçme sorularına hem katılımcı hem de ev halkından geçen biri için bu amaçla mekân kullanımı sorusu eklenmiştir.

Anketin diğ er soru grupları, pilot ankette oldu ğ u gibi COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası süreçlerine ilişkin alt sorulardan oluşturulmuştur. Bu sorular katılımcının psiko-sosyal durum, fiziksel durum, hijyen/sosyal yaşam ihtiyaçlarına ba ğ lı olarak fiziksel duruma eklenenler, evden/uzaktan ç alışma, evden/uzaktan e ğ itim ve ev halkı türüne ba ğ lı de ğ işen ilişkilere odaklanmaktadır. Bu ba ğ lamda, COVID-19 pandemisi karantina sonrası psiko-sosyal duruma ilişkin pilot ankette yer alan sorular ç ıkartılmıştır. Ç ünkü karantina süreci tamamlanıp, karantina sonrası yeni normalleşme başlamış olsa bile insanların evinin anlamına ilişkin görüşlerine yansımamış, bu da soruların anlaşılabilirli ğ ini zedelemiştir. Hijyen konusunu de ğ erlendiren sorular, daha özelliikli veriler sunabilmesi amacıyla revize edilmiş ve evin giriş bölümü, mutfak, banyo/tuvalet gibi hijyen önlemlerinin sıklıkla alındı ğ ı alanlara odaklanmıştır.

Evden/uzaktan ç alışma düzenine geçme konusunda ev halkından geçen bireyler için COVID-19 pandemisi karantina süresi ve sonrası soruları eklenmiştir. COVID-19 pandemisi karantina sonrası için, süreçte yapılan mekânsal düzenleme ve de ğ işikliklerin devamlılı ğ ı sorgulanmıştır. Benzer şekilde evden/uzaktan e ğ itim konusunda ev halkından geçen için COVID-19 pandemisi karantina süresi ve sonrası soruları eklenmiştir. COVID-19 pandemisi karantina sonrası için, süreçte yapılan mekânsal düzenleme ve de ğ işikliklerin devamlılı ğ ı sorgulanmıştır. Ankete ilişkin tüm bu ekleme ve de ğ işiklikler sonrası anket sorularının gruplaması ve içeri ğ i şek il Ş ekil 28'deki gibi oluşturulmuştur (Ek E).

Anket bulguları sonraki bölümlerde, bu soru gruplarından referans olarak üç ana başlık altında incelenmiştir. Anketin arka plan bulguları "3.2.1 Arka Plan Bulguları: Demografik De ğ işkenler ile Eve İlişkin De ğ işkenler" adlı bölümde, demografik de ğ işkenler ile eve ilişkin de ğ işkenler olmak üzere iki farklı yönden tartışılmıştır. COVID-19 pandemisi karantina süreçlerine odaklanan kapalı uçlu soru gruplarının bulguları ise "3.2.2. Süreçlere İlişkin Bulgular: COVID-19 Pandemisinde Zaman ve Ev Bileşenleri" adlı bölümde kendi içinde üç farklı başlıkta irdelenmiştir. Buna göre; COVID-19 pandemisi karantina süreçlerinde, zamana ba ğ lı ilişki ve de ğ işimlerin tartışıldı ğ ı bölüm "zaman" odaklı ele alınmıştır. Bu bölümde COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası zamanları ön planda olacak şekilde anket bulguları karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır. Bileşenlerin ele alındı ğ ı konunun ikinci bölümünde, evin psiko-sosyal durumu, evin fiziksel durumu, COVID-19 ile eve eklenen hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçları, ev halkı ilişkileri, evden/uzaktan e ğ itime veya ç alışmaya geçme amacıyla mekân kullanımları tartışılmıştır. Bu başlı ğ ın üçüncü bölümde zaman ve bileşenlerin keşişimiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir. "3.3. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Sonuçları" adlı bölümde ise anket sürecinin genel sonuçlarına ve ç ıkarımlarına yer verilmiştir.

<p>Amaç</p> <p>Evin psiko-sosyal durumuna anlamına ait sorular</p>	<p>COVID-19 Pandemisi Karantina ÖNCESİ Soruları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evim kendimi ifade etmemi sağlar. • Evim yalnız kalabildiğim yerdir. • Evim misafirlerimi ağırladığım yerdir. • Evim komşuluk ilişkilerimi kurduğum yerdir. • Evim mahremiyetimi sağlayan yerdir. • Evim huzurlu hissettiğim yerdir. • Evim kendimi ait hissettiğim yerdir. • Evim güvende hissettiğim yerdir. 	<p>COVID-19 Pandemisi Karantina SÜRESİ Soruları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evimde uzun süre vakit geçirince, evimi daha çok benimsedim. • Evimde uzun süre online/uzaktan/çevrimiçi araçları ile başkaları ile iletişim kurunca yalnız kalmadım. • Evimde uzun süre vakit geçirince, misafir ağırlamanın önemini fark ettim. • Evimde uzun süre vakit geçirince, komşuluk ilişkilerinin önemini fark ettim. • Evimde uzun süre online/uzaktan/çevrimiçi araçları kullanarak başkaları ile iletişim kurunca, evime ilişkin mahremiyet anlayışım kuvvetlendi. • Evimde uzun süre vakit geçirince kendimi huzurlu hissettim. • Evimde uzun süre vakit geçirince, kendimi eve ait hissettim. • Evimde uzun süre vakit geçirince kendimi güvende hissettim. 	<p>COVID-19 Pandemisi Karantina SONRASI Soruları</p>
<p>Evin fiziksel durumuna ait sorular</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evim barındığım yerdir. • Evim gündelik ihtiyaçlarımı karşılar. • Evimde vakit geçirmekten hoşlanırım. • Evimde , farklı aktiviteler, üretimler (hobilerim), kişisel gelişimim için bir alan bulunur. • Evim için alışveriş (mobilya, aksesuar vb.) yapmaktan hoşlanırım. • Evimde gereksiz eşya bulunur. • Evimde mutfağımı kullanırım. • Evimde balkon/teras gibi açık alanların olmasını önemserim. • Evimin bulunduğu çevreden (mahalleden/apartmandan/siteden) memnunum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde uzun süre vakit geçirince, mekânları çok amaçlı kullanmaya başladım. • Evimde uzun süre vakit geçirince, evimin gündelik ihtiyaçlarımı karşılamadığını fark ettim. • Evimde uzun süre karantina durumunda vakit geçirmekten hoşlandım. • Evimde uzun süre vakit geçirince, farklı aktiviteler, üretimler (hobilerim), kişisel gelişimim için mekân düzenlemeleri yaptım. • Evimde uzun süre vakit geçirince, evim için alışveriş (mobilya, aksesuar vb.) yaptım. • Evimde uzun süre vakit geçirince, gereksiz eşyalar olduğunu fark ettim. • Evimde uzun süre vakit geçirince, mutfak kullanımım arttı. • Evimde uzun süre vakit geçirince, balkon/teras gibi açık alanların önemini fark ettim. • Evimde uzun süre vakit geçirince, evimin bulunduğu çevreden (mahalleden/apartmandan/siteden) memnun olmadığımı fark ettim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde kendime ait bir alan düzenleyeceğim. • Evimde aradığım özelliklerden biri çok amaçlı mekân kullanımına izin vermesi olacak. • Evimin gündelik ihtiyaçlarımı karşılaması için değişiklik yapacağım. • Evimde uzun süre vakit geçirmeye devam edeceğim. • Evimde farklı aktiviteler, üretimler (hobilerim), kişisel gelişimim için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evim için alışveriş (mobilya, aksesuar vb.) yapmaya devam edeceğim. • Evimde az eşya bulunduracağım. • Evimde mutfağımı çok kullanacağım. • Evimde aradığım özelliklerden biri balkon/teras gibi açık alanlar olacak. • Evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım.
<p>Evin COVID ile fiziksel durumuna eklenenler</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı. • Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli düzenlemeler yaptım. • Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim. • Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim. • Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı. • Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli düzenlemeler yaptım. • Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. • Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. • Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. • Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarım için düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. • Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım. • Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım.
<p>Evden/uzaktan çalışma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evden/uzaktan çalışmak iş verimliliğimi arttırdı. • Evden/uzaktan çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evden/uzaktan çalışmaya geçen ev halkı için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evden/uzaktan çalışmamak (işe gitmek), iş verimliliğimi arttırdı. • Evden/uzaktan çalışmadığım halde evimin düzeninde değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden/uzaktan çalışmaya devam etmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan çalışmak için evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evden/uzaktan çalışmaya geçen ev halkı için evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evden/uzaktan çalışma düzenine geçmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan çalışmadığım halde evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden/uzaktan çalışmaya devam etmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan çalışmak için evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evden/uzaktan çalışmaya geçen ev halkı için evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. • Evden/uzaktan çalışma düzenine geçmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan çalışmadığım halde evimde yaptığım mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım.
<p>Evden/uzaktan eğitim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evden /uzaktan eğitimin verimli bir yöntem olduğunu düşünüyorum. • Evden/uzaktan eğitim için evimin düzeninde değişiklik yaptım. • Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimin düzeninde değişiklik yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden /uzaktan eğitime devam etmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan eğitim için evimde yaptığım düzenlemelere devam edeceğim. • Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimde yaptığım düzenlemelere devam edeceğim/yapacağım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evden/uzaktan eğitime devam etmeyi tercih edeceğim. • Evden/uzaktan eğitim için evimde yaptığım düzenlemelere devam edeceğim. • Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimde yaptığım düzenlemelere devam edeceğim/yapacağım.
<p>Ev halkı türü</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi. • Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi. • Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim. • Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim. • Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım. 	<ul style="list-style-type: none"> • Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim. • Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim. • Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım.

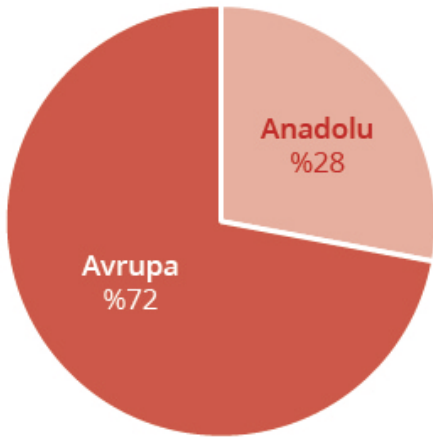
Şekil 28. Anket soru grupları.

3.2.1. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Arka Plan Değişkenleri Bulguları

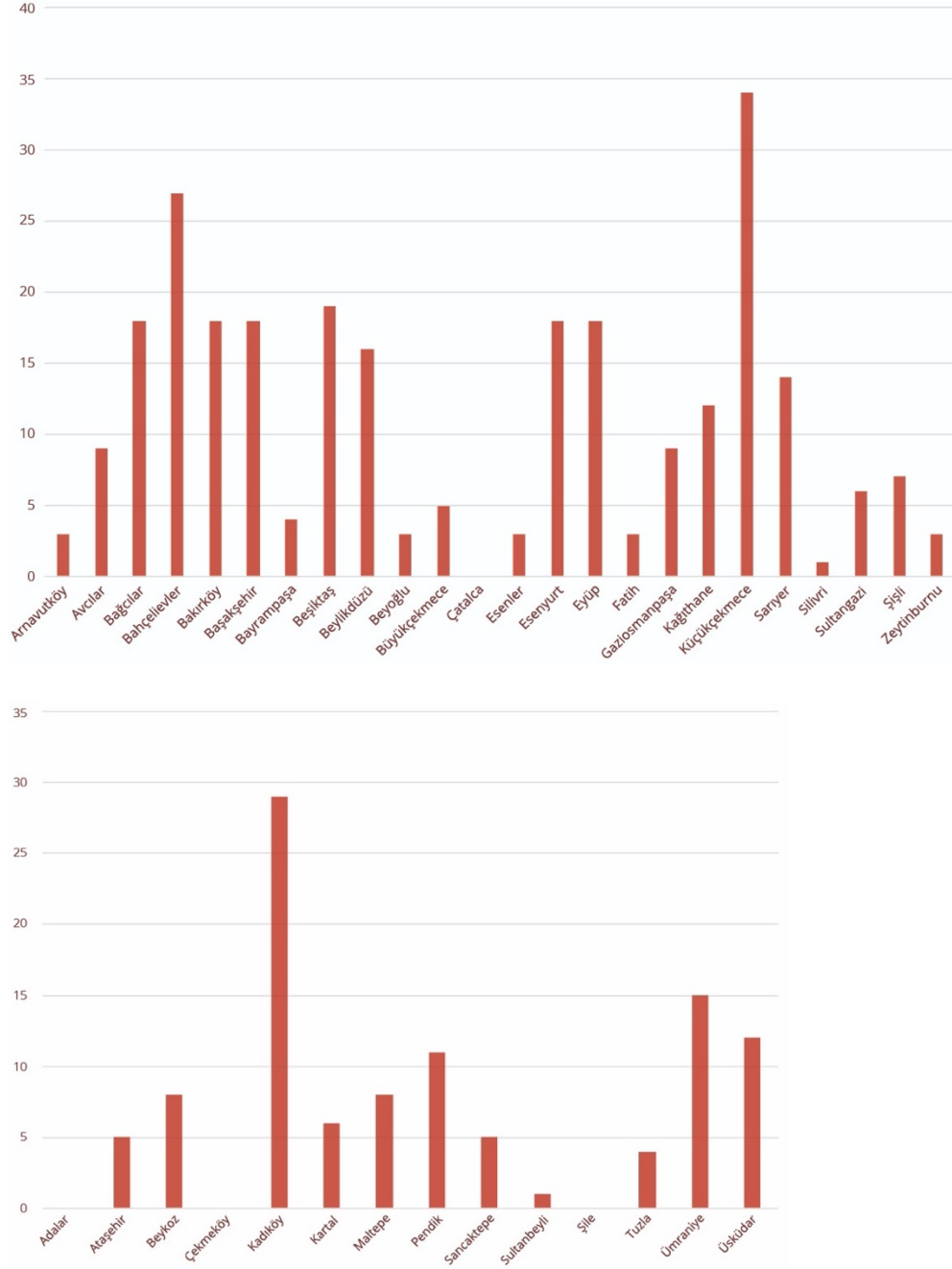
13.10.2020-05.11.2020 tarihlerinde online olarak “Limesurvey” ara yüzünde gerçekleştirilen anket, yapılan duyurular ve belediyelerin desteği ile 672 kişiye ulaşmıştır. Ankete katılan kişilerden 48’inin İstanbul dışından olduğu tespit edilmiş, çalışma evreni olarak İstanbul ili seçilmiş olduğundan bu kişilerin sonuçları ankete yansımamıştır. Anket, katılan 252 kişi yarıda bıraktığı için İstanbul ilinde yaşayan 372 kişinin sonuçları ile tamamlanmıştır. Araştırmada sürecin kendi özel durumuna göre örneklem büyüklüğü hesaplanırken gerekli formüllerden yararlanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.49-50). Buna göre örneklem büyüklüğü, Türkiye İstatistik Kurumu’nun 4 Şubat 2021 tarihli “2020 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları” İstanbul ili toplam nüfusu olan 15.462.452 kişi sayısı için hesaplanmıştır (URL-28). Bu evren büyüklüğüne göre gerekli formüller kullanılarak, örneklem sayısı 384 olarak uygun görülmüştür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.50).

Örnekleme oluşturan 268 kişi Avrupa yakasında, 104 kişi ise Anadolu yakasında yaşamaktadır (Şekil 29). Türkiye İstatistik Kurumu’nun 4 Şubat 2021 tarihli “2020 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları” İstanbul’da ikamet edenlerin yaş ve cinsiyet durumlarına ilişkin en güncel verileri göstermektedir (URL-28). Buna göre toplam nüfusu 15.462.452 olan İstanbul’da Anadolu yakasında 5.502.659 kişi, Avrupa yakasında ise 9.959.793 kişi ikamet etmektedir. Avrupa yakasında Anadolu yakasına göre çok daha fazla kişinin ikamet ediyor oluşu, anket sonuçlarıyla da örtüşmektedir. İlçe dağılımlarına bakıldığında Avrupa yakasında Çatalca ilçesi, Anadolu yakasında ise Adalar, Çekmeköy ve Şile ilçeleri dışında kalan tüm ilçelerden katılım sağlanmıştır. Avrupa yakasında Küçükçekmece ve Bahçelievler ilçeleri ile Anadolu yakasında Kadıköy ilçesinden ağırlıklı katılım gözlenmiştir (Şekil 30).

YAŞADIĞINIZ YAKA

Şekil 29. Katılımcıların yaşadıkları yaka.

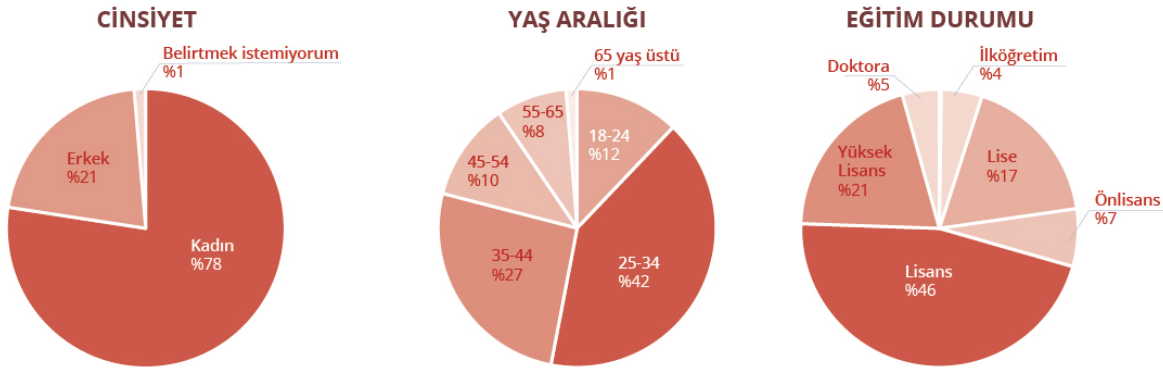

Şekil 30. Katılımcıların ilçe dağılımları.

Katılımcıların cinsiyet oranlarına bakıldığında pilot çalışmaya benzer olarak %78 oranı ile kadın katılımcılar ön plandadır. Anket, belirlenen tüm yaş grupları tarafından cevaplandırılmıştır. Bununla birlikte pilot çalışmadan farklı olarak “25-34” ve “35-44” yaş gruplarından katılım ağırlık göstermektedir. Katılımın fazla olduğu yaş grubu çevrimiçi platformları en aktif kullanan grup olduğu için bu beklenen bir dağılımdır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu’nun 4 Şubat 2021 tarihli “2020 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları” 2020 yılı nüfus piramidi, yaş gruplarına göre nüfus yoğunluklarını göstermektedir (URL-28). Buna göre nüfustaki yığılmalar ağırlıklı 5-44 yaş aralığında birbirine yakın

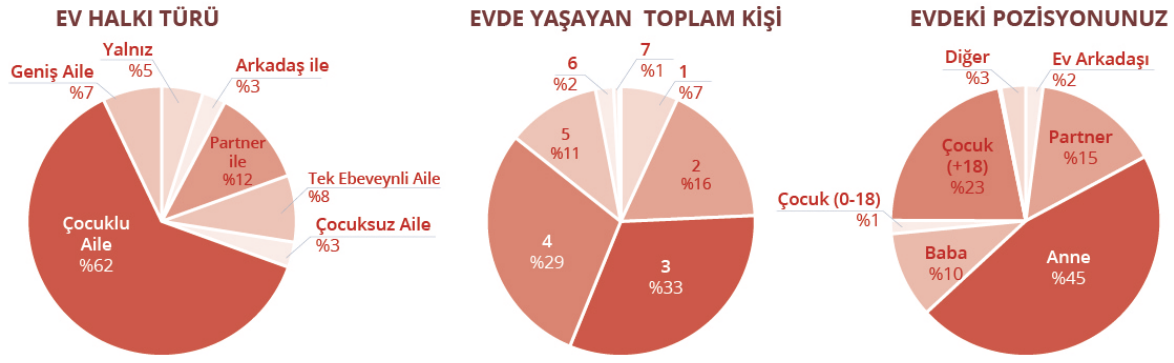
değerlerle ifade edilmektedir. Aynı şekilde İstanbul ili nüfusa kayıtlı bireylerin yaş grupları dağılımlarına bakıldığında, bu yoğunlukların da 2020 yılı nüfus piramidi ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Anketin sadece yetişkin bireylere uygulandığı göz önünde bulundurulduğunda, 25-44 yaş arası bireylerin yoğunlukla katılım göstermiş olması Türkiye 2020 yılı yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus piramidi ile İstanbul ili 2020 yılı yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus verileriyle de benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda anketin genel katılım sonuçlarında TÜİK verileri göz önünde bulundurulduğunda, beklenen ve olması gereken kategorilerde yoğunluklar ön plana çıkmıştır.

Katılımcıların yaş gruplarındaki ağırlıklarına paralel olarak “Lisans” eğitim seviyesinde yoğunluk gözlemlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumunda “Lisans” kategorisini (%46) yoğunluk sırasına göre “Yüksek Lisans” (%21), “Lise” (%17), “Ön Lisans” (%7), “Doktora” (%5) ve “İlköğretim” (%4) mezuniyet durumu takip etmektedir (Şekil 31).

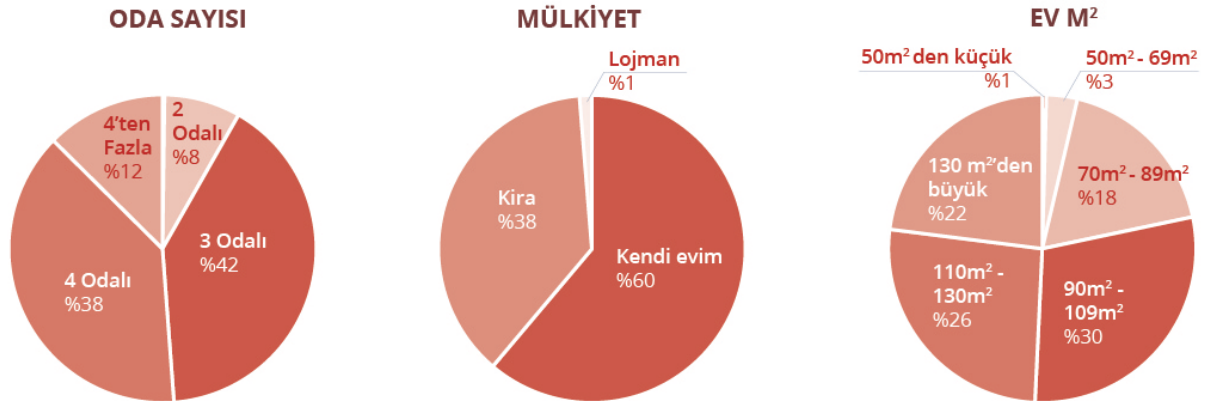
Şekil 31. Demografik değişimler.

Katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda ev halkı türünde %62 gibi bir yüksek oranda “Çocuklu Aile” ön plandadır. Bu kategoriyi, %12 oranında “Partner ile yaşayanlar” ve %7 oranında “Geniş Aile” ile yaşayan katılımcılar takip etmektedir. Evde yaşayan toplam kişi sayısında “4” ve “3” kişilik aileler çoğunluktadır. Katılımcıların evdeki pozisyonuna bakıldığında, “Çocuklu aile” ve “kadın” katılımcıların ağırlıkta olmasıyla ilişkili olarak %45 oranında “Anne” pozisyonu gözlemlenmiştir. Bu durumu %23 oranında “+18 yaş grubu çocuk” ve %15 oranıyla “Partner” takip etmektedir (Şekil 32).

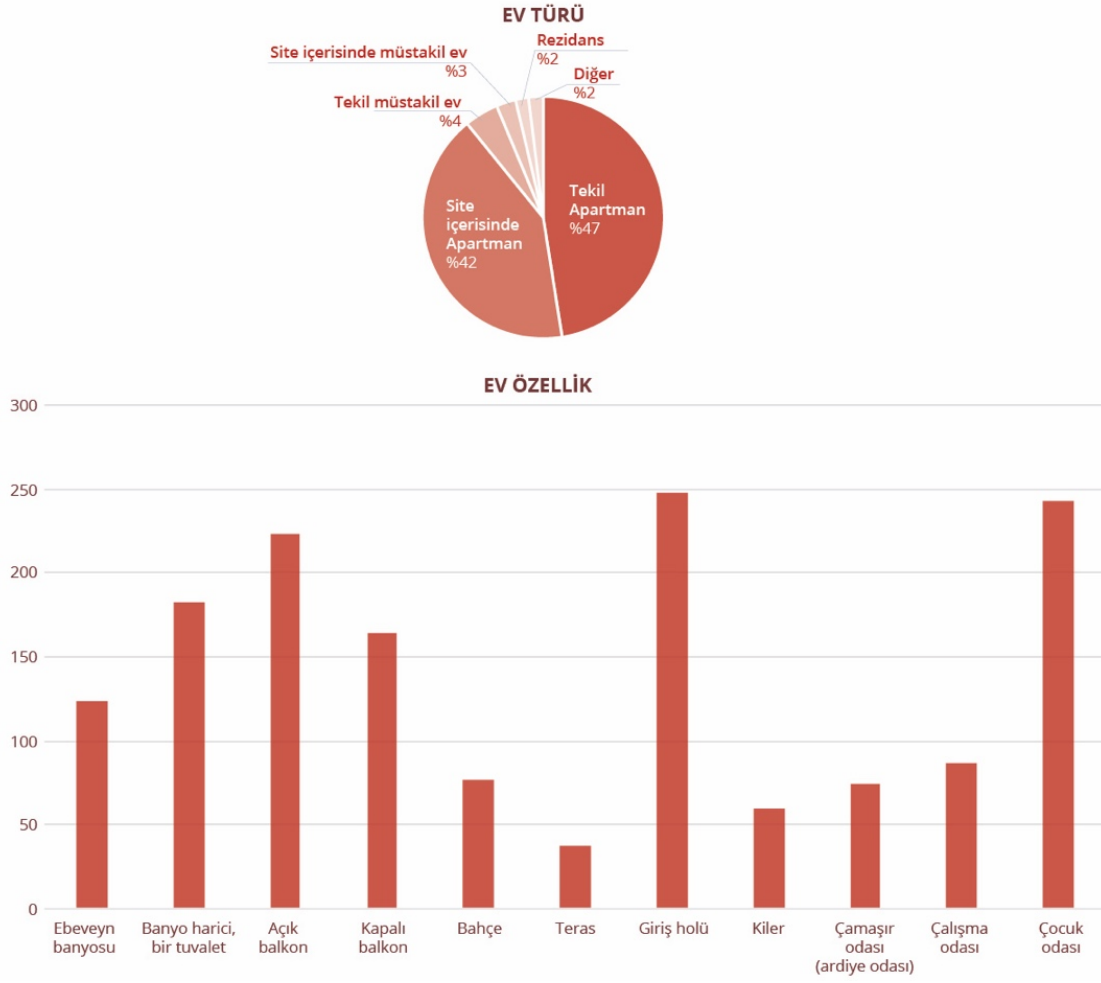
Şekil 32. Ev halkına ilişkin veriler.

Evdeki oda sayılarına (mutfak, banyo, tuvalet hariç; salonla birlikte) bakıldığında genel dağılımda pilot çalışmadan farklı olarak “4” ve “3” odaya sahip evler ağırlık göstermektedir. Bu durumla ilişkili olarak metrekarelerde de yüksek alana sahip evler ön plana çıkmaktadır. Evlerin %30’unu 90m²-109m², %26’sını 110m²-130m² ve %22’sini 130m²’den büyük evler oluşturmaktadır. Evlerin mülkiyetinde %60 ile “kendi evim” diyen katılımcılar ağırlık göstermektedir (Şekil 33).

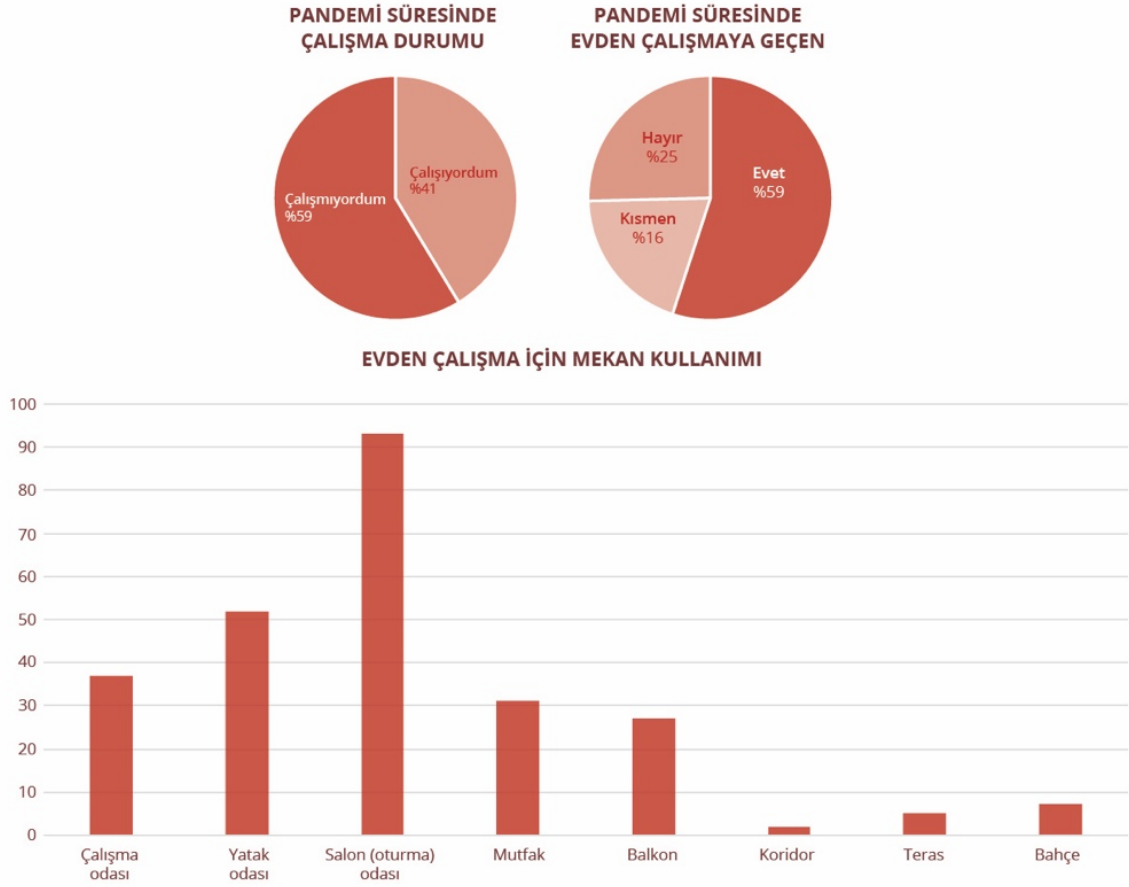
Şekil 33. Evlerinin oda sayısı, mülkiyet durumu ve metrekaresi.

Ev türlerinde çoğunluğu %47 oranıyla “Tekil Apartman” ve %42 oranıyla “Site İçerisinde Apartman” kategorileri oluşturmaktadır. Ev özelliklerine bakıldığında, öngörülen tüm özellik kategorilerinde katılım sağlanmıştır. Pilot çalışmayla benzerlik göstererek, 248 katılımcının evinde “giriş holü” bulunduğu seçeneğinde yoğunluk gözlemlenmiştir. Bunu, ev halkı türünde “Çocuklu Aile” kategorisindeki yığılma ile ilişkili olarak, 243 katılımcının evinde “Çocuk Odası” bulunma durumu takip etmiştir. Bununla birlikte sonuç verilerine göre 224 katılımcının evinde “Açık Balkon” tespit edilmiştir (Şekil 34).

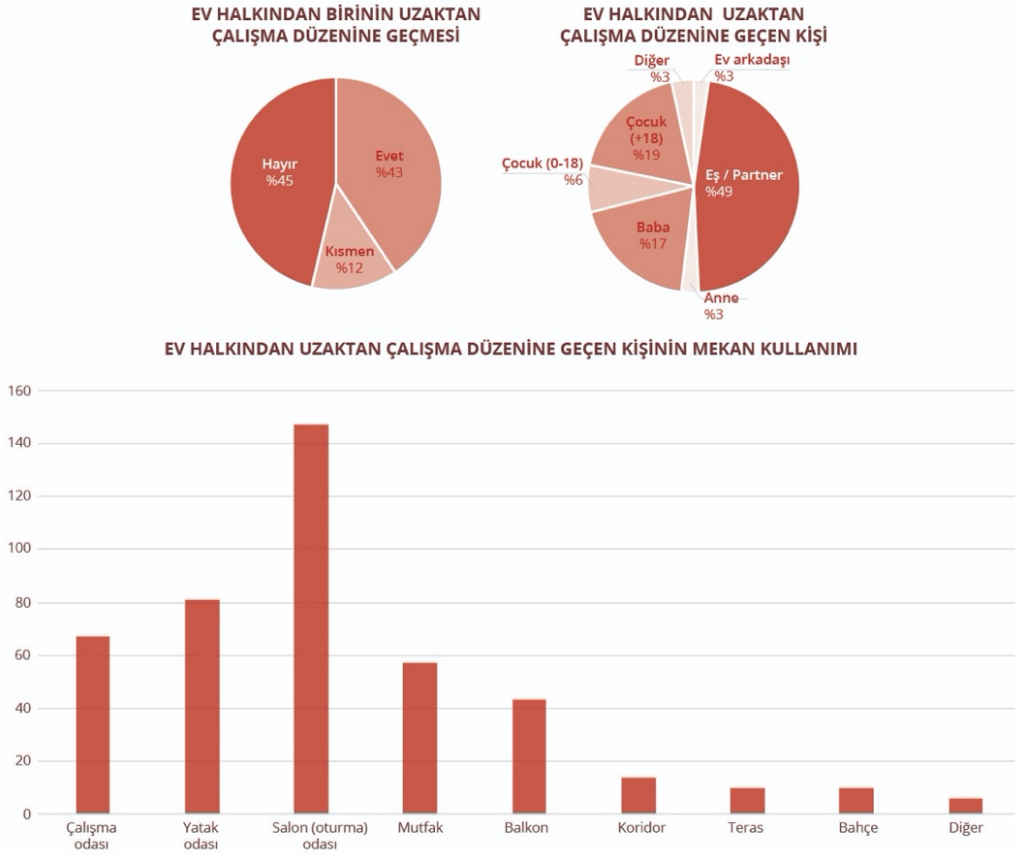
Şekil 34. Ev özelliklerine ilişkin veriler.

Evden/uzaktan çalışma konusuyla ilgili olarak katılımcılara öncelikli olarak pandemi süresinde bir işte çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların %41'ini oluşturan 154 kişi “çalışıyordum” yanıtını vermiştir. Bu 154 katılımcının %59'u “tamamen” ve %16'sı “kısmen” olmak üzere toplam 115 katılımcı pandemi süresinde evden/uzaktan çalışma düzenine geçmiştir. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçen katılımcıların bu amaçla kullandıkları mekân dağılımlarına bakıldığında %37 ağırlıkla “Salon (oturma) Odası” 'nda yığılma gözlemlenmiştir. Bu mekân kullanım oranını %20 oranıyla “Yatak Odası” ve %12 oranıyla “Mutfak” takip etmektedir (Şekil 35).

Şekil 35. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu

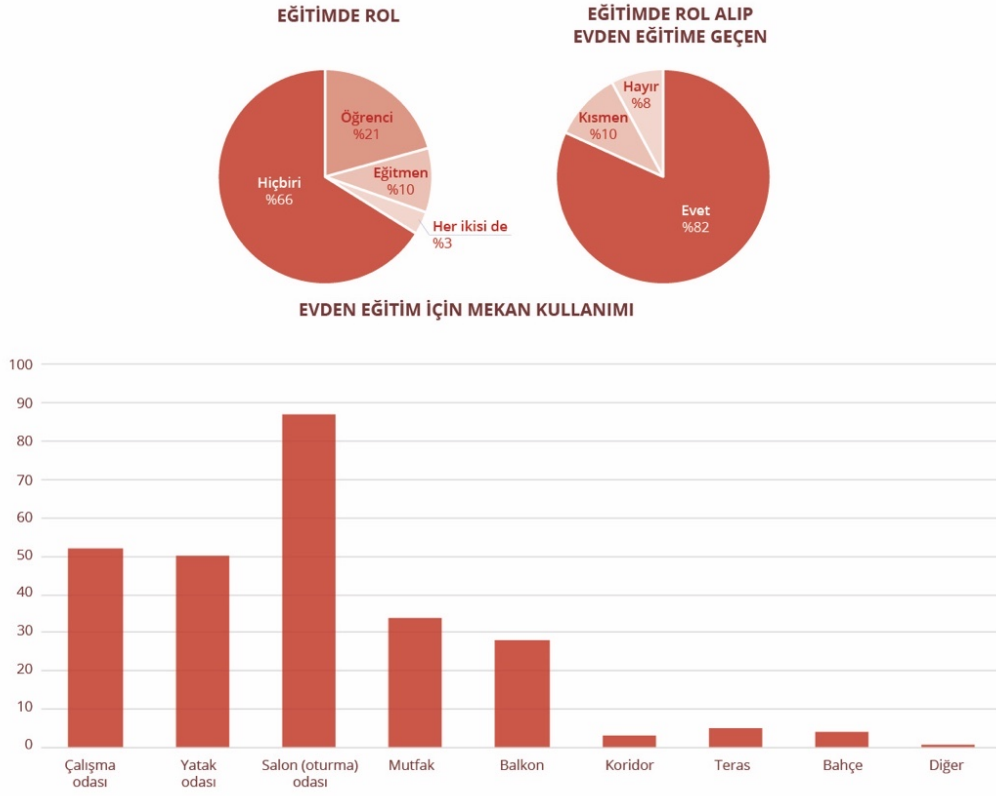
Benzer olarak, katılımcı dışında ev halkından biri, %43 oranında “tamamen” ve %13 oranında “kısmen” evden/uzaktan çalışma düzenine geçmiştir. Bu oran toplam katılımcı sayısının %56’sını kapsamakta ve 196 kişiyi ifade etmektedir. Bu sayı, toplam katılımcı sayısına bakılarak dikkate alındığında, evden/uzaktan çalışma konusunun COVID-19 pandemi süresinde ev için önem arz ettiği söylenebilir. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçen ev halkı kişileri arasında “Partner” %49 oranında ön plandayken, “+18 yaş grubu çocuk” ve “Baba” kategorileri sıralamayı takip eder (Şekil 36). Evden/uzaktan çalışma düzenine ev halkından geçen birinin bu amaçla kullandıkları mekân dağılımlarına bakıldığında %34 ağırlıkla “Salon (oturma) odası” ön plandadır. Bu mekân kullanım oranını %29 oranıyla “Yatak Odası” ve %15 oranıyla “Çalışma Odası” takip etmektedir.

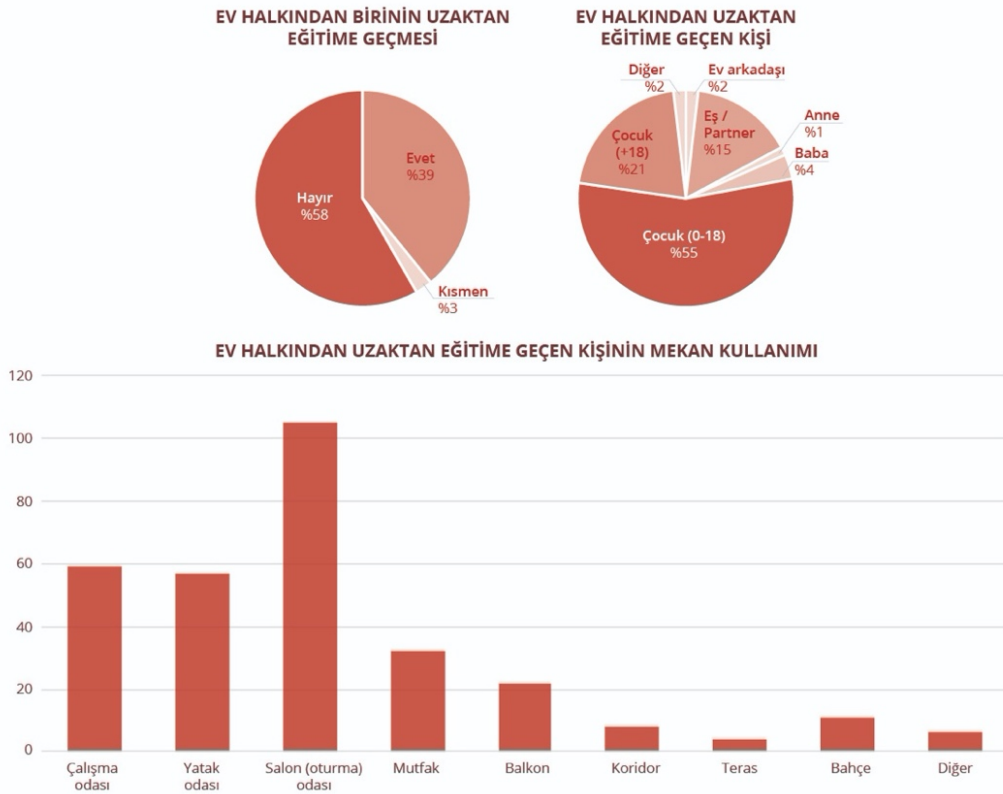
Şekil 36. Ev halkının evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu.

Evden/uzaktan eğitime geçme durumunda öncelikle katılımcılara eğitimde rol alıp almadıkları sorulmuştur. Katılımcılardan 126 kişinin “Öğrenci”, “Eğitmen” veya “Her ikisi de” olacak şekilde eğitimde aktif olarak rol aldığı tespit edilmiştir. Bu kişi sayısının %82’si “tamamen”, %10’u “kısmen” evden/uzaktan eğitime geçmiştir. Bu amaçla mekân kullanımlarına bakıldığında %33 ağırlıkla “Salon (oturma) Odası” ön plandadır. Bu oranı %20 ile “Çalışma Odası”, %19 ile “Yatak Odası” takip eder (Şekil 37).

Evden/uzaktan eğitime geçen katılımcılara benzer olarak, katılımcı dışında ev halkından biri, %39 oranında tamamen ve %3 oranında kısmen evden/uzaktan eğitime geçmiştir. Bu oran 148 kişiyi ifade etmekte ve önem noktasında evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumu ile benzerlik göstermektedir. Toplam katılımcı sayısına bakılarak dikkate alındığında, evden/uzaktan eğitim konusunun da COVID-19 pandemi süresinde ev için önem arz ettiği söylenebilir. Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı kişileri arasında 0-18 yaş grubu arası çocuk kategorisi %55 oranında ön plandayken, +18 yaş grubu çocuk ve eş/partner kategorileri sıralamayı takip eder. Evden/uzaktan eğitime ev halkından geçen birinin bu amaçla kullandıkları mekân dağılımlarına bakıldığında yine %35 ağırlıkla Salon (oturma) odası ön plandadır. Bu mekân kullanım oranını %19’ar oranla çalışma odası ve yatak odası takip etmektedir (Şekil 38).

Şekil 37. Evden/uzaktan eğitime geçme durumu

Şekil 38. Ev halkından birinin evden/uzaktan eğitime geçme durumu.

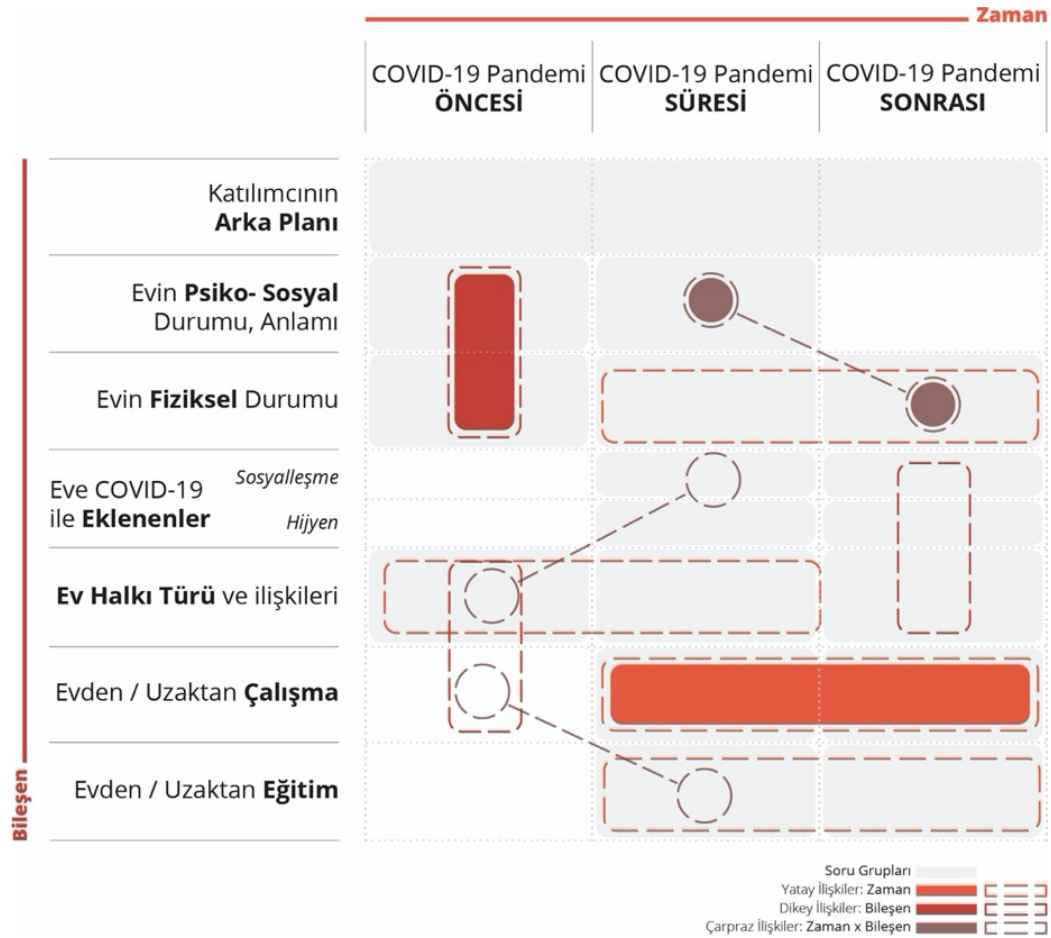
Anket katılımcılarının arka plan bulgularının tartışıldığı bu bölümle birlikte, katılımcıların demografik ve evlerine ilişkin değişkenlerinde birtakım genel sonuçlara varılmıştır. Arka plan değişkenlerine baktığımızda, ankete katılım duyurular üzerinden gönüllük esası ile ilerlediğinden, İstanbul ilçeleri özelinde rastgele bir dağılım olduğu görülmekle birlikte çoğulcu eğilim tanımlayacak düzeye erişmiştir. Çünkü ankete farklı yaş düzeylerinde ve eğitim seviyelerinde katılım sağlanmıştır. Aynı çeşitlilik katılımcıların farklı ev değişkenlerine sahip olmasında da görülmüştür. Bu bağlamda, anketin İstanbul geneli örneklem grubunu temsil ettiği söylenebilir. Ankete çocuklu ailelerin ve kadınların katılımı yüksek oranda çıkmış, buna bağlı olarak evde anne pozisyonu yüksek oranda olmuştur. Bu da süreçte evlerinde diğer aile bireylerine oranla daha çok buldukları, karantina süreçleri ve ev ilişkilerini daha fazla önemsedikleri düşüncesini doğrulamaktadır. Çocuklu ailelerin katılımına bağlı olarak ev değişkenlerinde, 90m² ve üstü metrekareli, 3 veya üzeri oda sayısına sahip seçeneklerinde katılım oranı yüksektir. Bu durum da araştırmamızın karantinanın ev halkı ilişkilerini etkilediği bunun için insanları mekânsal değişiklik yapmaya sevk ettiği hipotezini araştırmak için veri sağlamaktadır. Ev değişkenlerinde beklenmeyen sonuç, katılımcıların %60'ının evinde açık balkon bulunması ve ev özelliklerinde ebeveyn banyolu evler yerine banyo harici bir tuvalet bulunan ev sayısının yüksek olmasıdır.

Evden/uzaktan çalışmaya ve evden/uzaktan eğitime kendi geçen veya ev halkında biri geçen katılımcılar farklı grupları tanımlasalar bile hepsinde bu amaca yönelik ilk kullanılan mekân salon olmuştur. İkincil olarak kullanılan mekân eğer evlerinde çalışma odası yoksa yatak odası olmuş, çalışma odası olsa bile yatak odası kullanımı yakın oranda hatta daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların evlerindeki kişi sayısı %84 oranında, 3 ve üstü olduğundan çalışma odası, evden/uzaktan çalışma ve eğitim için yeterli gelmemiştir. Hatta evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcılar, kendileri bu amaçla çalışma odası yerine mutfakı kullanmıştır. Katılımcıların çoğunun kadın olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kadınla özdeşleşen mutfak mekânının, devamlılık gösterdiği ve kadının evdeki ofisinin mutfak olduğu söylenebilir. Bu veriler bir anlamda, olası pandemi koşullarında evden/uzaktan çalışma amacıyla müdahale edilecek ve evden çalışma için geliştirilecek tasarım stratejilerinin odak mekânlarını da göstermektedir.

Arka plan değişkenlerini tanımlayan demografik değişkenler, ev değişkenleri, evden/uzaktan çalışma ve eğitime geçme; anketin diğer bölümünü oluşturan evin fiziksel birleşenleri, evin psiko-sosyal bileşenleri ve COVID-19 ile eve eklenen hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçları ile ilişkileri bağlamında da ele alınmıştır.

3.2.2. COVID-19 Pandemi Zamanında Ev Bileşenlerinin Bulguları

Anketin kapalı uçlu sorularını oluşturan COVID-19 Pandemisi karantina zamanları, “öncesi”, “süresi” ve “sonrası” olmak üzere üç ana zaman dilimine bölünmüştür. Bu üç zaman dilimi içerisinde evin, üst üste biçimlenen her bir bileşeninin tartışılmasında “dikey ilişkiler” yaklaşımı benimsenmiştir. Dikey ilişkiler bölümünde, katılımcıların arka plan değişkenleri, evin psiko-sosyal durumu ve anlamı, evin fiziksel durumu, eve COVID-19 ile eklenen sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri, ev halkı türü ve ilişkileri, evden/uzaktan çalışmaya geçme ile evden/uzaktan eğitime geçme durumları yer almaktadır. Zaman dilimlerinin halihazırdaki ardışık karakteri, yatay bir doğrultuda ilişkilenebilir ve bu bölümün yorumlanmasında ise “yatay ilişkiler” yaklaşımını doğurmuştur. Yatay ve dikey başlıklardaki her bir hücrede, ilgili sorular konumlandırılmıştır. Dikey ve yatay ilişkilerin kesişimi “çapraz ilişkiler” yaklaşımı ile ele alınmıştır. Buna göre; yatay düzlemdeki ilişkiler zaman dilimlerindeki, dikey düzlemdeki ilişkiler evin bileşenleri arasındaki ve çapraz düzlemdeki ilişkiler ise zaman ve evin bileşenleri kesişimlerindeki analizleri ifade etmektedir. Tüm bulgular bu anlamda raporun sonraki üç bölümünde tartışılmıştır (Şekil 39).

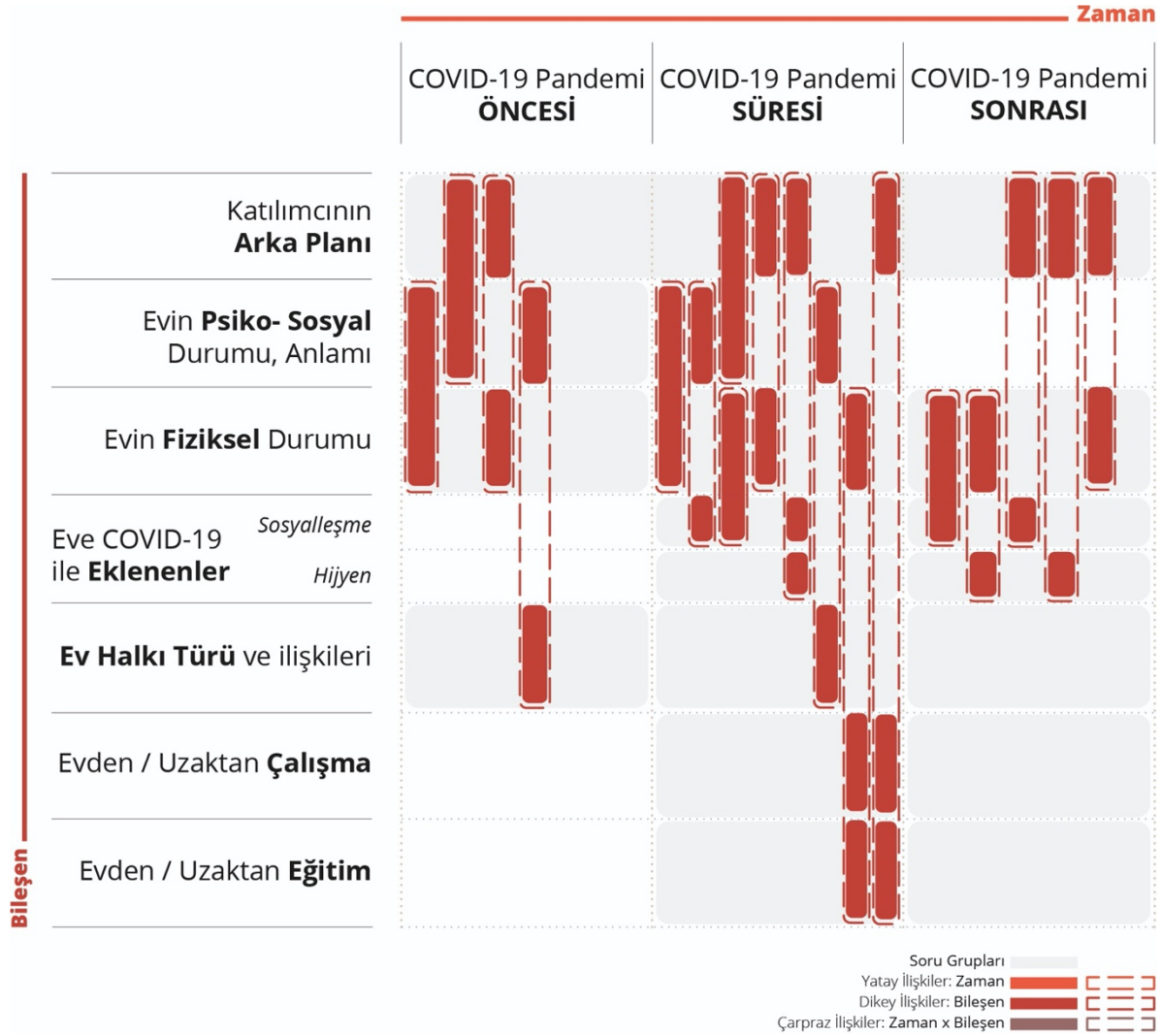

Şekil 39. Anket sorularının analiz sistemi.

Bulguların tartışıldığı raporun sonraki üç bölümünde, anket sorularının SPSS analizlerinden Pearson Korelasyonu, Ki-Kare testi ile betimsel istatistiklerden ortalama değer ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir (Ek F). Anket sonuçlarının SPSS programı aracılığıyla ölçümünde örneklem büyüklüğü göz önünde bulundurulmuştur. Öncelikle, örneklem büyüklüğünün yeterliliğine ve alt kategorilerde yorumlama yapılabilir sonuçlar sunan sayılarda yanıtların olmasına dikkat edilmiştir. SPSS ölçümlerinde anket örnekleminin güvenilirlik testleri hesaplanarak, bulunan değerler neticesinde veriler analiz yapımına uygun bulunmuştur. Buna göre anket sonuçlarının SPSS programı aracılığıyla ölçümünde, aralıklı ölçekle ifade edilen değişkenler Pearson Korelasyon Katsayısı ile ölçülmüştür. Ancak demografik değişkenlerin bir kısmı sınıflayıcı ölçekle (Nominal Scale) ölçülmüş olduğundan, bu değişkenlerin yer aldığı modeldeki bağımlı değişken sınıflanarak kategorik değişkene dönüştürülmüştür. Bu dönüşümde kriter olarak bağımlı değişkenin medyan değeri esas alınmış, düşük ve yüksek olarak ifade edilen iki kategorili bağımlı değişken olarak analizde yer almıştır. Söz konusu sınıflayıcı ölçeğe dönüştürülen bağımlı değişken gene sınıflayıcı ölçekte ölçülmüş, demografik değişkenlerin yer aldığı modellerde yer verilmiştir. Böylece hem bağımlı hem de bağımsız değişkenler arasında farklı ölçeklerden kaynaklanan ilişki analizi sınırlaması bertaraf edilmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler Cramer'in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Ki-Kare test sonuçlarında, kontenjans tablosundaki hücre başına düşen beklenen frekansların büyüklükleri de dikkate alınmıştır. Eğer yapılan Ki-Kare testine ait olan kontenjan tablosunda 5'ten küçük beklenen frekans değerine sahip hücre sayısı, kontenjans tablosundaki toplam hücre sayısının %20'sini geçmiş ise, söz konusu Ki-Kare testinin sonucu yorumlanamayacağı için, hangi sonuç çıkarsa çıksın dikkate alınmamıştır. Cinsiyet ve Mülkiyet Durumuna ilişkin cevaplar, bu duruma uyum sağlaması adına güncellenerek analiz yapılmıştır.

3.2.2.1. Dikey İlişkiler: Evin Bileşenleri

Anketin dikey düzlemdeki ilişkilerinde, literatür bölümünde detaylı açıklanan eve ilişkin farklı bileşenler arasındaki, aynı zaman diliminde yer alan ilişkilere bakılmıştır. Eve ilişkin bileşenlerde katılımcıların arka plan değişkenleri, evin psiko-sosyal durumu ve anlamı, evin fiziksel durumu, eve COVID-19 ile eklenen sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri, ev halkı türü ve ilişkileri, evden/uzaktan çalışmaya geçme ile evden/uzaktan eğitime geçme durumları yer almaktadır. Raporun bu bölümünde, ankete konu olan tüm bileşenler arasındaki ilişki durumları tartışılmıştır. Bununla birlikte, aynı ilişkilerin COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası şeklindeki farklı zaman dilimlerinde evrildikleri durumlar Şekil 40'ta belirtilmektedir.

Şekil 40. Dikey ilişkiler: evin bileşenlerinin analizleri.

Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “öncesi” katılımcıların, evin psiko-sosyal durumu, evin fiziksel durumu, ev halkı türü bileşenlerine ilişkin analizler yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle her durum özelinde bileşenleri ifade eden soruların frekans dağılımlarına bakılmıştır (Ek F). Bununla birlikte betimleyici istatistiklerden ortalama değerleri kendi içinde değerlendirilmiştir (Ek G). Aşağıdaki şekillerde anketin yanıtlarının ortalama değerleri, bir doğru parçasında 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum olacak şekilde gösterilmiştir.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumu bileşenlerinde literatür taramasına bağlı olarak, evin kullanıcısı için anlamına yönelik sorular odaklıdır. Bu anlamda soru grubunda en yüksek ortalama katılıyorum yanıtları evin mahremiyet, aidiyet, huzur ve güven bileşenlerini içeren sorularında görülmektedir. Evin sosyal ilişkiler açısından değerlendirmesini yapan sorularda misafirlik ilişkileri ile komşuluk ilişkilerine verilen yanıtların ortalama değeri, kararsızlıkla katılıyorum arasındadır. Ancak “evim misafirlerimi ağırladığım

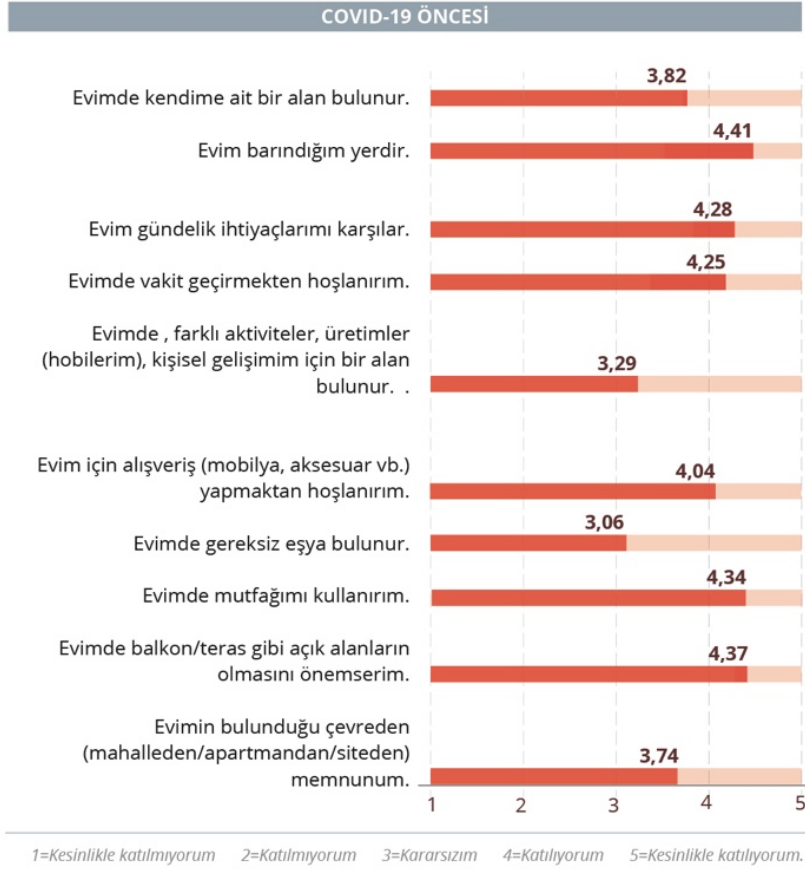
yendir” yanıtlarının ortalaması 3,83 değeri ile ön plandadır. “Ev kendimi ifade etmemi sağlar” sorusunun yanıtları 3,72 ve “ evim yalnız kalabildiğim yerdir” sorusunun yanıtları 3,52 ortalama değerlerdedir. (Şekil 41).

Şekil 41. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumu bileşenleri.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumu bileşenlerinin yanıtlarında 4,41 ortalama değer ile “evim barındığım yerdir” sorusu dikkat çekmektedir (Şekil 42). Evin barınma ile kurduğu bu güçlü ilişkiyi “evim gündelik ihtiyaçlarımı karşılar” ve “evimde vakit geçirmekten hoşlanırım” soruları takip etmektedir. Evin mekânsal analizlerine bakıldığında 3,82 ortalama ile “evimde kendime ait bir alan bulunur” sorusu ve 3,29 ortalama ile “evimde farklı aktiviteler, üretimler, kişisel gelişimim için bir alan bulunur” sorusu yanıtları ön plandadır. Mekân organizasyonunda mutfak kullanımı ve balkon/teras gibi açık alanların önemini ölçen sorularda yanıtların ortalamaları 4,34 ve 4,37 değerleriyle oldukça yüksektir. Evdeki donatılara ilişkin sorularda katılımcıların “evimde gereksiz eşya bulunur” sorusunda ortalama 3,06 değeriyle kararsız kaldığı görülmektedir. Buna karşılık ev için alışveriş yapma sorusunun yanıtlarında ortalama değer 4,04 ile katılıyorum görüşündedir.

• EVİN FİZİKSEL DURUMU

Şekil 42. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumu bileşenleri.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi yalnız yaşayanların evden keyif alma sorusunun yanıtı 4,43 ortalama değeriyle katılıyorum görüşündedir. Ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcının “evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir” sorusunun yanıtları da 4,31 ortalama değeriyle katılıyorum görüşündedir (Şekil 43).

• EV HALKINA GÖRE AÇILAN

Şekil 43. COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumu bileşenleri.

Tablo 19. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasındaki ilişki.

		COVID-19 Öncesi Psiko Sosyal Durum	COVID-19 Öncesi Fiziksel Durum
COVID-19 Öncesi Psiko Sosyal Durum	Pearson Correlation	1	0,626**
	Sig. (2-tailed)		0,000
	N	367	367
COVID-19 Öncesi Fiziksel Durum	Pearson Correlation	0,626**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	367	367

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 pandemisi karantina öncesi psiko-sosyal durum” ile “COVID-19 pandemisi karantina öncesi fiziksel durum” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre COVID-19 pandemisi karantina öncesi psiko-sosyal durum” ile “COVID-19 pandemisi karantina öncesi fiziksel durum” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir.

COVID-19 öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki durumlarına bakmak amacıyla istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu amaçla arka plan değişkenleri olan “semt, cinsiyet, yaş, eğitim, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki pozisyon, evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, evin mülkiyet durumu, oda türü, ev tipi” kategorileri analize dahil edilmiştir. İlgili kategorilerden semt, evdeki pozisyon, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p > 0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. Diğer sonuçlar ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 20. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

MÜLKİYET DURUMU					CİNSİYET					
Crosstab					Crosstab					
Count					Count					
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi Kategorik		Total			Psiko Sosyal_Covid Öncesi Kategorik		Total	
		düşük	yüksek				düşük	yüksek		
Mülkiyet Durumu	KENDI EVİM	117	103	220	Cinsiyet	KADIN	141	144	285	
	KIRA	75	67	142		ERKEK	49	28	77	
Total		192	170	362	Total		190	172	362	
Chi-Square Tests					Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,005 ^a	1	,948			Pearson Chi-Square	4,876 ^a	1	,027	
Continuity Correction ^b	,000	1	1,000			Continuity Correction ^b	4,325	1	,038	
Likelihood Ratio	,005	1	,946			Likelihood Ratio	4,937	1	,026	
Fisher's Exact Test				1,000	,516	Fisher's Exact Test				,029
Linear-by-Linear Association	,005	1	,946			Linear-by-Linear Association	4,862	1	,027	,016
N of Valid Cases	362					N of Valid Cases	362			
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 66,69.					a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 36,59.					
b. Computed only for a 2x2 table					b. Computed only for a 2x2 table					
Symmetric Measures					Symmetric Measures					
Nominal by Nominal	Phi	Value	Approx. Sig.		Nominal by Nominal	Phi	Value	Approx. Sig.		
	Cramer's V	,004	,946			Cramer's V	,116	,027		
N of Valid Cases		,004	,946		N of Valid Cases		,116	,027		
		362					362			

EV HALKI TÜRÜ				
Crosstab				
Count				
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi Kategorik		Total
		düşük	yüksek	
Evinizdeki ev halkı türü	YALNIZ	9	7	16
	ARKADAŞ İLE	7	4	11
	EŞ	20	24	44
	TEK EBEVEYNLİ	18	13	31
	ÇOCUKSUZ AİLE	4	6	10
	ÇOCUKLU AİLE	118	110	228
	GENİŞ AİLE	19	8	27
Total		195	172	367
Chi-Square Tests				
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square	5,983 ^a	6	,425	
Likelihood Ratio	6,109	6	,411	
Linear-by-Linear Association	,159	1	,690	
N of Valid Cases	367			
a. 1 cells (7,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,69.				
Symmetric Measures				
Nominal by Nominal	Phi	Value	Approx. Sig.	
	Cramer's V	,128	,425	
N of Valid Cases		,128	,425	
		367		

DEMOGRAFİK VE EVE İLİŞKİN DEĞİŞKENLER							
Correlations							
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Evinizde toplam kaç oda var?	Eviniz kaç metrekare?
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	-.038	-.103 [*]	-.114 ^{**}	,061	,075
	Sig. (2-tailed)		,465	,049	,029	,242	,149
	N	367	367	367	367	367	367
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-.038	1	-.100	-.175 ^{**}	,051	,080
	Sig. (2-tailed)	,465		,055	,001	,329	,124
	N	367	367	367	367	367	367
Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Pearson Correlation	-.103 [*]	-.100	1	-.107 ^{**}	,197 ^{**}	,218 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,048	,055		,041	,000	,000
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Pearson Correlation	-.114 ^{**}	-.175 ^{**}	-.107 ^{**}	1	,212 ^{**}	,162 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,029	,001	,041		,000	,002
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation	,061	,051	,197 ^{**}	,212 ^{**}	1	,643 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,242	,329	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367	367
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	,075	,080	,218 ^{**}	,162 ^{**}	,643 ^{**}	1
	Sig. (2-tailed)	,149	,124	,000	,002	,000	
	N	367	367	367	367	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 20'ye göre;

- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 pandemisi karantina öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “cinsiyet” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 pandemisi karantina öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “cinsiyet” arasında anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) vardır.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “mülkiyet durumu” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 pandemisi karantina öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “mülkiyet durumu” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “yaş aralığı”, “eğitim durumu”, “evdeki toplam kişi sayısı”, “evin oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 pandemisi karantina öncesi katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile bu değişkenlerden “eğitim durumu” ve “evdeki toplam kişi sayısı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tabloda çıkan diğer sonuçlar incelendiğinde, “eğitim durumu” ile “evin metrekaresi” arasında %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki durumlarına bakmak amacıyla istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu amaçla arka plan değişkenleri olan “semt, cinsiyet, yaş, eğitim, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki pozisyon, evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, evin mülkiyet durumu, oda türü, ev tipi” kategorileri analize dahil edilmiştir. İlgili kategorilerden semt, evdeki pozisyon, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p>0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. Diğer sonuçlar ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 21. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

MÜLKİYET DURUMU				CİNSİYET			
Crosstab				Crosstab			
Count		Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		Count		Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik	
		düşük	yüksek			düşük	yüksek
Mülkiyet Durumu	KENDİ EVİM	126	94	157	128	285	
	KIRA	84	58	53	24	77	
Total		210	152	210	152	362	
Chi-Square Tests							
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)		
Pearson Chi-Square	,128 ^a	1	,723				
Continuity Correction ^b	,080	1	,806				
Likelihood Ratio	,126	1	,723				
Fisher's Exact Test				,745	,404		
Linear-by-Linear Association	,125	1	,723				
N of Valid Cases	362						
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 59,62.							
b. Computed only for a 2x2 table							
Symmetric Measures							
	Value	Approx. Sig.					
Nominal by Nominal	Phi	-,019	,723				
	Cramer's V	,019	,723				
N of Valid Cases		362					

EV HALKI TÜRÜ				
Crosstab				
Count		Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		
		düşük	yüksek	Total
Evinizdeki ev halkı türü	YALNIZ	8	8	16
	ARKADAŞ İLE	7	4	11
	EŞ	23	21	44
	TEK EBEVEYNLİ	16	15	31
	ÇOCUKSUZ AİLE	6	4	10
	ÇOCUKLU AİLE	133	95	228
	GENİŞ AİLE	21	6	27
Total		214	153	367
Chi-Square Tests				
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square	6,036 ^a	6	,419	
Likelihood Ratio	6,357	6	,384	
Linear-by-Linear Association	2,143	1	,143	
N of Valid Cases	367			
a. 2 cells (14,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,17.				
Symmetric Measures				
	Value	Approx. Sig.		
Nominal by Nominal	Phi	,128	,419	
	Cramer's V	,128	,419	
N of Valid Cases		367		

DEMOGRAFİK VE EVE İLİŞKİN DEĞİŞKENLER						
Correlations						
		Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Evinizde toplam kaç oda var?
Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	-,047	,016	-,126 ^{**}	,219 ^{**}
	Sig. (2-tailed)		,370	,762	,016	,000
	N	367	367	367	367	367
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,047	1	-,100	-,175 ^{**}	,051
	Sig. (2-tailed)	,370		,055	,001	,329
	N	367	367	367	367	367
Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Pearson Correlation	,016	-,100	1	-,107 ^{**}	,197 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,762	,055		,041	,000
	N	367	367	367	367	367
Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Pearson Correlation	-,126 ^{**}	-,175 ^{**}	-,107 ^{**}	1	,212 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,016	,001	,041		,000
	N	367	367	367	367	367
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation	,176 ^{**}	,051	,197 ^{**}	,212 ^{**}	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,329	,000	,000	
	N	367	367	367	367	367
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	,219 ^{**}	,080	,218 ^{**}	,162 ^{**}	,643 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	,000	,124	,000	,002	,000
	N	367	367	367	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 21'e göre;

- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “cinsiyet” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “cinsiyet” arasında anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) vardır.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “mülkiyet durumu” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “mülkiyet durumu” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.
- “Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “yaş aralığı”, “eğitim durumu”, “evdeki toplam kişi sayısı”, “evin oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “evdeki toplam kişi sayısı” arasında istatistiksel olarak %5 önem negatif yönlü anlamlı bir ilişki, “evin oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında ise %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tabloda çıkan diğer sonuçlar incelendiğinde, “yaş aralığı” ile “evdeki toplam kişi sayısı” arasında %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki, “eğitim durumu” ile “evdeki toplam kişi sayısı” arasında %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 22. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile yalnız yaşamak görüşü arasındaki ilişki.

		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir.
Spearman's rho	Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Correlation Coefficient	,525*
		Sig. (2-tailed)	,037
		N	16
	Evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir.	Correlation Coefficient	1,000
		Sig. (2-tailed)	,037
		N	16

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 öncesi yalnız yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir” görüşü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi yalnız yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 23. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile ev halkı durumu arasındaki ilişki.

		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir.
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,571**
		Sig. (2-tailed)	,000
		N	351
Evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir.	Pearson Correlation	,571**	1
		Sig. (2-tailed)	,000
		N	351

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

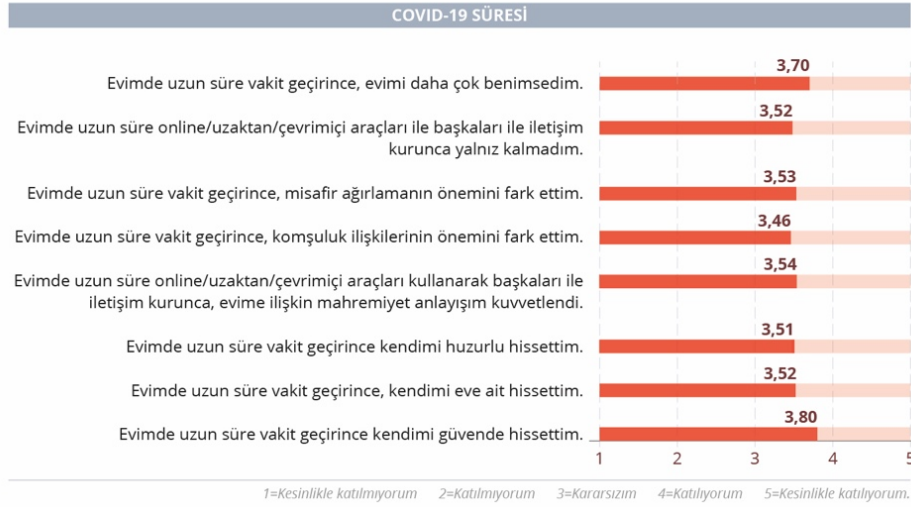
“COVID-19 öncesi ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir” görüşü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “süresi” evin psiko-sosyal durumu, evin fiziksel durumu, sosyal yaşam ihtiyaçları, hijyen önlemleri, evden/uzaktan çalışma, evden/uzaktan eğitim, ev halkı türü bileşenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda

öncelikle her durum özelinde bileşenleri ifade eden soruların frekans dağılımlarına bakılmıştır (Ek F). Bununla birlikte betimleyici istatistiklerden ortalama değerleri kendi içinde değerlendirilmiştir (Ek G).

COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumu bileşenleri yanıtlarının ortalamasında genel yığılma kararsızım ile katılıyorum arasındadır. Bununla birlikte evde uzun süre vakit geçirince “evimi daha çok benimsedim” sorusunun yanıtları 3,70 ve “kendimi güvende hissettim” sorusunun yanıtları 3,80 ortalama değerleriyle ön plandadır (Şekil 44).

• EVİN PSİKO-SOSYAL DURUMU

Şekil 44. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumu.

COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumu bileşenlerinde mekân organizasyonuna ilişkin mutfak kullanımı ve balkon/teras gibi açık alanların önemini ölçen sorularda yanıtların ortalamaları 4,20 ve 4,38 değerleriyle bu soru grubunda ön plandadır. Evde uzun süre vakit geçirmenin, mekânların çok amaçlı kullanımını başlattığı görülmektedir. Ev, karantina süresinde katılımcıların gündelik ihtiyaçlarını karşılamış, bununla ilişkili olarak “karantina durumunda evde vakit geçirmekten hoşlandım” sorusunun yanıtlarının ortalama değeri 3,20 çıkmıştır. Evin bulunduğu çevreye ilişkin olarak memnun olmama sorusunun ortalaması 2,59 değeriyle katılmıyorum ile kararsızım arasındadır (Şekil 45).

• EVİN FİZİKSEL DURUMU

Şekil 45. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumu.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde evde uzun süre vakit geçiren yalnız yaşayan katılımcıların, “yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi” sorusuna yanıtı 3,62 ortalama değerindedir. Ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, karantina süresinde “ev halkı ile ilişkimiz kuvvetlendi” sorusuna yanıtı 3,67 ortalama değerindedir. Bununla birlikte ev halkıyla vakit geçirme amacıyla mekân düzenlenmeleri yapma durumu 2,93 ortalama değeriyle “kararsızım” görüşüne yakındır (Şekil 46).

• EV HALKINA GÖRE AÇILAN

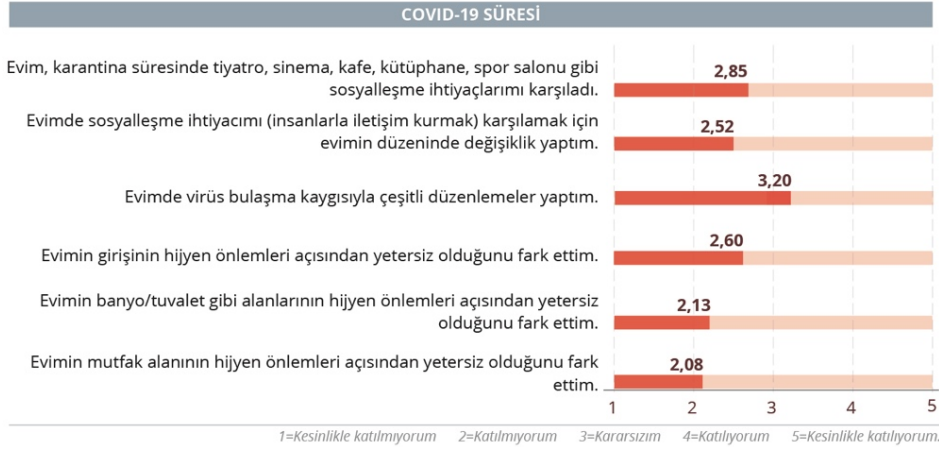

Şekil 46. COVID-19 pandemisi karantina süresi ev halkı türü ve ilişkileri.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde eve eklenenlerden sosyal yaşam ihtiyaçları yanıtları ortalama değerlerinde genel yığılma katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. “Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli düzenlemeler yaptım” sorusu 3,20 ortalama değeri ile bu soru

grubunda ön plandadır. Hijyen önlemleri konusunda banyo/tuvalet ve mutfak alanlarının yetersiz olmasına ilişkin yanıtların ortalama değerleri 2,13 ve 2,08 ile birbirlerine yakındır. Ancak bu konuda evin girişiyle ilgili sorunun ortalama değeri 2,60 olarak farklılık göstermiştir (Şekil 47).

• EVE COVID İLE EKLENENLER: Sosyalleşme ve Hijyen

Şekil 47. COVID-19 pandemisi karantina süresi eve eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri

COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışmayla ilgili yanıtların ortalama değeri genel olarak “kararsızım” görüşüne yakındır. Ev halkı için evin düzeninde değişiklik yapma sorusuna verilen yanıtların ortalaması 3,16 ile bu soru grubunda ön plandadır (Şekil 48).

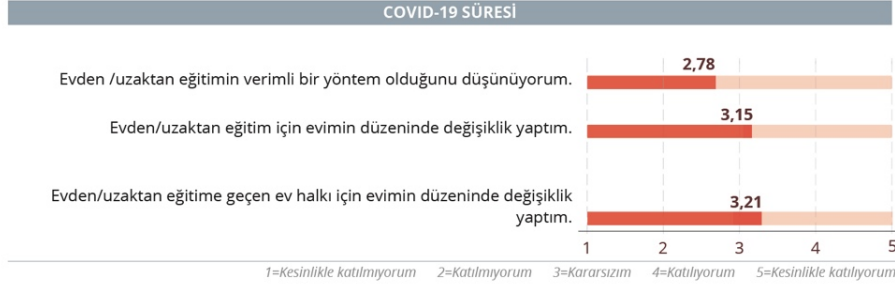
• EVDEN / UZAKTAN ÇALIŞMA

Şekil 48. COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışma.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan eğitimin verimli bir yöntem olduğu sorusuna verilen yanıtlar 2,78 ortalama ile katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. “Evden/uzaktan eğitim için evimin düzeninde değişiklik yaptım” sorusunun yanıt ortalama değeri 3,15 iken, benzer olarak ev halkı için aynı amaçla evin düzeninde değişiklik yapma sorusuna verilen yanıtların ortalaması 3,21 değerindedir (Şekil 49).

• EVDEN / UZAKTAN EĞİTİM

Şekil 49. COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan eğitim.

Tablo 24. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile fiziksel durumu arasında ilişki.

		Psiko Sosyal_Covid Süresi	Fiziksel Durum_Covid Süresi
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,361**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	,361**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 25. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.

Correlations

		Psiko Sosyal_Covid Süresi	Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 367	,348** 367	,240** 367
Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,348** 367	1 367	,253** 367
Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,240** 367	,253** 367	1 367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “sosyal yaşam ihtiyaçları” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile sosyal yaşam ihtiyaçları nedeniyle yapılan değişiklikler arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 26. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.

		Correlations		
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,210**	,430**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	367	367	367
Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Pearson Correlation	,210**	1	,253**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	367	367	367
Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	,430**	,253**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “sosyal yaşam ihtiyaçları” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile sosyal yaşam ihtiyaçları nedeniyle yapılan değişiklikler arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 27. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile hijyen önlemleri arasındaki ilişki.

		Correlations				
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,323**	,366**	,345**	,309**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Pearson Correlation	,323**	1	,297**	,243**	,232**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	,366**	,297**	1	,534**	,521**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	,345**	,243**	,534**	1	,770**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz	Pearson Correlation	,309**	,232**	,521**	,770**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	
	N	367	367	367	367	367

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “hijyen önlemleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile hijyen önlemleri amacıyla yapılan değişiklikler arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki durumlarına bakmak amacıyla istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu amaçla arka plan değişkenleri olan “semt, cinsiyet, yaş, eğitim, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki pozisyon, evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, evin mülkiyet durumu, oda türü, ev tipi” kategorileri analize dahil edilmiştir. İlgili kategorilerden semt, evdeki pozisyon, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p>0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. Diğer sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 28. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

DEMOGRAFİK VE EVE İLİŞKİN DEĞİŞKENLER							
		Psiko Sosyal_Covid Süresi	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır ?	Evinizde toplam kaç oda var?	Eviniz kaç metrekaşe?
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,068	-,211**	-,037	-,084	-,016
	Sig. (2-tailed)		,195	,000	,484	,107	,759
	N	367	367	367	367	367	367
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	,068	1	-,100	-,175**	,051	,080
	Sig. (2-tailed)	,195		,055	,001	,329	,124
	N	367	367	367	367	367	367
Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Pearson Correlation	-,211**	-,100	1	-,107*	,197**	,218**
	Sig. (2-tailed)	,000	,055		,041	,000	,000
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Pearson Correlation	-,037	-,175**	-,107*	1	,212**	,162**
	Sig. (2-tailed)	,484	,001	,041		,000	,002
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation	-,084	,051	,197**	,212**	1	,643**
	Sig. (2-tailed)	,107	,329	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367	367
Eviniz kaç metrekaşe?	Pearson Correlation	-,016	,080	,218**	,162**	,643**	1
	Sig. (2-tailed)	,759	,124	,000	,002	,000	
	N	367	367	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

EV HALKI TÜRÜ				
Crosstab				
Count		Psiko Sosyal_Covid Süresi Kategorik		Total
		düşük	yüksek	
Evinizdeki ev halkı türü	YALNIZ	8	8	16
	ARKADAŞ İLE	10	1	11
	EŞ	12	32	44
	TEK EBEVEYNLI	13	18	31
	ÇOCUKSUZ AİLE	6	4	10
	ÇOCUKLU AİLE	123	105	228
Total	GENİŞ AİLE	15	12	27
		187	180	367

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,289 ^a	8	,004
Likelihood Ratio	20,816	6	,002
Linear-by-Linear Association	1,869	1	,172
N of Valid Cases	367		

a. 1 cells (7,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,90.

Symmetric Measures			
	Value	Approx. Sig.	
Nominal by Nominal	Phi	,229	,004
	Cramer's V	,229	,004
N of Valid Cases		367	

Tablo 29'a göre;

- “Katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı”, “eğitim durumu”, “evdeki toplam kişi sayısı”, “evin oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını

belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile bu değişkenlerden “eğitim durumu” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tabloda çıkan diğer sonuçlar incelendiğinde, “yaş aralığı” ile “evdeki toplam kişi sayısı” arasında %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir.

- “Katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile arka planları değişkenlerinden “ev halkı türü” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasında anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) vardır.

Katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki durumlarına bakmak amacıyla istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu amaçla arka plan değişkenleri olan “semt, cinsiyet, yaş, eğitim, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki pozisyon, evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, evin mülkiyet durumu, oda türü, ev tipi” kategorileri analize dahil edilmiştir. İlgili kategorilerden semt, evdeki pozisyon, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p>0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. Diğer sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 29. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

DEMOGRAFİK VE EVE İLİŞKİN DEĞİŞKENLER							
Correlations							
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır ?	Evinizde toplam kaç oda var?	Eviniz kaç metrekare?
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	-,227**	-,015	,096	-,118*	-,083
	Sig. (2-tailed)		,000	,769	,066	,023	,114
	N	367	367	367	367	367	367
Yaş aralığınız	Pearson Correlation	-,227**	1	-,100	-,175**	,051	,080
	Sig. (2-tailed)	,000		,055	,001	,329	,124
	N	367	367	367	367	367	367
Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Pearson Correlation	-,015	-,100	1	-,107*	,197**	,218**
	Sig. (2-tailed)	,769	,055		,041	,000	,000
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Pearson Correlation	,096	-,175**	-,107*	1	,212**	,162**
	Sig. (2-tailed)	,066	,001	,041		,000	,002
	N	367	367	367	367	367	367
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation	-,118*	,051	,197**	,212**	1	,643**
	Sig. (2-tailed)	,023	,329	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367	367
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation	-,083	,080	,218**	,162**	,643**	1
	Sig. (2-tailed)	,114	,124	,000	,002	,000	
	N	367	367	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

EV HALKI TÜRÜ				
Crosstab				
Count		Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
		düşük	yüksek	
Evinizdeki ev halkı türü	YALNIZ	11	5	16
	ARKADAŞ İLE	5	6	11
	EŞ	28	16	44
	TEK EBEVEYNLİ	16	15	31
	ÇOCUKSUZ AİLE	8	2	10
	ÇOCUKLU AİLE	116	112	228
	GENİŞ AİLE	11	16	27
Total		195	172	367

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,835 ^a	6	,183
Likelihood Ratio	9,158	6	,165
Linear-by-Linear Association	3,561	1	,059
N of Valid Cases	367		

a. 1 cells (7,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,69.

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,155	,183
	Cramer's V	,155	,183
N of Valid Cases		367	

Tablo 30'a göre;

- “Katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı”, “eğitim durumu”, “evdeki toplam kişi sayısı”, “evin

oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile bu değişkenlerden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü ve “evin oda sayısı” arasında %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tabloda çıkan diğer sonuçlar incelendiğinde, “eğitim durumu” ile “evin oda sayısı” arasında %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) olduğu belirlenmiştir.

- “Katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka planları değişkenlerinden “ev halkı türü” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “katılımcıların COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.

Tablo 30. COVID-19 süresi eve eklenenler-hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçları- ile ev değişkenleri arasındaki ilişki.

		Evinizde toplam kaç oda var?	Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation	1	0,043	-0,051	-,120 [*]	-0,091	-0,074	-0,013
	Sig. (2-tailed)		0,414	0,326	0,021	0,082	0,159	0,805
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Pearson Correlation	0,043	1	,253 ^{**}	0,087	-0,042	0,061	0,031
	Sig. (2-tailed)	0,414		0	0,098	0,427	0,243	0,553
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	-0,051	,253 ^{**}	1	,360 ^{**}	,202 ^{**}	,274 ^{**}	,264 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	0,326	0		0	0	0	0
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Pearson Correlation	-,120 [*]	0,087	,360 ^{**}	1	,297 ^{**}	,243 ^{**}	,232 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	0,021	0,098	0		0	0	0
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	-0,091	-0,042	,202 ^{**}	,297 ^{**}	1	,534 ^{**}	,521 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	0,082	0,427	0	0		0	0
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	-0,074	0,061	,274 ^{**}	,243 ^{**}	,534 ^{**}	1	,770 ^{**}
	Sig. (2-tailed)	0,159	0,243	0	0	0		0
	N	367	367	367	367	367	367	367
Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz	Pearson Correlation	-0,013	0,031	,264 ^{**}	,232 ^{**}	,521 ^{**}	,770 ^{**}	1
	Sig. (2-tailed)	0,805	0,553	0	0	0	0	
	N	367	367	367	367	367	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**.. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde katılımcıların, hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri” ile “eve ilişkin değişkenler” olan “evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, oda türü, ev tipi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için istatistiksel analiz yapılmıştır. İlgili evin metrekaresi, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p > 0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. “COVID-19 süresinde katılımcıların, hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri” ile “eve ilişkin değişkenler” arasında

anlamli bir iliŒki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiŒtir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre COVID-19 süresinde katılımcıların, hijyen önlemleri ve sosyal yaŒam ihtiyaçlarına iliŒkin grŒlerinden “evimde virüs bulaŒma kaygısıyla eŒitli deđiŒiklikler yaptım” ile “evdeki oda sayısı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamli bir iliŒki olduğu (p<0.05) belirlenmiŒtir.

Tablo 31. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile yalnız yaŒamak grŒ arasındaki iliŒki.

Correlations			Psiko Sosyal_Covid Süresi	Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaŒamakla ilgili dŒncelerim kuvvetlendi.
Spearman's rho	Psiko Sosyal_Covid Süresi	Correlation Coefficient	1,000	,356
		Sig. (2-tailed)	.	,176
		N	367	16
	Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaŒamakla ilgili dŒncelerim kuvvetlendi.	Correlation Coefficient	,356	1,000
		Sig. (2-tailed)	,176	.
		N	16	16

“COVID-19 süresinde yalnız yaŒayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna iliŒkin grŒleri” ile evde yalnız yaŒamak deđiŒkenlerinden “evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaŒamakla ilgili dŒncelerim kuvvetlendi” grŒ arasında anlamli bir iliŒki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiŒtir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde yalnız yaŒayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna iliŒkin grŒleri” ile “evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaŒamakla ilgili dŒncelerim kuvvetlendi” grŒ arasında istatistiksel olarak anlamli bir iliŒki **bulunamamıŒtır.**

Tablo 32. COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumu ile ev halkı durumu arasındaki ilişki.

Correlations					
			Psiko Sosyal_Covid Süresi	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirinç e ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.
Spearman's rho	Psiko Sosyal_Covid Süresi	Correlation Coefficient	1,000	,526**	,348**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000
		N	367	351	351
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirinç e ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Correlation Coefficient	,526**	1,000	,364**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,000
		N	351	351	351
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Correlation Coefficient	,348**	,364**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	.
		N	351	351	351

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile evde, ev halkı ile birlikte yaşamak değişkenlerinden “evim uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirinç e ilişkilerimiz kuvvetlendi” ve “evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile evde, ev halkı ile birlikte yaşamak değişkenlerinden “evim uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirinç e ilişkilerimiz kuvvetlendi” ve “evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 33. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma arasındaki ilişki.

Correlations				
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Evden/uzaktan çalışmak iş verimliliğimi arttırdı	Evden/uzaktan çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım.
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,211*	,393**
	Sig. (2-tailed)	.	,024	,000
	N	367	115	115
Evden/uzaktan çalışmak iş verimliliğimi arttırdı	Pearson Correlation	,211*	1	,126
	Sig. (2-tailed)	,024	.	,181
	N	115	115	115
Evden/uzaktan çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	,393**	,126	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,181	.
	N	115	115	115

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcı ve ev halkından birinin, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile evden/uzaktan çalışma kategorilerinden “evden/uzaktan çalışmak iş verimliliğimi arttırdı” ve “evden/uzaktan çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcı ve ev halkından birinin, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “evden/uzaktan çalışmak iş verimliliğimi arttırdı” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Evden/uzaktan çalıştığım için evimin düzeninde değişiklik yaptım” görüşü arasında ise istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 34. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan eğitim arasındaki ilişki.

		Correlations			
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Evden /uzaktan eğitimin verimli bir yöntem olduğunu düşünüyorum	Evden/uzaktan eğitim için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimin düzeninde değişiklik yaptım.
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,214**	,245**	,171**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,001
	N	367	367	367	367
Evden /uzaktan eğitimin verimli bir yöntem olduğunu düşünüyorum	Pearson Correlation	,214**	1	,841**	,131*
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,012
	N	367	367	367	367
Evden/uzaktan eğitim için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	,245**	,841**	1	,192**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367
Evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	,171**	,131*	,192**	1
	Sig. (2-tailed)	,001	,012	,000	
	N	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcı/ ev halkından biri geçen katılımcının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile evden/uzaktan eğitim kategorileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcı/ ev halkından biri geçen katılımcının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “evden /uzaktan eğitimin verimli bir yöntem olduğunu düşünüyorum” “evden/uzaktan eğitim için evimin düzeninde değişiklik yaptım” “evden/uzaktan eğitime geçen ev halkı için evimin düzeninde değişiklik yaptım” görüşleri arasında ise istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 35. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma için kullanılan mekân arasındaki ilişki.

• **EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN ÇALIŞMA İÇİN KULLANILAN MEKAN [Katılımcı]**

MUTFAK				
Crosstab				
Count	Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik	Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		Total
		düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan çalışma süresinde evinizde kullandığınız mekânları işaretleyiniz	Hayır	190	146	336
	Evet	24	7	31
Total		214	153	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,088 ^a	1	,024		
Continuity Correction ^b	4,264	1	,038		
Likelihood Ratio	5,450	1	,020		
Fisher's Exact Test				,035	,017
Linear-by-Linear Association	5,072	1	,024		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,92.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,118	,024
	Cramer's V	,118	,024
N of Valid Cases		367	

• **EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN ÇALIŞMA İÇİN KULLANILAN MEKAN [Katılımcının ev halkından biri]**

YATAK ODASI				
Crosstab				
Count	Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik	Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		Total
		düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan çalışmaya geçen ev halkının evinizde kullandığı mekânları işaretleyiniz	Hayır	185	118	301
	Evet	29	37	66
Total		214	153	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,837 ^a	1	,009		
Continuity Correction ^b	6,135	1	,013		
Likelihood Ratio	6,745	1	,009		
Fisher's Exact Test				,013	,007
Linear-by-Linear Association	6,818	1	,009		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,51.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,136	,009
	Cramer's V	,136	,009
N of Valid Cases		367	

“COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen/ev halkından biri geçen katılımcıların bu amaçla kullandığı mekânlar olan çalışma odası, yatak odası, salon (oturma) odası, mutfak, balkon, koridor, teras, bahçe, diğer” kategorileri ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının kullandığı mekânlardan “mutfak” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının ev halkından birinin kullandığı mekânlardan “yatak odası” ile “COVID-19 öncesi katılımcının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki ($p < 0.05$) vardır.

Tablo 36. COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan eğitim için kullanılan mekân arasındaki ilişki.

• **EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN EĞİTİM İÇİN KULLANILAN MEKAN [Katılımcı]**

YATAK ODASI			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitim süresinde Hayır evinizde kullandığınız mekânları Evet	175	142	317
İşaretleyiniz Yatak Odası	20	30	50
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4,010 ^a	1	,045		
Continuity Correction ^b	3,422	1	,064		
Likelihood Ratio	4,013	1	,045		
Fisher's Exact Test				,049	,032
Linear-by-Linear Association	3,999	1	,046		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 23,43.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,105	,045
	Cramer's V	,105	,045
N of Valid Cases		367	

SALON			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitim süresinde Hayır evinizde kullandığınız mekânları Evet	160	120	280
İşaretleyiniz Salon	35	52	87
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,625 ^a	1	,006		
Continuity Correction ^b	6,961	1	,008		
Likelihood Ratio	7,835	1	,006		
Fisher's Exact Test				,007	,004
Linear-by-Linear Association	7,604	1	,006		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 40,72.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,144	,006
	Cramer's V	,144	,006
N of Valid Cases		367	

MUTFAK			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitim süresinde Hayır evinizde kullandığınız mekânları Evet	186	147	333
İşaretleyiniz Mutfak	9	25	34
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	10,698 ^a	1	,001		
Continuity Correction ^b	9,950	1	,002		
Likelihood Ratio	10,971	1	,001		
Fisher's Exact Test				,002	,001
Linear-by-Linear Association	10,668	1	,001		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,93.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,171	,001
	Cramer's V	,171	,001
N of Valid Cases		367	

BALKON			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitim süresinde Hayır evinizde kullandığınız mekânları Evet	187	152	339
İşaretleyiniz Balkon	8	20	28
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,344 ^a	1	,007		
Continuity Correction ^b	6,315	1	,012		
Likelihood Ratio	7,491	1	,006		
Fisher's Exact Test				,009	,006
Linear-by-Linear Association	7,324	1	,007		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,12.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,141	,007
	Cramer's V	,141	,007
N of Valid Cases		367	

• **EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN EĞİTİM İÇİN KULLANILAN MEKAN [Katılımcının ev halkından biri]**

SALON			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitime geçen ev halkının, evinizde kullandığı mekânları işaretleyiniz Salon	152	112	264
	43	60	103
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,454 ^a	1	,006		
Continuity Correction ^b	6,832	1	,009		
Likelihood Ratio	7,460	1	,006		
Fisher's Exact Test				,007	,004
Linear-by-Linear Association	7,434	1	,006		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,27.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,143	,006
	Cramer's V	,143	,006
N of Valid Cases		367	

MUTFAK			
Crosstab			
Count	Fiziksel Durum_Covid Süresi Kategorik		Total
	düşük	yüksek	
Evden/Uzaktan eğitime geçen ev halkının, evinizde kullandığı mekânları işaretleyiniz Mutfak	186	149	335
	9	23	32
Total	195	172	367

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,805 ^a	1	,003		
Continuity Correction ^b	7,739	1	,005		
Likelihood Ratio	8,990	1	,003		
Fisher's Exact Test				,005	,003
Linear-by-Linear Association	8,781	1	,003		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,00.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,155	,003
	Cramer's V	,155	,003
N of Valid Cases		367	

“COVID-19 süresinde evden/uzaktan eğitime geçen/ev halkından biri geçen katılımcıların bu amaçla kullandığı mekânlar olan çalışma odası, yatak odası, salon (oturma) odası, mutfak,

balkon, koridor, teras, bahçe, diğer” kategorileri ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre COVID-19 süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcının kullandığı mekânlardan “yatak odası, salon, mutfak ve balkon” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca COVID-19 süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcının ev halkından birinin kullandığı mekânlardan “mutfak ve salon” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) vardır.

Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “sonrası” arka plan değişkenleri, evin fiziksel durumu, sosyal yaşam ihtiyaçları, hijyen önlemleri bileşenlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle her durum özelinde bileşenleri ifade eden soruların frekans dağılımlarına bakılmıştır (Ek F). Bununla birlikte betimleyici istatistiklerden ortalama değerleri kendi içinde değerlendirilmiştir (Ek G).

COVID-19 pandemisi karantina sonrası evin fiziksel durumu bileşenlerinde katılımcıların, balkon/teras gibi açık alanların önemi sorusuna verdikleri ortalama yanıt 4,27 değeriyle soru grubunda dikkat çekmekte, katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasında yer almaktadır. Benzer şekilde, mutfak kullanımı yanıtları da 3,81 ortalama ile katılıyorum görüşüne yakındır. Evin mekânsal analizlerine bakıldığında, “evimde aradığım özelliklerden biri çok amaçlı mekân kullanımına izin vermesi olacak” ve “evimde uzun süre vakit geçirmeye devam edeceğim” yanıtları 3,53 ortalama değerine sahiptir. Katılımcılar, “evimde kendime ait bir alan düzenleyeceğim” sorusunda kararsızım görüşü eğilimindedirler. Evdeki donatılara ilişkin sorularda katılımcıların “evimde gereksiz eşya bulunur” sorusu yanıtları ortalama 3,74 değeriyle kararsızım ile katılıyorum arasındadır. Bununla birlikte, “evim için alışveriş yapmaya devam edeceğim” sorusunun yanıtlarında ortalama değer 3,18 ile kararsızım görüşüne yakındır (Şekil 50).

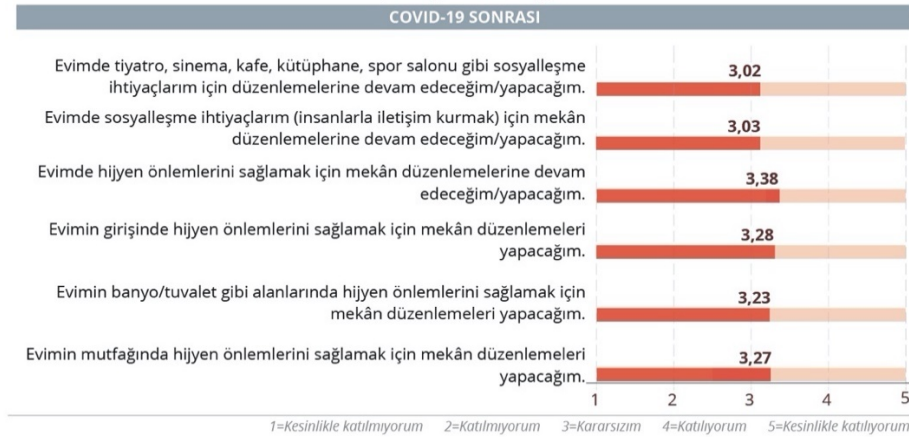
• EVİN FİZİKSEL DURUMU

Şekil 50. COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumu.

COVID-19 pandemisi karantina sonrası eve eklenenlerden sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri yanıtları ortalama değerlerinde genel yığılma kararsızım ile katılıyorum arasındadır. “Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edeceğim” sorusu 3,38 ortalama değeri ile bu soru grubunda ön plandadır (Şekil 51).

• EVE COVID İLE EKLENENLER: Sosyalleşme ve Hijyen

Şekil 51. COVID-19 pandemisi karantina sonrası eve eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri.

Tablo 37. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.

	Fiziksel Durum COVID-19 Sonrası	Evimde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarım için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım.	Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım	
Fiziksel Durum COVID-19 Sonrası	Pearson Correlation	1	,619**	,580**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	367	367	367
Evimde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarım için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım.	Pearson Correlation	,619**	1	,663**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	367	367	367
Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım.	Pearson Correlation	,580**	,663**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	367	367	367

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “sosyal yaşam ihtiyaçları” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile sosyal yaşam ihtiyaçları” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 38. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile hijyen önlemleri arasındaki ilişki.

		Fiziksel Durum COVID-19 Sonrası	Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için gerekli önlemlere devam edeceğim /yapacağım	Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için bir alan düzenleyeceğim	Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için düzenlemeler yapacağım.	Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için düzenlemeler yapacağım.
Fiziksel Durum COVID-19 Sonrası	Pearson Correlation	1	,454**	,451**	,378**	,371**
	Sig. (2-tailed)		0	0	0	0
	N	367	367	367	367	367
Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için gerekli önlemlere devam edeceğim /yapacağım.	Pearson Correlation	,454**	1	,800**	,756**	,749**
	Sig. (2-tailed)	0		0	0	0
	N	367	367	367	367	367
Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için bir alan düzenleyeceğim.	Pearson Correlation	,451**	,800**	1	,840**	,806**
	Sig. (2-tailed)	0	0		0	0
	N	367	367	367	367	367
Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için düzenlemeler yapacağım.	Pearson Correlation	,378**	,756**	,840**	1	,925**
	Sig. (2-tailed)	0	0	0		0
	N	367	367	367	367	367
Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için düzenlemeler yapacağım.	Pearson Correlation	,371**	,749**	,806**	,925**	1
	Sig. (2-tailed)	0	0	0	0	
	N	367	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“Katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “hijyen önlemleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “hijyen önlemleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki durumlarına bakmak amacıyla istatistiksel analiz yapılmıştır. Bu amaçla arka plan değişkenleri olan “semt, cinsiyet, yaş, eğitim, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki pozisyon, evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, evin mülkiyet durumu, oda türü, ev tipi” kategorileri analize dahil edilmiştir. İlgili kategorilerden semt, evdeki pozisyon, oda türü ve ev tipi analizleri sonucu $p>0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. Diğer sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 39. COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu ile arka plan değişkenleri arasındaki ilişki.

MÜLKİYET DURUMU				CİNSİYET				
Crosstab				Crosstab				
Count				Count				
	Fiziksel Durum_Covid Sonrası Kategorik			Total	Fiziksel Durum_Covid Sonrası Kategorik			Total
		düşük	yüksek			düşük	yüksek	
Mülkiyet Durumu	KENDİ EVİM	120	100	220	KADIN	131	154	285
	KİRA	63	79	142	ERKEK	55	22	77
Total		183	179	362	Total	186	176	362

Chi-Square Tests						Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)		Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,577 ^a	1	,059			Pearson Chi-Square	15,735 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	3,182	1	,074			Continuity Correction ^b	14,732	1	,000		
Likelihood Ratio	3,583	1	,058			Likelihood Ratio	16,193	1	,000		
Fisher's Exact Test				,067	,037	Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	3,567	1	,059			Linear-by-Linear Association	15,691	1	,000		
N of Valid Cases	362					N of Valid Cases	362				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 70,22.
b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures				Symmetric Measures							
	Value	Approx. Sig.		Value	Approx. Sig.		Value	Approx. Sig.			
Nominal by Nominal	Phi	,099	,059	Nominal by Nominal	Phi	-,208	,000	Nominal by Nominal	Phi	-,208	,000
	Cramer's V	,099	,059		Cramer's V	,208	,000		Cramer's V	,208	,000
N of Valid Cases	362			N of Valid Cases	362			N of Valid Cases	362		

EV HALKI TÜRÜ				
Crosstab				
Count				
	Fiziksel Durum_Covid Sonrası Kategorik			Total
		düşük	yüksek	
Evinizdeki ev halkı türü	YALNIZ	8	8	16
	ARKADAŞ İLE	4	7	11
	EŞ	21	23	44
	TEK EBEVEYNLİ	17	14	31
	ÇOCUKSUZ AİLE	7	3	10
	ÇOCUKLU AİLE	112	116	228
	GENİŞ AİLE	17	10	27
Total		186	181	367

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,617 ^a	6	,584
Likelihood Ratio	4,694	6	,584
Linear-by-Linear Association	,411	1	,522
N of Valid Cases	367		

a. 1 cells (7,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,93.

Symmetric Measures			
	Value	Approx. Sig.	
Nominal by Nominal	Phi	,112	,584
	Cramer's V	,112	,584
N of Valid Cases	367		

DEMOGRAFİK VE EVE İLİŞKİN DEĞİŞKENLER							
Correlations							
		Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Yaş aralığınız	Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Evinizde toplam kaç oda var?	Eviniz kaç metrekare?
Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	1	-,181**	,086	,002	-,038	,003
	N	367	367	,099	,972	,466	,950
Yaş aralığınız	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,181**	1	-,100	-,175**	,051	,080
	N	,001	367	,055	,001	,329	,124
Eğitim durumunuz (en son bitirdiğiniz okul)	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,086	-,100	1	-,107**	,197**	,218**
	N	,099	,055	367	,041	,000	,000
Evinizde sizinle birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,002	-,175**	-,107**	1	,212**	,162**
	N	,972	,001	,041	367	,000	,002
Evinizde toplam kaç oda var?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,038	,051	,197**	,212**	1	,643**
	N	,466	,329	,000	,000	367	,000
Eviniz kaç metrekare?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,003	,080	,218**	,162**	,643**	1
	N	,950	,124	,000	,002	,000	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 39'a göre;

- “Katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “yaş aralığı”, “eğitim durumu”, “evdeki toplam kişi sayısı”, “evin oda sayısı” ve “evin metrekaresi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile bu değişkenlerden “yaş aralığı” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.
- “Katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile arka plan değişkenlerinden “ev halkı türü” “mülkiyet durumu” ve “cinsiyet” arasındaki ilişki Cramer'in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre “katılımcıların COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “ev halkı türü” ve “mülkiyet durumu” arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**. Bununla birlikte, “cinsiyet” ile arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 40. COVID-19 sonrası ve süresinde eve eklenenler -sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri- ile ev özellikleri arasındaki ilişki.

		hijyen_sosyall eşme	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Ebeveyn banyosu	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Banyo harici, bir tuvalet	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Açık balkon	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Kapalı balkon	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Bahçe	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Teras	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Giriş Bölümü	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Kiler	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çamaşır odası (ardiye odası)	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çalışma odası	Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çocuk odası
hijyen_sosyalleşme	Pearson Correlation	1	-0,027	-,137**	-0,021	0,001	-0,028	0,077	-0,042	0,007	0,003	-0,015	0,044
	Sig. (2-tailed)		0,604	0,008	0,694	0,99	0,594	0,139	0,428	0,9	0,96	0,779	0,403
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Ebeveyn banyosu	Pearson Correlation	-0,027	1	-,106*	-,160**	-0,037	-,119*	-,234**	-,158*	-,170*	-,170*	-,284**	-,209**
	Sig. (2-tailed)	0,604		0,042	0,002	0,478	0,022	0	0,002	0,001	0,001	0	0
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Banyo harici, bir tuvalet	Pearson Correlation	-,137**	-,106*	1	-,212**	0,078	0,081	-,151*	0,065	0,096	-0,014	0,001	0,03
	Sig. (2-tailed)	0,008	0,042		0	0,136	0,123	0,004	0,212	0,067	0,794	0,984	0,564
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Açık balkon	Pearson Correlation	-0,021	-,160**	-,212**	1	-,296**	0,05	-,137**	-,213**	0,093	0,042	-,143**	-,123*
	Sig. (2-tailed)	0,694	0,002	0		0	0,343	0,009	0	0,076	0,418	0,006	0,019
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Kapalı balkon	Pearson Correlation	0,001	-0,037	0,078	-,296**	1	-0,075	0,024	0,054	-,176*	0,057	0,051	-0,019
	Sig. (2-tailed)	0,99	0,478	0,136	0		0,151	0,645	0,304	0,001	0,272	0,327	0,719
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Bahçe	Pearson Correlation	-0,028	-,119*	0,081	0,05	-0,075	1	-,145*	0,054	0,089	-,213**	-,114*	0,093
	Sig. (2-tailed)	0,594	0,022	0,123	0,343	0,151		0,005	0,303	0,09	0	0,029	0,074
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Teras	Pearson Correlation	0,077	-,234**	-,151*	-,137**	0,024	-,145*	1	-0,018	-,385**	-,249**	-,232**	-,105*
	Sig. (2-tailed)	0,139	0	0,004	0,009	0,645	0,005		0,729	0	0	0	0,044
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Giriş Bölümü	Pearson Correlation	-0,042	-,158**	0,065	-,213**	0,054	0,054	-0,018	1	-,181**	-,166**	-,157**	-,127*
	Sig. (2-tailed)	0,428	0,002	0,212	0	0,304	0,303	0,729		0	0,001	0,003	0,015
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Kiler	Pearson Correlation	0,007	-,170*	0,096	0,093	-,176*	0,089	-,385**	-,181**	1	-,177**	0,099	-,127*
	Sig. (2-tailed)	0,9	0,001	0,067	0,076	0,001	0,09	0	0		0,001	0,059	0,015
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çamaşır odası (ardiye odası)	Pearson Correlation	0,003	-,170*	-0,014	0,042	0,057	-,213**	-,249**	-,166**	-,177**	1	0,099	-,104*
	Sig. (2-tailed)	0,96	0,001	0,794	0,418	0,272	0	0	0,001	0,001		0,059	0,046
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çalışma odası	Pearson Correlation	-0,015	-,284**	0,001	-,143**	0,051	-,114*	-,232**	-,157**	0,099	0,099	1	0,006
	Sig. (2-tailed)	0,779	0	0,984	0,006	0,327	0,029	0	0,003	0,059	0,059		0,915
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367
Aşağıdaki özelliklerden evinizde olanları işaretleyiniz Çocuk odası	Pearson Correlation	0,044	-,209**	0,03	-,123*	-0,019	0,093	-,105*	-,127*	-,127*	-,104*	0,006	1
	Sig. (2-tailed)	0,403	0	0,564	0,019	0,719	0,074	0,044	0,015	0,015	0,046	0,915	
	N	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

“COVID-19 sonrası ve süresinde katılımcıların, “eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri-ilişkin görüşleri” ile “ev değişkenleri” olan “evdeki oda sayısı, evin metrekaresi, oda türü, ev tipi” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için istatistiksel analiz yapılmıştır. İlgili evdeki oda sayısı, evin metrekaresi ve ev tipi analizleri sonucu $p>0,05$ olduğundan, bu kategorilerin sonuçları hakkında yorum yapılamamıştır. “COVID-19 sonrası ve süresinde katılımcıların, “eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri-ne ilişkin görüşleri” ile “ev özelliği” olan “ebeveyn banyosu, banyo harici, bir tuvalet açık balkon, kapalı balkon, bahçe, teras, giriş holü, kiler, çamaşır odası (ardiye odası), çalışma odası” oda türleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 sonrası ve süresinde

katılımcıların, “eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri-ne ilişkin görüşleri” ile “banyo harici bir tuvalet” oda türü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir.

Yukarıda detayları ortaya konan COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası evlerde yaşanan değişimi evin bileşenleri ekseninde karşılaştıran “Dikey İlişki” analizleri sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin bileşenleri;

Katılımcıların COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bu da evinin fiziksel bileşenlerini yeterli bulan katılımcıların, psiko-sosyal bileşenleri hakkında da olumlu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir deyişle evin fiziksel özellikleri gerekli düzeye ulaştıkça, kişiye bağımlı olan psiko-sosyal bileşenler de karşılanmış olmaktadır.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki varken, eğitim durumu ve evin metrekaresi değişkenleriyle arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ancak ev halkı türü ve mülkiyet ile evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Analizlerde psiko-sosyal durumdan bağımsız olarak katılımcıların eğitim durumu ile evin metrekaresi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki çıkmıştır ki bu, eğitim durumu yükseldikçe, katılımcıların daha büyük metrekarelerdeki evlerde yaşadığını ortaya koymaktadır.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki varken, ev halkı türü ve mülkiyet ile evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile evdeki toplam kişi sayısı değişkeni arasında negatif yönlü, evin oda sayısı ve evin metrekaresi arasında pozitif yönlü ilişki vardır. Diğer bir deyişle evdeki toplam kişi sayısının artması, evin fiziksel durumunu olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, olağan bir sonuç olarak evin oda sayısı ve metrekaresi arttıkça, fiziksel durumunu olumlu yönde etkilemektedir. Analizlerde fiziksel durumdan bağımsız olarak katılımcıların eğitim durumu ile evdeki toplam kişi sayısı arasında negatif yönlü bir ilişki vardır ki bu, eğitim durumu yükseldikçe, katılımcıların yaşadıkları evlerde ev halkının toplam kişi sayısının az olma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi yalnız yaşayan katılımcıların evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile yalnız yaşayarak ev ile kurdukları bağ arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Sonuçlara göre aynı yorumu ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcılar için söylemek de mümkündür. Katılımcılar için evin, yalnız veya ev halkıyla birlikte yaşamak ile ilgili sorularında da ortalama değerlerinde ön plandadır. Hem yalnız yaşayanlar hem de ev halkıyla yaşayanlar için ev keyifli vakit geçirdiğim yerdir görüşü yanıt ortalamaları katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasındadır. Ev halkı dışındakilerle kurulan ilişkilerde ise komşuluk ilişkisinden çok, misafir ağırlamayı severim görüşü baskın çıkmıştır.

- COVID-19 pandemisi karantina süresi evin bileşenleri;

COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bu durum karantina öncesi ile benzer nitelik taşımaktadır.

COVID-19 pandemisi karantina kararlarıyla birlikte uzun süre evde vakit geçirmek zorunda kalan katılımcıların sosyal yaşam ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. COVID-19 pandemisi karantina süresindeki evin psiko-sosyal ve fiziksel durumuna ilişkin görüşlerle sosyal yaşam ihtiyaçları nedeniyle evde yapılan değişiklikler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani evinin fiziksel ve psiko-sosyal durumunu olumlu bulan katılımcılar benzer şekilde sosyal yaşam ihtiyacını da evden karşılayabilecek mekânsal çözümlere yönelmiştir. Aynı süreçte, evde virüs bulaşma riskine yönelik hijyen önlemleri alınmıştır. Virüs bulaşma kaygısıyla evin düzeninde değişiklik yapma görüşü 3,20 ortalamayla kararsızım ile katılıyorum arasındadır. Hijyen önlemlerinin doğrudan ilişkili olduğu öngörülen katılımcının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleriyle pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi vardır. Bir diğer deyişle, evin fiziksel durumuna yönelik olumlu eğilimde olan katılımcıların hijyen önlemleri alma konusundaki eğilimi de bu yöndedir. COVID-19 süresinde eve eklenen sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri bileşenleriyle, ev değişkenleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, katılımcıların evlerindeki toplam oda sayısı azaldıkça, virüs bulaşma kaygısıyla yapılan değişikliklerin daha fazla olduğu görülmüştür.

COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden ev halkı türü arasında anlamlı bir ilişki varken, eğitim durumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Analizlerde psiko-sosyal durumdan bağımsız olarak katılımcıların yaş aralığı ile evdeki toplam kişi sayısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki çıkmıştır ki bu, yaş aralığı yükseldikçe, katılımcıların evlerinde daha az kişiyle birlikte yaşadığını ortaya koymaktadır.

COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden ev halkı türü arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile yaş aralığı ve evin oda sayısı değişkenleri arasında negatif yönlü ilişki vardır. Analizlerde fiziksel durumdan bağımsız olarak katılımcıların eğitim durumu ile evin oda sayısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ki bu, eğitim durumu yükseldikçe, katılımcıların yaşadıkları evin oda sayısının arttığını ortaya çıkarmıştır. Evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerde, karantina süresinde mutfak kullanımı ve evdeki balkon/teras gibi açık alanların önemi yanıt ortalamaları 4,20 ve 4,38 değerleriyle katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasındadır.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde yalnız yaşayan katılımcıların evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile yalnız yaşamak görüşleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bundan farklı olarak ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, birlikte yaşamak görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuş, evde birlikte geçirilen uzun süre ev içi ilişkileri olumlu etkilemiştir. İlgili soru grubunun ortalama değerleri, karantina süresinde evle kurulan bağı destekler nitelikte sonuçlar barındırmaktadır. Evde uzun süre vakit geçirmenin katılımcılarda evi benimseme ve evde güvende hissetme görüşleri ortalamaları kararsızım ile katılıyorum arasındadır.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile, karantina nedeniyle evden/uzaktan eğitime/çalışmaya geçme arasında anlamlı ilişki vardır. Buna göre katılımcılar evden/uzaktan eğitime geçtiği/çalıştığı için evlerinin düzeninde değişiklik yapması 3,16 ortalama ile kararsızım ile katılıyorum arasındadır. Karantina süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile, bu amaçla mutfak kullanımı arasında anlamlı ilişki vardır. Katılımcının ev halkından evden/uzaktan çalışmaya geçenlerin bu amaçla yatak odası kullanımı ile katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki vardır.

Karantina süresinde evden/uzaktan eğitim amacıyla kullanılan mekânlarla COVID-19 pandemisi karantina süresi katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında, çalışma durumuna göre daha fazla çeşitlilik görülmüştür. Karantina süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile yatak odası, salon, mutfak ve balkon kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcının ev halkından evden/uzaktan çalışmaya geçenlerin bu amaçla mutfak ve salonu kullanımı ile katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki vardır.

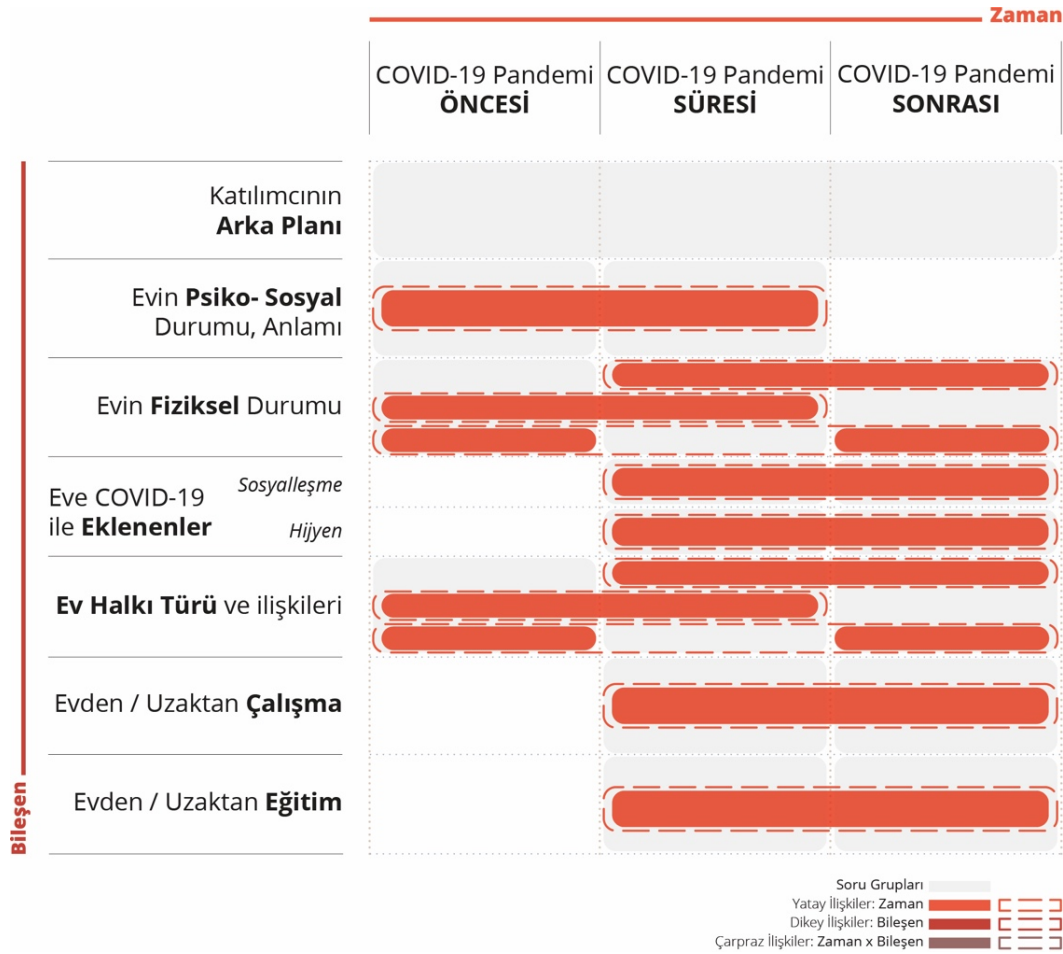
- COVID-19 pandemi karantina sonrası evin bileşenleri;

COVID-19 pandemisi karantina sonrası katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 ile eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri- arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. COVID-19 sonrası ve süresinde katılımcıların, eve eklenenler-sosyal yaşam ve hijyen önlemleri-ne ilişkin görüşleri ile banyo harici bir tuvalet oda türü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. COVID-19 pandemisi karantina sonrası hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapma görüşü 3,38 ortalama değerindedir.

COVID-19 pandemisi karantina sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden yaş aralığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki varken, ev halkı türü ve mülkiyet değişkenleri arasında ilişki bulunmamıştır. İlgili ortalamalara bakıldığında katılımcıların, karantina sonrası daha az eşya bulundurma eğiliminde olduğu görülmektedir. Evin mutfak kullanımı 3,81 ve evde balkon/teras gibi açık alanlara verilen önem 4,27 ortalamalarla, bu soru grubunda ön plandadır.

3.2.2.2. Yatay İlişkiler: Zaman-COVID-19 Pandemisi Karantina Öncesi, Süresi ve Sonrası

Anketin en belirleyici özelliklerinden biri kuşkusuz, COVID-19 öncesi, süresi ve sonrası şeklinde zamana yayılan sorularla, evin aynı bileşenlerine yönelik değişimlerin ve ilişkilerin saptamasıdır. Anket, COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olmak üzere zaman bağlamında ele alındığında üç ana akış ortaya çıkmaktadır. Zaman dilimine, bir diğer deyişle yatay düzlem içerisinde yer alan soru gruplarının analiz ve bulgularına bu bölümde yer verilmiştir (Şekil 52). Öncelikle her durumu tanımlayan bileşenlere yönelik sorular her biri kendi içlerinde frekans ve yüzde oranları ile analiz edilerek zaman dilimi bağlamında karşılaştırılmıştır. Sonrasında evin bileşenleri COVID-19 pandemisi karantina “öncesi ve süresi”, “süresi ve sonrası”, “öncesi ve sonrası” olarak ikili zaman boyutlarında karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma analizleriyle bileşenler ilişkilendirilmiş ve zamana bağlı değişimleri saptanmıştır (Şekil 52).

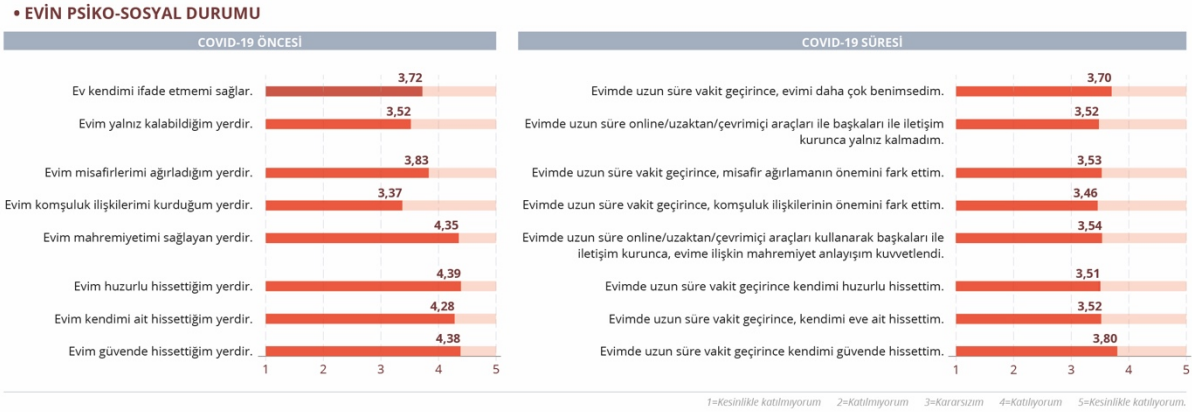

Şekil 52. Yatay ilişkiler: Zaman - COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi, sonrası analizleri.

Bu bölümde karantina “öncesi ve süresi”, “süresi ve sonrası”, “öncesi ve sonrası” olarak psiko-sosyal durum, fiziksel durum, evden/uzaktan çalışma, evden/uzaktan eğitim, ev halkı türü, COVID-19 ile eve eklenenlerden sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri soru grupları bağlamında karşılaştırılarak ilişkileri değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “öncesi ve süresi” psiko-sosyal durum, fiziksel durum, ev halkı türü bileşenlerine ilişkin analizler yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle her durum özelinde bileşenleri ifade eden soruların frekans dağılımlarına bakılmıştır (Ek F). Bununla birlikte betimleyici istatistiklerden ortalama değerleri kendi içinde değerlendirilmiştir (Ek G). Aşağıdaki şekillerde anketin yanıtlarının ortalama değerleri, bir doğru parçasında 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum olacak şekilde gösterilmiştir.

Evin psiko-sosyal durumuna ilişkin bileşenlerini ölçen soru grupları ele alındığında, COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve süresi istatistiksel ortalamalarda tartışmaya değer sonuçlara rastlanmıştır (Ek F). COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve sonrası evin psiko-sosyal

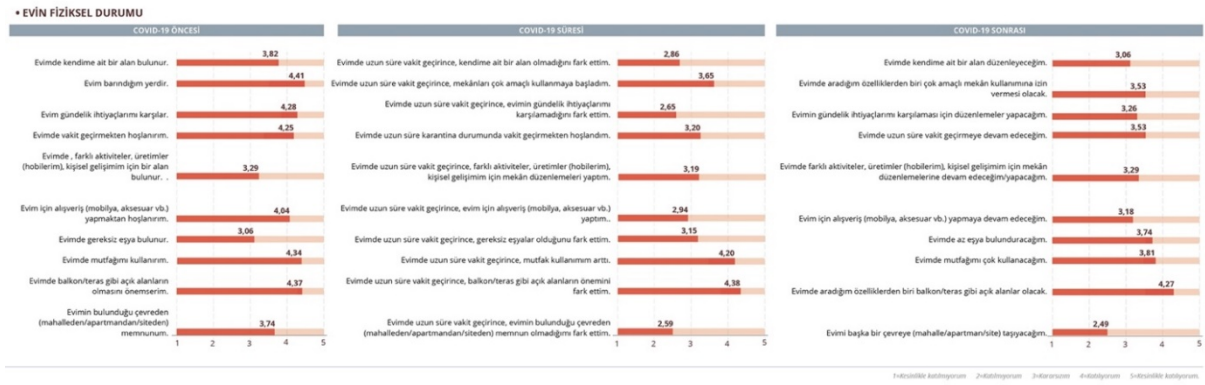
durumunu tanımlayan yalnız kalabilme durumu ve komşuluk ilişkileri dışındaki diğer birleşenlerde düşüş görülmüştür. Ayrıca COVID-19 süresinde evlerde olmak, misafirlik ilişkilerini azaltırken, komşuluk ilişkilerini güçlendirmiştir. COVID-19 süresinde evde uzun süre online/uzaktan/çevrimiçi araçları kullanarak başkaları ile iletişim kurulması yalnız kalma hissini etkilemezken, mahremiyete ilişkin görüşleri olumsuz etkilemiştir. Eve ilişkin mahremiyet, huzur, aidiyet ve güven bileşenlerini ölçen soruların yanıtlarının ortalamalarına bakıldığında, COVID-19 pandemisi karantina süresinde bu kavramlara ilişkin görüşlerde karantina öncesine göre belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Ev, katılımcıya her ne kadar karantina öncesi mahremiyet, huzur, aidiyet ve güven sağlayan bir yer olsa da COVID-19 ile birlikte evde geçirilen süre (çeşitli nedenlerle) kişide bu kavramlara bakışı negatif yönde değiştirmiştir (Şekil 53).

Şekil 53. Evin psiko-sosyal durumu bileşenlerin analizi.

Katılımcı cevaplarına bakıldığında, evlerinde kendilerine ait bir alan bulunduğu görüşü 3,82 ortalamayla COVID-19 pandemisi karantina öncesi kararsızım ile katılıyorum arasındayken, karantina sonrasında bu alanın devamlılığında kararsızım görüşü hakimdir. Evin barınmayla ilişkisi karantina öncesi 4,41 gibi bir katılıyorum yanıt ortalamasına sahipken, karantina süresi ve sonrasında eve ilişkin konulara çok amaçlı mekân kullanımları eklenmiştir. Çok amaçlı mekân kullanımlarına verilen yanıtlar 3,65 ve 3,54 ortalama değerleriyle kararsızım ile katılıyorum görüşleri arasındadır. Evde uzun süre vakit geçirmekle birlikte evin, katılımcının gündelik ihtiyaçlarına yanıt verebilmesine ilişkin görüşler karantina öncesi 4,28 ortalamayla katılıyorum ile kesinlikle katılıyorum arasındadır. Ev, katılımcının gündelik ihtiyaçlarını karantina süresinde de karşılamasına rağmen karantina sonrası bu amaçla evde mekân düzenlemelerine devam edileceği görüşü yanıt ortalaması 3,53 değerindedir. COVID-19 pandemisi karantina öncesi “evim için alışveriş yapmaktan hoşlanırım” yanıtlarının ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Karantina süresi evde uzun süre vakit geçirmenin ev için alışveriş yapmayı artırmadığı, 3,29 ortalama değeriyle karantina sonrası ev için alışverişe devam edileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Evin mekânsal organizasyonunda mutfak kullanım oranı

karantina süreçlerinden bağımsız olarak ortalamalarda yüksek bir değere sahiptir. Bununla birlikte balkon, teras gibi açık alanların ev için önemi, özellikle karantina öncesi, süresi ve sonrası için 4 üzeri ortalamayla ön plandadır. Evde uzun süre vakit geçirilmesi, evin bulunduğu çevreyle ilişkisini cevaplara bakıldığında etkilememiştir. Katılımcılar 3,74 yanıt ortalamasıyla COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin bulunduğu çevreden memnundur. Karantina süresinde evin bulunduğu çevreden memnun olmama görüşü 2,59 ortalamayla katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. Evin fiziksel durumu bileşenlerinin her birinin kendi içinde dağılımı görüldüğü üzere bir çeşitlilik oluşturmuş, genelde öncesinden süresine geçişte düşüş, süresinden sonrasına geçişte artış görülmüştür (Şekil 54).

Şekil 54. Evin fiziksel durumu bileşenlerinin analizi.

Tablo 41. COVID-19 öncesi ve süresinde evin psiko-sosyal durumu.

		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Psiko Sosyal_Covid Süresi
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,446**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation	,446**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 42. COVID-19 öncesi ve süresinde evin fiziksel durumu

		Correlations	
		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Fiziksel Durum_Covid Öncesi
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,164**
	Sig. (2-tailed)		,002
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Pearson Correlation	,164**	1
	Sig. (2-tailed)	,002	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 43. COVID-19 öncesi ve süresinde yalnız yaşamak görüşü.

		Correlations		
		Evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir.	Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi.	
Spearman's rho	Evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir.	Correlation Coefficient	1,000	,429
		Sig. (2-tailed)	.	,098
		N	16	16
	Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi.	Correlation Coefficient	,429	1,000
		Sig. (2-tailed)	,098	.
		N	16	16

“COVID-19 öncesinde” ve “COVID-19 süresinde” yalnız yaşayan katılımcıların evle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir” ile “evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi” görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu **bulunamamıştır**.

Tablo 44. COVID-19 öncesi ve süresinde ev halkı.

		Correlations		
		Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirdiğim yerdir.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirdiğim yerdir.	Pearson Correlation	1	,291**	,087
	Sig. (2-tailed)		,000	,104
	N	351	351	351
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Pearson Correlation	,291**	1	,399**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	351	351	351
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Pearson Correlation	,087	,399**	1
	Sig. (2-tailed)	,104	,000	
	N	351	351	351

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 öncesinde” ve “COVID-19 süresinde” ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların evle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evimde, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir” ile “evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “öncesi ve sonrası” fiziksel durum, ev halkı türü bileşenlerine ilişkin analizler yer almaktadır.

Tablo 45. COVID-19 öncesi ve sonrası evin fiziksel durumu.

		Correlations	
		Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Fiziksel Durum_Covid Sonrası
Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,228**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Pearson Correlation	,228**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 46. COVID-19 öncesi ve sonrası yalnız yaşamak görüşü.

Correlations				
			Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim.	
Spearman's rho	Evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir.	Correlation Coefficient	1,000	-,281
		Sig. (2-tailed)	.	,292
		N	16	16
	Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim.	Correlation Coefficient	-,281	1,000
		Sig. (2-tailed)	,292	.
		N	16	16

“COVID-19 öncesinde” ve “COVID-19 sonrasında” yalnız yaşayan katılımcıların evle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evim, yalnız yaşamaktan keyif aldığım yerdir” ile “evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim” görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunamamıştır.

Tablo 47. COVID-19 öncesi ve sonrası ev halkı görüşleri.

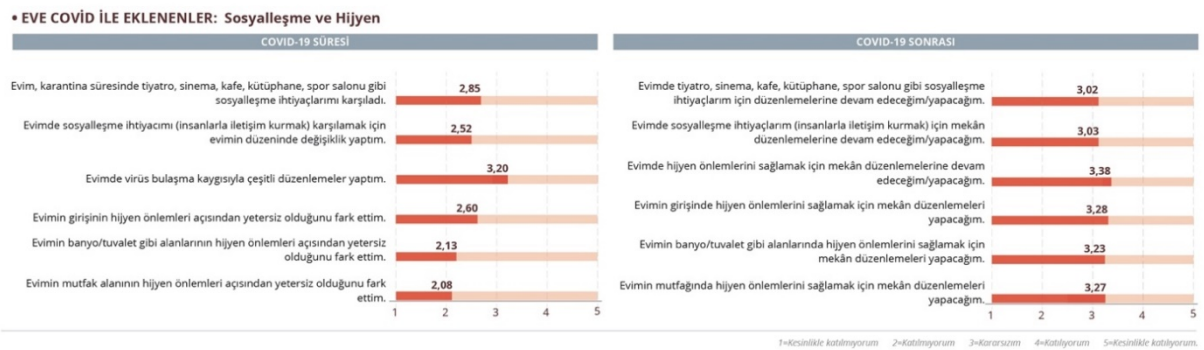
Correlations				
		Evimde ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir.	Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim.	Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım
Evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir.	Pearson Correlation	1	,376**	,213**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	351	351	351
Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim.	Pearson Correlation	,376**	1	,497**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	351	351	351
Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım	Pearson Correlation	,213**	,497**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	351	351	351

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 öncesinde” ve “COVID-19 sonrasında” ev halkı ile birlikte yaşayan katılımcıların görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evim, ev halkı ile keyifli vakit geçirdiğim yerdir” görüşü ile “evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim”, “evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir.

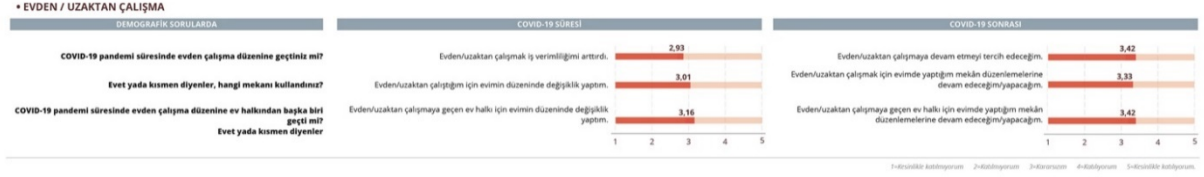
Aşağıdaki tablolarda COVID-19 pandemisi karantina “süresi ve sonrası” fiziksel durum, COVID-19 ile eve eklenenlerden sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri, evden/uzaktan çalışma, evden/uzaktan eğitim, ev halkı bileşenlerine ilişkin analizler yer almaktadır. Bu doğrultuda öncelikle her durum özelinde bileşenleri ifade eden soruların frekans dağılımlarına bakılmıştır (Ek F). Bununla birlikte betimleyici istatistiklerden ortalama değerleri kendi içinde değerlendirilmiştir (Ek G).

Karantina ile birlikte ev dışında gerçekleşen sosyal yaşam ve bu konudaki mekân düzenlemeleri, evin içinde çözümlenmeye çalışılmıştır. Evde uzun süre vakit geçirilmesinin sosyal yaşam ihtiyaçlarını evde karşılama durumuyla ilgisi vardır. Bununla birlikte, alışılmış normal yaşantının pandemi kaynaklı değişmiş olması ve geleceğin bu bilinen normalden kopuk, belirsiz kalması evde sosyal yaşam düzenlemelerinde etkilidir. Çıkan sonuçlarda COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyal yaşam ihtiyaçlarının karşılamasına ilişkin yanıtlar 2,85 ortalama ile katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. Karantina sonrası için bu sosyal yaşam ihtiyaçları doğrultusunda mekân düzenlemelerine devam etme yanıtları 3,02 değeriyle kararsızım düzeyindedir. Benzer şekilde insanlarla iletişim kurmak için evin düzeninde değişiklik yaptım veya yapacağım yanıtları katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. COVID-19 ile eve eklenenlerden hijyen önlemlerine ilişkin yanıtlarda, karantina süresinde virüs bulaşma kaygısıyla düzenleme yapma eğilimi, karantina sonrasında da görülmektedir. Katılımcılara hijyen önlemleri açısından belirlenmiş olarak evin girişi, banyo/tuvalet ve mutfak alanları sorulmuştur. Sonuçlara göre evin girişi, banyo/tuvalet ve mutfak alanları, karantina süresinde hijyen önlemleri açısından yeterli bulunmuş ancak bununla birlikte karantina sonrası hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapılacağı ortaya çıkmıştır (Şekil 55). Memnuniyete rağmen geleceğe dönük bu eyleme geçme isteği, katılımcılarda oluşan COVID-19 virüs bulaşma kaygısının belirtisi olarak yorumlanabilir.

Şekil 55. Eve COVID-19 ile eklenenler: sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen analizleri.

COVID-19 pandemisi sebebiyle evden/uzaktan çalışmaya geçmenin iş verimliliğini artırdığı görüşü oranı 2,93 değer ile kararsızım görüşüne yakındır. Bununla birlikte karantina sonrası için 3,42 yanıt ortalamasıyla evden/uzaktan çalışmaya devam etmenin tercih edileceği sonucu çıkmıştır. Katılımcılar hem kendileri hem de ev halkından evden/uzaktan çalışmaya geçen biri için bu amaçla evlerinin düzeninde değişiklik yapma yanıtları karantina süresi için 3,16 ve karantina sonrası için 3,42 değerlerindedir (Şekil 58).

Şekil 56. Evden/uzaktan çalışma durumu.

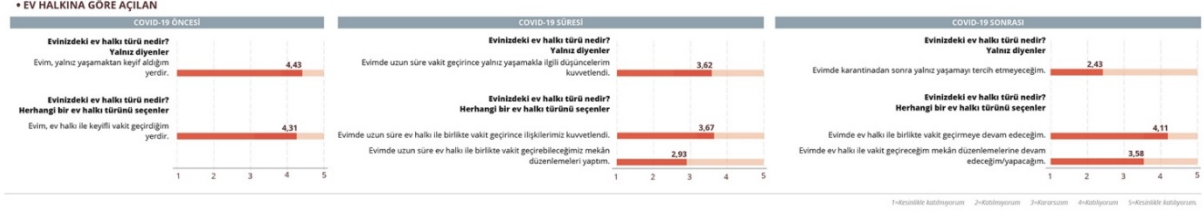
COVID-19 pandemisi sebebiyle evden/uzaktan eğitime geçmenin verimli bir yöntem olduğu görüşüne katılım, 2,78 ortalamayla katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. Bu sonuçtan farklı olarak karantina sonrası “evden/uzaktan eğitime devam etmeyi tercih edeceğim” yanıtları 3,39 ortalamadadır. Katılımcıların hem kendileri hem de ev halkından evden/uzaktan eğitime geçen biri için bu amaçla evlerinin düzeninde değişiklik yapma ve yapacak olma yanıtları 3,21 ve 3,39 ortalamalarıyla kararsızım ile katılıyorum arasındadır (Şekil 57).

Şekil 57. Evden/uzaktan eğitim durumu.

Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evde yalnız yaşamaktan keyif almaya ilişkin görüşleri katılıyorum eğilimindedir. Karantina süresinde evde uzun süre yalnız vakit geçirmek, yalnız yaşamakla ilgili görüşleri kuvvetlendirmiştir yanıtları 3,62 ortalamadayken; karantina sonrası yalnız yaşamaya devam etmeyeceğim görüşünde yanıtlar 2,43 ortalamayla katılmıyorum ile kararsızım arasındadır. Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi evde ev halkıyla birlikte vakit geçirmekten keyif almaya ilişkin görüşleri 4,31 ortalamayla katılıyorum düzeyindedir. “Karantina süresinde ev halkıyla birlikte uzun süre evde vakit geçirmek ilişkimizi kuvvetlendirdi” görüşü 3,67 ortalamada, öncesine göre düşüştür. Karantina sonrası ev halkıyla birlikte evde vakit geçirmeye devam etmeyeceğim görüşünde yanıt ortalamaları 2,43 değerindedir. Ev halkıyla birlikte vakit geçirebilmek için ev mekânında

düzenleme yapma oranı 2,93 ile kararsızım görüşüne yakınken, karantina sonrası mekân düzenlemeleri yapma görüşü, 3,58 ortalamayla kararsızım ile katılıyorum arasındadır (Şekil 58).

Şekil 58. Ev halkı türü ve ilişkileri

Tablo 48. COVID-19 süresi ve sonrası evin fiziksel durumu.

		Fiziksel Durum_Covid Süresi	Fiziksel Durum_Covid Sonrası
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	1	,607**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Pearson Correlation	,607**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 49. COVID-19 süresi ve sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları.

		sosyalleşme covid süresi	sosyalleşme covid sonrası
sosyalleşme covid süresi	Pearson Correlation	1	,383**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
sosyalleşme covid sonrası	Pearson Correlation	,383**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 süresi sosyal yaşam ihtiyaçları” ile “COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi sosyal yaşam ihtiyaçları” ile “COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 50. COVID-19 süresi ve sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri.

Correlations			
		hijyen covid süresi	hijyen covid sonrası
hijyen covid süresi	Pearson Correlation	1	,415**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
hijyen covid sonrası	Pearson Correlation	,415**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 süresi hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri” ile “COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri” ile “COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal değişiklikleri” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 51. COVID-19 süresi ve sonrası evden/uzaktan çalışma.

Correlations			
		Covid süresi_Uzaktan çalışma mekansal	Covid sonrası_Uzaktan çalışma mekansal
Covid süresi_Uzaktan çalışma mekansal	Pearson Correlation	1	,768**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	243	243
Covid sonrası_Uzaktan çalışma mekansal	Pearson Correlation	,768**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	243	243

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresi evden/uzaktan çalışmaya geçen /ev halkından biri geçen katılımcıların evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evden/uzaktan çalışmaya

geçen ev halkından biri geçen katılımcıların evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının/ev halkından biri geçen katılımcının evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının/ev halkından biri geçen katılımcının evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 52. COVID-19 süresi ve sonrası evden/uzaktan eğitim.

		Correlations	
		Covid süresi_Uzaktan eğitim mekansal	Covid sonrası_Uzaktan eğitim mekansal
Covid süresi_Uzaktan eğitim mekansal	Pearson Correlation	1	,803**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	203	203
Covid sonrası_Uzaktan eğitim mekansal	Pearson Correlation	,803**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	203	203

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresi evden/uzaktan eğitime geçen/ev halkından biri geçen katılımcıların evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evden/uzaktan eğitime geçen/ev halkından biri geçen katılımcıların evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi evden/uzaktan eğitime geçen katılımcının/ev halkından biri geçen katılımcının evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” ile “COVID-19 sonrasında evden/uzaktan eğitime geçen katılımcının/ev halkından biri geçen katılımcının evden/uzaktan çalışma ile ilgili görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 53. COVID-19 süresi ve sonrası yalnız yaşamak görüşü.

Correlations				
			Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi.	Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim.
Spearman's rho	Evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi.	Correlation Coefficient	1,000	-,439
		Sig. (2-tailed)	.	,089
		N	16	16
	Evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim.	Correlation Coefficient	-,439	1,000
		Sig. (2-tailed)	,089	.
		N	16	16

“COVID-19 süresinde” ve “COVID-19 sonrasında” yalnız yaşayan katılımcıların evle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evimde uzun süre vakit geçirince yalnız yaşamakla ilgili düşüncelerim kuvvetlendi” ile “evimde karantinadan sonra yalnız yaşamayı tercih etmeyeceğim” görüşü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu **bulunamamıştır**.

Tablo 54. COVID-19 süresi ve sonrası ev halkı görüşü.

Correlations					
		Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim.	Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi.	Pearson Correlation	1	,399**	,303**	,340**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000
	N	351	351	351	351
Evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım.	Pearson Correlation	,399**	1	,167**	,437**
	Sig. (2-tailed)	,000		,002	,000
	N	351	351	351	351
Evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim.	Pearson Correlation	,303**	,167**	1	,497**
	Sig. (2-tailed)	,000	,002		,000
	N	351	351	351	351
Evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım	Pearson Correlation	,340**	,437**	,497**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	
	N	351	351	351	351

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

“COVID-19 süresinde” ve “COVID-19 sonrasında” ev halkı ile yaşayan katılımcıların evle ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirince ilişkilerimiz kuvvetlendi”, “evimde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirebileceğimiz mekân düzenlemeleri yaptım” ile “evimde ev halkı ile birlikte vakit geçirmeye devam edeceğim”, “evimde ev halkı ile vakit geçireceğim mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir.

Yukarıda detayları ortaya konan COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası evlerde yaşanan değişimi zaman dilimi ekseninde karşılaştıran “Yatay İlişki” analizleri sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrasında evin psiko-sosyal durumu fiziksel durumu bileşenleri özelinde genel eğilimde düşüş olmasına rağmen her iki durumun zaman dilimleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Diğer bir deyişle COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve süresinde katılımcıların evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 pandemisi karantina öncesi-süresinde, öncesi-sonrasında, süresi-sonrasında fiziksel durumu katılımcı için pozitif eğilimli ise süresinde de düşüş olsa bile pozitif eğilimli olmaya devam ettiğini göstermektedir.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve süresinde katılımcıların evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 pandemisi karantina öncesi-süresinde, öncesi-sonrasında, süresi-sonrasında fiziksel durumu bileşenleri özelinde genel eğilim düşüş olmasına rağmen her iki durumun öncesi ve süresi arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Bu da COVID öncesi evin fiziksel durumu ve psiko-sosyal durumu katılımcı için pozitif eğilimli ise süresinde de düşüş olsa bile pozitif eğilimli olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Yalnız yaşayan katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi-süresinde, öncesi-sonrasında, süresi-sonrasında yalnız yaşamak ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte bir ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların COVID-19 öncesi-süresinde, öncesi-sonrasında ve süresi-sonrasında ev halkı ile keyifli vakit geçirme ve bu konuda mekânsal düzenleme yapma görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Katılımcıların, COVID-19 karantina süresinde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirmeleri ilişkilerini kuvvetlendirmiştir. Bu doğrultuda karantina sonrasında da ev halkı ile vakit geçirmek için yaptıkları mekânsal düzenlemeleri devam ettireceklerini/yapacaklarını 3,58 ortalama değerinde belirtmişlerdir.

COVID-19 pandemisi karantina süresi ve sonrasında eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri/mekânsal düzenleme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Her iki durumun frekans dağılımlarına baktığımızda sorular özelinde ortalamaların arttığı ve COVID-19 pandemisi karantina sonrası özellikle bu konulardaki mekânsal düzenlemelerin de arttığı görülmektedir. Katılımcılar her ne kadar evlerinin sosyal yaşam ihtiyaçlarına ve hijyen önlemlerine cevap verdiğini düşünse de mekânsal düzenleme beklentileri konusunda daha yüksek ortalamalarda yanıtlar vermişlerdir.

Evden/uzaktan çalışmaya geçen/ev halkında biri geçen katılımcıların COVID-19 karantina süresi ve sonrasında bu sistemin verimliliği ve mekânsal düzenlemesinin devamlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Katılımcılar bu sisteminin iş verimliliğini artırdığını 2,93 ortalama düşünse de evden çalışmayı tercih etmede ortalama değer 3,42'dir. Bu da salgının belirsiz bir süreç ortaya koyduğunu, bu belirsizlik hali ve salgın bulaş riskinin evdeki çalışma sistemini nasıl etkileyeceğinin ön görülemezliğini göstermektedir. Ancak katılımcıların ortak pozitif yönlü eğilimi evden/uzaktan çalışma için mekânsal düzenlemelerini devam ettirmek/yapmak yönündedir.

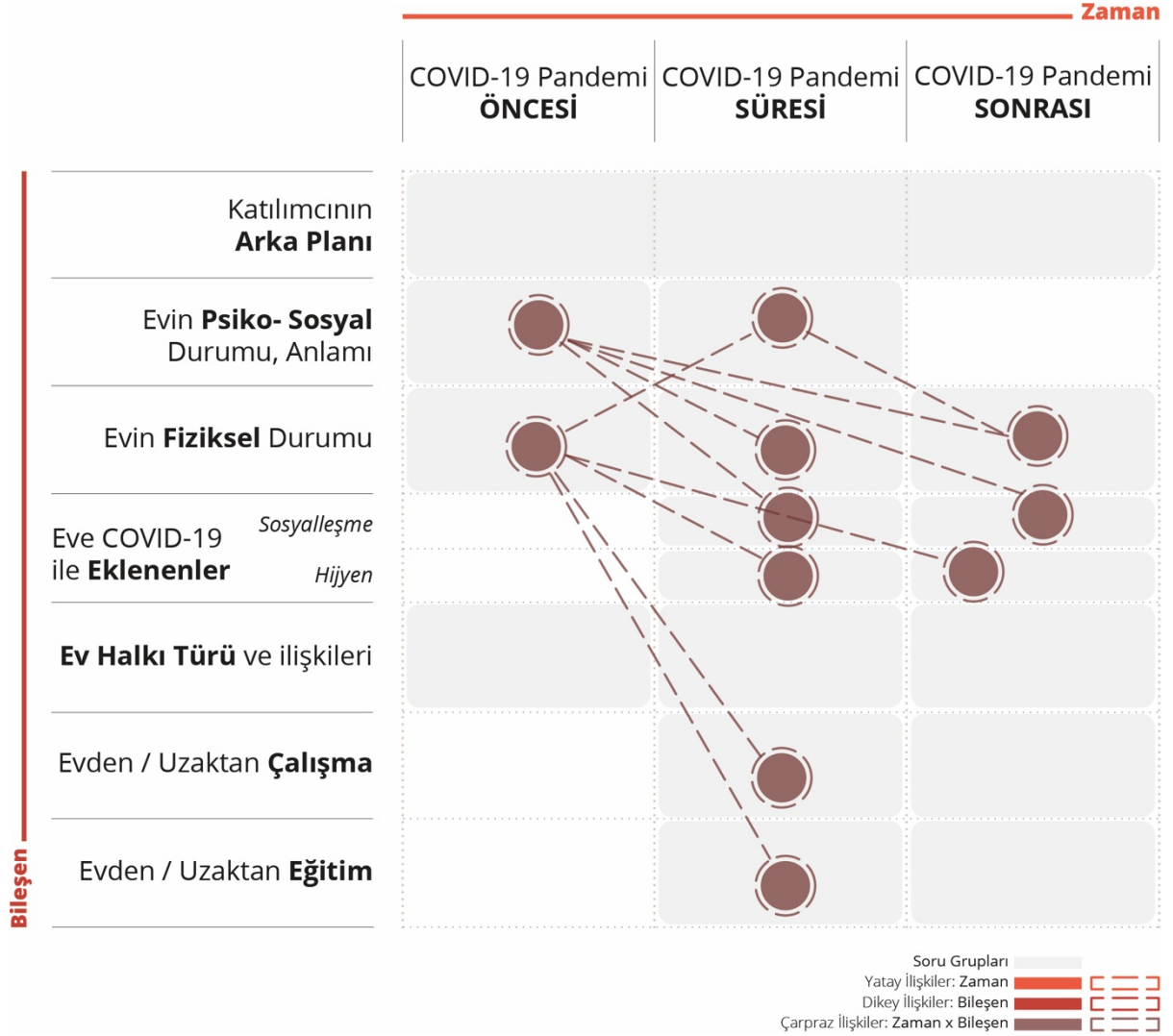
Evden/uzaktan eğitime geçen/ev halkında biri geçen katılımcıların COVID-19 karantina süresi ve sonrasında bu sistemin verimliliği ve mekânsal düzenlemesinin devamlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Katılımcılar bu sisteminin eğitim verimliliğini 2,78 ortalama ile katılmıyorum ile kararsızım arasında düşünse de evden eğitime devam etmeyi tercih edeceğim yanıtlarında 3,39 ortalama ile katılıyorum görüşü eğilimindedir. Bunun ne ölçüde evlerinin olanakları ile ne ölçüde salgının bulaşma riski ile alakalı ön görülememektedir. Katılımcıların ortak pozitif yönlü eğilimi oransal olarak az da olsa 3,50 ortalama ile evden/uzaktan eğitim için mekânsal düzenlemelerini devam ettirmek/yapmak yönündedir.

Anket analizlerinde ilişkilerin dikey ve yatay yaklaşımlarla incelenmesi, anketin değişkenlerinin tek doğrultuda ele alınmasına imkân sağlamıştır. Pandemi zaman dilimleri ve evin bileşenleri üzerinden soru grupları kendi içlerinde ve karşılaştırmalı olarak ancak tek bir doğrultuda tartışılmıştır. Sonraki bölümde bu analiz yöntemi bir adım daha geliştirilerek bileşenler farklı zaman dilimleri üzerinden kesiştirilerek, farklı doğrultulardaki özgün çıkarımlar elde edilebilmiştir.

3.2.2.3. Çapraz İlişkiler: Zaman ve Ev Bileşenlerinin Kesişimi

Yatay ve dikey düzlemlerdeki analizler bir anlamda ayrı ayrı COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası zamanlarına ve evin psiko-sosyal durumu, fiziksel durumu, ev halkı türü vb. ev bileşenlerine ilişkin bulgular sunmuştur. Bu bölümde yer verilen çapraz düzlemdeki ilişkilerde ise zaman ve bileşenlerin kesişimi ile özgün sonuçlar elde edilmesi amaçlanmıştır.

Bu bağlamda çapraz ilişkilerde, ağırlıklı olarak evin psiko-sosyal durumu, fiziksel durumu, sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemlerinin farklı zamanlardaki ikili varyasyonlarının kesişimlerine bakılmıştır (Şekil 59).

Şekil 59. Çapraz ilişkiler: zaman ve ev bileşenleri kesişimlerinin analizleri.

Tablo 55. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 süresinde evin fiziksel arasındaki ilişki.

		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Fiziksel Durum_Covid Süresi
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,078
	Sig. (2-tailed)		,134
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Süresi	Pearson Correlation	,078	1
	Sig. (2-tailed)	,134	
	N	367	367

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu” ile “COVID-19 süresinde evin fiziksel durumu” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki **bulunamamıştır**.

Tablo 56. COVID-19 öncesi fiziksel durumu ve COVID-19 süresinde psiko-sosyal durumu arasındaki ilişki.

		Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Psiko Sosyal_Covid Süresi
Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,374**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation	,374**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu” ile “COVID-19 süresinde psiko-sosyal durumu” görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu” ile “COVID-19 süresinde psiko-sosyal durumu” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 57. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 süresi sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.

		Correlations		
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,183**	,050
	Sig. (2-tailed)		,000	,343
	N	367	367	367
Evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyalleşme ihtiyaçlarımı karşıladı.	Pearson Correlation	,183**	1	,253**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	367	367	367
Evimde sosyalleşme ihtiyacımı (insanlarla iletişim kurmak) karşılamak için evimin düzeninde değişiklik yaptım.	Pearson Correlation	,050	,253**	1
	Sig. (2-tailed)	,343	,000	
	N	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde sosyal yaşam ihtiyaçları ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evim, karantina süresinde tiyatro, sinema, kafe, kütüphane, spor salonu gibi sosyal yaşam ihtiyaçlarımı karşıladı” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 58. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile COVID-19 süresinde hijyen önlemleri arasındaki ilişki.

		Correlations				
		Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz
Fiziksel Durum_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,141**	-,062	-,013	-,053
	Sig. (2-tailed)		,007	,234	,809	,315
	N	367	367	367	367	367
Evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım.	Pearson Correlation	,141**	1	,297**	,243**	,232**
	Sig. (2-tailed)	,007		,000	,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin girişinin hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	-,062	,297**	1	,534**	,521**
	Sig. (2-tailed)	,234	,000		,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarının hijyen önlemleri açısından yetersiz olduğunu fark ettim.	Pearson Correlation	-,013	,243**	,534**	1	,770**
	Sig. (2-tailed)	,809	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin mutfak alanının hijyen önlemleri açısından yetersiz	Pearson Correlation	-,053	,232**	,521**	,770**	1
	Sig. (2-tailed)	,315	,000	,000	,000	
	N	367	367	367	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 süresinde hijyen önlemlerine ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “evimde virüs bulaşma kaygısıyla çeşitli değişiklikler yaptım” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 59. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu arasındaki ilişki.

		Correlations	
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Fiziksel Durum_Covid Sonrası
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,103*
	Sig. (2-tailed)		,048
	N	367	367
Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Pearson Correlation	,103*	1
	Sig. (2-tailed)	,048	
	N	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 60. COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları arasındaki ilişki.

		Correlations		
		Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım.	Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için alan yaratacağım.
Psiko Sosyal_Covid Öncesi	Pearson Correlation	1	,116*	,091
	Sig. (2-tailed)		,027	,081
	N	367	367	367
Evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım.	Pearson Correlation	,116*	1	,663**
	Sig. (2-tailed)	,027		,000
	N	367	367	367
Evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için alan yaratacağım.	Pearson Correlation	,091	,663**	1
	Sig. (2-tailed)	,081	,000	
	N	367	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçları ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım” görüşü arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte tabloda çıkan diğer sonuçlar incelendiğinde, “evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım” ile “evimde sosyalleşme ihtiyaçlarım (insanlarla iletişim kurmak) için alan yaratacağım” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 61. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal düzenleme.

		Fiziksel Durum COVID-19 Öncesi	Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım	Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım.	Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım	Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım
Fiziksel Durum COVID-19 Öncesi	Pearson Correlation	1	,114*	,080	,105*	,122*
	Sig. (2-tailed)		,029	,125	,044	,019
	N	367	367	367	367	367
Evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri ne devam edeceğim/yapacağım	Pearson Correlation	,114*	1	,800**	,756**	,749**
	Sig. (2-tailed)	,029		,000	,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin girişinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım.	Pearson Correlation	,080	,800**	1	,840**	,806**
	Sig. (2-tailed)	,125	,000		,000	,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım.	Pearson Correlation	,105*	,756**	,840**	1	,925**
	Sig. (2-tailed)	,044	,000	,000		,000
	N	367	367	367	367	367
Evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım	Pearson Correlation	,122*	,749**	,806**	,925**	1
	Sig. (2-tailed)	,019	,000	,000	,000	
	N	367	367	367	367	367

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası hijyen önlemleri/mekânsal düzenlemeye ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” ile “evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım”, “evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım”, “evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri

yapacağım” görüşleri arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 62. COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumu.

		Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Psiko Sosyal_Covid Süresi
Fiziksel Durum_Covid Sonrası	Pearson Correlation	1	,322**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	367	367
Psiko Sosyal_Covid Süresi	Pearson Correlation	,322**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	367	367

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Katılımcıların “COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon kat sayısı incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre “COVID-19 süresi katılımcıların evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri” ile “COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında istatistiksel olarak %5 önem düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Tablo 63. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile evden/uzaktan çalışma için kullanılan mekân arasındaki ilişki.

• EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN ÇALIŞMA İÇİN KULLANILAN MEKÂN [Katılımcı]

		MUTFAK			
Crosstab					
Count		Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		Total	
		düşük	yüksek		
Eviden/Uzaktan çalışmaya geçen ev halkının, evinizde kullandığınız mekânları işaretleyiniz	Mutfak	190	148	336	
	Ev	24	7	31	
	Total	214	153	367	
Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5,086 ^a	1	,024		
Continuity Correction ^b	4,264	1	,039		
Likelihood Ratio	5,450	1	,020		
Fisher's Exact Test				,035	,017
Linear-by-Linear Association	5,072	1	,024		
N of Valid Cases	367				
Symmetric Measures					
	Value	Approx. Sig.			
Nominal by Nominal	Phi	,118	,024		
	Cramer's V	,118	,024		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,92.
b. Computed only for a 2x2 table

• EVİN FİZİKSEL DURUMU - EVDEN/UZAKTAN ÇALIŞMA İÇİN KULLANILAN MEKÂN [Katılımcının ev halkından biri]

		YATAK ODASI			
Crosstab					
Count		Fiziksel Durum_Covid Öncesi Kategorik		Total	
		düşük	yüksek		
Eviden/Uzaktan çalışmaya geçen ev halkının, evinizde kullandığınız mekânları işaretleyiniz	Yatak Odası	185	116	301	
	Ev	29	37	68	
	Total	214	153	367	
Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	6,837 ^a	1	,009		
Continuity Correction ^b	6,135	1	,013		
Likelihood Ratio	6,745	1	,009		
Fisher's Exact Test				,013	,007
Linear-by-Linear Association	6,818	1	,009		
N of Valid Cases	367				
Symmetric Measures					
	Value	Approx. Sig.			
Nominal by Nominal	Phi	,136	,009		
	Cramer's V	,136	,009		
N of Valid Cases	367				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,51.
b. Computed only for a 2x2 table

“COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen/ev halkından biri geçen katılımcıların bu amaçla kullandığı mekânlar olan çalışma odası, yatak odası, salon (oturma) odası, mutfak, balkon, koridor, teras, bahçe, diğer” kategorileri ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna

ilişkin görüşleri” arasındaki ilişki Cramer’in V katsayısı ile ölçülmüştür. İlişkinin anlamlılık testi ise Ki-Kare testi ile yapılmıştır. Buna göre COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının kullandığı mekânlardan “mutfak” ile “COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca COVID-19 süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının ev halkından birinin kullandığı mekânlardan “yatak odası” ile “COVID-19 öncesi katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri” arasında anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) vardır.

Yukarıda detayları ortaya konan COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası evlerde yaşanan değişimi, evin farklı durumları ile kesişimler ekseninde karşılaştıran “Çapraz İlişki” analizleri sonucu aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Katılımcıların;

- COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 süresinde sosyal yaşam ihtiyaçlarına,
- COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ve COVID-19 sonrası fiziksel durumuna,
- COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumu ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna,
- COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 süresinde hijyen önlemlerine,
- COVID-19 öncesi fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ve COVID-19 süresinde psiko-sosyal durumuna

ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler vardır. Bu da COVID-19 ile evlerde değişim yaşandığı düşünülen ev durumlarının hepsinde ilişki bulunduğunun, bu kapsamda araştırma hipotezlerinin doğrulandığını göstermektedir. Eviyle ilgili pozitif eğilimli görüşlere sahip katılımcılar COVID-19 karantina süresi ve sonrasında da oransal olarak düşmeler olsa bile pozitif yönlü görüşler belirtmişlerdir.

Katılımcıların COVID-19 öncesi evin psiko-sosyal durumu ile COVID-19 sonrası sosyal yaşam ihtiyaçlarına ilişkin görüşlerinden “evimi başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım” arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Bununla birlikte, evini başka bir çevreye (mahalle/apartman/site) taşıyacağım görüşüne katılıyorum şeklinde olumlu cevap veren katılımcıların, evlerinde sosyal yaşam ihtiyaçları (insanlarla iletişim kurmak) için alan yaratacağı görüşüne de olumlu cevap verdikleri görülmüştür.

Katılımcıların COVID-19 öncesi evin fiziksel durumu ile COVID-19 sonrası hijyen önlemlerinin mekânsal karşılığı olarak “evimde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edeceğim/yapacağım”, “evimin banyo/tuvalet gibi alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım”, “evimin mutfağında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacağım” arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. COVID-19 öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin sorulara pozitif eğilimde yanıt veren katılımcıların, evlerinde hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemelerine devam edecekleri, evin banyo/tuvalet ve mutfak alanlarında hijyen önlemlerini sağlamak için mekân düzenlemeleri yapacakları görüşlerine de olumlu baktıkları görülmüştür.

Anket soruları öncelikle literatürle ve süreçle ilgili olarak gruplandırılmış, her bir soru grubu aslında araştırmanın amaçları doğrultusunda kurulan hipotezlere ulaşmak için kurgulanmıştır. Bu soru grupları evin bileşenleri ve pandeminin karantina süreçlerine ilişkin zaman dilimlerinde ayrı ayrı ve karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu bölüm sonu itibarıyla çapraz doğrultulardaki kesişimler üzerinden de hipotezler denenmiş, bulgular ifade edilmiştir. Nicel araştırmanın sonuçları bir sonraki bölümde aktarılmıştır.

3.3. COVID-19 Pandemisinde Ev: Anketin Sonuçları

Projenin nicel araştırma adımı anket, evin fiziksel ve psiko-sosyal bileşenleri ve COVID-19 pandemisi karantina süreçleri ile eve eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim odağında kurgulanmıştır. Anketin soruları, COVID-19 pandemisi karantina zaman dilimlerinin yatayda, evin bileşenlerinin dikeyde yer aldığı gridal tablo hücrelerinde konumlandırılmıştır. Bu hücrelerdeki nihai bulgular, zamanlar arası yatay; bileşenler arası dikey ilişkiler yaklaşımlarıyla tartışılmıştır. Ayrıca, zaman-bileşen kesişimleri çapraz ilişkiler bölümünde ele alınmıştır. Tüm analizlerin sonuçları aşağıdaki gibidir.

Katılımcıların evin **psiko-sosyal** durumuna ilişkin görüşleri yatay, dikey ve çapraz ilişkiler yaklaşımıyla ele alınmıştır. Tüm hipotezlerin doğruluğunu göstermesi açısından yatay, dikey ve çapraz ilişkilerde evin psiko-sosyal durumunun diğer bileşenlerle kurduğu ilişkiler aşağıda detaylı aktarıldığı şekildedir.

- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşler ile karantina süresinde sosyal yaşam ihtiyaçları- karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşler ve sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşler- COVID-19 süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşler ve COVID-19 sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

- Bununla birlikte katılımcıların COVID-19 öncesi-süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri ile COVID-19 öncesi-süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki varken, eğitim durumu ve evin metrekaresi değişkenleriyle arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşlerinde ise, katılımcıların arka plan değişkenlerinden ev halkı türü arasında anlamlı bir ilişki varken, eğitim durumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların evin **fiziksel** durumuna ilişkin görüşleri yatay, dikey ve çapraz ilişkiler yaklaşımıyla ele alınmıştır ve şu şekildedir:

- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşler ile karantina süresinde hijyen önlemleri ve evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşler arasında pozitif yönlü ilişki vardır. Karantina öncesi evinin fiziksel durumunu beklentilerini karşılamasını yeterli gören katılımcılar, karantina süresinde evinin psiko-sosyal durumunu ve hijyen önlemleri hakkında da olumlu fikre sahiptirler. Bu da fiziksel durumunun olumlu bulunmasının karantina süresinin evlerde kısmen de olsa kolay atlatılmasını sağladığı söylenebilir. Benzer şekilde COVID-19 pandemisi karantina sonrası katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile karantina süresiyle eve eklenenler-sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri- arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte aynı zaman diliminde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile evdeki toplam kişi sayısı değişkeni arasında negatif yönlü, evin oda sayısı ve evin metrekaresi arasında pozitif yönlü ilişki vardır. Diğer bir deyişle, evdeki toplam kişi sayısı az olan, evinin oda sayısı fazla olan veya büyük metrekareli evde yaşayan katılımcıların, COVID-19 pandemisi karantina öncesi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri olumlu eğilimdedir. Buna bağlı olarak da bir önceki madde değinildiği gibi katılımcılar evin psiko-sosyal durumu ve hijyen önlemleri açısından da pozitif eğilim göstermektedir.
- COVID-19 pandemisi karantina süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden yaş aralığı ve evin oda sayısı değişkenleri arasında negatif yönlü ilişki vardır. Bu durum bir önceki madde ile tam zıt bir ilişki

tanımlamakta ve karantina öncesi evinin oda sayısının fazla olması ile evin fiziksel durumu arasındaki olumlu ilişkinin, karantina sonrası neden olumsuzla döndüğü sorusunu doğurmaktadır. Bir nedeni uzun süre evde izole olunca hem hijyen önlemleri hem de evin genel işleyişinde oda sayısının fazlalığı yorucu olmuş olabilir.

- COVID-19 pandemisi karantina sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerin, katılımcıların arka plan değişkenlerinden yaş aralığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, büyük yaş aralığı grubunda yer alan katılımcıların, COVID-19 pandemisi karantina sonrası evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri olumsuz eğilimdedir. Evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki varken, ev halkı türü ve mülkiyet değişkenleri arasında ilişki bulunamamıştır.
- Katılımcılar, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerinden “evim gündelik ihtiyaçlarımı karşılar” yanıtlarında COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve süresinde katılıyorum eğiliminde olmalarına rağmen, karantina sonrası bu amaçla düzenleme yapma eğilimi göstermektedirler. “Evim için alışveriş yapmaktan hoşlanırım” yanıtlarında COVID-19 pandemisi karantina öncesi katılıyorum eğilimi varken, karantina süresinde kararsızım düzeyinde ve karantina sonrasında ise kararsızım ile katılıyorum arasında görüş ortalamaları çıkmıştır. Katılımcılar, evde mutfak kullanımı ve balkon/teras gibi açık alanların önemi görüşlerine karantina öncesi, süresi ve sonrasında katılımcıların olumlu eğilim göstermişlerdir.

COVID-19 pandemisi karantina kararlarıyla birlikte uzun süre evde vakit geçirmek zorunda kalan katılımcıların eve ilişkin bileşenlerinin önemi artmıştır. Bu bileşenlerde sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemlerine yönelik eylemlerde çeşitlenme ortaya çıkmıştır. COVID-19 pandemisi karantina süresindeki evin psiko-sosyal ve fiziksel durumuna ilişkin görüşleriyle sosyal yaşam ihtiyaçları nedeniyle evde yapılan değişiklikler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı süreçte, evde virüs bulaşma riskine yönelik hijyen önlemleri de alınmıştır. Karantina süresinde eve eklenenlerin ev değişkenleriyle arasındaki ilişkilere bakıldığında, katılımcıların evlerindeki toplam oda sayısı azaldıkça, virüs bulaşma kaygısıyla yapılan değişikliklerin daha fazla olduğu görülmüştür. Sonrası ve süresinde katılımcıların, eve eklenenler-sosyal yaşam ve hijyen önlemleri-ne ilişkin görüşleri ile banyo harici bir tuvalet oda türü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu da ıslak hacimlerin hijyen önlemlerinin belirlenmesinde yeterlilik durumu açısından düşündürücüdür.

COVID-19 pandemisi karantina süresi ve sonrasında eve eklenenler-sosyal yaşam ve hijyen önlemleri ile mekânsal düzenleme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır. Katılımcılar her ne kadar evlerinin sosyal yaşam ihtiyacına ve hijyen önlemlerine cevap verdiğini düşünse de mekânsal düzenleme beklentileri konusunda daha yüksek ortalamalarda yanıtlar vermişlerdir.

Hijyen önlemlerinin yetersizliği konusunda evin girişi, banyo/tuvalet ve mutfak alanları arasından evin girişi, diğerlerine oranla daha yüksek bir ortalamayla kararsızım düzeyine yakındır. Bununla birlikte, katılımcıların bu alanların tümünde karantina sonrası hijyen önlemleri amacıyla düzenleme yapma eğilimi dikkat çekmektedir. Bu da diğer bileşenlerde olduğu gibi geleceğe yönelik belirsizlik bir tedirginliğe dönüştüğünü ve her ihtimale karşı katılımcıların eyleme geçme zorunluluğu hissettiğini göstermektedir.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi yalnız yaşayan/ev halkıyla yaşayan katılımcılara bakıldığında, yalnız yaşamakla/ birlikte yaşamakla ilgili görüşlerinin, evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleriyle pozitif yönlü anlamlı ilişkisi vardır. Ev halkıyla ya da yalnız yaşamaktan bağımsız olarak kişisel olarak psiko-sosyal durum gereksinimlerinin karşılanması ev halkı ile ilişkileri de olumlu etkilemektedir. Ayrıca, ev halkıyla birlikte yaşayan katılımcıların, birlikte yaşamak görüşleri ile COVID-19 pandemisi karantina süresi evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların, COVID-19 karantina süresinde uzun süre ev halkı ile birlikte vakit geçirmeleri ilişkilerini kuvvetlendirmiştir. Ev halkıyla yaşayan katılımcılar, bu amaçla mekânsal düzenleme yapma ve devam etme eğilimindedirler.

Ev içi ilişkilerden farklı olarak, bilinen normal yaşantıda evin dışındakilerle temas ettiğimiz çeper karantina ile birlikte değişmiştir. Bunun, kişinin sosyal yaşamına etkilerini evin dışındakilerle kurduğu ilişkilerde görmek mümkündür. Ev halkı dışındakilerle kurulan ilişkilerde karantina öncesi misafir ağırlamak ön plandayken, COVID-19 pandemisi karantina süresiyle birlikte komşuluk ilişkileri değer kazanmıştır.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile, karantina nedeniyle evden/uzaktan çalışma arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışma düzenine geçen katılımcıların bu amaçla kullandıkları mekânlara bakıldığında salon (oturma) odası, yatak odası ve mutfak ağırlıklı tercih edilmiştir. Karantina süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile, bu amaçla mutfak kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Evden/uzaktan çalışma düzenine ev halkından geçen birinin bu amaçla kullandıkları mekânlara bakıldığında salon (oturma) odası, yatak odası ve çalışma odası ön plandadır. Karantina süresinde evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcının ev halkından birinin bu amaçla yatak odası kullanımı ile katılımcının COVID-19 süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcı veya ev halkından birinin bu amaçla kullandıkları odalara bakıldığında (mutfak ve yatak odası), mekânsal olarak mevcutta barındırdıkları donatıların, çalışma eylemleri için de uygunluk teşkil ettiği görülmektedir. Mutfakta özellikle yemek yeme eylemi için bulunan donatıların karantina süresinde çalışma donatısı olarak da işlevlendirilmiştir. Bu iki oda türünün çalışma amacıyla kullanılmasında işlev kadar mahremiyet konusu da tartışılmalıdır. Yatak odası, katılımcının ev halkından birine, evden/uzaktan çalışma amacıyla yalnız kalabileceği bir çalışma alanı tanımlamıştır.

Katılımcılar, COVID-19 pandemisi karantina sonrasında da evden/uzaktan çalışmaya ve bu amaçla evin düzeninde değişiklik yapmaya devam etme eğilimindedirler. Bu eğilimi, iş verimliliğini arttırdığı görüşüne kararsızım ortalamasında bir yanıt vermelerine rağmen göstermişlerdir. Pandeminin süreçlerinin belirsiz oluşu katılımcılarda, geleceğe dönük eyleme geçme zorunluluğunu doğurmuştur.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile, karantina nedeniyle evden/uzaktan eğitim arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Evden/uzaktan eğitime geçen katılımcının veya katılımcının ev halkından birinin bu amaçla kullandıkları mekânlara bakıldığında salon (oturma) odası, çalışma odası ve yatak odası seçenekleri ağırlıklı tercih edilmiştir. Karantina süresinde evden/uzaktan eğitime geçen katılımcıların evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri ile yatak odası, salon, mutfak ve balkon kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunması sonucu, bu tercih durumunu desteklemektedir.

COVID-19 pandemisi karantinası sebebiyle evde yeni bir fonksiyon olarak katılımcının hayatına giren evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumlarında ilk olarak salonun kullanıldığı, ikincil olarak yatak odasının tercih edildiği görülmüştür. Ortak kullanım olan salonun ilk tercihte yer almasının mekânsal ve fonksiyonel sebeplerle ilişkisinin bulunduğu söylenebilir. Salon mekânları genel anlamda evlerin en fazla metrekareye sahip odalarıdır. İçerik olarak oturma ve çalışma fonksiyonlarına hizmet edecek donatı bulundurma potansiyelleri vardır. Bununla birlikte ikincil olarak çıkan yatak odası, öncelikle bireylerin kişisel alanlarının evden/uzaktan çalışma ve eğitim için gerekli fonksiyonlara imkân sağlayabildiğini düşündürmektedir. Ayrıca yatak odasının evden çalışma/eğitime imkân vermesi için mekânsal düzenleme yapıldı mı? ya da yapıldıysa nasıl düzenlemeler yapıldı? sorularını gündeme getirmektedir. Anket katılım dağılımlarında çocuklu aile kategorisindeki yığılma bu sonucu etkilemiş olabilir. Çocuklu ailelerde çocukların kullanımı için bulunan çocuk odası, mevcut olarak oda içinde bulunan çalışma alanı göz önüne alındığında özellikle evden/uzaktan eğitim amacıyla tercih edilmiştir.

Katılımcılar, COVID-19 pandemisi karantina sonrasında da evden/uzaktan eğitime ve bu amaçla evin düzeninde değişiklik yapmaya devam etme eğilimindedirler. Bu eğilimi, eğitim verimliliğini artırdığı görüşüne katılmıyorum ile kararsızım arasında bir ortalamasında yanıt vermelerine rağmen göstermişlerdir. Pandeminin süreçlerinin belirsiz oluşu katılımcılarda, geleceğe dönük eyleme geçme zorunluluğunu doğurmuştur.

Projenin nicel araştırma safhasında yapılan anket çalışması evin fiziksel ve psiko-sosyal bileşenleri arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin COVID-19 süreçlerindeki değişimlerini okumamızı sağlamıştır. Bununla birlikte COVID-19 ile eve eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumun hem kendi içinde hem de evin diğer durumları arasındaki ilişkilerini ortaya koymuş ve tüm ilişkiler ev halkı türü açısından da tartışılmıştır. Bu tartışmalar aynı zamanda tüm bu ilişkilerin hangi zeminde ve koşullarda, nasıl ortaya çıktığı sorularını doğurmaktadır. Anket sonucu, evden/uzaktan çalışma ve eğitim için kullanılan mekânlar ve bu mekânların ev bileşenleri ile ilişkisine ulaşılmıştır. Ancak, evden/uzaktan çalışma ve eğitim için kullanılan mekânların hangi özellikleri nedeniyle tercih edildiği ve devam etmesi planlanan, mekânsal düzenlemelerin ne olacağı veya nasıl olacağı sorularını gündeme getirmiştir. Bununla birlikte hijyen önlemleri ve sosyal yaşam ihtiyaçları için yapıldığı belirtilen mekânsal düzenlemelerin neler olduğu sorusu ortaya çıkmıştır. Tüm bu soruların cevaplarını aramak için projenin sonraki adımı nitel araştırma yöntemleri ile devam etmiştir. Sonraki başlık altında bu soruların cevaplarının arandığı projenin nitel araştırma süreci, içeriği, kapsamı ve sonuçları tartışılmaktadır.

4. COVID-19 PANDEMİSİNDE EV: NİTEL ARAŞTIRMA SÜRECİ

Projenin nitel araştırma sürecinde, nicel araştırma adımı ortaya konan ilişkileri detaylandırmak amaçlanmıştır. Nicel araştırma adımı, COVID-19 ile konut mekânında yaşanan değişimler ve bu değişimler arası ilişkiler tespit edilmiştir. Nitel araştırma adımı, COVID-19 ile evin fiziksel ve psiko-sosyal durumundaki değişimler, karantina süreçleri ile konuta eklenen evden/uzaktan çalışma ve eğitim, sosyal yaşam ihtiyacı ve hijyen önlemleri nedeni ile ortaya çıkan gereksinimler, mekânsal anlamda daha kapsamlı ve ayrıntılı ele alınmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı bu adımda, ev mekânının hangi özelliklerinden dolayı hangi tercih ve gereksinimlerin ortaya çıktığı, yapılan veya yapılması istenen mekânsal düzenlemelerin neler olduğu veya nasıl olacağı sorularının cevapları aranmıştır.

Projenin araştırma tasarımı bağlamında nitel bölüm, nicel bölümde ulaşılan sonuçların daha kapsamlı araştırılmasına yönelik ilerleyen bir süreç olmuştur. Örneklem grubunun tanımlanmasında ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırmanın sonuçlarından referanslar alınmıştır. Bu doğrultuda raporun, “4.1.Nitel Araştırma: Görüşmenin Kurgusu, İçeriği ve Kapsamı” ve “4.1.1. Görüşmenin Pilot Çalışması ve Bulguları” adlı bölümlerinde yarı-yapılandırılmış görüşmenin kurgusu, içeriği ve kapsamı ile birlikte pilot çalışmanın süreci ve çıktıları paylaşılmıştır. “4.2. COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Kurgusu, İçeriği, Kapsamı ve Bulguları” adlı bölüm ve ilişkili alt bölümlerinde uygulanan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinin kapsamı, içeriği ile birlikte bulguları tartışılmıştır. Niteliksel araştırma adımının sonuçlarına “4.3. COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Sonuçları” bölümünde yer verilmiştir.

4.1. Nitel Araştırma: Görüşmelerin Kurgusu, İçeriği ve Kapsamı

Araştırma tasarımı kapsamında ilk olarak örneklem grubunu oluşturan İstanbul’da yaşayan kitlenin COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olmak üzere üç farklı zaman diliminde evlerinde yaşadıkları değişime yönelik veriler elde edilmiştir. Bu bölümde, araştırma tasarımının ikinci adımı olan niteliksel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası ile birlikte evlerinden meydana gelen değişimler daha derinlemesine incelenecektir.

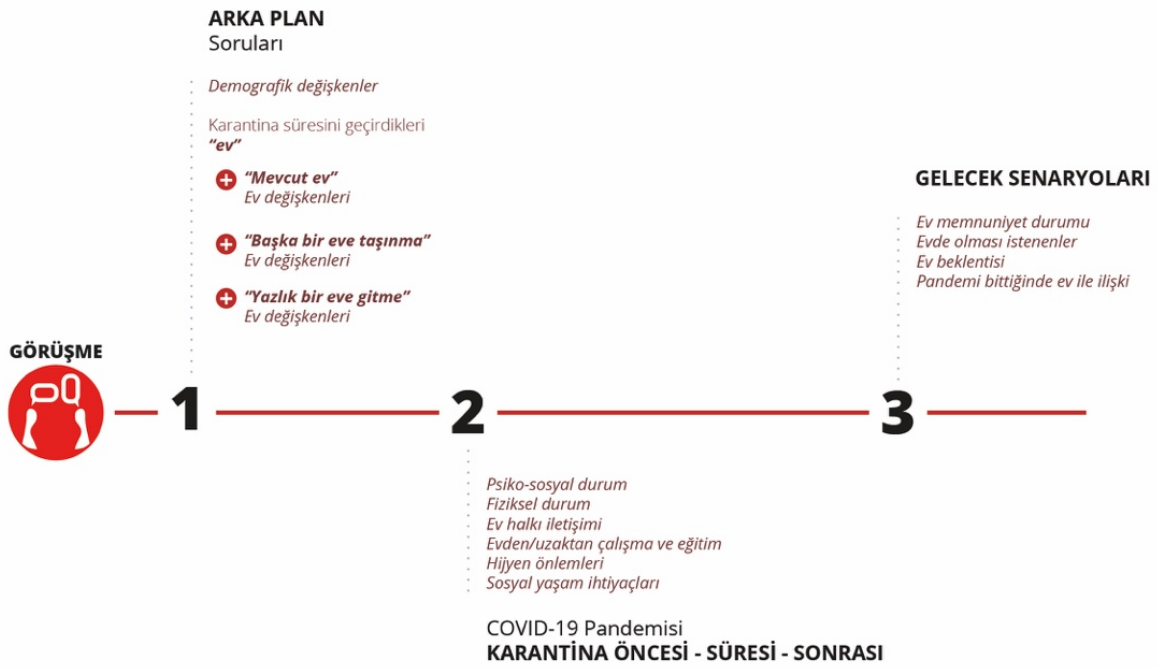
Ev mekânlarından yaşanan değişimi ayrıntılı incelemek için yapılan derinlemesine görüşmelerde örneklem grubuna açık uçlu sorular sorulmuştur. Çünkü açık uçlu sorular, “görüşülen kişinin cevaplarını kendi sözcükleri, terimleri ile verebilmesine olanak sağlamaktadır” (Kümbetoğlu, 2005). Bu anlamda bireylere anket yöntemiyle sorulan kapalı uçlu soruların aksine, görüşmede katılımcılara daha esnek cevaplar verebilmesini sağlayan

açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Derinlemesine görüşme yöntemi “daha derinlemesine sorular sorabilmek için esneklik, araştırmacının bizzat veri toplama sürecine dahil olması nedeniyle yüksek yanıt oranı, görüşmecilerin sözel olmayan yüz ifadesi, vücut hareketleri gibi hareketlerini gözlemlene, görüşmecilerin anlık tepkilerini kaydedebilme, veri kaynağının teyit edilmesi ve araştırmacının yapıldığı ortamın sakinliğinin kontrolü, yanıt oranlarının neredeyse tam olarak alınması ve görüşme süresince araştırmacının ayrıntılı açıklamalar yoluyla derinlemesine bilgi elde edinebilmesi” düşüncesinden hareketle tercih edilmiştir (Bailey, 1982, aktaran, Yıldırım ve Şimşek, 2005, ss.110-111).

Derinlemesine görüşmeler yapılmadan önce, örneklem grubuna sorulacak sorular önceden hazırlanmıştır. Ancak bu soruların sorulup sorulmayacağına ya da hangi sıra ile sorulacağına katılımcının vereceği cevaba göre şekillendirilmesi planlanmıştır. Bu açıdan görüşmeler yarı-yapılandırılmış olarak nitelendirilebilir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde sorular standartlaştırılmıştır, ancak standartlaştırılan bu sorular katılımcıya göre değişebilir ve kurgulanabilir niteliktedir. Bu açıdan bakıldığında yalnız yaşayan bir katılımcı ile ev halkına sahip katılımcıya farklı sorular sorulması öngörülmüştür. Yine aynı şekilde uzaktan eğitime/çalışmaya geçen bir birey ile geçmeyen bireye sorulacak sorular farklılaşmaktadır. Bu amaçla katılımcısı ile şekillenen farklı olasılıklara açık yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak uygulanmıştır.

Görüşme soruları hazırlanırken, öncelikle anket sorularında olduğu gibi arka plan değişkenleri soruları yöneltilmiştir. Bu tekrarın sebebi, örneklem grubunda yer alan bireylerin anketi isimsiz olarak doldurmalarından dolayı bu bilgilerine ulaşılamıyor olmasıdır. Bu aşamadan sonra bireylerin, COVID-19 pandemisini geçirdikleri evi referans alarak sorulara yanıt vermesi istenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak karantina sürecini geçirdikleri evin değişkenlerine ait sorular hazırlanmıştır. Daha sonra ise anket sorularında olduğu gibi Mart 2020 öncesi COVID-19 pandemisi karantina öncesi, Mart 2020 ile Haziran 2020 arası COVID-19 pandemisi karantina süresi ve Haziran 2020'den sonrası ise COVID-19 pandemisi karantina sonrası olarak değerlendirilmiş, görüşme soruları bu üç farklı zaman dilimine göre kendi içinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, verilerin kodlanması ve analiz edilmesi aşamasında daha sistematik bir süreç izlemek ve süreçleri kendi içerisinde kıyaslayabilmek amacıyla tercih edilmiştir. Katılımcılardan ev ile ilgili soruları bu sınıflama doğrultusunda üç zaman dilimini gözetererek yanıtlamaları beklenmiştir. Zaman faktörü, nicel bölümden farklı olarak aynı sorunun cevapları içerisinde aranacaktır. Bu bağlamda sorular evin fiziksel ve psiko-sosyal durumu, ev halkı ile ilişkiler, evden/uzaktan çalışma ve eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları, hijyen önlemleri ve gelecek senaryoları başlıkları altında toplanmıştır. Böylelikle ilk olarak, karantina öncesi, süresi ve sonrasında birlikte ele alındığı evin mahremiyet, güvenlik, aidiyet gibi psiko-sosyal verilerinin

ortaya çıkarılmasına yönelik sorular hazırlanmıştır. Daha sonra ise görüşme, COVID-19 pandemisinin farklı zaman dilimlerinin göz önünde bulundurulduğu, konutun; mutfak, balkon/teras gibi mekânlarının kullanımı ile çalışma, eğitim görme gibi çeşitli eylemlere yönelik mekân kullanımları ile ilgili sorular içermiştir. Sonuçta her sorunun kendi içinde, karantina süresini ve sonrasında kapsayan dönemler için cevaplanabilmesi sağlanmıştır. Görüşme, karantina sonrası gelecek senaryolarını kapsayan soru tipleri ile son bulmuştur. Gelecek senaryoları, kullanıcılarının evinden memnuniyet durumu ve buna bağlı evinde olmasını istedikleri, ev beklentileri ve pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra ev ile ilişkilerine yönelik görüşlerini içermektedir (Şekil 60).

Şekil 60. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu tasarımı sorgu grupları.

Örneklem grubu belirlenirken herhangi bir olasılıksal yöntem izlenmemiştir. Ancak buna dayanarak örneklem grubunun, niceliksel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi, tesadüfi bir şekilde oluşturulduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü örneklem grubu çalışmanın teorik alt yapısını destekleyecek bir biçimde oluşturulmuştur. Bu anlamda amaçsal örneklem biçiminin seçildiği söylenebilir. Amaçsal örnekleme "belirli bir kriter veya özelliğe sahip olarak seçilen birey ve gruplardan" oluşan bir örneklem grubudur (Black, 2002, s.61, aktaran, Kümbetoğlu, 2008, s.99). Bu kapsamda anket çalışmasına katılmış ve anket bölümünün son aşamasında gönüllü olarak niteliksel görüşme formunu doldurarak iletişim bilgilerini paylaşan kırk iki kişi örneklem grubunu oluşturmaktadır. Bu kişiler ile iletişime geçilip derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, COVID-19 pandemisi nedeniyle uzaktan, çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde İstanbul Kültür Üniversitesi'nin "iş birliği ve

öğrenme platformu” olarak tanımladığı CATs platformu kullanılmıştır (Ek H). Çevrimiçi görüşmelerin sağladığı avantajlardan yararlanarak görüşmeler, örneklem grubundan gerekli izinleri almak şartı ile kayıt altına alınmıştır. Bu sayede görüşmeler daha sonra tekrar dinlenerek ve izlenerek veri analizine imkân veren yazılı metin haline getirilmiştir.

Metin haline getirilen bu görüşmelerde, veriler çeşitli kodlamalara göre anlamlı parçalara ayrılmıştır. Bu kodlamalar yapılırken herhangi bir kodlama programı kullanılmamış olup, tüm kodlamalar Microsoft Office Word programının anahtar kelime taramasına izin veren sistemi yardımıyla araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Kodlamaların sistematik bir şekilde gerçekleştirilmesi adına, kodlar görüşme soruları hazırlanırken oluşturulan sınıflandırmalara göre oluşturulmuştur. Bu anlamda demografik veriler; “DD”, evin değişen özellikleri; “ED”, COVID-19 pandemisi öncesi; “CÖ”, pandemi süreci; “CSÜ”, pandemi sonrası ise “CSO” olarak kodlanmıştır. Evin psiko-sosyal durumu; “PSD”, evin fiziksel durumu; “FD”, hijyen önlemleri; “H”, sosyal yaşam ihtiyacı; SOS, evden/uzaktan çalışma; “EÇ”, evden/uzaktan eğitim; “EE”, gelecek senaryoları; “SE” üst kodları ile adlandırılmıştır. Diğer tüm kodlar da bu kodların uzantısı olarak tasarlanmıştır (Ek I). Görüşme metinleri bu kodlara göre anlamlı bölümlere ayrıldıktan sonra, kullanılan kodların tekrarı, niteliksel olan bu verilen niceliksel veri setlerine dönüşmesini de sağlamış, böylece veriler daha sistematik olarak analiz edilmiştir. Bu noktada Microsoft Office Word programının makro aracı kullanılarak, kodlu dosya tablolara ve Excel dosyasına çevrilerek, üzerinde fonksiyonlar ve sayısal değerler tanımlanabilir hale getirilmiştir. Aynı zamanda, bu tablo sistemi kodları karşılaştırmaya, birliktelikleri ve farklılıkları okumaya imkân tanımıştır. Böylelikle anlamlı veri setleri tanımlı ve okunabilir bir hale gelmiştir.

4.1.1. Görüşmelerin Pilot Çalışması ve Bulguları

Çalışmanın niteliksel araştırma aşamasında yapılacak olan derinlemesine görüşmelerden önce, pilot anket çalışmasına katılan ve çalışmanın ikinci aşaması olan derinlemesine görüşmelere gönüllü olarak katılmayı isteyen beş kişi ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Bu anlamda yarı-yapılandırılmış görüşmeler, Catsmeeting üzerinden 06.11.2020-13.11.2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir (Ek J).

Pilot görüşmeler aracılığıyla hem araştırmacılar hem de katılımcılar için yeni bir sistem olan online görüşme yöntemi denenmiştir. Diğer yandan, online görüşmede geri planda kalacağı düşünülen araştırmacı gözlem safhası için olası senaryolar üretilmiştir. Bunun için görüşme esnasında katılımcıların kameraları aracılığıyla evini fotoğraflamaları ya da göstermesi beklenmiştir. Ayrıca görüşmelerin çevrimiçi de olsa doğal bir akışın içinde sohbet ortamı yaratılarak yapılmasının test edilmesi amaçlanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki soruların, katılımcılar tarafından anlaşılabilirliği, gerekli veri setini oluşturma durumu saptanmaya

çalışılmıştır. Veri setlerinin oluşum sürecinde, görüşmeleri metin haline getirilmesi, bu metinlerin kodlanma sistematığı ve kodlama için kullanılacak program ara yüzleri denenmiştir. Görüşmeler metne dökülürken, video kaydını yazılı metne çeviren yazılımlardan yardım alınmıştır, ancak arada internet bağlantılarının kopması, ses kesintilerinin olması nedenleri ile yazılım aracılığıyla metinleştirilmesi sekteye uğramıştır. Bu problemin önüne geçmek için yazılımın yaptığı metinleştirme manuel olarak da kontrol edilmiştir. Kayıt altına alınan görüşmeler metinleştirilmiş, devamında açıklama kısmına kodlamaları girilmiş, sonrasında makrolar kullanılarak veri seti oluşturulmuştur. Makroların World tablolarına dönüşmesi ve Excel'e aktarılabilir oluşu; araştırma sürecinde planlandığı gibi anlamlı veri setlerine ulaşmayı ve bunları karşılaştırmayı sağlamıştır. Böylelikle görüşmelerin anlamlı veri setine dönüşüm sürecinin sağlıklı ilerlediği denenmiştir (Ek K).

Katılımcılardan alınan geri dönüşler doğrultusunda bir sonraki bölümde detayları aktarıldığı şekilde görüşme formu revize edilerek uygulanmıştır.

4.2. COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Kurgusu, İçeriği, Kapsamı ve Bulguları

Araştırma kapsamında katılımcılara uygulanacak yarı-yapılandırılmış görüşme formu, pilot çalışmada elde edilen çıkarımlar doğrultusunda revize edilmiştir. Pilot çalışmada olduğu gibi esas görüşme formu da arka plan değişkenleri ile başlamıştır. Arka plan değişkenlerinin ilk bölümü olan demografik değişkenlerden sonra katılımcılara, karantina sonrasında taşınma veya yazlığa gidip gitmeme durumları sorulmuştur. Çünkü, pilot görüşmelerde katılımcıların karantina sonrası taşınma veya yazlık diye tanımladıkları ikinci bir konuta giderek karantina sonrasını orada geçirdikleri saptanmıştır. Taşınan katılımcılara, taşınma süreci ve taşınılan eve ilişkin soruları da içeren yarı-yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yazlığa giderek normal zamanda kaldığından daha uzun süre kalan ya da karantina olasılığı nedeniyle yazlığa gittiğini belirten katılımcılara, yazlıktaki eve ve sürece ilişkin soruları içeren form uygulanmıştır. Temelde aynı olan yarı-yapılandırılmış görüşme formunun bu koşullar özelinde iki farklı olasılığı barındıran halleri hazırlanmıştır.

Online platformlar üzerinden yapılacak görüşmelerde, araştırmanın gözlem safhası geri planda kalacağı için katılımcıların evini göstermesi veya fotoğraflamasına yönelik sorular planlanmıştır. Ancak pilot görüşmelerde, katılımcılardan evlerinden fotoğraf çekmesini ya da evlerini göstermelerini istemek sohbetin doğal akışını sekteye uğratmıştır. Ayrıca, katılımcıların görüşmeleri evlerinden yapamadıkları durumlar olmuştur. Örneğin görüşmeyi yaparken kızıyla ilgilenin diye katılımcı görüşmeyi annesinin evinde gerçekleştirmiştir. Diğer yandan, fotoğraflama ya da gösterme aşaması katılımcıyı evinin müsait olma durumu

konusunda endişelendirmiş ve bu da sohbet ortamının doğal akışını bozmuştur. Bu nedenlerle fotoğraflama kısmı görüşme sürecinden çıkarılmıştır. Niteliksel görüşmelerin olumlu yönlerinden biri olan araştırmanın gözlem boyutu çevrimiçi platformlar nedeniyle kısıtlı kalmıştır. Bu durumu aşmak için görüşme formuna, detaylı anlatım soruları eklenmiştir. Ev bileşenleri bölümdeki sorulara geçmeden önce katılımcılara genel olarak “karantina öncesi, süresi ve sonrası” olacak şekilde deneyimlerini aktarmaları sorulmuştur. İlâveten katılımcılara, ev bileşenlerine göre ayrılan her soru grubundan önce, o grup için detaylı anlatım sorusu yöneltilmiştir.

Pilot çalışmada, yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki soruların anlaşılabilirliği ile ilgili genel bir problemle karşılaşılacakla birlikte, ev ifade ilişkisine yönelik soru anlaşılammıştır. “Ev sizin için ne ifade eder?” sorusu, “Ev sizin için nedir?” şeklinde revize edilmiştir.

Görüşme formunun diğer soru grupları pilot çalışmada olduğu gibi evin psiko-sosyal ve fiziksel durumuna, COVID-19 ile eve eklenen evden/uzaktan çalışma ve eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemlerine ve ev halkı ilişkilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Katılımcılardan her soruyu, COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olacak şekilde üç farklı zaman dilimini düşünerek, üç farklı zaman dilimine göre cevaplamaları istenmiştir. Böylelikle yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki her soru, değişen zaman dilimindeki farklılıkları kendi içinde tespit edecek şekildedir. Aynı sorunun farklı zaman dilimleri için verilen cevapları farklı olduğundan kod listesi de bu farklılığı içerecek şekilde hazırlanmıştır (Ek I).

Yarı-yapılandırılmış görüşme formunun en sonunda, gelecek senaryoları olarak adlandırılan karantina süreçlerinde edindikleri deneyime bağlı olarak konut talep ve beklentilerindeki değişimlere yönelik sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunda, pilot görüşmede gelecekteki ev beklentilerine ilişkin soru anlaşılammadığı için revize edilmiştir. Ayrıca, pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra evlerimizle ilişkimiz ve iletişimimiz hakkında görüşlerini paylaşabilecekleri soru da eklenmiştir.

Araştırmanın kavramsal çerçevesi bağlamında yukarıda ayrıntılı aktarılan ekleme ve değişikliklerden sonra yarı-yapılandırılmış görüşme formunun içeriği Şekil 61’deki gibi olmuştur (Ek L).

ARKA PLAN

- Kaç yaşındasınız?
- En son hangi okulu bitirdiniz?
- Mesleğiniz?
- Evinizde sizinle birlikte kimler yaşamaktadır?
- Karantina öncesi, süresi ve sonrasında aynı evde mi geçirdiniz?

HAYIR diyenler için aşağıdaki sorulara geçilecektir.
• Nerede geçirdiniz?
• Ne zaman taşındınız/yazlığa gittiniz?

TAŞINANLAR

- Taşınma nedeniniz nedir?
- Yeni ev arayıyorsanız, ev seçim kriterleriniz nelerdir?
- Karantina süresindeki deneyimleriniz yeni ev seçiminde etkili oldu mu? Olduysa ne gibi etkileri oldu? Ev seçim kriterlerinizi nasıl etkiledi?
- Yeni evinizi anlattır mısınız? Hangi özellikleri var. (girişten itibaren oda sayısı, açık/kapalı mekânlr, banyo sayısı ve tipi, oda isimleri, oda özellikleri vb)
- Yeni evinizde COVID19 pandemisi ile ilgili ne gibi mekânsal düzenlemeler yaptınız?

YAZLIK EVE GİDENLER

- Ne zamandan beri yazlık evinizdesiniz?
- Ne kadar süre geçirdiniz? Halen kullanıyor musunuz?
- Yazlık evinizi bu kadar yoğun kullanır mıydınız?
- Yazlık evinizi kullanma şeklinizde karantina süresinin bir etkisi oldu mu? Olduysa ne gibi etkileri oldu?

MEVCUT EVDE KALANLAR

EVET diyenler için sorulara devam edilecektir.
BUNDA SONRAKİ SORULARI KARANTINAYI GEÇİRDİĞİNİZ EVİNİZİ DÜŞÜNEREK CEVAPLAYINIZ.

- Eviniz hangi semtte yer alıyor? (hatta site mahalle adı)
- Evinizin tipi nedir?
- Evinizin mülkiyet durumu nedir?
- Eviniz kaç metrekare?
- Evinizi anlattır mısınız? Hangi özellikleri var? (girişten itibaren oda sayısı, açık/kapalı mekânlr, banyo sayısı ve tipi, oda isimleri, oda özellikleri vb).

COVID-19 Pandemisi KARANTİNA ÖNCESİ - SÜRESİ - SONRASI

Psiko-sosyal durum

- Eviniz sizin için nedir?
- Bu düşünceleriniz karantina süresinde (mart-haziran ayı arası) değişti mi? Değiştirse birkaç cümle ile yanıtlayınız.
- Karantina öncesi ev ve mahremiyet ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizin için evinizin en mahrem alanı neresiydi?
- Karantina süresinde evinizin mahremiyeti ile ilgili düşünceleriniz değişti mi? Birkaç cümle ile nedeni/nedenlerini anlatınız?
- Sizin için evinizin en mahrem alanı değişti mi? Değiştirse neresi oldu?
- Online/çevrimiçi/uzaktan platformları kullanarak evinizde görünür olmak, evinize ilişkin mahremiyet anlayışınızı değiştirdi mi? Değiştirdiyse yeni düşünceleriniz nelerdir? Online görüşmelerde evinizin görünmesi/görünmemesi için birşeyler yaptınız mı ya da mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?
- Karantina öncesi misafir ağırlar mıydınız? Ağırlıyorsanız evinizin nerelerinde ağırlardınız?
- Karantina süresinde bu durum değişti mi ve nasıl (misafir ağırlama biçimi) değişti? Bunun için yeni bir mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?
- Karantina öncesi evinizde komşularınızla iletişim kurar mıydınız? Birbirinize gelip gider miydiniz mesela?
- Karantina süresinde komşularınızla iletişim şekliniz değişti mi? Değiştirse nasıl? Bunun için bir mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?
- Karantina öncesi evinizde çevrenizdeki kişilerle (arkadaş, akraba) iletişiminizi hangi araçlarla sağlıyordunuz? (telefonla görüşme, yüz yüze görüşme, görüntülü görüşme, yazışma)
- Karantina süresinde bu araçlar değişti mi? Değiştirse hangi araçları kullandınız ve hangi amaçla? *EVET diyenler için:* Hep aynı yerde, köşede mi görüşmelerinizi yaptınız?
- Çevrimiçi platformları kullanırken evinizin nerelerini kullandınız? Bu mekânlr ihtiyacınızı karşıladı mı? Bunun için bir mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?

Fiziksel durum

- Karantina öncesi, süresi ve sonrasında düşünürseniz ev yaşamınızda neler değişti?
- Evinizin bulunduğu çevreden memnun musunuz? Ne gibi özelliklerinden dolayı memnunsunuz ya da değilsiniz? Karantina ile bu düşünceniz değişti?
- Karantina süresinde evinizde sıklıkla hangi mekân/mekânları hangi amaçla kullandınız?
- Karantina süresinde sıklıkla kullandığınız bu mekân/mekânları kullandınız ve hangi amaçlarla kullandınız?
- Karantina süresinde evinizde mekânsal anlamda sıklıkla değişiklik yapar mıydınız? (alternatif soru: mobilyaların yerini değiştirmek aksesuarları değiştirmek)
- Neden bu değişikliklere ihtiyaç duyuyordunuz?
- Karantina süresinde evinizde mekânsal anlamda bir değişiklik yaptınız mı? Ne gibi değişiklik yaptınız ve hangi amaçla yaptınız?
- Örneğin çalışma, eğitim, hijyen ile ilgili ihtiyaçlarınız belirli mi? Belirdiyse neler ve neden yaptınız? Değişiklikler yaptınız mı?
- Karantina süresinde evinizde ihtiyaç duyduğunuz veya gereksiz olduğunu düşündüğünüz bir mekân/alan/ev eşyası oldu mu? Olduysa neden olduğunu belirtiniz. Nasıl bir çözüm geliştirdiniz?
- Karantina süresinde mutfağınızı hangi sıklıkla kullandınız? Mutfağınızın özellikleri (tip, cihaz, mobilya vb) nelerdir?
- Karantina süresinde mutfağınızı kullanım sıklığınız ve gerçekleştirdiğiniz eylemler değişti mi? Değiştirse nasıl bir değişiklik olduğunu açıkla mısınız? Bu değişiklikler için mekânsal bir düzenleme geliştirdiniz mi?

Ev halkı iletişimi

- Karantina süresinde, ev halkı ile paylaşımlarınızı/iletişiminizi arttı mı? Bu paylaşımlar hangi alan/mekânda gerçekleşti? bunun için mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?
- YALNIZ YAŞAYANLARA SORULACAK**
- Karantina süresi yalnız yaşamla ilgili düşünceleriniz değişti mi? Değiştirse nelerdir? Bunun için mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?

Eviden/uzaktan çalışma ve eğitim

- Karantina süresinde evden/uzaktan çalışma sistemine geçtiniz mi? Geçtiyseniz hangi mekânları/alanları kullandınız? Bu mekânda/alanda nasıl çözümler/düzenlemeler geliştirdiniz?
- Karantina süresinde evden/uzaktan çalışma sistemine ev halkından geçen oldu mu? Kimler geçti? Geçildiyse hangi mekânları/alanları kullandınız? Bu mekânda/alanda nasıl çözümler/düzenlemeler geliştirdiniz?
- Karantina süresinde evden/uzaktan eğitime ev halkından geçtiniz mi? Geçtiyseniz hangi mekânları/alanları kullandınız? Bu mekânda/alanda nasıl çözümler/düzenlemeler geliştirdiniz?
- Karantina süresinde evden/uzaktan eğitime ev halkından geçen oldu mu? Kimler geçti? Geçildiyse hangi mekânları/alanları kullandınız? Bu mekânda/alanda nasıl çözümler/düzenlemeler geliştirdiniz?

Hijyen önlemleri

- Karantina süresinde evinizin hijyen bakımından yeterli olduğunu düşünüyor muydunuz?
- Karantina süresinde evinizin hijyen önlemleri açısından (kirli-temiz ayrımı, iç-dış ayrımı vb hk) yeni bir davranış geliştirdiniz mi? bu amaçla yeni bir mekânsal düzenleme geliştirdiniz mi?

Sosyal yaşam ihtiyaçları

- Karantina öncesi, hobileriniz, ilgi alanı (spor, sanat vb), kişisel gelişiminiz veya farklı üretimler için evinizde bir mekân/alan bulunuyor muydu? Varsa bu alanın özellikleri nedir?
- Karantina süresinde hobileriniz, ilgi alanı (spor, sanat vb), kişisel gelişiminiz veya farklı üretimler için evinizde bir mekân/alan değişti mi? Değiştirse neden değişti ve yeni mekân neresi oldu?
- HAYIR DİYENLERE;**
- Karantina süresinde hobileriniz, kişisel gelişiminiz veya farklı üretimler için evinizde bir mekânsal bir çözüm/düzenleme geliştirdiniz mi?
- Online sosyal etkinliklere (tiyatro, müze, konser gibi) katıldınız mı? Evde bu deneyimi yaşamak nasıldı?

GELECEK SENARYOLARI

- Bu süreçteki deneyimlerinizin sonucunda evinizden memnun kaldınız mı? Memnun olduğunuz ve memnun olmadığınız özelliklerinden bahsedebilir misiniz?
- Bu süreçteki deneyimlerinizden yola çıkarak herhangi bir karantina durumu karşısında evinizde olmasını istediğiniz en önemli özellikler nelerdir?
- Pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra evlerimizle ilişkimize nasıl olacak?
- Gelecekte yaşayacağınız evin hangi temel özelliklere sahip olmasını istersiniz? /nasıl bir ev olmasını istersiniz?

Şekil 61. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu soru grupları

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler, 15.11.2020-27.11.2020 tarih aralığında, daha önce de belirtildiği gibi ankete katılmış ve gönüllü olarak görüşme formunu doldurarak araştırmaya destek vermeyi kabul edenlerle gerçekleşmiştir. Görüşme formunu ankete katılan 40 kişi doldurmuştur, öncelikle bu kırk kişi ile iletişime geçilerek görüşme için uygun gün ve saat belirlenmek istemiştir. Görüşme formunu dolduran 1 kişinin iletişim bilgileri yanlış olduğu için ulaşılamamış, 2 kişi dönüş yapmamış, 4 kişi katılmaktan vazgeçtiklerini belirtmiş, 1 kişi online görüşme yöntemini aşına olmadığı söyleyerek vazgeçmiş, 6 kişide görüşmelerin yapılması planlanan tarihte yoğun oldukları için katılamamış, sonuçta 26 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmelerin yapılacağı tarih aralığı ilk etapta katılımcıların uygunluk durumuna göre planlanmıştır, ancak vaka sayısının artmasına paralel olarak yeni karantina tedbirleri alınmıştır. Yeni karantina tedbirleri ile birlikte, Sağlık Bakanlığı tarafından yeni normalleşme olarak tanımlanan ve araştırmada karantina sonrası (Haziran 2020 sonrası) olarak ifade edilen süreç farklı bir zaman dilimine evrilmiştir. Görüşmeler esnasında bu yeni tedbirler ile birlikte katılımcıların zaman dilimleri konusunda karışıklık yaşadığı, vaka sayısı artışı ve yeni tedbirlere bağlı olarak görüşlerinde farklılaşma olabileceği nedeniyle görüşmeler, formu dolduran herkese katılımı sağlanmadan tamamlanmak zorunda kalmıştır.

Kayıt altına alınan görüşmeler pilot çalışma sürecinde denendiği şekilde öncelikle metinleştirilmiştir. Görüşme metinleri Microsoft Word yazılımı üzerinden kodlanmıştır (Ek M). Sonrasında kodlar, Microsoft Word yazılımındaki makro sistemi ile Excel tablolarına aktarılmıştır (Ek M). Makroların Excel'e aktarılabilirliği; araştırma sürecinde planlandığı gibi anlamlı veri setlerine ulaşmayı ve bunları karşılaştırmayı sağlamıştır. Araştırma verilerini karşılaştırarak, ortaklıkları ve farklılıkları okuyabilmek adına görüşmelerin kod tabloları kendi içinde gruplandırılmıştır. Bu gruplamada üst kod sistemi dikkate alınmıştır. Diğer bir deyişle, demografik değişkenler, ev değişkenleri, evin fiziksel durumu, evin psiko-sosyal durumu, evden/uzaktan çalışma, evden/uzaktan eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları, hijyen önlemleri ve gelecek senaryoları kodları kendi içinde COVID-19 karantina öncesi, süresi ve sonrası olacak şekilde bir araya getirilmiştir (Ek N). Excel'e fonksiyon atanarak bu üst kodların ve onların alt kodlarının görüşmelerde geçme sıklığı sayısal verilere dönüştürülmüş, bulguların ortaya konduğu diğer başlıklarda bu sayısal bilgiler, yoğunluk grafiği olarak yer almıştır (Ek O). Verilerin bu şekilde işlenmesi sonucu, ilişkileri, farklılıkları, birliktelikleri okumayı ve anlamlı nedensellikleri sorgulamayı sağlayan bulgulara ulaşılmıştır.

Nitel araştırma adımında ulaşılan bulgular, sonraki başlıklarda, yukarıda ayrıntılı açıklanan soru grupları referans alınarak dört ana başlık altında incelenmiştir. İlk başlıkta, yarı-yapılandırılmış görüşmelerin arka plan bulguları, demografik değişkenler ve eve ilişkin değişkenler olmak üzere iki farklı yönden ele alınmıştır. Diğer üç başlıkta, COVID-19

zamanlarında ev üst söylemi altında, evin fiziksel durumu, psiko-sosyal durumu ve COVID-19 ile eve eklenen - evden/uzaktan çalışma ve eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri durumlarla ilgili bulgular tartışılmıştır. Dördüncü ve son başlıkta, COVID-19 sürecindeki deneyimlerinden yola çıkarak cevapladıkları gelecek senaryolarının bulguları ele alınmıştır (Ek M, Ek N ve Ek O).

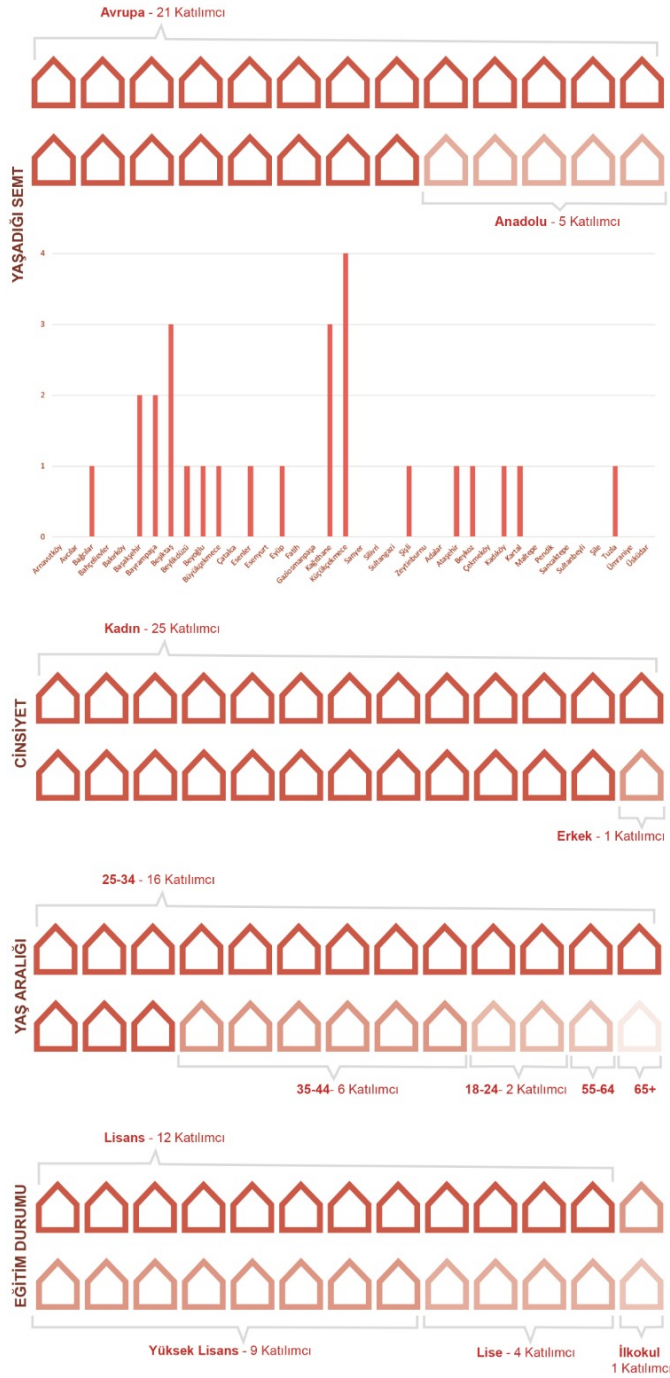
4.2.1. COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Arka Plan Değişkenlerinin Bulguları

Katılımcıların arka plan değişkenleri soru grupları ile paralel olarak demografik değişkenler, ev değişkenleri ve evden/uzaktan çalışma ve eğitime geçme incelenmiştir (Ek N.1, Ek.N.2 ve Ek O.1.)

İlk olarak demografik değişkenlerde katılımcıların yaşadığı semt, cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumu ve meslekleri ele alınmıştır. 26 katılımcıdan 5'i Anadolu, 21'i Avrupa yakasında yaşamaktadır. İlçe dağılımlarında Anadolu yakasından Ataşehir, Beykoz, Kadıköy, Kartal, Tuzla olmak üzere 5; Avrupa yakasından ise Bağcılar, Başakşehir, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beylikdüzü, Beyoğlu, Büyükçekmece, Esenler, Eyüp, Kağıthane, Küçükçekmece, Şişli olmak üzere 12 ilçeden katılım gerçekleşmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme katılımcılarının yoğunlukla Anadolu yakasında Kadıköy, Avrupa yakasında Küçükçekmece'de yoğunlaşmış olması anket verileriyle de tutarlılık göstermektedir (Şekil 62).

Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında 26 kişiden, 25'inin kadın, 1'inin erkek olduğu gözlenmektedir. Kadın katılımcı sayısının daha yüksek olması anket verileriyle de uyumlu olmakla beraber kadınların, toplumsal kabul gereği evle özdeşleştirilmesinden ve karantina süresinde evi kendine daha çok dert edinmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yaş gruplarında "25-34 yaş arası" 16 katılımcıyla en yoğun grupken "35-44 yaş arası" 6, "18-24 yaş arası" 2, "45-54 yaş arası" 2, "55-64 yaş arası" 1, "65 yaş ve üstü" 1 katılımcı olmak üzere araştırmada tanımlanan bütün yaş gruplarından katılım sağlanmıştır. Böylece yaş aralığı dağılımı da anketle benzer niteliktedir. Bu yaş dağılımına paralel olarak katılımcıların çoğunun "lisans" ya da "yüksek lisans" mezunu olduğu görülmüştür. 26 katılımcıdan; 12'sinin "lisans", 9'unun "yüksek lisans", 4'ünün "lise", 1'nin "ilkokul" mezunu olduğu saptanmıştır. Katılımcıların meslek dağılımları içinde ev hanımı, bankacı, editör, klinik psikolog, finansal danışman, program koordinatörü, dış polikliniği çalışanı, öğrenciler, insan kaynakları eğitim ve gelişim uzmanı, tır şoförü, hemşire, psikolojik danışman, ekonometrist ve organizasyon şirketi sahibi gibi çok çeşitli meslek grupları bulunmaktadır. Bu çeşitliliğin yanında katılımcıların çoğunluğu, mimar-iç mimar ya da mimarlık eğitimi alan öğrenciler oluşturmuştur. Bunun sebebi, katılımcıların görüşmeler sırasında belirttiği üzere kendilerinin de COVID-19 sürecinde

konut mekânlarında yaşanan değişimler üzerine düşünmüş olmaları, COVID-19 pandemisinin mesleklerine olacak etkilerini merak etmeleridir. Hatta TD. kodlu katılımcı kendisinin de yüksek lisans tez sürecinde olduğunu, tezinde COVID-19 pandemisi ve konut mekânı üzerine çalıştığı belirtmiş, bu konuda destek istemiştir. Katılımcıların demografik değişkenleri Şekil 3'teki gibi olmaktadır.

Şekil 62. Katılımcıların demografik değişkenleri (Tablo Ek O.1.).

Arka plan değişkenlerinde ikinci olarak ev değişkenlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların evdeki pozisyonu, ev halkı türü, evdeki kişi sayısı, evdeki oda sayısı, evin mülkiyet durumu, evin metrekaresi, ev tipi ve ev özellikleri ele alınmıştır (Şekil 4).

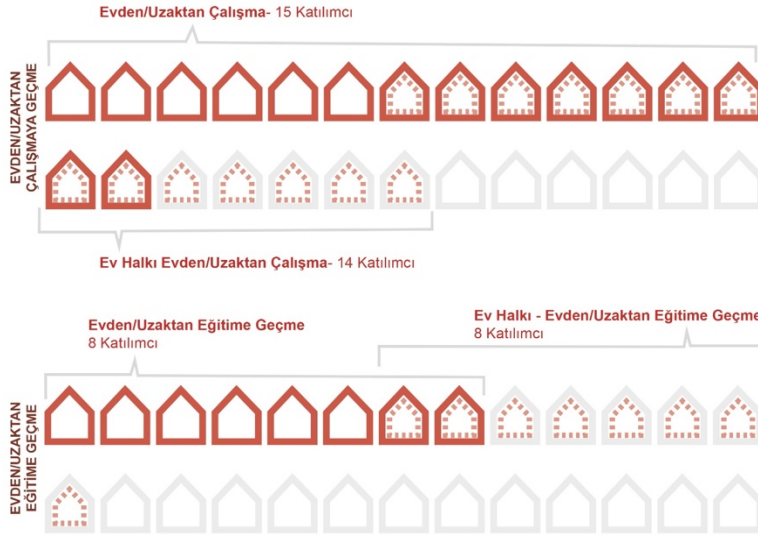
Çocuklu aileye sahip olan 22 katılımcıdan 14'nün evde "anne", 7'sinin evde "çocuk" (18 yaş üstü), 1'inin evde "baba" pozisyonunda olduğu tespit edilmiştir. Diğer 4 katılımcı ise evde "eş (partner)" pozisyonundadır. 5 katılımcı COVID-19 pandemisi karantina süresi normal ev halkı dışında geçici bir ek ev halkı üyesi ile birlikte geçirdiğini belirtmiştir. Ev halkına, iki katılımcının büyükanne, bir katılımcının şehir dışında yaşayan kardeşi, bir katılımcının eşinin bir önceki evliliğinden olan çocuğu, bir katılımcının da yeğeni anne ve babası sağlık sektöründe çalıştığı için katılmıştır. Bu geçici ev halkı üyelerinin evdeki pozisyonları "büyükanne" ya da "çocuk" olarak saptanmıştır. Toplam ev halkı kişi sayısının 10 katılımcı ile yoğunluklu olarak "4" olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla 8 katılımcı ile "3", 5 katılımcı ile "2", 2 katılımcı ile "5" ve 1 katılımcı ile "6" kişilik ev halkı sayıları bulunmaktadır. Evdeki, salon da dâhil olmak üzere, oda sayısına bakıldığında katılımcıların yarısının "3" odalı evde yaşadığı görülmüştür. 10 katılımcı "4" odalı, 3 katılımcı ise "4'ten fazla" odalı evlerde yaşamaktadır. Metrekarelere bakıldığında oda sayılarıyla uyumlu olarak 14 katılımcının "75-100 m²" aralığında olduğu saptanmıştır. 7 katılımcı "101-135m²" aralığında, 4 katılımcı "135m²'den büyük" evlere sahiptir. Bir katılımcının evinin metrekare bilgisi görüşme sırasında edinilememiştir. 26 katılımcıdan 17'sinin "ev sahibi", 9'unun "kiracı" olmasıyla mülkiyet sahibi olma durumu yoğunluktadır (Şekil 63)

Ev tiplerine bakıldığında "tekil" ve "site içerisinde" olma durumunda 13'e 13'lük bir eşitlik gözlenmiştir. 26 katılımcıdan 25'i "tekil ya da site içinde apartman dairesi" 'nde, 1'i ise "site içi müstakil evde" yaşamaktadır. Ev özellikleri incelendiğinde 1 katılımcının evinde "kapalı teras", 3 katılımcının "açık teras", 2 katılımcının "bahçe", 9 katılımcının "açık balkon", 8 katılımcının "kapalı balkon", 13 katılımcının "ikinci bir banyo-tuvalet" mekânına sahip olduğu görülmüştür. Görüşmeler sırasında COVID-19 pandemisi karantina süreci haziran ayında sona erdiğinde yazlığa gitme ya da taşınma durumları yaşandığı gözlenmiştir. 26 katılımcıdan 3'ü taşınmış, 3'ü uzun süreli olarak yazlığa gitmiştir. Katılımcıların sayısal olarak aktarılan ev değişkenlerinin grafik anlatımı Şekil 63'teki gibi olmaktadır.

Şekil 63. Katılımcıların ev değişkenleri (Tablo Ek O.1.).

Arka plan değişkenlerinde üçüncü olarak katılımcıların evden/uzaktan çalışma ve eğitime geçme durumlarına yer verilmiştir. COVID-19 pandemisi ile birlikte 15 katılımcı evden/uzaktan çalışmaya, 8 katılımcı evden/uzaktan eğitime geçmiştir. Bununla birlikte 14 katılımcının ev halkından evden/uzaktan çalışmaya, 8 katılımcının ev halkından evden/uzaktan eğitime geçen kişiler olmuştur (Şekil 64). Görüşmeler esnasında evden/uzaktan çalışma için kullanılan ve düzenlenen mekânların başında mutfak ve salonun geldiği görülmüştür. Evden/uzaktan eğitime geçme durumunda ise genellikle çocuk odası ve salonun kullanıldığı saptanmıştır. Az sayıda katılımcı, karantina sonrasında özel bir çalışma odası oluşturduğunu belirtmiştir. Küçük çocuğu olan katılımcılar, salon ve mutfakçı çocuğun kullanımına ayırdığı için yatak odalarını kullandıklarını bildirmişlerdir.

Şekil 64. Katılımcıların evden / uzaktan çalışmaya ve eğitime geçme durumu (Tablo Ek O.1.).

Yarı-yapılandırılmış görüşme katılımcılarının arka plan bulgularının tartışıldığı bu bölümle birlikte, katılımcıların demografik ve evlerine ilişkin değişkenlerle evden/uzaktan çalışmaya ve eğitime geçme durumu ile ilgili genel sonuçlara varılmıştır. Görüşmeler anketin sonundaki görüşme başvuru formunun doldurulmasıyla, gönüllülük esasına dayanılarak gerçekleştirilmiştir. Karantina önlemlerinin değişmesine bağlı olarak planlanan görüşme sayısına ulaşmadan görüşmeler sonlandırılmasına rağmen farklı yaş düzeyleri, eğitim seviyeleri ve mesleklerden katılım olmasıyla çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme, katılımcılarının yoğunluklu olarak kadın olması ankette varılan “kadınların evlerini daha çok dert edindiklerini, karantina süreçleri ve ev ilişkilerini daha fazla önemsedikleri” düşüncesini desteklemiştir. Kadın katılımcının çok olması beraberinde çocuklu aileye sahip olan, anne rolündeki katılımcı sayısının da yüksek olmasını getirmiştir. Bu durum, ev halkı için yapılan mekân düzenlemeleri hakkında araştırmaya veri sağlamıştır. Anket verilerini destekleyecek biçimde 26 yarı-yapılandırılmış görüşme katılımcısından 9’unun “açık balkona”, 13’ünün “banyo dışında ek bir banyo-tuvalet” mekânına sahip olması ev özellikleri bağlamında beklenmeyen bir sonuçtur. Anket verilerinden farklı olarak katılımcının bu var olan ev özelliklerinden memnuniyet durumunun da görüşme esnasında sorulmasıyla daha derinlemesine veri elde edilebilmiştir. Karantina sürecinin sona ermesiyle taşınan ya da yazlığa giden katılımcıların da oluşu, bu yeni ev mekânlarındaki deneyimleri ve gözlemleri araştırma için beklenmedik ancak yararlı veriler sunmuştur.

Evden/uzaktan çalışmaya kendi veya ev halkında biri geçen katılımcı sayısı, evden/uzaktan eğitime geçen veya ev halkından biri geçen katılımcı sayısından yüksek olarak tespit edilmiştir. Bunda eğitim seviyesinin yüksek olmasının ve yüksek lisans tez döneminde olan katılımcıların kendilerini “eğitim alıyor” değil de çalışıyor olarak tanımlamamalarının da katkısı olmuştur.

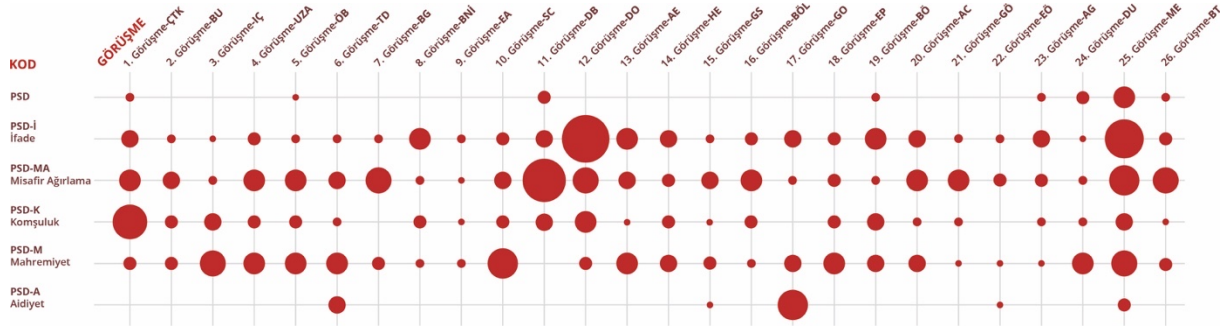
Evden/uzaktan eğitime geçme durumunda kullanılan mekân, anket verilerini de destekler biçimde daha çok salon ve mutfak mekânlarıdır. Evden/uzaktan eğitime geçme durumunda ise yoğunlukla çocuk odasını kullandığı görülmüştür. Mekân kullanımı ile ilgili bu veriler oluşturulacak tasarım stratejilerindeki odak mekânları belirlemek adına araştırmaya veri sağlamıştır. Bununla beraber evden/uzaktan eğitim ya da çalışmada, çocuktan dolayı başka imkanları kalmadığı için yatak odalarını kullandıklarını belirten katılımcıların yoğunlukta olması da tasarım stratejilerini yönlendirecek bir diğer anlamlı veri olarak kabul edilmiştir.

Yukarıda detaylı ele alınan katılımcıların arka plan değişkenleri, sonraki başlıklarda evin psiko-sosyal ve fiziksel durumu, COVID-19 ile eve eklenenler özelinde tartışmaya açılacaktır.

4.2.2. COVID-19 Pandemisinde Evin Psiko-Sosyal Durumu

Bu başlıkta, COVID-19 pandemisiyle birlikte evin değişen psiko-sosyal bileşenleri yarı-yapılandırılmış görüşme bulgularında ele alınacaktır. Bireyler için konutun anlamı COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası süreçleri kapsamında, katılımcıların mahremiyet, aidiyet gibi durumları ile birlikte irdelenecektir. Ayrıca çalışma içeriğinde misafir ağırlama, komşuluk ilişkileri gibi konutun psiko-sosyal durumlarını etkileyen diğer ölçütler üzerinden de bir tartışma yapılması hedeflenmektedir.

Araştırmada evin psiko-sosyal durum kodlarının görüşme metninde geçme sıklıkları ve katılımcıların değinme yoğunlukları, her kod karşısındaki değer, karantina öncesi, süresi ve sonrasının toplam değerini karşılığı olarak Şekil 65'te görülmektedir. Evin psiko-sosyal durumu altında, katılımcıların süreçten etkilenmeleri ve bunun psikolojik karşılıklarını da belirtme gereği ortaya çıkmıştır. Çünkü konutun tasarımının kullanıcısının psikolojisi ve bakış açısından ayrı düşünülmeyeceği bilinen bir gerçektir ve literatürde de bu durum vurgulanmaktadır. Evin psiko-sosyal durumuna ilişkin soruların, katılımcılar tarafından anlaşılmasındaki sıkıntıyı aşmak için “ev sizin için nedir?” diye sorulmuş ve verilen cevaplar kendi için güvenlik, bağlılık, kendine ait alan olarak ayrılabilir ev ifadesi kodu altında toplanmıştır. Bazı katılımcılarda görüşmelerin doğal sohbet akışında aidiyet ile ilgili özelleşmiş veri sağladığı noktalar ayrıca “aidiyet” kodu ile belirtilmiştir. Bu bölümde araştırma hipotezinde önemli bir yer tutan COVID-19 süreçlerinde, evde çevrimiçi görünür olmanın yarattığı mahremiyet değişimine yönelik özelleşmiş sorulara ve kodlara yer verilmiştir. Ayrıca, Şekil 6'da ev halkı dışında, konut mekânında misafir ağırlama ve komşuluk ilişkileri ile diğer insanlarla iletişime geçme durumları ve bunların mekânsal karşılıkları kodlarının yoğunluğu da bulunmaktadır. Bu kod yoğunluğunun konut mekânında ne gibi yansımaları karşılık geldiği, katılımcılar özelinde aşağıda ayrıntılı olarak ortaya konmuştur.

Şekil 65. Evin psiko-sosyal durumu kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.2.).

Bireylerin psikolojik durumlarını derinden etkileyen COVID-19 pandemisi, birçok bireyin uzun süre evden çıkamamasına, iş yerine gidememesine, akrabaları ve arkadaşları ile sosyalleşememesine, gündelik hayatında yer verdiği spor, tiyatro, konser gibi birçok etkinliği gerçekleştirememesine neden olmuştur. Bu durumun katılımcıların psikolojik durumlarına doğrudan yansıdığı gözlemlenmiştir. Katılımcılardan DU. bu süreci; özel alan ile kamusal alanın birbiri içerisine geçtiği karmaşık bir dönem olarak nitelmiştir. Bir okulda psikolojik danışmanlık yapan DU. danışanlarına yardımcı olmaya çalışırken daha önce hiç deneyimlemediği bu süreçle kendisinin nasıl başa çıkacağını da düşünmektedir. ÇTK. ise bu süreçte, kendi kendine yetinmenin önemini ve daha önce sahip olduğu şeylerin kıymetini anladığını belirtmiştir. Görüşmelerde DU.'nun ve ÇTK.'nin ifade ettiği bu veriler sürecin zorluğunu özetler niteliktedir.

Bireylerin karşı karşıya oldukları COVID-19 pandemisi eve bakış açılarını da değiştirmiştir. ÇTK. COVID-19 pandemisinden önce evinde yaptığı düzenlemelerin çoğunun kendi ihtiyacı dışında etrafındakiler için olduğunu söylemiştir. Ancak bu süreçle birlikte evin kendisine ait bir alan olduğunu fark etmiş ve buna göre düzenlemeler yapmıştır. Bu anlamda konutun, bireyler için sosyal bir statü olduğunu ancak COVID-19'la birlikte bu algının kırıldığını söyleyebiliriz. Yine katılımcılardan ÖB. büyük metrekarelere sahip bir konutta yaşamının konfor sağlamadığını söyleyerek aksine kullanılmayan alanların insanın hayatında çok büyük bir yük kapladığını ifade etmiştir. Bu ifadelerden de konutun sosyal bir statü göstergesi olmaktan çıkıp, temel ihtiyaçların karşılandığı barınak durumuna geçtiği söylenebilir. Ayrıca ÖB., pandemi olmasa evinde dekorasyon değişikliği yapmayı planladığını, ancak pandemi edindiği tecrübeler sonucu, bu değişimin sadece evde temizlik sorunu yaratacağını ve gereksiz olduğunu fark ederek vazgeçmiştir.

Yapılan görüşmelerde katılımcılar bu anlamda ikiye ayrılmış durumdadır. Katılımcıların bir bölümü evlerini barınma, dinlenme, yemek yeme ve uyuma gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladığı mekânlar olarak görmüşlerdir. Bu ihtiyaçları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi

üzerinden tanımlamak gerekirse bu kullanıcılar için ev, birinci basamakta yer alan barınma, dinlenme, uyuma gibi işlevleri sağlamaktadır. Bu kullanıcılardan AG. kendi evini "dinlenme, barınma yeri" olarak ifade ederken, diğer katılımcıların birçoğu aynı örneği göstererek evlerini bir otel gibi kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu benzetmeyi yapma sebebi, günlerinin büyük bir kısmını dışarıda geçirip, konutlarına sadece uyumak için gelmeleridir. Katılımcılardan TD., SC., BT. ve BU. yoğun iş temposuna bağlı olarak evlerine çok geç geldiklerini, bu sebeple de evlerinde yeterli vakit geçirmediğini söylemişlerdir. TD., SC. ve BT. yapılan görüşmelerde konutlarını doğrudan "otel"e benzetmişlerdir.

Evlerini "otel"e benzeten gruba karşın, diğer grup ise konutlarını "huzur bulduğum, korunduğum alan" olarak tanımlamışlardır. Bu grubun ihtiyaçları ise Maslow'un piramidinde ikinci basamakta yer alan güvenlik ihtiyaçlarına karşılık geldiği söylenebilir. Güvenliği ön plana çıkaran katılımcıların, piramidin ilk basamağında yer alan fizyolojik ihtiyaçlarıyla birlikte ikinci basamaktaki güvenlik ihtiyaçlarını da kendi konutlarında karşıladığı söylenebilir. Katılımcılardan BG. COVID-19 öncesinde konutunu "güvenli bir ortam, güvende olabileceğimiz bir ortam" olarak tanımlarken, AE., ME. ve HE. evlerini huzur buldukları yer olarak ifade etmişlerdir. DU. ve ÇTK. ise benzer ifadeler kullanarak konutlarında huzur bulduklarını söylerken, DU. evini "sığınak", ÇTK ise bir "kale" olarak isimlendirmiştir. EÖ. de DU. ile aynı kavramı kullanarak konutunu bir "sığınak" olarak gördüğünü söylemiştir. Diğer katılımcılardan UZA. konutunu özgür olduğu yer olarak görürken, DO. kendini rahat hissettiği bir yer olarak görmüştür. GO., GS. ve EP. de yine benzer ifadeler kullanarak aslında konutlarının Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre ikinci basamakta yer alan güvenlik ihtiyaçlarını karşıladığını savunmuşlardır.

COVID-19 pandemisiyle birlikte birçok katılımcı, evlerinin kendileri için ifade ettiği anlamda değişiklikler olduğunu söylemiştir. Katılımcılar bu değişikliğin nedenini evlerinde daha çok zaman geçirmeleri olarak belirtmiştir. Katılımcılardan EA. pandemi nedeniyle dışarı çıkamadığını, buna bağlı olarak da dışarıda yaptığı tüm eylemleri evine taşıdığını, buna göre evini düzenlediğini ifade etmiştir. EA. bu dönemde tatile gidilemediğini ancak balkonda yapılacak düzenlemeler ile bu ihtiyacın biraz olsun giderilebileceğini söylemiştir. AE.'de bu süreçte evinin çok kullanışlı olduğunu anladığını ve evinin bir anaokuluna dönüştüğünü söylemiştir. AE. artık kızını spora götürmediğini, bu aktiviteyi evlerinde yaptıklarını söylemiştir. Bu ifadeler aslında daha önce DU.'nun ifade ettiği özel alan ile kamusal alanın birbiri içerisine geçme durumunu doğrular niteliktedir. Bu süreçte konutlarımız gidilemeyen parklar, kafeler, spor salonları olmuştur. Katılımcılardan BU. da bu durumu doğrular nitelikte ifadeler kullanmıştır. BU. COVID-19 pandemisinde evinin hem ofis hem de spor salonu olduğunu söyleyerek, değişen yaşam koşulları nedeniyle evinin anlamının değiştiğini vurgulamıştır.

DO.'da evini yine çok amaçlı kullanarak buna göre düzenlemeler yapmıştır. DO. kahvesini içtiği evinin balkonuna "Starbucks", televizyonunun bulunduğu alana "sinema" ve evden çalışmalarını yürüttüğü yemek masasına ise "ofis" ismini vermiştir. DO., COVID-19 pandemisi öncesi gittiği kamusal mekânlara ait kurguları evine yansıtarak evinde de bu düzenlemeleri gerçekleştirmiştir.

Katılımcılardan BÖL., bu süreçte artık evle tamamen bütünleştiğini, evinin artık sadece dinlendiği, yattığı bir yer olmaktan çıktığını söylemiştir. Her odayı farklı şekilde kullanmaya ve evini bir "atölye" gibi düşünmeye başlamıştır. Yine TD. de bu süreçte evinin her yerini kullandığını vurgulamıştır.

Bunlara ek olarak katılımcılar bu süreç içerisinde evlerinde daha önce fark etmedikleri durumları da keşfetmişlerdir. Örneğin, UZA. evinde bolca vakit geçirdiği bu süreç içerisinde evini ne kadar çok sevdiğini anladığını, ÇTK. evde geçirilen bu zamanın evdeki sorunları ve eksikleri tespit etmelerine neden olduğunu söylemiştir. Yine katılımcılardan ÖB. büyük metrekareye sahip olduğu evinin bu süreç içerisinde kendilerine konfor sunmadığını, aksine konforlarını azalttığını keşfetmiştir.

COVID-19 pandemisinin bir getirisi olarak bu süreç içerisinde bireyler evlerine daha çok aidiyet hissetmişlerdir. Aslında bu durum bireylerin pandemiyle birlikte evlerinde daha çok vakit geçirmeleriyle orantılı olarak artmıştır. Katılımcılar da bu savı doğrulayacak nitelikte ifadeler kullanmışlardır. ME. bu süreç içerisinde eve çok bağımlı kaldıklarını söyleyerek, evinin her alanını artık kullandığını söylemiştir. Artık evine gayet hâkim olduğunu, bu süreç içerisinde evinin diğer odalarının da yatak odası gibi olduğunu söylemiştir. ME. bu ifadeyle yatak odasına karşı duyduğu aidiyet hissini artık tüm eve karşı hissettiğini vurgulamıştır. TD. ise önceleri evinde fazla vakit geçirmediğini söylerken, hamilelik dönemiyle birlikte bu durumun değiştiğini söylemiştir. TD. karantina süreciyle birlikte eve bağımlılığının iki kat daha arttığını belirterek, aslında evinde geçirdiği vaktin artmasıyla birlikte aidiyet hissini arttığını da ifade etmiştir. GO., ise en çok eşyası nerede bulunuyorsa, evde orayı kendine ait hissettiği, pandemi ile beraber tüm evi aktif olarak kullanınca tüm eve aidiyet duyduğunu belirtmiştir.

Aidiyet kavramıyla birlikte yapılan görüşmelerde bireylerin mahremiyet durumları da tartışmaya açılmıştır. Buna göre COVID-19 pandemisi öncesinde birçok katılımcı evlerinin en mahrem yerinin kendi odaları ve banyoları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu ifadeye göre birçok katılımcı için mahremiyet kavramı kişisel alan ile ilişkili olarak değerlendirilip, kendi kişisel odaları mahrem olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılardan TD., EA., HE., GS., EP., AC., GÖ., ÇTK., UZA., ÖB., DO., EÖ. ve AG. gibi katılımların yarısından çoğu yatak odası ve banyo gibi mekânları en mahrem yerler olarak değerlendirmiştir. Buna karşın BU. ve BNİ. evinde böyle

bir mahrem alanın bulunmadığını söylerken, GO. ve AE. kodlu kullanıcılar, evinin tamamını mahremiyetle ilişkilendirmiştir. Tüm katılımcılardan farklı olarak BÖ, evinin kendisi için en mahrem alanının mutfak olduğunu ifade etmiştir.

BNİ. evinde mahremiyetle ilişkili bir mekân olmamasını evinin küçük olmasına bağlarken, BU. dışarıdan gelen misafirleri evinin her yerinde ağırladığını buna bağlı olarak da evinde mahrem olarak bir yer görmediğini söylemiştir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden yola çıkarak COVID-19 pandemisiyle birlikte bireylerin mahremiyet algısında bir azalma hissettikleri söylenebilir. Bu azalmanın nedenlerini bireyler çeşitli şekilde aktarmışlardır. Örneğin katılımcılardan IÇ. aynı odayı paylaştığı kardeşinin karantina öncesinde odayı az kullandığını, kardeşinin salonda daha çok vakit geçirdiğini, bu nedenle karantina öncesi odasını daha mahrem bulduğunu ifade etmiştir. Ancak IÇ. kardeşinin, COVID-19 pandemisiyle birlikte odada daha çok vakit geçirdiğini ve kardeşinin bu dönemde odayı tamamen kendisine göre düzenlediğini belirtmiştir. IÇ. odasının tamamen "bir genç kız" odasına dönüştüğünü söyleyerek bu durumun mahremiyet hissiyatında bir azalmaya neden olduğunu ifade etmiştir. Yine katılımcılardan ÖB. pandemi öncesinde eşinin evde daha az zaman geçirdiğini, bunun kendisine hem mekânsal hem de zamansal olarak avantajlar sağladığını söylemiştir. Ancak ÖB. pandemiyle birlikte eşinin sürekli evde olmasının mahremiyet olarak kendisini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu ifadelerden, ev halkı ile birlikte uzun süre evde daha çok vakit geçirmenin bireylerin mahremiyet duygusunda azalmalara neden olduğu söylenebilir.

Buna ek olarak bazı katılımcılar ise, pandeminin getirmiş olduğu uzaktan eğitim/çalışma gibi eylemler nedeniyle yaptıkları görüntülü görüşme ve toplantıların mahremiyet duygularını azalttığını söylemiştir. TD. bu durumu, COVID-19 öncesinde misafirlerimizi yatak odasında ağırlamazdık ancak pandemi döneminde yaptığımız görüntülü konuşmalar ile birçok kişiyi yatak odasında ağırlar olduk demiştir. Bu durumun mahremiyet duygusunu azalttığını da eklemiştir. AC. ve ME. de görüntülü konuşmalar ile evimize davet edilen bu misafirlerin mahremiyet duygusunu azalttığını savunmuşlardır. AC. bu görüşmelerde yatak odası ve banyo gibi mahrem yerlerin görünmemesine dikkat ettiğini söylerken, ME. görüntülü konuşma yapacağı zaman bulunduğu mekâna ayrıca özen gösterdiğini söylemiştir.

BG., EA., GS. ve BNİ. gibi kullanıcılar ise bu düşünceye tezat oluşturacak şekilde görüntülü konuşmaların mahremiyet durumunu etkilemediğini savunmuştur. Ancak BG. ve GS. yaptığı görüntülü görüşmelerde arka planına ayrıca dikkat ettiğini de söylemiştir. HE. de benzer şekilde mahremiyetin korunması amacıyla görüntülü konuşmalarda arka planına dikkat ettiğini vurgulamıştır. AE., görüşmelerde kamera açmamaya özen gösterdiğini dile getirmiştir. SC. ise

diğer kullanıcılarından farklı olarak görüşme yaptığı kişiye bağlı olarak durumun değiştiğini söylemiştir. SC. daha önce evine konuk ettiği biriyle görüşürken yatak odası gibi mekânlarda görüntülü konuşmakta bir sakınca görmemiştir. EP.'de benzer bir yaklaşımla daha önce evini gören bireylerle görüntülü konuşurken evin tüm mekânlarını kullandığını ancak özel görüşmelerinde özellikle salonunu tercih ettiğini söylemiştir. Katılımcılar çoğunlukla; görüntülü görüşmeleri ve çevrimiçi olma hallerini doğrudan mahremiyetle ilişkilendirmemişler, ancak görüşmelerdeki ayrıntılı sorular aracılığıyla bu verilere ulaşılmıştır. Bulgularda, arka planda ayrıntı gözükmeyecek, boş duvar olacak şekilde düzenleme yapmak, katılımcıların mahremiyeti için yeterli olmuştur.

Evin psiko-sosyal durumunu tanımlayan bileşenlerden biri de ev halkı iletişimidir. COVID-19 pandemisi nedeni ile evde uzun süre vakit geçirmek kuşkusuz ev halkı bireyleri arasındaki ilişki ve iletişimi de etkilemiştir. Bu anlamda İÇ. kardeşinin alerjik astımı olduğu için risk grubunda olduğunu ifade etmiş ve bu süreç içerisinde kendisine karşı oldukça mesafeli olduğunu vurgulamıştır. TD. ise karşıt bir ifadeyle bu süreçte evdeki paylaşımın arttığını söylemiştir. Aynı şekilde EA.da bu dönemde çocuklarının kaynaştığını söyleyerek karantınayı birlikte geçirmek istemiştir. BÖL. de eşinin COVID-19 pandemisi öncesinde yoğun çalıştığını belirterek bu süreçle birlikte daha fazla vakit geçirebildiklerini belirtmiştir. Benzer şekilde EP.'de bu süreçte çocuklarının okula gitmediğini, bu durumun ise iletişimlerine olumlu yansıdığını söylemiştir. DO.'da karantina öncesinde ayrı yaşadığı kardeşleri ile karantina süresinde aynı evde kalmış ve birlikte çok eğlendiklerini fark etmişlerdir. BÖ. ise eşiyile birlikte aynı evde sürekli bir arada olmalarının iletişimlerine kötü yansıyacağını düşünerek, mesai saatleri içerisinde eşiyile farklı odalarda çalıştığını ve bu süreç içerisinde pandemi öncesinde olduğu gibi hiç görüşmediklerini söylemiştir. Ancak düşündüklerinin tam aksine beraber düzenli şekilde birlikte öğünlerini yemek, kahve molalarını geçirmek iletişimlerini ve ilişkilerini olumlu etkilemiş, önceden bir arada yapmadıkları spor gibi farklı aktiviteleri de birlikte yapmaya başlamışlardır. Sınır koyma ve kişisel mahremiyet konusunda sıkıntılar yaşansa bile COVID-19 karantina süresi katılımcıların ev halkı ilişkilerini ve iletişimini kuvvetlendirmiştir.

Katılımcılara, evlerimizin psiko-sosyal açıdan önemli bir kriteri olan komşularıyla olan ilişkileri sorulmuştur. Bu bağlamda katılımcıların birçoğu COVID-19 pandemisi öncesinde komşularıyla iletişim halinde olmadığını, sadece ortak alanlarda birbirlerini gördükleri zaman selamlaştıklarını söylemişlerdir. DU. apartmana sonradan taşındıklarını buna bağlı olarak da komşuluk ilişkilerinin çok fazla gelişmediğini ifade etmiştir. BÖ. ve ME. ise komşularının belirli bir yaş grubuna dahil olduklarını, bunun da iletişim açısından problem oluşturduğunu savunmuştur. DO. ise komşularının yabancı olduklarını söyleyerek hem dil hem de kültürel farklılıklardan dolayı görüşmediklerini söylemişlerdir. BU. da besin alerjisi olan çocuğundan

dolayı komşuluk ilişkilerinin gelişmediğini, COVID-19 pandemisi öncesinde komşularıyla görüşmediğini söylemiştir. SC., GS. ve BT. ise hem kendilerinin hem de komşularının yoğun olarak çalıştığını, komşularıyla birlikte vakit geçirme imkanlarının olmadığını ifade etmişlerdir.

Buna karşın TD., EP., BÖL., GÖ., ÇTK., DB. ve AG. gibi kullanıcılar COVID-19 pandemisi öncesinde komşularıyla görüştüğünü ve komşularını evlerinde ağırladıklarını ifade etmişlerdir. EP. de bu dönemde komşularıyla görüşmediğini sadece uzaktan selamlaştığını ifade etmiştir. BÖL. ise bu dönemde artık hiçbir komşusuyla görüşmediğini söylemiştir. İÇ., yapılan görüşmede annesine, bulaş riskinden dolayı, komşularıyla görüşmemesi adına baskı yaptığını belirtmiştir.

COVID-19 pandemisi, komşuluk ilişkilerini olumlu anlamda, daha çok etkilemiştir. COVID-19 pandemisi karantina öncesi komşuluk ilişkisi kurmayan katılımcılardan bir bölümü bu tercihini devam ettirirken, büyük bölümü de karantina ile birlikte evde uzun süre kalınca komşularını fark etmişlerdir. Örneğin katılımcılardan SC. COVID-19 pandemisi öncesinde yoğun olarak çalıştığı için görüşemediği komşularıyla pandemi süresinde balkonlar sayesinde iletişime geçtiğini söylemiştir. ÇTK.'da yedi yıldır hiçbir iletişim kurmadığı alt komşusuyla bu dönemde yakınlaştıklarını, sürekli evde olmanın bu iletişimi geliştirdiğini savunmuştur. Ayrıca, ÇTK. COVID-19 pandemisi nedeniyle evinde izole olduğu süreç içerisinde, komşuları ile balkondan balkona da olsa mesafeli olarak görüşebildiğini ve kimseyle görüşmediği süreçte olumlu etkilediğini belirtmiştir. Karantina öncesi komşularını tanımayan BÖ. ise COVID-19 pandemi süresince apartmanın bahçesini kullanmaya başlamış; böylece komşularıyla artık daha sık karşılaştığını ve iletişiminin arttığını belirtmiştir. Yine benzer bir durumu katılımcılardan BU. da ifade etmiştir. BU. evde zaman geçirmeye başladıkça komşularının farkına vardığını, pandemiye bağlı olarak da birbirlerine göz kulak olma ihtiyacı hissettiklerini ifade etmiştir. BU. bir bölümünü ailesinin yanında geçirdiği karantina sürecinde komşularının kendisini merak ettiğini söyleyerek, bu süreçte doğal olarak bir komşuluk ilişkisinin geliştiğini belirtmiştir. BU. pandemisi öncesi komşularıyla ilişkisi yokken, karantina süresinde ve sonrasında iletişim halinde olmuştur. Beklenmedik bir şekilde komşuluk ilişkilerinin çevrimiçi ortama aktarılması da söz konusu olmuştur. DB., yaşları gereği online platformları çok sık kullanmayan komşularının, karantina süresinde bu platformlara adapte olduğu görüntülü konuşmalarla birbirilerine misafir olduklarını ifade etmiştir.

Çalışmanın bu kısmında son olarak bireylerin misafir ağırlama durumları tartışmaya açılmıştır. Yapılan görüşmelerde COVID-19 pandemisi öncesinde bireylerin sıklıkla misafir ağırladıkları ve bundan oldukça keyif aldıkları görülmüştür. İÇ., AG., AC. ve DO. sıklıkla misafir ağırladıklarını ve misafirlerini evlerinin salonlarında konuk ettiklerini söylemişlerdir. BU. ise evlerine gelen misafirlerden çocukların, çocuk odasında, ebeveynlerin ise yatak odası veya

salonda vakit geçirdiğini söyleyerek aslında misafir ağırlarken evin tüm odalarını kullandığını belirtmiştir. GÖ. az sayıdaki misafirlerini mutfakta ağırlamayı tercih ederken, kalabalık misafirlerinde salonu tercih ettiğini söylemiştir. BÖL. ise mutfağının misafir ağırlayacak genişliğe sahip olmadığını söyleyerek salonu tercih ettiğini belirtmiştir. ÖB. gelen misafirleriyle daha çok bahçe aktivitelerini tercih ettiklerini, bu sebeple bahçeyi kullandıklarını söylemiştir. Buna karşın, BT. misafir ağırlamayı sevmesine rağmen, evinin küçük olmasından dolayı çok sık misafir ağırlamadığını ifade etmiştir. Yine katılımcılardan SC. de yoğun çalışma saatlerinden dolayı misafir ağırlayacak zamana sahip olmadığını belirtmiştir. UZA. da ailesinin çok sosyal olmadığını belirterek fazla misafir ağırlamadığını, yalnızca kendisinin arkadaşlarını çağırdığını söylemiştir.

COVID-19 pandemisiyle birlikte katılımcıların artık misafir ağırlama konusunda daha temkinli oldukları gözlemlenmiştir. BU., BT. ve UZA. bu süreç içerisinde hiç misafir ağırlamadıklarını söylemişlerdir. BT. "marttan beri evime annemden başka kimse girmiyor" diyerek bu konuda çok özenli olduğunu vurgulamıştır. BG. COVID-19 pandemi süresince çok korktuklarını buna bağlı olarak da hiç misafir ağırlamadıklarını söylemiştir. BG. karantina sonrasında yavaş yavaş misafir ağırlamaya tekrar başladıklarını söyleyerek bu misafirleri salonlarında konuk ettiklerini ifade etmiştir.

ÇTK. ve ÖB. ise sosyal mesafe kurallarına uyarak misafir ağırladıklarını söylemişlerdir. ÖB., COVID-19 pandemisi öncesinde misafirlerini bahçede ağırladıkları için pandeminin kendilerini etkilemediğini, gelen misafirleri yine açık alanda ağırladıklarını söylemiştir. ÇTK. ise yine teması azaltmak adına misafirlerini balkonda ikişer-üçer metre mesafe ile oturttüğünü belirtmiştir. Beklenen bir sonuç olarak karantina tedbirleri ve bulaş riski insanları misafir ağırlamamasına neden olmuştur. Karantina sonrasında da bu durum devam etmekle birlikte, bahçe, teras, büyük balkon gibi dışarı ile ilişkili açık alanları olan evler, kullanıcıya sahip sosyal mesafe kuralına uyarak misafir ağırlama konforu sağlamıştır.

Yapılan görüşmelerde COVID-19 pandemisi öncesinde katılımcıların bir kısmı için ev en temel anlamıyla barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları bir mekânken, katılımcıların diğer yarısı için güvenlik, aidiyet gibi duyguların karşılandığı yer olmuştur. Bu anlamda konutun sadece barınma gibi temel ihtiyaçları karşıladığını söyleyen katılımcıların, COVID-19 pandemisi öncesinde evlerinde yeterli vakti geçirmeyen katılımcıların olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda bu kullanıcıların eve sadece dinlenme amacıyla geldikleri görülmüştür. Bu gruba ait bireyler, COVID-19 pandemi süreci boyunca evlerinde daha çok vakit geçirmiş ve evlerine olan aidiyet duyguları artmıştır. Diğer gruba ait bireylerin ise bu anlamda COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve süresi olarak bir kıyaslama yapılabilmesi mümkün olmamıştır. Buda COVID-19

pandemisi karantina süresinin, eve karşı hissedilen güvenlik ve aidiyet duygusunu azaltmadığını, hatta artırdığını göstermektedir.

Katılımcılar COVID-19 öncesinde evlerinin en mahrem yeri olarak yatak odaları ve banyolarını belirtmiş, yaptıkları görüntülü görüşmelerde ise bu mekânları tercih etmemişlerdir. Bu anlamda çoğu katılımcı görüntülü görüşmelerin mahremiyet duygusu ile doğrudan ilişkilendirmemekle beraber online ve çevrimiçi platformlarda arka planlarına ayrıca dikkat etmişlerdir. Bununla birlikte COVID-19 pandemisinin bireylerin misafir ağırlama gibi sosyal etkinliklerine olumsuz yansıdığı ancak komşuluk durumlarını ise olumsuz olmakla birlikte daha çok olumlu etkilediği görülmüştür. Bu süreçle birlikte daha fazla misafir ağırladığını söyleyen hiçbir kullanıcı olmamasına rağmen, bazı katılımcılar sürekli evde olmalarına bağlı olarak komşuluk ilişkilerinin güçlendiğini savunmuştur.

4.2.3. COVID-19 Pandemisinde Evin Fiziksel Durumu

Evin fiziksel durumunu tanımlayan her kod kendi içinde COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olacak şekilde görüşme verileri ele alınmıştır. Fiziksel durumu tanımlayan kodlar dış mekândan iç mekâna olacak şekildedir. Diğer bir deyişle, konutun bulunduğu çevre, bulunduğu mahalle ve site, konutun diğer konutlarla ortak kullandığı alanlardan sonra konutun iç mekânına yönelik kodlar ele alınmıştır.

Evin fiziksel durum kodlarının görüşme metninde yer alma sıklıkları ve katılımcıların değinme yoğunlukları Şekil 66'da görülmektedir. Her kod karşılığındaki değer, karantina öncesi, süresi ve sonrasında toplam değerini ifade etmektedir. Evin fiziksel durumu ile ilgili kodlar 4 başlık altında toplanmış ve bu üst başlıklar doğrultusunda aşağıda ele alınmıştır. Birincisi, konutun çevresi ve diğer konutlarla ortak kullandığı dış mekân kodları, ikincisi COVID-19 pandemisi ile birlikte konutta vakit geçirme, gündelik ihtiyaç kullanımlarının değişmesi ve buna bağlı kendilerine ait alan kodları, üçüncüsü konut mekânlarının kullanımı ve mekânsal düzenlenmesi ile ilgili kodlar, dördüncü ve son olarak da mekânların ürün yani eşya özelindeki durumları ile ilgili kodlardır. Beklenen bir sonuç olarak mekân kullanım ve mekân düzenleme kodları en yüksek değinilme sıklığına sahiptir. Bu kodu karantina önlemlerine bağlı olarak evde uzun süre vakit geçirme ile paralel bu konudaki kodlar takip etmiştir. Konutun çevresi ve ortak alan kullanım kodları konut içi eşya kodlarından daha yüksek çıkmıştır. Bu da karantina ile birlikte evde uzun süre vakit geçiren katılımcının evin çevresini fark ettiğini düşündürmektedir. Ayrıca, görüşmelerde mekân kullanım değişimleri ve mekân düzenlemeleri ayrı kodlanmasına rağmen bütüne bakıldığında evin imkanları ile doğru orantılı olarak biri tercih edilmiştir. Diğer bir deyişle ön görüldüğü gibi mekân kullanımında değişiklik yapan katılımcılar mekânsal düzenlemeye, mekânsal düzenleme yapanlar mekân kullanımında farklılık yaratmamıştır. Bu sebeple de

katılımcı kod yoğunluğunda bu iki kod birlikte ele alınmış, katılımcı özelindeki farklılıklar görüşme metinlerine referans verilerek aşağıda incelenmiştir.

Şekil 66. Fiziksel durumu kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.3.)

Yukarıda yer verilen kod sırası ve dışardan içeri konut incelemesine bağlı olarak aşağıda öncelikle konutun çevresi ve diğer konutlarla ortak kullanılan alanlara ait durumlar incelenmiştir.

Yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların konutlarının bulunduğu çevreleriyle ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda yaşadığı çevreyi olumlu olarak değerlendiren katılımcıların genel anlamda farklı yaklaşımları vardır. Örneğin katılımcılardan AG. ve EÖ bulunduğu semtin ulaşım açısından önemli avantajları olduğunu belirterek merkezi bir konumda yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan BÖ. ve BT ise yaşadıkları semtte mahalle kültürünün olduğunu belirtmişlerdir. BÖ. mahallesine semt pazarı kurulduğunu ifade ederek, ayrıca mahalle esnafından da alışveriş yapabildiğini söylemiştir. BÖ. bu mahalle hayatının yanı sıra evlerinin, yakın arkadaşlarına yürüme mesafesinde olmasının da oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Bunun dışında katılımcılar evlerinin park, yürüyüş yolu, sahil gibi yerlere yakın olmasının da önemli bir kriter olduğunu belirterek bu durumu olumlu olarak

değerlendirmişlerdir. Çevre ile ilgili BNİ. evi küçük olmasına rağmen, merkezi bir konumda olduğu için evini sevdiğini fakat şimdiki görüşünü çevrenin “artık hiçbir anlamı kalmadı valla evin nerede olduğunu hiçbir önemi yok” şeklinde ifade etmiştir.

Yapılan görüşmelerde bahçesi olan tekil bir apartmanda veya site içerisinde yaşayan kullanıcıların kendi apartmanlarına ya da sitelerine ait ortak alanları COVID-19 pandemisi öncesinde hemen hemen hiç kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı bu ortak alanı kullanacak zamana sahip olmadıklarını ifade ederken, diğer bir kısmı ise burada zaman geçirmek yerine kent içerisinde daha kamusal bir mekânda vakit geçirmeyi tercih ettiklerini söylemişlerdir. Bu kapsamda katılımcılardan BG. "Öncesinde çıkacağımız yer bahçe olmuyordu genellikle. Dışarı çıkıyorduk, farklı yerlere gidiyorduk. O yüzden bahçe çok şey değildi bizim için, nimet değildi" diyerek ortak alan kullanımını tercih etmediklerini vurgulamıştır. Yine katılımcılardan GÖ. benzer doğrultuda ifadeler kullanarak "bu salgından önce sitenin bahçesini çok sıklıkla kullanmıyorduk. Çok gerektiğini düşünmüyorduk. Parka iniyorduk veya dışarı çıkıyorduk. Site dışına çıkıyorduk." demiştir. Diğer bir katılımcı DO. ise "sabah çok erken çıkıyordum, gece çok geç geliyordum falan hiç kullanacak vaktim de yoktu. Yani yürüyüş ihtiyacım da doğmuyordu" diyerek ortak alanları kullanacak vaktinin olmadığını belirtmiştir.

Ancak COVID-19 pandemisi karantina tedbirleri kapsamında evde kaldığımız nisan ve mayıs ayları içerisinde katılımcılar, bu ortak alanlarda daha fazla vakit geçirdiklerini söyleyerek bu alanların kendileri için nefes alabilmek adına bir imkân yarattığını belirtmişlerdir. BG. "Bahçeyi kullanıyorduk ama bahçe kullanımımız çok daha arttı çünkü dışarı çıkamıyorduk. Biz de dışarı çıkmak yerine bahçede oturup temiz hava alıyorduk daha çok." diyerek evden çıkamadığı günlerde bu ihtiyacını bulunduğu apartmanın bahçesinden karşıladığını söylemiştir. Yine katılımcılardan BÖ. COVID-19 pandemisi öncesi apartman bahçesini hiç kullanmadığını ancak karantina sürecinde arabasının bagajında bulunan katlanır masa ve sandalyesini çıkartarak bu alanda eşile birlikte kahve içtiklerini söylemiştir. Katılımcı, günün ilerleyen saatlerinde bahçenin, çocuklar tarafından daha çok kullanıldığını, bu sebeple de bahçeyi kullanmayı özellikle sabahları tercih ettiğini belirtmiştir. Katılımcılardan BU.'da yine çok benzer ifadelerle kamp masa ve sandalyelerini kullanarak apartman bahçesinde zaman geçirdiğini söylemiştir. ME., diğer katılımcılardan farklı olarak masa ve sandalye kullanmadan doğrudan yeşilliklere örtü sererek zaman geçirmiştir. BG., açık alan ihtiyacını apartmanın çardağını kullanarak giderdiğini söylerken, yağmurdan korunmak için de önlemler aldığını vurgulamıştır. BG. bu alanda tüm ailesiyle birlikte çay içerek iletişimde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca katılımcılardan BÖL., HE., EA. ve GÖ buldukları apartmanın veya sitenin bahçesini özellikle yürüyüş yapmak amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Konutun iç mekânında fiziksel durumunu tanımlayan ilk bileşenden, işlev ve kullanımı tanımlayan **evde vakit geçirme** şeklinde tanımlanabilecek aktiviteler ve gündelik ihtiyaç değişimi ve bunların mekânsal gereksinimleri ele alınmıştır. Bununla birlikte ev halkı ile vakit geçirmenin mekânsal karşılıkları ortaya konmuştur.

Katılımcılar, COVID-19 pandemisi ile birlikte evlerinde daha fazla vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak katılımcılar bu durumla birlikte evlerinin mekânsal olarak yetersiz olduğunu keşfetmişlerdir. Katılımcılardan EA. bu süreçte evinin her alanını çok kullandığını ancak bu anlamda evinin kendisine yetersiz geldiğini belirtmiştir. Bununla birlikte bu süreçte ev halkının da sürekli evde olması bazı katılımcıların kişisel alanını sınırlandırmıştır. Bu anlamda katılımcılardan İÇ. COVID-19 pandemisi ile birlikte okulların kapandığını ve kardeşinin sürekli evde olduğunu ifade ederek, kendi kişisel alanının sınırlandığını belirtmiştir.

Katılımcılar, COVID-19 pandemisi öncesinde yoğun çalışma temposuna bağlı olarak, evde çokça vakit geçirmediğini ve bunun neticesinde de resim yapma, kitap okuma, el işleri yapma gibi hobilere ayıracak boş vakitlerinin olmadığını dile getirmişlerdir. Katılımcılardan SC. "çalıştığım için çok fazla zamanım olmuyordu. Kitap okumaya ne bileyim işte spor yapmaya" derken, EP. ise "evde çok fazla bir şey yapmıyordum. Çünkü sabah dokuz ile iki arası çalışıyorum. Sonrasında işte çocuklarım okuldan gelmiş oluyor; yemekleri, işte dersleri, ödevleri onlarla zaman geçiriyordum daha çok. Çok az el işi yapıyordum" şeklinde kendini ifade etmiştir. EA. ise "Ev bizim için hafta sonu mesela çok kullanılan bir yere olmuyordu" diyerek COVID-19 pandemisi öncesi ev kullanımının belirli zaman dilimleriyle sınırlı olduğunu, buna bağlı olarak da evde vakit geçirecek aktivitelerle ilgilenmediğini ifade etmiştir.

Bununla birlikte çeşitli aktivitelere zaman ayıran bireylerin ise bu aktiviteler için konut mekânını kullanmadığı görülmüştür. Spor yapan katılımcılardan hemen hemen hiçbiri spor yapmak için kendi evlerini kullanmamıştır. Katılımcılar oturdukları sitenin spor salonunu veya dışarıdan bir spor salonunu kullandıklarını ifade etmiştir. HE. "Spor olarak, sitemizde spor salonu vardı. Hani oraya spora gidiyordum, haftanın üç günü" diyerek spor aktivitesi için kendi konutunu kullanmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcıların diğer bir bölümü ise vakitlerini daha çok kamusal mekânlarda düzenlenen tiyatro, sinema, konser gibi etkinliklere ayırdıklarını belirtmişlerdir. EÖ. "Evde şimdi şöyle bir hobim falan yoktu ama ben mesela çok fazla konsere gidiyordum. Neredeyse bir ayda iki üç konsere gidiyordum yani iki konsere gidiyordum, tiyatroya gidiyordum onları takip ediyordum" diyerek COVID-19 pandemisi öncesi gündelik hayatında yapmış olduğu aktiviteleri ifade etmiştir.

COVID-19 pandemisi ile birlikte katılımcıların en çok yaptığı aktivitelerin başında spor, yoga, pilates ve jimnastik gibi etkinlikler gelmektedir. Birçok katılımcı spor salonlarının kapatılmasıyla

birlikte bu aktivitelerine evlerinde devam etmişlerdir. Bununla birlikte COVID-19 pandemisi süresince yeterli bedensel hareketi sağlayamadığı için spor yapmaya başlayan birçok katılımcı da olmuştur. Bu kapsamda katılımcılar spor yapmak için mat, pilates topu, çeşitli ağırlık elemanları gibi ekipmanlar aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların birçoğunun bu tür aktiviteler için ise salonu tercih ettiği dikkat çekmiştir. Katılımcılar çeşitli spor ve pilates videoları izleyerek bu aktiviteleri gerçekleştirdikleri için en çok salonu kullandıklarını söylemişlerdir. Bu tercihleriyle birlikte katılımcılar salonlarında bulunan orta sehpa gibi donatıları kaldırarak, kendilerine bir spor alanı yaratmışlardır. Katılımcılardan DB. spor için salonu tercih etmesini "çünkü televizyon salonda ve işte Youtube mesela onu oradan açabildiğim için salonda başladı" şeklinde ifade etmiştir. AE. ise salonunu spor yapılabilecek bir alana çevirdiğini söylemiştir. BU. ise "biraz salonu genişletmeye çalıştık. Atıyorum, masa biraz daha ortada duruyordu, biz onu duvara dayadık. Orta sehpa vardı, kaldırdık. Yani salonun orta mekânını biraz açmaya çalıştık. Bunun sebeplerinden biri spor yapabilmek, video izleyip spor yapabilmek. Birlikte spor yapıyorduk eşim, oğlum üçümüz birlikte." diyerek spor yapabilmek için salonunda meydana gelen değişiklikleri ifade etmiştir.

Spor etkinliklerinin yanı sıra katılımcılar resim yapma, el işi yapma gibi farklı etkinliklerle de uğraşmışlardır. Bu kapsamda resim yapmaya başlayan katılımcılar şövale alarak kendilerine bir resim yapma alanı oluşturmuşlardır. Bununla birlikte puzzle yine bu dönemde tercih edilen en önemli aktivitelerden olmuştur. Ayrıca katılımcılar bu dönemde dijital platformlar üzerinden de sıklıkla dizi ya da film izlemişlerdir. Ancak bu etkinliklerin mekâna yansımaları, spor aktiviteleri kadar belirgin olmamıştır.

COVID-19 pandemisi evde, ev halkıyla birlikte vakit geçirilen zamanı artırmış, buna bağlı mekânsal gereksinimleri ortaya çıkaracağı ön görülerek, görüşmelerde sorgulanmıştır. Katılımcılar COVID-19 pandemisi karantinası öncesi ev halkı ile iletişim kurdukları mekânlar olan mutfak ve salonu aynı amaçla kullanmaya karantınada da devam etmiştir. BNİ. ve DU. kodlu katılımcıların anneleri, yani büyükanneler ev halkına eklenmiştir. Karantina öncesi de sık sık yatılı olarak geldiği için mekânsal bir farklılık yaratmamış, DU. yoğun iş temposu sebebi ile ilgilenememe sorunu yaşamıştır. HE. ve EA. kodlu katılımcıların ev halkına, çocuk rolünde katılım olmuştur, kendi çocukları ile birlikte vakit geçirdikleri için mekânsal bir düzenlemeye gereksinim duymamışlardır. Fakat, EA.'nın eşinin ilk evliliğinden olan çocuğu ile kendi çocuğu, evde uzun süre birlikte vakit geçirince iletişimlerini kuvvetlenerek, karantina sonrası aynı odayı paylaşmak istemiştir. Bu doğrultuda karantina sonrasında, evde düzenleme yapılarak çocuk odaları yeniden kurgulanmıştır. DO.'nun karantina öncesi şehir dışında yaşayan kardeşi, karantina tedbirleri başlamadan önce gelmiş, sonrasında da birlikte evden/uzaktan çalışma düzenine geçmişler. Birlikte çalışabilecekleri ofis düzeni kurmanın yanında molaları birlikte

geçirecekleri düzenlemelere de gitmişlerdir. Önceden kahve köşesi olarak tanımladığı, tek başına kullandığı yerde koltuk sehpa düzenlemesi yaparak kardeşi ile birlikte kullanabilir hale getirmiştir. Diğer mekân düzenlemeleri de ev halkından birkaç kişi evden/uzaktan çalışma veya eğitime geçmişse, ev mekânlarını dönüşümlü kullanma buna göre organize etme durumu olmuştur. Ev mekânları ve durumları özelinde ev halkı açısından ortaya çıkan gereksinimler ve mekâna yansımaları ilgili bölümlerde tartışılmıştır.

Bunun yanı sıra konut mekânları özelindeki değişimler de analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, sırasıyla mutfak, salon, oturma odası, yatak odası, çocuk odası, çalışma odası, tuvalet-banyo son olarak da balkonlar incelenmiştir.

Çalışma kapsamında ilk olarak tartışmaya açılacak olan konut mekânı mutfaklar olacaktır. Bu bağlamda yapılan görüşmeler neticesinde, COVID-19 pandemisi öncesine yönelik mutfak kullanımlarında birbirine tamamen tezat iki grup saptanmıştır. Bu gruplardan ilki COVID-19 pandemisi öncesinde sıklıkla mutfaklarını kullandıklarını, burada yemek pişirdiklerini, pişirilen yemekleri burada yediklerini, kahvaltıyı yine burada yaptıklarını, çay demleyip, kahve içtiklerini ifade etmişlerdir. Bu grubun mutfak kullanımını, hane yapısına ve ev halkının gündelik alışkanlıklarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Örneğin katılımcılardan BU. çocuklarının besin alerjisi olduğunu, bu sebeple de bütün yemekleri kendisinin pişirdiğini ve bu duruma bağlı olarak da mutfak kullanımının fazla olduğunu ifade etmiştir. Yine katılımcılardan BG. annesinin, odasında sigara içmesine izin vermediğini, bu sebeple de sigara ihtiyacı için sıklıkla mutfağı kullandığını söylemiştir. Diğer bir katılımcı İÇ. ise "En çok mutfağı kullanıyordum sanırım. Evet, işte yemek yapmak, çay almak, çayı da orada içiyordum. Mutfakta. Orada televizyon izliyordum. Annemlerle orada sohbet ediyordum. En sık mutfakta." diyerek mutfağı gündelik hayatında ev halkı ile iletişime geçmek, zaman geçirmek için kullandığını belirtmiştir. Bu gruba dahil olan bireylerin mutfaklarında iki-üç kişilik olsa bile mutlaka bir mutfak masası olduğu, oturma odası ya da salondan bağımsız olarak bu oda da televizyon bulundurdukları saptanmıştır. Bu tespite dayanarak mutfak kullanımı fazla olan hanelerin mutfaklarını da buna göre organize ettikleri ve büyüklüğünün de buna imkan verdiği söylenebilir.

Bu gruba tezat olan ikinci grup ise, yoğun iş temposu nedeniyle yeme-içme alışkanlıklarını dışarıda giderdiklerini buna bağlı olarak ise mutfak kullanımlarının çok az olduğunu söylemişlerdir. Bu gruba dahil olan GÖ. yemek ihtiyacını sürekli olarak dışarıdan karşıladığını ifade etmiştir. Bununla beraber, bazı haneler mutfağı sadece yeme-içme eylemlerinin gerçekleştiği mekân olarak tanımlayıp, mutfak kullanımlarını bununla sınırlamışlardır. Katılımcılardan BNİ. mutfağı söyle tanımlamıştır; mutfağı hafta sonları yaptığı yemekleri tükettiği ve ara sıra çay, kahve almak için uğradığı bir yer olarak tanımlamıştır.

Ancak COVID-19 pademi süreciyle katılımcıların mutfak kullanımlarında büyük bir değişiklik meydana gelmiştir. Bu değişikliklerin başında yeme-içme mekânlarının kapanmasıyla birlikte dışarıda yeme-içme alışkanlıklarının zorunlu olarak sonlanması söylenebilir. Bununla beraber dışarıdan gelen yiyeceklerin hijyenlerine yönelik katılımcıların duyduğu kaygı ve endişe yine katılımcıları mutfağa yönlendirmiştir. Görüşmelerde "Dışarıdan söylemek yerine her şeyi evde yapıyorduk zaten." diyen BG. bu durumu doğrular niteliktedir. Ayrıca, ev halkının çoğunun hatta bazen tamamının evde karantina sürecinde olması, evdeki yeme-içme tüketimlerinin de artmasına neden olmuştur. Bu tüketim artışı da yine mutfak kullanımlarını artıran sebepler arasındadır. Katılımcılardan SC. karantina süreciyle birlikte ev halkında meydana gelen artışın doğrudan mutfak kullanımını artırdığını ifade etmiştir. SC. "Şimdi kalabalık olduğumuz için yani yemek yapmak için daha çok kalıyorum mutfakta." demiştir. Bununla birlikte sadece kendi kullanımlarının değil, ev halkının kullanımlarının da arttığını ifade ederek "mecburen kızlar dönüşümlü kullanıyor kimi çay istiyor kimi kahve istiyor kiminin karnı acıkıyor bir de evde kaldıkları için yeme-içme ihtiyacı çok fazla oldu yani o yüzden çok sık kullanılıyor." demiştir. Katılımcılardan BNİ. ise mutfağını bir ofis mutfağına benzeterek sürekli olarak çay-kahve tüketiminin olduğunu ifade etmiştir. BNİ "Şimdi mutfaktan çıkamıyorum. Çünkü yani dört kişi evde, yani yemek yetişmiyor, hiçbir şey yetişmiyor. Sürekli bir şey var, evde sürekli bir çay kahve tüketimi var. Ofisin şeyine döndü kahve şeyine döndü burası." demiştir.

Ayrıca, karantina süreciyle birlikte katılımcıların daha çok boş vakit bulabilmesi pasta, çörek, kek gibi zahmetli ve vakit alan ürünlerin üretiminin artmasına da neden olmuştur. Birçok katılımcı için bu ürünlerin yapımı, bir tür ev aktivitesine dönüşmüştür. Katılımcılardan BÖK. eskiden çok fazla mutfağı kullanmadığını, ancak pandemiyle birlikte bu durumun değiştiğini ifade ederek "Eskiden sadece yemek yapmak için girerken şimdi tatlılar, börekler, çörekler de yapabiliyorsunuz vakit buldukça." demiştir. Katılımcılardan HE. ise mutfak kullanımını "Farklı yemekleri yapalım vakit geçsin diye" diyerek ifade etmiştir. Bu anlamda mutfak, kolektif üretimlerin yapılabildiği, bir tür aktivite mekânına dönüşmüştür. Bu üretimler zorunlu üretimler olmayıp, bireylerin zaman geçirmek adına yaptıkları üretimlerdir.

Mutfakta meydana gelen üretim ve tüketim alışkanlıklarının bu denli artışı mekân kullanımını sadece zamansal olarak artırmamış, ayrıca paylaşım olarak da niteliksel bir artış yaratmıştır. Katılımcılardan UZA. "annem yemek yapıyorken kardeşim gidiyor yanında hani hem onunla muhabbet ediyor hem ders çalışıyor" diyerek mutfakta sadece üretim ve tüketim eylemlerinin değil, bununla birlikte bir ev halkı iletişimi gibi eylemlerin de gerçekleştiğini ifade etmiştir. Katılımcılardan AE. ise "özellikle bu süreçte okula gidemedikleri ve evde olduğumuz için çok daha böyle keyifli uzun vakit geçiriyoruz orada kızlarla beraber." diyerek UZA.'nın ifadelerini pekiştirmiştir.

Ancak COVID-19 pandemi süreciyle birlikte meydana gelen tüm bu mutfak kullanımları mekânsal olarak mutfakta bir ihtiyaç yaratmamıştır. Katılımcılar mutfakları ya bu üretimler için yeterli büyüklükte bulmuş ya da adapte olabilmişlerdir. Katılımcılar, yoğun mutfak kullanımına rağmen, sadece mutfak dolaplarında düzenlemeye giderek, depolama ve saklama için değişiklikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum ise bireylerin karantina sürecinde artan gıda stoklama ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Çalışma kapsamında ikinci olarak ise evlerimizin en önemli mekânlarından olan salonlar ele alınmıştır. Bu bağlamda salonlar, katılımcılar tarafından COVID-19 pandemisi öncesinde en çok zaman geçirilen mekân olarak tanımlanmıştır. Katılımcılar salonda özellikle televizyon izlendiğini, diğer aile üyeleriyle iletişime geçtiklerini ve yemek yendiğini ifade etmiştir. Salgınla birlikte mekânın bu misyonu daha da pekişmiş, salon tüm aile üyelerinin ortak zaman geçirdiği sosyal bir mekân olma özelliğini korumuştur.

Salonların bu kadar sık kullanılıyor olması mekânsal olarak da bu süreçten en çok etkilenen mekânlardan olmasına neden olmuştur. Katılımcılardan bir tanesi salonda geçirilen vaktin artmasıyla birlikte salondaki orta sehpasını kaldırarak kendilerine daha fazla yer ayırmak istediklerini ifade etmiştir. Yine küçük yaşta çocuğu olan katılımcılardan BU. ve TD., salonlarında artık çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdiği için mekânı çocuklarına uygun hale getirmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Bu kapsamda BU. salondaki televizyonu duvara monte ettiklerini ifade ederken, TD. ise çocuğunun artık salonda oyun oynadığını bu sebeple salondaki eşyalarda azaltmaya gittiklerini ifade etmiştir.

COVID-19 pandemisinin evlerin salon mekânlarına getirdiği değişiklikler kapsamında salonda en fazla gerçekleşen eylemlerden olan televizyon izlemeye yönelik değişiklikler de yapılmıştır. Katılımcılardan BÖL. televizyonuna gün ışığının yansıdığını, COVID-19 pandemisi öncesi gündüzleri evde olmadığı için bu durumu fark etmediğini ancak karantina süreciyle birlikte bu durumu fark edip rahatsız olduğunu ifade etmiştir. BÖL. bu sebeple koltuklarının yerini değiştirirken, ME. ise birbirlerine dik olan iki koltuğu birbirine paralel hale getirerek daha fazla kişinin konforlu bir şekilde televizyon izlemesini hedeflemiştir. Örneklem grubuyla gerçekleşen görüşmelerde oturma odası bulunan hanelerde, oturma odalarının COVID-19 pandemiden önce en çok kullanılan mekân olduğu ancak salgınla birlikte bu odalarda herhangi bir mekânsal değişikliğin gerçekleşmediği verisine ulaşılmıştır.

Bireylerin evlerinin en mahrem yeri olarak tanımladığı yatak odaları ise yine bu salgın neticesinde dönüşüme uğrayan mekânlardan olmuştur. Katılımcılar, COVID-19 pandemisi öncesi yatak odalarını sadece uyuma-dinlenme amacıyla kullanırken, karantina süreci boyunca tüm ev halkının evde olmasıyla birlikte farklı mekânlara duyulan ihtiyaç yatak

odalarının dönüşümünü zorunlu kılmıştır. Özellikle, evdeki mekânların yetersizliği nedeniyle birçok katılımcı yatak odalarını uzaktan çalışmalarını gerçekleştirebileceği şekilde düzenlemişlerdir. Tüm bunlara karşın katılımcılardan ÖB. evinde yeterli metrekareye sahip olmasına rağmen yatak odasını evin tüm üyelerinden uzaklaşıp, kafasını dinlenebildiği bir mekân olarak tanımlamıştır. Katılımcı bu düşünceyle birlikte yatak odasını düzenleyerek, burada kendine yeni bir yaşam alanı yaratmıştır. ÖB. bu durumu "Yatak odamda televizyon yoktu mesela yatak odama televizyon koymak istedim. Çünkü şimdi kış bahçesi ve mutfak çocukların da girdiği ve ortak kullanıma özel bir alan ama ben dinlenmek istiyordum, uzaklaşmak istiyordum. Bir alana ihtiyacım vardı ama bu salon, oturma odası onların erişebileceği bir alan olmamalıydı. Üst kat, sanki ayrı bir daire gibi kullanmaya başladım. Yatak odama televizyon koydum, kettle koydum. Bildiğiniz orayı ben şeye dönüştürdüm, bir otel odası gibi hani kahvelerimi koydum, konfor sağlamam lazım ve gerçekten orası benim dinlenme alanım oldu. Hatta küçük bir çalışma masası koydum sonradan. Bazen bilgisayarımı alıp işte... Canlı bir görüşme yapacaksam oraya çıkıyordum." şeklinde ifade etmiştir.

Yatak odalarıyla birlikte çocuk odaları da yine bu süreçten çok fazla etkilenen mekânlardan olmuştur. Ancak diğer mekânlardan farklı olarak burada meydana gelen değişiklikleri zorunlu ve isteğe bağlı değişiklikler olarak iki farklı şekilde ele almak mümkündür. Çünkü katılımcıların bir bölümü karantina süreciyle birlikte odada geçen vaktin arttığını bu sebeple odalarında değişiklik yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan GS. "“Nasıl değiştirebilirim?” ya da “ne yapabilirim?” Artık eski eşyalarımın kurtulmamın vakti geldi gibi düşüncelerim oldu ve o türde çalışmalar yaptım" diyerek karantina sürecinde odasını düzenlemek istediğini ifade etmiştir. Bir başka katılımcı ise odadaki mobilyaları beyaza boyayarak değişiklik yaratmak, ferahlamak istediğini söylemiştir. Yine katılımcılardan DO. "Evde daha fazla vakit geçirebildiğim için odada özellikle, vaktim de olduğu için hadi bir oda düzenlemesine gireyim şeklinde oda temizliği yaptım." diyerek karantina sürecinde oluşan vaktini odasını düzenlemek için ayırdığını ifade etmiştir. Bu ifadelerden yola çıkarak, COVID-19 pandemisi nedeniyle evlerimizde izole olduğumuz süreçte birçok bireyin daha önce bulamadığı zamanı, mekân düzenlemeleri için ayırdığını söyleyebiliriz.

Bu değişikliklerin yanı sıra çocukların evden eğitime başlaması ve evde daha çok vakit geçirmesiyle birlikte zaruri değişiklikler de yapılmıştır. Özellikle şehir dışında üniversite okuyan öğrencilerin salgın nedeniyle birlikte ailelerinin yanına dönmesi ve eğitimlerine evden devam etmeleri hazırlıksız yakalandıkları bir durum olarak değerlendirilebilir. Daha önceleri sadece tatil amacıyla geldikleri evde, uzaktan eğitime devam ediyor olmak onları mekânsal anlamda değişiklikler yapmaya zorlamıştır. Katılımcılardan SC. kızlarının farklı şehirlerde üniversite okuduğunu söyleyerek karantina süreciyle birlikte ilk kez hepsinin aynı odada çalışmak, derse

katılmak zorunda olduğunu söylemiştir. SC. bu durumla birlikte evinde mecburi değişiklikler yaptığını söyleyerek "...daha önce çocukların hepsi bir arada değillerdi şimdi hepsi bir arada oldukları için bazı yer çalışma masasının yerini, işte kitaplık yerini çocuklarımın rahat kullanabilecekleri şekilde değiştirmeye çalıştım..." diyerek çocuklarının daha konforlu bir eğitim alabilmesi için farklı düzenlemeler yapmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. AE. ise kızının uzaktan eğitimi sırasında oyuncaklarının çok fazla ilgisini dağıttığını, derse odaklanamadığını söyleyerek, çocuğunun odasındaki tüm oyuncaklarını başka bir odaya götürdüğünü ifade etmiştir. Bu anlamda AE.'nin, COVID-19 pandemisiyle birlikte ortaya çıkan evden eğitim durumuna çocuğunu adapte edebilmek adına mekânsal düzenlemeler yaptığı söylenebilir. AE., bunun yanı sıra çocuğunun odasına bir çalışma masası ve sandalye eklemiştir. Bu durumla birlikte, COVID-19 pandemisi öncesi daha çok oyun amaçlı kullanılan bu odanın artık daha çok eğitim amaçlı kullanıldığını, bunun da mekânsal olarak çocuk odasına yansıdığını söyleyebiliriz.

Tuvalet ve banyo mekânlarında ise donatı sayısının sınırlı olması, mekânsal müdahalelerin kısıtlı olmasına neden olmuştur. COVID-19 pandemisiyle birlikte banyo ve tuvalet kullanımında meydana gelen majör değişikliğin COVID pozitif olan veya COVID pozitif temaslı olan ailelerde gerçekleştiği söylenebilir. Bu ailelerde tuvalet ve banyo, aile üyeleri ile COVID pozitif veya temaslı aile üyesi arasında paylaşılmıştır. Bunun dışında tek banyosu bulunan evlerde bu durum sıklıkla şikayet edilen bir özellik olarak belirtilmiştir. Banyolarda katılımcıların kişisel gereksinimlerinin değişimine bağlı olarak kişisel eşya kullanımları farklılaşmış, ufak mekânsal müdahalelere neden olmuştur. BÖ., artık evden/uzaktan çalışma düzeninde saç ve makyaj yapmaya ihtiyaç duymadığını bu nedenle tüm ürünlerini, banyosundan kaldırdığını belirtmiştir. Bu ürünlerden boşalan yeri, karantina süresinde berberler kapalı olduğu için eşine alınan saç ve tıraş ekipmanlar doldurmuştur. DO., evde uzun süre vakit geçirince kendine bakmak için yeterli zamanı olduğunu bu sebeple de çok sayıda bakım ürünü aldığını ve bunları koymak için banyosunda düzenleme yaptığını belirtmiştir.

Çalışma kapsamında evin dışarı ile ilişkisini sağlayan balkonların, karantina süresinde en çok gereksinim duyulan mekânlar olduğu düşünülmektedir. Yapılan görüşmelerde, COVID-19 salgınından önce birçok bireyin balkonunda masa ve sandalyeden oluşan küçük bir oturma alanı olduğu, ancak buna rağmen bu alanın metrekare olarak yetersiz görülmesi, yoğun mesai sonrası balkonda geçirecek yeterli vaktin bulunamaması ya da balkonların görsel açıdan yeterli mahremiyeti sağlamaması nedeniyle bu oturma alanları kullanılmamıştır. Buna bağlı olarak katılımcıların balkonları atıl alanlara dönüşmüştür. Balkonların atıl olması durumu beraberinde balkonlara farklı işlevlerin yüklenmesine neden olmuştur. Bu işlevlerin başında çiçek bakımı, çamaşır kurutma, depolama gelmektedir.

COVID-19 pandemisi ile birlikte katılımcıların balkonlara bakış açısı büyük ölçüde değişmiştir. Bu değişimin temel sebebi, pandemiyle birlikte ortaya çıkan sokağa çıkma yasaklarıdır. Birçok katılımcı daha önceleri hiç kullanmadığı balkonunu, bu süreç içerisinde yeniden organize ederek kullanmaya başlamıştır. Bu bağlamda kullanıcıların büyük bir bölümü kahvaltılık yapma, yemek yeme ya da kahve içme gibi gündelik yeme-içme ihtiyaçlarını balkonda karşılamaya başlamıştır. Bu işlemlerle birlikte balkonlar; masa, sandalye, kilim gibi ekipmanlarla yeniden düzenlenmiştir. Katılımcılardan ÇTK. bu düzenlemeyi "...canlanıp kendime geldiğimizi gördüğümüz için balkon daha yaşanabilir bir alan haline dönüştürdük..." şeklinde ifade etmiştir. ÇTK. ayrıca on beş aylık çocuğunun da balkonda keyifle vakit geçirdiğini eklemiştir. Bu anlamda balkonlara yapılan bu müdahalelerle daha yaşanabilir mekânların elde edildiği söylenebilir.

Evde izole olduğumuz dönemlerin özellikle bahar aylarına denk gelmesiyle birlikte katılımcıların birçoğu balkonu bir nefes alma yeri olarak görmeye başlamıştır. Birçok katılımcı bu yönde düzenlemeler yaparken, bu düzenlemelerin başında bitki yetiştiriciliği gelmektedir. Katılımcıların büyük bir bölümü bu dönemde balkonlarında bitki yetiştirdiğini ifade ederek, aslında dışarıya olan özlemlerini yansıtmışlardır. Bitki yetiştiriciliği sadece çiçekler ile sınırlı kalmamış, maydanoz, tere gibi tüketmeye yönelik sebze üretimleri de gerçekleşmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte bireylerin açık alan kullanım ihtiyaçlarını balkonlar sayesinde giderdikleri sonucuna varılabilir. TD. isimli kullanıcı ise karantina döneminde bebeğinin açık alanlarda oynayamamasından dolayı balkonunu bebeği için özelleştirmiştir. Katılımcı bebeğinin parka götüremediği için balkonuna bir salıncak kurduğunu ifade etmiş ve bununla birlikte balkonda bir park havası yarattığını vurgulamıştır. Katılımcının bu sözleri bu dönem içerisinde balkonların ne kadar önemli bir fonksiyon taşıdığını özetlemiştir.

Tüm bu salgın süreciyle birlikte balkonlara eklenen en önemli işlev, balkonların bir sterilizasyon bölgelerine dönüşmesi olmuştur. Bu durumun temel sebebi korona virüsün cansız yüzeylerde de uzun süre yaşaması olmuştur. Katılımcılar öncelikle, market alışverişiyle aldıkları ürünleri ve dışarıda giydikleri kıyafetleri balkonlarında bekleterek steril hale getirmeye çalışmışlardır. Bu durum balkon kapalı bile olsa mekânsal olarak yeniden düzenlenmesine neden olmuştur. Katılımcılardan İÇ. "...paltosunu yıkayamıyoruz çünkü bir tane paltosu var. O paltosunu gelip direkt oraya asıp havalandırıyor" diyerek kapatılarak salona katılan balkonlarını çamaşır havalandırmak için bir alan olarak tanımladıklarını vurgulamıştır.

Katılımcıların hiçbirinin evinde çalışma odası olarak ifade edilen bir mekân bulunmamaktadır. Salon, yatak odası gibi temel işlevleri karşılayan mekânlar dışında olan mekân genelde oturma odası, misafir gelirse kalır şeklinde düşünülen ya da ardiye olarak görülerek fazladan elbise

dolabı, ütü masası, süpürge gibi çok ortada gözükmesini istemedikleri eşyaları koydukları alan olarak ifade edilmiştir.

Dış mekândan başlayarak konut iç mekânları özelinde ortaya konulan yukarıdaki bulgular, eşya ve donatı düzeyine kadar detaylandırılarak aşağıda ele alınmıştır.

Bireylerin bu dönemde meydana gelen mekân kullanımlarındaki farklılıklar beraberinde yeni ev ihtiyaçlarını da doğurmuştur. Bireyler bu dönemde hem daha önceden sahip oldukları eşyaları yenilemiş hem de yeni ihtiyaçları için eşya satın almışlardır. Alınan bu eşyaları, ihtiyaç türüne göre sınıflandırmak gerekirse üç grup altında değerlendirebiliriz. Bu gruplardan en yaygın olanı evden/uzaktan çalışma ve eğitim için alınan eşyalardır. Bu dönemle birlikte birçok katılımcı başta bilgisayar, çalışma masası, kitaplık, daha konforlu bir sandalye, mikrofon, kamera gibi ekipmanlara ihtiyaç duyduğunu ifade ederek, bu ekipmanları satın aldıklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan birçoğu daha önceden bilgisayar, masa, sandalye gibi eşyalara sahip olmasına rağmen, karantina süreciyle birlikte bu eşyaların yeterli gelmediğini ve yenilemek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

İkinci grup ihtiyaçlar ise, bireylerin evde daha fazla vakit geçirmelerine bağlı olarak spor ekipmanları, puzzle, şövale gibi çeşitli aktivite elemanları ya da yardımcı ekipmanları olmuştur. Birçok katılımcının evden devam ettiği spor alışkanlığı, spor matı, pilates topu gibi ekipmanlar satın almasına neden olmuştur.

Üçüncü grup ise, ev düzenlemesi ve depolaması için gereken eşya gruplarıdır. Bu eşya grupları daha çok demonte dolap, dolap içi düzenleyicisi gibi ekipmanlardır. Bununla birlikte bireylerin artan mutfak kullanımları da bu mekâna yönelik baharat takımı gibi düzenleyici eşya alımlarının artmasına neden olmuştur.

Satın alınan eşyaların yanı sıra birçok katılımcı bu dönemde eşya sayısını da azaltmıştır. Katılımcıların evlerinde gereksiz olarak niteledikleri bu ürünleri ya ihtiyaç sahiplerine verdikleri ya da depolarına kaldırdıkları görülmüştür. Katılımcılar başta kıyafet dolaplarındaki giymedikleri kıyafetleri ve ayakkabılar olmak üzere evlerinde kullanmadıkları eşyaları bu dönemde vermişlerdir. Kıyafet fazlalığının yanı sıra katılımcılar kitap ve dergi olarak da fazla buldukları eşyaları yine ayırarak elden çıkarmışlardır. Bunun yanı sıra birçok katılımcı evdeki aksesuar ve dekoratif ürünleri de kaldırarak sadeleşmeye gitmiştir. Katılımcılardan GO. bu durumu "küçük süsler filan toparlandı bazen fazlalık yapıyor ve zaman alıyor bunları temizlemek" diyerek evlerinde meydana gelen bu eşya azalmasının sebebini açıklamıştır.

Yapılan görüşmeler neticesinde COVID-19 pandemisiyle birlikte, bireylerin yaşadıkları mekânlarda fiziksel olarak büyük değişiklikler yapma eğiliminin olduğu görülmüştür. Bu

değişikliklerin nedenini ortaya koymak gerekirse öncelikli olarak bireylerin pandemiyle birlikte evde daha çok zaman geçirmesi söylenebilir. Birçok katılımcı pandemi öncesinde evlerinde vakit geçirmediklerini ancak bu süreçte zorunlu olarak evlerinde izole oldukları için mekânsal anlamda değişiklikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bireyler özellikle pandemi öncesinde hafta sonu evlerinde vakit geçirmediklerini ancak bu süreçte evlerinde olduklarını, buna bağlı olarak da değişiklikler yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Bu durumla birlikte ikinci olarak katılımcıların evden eğitim ve çalışma sürecine geçmeleri de bu fiziksel değişikliklerin nedeni olarak ifade edilebilir. Pandemi öncesinde şehir dışında üniversite okuyan öğrencilerin bu süreçte evlerine dönmeleri ya da öğrencilerin uzaktan eğitim ile sürekli evde vakit geçirmeleri, çalışan bireylerin evden çalışmaya başlamaları bazı zorunlu değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Yine daha önceleri anaokuluna giden çocukların artık evde olmaları, çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocukları için konutlarında değişiklikler yapmasını zorunlu kılmıştır.

Son olarak ise sosyalleşme ihtiyaçlarının evden gerçekleşmesiyle birlikte yapılan değişikliklerden bahsedilebilir. Bu anlamda artık sahil, park gibi açık alanlara çıkamayan katılımcıların balkonları başta olmak üzere evlerinde değişiklikler yaptıkları görülmüştür. Yine hobileri için dışarıya çıkamayan bireyler bu hobilerini evde gerçekleştirebilmek adına evlerini dönüştürmüşlerdir. Örneğin spor salonuna gidemeyen birçok katılımcı bu süreçte spor yapabilmek adına evlerinde fiziksel değişiklikler yapmıştır.

Özetle bireyler, COVID-19 pandemisi öncesinde ev dışında yaptıkları eylemlerin birçoğunu ev ortamına adapte etmeye çalışmış bunun neticesi olarak da evlerinde zorunlu veya isteğe bağlı olarak fiziksel değişiklikler yapma yoluna gitmişlerdir.

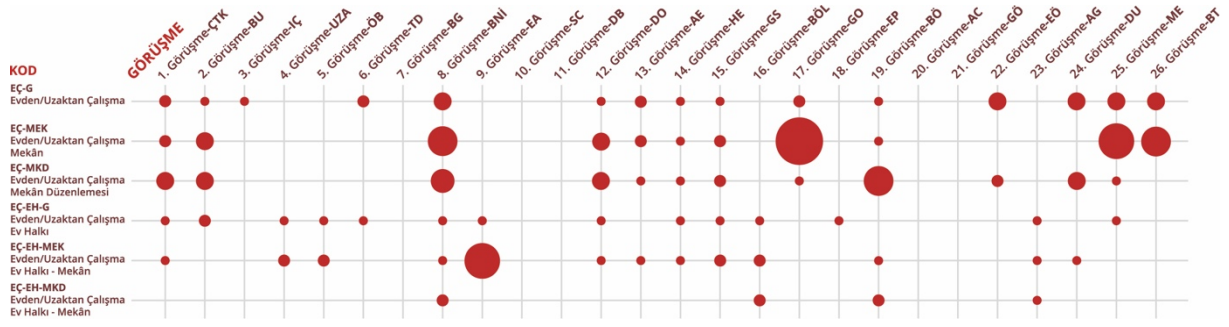
4.2.4. COVID-19 Pandemisinde Eve Eklenenler

COVID-19 ile evlerimize çekilmemiz, konutlarımızla ilgili doğru bildiklerimizi ve alışkanlıklarımızı değiştirirken bir yandan da evden/uzaktan çalışma ve eğitim gibi yeni işlevler ekledi. Diğer yandan, kamusal yaşamın eve sığdırılması konutlarda sosyal yaşam ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olurken, hijyen önlemleri alışılmışın dışında ev düzenlerine neden oldu. Nitel araştırma adımımda görüşme formlarında bu konuda sorulara yer verilmiş ve katılımcıların konutlarına COVID-19 ile eklenenler sorulmuştur. Bu konuda ulaşılan bulgular, aşağıda, evden/uzaktan çalışma, evden/uzaktan eğitim, sosyal yaşam ihtiyaçları ve hijyen önlemleri başlıkları altında ortaya konmuştur.

4.2.4.1. Evden / Uzaktan Çalışma

COVID-19 pandemisinin, bireylerin gündelik hayatındaki en büyük etkisi evde izole olma durumları olmuştur. Pandemiyle birlikte bireylerin dışarı çıkabilecekleri günler ve saatler büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmayla birlikte birçok iş yeri ve ofis de uzaktan çalışma sürecine girmiştir. Bireylerin, daha az temas halinde olmalarını sağlamak amacıyla yapılan bu düzenleme, bireylerin hem gündelik yaşamlarında hem de yaşadıkları konutlarında büyük değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda bireylerin genellikle hafta içi her gün belirli saat aralığında yaptıkları iş rutinleri evlerine taşınmış, buna bağlı olarak da evlerinde bir ofis düzeni yaratmalarına neden olmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde ise COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası olmak üzere evden çalışmaya dair deneyimleri, bu deneyimlerin konutlarındaki mekân kullanımını nasıl etkilediği ve buna bağlı olarak konutlarında ne gibi mekânsal düzenlemeler yaptıkları tartışmaya açılacaktır. Diğer yandan evden çalışma düzenine geç(e)meyen katılımcılara da geçeme durumunun eve yansımaları sorulmuş ve bulgularına yer verilmiştir.

COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışmaya kendi veya ev halkından biri geçen katılımcılar ve onların bu amaçla kullandıkları mekân ve yaptıkları mekânsal düzenleme kodlarının görüşmelerde yer alma sıklığı Şekil 8'de görülmektedir. Yapılan görüşmelerde evden çalışma durumunun oldukça fazla olduğu görülse de bu süreç içerisinde halen iş yerine gitmeye devam eden katılımcılar da olmuştur. Bu katılımcılardan olan IÇ. pandemi karantina öncesi, süresi ve sonrası için "hiç evden çalışmadım hep iş yerinden" ifadesini kullanmış, ancak iş yoğunluğu eve kısmen yansımıştır. BG., SC., DB., AC ve GÖ. kodlu katılımcıların kendileri ve ev halkından biri evden çalışma düzenine geçmemiştir. GÖ. kendisi ve eşi emekli olduğu için çalışma ile ilgili bir durum söz konusu olmamıştır. BG., kendisi ve kardeşi öğrenci, annesi sağlık sektöründe, babası da serbest meslekte oldukları için çalışmaya devam etmiştir. SC. kendisi ücretsiz izne çıkarılmış, eşi işe gitmeye, AC. eşi ev hanımı ve kendisi işten çalışmaya DB., çocuğu olduktan sonra öğretmenlik mesleğine ara vermiş, eşi de işe gitmeye devam etmiştir. GÖ. dışındaki katılımcıların kendisi veya ev halkından birileri işe gitmeye devam ettiği için buna bağlı tedirginlik oluşmuş ve diğer başlıkta detaylı aktarıldığı üzere bu durum hijyen önlemleri olarak konuta yansımıştır. Kendisi ve ev halkından biri evden/uzaktan çalışmaya geçen katılımcılarda doğal olarak evden/uzaktan çalışma kodunun görüşmelerde yer alma sıklığı fazladır. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçme durumunun mekânsal anlamda hep bir karşılığı olmuş, az ya da çok mekânsal düzenleme ve kullanımında değişikliğe neden olmuştur. Kodların yoğunluk karşılığının neleri ifade ettiği her katılımcı özelinde aşağıda ayrıntılı ele alınmıştır.

Şekil 67. Evden / Uzaktan çalışma kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.4.)

COVID-19 pandemisi öncesinde katılımcılardan çok küçük bir bölümü evden çalıştıklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan AE., GO., ve EÖ. pandemi öncesinde de evden çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Hatta katılımcılardan EÖ. evden çalışma durumuna alışık olduğunu, dolayısıyla pandemi süreciyle birlikte değişen bu durumun kendisini etkilemediğini ifade etmiştir.

Buna karşın katılımcıların çok büyük bir bölümü COVID-19 pandemisiyle birlikte ilk kez evden çalışmaya geçtiklerini belirtmişlerdir. Bu anlamda katılımcıların bazıları pandeminin getirdiği karantina süresi ve karantina sonrası olmak üzere uzun bir süreci evden çalışarak geçirirken, bazıları ise sadece karantina süresinde uzaktan çalıştıklarını söylemişlerdir. Katılımcılardan BNİ. karantina süresini de kapsayan süre boyunca hiç iş yerine gitmediğini söylerken, ÇTK. ise karantina süresi olan Haziran 2020'ye kadar evden çalıştığını daha sonra ise eski çalışma sistemine döndüklerini belirtmiştir.

Evden/uzaktan çalışma deneyimini katılımcılardan DU. şöyle ifade etmiştir: "İşle evi bir araya getirmek ilk başta ruhsal olarak çok zorladı ama şimdi ne kadar esnek ve ne kadar hani üretken ve yaratıcı olduğumuzun farkına vardık. Okulda da olsam çalışabiliyorum, burada da olsam çalışıyorum, yolda da olsam çalışıyorum yani hiçbir şey bizi durduramıyor sürekli çalışabiliyoruz bunu gördük." Katılımcının bu sözleri, ev ve iş yeri gibi sınırların ortadan kalktığını ve iş yerinde yapılabilecek tüm eylemlerin eve taşındığı doğrular niteliktedir.

Bununla beraber katılımcıların yalnızca kendileri değil, evlerinde birlikte yaşadıkları diğer ev halkı da bu süreçle birlikte uzaktan çalışmaya geçmiştir. Birçok katılımcı eşinin, kardeşinin ya da çocuklarının bu süreçle birlikte evden çalışmaya başladığını söylemiştir. Katılımcılardan DU. büyük oğlunun bu süreçte evden çalıştığını belirterek, oğlunun bu sürece hemen adapte olduğunu söylemiştir. Oğlunun evde sabah sekiz, akşam yedi olmak üzere yoğun bir mesaiyle çalıştığını söyleyen DU., oldukça yoğun bir süreç geçirdiğini ifade etmiştir.

Katılımcılar uzaktan çalıştıkları bu süreçte evlerinin farklı bölümlerini farklı kriter doğrultusunda değerlendirerek kullanmışlardır. Katılımcılardan BNİ, evinin balkonu, mutfuğu ve yatak odası

dahil olmak üzere her yerini kullandığını, bu durumun ise çocuğundan kaynaklandığını belirtmiştir. BNİ. "çocuk nerede değilse orada çalışmaya devam ediyordum" diyerek evden çalışma için en önemli kriterinin sessiz bir ortam olması gerektiğini söylemiştir. Sıklıkla toplantılara katılan BNİ. bu sebeple çocuğundan uzak mekânlar tercih ettiğini söylemiştir. Yine ses kriterini odağına alan ME. ise eşinin de bu süreçte evden çalıştığını ve bu süreç içerisinde çok fazla sesli görüşme yaptığını belirtmiştir. ME. bu seslerden rahatsız olduğunu söyleyerek, kendisinin yatak odasında, yatak üzerinde çalıştığını ifade etmiştir. ME. ses durumundan dolayı zorunlu olarak yatak odasında çalıştığını belirtirken, ÇTK. ise eşiyile birlikte yatak odasında çalışmayı tercih ettiğini, bunun nedenini olarak da mutfak ve salon gibi ortak kullanım mekânlarının çocuğuna ve onun bakımdan sorumlu kişiye ayırdıklarını söylemiştir. Ancak ÇTK. toplantı gibi sesli görüşmelerin yapılması durumunda diğer tarafın balkonu kullandığını ifade etmiştir.

Bunun dışında diğer katılımcıların büyük bir bölümü salonda çalıştıklarını söyleyerek, salonda bulunan yemek masasını bu amaçla kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan olan GS. kendi odasında internetin iyi çekmediğini ifade ederek, uzaktan çalışma sürecinde salonu ve salonda bulunan yemek masasını kullandığını söylemiştir. Evden çalışma süresinde salon kullanımı, küçük çocuğu olmayan diğer bir deyişle çocuğu ilkökul eğitim seviyesine gelmemiş ailelerde mümkün olmuştur. Salon kullanımı genellikle çocuğun kullanımına ayrılmış, çocuklu evlerde yatak odası tercih edilmiştir.

BU. diğer katılımcılardan farklı olarak salon masasını değil, mutfakta bulunan masayı kullandığını söylemiştir. Bu anlamda ilk kez mutfak masasını bu amaçla kullandığını söyleyen BU. bu durumun bir zorunluluktan kaynaklandığını ifade etmiştir. BU. uzaktan çalışan eşinin çalışma odasında çalıştığını, çocuğunun ise salonda televizyon izlediğini söyleyerek bu tercihinin nedenini açıklamıştır. BU. bunun evdeki ev halkına bağlı olarak yatak odası, salon gibi mekânları da kullandığını söylemiştir. BU.'nun yaşadığı duruma benzer olarak EA'da bazı zorunluluklardan dolayı eşinin mutfakta çalıştığını belirtmiştir. EA. mutfakta yemek masasında yemek yemediklerini, bu sebeple de eşinin orada çalıştığını söylese de bu çalışma alanının çok konforlu olmadığını da vurgulamıştır. EA. kendisinin mutfakta yemek hazırlamak zorunda olduğunu zaman dilimlerinde ise eşinin yatak odasına geçtiğini söylemiştir.

HE. ise diğer katılımcılardan daha farklı bir düzenlemeye geçerek üst katında bulunan annesinin evini eşiyile birlikte bir çalışma mekânı olarak kullandıklarını söylemiştir. HE. evde bulunan ikiz çocuklarından dolayı kendisinin veya eşinin çalışması gereken zaman dilimlerinde üst katta bulunan annesinin evini tercih ettiklerini, diğer ebeveynin ise alt katta kalarak çocuklarla ilgilendiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların bu ifadelerinden aslında uzaktan çalışma eylemi için evlerinin belirli bir bölümünü kullanmadıkları, çalışma mekânlarının ev halkının durumuna göre sıklıkla değiştiği söylenebilir. Buna bağlı olarak da evlerinin bir bölümünde evden/uzaktan çalışma eylemi için mekânsal anlamda radikal değişiklikler yapmadıkları sonucuna varılabilir.

Evlerinde uzaktan çalışma amacıyla tek bir mekânı kullanana katılımcılar, bu alanı ofis düzenine göre organize ettiklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan olan DO.'da evinde bir mekânsal düzenleme yaparak evlerinde bulunan masayı, çalışma masasına dönüştürdüğünü söylemiştir. DO. her gün ofise gider gibi o masaya gidip çalıştığını söylerken bu durumu "oradan başka bir yerde çalışmıyorum ki hani ofis algısı bozulmasın" şeklinde açıklamıştır. DO. bu alan dışında çalışma yaptığı zaman disiplininin bozulduğunu söylerken, mola verdiği ise masadan uzaklaşarak koltuğa geçtiğini, bu alanda dinlendikten sonra tekrar masaya döndüğünü söylemiştir.

BNİ.'de eşinin yatak odasına bir düzenleme yaptığını, bir masa aldığını ve bu masayı yatak odasında yatak ile pencere arasında konumlandığını söylemiştir. BNİ'nin eşinin evlerinde daha önce bulunan, depoya kaldırdıkları ofis sandalyesini de buraya getirdiğini söylerken, eşinin mekânsal olarak çok sıkışık bir alanda çalıştığını, ofis sandalyesini kaldırmadan bulunduğu alandan çıkamadığını belirtmiştir.

Katılımcılardan BÖ. ise karantina sonrasında iş yerinin uzaktan çalışma sürecini Haziran 2021'e kadar uzattığını açıklaması üzerine evinde mekânsal olarak kendisine bir çalışma ortamı hazırladığını belirtmiştir. BÖ. karantina sonrasında, ailesinin evinde geçirecek buradaki çalışma düzeninden etkilendiğini söylemiş ve aynı düzeni evine de uyguladığını ifade etmiştir. Bu anlamda BÖ. salondaki yemek masasının yarısı yemek yeme eylemi yarısını ise çalışma eylemi için ikiye bölmüştür. Çalışma eylemi için ayırdığı sınıra defterlerini, kalemliklerini, post-itlerini koyarak daha önceki ofis düzeninin oluşturmuştur. Yine aynı şekilde BÖ. eşi B. için de bir düzenleme yaptıklarını belirtmiştir. BÖ. evlerinde bulunan küçük bir odaya üç metre genişliğinde bir kütüphane yaptıklarını söyleyerek bu alana bir masa ve sandalye eklediklerini de ifade etmiştir. BÖ.'nün eşi B.'nin çalışma alanı olarak kullandığı bu oda COVID-19 pandemisi karantina sonrasında düzenlenmiş, çünkü katılımcıların meslekleri gereği evden/uzaktan çalışma düzeni uzunca bir süre daha devam edecektir, hatta ofise hiç gitmeme durumları söz konusu olmuştur. Bununla birlikte BÖ. çalışma alanı olarak seçtiği yemek masasının arkasına pikap, çiçek, vazo gibi ev eşyaları koyarak bir organizasyon yapmıştır. BÖ. bu organizasyonu görüntülü konuşmalarda arka planının daha güzel görünmesi için yaptığını belirtmiştir. Benzer bir yaklaşımı katılımcılardan DU. da yaparak çalışma mekânı olarak kullandığı odanın duvarına sabitlenmiş olan süpürgenin hoş bir görüntü sunmadığını söyleyerek, görüntülü görüşmelerinde masayı hafif itip, bu eşyaların görünmemesini tercih

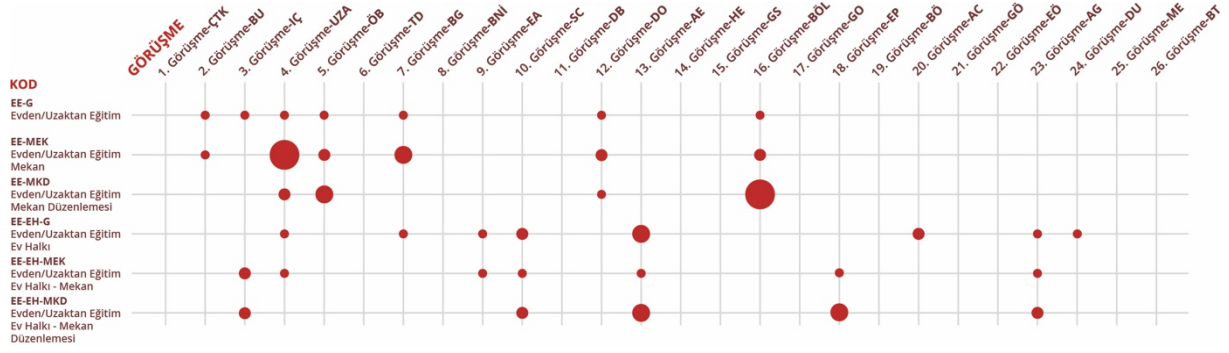
etmiştir. DU. özellikle bu görüşmelerde düz duvarı tercih ettiğini söylerken, HE. ise arka planda kişisel bilgilerinin olduğu kimlik gibi materyallerin bulunmamasına özen gösterdiğini söylemiştir. Ayrıca HE. kitaplarının da gözükmesini istemediğini söylemiştir.

Katılımcıların COVID-19 pandemisiyle birlikte dahil oldukları evden çalışma sürecinde ev halkı sayısına ve türüne bağlı olarak çözümler ürettikleri görülmüştür. Bu anlamda küçük yaşta çocukları olan ebeveynlerin genellikle çalışmak için evlerinde tek bir mekânı kullanamadıkları, çocuklarının ya da evdeki diğer ev halkının durumuna göre farklı düzenlemeler içerisine girdikleri saptanmıştır. Buna karşın, evdeki ev halkının sayıca az olduğu ve ailede özellikle küçük yaşta çocuğu olmayan katılımcıların uzaktan çalışma süreciyle ilgili kapsamlı mekânsal düzenlemeler yaptıkları anlaşılmıştır.

4.2.4.2. Evden / Uzaktan Eğitim

COVID-19 pandemiyle birlikte birçok birey uzaktan çalışmaya başlarken, bu süreç içerisinde eğitim gören öğrenciler de evden/uzaktan eğitime geçmiştir. Ancak uzaktan çalışma süreci COVID-19 pandemisi karantina sonrasında daha az görülmeye başlarken, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumunun aldığı kararlar gereği uzaktan eğitim COVID-19 pandemisi karantina sonrasında da devam eden bir duruma dönüşmüştür. Çalışmanın bu kısmında bu süreç ve sonrasında evden/uzaktan eğitimi kendi veya ev halkında biri alan katılımcılara odaklanarak, uzaktan eğitim sürecinin konut kullanımlarına yansımaları incelenecektir.

Evden/uzaktan eğitime kendi veya ev halkından biri geçen katılımcılar ile birlikte katılımcıların bu amaçla kullanılan mekân ve yapılan mekânsal düzenleme kodlarının görüşmelerde ne sıklıkla geçtiği Şekil 68'de görülmektedir. Katılımcılardan, ÇTK., BNİ., DB., HE., GS., BÖ., GÖ., EÖ., ME., ve BT. evden/uzaktan eğitime geçmedikleri gibi ev halkından da geçen olmamıştır. TD. kodlu katılımcı ise yüksek lisans tez sürecinde olduğu için evden eğitime geçme süreci ile ilgili bir deneyimi olmamış, bu da görüşmede kod olarak karşılığını bulamamıştır. Katılımcı daha çok evden çalışma sürecine değinmiştir. COVID-19 pandemisi karantina süresinde ÖB., UZA., ve BG., lisans düzeyinde; BU., DO., BÖL. İÇ., ve TD. lisansüstü düzeyde evden/uzaktan eğitim sürecine girmiştir. Bununla beraber EP., EA., SC., AE., AG., ve DU. kodlu katılımcıların çocukları evden eğitim sürecine geçmiştir. AC. ve SC.'nin çocukları ise COVID-19 pandemisi karantina sonrasında, Eylül 2020 dönemi bir süre okula gitmiş ancak pandemi seyriyle birlikte tekrar uzaktan eğitime geçmişlerdir. Evden/uzaktan eğitime geçme durumu mekân kullanımı ve mekânsal düzenleme anlamında ev yansımaları yoğun olmamakla birlikte, kendisi geçen katılımcılarda daha yoğun mekânsal değişime neden olmuştur. Kodların yoğunluk karşılığının neleri ifade ettiği her katılımcı özelinde aşağıda ayrıntılı ele alınmıştır.

Şekil 68. Evden / Uzaktan eğitim kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.5.).

Uzaktan eğitim süreciyle ilgili AE. çocuğunun çevrimiçi derslerini hiç sevmediğini dersler sırasında kalkıp su içtiğini, dersteyken sandalyeye yattığını söylemiştir. Kızının yaşadığı bu adaptasyon sorunu üzerine AE. kızının odasında yer alan oyuncakları kaldırdığını, kızının ev şeklinde olan masasını ise ofisinden getirdiği masa ile değiştirdiğini söylemiştir. Bütün bu oyuncakların kızının dikkatini daha da dağıttığına dikkat çekmiş ve odasını sadece eğitim alabileceği bir alana çevirdiğini ifade etmiştir. Bu anlamda uzaktan eğitime yönelik adaptasyon sürecinin de oldukça zor olduğu söylenebilir. DU. ise oğlunun laboratuvar derslerinin olduğunu ancak bunlara katılamadığını bu sebeple de okulunun bir yarıyı uzadığını söylemiştir.

Katılımcılardan BG. COVID-19 pandemisi öncesinde kardeşiyle birlikte aynı odada çalışabildiklerini ve bu anlamda hiçbir sorun yaşamadıklarını söylerken, uzaktan eğitim süreciyle birlikte "karşılıklı diyaloglar olduğu için ikimiz aynı ortamda olamıyoruz" demiştir. BG. uzaktan eğitim sürecinde en çok kardeşi ile derslerin çakıştığı zamanlar zorlandığını ifade etmiştir. BG. aynı anda aynı odada uzaktan eğitime katılmanın mümkün olmadığını söyleyerek, bu gibi durumlarda salonu kullandığını ifade etmiştir. Ayrıca sandalyesinin çok rahatsız edici olduğunu, uzun süre sandalyede oturmadığını ve yatarak ders dinlediğini belirtmiştir.

EP.'de her iki çocuğunun aynı anda uzaktan eğitime katılmak zorunda olduğunu bu sebeple de zorunlu bir değişikliğe gittiklerini ifade etmiştir. EP. çocuklarının birbirlerini rahatsız etmemesi için birinin çalışma masasını kendi yatak odasına almıştır. Böylece bir çocuğu kendi odasında, diğer çocuğu EP.'nin yatak odasında uzaktan eğitime devam edebilmiştir. SC. ise dört kızının uzaktan eğitim aldığını söyleyerek, çocuklarının kendi odalarının bu anlamda yeterli gelmediğini söylemiştir. Ancak mekânsal olarak daha kısıtlı imkanlara sahip olan SC., çocuklarının uzaktan eğitimi için yatak odası, balkon gibi alternatif mekânlarda çözümler üretmiştir. Kardeşiyle birlikte uzaktan eğitime geçen İÇ. ise kardeşinin artık sürekli aynı odada çalışmaktan sıkıldığını buna bağlı olarak da sürekli mekân değiştirdiğini, uzaktan eğitim için salon, mutfak gibi farklı mekânları kullandığını söylemiştir. İÇ. kardeşinin açılır kapanır bir

masası olduğunu, onu taşıyarak bazen salona, bazen mutfığa, bazen yatak odasına konumlandığını ifade etmiştir.

Hem kendisi hem de çocukları uzaktan eğitim alan ÖB. ise kendisinin mutfak ya da kış bahçesini, çocuklarının salon ve oturma odasını kullandığını söylemiştir. ÖB. salonda bulunan merdivenin antreye açılmasından dolayı akustik bir problem yaşadıklarını ve sürekli olarak bir ses yankılanmasının olduğunu belirtmiştir. ÖB. bu durumun evdeki herkesi olumsuz etkilediğini, kimsenin konforlu bir ders yapamadığını vurgulamıştır. ÖB. kendisinin mutfakta dersteyken bir yandan da aynı mekânda yemek yapıldığını, bunun üzerine kendi yatak odasını çalışma odası olarak düzenlediğini ifade etmiştir. ÖB. buraya masasını konumlandırırken bulunduğu mekânın yatak odası olduğunu göstermeyecek şekilde yerleştirdiğini ifade etmiştir. Bu anlamda ÖB. masasını arkasına pencere gelecek şekilde yerleştirirken, ışığın arkasından yansıdığını bu durumun ise karşı taraf için çok konforlu olmadığını söylemiştir. Ayrıca ÖB. masasını yerleştirirken sürekli odayı görecektir şekilde duvar kenarına yerleştirmek istemediğini de vurgulamıştır.

UZA. ise bu sürece evinde bulunan farklı odalardaki farklı masalarda devam ettiğini söylemiştir. UZA. salon, teras gibi farklı mekânlarda ders çalışsa da, çalışma süreci haricinde derse katılım sağladığı zamanlarda daha sessiz olması nedeniyle kendi odasını tercih etmiştir. Yine benzer bir yaklaşımla DO. da daha sessiz olması amacıyla uzaktan eğitim sürecinde kendi odasını, uzaktan çalışma için salonu kullanmıştır.

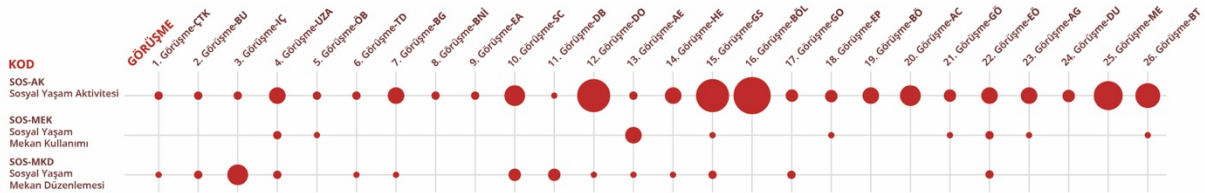
BÖL. ise uzaktan eğitime katıldığı süreç boyunca arkasında göz yormayacak bir arka plan olmasına dikkat ettiğini söyleyip, genellikle salonda bulunan konsolun önünde ders katıldığını söylemiştir. Ayrıca evin dağınıklığını göstermeyecek şekilde kamerasını da ayarladığını ifade etmiştir.

COVID-19 pandemisiyle birlikte deneyimlemeye başladığımız evden/uzaktan eğitim süreci, katılımcıları ve onların ev halkını büyük ölçüde etkileyerek bir adaptasyon sorunu yaşatmıştır. Bununla birlikte birçok katılımcı yaşadıkları konutlarda zorunlu değişikliklere giderek uzaktan eğitime katılabilecekleri alternatif mekânlar ve çözümler üretmeye çalışmışlardır. Bu bağlamda katılımcılar uzaktan eğitim aldıkları masanın konumunu değiştirerek bu sorunlara çözüm aramışlardır. Ancak özellikle mekânsal olarak daha kısıtlı imkanlara sahip katılımcılar ile uzaktan eğitime geçen ev halkı sayısının fazla olduğu katılımcılar bu süreçten daha fazla etkilenmişlerdir.

4.2.4.3. Sosyal Yaşam İhtiyaçları

COVID-19 pandemisi ile birlikte hayat eve sığar diyerek evlerine çekilen bireyler, kente yayılan sosyal yaşamlarını da evlere sığdırmışlardır. Bu da hem bireylerin sosyal yaşamlarında hem de konuta eklenen sosyal yaşam ihtiyacı anlamında konutta büyük değişikliklere neden olmuştur. Bireylerin COVID-19 pandemisi öncesi sosyal yaşam ihtiyaçları, COVID-19 pandemisinin getirdiği karantina süreciyle birlikte farklılaşmıştır. Bireyler evlerinde bu ihtiyacı giderecek alternatif çözümler üretmişlerdir. Çalışmanın bu kısmında bireylerin üretmiş oldukları alternatif çözümler incelenecek olup, bu veriler diğer başlıklarda olduğu gibi COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrası şeklinde ele alınacaktır.

Karantina öncesi süresi ve sonrası üst zaman kodları altında sosyal yaşam ihtiyaçları ve bunun mekâna yansıma kodlarının görüşme metninde katılımcıların değinme yoğunlukları Şekil 69'da yer almaktadır. Katılımcılar COVID-19 pandemisi ile konutlarında sosyal yaşam ihtiyaçlarına yönelik aktivitelere yönelmişlerdir, fakat bu amaçla mekân ayırma veya mekânsal düzenleme yapma aynı yoğunlukta olmamıştır. Bunun nedeni sosyal yaşam ihtiyacında önemli bir yer tutan başkaları ile iletişim kurmak için çevrimiçi platformları tercih etmişler, bu iletişim değişikliği kapsamlı mekânsal bir düzenlemeyi gerekli kılmamıştır. Çevrimiçi iletişim dışında katılımcıların, online konser, müze deneyimleri olmuş, bir katılımcı da kongreye katılmıştır.

Şekil 69. Sosyal yaşam ihtiyacı kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.6.).

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, katılımcıların çok büyük bir bölümünün karantina öncesinde sosyal iletişim ihtiyaçlarını yüz yüze yaptıkları görülmüştür. Katılımcılar, çevrimiçi olarak sesli ve görüntülü arama yapabilecekleri platformları karantina öncesinde kullansalar bile arkadaş gruplarıyla yapacakları görüşmeleri yüz yüze yapmayı yeğlediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan EP., COVID-19 pandemisi öncesinde, yazışmalar ve görüntülü konuşmalar yapmış olmasına rağmen, daha geniş bir kitle ile kuracağı sosyal iletişimini genel olarak doğrudan görüşmeler yaparak gidermiştir. Diğer katılımcılar da benzer ifadeler kullanmasına rağmen katılımcılardan DU., karantina öncesinde akrabalarının şehir dışında hatta yurtdışında yaşamalarından dolayı, görüntülü konuşmaları çok sık tercih ettiğini, COVID-19 pandemisi ile birlikte de hayatında bu anlamda bir değişiklik olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların birçoğu, COVID-19 pandemisinin getirmiş olduğu karantina süreciyle birlikte çevrimiçi platformlara daha çok ilgi gösterdiklerini ifade etmişlerdir. İÇ. "zoom" ya da "skype" gibi çevrimiçi konuşma olanağı tanıyan programlarla ilk kez bu süreç içerisinde karşılaştığını söyleyerek, annesinin de bu programları öğrenmek zorunda kaldığını belirtmiştir. İÇ. bu programları kullanarak yaptıkları görüşmelerin yoğunluğundan dolayı oldukça yorulduklarını da eklemiştir. İÇ, yüksek lisans yapan genç bir katılımcı olmasına rağmen "çevrimiçi platformlarda görüşme" hayatına COVID-19 ile giren bir eylem olmuştur. ME. ise özellikle anne ve babasının yakın akrabalarını görmek istediklerini bu sebeple de görüntülü konuşmaları oldukça sık yaptıklarını söylemiştir. ME. özellikle karantina sürecine denk gelen bayramda amca, hala gibi yakın akrabalarıyla uzun süre görüntülü konuştuklarını belirtmiştir. ME. bu görüşmeleri "sabahtan akşama kadar gerçekten dışarıdaymışçasına görüntülü konuşmalar yaptık" diyerek özetlemiştir. BU. Kodlu katılımcı, çevrimiçi konuşma olanağı sağlayan platformların bütün aile üyeleri tarafından kullanıldığını söyleyerek, akrabalarıyla COVID-19 pandemisi öncesi bu kadar sık görüşmediğini, ancak bu araçlar vasıtasıyla artık daha sık bir araya geldiklerini belirtmiştir. Katılımcıların bu ifadelerinden yola çıkarak, dijital platformların mekânsal engelleri ortadan kaldırarak, mesafeleri kısalttığını vurgulamıştır.

Katılımcılar COVID-19 pandemisi süreciyle birlikte tiyatro, sinema ya da müze gibi mekânların kapatılması nedeniyle sosyal etkinlik anlamında da zorunlu bir değişiklik yaşamışlardır. Bu anlamda katılımcılardan bazıları bu etkinliklere çevrimiçi olarak katılmışlardır. Katılımcılardan BÖL. sevdiği bir piyanistin çevrimiçi konserine katılarak bu deneyimini aktarmıştır. BÖL. karantina süreci boyunca bu tür etkinliklere katılmadığı için bu dinletin çok özel olduğunu ve kendisine çok iyi geldiğini ifade etse de bu deneyimin hissiyat olarak aynı hisleri yaşatmadığını bu sebeple de dinletiyi canlı olarak dinlemeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Aynı katılımcı çevrimiçi bir sergiye de katıldığını ifade ederek bu deneyimini ise daha olumlu bulmuştur. Katılımcı, sergiye canlı olarak katılsaydım eserleri ve eser içeriklerini bu kadar uzun süreli inceleme şansım olmayacaktı diyerek bu çevrimiçi deneyim sırasında eserlere daha fazla vakit ayırarak daha iyi anladığını vurgulamıştır. AC. ise benzer bir deneyim olan çevrimiçi müze deneyimini, bilgisayar başından izlemediği için olumsuz bularak, müzeyi doğrudan deneyimlemenin paha biçilemez bir durum olduğunu söylemiştir. Katılımcılardan ME. ise bir konsere katıldığını belirtmiştir. David Guetta'nın performansını eşyle birlikte izleyen ME. bu deneyimi aslında ilk başlarda heyecanlı bulsa da, gerçek konser atmosferini yaratmadığını ifade etmiştir. ME. bu deneyimi ile aslında karantina öncesinde katıldığı konserlere karşı bir özlem duyduğunu da belirtmiştir. GS. ise bu süreçte hem çevrimiçi olarak müzeleri gezdiğini hem de seminerlere katıldığını söylemiştir. GS. Google üzerinden Metropolitan Müzesini gezerek, karantina öncesinde bu müzeleri gezmek hiç aklıma gelmezdi diyerek COVID-19 pandemisi ile evde izole olduğumuz bu sürecin bu açıdan bir fırsat oluşturduğunu belirtmiştir.

Ancak çevrimiçi gezi sırasında bağlantı problemlerinin olması GS.'nin bu gezileri olumsuz olarak nitelendirmesine neden olmuştur. GS. bununla birlikte katıldığı çevrimiçi seminerleri çok daha olumlu değerlendirerek, bilgisayarda bir yandan işlerini hallederken bir yandan seminerleri dinlemenin oldukça iyi bir fırsat olduğunu söylemiştir. Yine benzer bir çevrimiçi müze deneyimi olan UZA. ise çevrimiçi müzelerde neleri gördüğünü bile hatırlamadığını söyleyerek COVID-19 öncesi gezdiği İstanbul Modern Müzesinde ise gördüğü eserlerin hala aklında olduğunu söylemiştir. Bu anlamda UZA'nin ifadelerine göre sanal deneyimlerin bireylerin belleklerinde yeteri kadar yer etmediği sonucuna varılabilir.

EÖ. ise bu dönemde Azerbaycan ve Belçika'dan yayınlanan konserlere katıldığını söyleyerek, dünyanın farklı yerlerinde çevrimiçi olarak düzenlenen bu etkinliklere ulaşabiliyor olmanın önemli olduğunu söylese de diğer katılımcılarla paralel doğrultuda bu performansların asla gerçekleri kadar etkileyici olmadıklarını söylemiştir. BÖ. ise bu süreçte çok fazla çevrimiçi olarak sosyal etkinliğe katıldığını belirtmiş, bunlardan ise özellikle Frankenstein isimli oyuna dikkat çekmiştir. BÖ. bu süreç sayesinde ücretsiz olarak izleyebildiği bu oyunu, normal şartlarda izlemesinin imkanı olmadığını söylemiştir. Bu bağlamda düzenlenen çevrimiçi etkinlikler mekânsal engelleri ortadan kaldırarak bireylerin farklı bölgelerde yapılan etkinliklere katılmasına imkân sağlamış olsa da deneyim anlamında bireylere gerçek bir performans deneyiminin uzağında bir hissiyat yaşatmaktadır.

Diğer deneyimlerden daha farklı olarak bu süreç içerisinde çevrimiçi bir kongreye katılan AG., ilk kez çevrimiçi bir kongreye katılacağını belirterek bu durumun önceleri kendisini tedirgin ettiğini ancak zamanla alıştığını hatta daha çok benimsediğini ifade etmiştir. AG. ev ortamında çevrimiçi kongrelere katılmanın çok konforlu olduğunu belirterek, COVID-19 pandemisi öncesinde bu kongrelere katılmak için ulaşım, konaklama gibi ciddi engellerinin olduğunu söylemiştir.

Çevrimiçi görüşmeler yapan veya etkinliklere katılan, araştırma kapsamında evin çocuğu pozisyonunda olarak ifade edilen genç bireylerin bu etkinlikler için kendi kişisel odalarını, yetişkin bireyler içinse evlerinin salonlarını tercih ettiği görülmüştür. Bireylerin tüm etkinlikler için değil daha çok kameralarını açtıkları çevrimiçi görüşmeler ve etkinliklerde kendilerine bir alan oluşturdukları yapılan görüşmeler neticesinde saptanmıştır. Bireyler bu görüşmeleri yaparken öncelikle arka fonlarına dikkat etmişlerdir. Bireyler genellikle düz bir duvarın görüneceği arka planları tercih etmişlerdir. Katılımcılardan BU. hareketli bir masasının olduğunu ve masasını konumlarken arka fonunu düz bir duvara denk gelecek şekilde ayarladığını ifade etmiştir. GS.'de BU. ile aynı yaklaşımla ise yine yaptığı çevrimiçi görüşmelerde eğer kamerasını açıyorsa arka plana boş bir duvarı almayı tercih ettiğini söylemiştir. TD., bu görüşmelerde eve ait eşyaların görünmesinin çok makul olmadığını

söylerken SC. bu görüşmelerde çocuklarının odasını ya da kendi yatak odalarını göstermek istemediğini vurgulamıştır. Bunun dışında katılımcılar çevrimiçi görüşmelerini yaparken ışık seçimine de dikkat etmişlerdir. BU. görüşmelerinde ışık ayarlaması yaptığını söyleyerek genellikle evdeki aplığın altını tercih ettiğini belirtmiştir. Küçük bir bebeği olan DB. ise yaptığı görüşmelerde ses durumuna dikkat ederek, bebeğinin uyuduğu mekâna en uzak odada görüşmelerini yaptığını söylemiştir. Katılımcılardan DO. ve GO. çevrimiçi görüşmeleri için kendilerine özel bir alan tanımladıklarını söylemişlerdir. DO. kendi odasında bir alan düzenlemesi yaptığını söyleyerek tüm aile bireylerinin görüşmelerini burada yaptığını ifade etmiştir. Bu alanda aydınlatma olarak da düzenleme yapan DO. görüşmelerini salondaki kalabalıktan dolayı yapamadığını, bu sebeple de bu alanı çevrimiçi görüşmelere ayırdığını söylemiştir. GO.'da DO.'ya benzer şekilde önemli konuşmacıları dinlediği etkinliklere, tanımladığı özel alanda katıldığını söylemiş ve bu alanın kendisini motive ettiğini ifade etmiştir.

Bunun dışında diğer katılımcılar ise uzaktan çalışma ve eğitim sürecinin getirmiş olduğu yoğunluğa bağlı olarak bu tür sosyal etkinliklere katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan SC. evdeki bilgisayarın kızları tarafından hep uzaktan eğitim amacıyla kullanıldığını buna bağlı olarak da bu tür etkinlikler için uygun bir zaman bulamadığını söylemiştir. BU. bu tür çevrimiçi etkinlikleri çok heyecanlı bulduğunu ancak gün içerisinde hem uzaktan eğitim hem de uzaktan çalışma amacıyla sürekli olarak bilgisayar başında vakit geçirdiğini söyleyerek bu tür etkinliklere bilgisayardan uzaklaşmak adına katılmadığını söylemiştir. ÖB. de yine benzer ifadeler kullanarak yoğunluğundan dolayı bu tür etkinliklere katılmadıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların birçoğu sosyal yaşam ihtiyaçlarını COVID-19 pandemisinin getirdiği karantina tedbirleri ile birlikte dijital olarak gidermeye çalışmıştır. Buna karşın uzaktan çalışma veya eğitim görmenin getirdiği fazladan yük nedeni ile bazı katılımcılar sosyal yaşam ihtiyacını dijital olarak karşılamayı arka plana itmiştir. Çevrimiçi olarak yakın çevresi ile iletişim kuran katılımcılar, bu durumun da sosyal yaşamlarına olumlu olarak geri dönüş sağladığını belirtmişlerdir. Ancak farklı etkinliklere katılan birçok katılımcı, çevrimiçi olarak sağladıkları bu deneyiminin COVID-19 pandemisi öncesi yaşadıkları gerçek deneyimin yerini tutmadığını söylemiştir. Buna rağmen farklı bölgelerde yapılan etkinliklere katılım imkânı sağlaması açısından olumlu tarafları da göz ardı edilmemiştir. Pandemi etkisini yitirip hayat normale döndüğünde katılımcıların ulaşılabilir etkinliklere evlerinde katılmayı tercih etmeyeceği, bu nedenle de önemli bir gereksinim doğmayacağı söylenebilir. Katılımcıların bu görüşmeler için mekânsal anlamda ışık ve ses gibi fiziksel değişkenlere önem verdiği, bununla birlikte kamera açan bireyler için mahremiyet durumunun da önemli bir veri olduğu sonucuna ulaşılabilir.

sonra ayakkabılarını çıkardıklarını belirtmişlerdir. HE. ve BU. COVID-19 karantinasıyla birlikte artık ayakkabılarını dışarıda çıkardıklarını, sonradan eve bile almadıklarını söylemişlerdir. Eve alınmayan ayakkabıları, BU. apartman holünde bir ayakkabılık oluşturarak burada depoladıklarını ifade etmiştir. Bu durumun antrelerinde yer alan ayakkabılığın da atıl bir duruma düşmesine neden olduğunu belirtmiştir. AG. ise dışarıda çıkarılan ayakkabıların dezenfektan sıkıldıktan sonra içeride depolandığını dile getirmiştir. Yine benzer bir yaklaşımı TD. de uygulayarak, COVID-19 öncesinde bulunduğu apartmanda ayakkabıların kapı önünde bekletilmesinin yasak olduğunu ancak bu dönemde bu kuralın esnetildiğini ifade ederek, ayakkabılarına dezenfektan sıkıp dışarıda beklettiğini söylemiştir. Benzer bir yasak BÖL'ün yaşadığı apartmanda da varken yine COVID-19 pandemisiyle birlikte bu kural esnetilmiştir. EP. ise diğer katılımcılardan farklı olarak ayakkabılarını kutulara koyarak ev içerisinde depolandığını belirtmiştir. SC. ayakkabıları dezenfekte ettikten sonra balkonda beklettiğini söylemiştir.

Ayakkabılarla birlikte dışarıyla temas eden kıyafetler de bu süreçte alınan hijyen önlemlerinden etkilenmiştir. DO. dışarıdan gelen kıyafetleri doğrudan çıkartıp yıkadıklarını ifade etmiştir. Benzer bir yaklaşım yine HE.'de görülmüştür. HE. dışarıda giydiği kıyafetler için "bir saat bile giyinmiş olsak, kesinlikle çıkartıp yıkayacağız" ifadesini kullanmıştır. Katılımcılardan TD. ise girişin yanında bulunan ayakkabılığın üzerine bir sepet koyarak, dışarıdan gelen eşinin kıyafetlerini hemen çıkartıp bu sepete atmasını beklemiştir. Bazı kullanıcılar ayakkabı örneğinde olduğu gibi dışarıyla temas eden bu kıyafetleri balkonlarda bekleterek havalandırdıklarını ifade etmiştir. Hatta katılımcılardan İÇ. bu sebeple balkonlarında bir düzenlemeye giderek, balkonda bulunan çiçek sayısını azalttıklarını, bunun yerine ise bir çamaşırlık kurduklarını ifade etmiştir. İÇ. dışarı ile sürekli temas halinde olan kardeşinin montunu bu çamaşırlıkta bekleterek sterilize ettiklerini söylemiştir.

Yukarıdaki hijyen önlemlerinin yanında kimyasal ürün kullanımı gibi gündelik bazı hijyen alışkanlıklarının da değiştiğini söylemek mümkündür. Katılımcılardan AE. ve BNİ. karantina öncesinde hiçbir kimyasal ürünler kullanmadıklarını söyleseler de COVID-19 pandemisiyle birlikte AE. için bu durum devam etmemiştir. Bu dönemde evin hijyen önlemleri için AE. çamaşır suyu kullanmaya başladığını söylemiştir. DB.'de yine bu dönemde çamaşır suyu kullanmaya başladığını söylemiştir. BNİ. ise kimyasal ürün kullanmama durumunu devam ettirerek dışarıdan gelen her ürünün balkonda bekleterek sterilize etmiştir. Yine BÖL., diğer katılımcı gibi marketten aldığı her ürünü balkonunda beklettiğini ifade etmiştir. EP. ise marketten alınan ürünleri bekletmek yerine ambalajlarını yıkayarak çözüm üretmiştir. EP. karantina sürecinde hiçbir ürünü ambalajıyla depolamadığını da ayrıca belirtmiştir. Müstakil bir evde oturan ÖB. evinin girişine bir masa koyup, ürünleri hortumla burada yıkadığını söylemiştir.

GÖ. bu ambalajlı ürünleri önce balkonunda bekletmiş daha sonra ise yıkayarak dezenfekte etmiştir. DU. ise dışarıdan aldıkları ürünleri balkonunda bekletebilmek adına mekânsal bir düzenleme yapmıştır. Bu düzenlemeye göre DU. tuvalette gereksiz ürünleri koyduğu bir rafı sökerek balkonuna götürmüş ve burada yeniden organize ederek aldığı ürünleri bu raf üzerinde bekletmiştir. BÖ. diğer kullanıcılardan farklı olarak bu ürünleri doğrudan banyoya götürerek, duşa kabinin içerisinde yıkamayı tercih etmiştir.

Değişen hijyen alışkanlıklarının bir diğeri ise bireylerin başta mutfakları olmak üzere evlerini daha sık temizlemesi ve bu temizlik sırasında da daha fazla kimyasal temizleyicileri kullanmaları olmuştur. Katılımcılar başta kapı kolu, klozet, lavabo olmak üzere evin bazı bölümlerini COVID-19 pandemisi öncesine kıyasla daha fazla temizler olmuştur.

Kimyasal ürünlerin dışında COVID-19 pandemisi öncesinde bireylerin hayatında çok fazla yer almayan maske, dezenfektan ve kolonya gibi ürünlerin tüketimi de COVID-19 pandemisi karantina süresinde oldukça artmıştır. Birçok katılımcı hem kendi kişisel hijyenlerinde hem de dışarıdan gelen ürünleri dezenfekte etmek için alkol bazlı bu ürünleri tercih etmiştir. Bireylerin hayatına giren bu malzemeler, evlerinde de bu malzemeleri depolayacak yere ihtiyaç duymalarına neden olmuştur. İÇ. evlerinde terlik koydukları bir dolabı boşaltarak buraya maske, dezenfektan gibi ürünler depoladıklarını belirtmiştir. BÖL'de vestiyerlerinin bir bölümünü bu ürünlere ayırdığını söylemiştir. TD. benzer şekilde evinin girişinde vestiyerde yer alan bölümü bu tür malzemeleri depolamak için kullandığını ve burasının “evin hijyen noktası” olduğunu ifade etmiştir. Ev metrekaresi içinde küçük bir ürün olan maske ve dezenfektanlara yer bulmak kolay olsa da EA kodlu katılımcı maskeler için bir yer düzenleyemediğini, herkesin farklı noktalarda tuttuğunu bu dağınık görüntüden rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir.

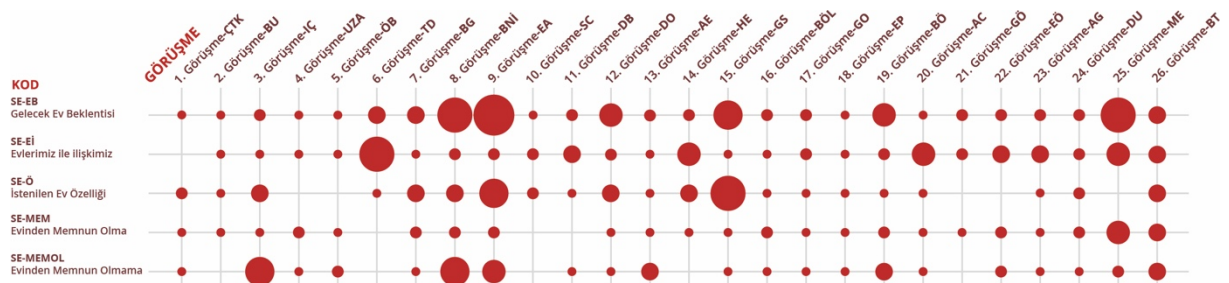
COVID-19 pandemisi ile birlikte kullanıcıların evlerinde aldıkları hijyen önlemlerinin arttığı söylenebilir. Bu önlemler kapsamında bireylerin ayakkabı ve kıyafet depolamalarına yönelik alışkanlıklarında büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Yine dışarıdan gelen alışveriş ürünlerinin sterilize edilebilmesi için daha önceden farklı amaçlarla kullanılan balkon, banyo gibi mekânlar kullanılmış ve bu mekânlar üzerinden mekânsal olarak organizasyonlar yapılmıştır. Bunlara ek olarak katılımcıların COVID-19 süresinde birlikte hayatına giren yeni hijyen ürünlerinin depolanması için evlerinde zorunlu düzenlemeler yaptıklarını söylemek mümkündür. Diğer yandan, çoğu katılımcı evde fazladan iş yükü tanımladığı ve zaman aldığı gerekçesi ile eve gelen paketleri yıkamayı bırakmasına veya azaltmasına rağmen belirledikleri alanda havalandırmaya ve bir müddet bekletmeye devam etmişlerdir. Anlaşıldığı üzere hijyen önlemleri ile hayatımıza giren ürünler ve bunlarının mekâna yansması pandemi bittikten sonra da konutlardaki önemini koruyacaktır.

4.2.5. COVID-19 Sonrası Gelecek Senaryoları

Nitel araştırma adımında, nicel adımdan farklı olarak eve ile ilgili gelecek senaryoları bölümü eklenmiştir. Bu doğrultuda yarı-yapılandırılmış görüşme formunun sonuna gelecek senaryoları soru grubuna yer verilmiştir. Böylelikle COVID-19 pandemisinde evleri ile ilgili düşüncelerindeki ve memnuniyet durumlarındaki değişimlerle birlikte konuttan beklentileri ortaya konmuştur. Bu grupta yer alan sorular ve kodlar üç ana başlık altında toplanabilir. Birincisi, evlerinden memnuniyet durumu kodları ve bununla ilişkili olarak evlerine eklemek istedikleri özellik kodları, ikincisi gelecekte yaşamak istedikleri konuttan beklentileri ve üçüncüsü pandemi bittikten sonra evlerle ilişkimiz hakkındaki düşünce kodlarıdır. Üst başlıktaki kodlar; karantina öncesi, süresi ve sonrası toplamını ifade ederken, bu başlıktaki kodlarda bu şekilde zamansal bir durum olmamakla birlikte gelecek ön görülerini tanımlamaktadır.

Bu bağlamda katılımcılara COVID-19 pandemi sürecini geçirdikleri konutlarını göz önüne alarak, bazı sorular sorulmuştur. Katılımcılara bu süreç boyunca deneyimledikleri konutun olumlu ve olumsuz yönleri sorulurken, bir taraftan da konutlarında bulunması gereken özellikler sorulmuştur. Ayrıca katılımcılara COVID-19 pandemisi sonrası konut beklentileri ve olası muhtemel konut ilişkileri sorulmuştur.

Gelecek senaryoları durumunu tanımlayan yaşadığı evden memnun olma ve olmama hali, yaşadığı eve eklemek istediği özellik, gelecekte yaşayacağı evden beklentisi ve pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra evlerle ilişkiye yönelik kodların görüşmelerde geçme sıklıkları ve katılımcıların değinme yoğunlukları Şekil 71'de görülmektedir. Gelecek senaryolarına yönelik ankette doğrudan sorular sorularak cevapları arandığı için görüşme metinlerinde bu konudaki kodların geçme sıklıkları görüldüğünden daha fazla veriye referans vermektedir. Ayrıca, gelecek senaryoları konusunda neredeyse tüm katılımcılardan geri dönüşler sağlanmıştır. Tüm bu veriler katılımcı ve olası senaryolar özelinde aşağıda ayrıntılı açıklanarak ortaya konmuştur.

Şekil 71. Gelecek senaryoları kodlarının görüşmelerdeki yoğunluğu (Tablo Ek O.8.).

İlk olarak katılımcılardan, COVID-19 pandemi sürecini geçirdikleri konutları değerlendirmeleri ve memnun oldukları/olmadıkları özellikleri belirtmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda ortak da olsa bahçeli bir konuta sahip olan bireylerin büyük bir çoğunluğu, bu soruya bahçe yanıtını vermiştir. Katılımcılardan İÇ., BG. ve ÖB. evlerinin bahçeli olmasını olumlu bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun dışında bahçe yerine balkona sahip kullanıcılar ise en memnun oldukları özellik olarak balkonu değerlendirmiştir. Katılımcılardan BÖL. evinin en memnun olduğu yanının balkonu olduğunu belirtip sonrasında "Balkonum olmasa ne yapardım?" yanıtı vermiştir. Katılımcılardan DO. ise balkonu bulunmaz bir nimet olarak görerek, evde izole olduğumuz süreç içerisinde balkonların çok önemli olduğunu ifade etmiştir.

Bunun dışında diğer katılımcılar ise ağırlıklı olarak evlerinin geniş olmasını olumlu bulmuşlardır. Katılımcılardan AG., ÇTK., BG. ve EA. özellikle mutfaklarının geniş olmasını olumlu bulurken, ÇTK. bu süreçte mutfakta fazlaca vakit geçirdiklerini buna bağlı olarak da mutfaklarının geniş olmasının avantajını yaşadıklarını belirtmiştir. Geniş metrekareye sahip olmanın yanı sıra katılımcılar, fazladan bir odaya sahip olmanın da önemli bir özellik olduğunu da ifade etmişlerdir. BÖL. yaşadığı evde salon dışında ayrıca bir oturma odası olarak düzenlenmiş bir odanın bulunmasını olumlu bularak, eşinin salonda çalıştığını kendisinin ise bu süreçte oturma odasında çalıştığını söylemiştir. Yine katılımcılardan AC. süreç içerisinde COVID pozitif olduğunu, evlerinde bulunan fazla oda sayesinde kendini ailesinden izole edebildiğini ifade etmiştir. Bunlara ek olarak ME. ve BG. evlerinde bulunan banyo ve tuvaletlerin de sayıca yettiğini ifade ederek, olumlu birer özellik olarak belirtmişlerdir. Bunlarla birlikte, katılımcılardan evlerinin aydınlık olduğunu, tüm odalarının ışık aldığını belirten kullanıcılar da olmuştur. Bu katılımcılar, pandemi dönemi içerisinde doğal ışık almanın önemini de vurgulamışlardır.

Katılımcıların COVID-19 pandemisi sonrasında evlerinde buldukları en olumsuz özellikler ise aslında olumlu bulunan özelliklerle paralellik göstermektedir. Bir diğer deyişle; bahçe, balkon, geniş metrekare, fazladan bir oda gibi özelliğe sahip evler için bu olumlu bir özellikken, bu özelliklere sahip olmayan kullanıcılar içinse bu olumsuz özellik olarak geri dönmüştür. Bu bağlamda en çok verilen yanıt, evin balkonsuz olmasıdır. Katılımcılardan DB. genel olarak evinden çok memnun olduğunu ancak COVID-19 pandemi süreciyle birlikte bu fikrinin değiştiğini söyleyerek, bunun nedenini ise evinin balkonsuz olmasına bağlamıştır. DB. "açık alanın olmaması beni çok zorladı" diyerek bu süreci ifade etmeye çalışmıştır. Katılımcılardan BÖ. ise oturdukları evi, sırf balkonu olmadığı için satın almadıklarını söyleyerek, evin balkonsuz olmasını büyük bir eksiklik olarak nitelendirmiştir. Yine katılımcılardan İÇ., AG. ve EA. evlerinin balkonsuz olmasını olumsuz olarak belirtmişlerdir.

Buna ek olarak, katılımcılar evlerinin yetersiz metrekareye sahip olduğunu ifade ederek, bunu olumsuz bir özellik olarak değerlendirmişlerdir. BNİ. pandemi öncesinde sürekli olarak ev dışında vakit geçirdiklerini belirterek, pandemi boyunca evde ne yapacaklarını şaşkınlıklarını ifade etmiştir. Bu anlamda evini yetersiz bulan BNİ, evlerinin küçük olduğunu bu sebeple de hiçbir şey yapamadıklarını söylemiştir. Katılımcılardan GS. de kendi yaşadığı odayı küçük bularak bunu olumsuz bir özellik olarak ifade ederken, manzarasını ve ışığını yeterli bularak odasını sevdiğini belirtmiştir.

Diğer katılımcılardan bazıları ise evlerinde bir oda daha bulunması gerektiğini söyleyip, bunu olumsuz bir özellik olarak değerlendirmişlerdir. Bu anlamda BG. kardeşiyle aynı odayı kullanmak zorunda olduğunu ifade ederek, bu durumu olumsuz olarak nitelmiştir. EA. ise evden çalışma sürecinde çalışmalarını gerçekleştirebileceği bir odanın olmadığını söylemiştir.

BNİ. ve EÖ. ise olumsuz özellik olarak ses durumunu belirtmiştir. BNİ. mutfak ile yatak odasının çok yakın olduğunu söyleyerek mutfakta rahat bir şekilde çalışmadığını, çünkü yan tarafta bulunan yatak odasına fazlaca ses gittiğini ifade etmiştir. EÖ. ise kendi odasının ön cepheye baktığını söyleyip, bu süreçte dışarıdan çok fazla gürültü geldiğini söylemiştir.

Tüm bu durumlara tezat şekilde pandemi sürecinde evini yeterli bulanlar hatta büyük evden küçük eve taşınanlar olmuştur. ME., evde yeterli yaşam alanı olduğunu, evde sıkışıklık hissetmediğini vurgulamıştır. AE. benzer şekilde evinin çok kullanışlı olduğu keşfetmiştir. BT. küçük evleri, temizleme, toplama ve kullanma anlamında daha pratik bulduğunu, az eşyadan yana olduğunu belirtmiştir. EA. ise bir yandan daha geniş bir mutfak isterken diğer yandan evinin planının kullanışlı olmasından dolayı sevdiğini belirtmiştir. Aslında EA.'nın mutfak eşinin evden çalışmasına imkân verecek büyüklüktedir ve donatılara sahiptir. UZA.'da evinin dönüştürülebilir olduğunu fark ettiğini söylemiştir. Ayrıca, ÖB. evinin metrekaresinin çok büyük olmasını olumsuz olarak belirtmiştir. ÖB. evi iki katlı olmasına rağmen kimse üst katı kullanmak istememiş, tüm ev halkının alt katı kullanmıştır. Bu durumdan dolayı herkese kişisel bir oda düşmediğini ve geniş metrekareye sahip olmanın yorucu olduğunu da ifade etmiştir. Karantina sonrası süreçte müstakil evden daha küçük apartman dairesine geçmişlerdir.

Bu bağlamda ikinci olarak ise bireylerin evlerinde olmasını istedikleri özellikler sorulmuştur. Diğer iki soruyla bağlantılı olarak, katılımcılar evlerinde eksik ya da yetersiz gördükleri özellikleri ifade etmişlerdir. Bu aşamada da en çok karşılaşılan cevap "bahçeli bir ev" ve "balkon" yanıtları olmuştur.

Katılımcıların büyük bir bölümü evlerinde olmasını istedikleri özellik olarak bahçe yanıtını vermişlerdir. Bu anlamda katılımcıların tercihi, siteye veya apartmana ait bahçeler değil, müstakil bir eve ait kişisel bahçelerdir. Katılımcılardan ÇTK. bu durumu yine site içerisinde

ancak bahçe kullanımını tamamen bize ait, müstakil bir villada oturmak isterim diye ifade etmiştir. GS. ise bahçeli bir apartman dairesi yerine bahçesi olan müstakil bir evi tercih ettiğini vurgulamıştır.

Buna ek olarak birçok kullanıcı evlerinde mutlaka olması gereken özellik olarak balkonları da eklemişlerdir. Katılımcılardan BU. evlerinin balkonsuz olduğunu, COVID-19 pandemisi öncesinde bunun eksikliğini hissetmediklerini söyleyerek, pandemiden sonra taşınacak olsalardı kesinlikle balkonsuz bir evi tercih etmeyeceklerini de ifade etmiştir. BU.'nun COVID-19 pandemisi öncesinde balkon kullanımını olmamış ancak pandemi sürecinde açık alana çok ihtiyaç duymuşlardır. Yine katılımcılardan DB. balkon dışında evinin tüm özelliklerinden memnun olduğunu belirtmiş, bu süreç içerisinde balkonda çay içmenin hayalini bile kurmuştur. DB. COVID-19 pandemisinin evlerini satın, balkonlu bir ev satın almayı düşünmeye ittiğini de eklemiştir. EP. ise bu süreçte dışarıya çıkmadıklarını belirterek balkonları olsaydı en azından orada çocuklarıyla birlikte vakit geçirebileceklerini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı olan BÖ. ise evlerinde balkon bulunmadığını belirterek önümüzdeki yaz mevsiminde de COVID-19 pandemisi devam ederse çok zorlanacaklarını vurgulamıştır.

Diğer katılımcılardan bazıları ise evlerinde bir oda daha olmasını istemişlerdir. Bu anlamda AG. kızlarının ayrı odası olması gerektiğini düşünürken, SC. de yine aynı odada kalan dört kızı için ayrı bir oda ve misafirlerini ağırlayabileceği bir odaya da ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. BT. ise hobileri için ayrı bir odası olması gerektiğini söylemiştir. BT. ayrıca büyük bir ev istemediğini ancak yine de bir odaya daha ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan İÇ. de hobileri için bir oda daha olması gerektiğini düşünürken, ayrıca evinde bir banyo daha olmasının gerekliliğini savunmuştur. AC.'de benzer bir düşünceyle evinde olmasını istediği özellik olarak ebeveyn banyosu yanıtını vermiştir.

Buna ek olarak bazı katılımcılar ise evlerinin daha geniş olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcıların büyük bir bölümü ise özellikle büyük bir mutfak istediklerini vurgulamışlardır. Katılımcılardan DU. büyük bir mutfak ve önünde de geniş bir teras isterken, EA'da daha fazla tezgaha ihtiyacı olduğunu söyleyip, evinin mutfağının ada mutfak olmasını arzulamıştır. Bu anlamda EA. daha büyük bir mutfaka ihtiyacı olduğunu da vurgulamıştır.

Çalışmanın bir diğer aşamasını ise katılımcıların COVID-19 pandemisi sonrası ev beklentileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların gelecek ev beklentileri de diğer verilerle ilişkili bulunmuştur. Katılımcıların gelecek ev beklentilerinde de öne çıkanlar; müstakil ev, bahçe ve balkon olmuştur. Katılımcıların bu anlamda gelecekteki ev beklentilerinin odağında müstakil bir ev yatmaktadır. Katılımcılardan EA.'nın beklentisi; çocuklarının güvenle oynayabileceği bir alana sahip müstakil evdir. Buna ek olarak EA.'nın çalışmalarını yapabilmek adına bir çalışma

odasına sahip ev beklentisi de vardır. BNİ. ise deprem, pandemi gibi durumları göz önüne alarak gelecek ev beklentisinin müstakil ev olduğunu belirtmiştir. BNİ. tekil bir apartman bile olsa yakınlarında park gibi açık alanların olmasını beklediğini söylemiştir. Bunun dışında diğer katılımcı gibi fazladan bir oda beklentisinin de olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca BNİ. diğer katılımcılardan farklı olarak az eşyalı bir ev beklentisinin olduğunu da eklemiştir. TD. ve İÇ. ise beklentilerini dışarıyla ilişkili ya da bir başka deyişle doğa ile iç içe olma olarak ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların gelecek ev beklentileri bahçeli bir konuttur. Yine katılımcılardan AE. ve HE. benzer düşüncelerle gelecek ev beklentilerinin müstakil ve bahçeli bir konut olduğunu söylemişlerdir. SC. ise rahatça nefes alabileceği bir balkonlu ev beklentisinin olduğunu söylemiştir.

BG. ve AG. ise aynı doğrultuda ifadelerle çok odalı ve ayrı banyolu bir ev beklentilerinin olduğunu ifade etmişlerdir. ME. de yine kendi çalışmaları için daha fazla odaya ihtiyaç duyduğunu ifade edip, daha geniş bir ev beklentisinin olduğunu söylemiştir.

EP., GO., GS. ve BÖL. ise büyük bir ev beklentilerinin olmadığını söyleyerek bunun yerine işlevsel bir konut beklentilerinin olduğunu söylemişlerdir. BÖL. evinin uzun ince bir plana sahip olduğunu söyleyerek, bu durumu çok yorucu bulmuştur. BÖL. bunun yerine daha kare planlı, kullanışlı bir ev beklentisinin olduğunu belirtmiştir. GS. ise küçük bir ev olsa da beklentisinin işlevsel bir evden yana olduğunu vurgulamıştır.

Bu bölümün son kısmı ise COVID-19 pandemisi sonrası ev ile ilişkinin nasıl olacağı ön görüşü üzerinedir. Ev ile ilişki konusunda katılımcılar iki farklı gruba ayrılmışlardır. İlk gruptaki katılımcılar pandemi süreciyle birlikte evlerimizde fazlaca vakit geçirdiğimizi söyleyerek bundan sonraki süreçte de bu ilişkinin devam edeceğini savunmuştur. Katılımcılar bu süreçle birlikte evleri keşfettiklerini ve evlerin kıymetini anladıklarını vurgulamışlardır. Katılımcılar pandemi süreciyle birlikte evlerde gerçekleştirilen etkinliklerin arttığını söyleyerek buna bağlı olarak da bu durumun devam edeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca HE. ailemizle vakit geçirmenin kıymetini anladığımızı belirtirken, BG. bu süreçte kazanılan hijyen alışkanlıkların süreceğini söylemiştir. TD. pandemi sonrası evlerinin fonksiyonlarını genişlettiğini ve bunun devam edeceğini ifade etmiştir. GS. “evlerin kıymetini anladık” şeklinde durumu özetlemiştir. Diğer gruptaki katılımcılar ise evde kalmaktan sıkıldığı, dışarıda kamusal mekânda farklı insanlarla iletişimde olmayı tercih edeceği görüşündedirler. Örneğin DB. evlerle gelecekteki ilişkimizi, “ben bir tek yatmaya gireceğim, hep dışarda olurum” şeklinde açıklamıştır. Bu görüşteki katılımcılar bile evlerde eskiye göre daha fazla vakit geçirileceğini, ev kullanımındaki artışın azalmakla birlikte devam edeceğini belirtmişlerdir. ME. bu durumu “evin tadını aldık bir kere, tamamen bırakamayız gibi geliyor” şeklinde özetlemiştir. Bu iki zıt görüşü katılımcı BÖ. “düşündüklerim” ve “hissettiklerim” olarak kendi için açıklamıştır. BÖ’nün düşüncesi, “bu

süreçte dışarda olmayı özledik, ev dışında arkadaşlarla özlediğimiz aktiviteleri yapmayı tercih edeceğiz” şeklindedir. BÖ'nün hissettiği ise “evlerde kalmanın getirdiği yavaşlığa, sessizliğe alıştığımız, dışarının gürültüsüne ve karmaşasına karışamayacağımız” yönündedir. Bunlara ilaveten BU., AG., EÖ. ve GO. artık eşyalarda, mekânlarda sadeliği seçeceklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, DU gelecekte evlerde özellikle ortak alanlarda sterilizasyon donatıları olacağını belirtmiş, bunu “şimdi nasıl yüksek katlı apartman asansörsüz olmuyorsa kalabalık site ve apartmanlar sterilizasyon noktası olmadan olmayacak” şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma sürecinde gelecek senaryosu bölümünde değerlendirilebilecek diğer veriler ise yazlığa gitme ve taşınma durumlarıdır. Bu iki durumun gelecek senaryosu altında değerlendirme sebebi karantina süresinin yarattığı deneyimler sonucu ortaya çıkmalarıdır. BT. ve ÇTK. kodlu katılımcılar karantina sonrası hızla taşınmışlar. ÇTK. taşınmayı uzun süredir düşündüklerini, ancak harekete geçemediklerini, karantina süresindeki deneyimlerinden sonra taşınmalarının elzem olduğunu fark ederek hızlıca taşındıklarını söylemiştir. Benzer şekilde BT. karantina süresinde tekil apartman dairesinde ikamet ederken, karantina sürecindeki deneyimleri sonucu ortak da olsa bahçesi olduğu için site içerisinde apartman dairesine taşınmışlardır. Eski ve şimdiki evinin oda sayısının aynı olduğunu, bununla birlikte eski evinin metrekaresi küçük olmasına rağmen daha kullanışlı olduğu için bu evlerine göre daha rahat sığındıklarını ve ferah olduğunu belirtmiştir. BNİ., BU. ve BÖL. ise karantina süresi bitip şehirler arası yolculuklar serbest olunca yazlığa gitmişlerdir. BNİ. daha önceden yazlığı yılda bir en fazla iki hafta kullandıklarını, karantina sonrası da ilk olarak kısa süreli gittiklerini belirtmiştir. Ancak kendisinin ve eşinin evden/uzaktan çalışma durumu devam edince dönememişler, az eşya ile geldikleri yazlığı uzun süre kalmaya adapte ederek dört ay kalmışlardır. Ayrıca katılımcı bu süreçte az eşya ile yaşayabildiğini görerek, İstanbul'a dönünce eşyalarında ciddi azaltmaya gitmiştir. BU.'da önceden kısa süreli kaldığı aile yazlıklarına giderek neredeyse tüm yazı orada geçirmiş, yazlıkta ısıtma sistemi olmadığı için havalar soğuyana kadar kalmışlardır. BÖL., kendilerinin hem aile ziyareti hem de yazlık olarak gördüğü ailesinin yazlık beldedeki evlerine giderek, eskiye göre daha uzun kalmışlardır. Kalabalık ortamda evden/uzaktan çalışmayı sürdürmek zor olduğu ve mahremiyet sınırlarını koruyamadıkları için süreci nispeten kısa tutmuşlardır. Seneye de pandeminin etkisini aynı şekilde sürdürmesi durumunda, kendilerine ayrıca yazlık bakmayı düşündüklerini belirtmiştir. Yazlıklarda bu kadar uzun süreli kalabilmeyi sağlayan kuşkusuz evden/uzaktan çalışma düzeni olmuştur.

Bu bölümde, katılımcıların evlerindeki memnuniyet durumu ve eklemek istedikleri özelliklerden yola çıkarak, gelecekteki ev beklentisi ve ilişkileri üzerinden gelecek öngörülerine ulaşmak hedeflenmiştir. Katılımcıların artık balkonlu, ortakta olsa bahçeli, dışarısı ile temas kurabilecekleri evleri tercih edeceği görülmüştür. İlaveten bulaş riski ve hijyen önlemleri

açısından ebeveyn banyosu ve ilave bir tuvalet önem kazanmış, ev tercihinde öncelik olmuştur. Katılımcılar evlerinden memnun olsalar bile daha büyük bir ev, daha geniş mutfak, en azından fazladan bir oda talep etme eğilimindedirler. Evdeki kişi sayısının fazla buna rağmen evin metrekaresi ve oda sayısının az olduğu evlerde bu zorunlu bir ihtiyaç olmuştur. Diğer yandan, zorunlu ihtiyaç dışında kalan büyüklük ve fazladan oda isteğinin gerekçeleri, biraz keyfi bir talep olmanın yanı sıra işlevsel ve konforlu çözümler ile mevcut metrekarelerde karşılanabilecek düzeydedir. Örneğin mutfağında yemek yiyecek bir alan bulunmasına, buna bağlı olarak eşinin evden çalışma düzenini sağlamasına imkân vermesine rağmen, daha geniş bir mutfak talep edilebilmektedir. Bu bölümde ulaşılan diğer önemli bir veriye pandemi etkisi tamamen ortadan kalkınca dışarda olmak tercih edilse bile ev kullanımının karantina öncesine göre daha fazla olacağı ve eve eklenen yeni fonksiyonların devam edeceği yönündedir.

4.3. COVID-19 Pandemisinde Ev: Görüşmelerin Sonuçları

Çalışmanın bu bölümü, nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrasını ele alarak; evlerinin fiziksel ve psiko-sosyal durumlarını, hijyen önlemlerini, sosyal yaşam ihtiyaçlarını, evden eğitim/çalışma gibi eve eklenen yeni özellikleri ve gelecek senaryolarını tartışmaya açmıştır. Buna ek olarak, arka plan değişkenlerinden katılımcıların demografik değişkenleri, ev değişkenleri ve evden çalışma/eğitime geçme durumları değerlendirmeye alınmıştır.

Görüşmelerde COVID-19 pandemisiyle birlikte evin değişen psiko-sosyal bileşenlerine ilişkin olarak güvenlik, bağlılık, kendine ait bir alan, aidiyet, mahremiyet, ev halkı ile iletişim, misafir ağırlama, komşuluk ilişkileri konuları ön plandadır. Karantina süreciyle birlikte özel alan ile kamusal alanın iç içe geçmesi, katılımcılarda evin tanımına ilişkin arada kalmışlık durumları yaratmıştır. Mahremiyet sağladıkları özel alanlarla, iletişim sağladıkları diğer alanların sınırlarını net bir şekilde tanımlama gereksinimi doğurmuştur. Kamusal alanda yapılan aktivitelerin evin iç mekânında gerçekleştiriliyor olması psiko-sosyal bileşenlerde evin tanımında değişikliklere neden olmuştur.

Katılımcılar için ev, pandemi ortaya çıkmadan önce evde az vakit geçirmeye bağlı kişisel ihtiyaçların geri planda kaldığı, daha fazla dekorasyona yönelik ayrıntılara yer verildiği hatta bazı durumlarda ev dışındaki kişiler için olduğu görülmüştür. Pandemi ve karantina süreçleriyle birlikte evin önemi katılımcılar açısından çok daha görünür bir hal almıştır. Uzun süre evde vakit geçirmenin katılımcıların evle kurduğu bağı güçlendirdiği söylenebilir. Artık ev öncelikle, onlar için temel ihtiyaçların karşılandığı barınılan yer konumundadır. Ayrıca, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı koruma sağlayan, güvenli ve huzurlu hissedilen yerdir.

Uzun süre evde vakit geçirmek katılımcılarda aidiyet hissini güçlendirmiştir. Pandemi öncesinde evin tamamı için bir aitlik duygusu söylemek mümkün değilken, artık evin tamamına hâkim olmanın bir getirisi olarak eve aidiyet ön plandadır. Ancak evdeki kişi sayısının fazla olduğu konutlarda ev halkı arasında sınırların konamaması bu aidiyet hissini zedelemektedir. Evin metrekaresinin küçük olması da bu durumu daha da olumsuz hale getirmektedir. Fakat tek başına konut metrekaresinin artırmakta bir çözüm olmamakta, kişinin karakter özellikleri de aidiyete etki etmektedir.

Mahremiyet konusunda katılımcılardan alınan yanıtlar çeşitlilik göstermektedir. Genellemek açısından katılımcıların kendi odaları ve banyo gibi kişisel amaçla kullanılan mekânları mahrem gördükleri söylenebilir. Bu konuyla bağlantılı olarak katılımcıların kişisel alan olarak gördükleri mekânları, ev halkından diğer bireylerle uzun süre evde izole olma nedeniyle paylaşmak zorunda kalmaları, mahremiyet duygusunu azaltmıştır. Evden/uzaktan eğitim ve çalışma amacıyla çevrimiçi görüşme yapmak durumunda kalanların mahremiyet açısından bir tedirginlik taşıdıkları belirgindir. Bu anlamda katılımcılar evlerini görünür kılmayacak bir arka plan önünde çevrimiçi bağlantıda olmaya özen göstermişlerdir.

Ev halkı ile iletişim konusunda pandemi öncesinde birlikte paylaşacak vakit bulamayan bireyler, karantina ile birlikte çok fazla vakit geçirerek iletişimlerini kuvvetlendirmişlerdir. Evin dışındakilerle kurulan ilişkilerde ilk olarak komşuluk ilişkilerinden bahsetmek gerekir. Evde geçirilen uzun süreyle birlikte artık komşular çok daha görünür olmuşlardır. Katılımcıların komşuluk ilişkilerinin olumlu anlamda etkilendiğini söylemek mümkündür. Pandemi öncesinde çoğu katılımcı için paylaşımda bulunmadıkları komşuları, süreç içerisinde tanıdıkları bireylere evrilmiştir. Bununla birlikte virüs bulaş riski göz önünde bulundurularak çok daha dikkatli şekilde iletişim kurulduğu söylenebilir. Misafir ağırlama konusu ise komşuluk ilişkilerine tam zıt bir görüntü çizmektedir. Pandemi öncesi sıklıkla misafir ağırlayan katılımcılar, karantina süresi ve sonrası için misafir ağırlamaya karşı çok daha temkinlidir.

Evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerden makro ölçekten mikro ölçeğe doğru, yani konutun bulunduğu çevreden evdeki eşyalara kadar uzanan bir veri elde edilmiştir. Katılımcılar, evlerinin bulunduğu çevre ile ilgili farklı görüşlere sahiptirler. Belirlenen farklı görüşler özellikle katılımcıların birbirinden farklı ev tiplerinde yaşıyor olmalarıyla ilişkilidir. İlk olarak evlerin kentin çeşitli rekreasyon alanlarına yakın olmasının olumlu bir değerlendirme ortaya çıkardığı söylenmelidir. Site içi veya apartman ortak alana sahip evlerde oturanların, bu ortak alanları pandemi nedeniyle keşfettikleri ortaya çıkmıştır. Sitelerin ortak alanları karantina süresinde katılımcılara yürüyüş yapabilecekleri, temiz hava alabilecekleri açık alan imkânı sunmuştur.

Fiziksel duruma ilişkin görüşlerde evin iç mekânına ilişkin değişimler ağırlıktadır. Kamusal alanda yapılan aktivitelerin evin içine taşınması, gündelik ihtiyaçlardaki değişimler ve bazı ihtiyaçların yoğunluğunun artması evin düzeninde mekânsal değişiklikler getirmiştir. Evde uzun süre vakit geçirmekle birlikte evin her alanına ait kullanımın arttığı görülmüştür. Evden/uzaktan çalışma ve eğitim, evde spor yapma, evde hobilere yönelik aktivitelerde bulunma gibi yoğunluğu artan eylemler, evin fiziksel durumunda gelişmelere sebep olmuştur. Evde yoğunluğu artan tüm bu eylemlerin sebep olduğu değişimi anlamak amacıyla mutfak, salon, oturma odası, yatak odası, çocuk odası, çalışma odası, tuvalet-banyo ve balkonlar ayrı ayrı ele alınmıştır.

Mutfak kullanımı evin fiziksel durumunda kullanımı artan mekânlardan biridir. Yoğun çalışma temposu nedeniyle evde yemek yapmadığını belirten katılımcılara rağmen genel eğilimin mutfak kullanımının arttığı yönünde olduğu söylenebilir. Mutfaklar ev halkı için pandemi öncesinde de bir toplanma alanı işlevi barındırıyorlarken, evden/uzaktan çalışma ve eğitim düzeni ile birlikte tüm bireyler için bu işlevi karşılamanın yanında ortak molaların paylaşıldığı mekânlar olmuştur. Ayrıca karantina kararlarıyla birlikte ev halkının tümünün evde kalmasıyla mutfak kullanımı artmıştır. Daha fazla boş vakti olan katılımcılar, dışarıdan yemek sipariş etmek yerine kendi mutfaklarında yemek yapmayı/ yemek yapma denemelerinde bulunmayı tercih etmişlerdir.

Salonların işlevlerinde çok çeşitli yeni düzenlemelere gidilmiştir. İlk olarak pandemi öncesinden de televizyon izleme, ev halkıyla iletişim kurma, yemek yeme işlevlerinin önemi devam etmiş ve yoğunluğu artmıştır. Salonlar evden/uzaktan çalışma ve eğitim, spor yapma, oyun oynama gibi amaçlarla işlevlendirilmiştir. Dolayısıyla salonlar tüm bu yeni işlevler nedeniyle en çok mekânsal müdahalelere uğrayan yerlerdendir. Bu yeni işlevlere yeterli alanı açmak için mobilya ve donatılarının düzeninde değişikliğe gidilmiş, özellikle dekorasyon ürünleri, orta sehpa gibi mobilyalarda azalmaya gidilmiştir.

Yatak odalarının kullanımında yaşanan değişimin en belirgin gerekçesi, ev halkı ile birlikte uzun süre evde izole olmaktır. Katılımcılar kendileri için gereken mahremiyeti sağlamak adına yatak odalarına yönelmişlerdir. Ancak evden/uzaktan eğitim ve çalışma içinde sıklıkla kullanılan mekânlar olmuşlardır. Çocuk odalarında ise uzaktan eğitim amacıyla çeşitli düzenlemeler yapıldığı tespit edilmiştir.

Tuvalet/ banyo gibi ıslak hacimlerle ilgili en önemli sorun, bu alanların COVID-19 pozitif veya temaslı olan bireylerle diğer ev halkı üyeleri arasında paylaşılmasıdır. Hatta tek banyosu olan evler bu gerekçeyle yetersiz bulunmuştur.

Balkon/teras gibi alanlar pandemi öncesinde evin dışarıyla ilişki kurduğu alanlar olmakla birlikte, çiçek bakımı, depolama gibi işlevleri de barındırdığı anlaşılmaktadır. COVID-19 pandemisiyle birlikte açık alanlara çıkamıyor olmanın verdiği eksikliğin en çok bu alanlarda giderilmeye çalışıldığı görülmektedir. Balkonlar pandemi süreçlerinde gündelik yeme-içme ihtiyaçlarının giderildiği mekânlar olarak kullanımlarını arttırmışlardır. Bununla birlikte virüs bulaş kaygısıyla dışarıdan gelen her şeyin sterilize edildiği mekân olma özelliğini de kazanmışlardır.

Katılımcıların hiçbirinin evinde karantina öncesi çalışma odası olarak ifade edilen bir mekân bulunmamakla birlikte, karantina süreçleriyle birlikte oturma odaları ve giyinme odaları çalışma odası olarak düzenlenmiştir. Evden/uzaktan çalışma düzenine geçilmesiyle birlikte katılımcılarda ev ve iş yeri arasındaki sınır muğlak bir hal almıştır. Çalışma zorunluluğu evin çok çeşitli mekânlarında giderilebilmiştir. Bu noktada gerekli gürültü kontrolünün sağlanabilmesi, ev halkından ayrı bir alanda olabilmek iş verimliliği açısından en dikkat edilen konulardır. Evden/uzaktan çalışma amacıyla ihtiyaç duyulan masa bazen salonda bulunan yemek masası, bazen mutfak masası, bazen de yeni alınan ve yatak odasına yerleştirilen çalışma masası olmuştur. Bu mekânlarda evin diğer üyelerinin bulunmasına göre katılımcıların çalışma mekânları da sıklıkla değişiklik göstermiştir.

Evden/uzaktan eğitime küçük yaşta çocuğu geçen katılımcılar, çocuklarının eğitime odaklanmalarını sağlamak adına odada dikkat dağıtabilecek diğer unsurların düzeninde değişikliğe gitmiştir. Bununla birlikte bir odayı eğitim amacıyla paylaşmak zorunda kalan ev halkı üyelerinde gerekli sessizliğin sağlanamamasına bağlı olarak sorunlar ortaya çıkmıştır. Evden/uzaktan eğitime kendi geçen katılımcılar, ev halkı üyelerinden uzak olacak şekilde salon, mutfak, yatak odası gibi mekânları dönüşümlü olarak kullanmayı tercih etmiştir. Evden/uzaktan çalışma ve eğitim için katılımcılar evlerindeki mevcut sandalyeleri kullanmışlardır, fakat gerekli konforu sağlamadığı için mekânları müsait olmasa da yeni çalışma koltuğu almak istediklerini ifade etmişlerdir.

Sosyal yaşam ihtiyaçları pandemi ile birlikte ev dışından ev içine taşınmıştır. Ancak sosyal yaşam ihtiyaçları için ev mekânında yapılan düzenlemeler, COVID-19 süreçleri ile eve eklenen diğer değişimler kadar görünür olmamıştır. Çevrimiçi olarak çeşitli etkinliklere katılım, sosyal yaşam ihtiyacını karşılamada en belirgin eylem olduğunu belirtmek gerekir. Bir çevrimiçi etkinliğe katılmak pandemi öncesinde çok deneyimlenen bir durum değildir. Katılımcıların gerçek bir deneyimi tercih ettikleri, çevrimiçi etkinliklere katılmaktan keyif alsalar dahi, gerçek bir performans deneyimi hissi bulamadıkları söylenebilir. Fakat katılımcılar gene de evlerinin sosyal yaşam ihtiyacını karşılamasını beklemekte, ya da bu konuya da artık dikkat edeceklerini belirtmektedirler.

Hijyen önlemlerinde katılımcılar dışarıyla temas eden eşyalar konusunda hassasiyet göstermektedirler. Öncelikle ayakkabılarını evin önünde, girişinde veya evin içinde farklı biçimlerde depolanmasına yönelik önlemler alındığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde dış giyim ürünleri de ya evin dışı sayılabilecek balkonlarda bekletilerek ya da yıkanarak dezenfekte edilmişlerdir. Bu amaçla hem ıslak hacimde hem de balkonlarda mekânsal düzenleme yapıldığı görülmektedir. Genel anlamda tartışılan bir diğer konu da alışveriş ile alınan ürünlerin dezenfekte edilmesine yöneliktir. Bu ürünlerin ya yıkandığı ya da açık alanda bekletilerek arındırıldığı gözlenmiştir. Diğer yandan hijyen önlemleri ile hayatımıza giren ürünler ve bunlarının mekâna yansması uzunca bir süre daha konutlardaki önemini koruyacaktır.

Nitel araştırmanın özgün olan bir diğer yönü de katılımcıların gelecek senaryolarına ilişkin düşüncelerin ortaya çıkarmasıdır. Bu amaçla katılımcıların COVID-19 pandemisinde evleri ile ilgili düşüncelerindeki ve memnuniyet durumlarındaki değişimlerle birlikte konuttan beklentileri sorulmuştur. Memnuniyet konusunda genel eğilim bahçe, balkon/teras gibi alanlara sahip olan evlerin olumlu bulunmasıdır. Ayrıca katılımcıların geniş olan evlerden de memnun oldukları gözlenmiştir. Evde temel işlevlerin dışında kullanılabilen fazladan bir oda, eve duyulan memnuniyeti artırmıştır. Bununla birlikte ıslak hacimlerin sayıca yeterli olması ve evin her odasının eşit olarak doğal ışık alması diğer memnun olunan özelliklerdendir. Tüm bu özelliklere sahip olmayan evlerde yaşayan katılımcılar bu durumu eksiklik olarak görmüş ve olumsuz özellik olarak nitelendirmiştir. En baskın sonuç balkonsuz olan evlerden memnuniyet duyulmamasıdır. Bununla birlikte yetersiz metrekareye sahip evlere, fazladan oda sunamayan evlere ve gürültü kontrolü sağlanamayan evlere yaklaşım olumsuz eğilimdedir. Araştırmanın tamamında önemini hissettiren açık alan konusu, evlerde olması istenen özelliklerden de en sıklıkla rastlanan yanıt olmuştur. Katılımcıların genelinde evin mümkünse kişisel bir bahçe veya balkonu olması istenen özelliklerdendir. Yine önceki konuyla bağlantılı olarak fazladan bir oda isteğine yer verilmiştir. Aynı şekilde katılımcılar daha geniş bir ev istediklerini de belirtmiştir. Ancak ev metrekaresi, evdeki kişi sayısında göre büyük olan evlerde de bu istek belirgindir. Bu da kullanıcı ihtiyaçlarının işlevsel ve konforlu çözümler ile mevcut metrekarelerde karşılanabileceğini düşündürmektedir.

Tüm bunlarla ilişkili olarak katılımcıların COVID-19 pandemisi sonrası ev beklentilerinde müstakil ev, bahçe ve balkon sonuçlarına rastlanmıştır. Fazladan bir oda, az eşyalı bir ev, doğa ile iç içe olma, bahçeli bir konut, daha işlevsel bir ev, gelecekte beklenen eve yönelik çıkarımlardır.

COVID-19 pandemisi evin kullanıcıyla olan ilişkisini de değiştirmiştir. Pandemi öncesi zayıf olarak nitelendirilebilecek bu ilişki, evde uzun süre vakit geçirmekle birlikte kuvvetlenmiştir. Evler kullanıcısı için önemini hissettirmiştir. Uzun süre evde izole olmak evin kullanımına ilişkin

sorunları veya eksiklikleri görünür kılmıştır. Her ne kadar ev dışında gerçekleştirilen aktivitelerin özlemi duyuluyor olsa da günümüz şartlarında evde olmanın getirdiği sakinlik ve huzur bu sürecin olumlu çıkarımı olmuştur. Evde uzun süre vakit geçirmek ve hatta bu geçirilen sürenin ne zaman sonlanacağına ilişkin belirsizlik, evden duyulan memnuniyetsizlik ile birleşince katılımcılar taşınmayı tercih etmiştir. Benzer şekilde yazlık kullanımları da pandemi öncesinin tersine artış göstermiştir.

5. COVID-19 PANDEMİSİ İLE EVDE YAŞAM: ARAŞTIRMADAN TASARIM STRATEJİSİNE

Mimarlık ve içmimarlık gibi mekân tasarımı odaklı disiplinler teori ve uygulamaya temellenmektedir. Araştırmalar, gözlemler, analizler ile elde edilen teorik bilgi çeşitli uygulamalarla pratiğe aktarılmaktadır. Mekân tasarımının, öncelikle düşünme ve bilgi üretmeye, bu yolla elde edilen bilginin de tasarım sürecinde kullanılmasına dayandığı bilinmektedir. Buradan yola çıkarak, projenin bu bölümünde nicel araştırma adımında anket yöntemi ile başlayıp niteliksel araştırma adımında yarı-yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılan sonuçların tasarım stratejilerine dönüştürülmesi hedeflenmektedir.

Projenin araştırmadan tasarım stratejisine adımında, nicel ve nitel araştırma adımlarından gelen sonuçlar bütüncül şekilde analiz edilerek, projenin yürütüldüğü kurumda araştırma konusu ile doğrudan ilişkili lisans ve yüksek lisans düzeyindeki derslerde, proje ekibinin, mimarlık ve iç mimarlık öğrencilerinin katılımı ile tasarım stratejileri geliştirilmiştir. Kolektif üretim tekniğinin benimsendiği dersler, çoklu katılım ile çalıştay formatında kurgulanmıştır. Bu doğrultuda “5.1. COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konuttan Beklentiler” başlığı altında araştırmanın nicel ve nitel adımında gelen veriler bütüncül analiz edilerek tasarım stratejilerine temel oluşturan konuta ilişkin tespitler yer almaktadır. “5.2. COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlığı altında gerçekleştirilen çalıştayların kurgusu, süreci, yöntem ile birlikte sonuç ürünü olan tasarım stratejileri ortaya konmuştur. “5.3. COVID-19 Pandemisi ile Konutta Yaşam: Tasarım Stratejileri Sonuçları” başlığı altında araştırmanın tasarım stratejisi adımının sonuçlarına yer verilmiştir.

5.1. COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konuttan Beklentiler

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: Covid-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı proje kapsamında tüm dünyada etkili olan COVID-19 Pandemisi ile değişen konut ve konut bileşenleri, nicel araştırma tekniği olan anket yöntemiyle ve sonrasında anket bulgularının nitel yöntem olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile detaylandırılmasıyla analiz edilmiştir. Böylelikle katılımcıların evlerine yönelik istek, beklenti, talep ve ön görüşlerine ilişkin ulaşılan analiz sonuçlarına ilgili bölümlerde yer verilmiştir. Eve ilişkin yapılan araştırma sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda, tasarım stratejilerine zemin hazırlayan, konut tasarımına yönelik tespit ve öneriler aşağıda yer almaktadır.

- Mahremiyet, aidiyet gibi konutun psiko-sosyal bileşenlerin sağlanabilmesi için istenilen zaman konutun diğer mekânlarından esnek çözümlerle ayrılabilir alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için açık ve kapalı kullanıma imkân veren, mekân içinde mekân çözümleri sunabilecek bölümlenmeler öne çıkmaktadır. Mekân içinde mekân

yaratılabilme ev halkı içinde bulaş riski nedeniyle karantina koşullarını sağlaması için de önemli olmaktadır. Ayrıca, kullanıcıların fiziksel ihtiyaçları karşılandığı ölçüde psiko-sosyal gereksinimlerinin karşılandığı; basit ve ufak müdahalelerin bile konutların konforunu ve anlamını olumlu etkilediği görülmüştür. Bu kapsamda, kullanıcıya konutuna müdahale edebileceği, kendi çözümü için alternatifler yaratabileceği alanlar bırakılmalıdır.

- Dış mekân ile ilişkiler önem kazanarak, balkon, teras, ortak da olsa bahçeli konutlara yönelim olacaktır. Bu ihtiyacın karşılanamadığı durumlar için en azından iç-dış ilişki kurgularına sahip, diğer bir deyişle dış mekâna büyük açıklıkları olan, bitki yetiştirmeye imkân veren konut planlamaları öne çıkmaktadır.
- Mutfaklar, yemek hazırlama, pişirme ve yeme işlevlerinin yanında konuta eklenen yeni işlevlere adaptasyonda önemli mekânlar konumundadır. Bu nedenle mutfakların farklı işlevlere uyum sağlayacak şekilde tasarlanması beklenmektedir.
- Konutun kamusal mekânı olan salonların, kamusal yönü kuvvetlenmiş, her yeni eklenen çalışma, eğitim, sosyal yaşam gibi işlevlere ilk cevap veren yerler olmuşlardır. Bu kapsamda salonun ev halkının aynı zaman diliminde farklı eylemleri yapabilecekleri şekilde düzenlenebilir olması önemlidir.
- Yatak odalarının mahremiyet, kişisel alan özellikleri kuvvetlenirken, diğer yandan bu özelliklerini, eğitim, çalışma ve iletişim eylemleri gibi farklı işlevleri karşılarken de devam ettirebilmesi beklenmektedir.
- Çocuk odaları, çocukların yatma, oynama ve ders çalışma işlevlerini yerine getirecek şekildedir. Ancak pandemi ile hayatımıza giren evden/uzaktan eğitim ile ders çalışma işlevinin yanına derse katılma/derste olma eylemleri eklenmiştir. Çocuk odalarında, ders sırasında konsantrasyonu sağlayacak, gürültü ve aydınlatma kontrolüne izin veren çözümler aranmaktadır.
- Evden/uzaktan çalışma ve eğitim düzeninin, pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra bu yoğunlukta olmasa bile devam edeceği düşünülmekte, bu konuda konutlarda kalıcı çözümlere ihtiyaç duyulmaktadır.
- Banyo, tuvalet gibi ıslak hacimlerin bir tane olması hem konuttaki kişi sayısının fazla hem de ev halkı sayısı az bile olsa bulaş riskinin olduğu durumlarda sorun olmaktadır. Bu nedenle konutlarda ıslak hacimlerin nicel değerinin artması ya da ıslak hacim donatılarının kullanım sonrası kendinden steril edilebilir, ya da hijyeni kolay sağlanabilecek şekilde tasarlanması önerilmektedir.
- Hijyenle ilgili diğer bir konu da, girişte dışarıdan gelen ürünlerle birlikte, ev halkının dışarı kıyafetlerini steril edebileceği ayrıca konutlara giren yeni hijyen ürünlerinin depolayabileceği çözümlere ihtiyaç olduğudur.

- Pandemi tamamen ortadan kalktıktan sonra kullanıcılar sosyal yaşam ihtiyacını konutlarda karşılamak istemediklerini belirtmişlerdir. Ancak, evin anlamına sosyal yaşam ihtiyacını da karşılayabilme özelliği eklenmiştir. Bu tespit, evlerimizin kamusal yönünün gelecekte ön plana çıkacağını, bu yönden taleplerin oluşacağını göstermektedir.
- Gürültü kontrolü ve aydınlık düzeyi, evden/uzaktan çalışma ve eğitimde, çevrimiçi araçlarla iletişim kurarken, sosyal yaşam ihtiyacını karşılayacak aktivitelere dahil olurken kullanıcı konforu açısından önemli birer parametre olmuşlardır. Konut mekânlarında kullanıcının yaptığı işleve uygun olarak aydınlık düzeyini ve ses kontrolünü sağlayabileceği tasarımlara gereksinimleri vardır. Ayrıca gürültü kontrolü, uzun süre herkesin evde olduğu karantina süresinde komşuluk ilişkileri açısından da önemli olmuştur.
- Mevcut ve yeni tasarlanacak konutlarda esnek kullanım olanaklarına sahip mekân ve donatılar, karantina öncesine göre daha da önem kazanacaktır. Ayrıca, mekânların aksesuarlar ve mobilyalar ile dolu halleri terkedilerek sade ve fonksiyonel çözümler tercih edilecektir. Bu bağlamda konutlarda esnek ve işlevsel plan kurguları ve donatı tasarımları beklenecektir.

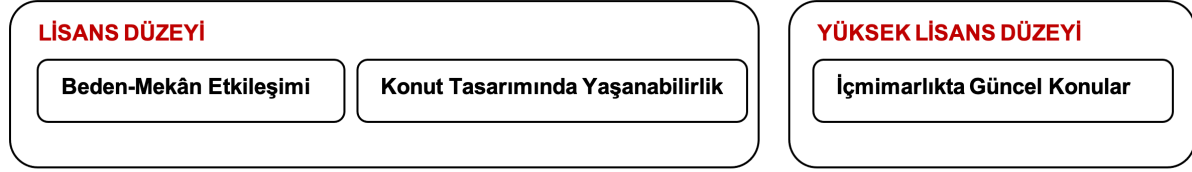
Yukarıda yer verilen, COVID-19 pandemisi sonucu mevcut ve yeni yapılacak konutlar için ortaya çıkan gereksinimler ve tasarım beklentilerine yönelik bu adımda tasarım stratejileri geliştirilmiştir.

5.2. COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Tasarım önerilerinin uygulama süreci ile tasarım stratejilerine dönüştürülmesi, Ev + [COVID] çalıştaylarında kolektif üretime imkân verecek şekilde kurgulanmıştır. Ev + [COVID] çalıştayları, araştırmanın yürütüldüğü İstanbul Kültür Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde, farklı amaçlara sahip, ancak konut ve mekânı konu edinen lisans ve yüksek lisans düzeylerindeki derslerde, proje ekibinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Böylelikle, Ev + [COVID] çalıştayları, farklı olasılıkları ve olanakları tartışmaya imkân veren üç farklı düzeyde kurgulanmıştır.

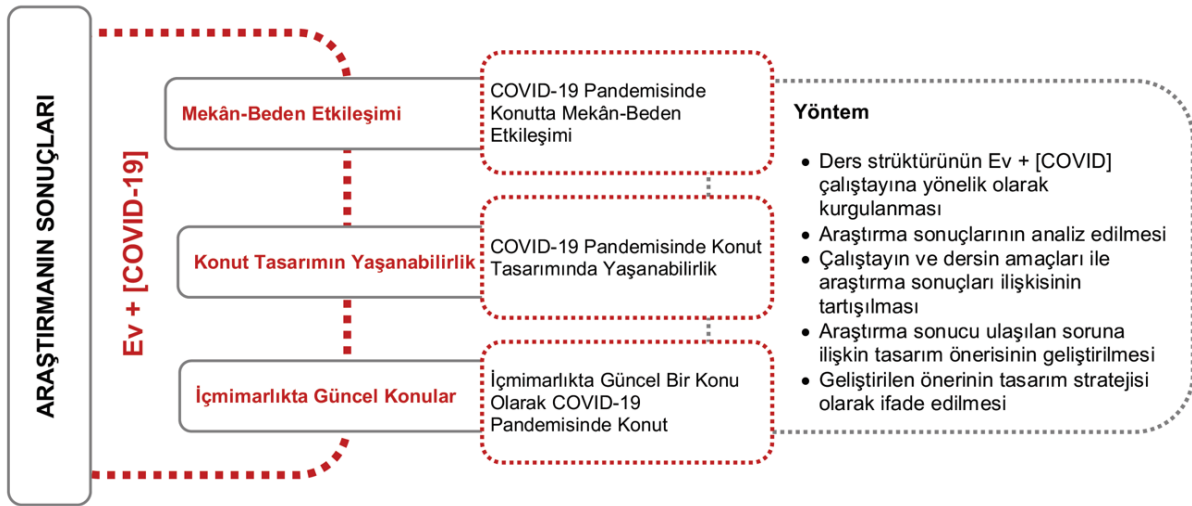
Tasarım stratejisi adımı, 2020-21 Eğitim-Öğretim Güz Yarıyılında araştırma ekibinin görev yaptığı İstanbul Kültür Üniversitesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde lisans düzeyinde "Beden-Mekân Etkileşimi" ve "Konut Tasarımında Yaşanabilirlik" dersleri; İçmimarlık Tezli Yüksek Lisans programında ise "İçmimarlıkta Güncel Konular" dersinde Şekil 72'de yer alan düzeylerde uygulamaya geçirilmiştir. İlgili dersler, projenin yürütücüsü ve

araştırmacısının yanı sıra bursiyerlerinin de katılımı ile çok sesli kurgulanmış, sonuçta lisans düzeyinde 29; yüksek lisans düzeyinde 13 öğrencinin katılımı ile gerçekleşmiştir.

Şekil 72. Tasarım stratejilerinin uygulama düzeyleri.

Tasarım stratejilerini konu alan çalıştayların strüktürü, araştırmaya temellenen kısımlar ortaklıkları, her dersin kendine özgü amacı ve kapsamı farklılıkları içerecek şekilde kurgulanmıştır. Böylelikle araştırma sonucu ulaşılan analizler çok boyutlu tartışmaya açılarak tasarım önerileri geliştirilmiştir. Her dersin kendine özgü strüktürü çalıştay sürecine yönelik olarak yeniden kurgulanarak oluşturulmuştur. Çalıştayın/dersin amaçları ile araştırma sonuçları karşılaştırmalı olarak ele alınmış, bu ilişkiler üzerine tasarım önerileri geliştirilmiştir. Her çalıştay sonucu geliştirilen tasarım önerileri, uygulamaya geçirilmeye imkân verecek şekilde tasarım stratejileri kapsamında görsel ve yazılı olarak ifade edilmiştir. Her çalıştayın ortaklıklar ve farklılıklarla şekillen kendine özgü strüktürü ve süreci oluşturan aşamaları Şekil 73'teki gibi özetlenebilir.

Şekil 73. Tasarım stratejileri uygulama strüktürü.

Araştırmadan Tasarım Stratejisine adımının ilk çalıştay, "Mekân-Beden Etkileşimi" dersi kapsamında düzenlenen COVID-19 Pandemisinde Konutta Mekân-Beden Etkileşimi çalıştaydır. Çalıştay kapsamında dersin strüktürü oluşturulmuş, bu doğrultuda 14 haftalık eğitim öğretim yarıyılıının ilk beş haftasında mekân ve beden etkileşimi konusundaki teorik bilgi konut mekânı odaklı olarak öğrencilere aktarılmıştır. Sonrasındaki iki hafta, COVID-19

pandemisi süreçleri ile konut mekânında beden kullanım ve deneyimin değişimi hem araştırma sonuçları hem de öğrencilerin kişisel deneyimleri üzerinden tartışılmıştır. Bu süreç sonunda öğrenciler kendi tercihleri doğrultusunda bireysel ya da grup olarak konutun COVID-19 sürecine adaptasyonu sağlayan ya da pandemi sonrası hedef alan tasarım önerilerini geliştirmeye başlamıştır. Dersin son yedi haftasını kapsayan tasarım stratejileri geliştirme süreci, proje yürütücüsü ile birlikte proje ekibinin farklı haftalarda sürece dahil olduğu çoğulcu bir ortamda, çevrimiçi platformlar kullanılarak yürütülmüştür (Ek P).

Ev + [COVID]- COVID-19 Pandemisinde Konutta Mekân-Beden Etkileşimi- çalışmayı kapsamında çoklu katılım ile geliştiren tasarım stratejileri,

- Konutta iç-dış mekân ilişkisini kuvvetlendirme ihtiyacına yönelik olarak, konut iç mekânlarında sebze ve süs bitkisi yetiştirmeye izin veren donatı sistemi,
- Sosyal yaşam ihtiyaçlarından biri olan spor yapma alışkanlığının eve adaptasyonu sağlayacak, konutta spor yapmaya ve spor ekipmanlarını düzenlemeye olanak sağlayan iki farklı mobilya tasarımı alternatifi,
- Evden/uzaktan çalışma ve eğitim için ergonomik açıdan uzun süreli kullanım sağlayan aynı zamanda ev halkının ortak kullanımına da imkân tanıyan masa ve oturma sisteminin birlikte barındıran esnek mobilya tasarımı,
- Mutfak mekânlarının temelinde var olan, yemek hazırlama, pişirme ve yeme işlevlerinin yanında evden/uzaktan çalışma ve eğitime adaptasyonu sağlayacak tezgâh sistemi önerisi,
- Hijyen önlemlerinin başında gelen temaslı ev halkının, diğer ev halkı üyeleri ile etkileşimini en aza indirmesine yönelik tek mekânda hijyen, yemek yeme, depolama, evden/uzakta çalışma veya eğitime katılmasını olanak sağlayan çok fonksiyonlu ve portatif mobilya önerisi,
- Ev halkının özellikle evden/uzaktan çalışma süreçlerinde ayrıca kişisel mahremiyetini sağlamaya yönelik kendine alan yaratarak, sınır tanımlamasını sağlayan daha küçük ölçekli konutlar için donatı sistemi daha büyük ölçekli ve kalabalık ev halkına sahip konutlar için duvar sistemi önerisi,
- COVID-19 sürecinin konuta eklediği, sosyal yaşam ihtiyacı, evden/uzaktan çalışma ve eğitim gibi farklı işlev ve kullanım olanakları için mekânların bölünmesine ve çeşitli müdahale biçimlerine olanaklı kılan modüler duvar sistemi,
- Konut mekânında COVID-19 süreci ile ev halkı için kamusal kullanım özelliği kuvvetlenen salon, oturma odası gibi yaşam alanlarında, kullanıcının farklı aydınlık düzeyleri yaratmasına ve aydınlık kontrolü ile mekânsal sınır tanımlamasına imkân veren aydınlatma tasarımı,

- Hijyen gereksinimlerinde önem kazanan konut girişlerinde dış mekân kıyafetlerinin depolanmasının yanında steril edilmesine de imkân sağlayan mobilya önerisidir.

Bu adımın ikinci çalıştayını “Konut Tasarımında Yaşanabilirlik” dersi kapsamında gerçekleştirilen COVID-19 Pandemisinde Konut Tasarımında Yaşanabilirlik çalıştaydır. Çalıştay kapsamında dersin strüktürü ve kavramsal arka yapısı tanımlanmıştır. Ders kapsamında iki hafta konut ve ev kavramsal okuması, yaşanabilirlik tanımı ve yaşanabilir mekân parametrelerinin neler olduğu üzerine anlatımlar yapılmıştır. Yaşanabilir mekânın ve özellikle pandemi döneminde konutun yaşanabilir olmasını sağlayan parametreler üzerine çeşitli tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan anlatımlar ve tartışmaları, öğrenciler açısından bir literatür bilgi şeklinde değerlendirilmesi beklenmiştir. Dersin geri kalan sürecinde öncelikle, hem öğrenciler çeşitli araştırmalar ve güncel okumalar yaparak teorik bilgiyi toplamış hem de araştırma sonuçlarının öğrencilere aktarılması şeklinde yürütülmüştür. Sonrasında öğrenciler bireysel olarak COVID-19 süreci ile değişim yaşanan ve yeni gereksinimler eklenen konut tasarımına yönelik tasarım önerilerini geliştirmişlerdir. COVID-19 pandemisiyle “yaşanabilir konut” bağlamında tespit ettikleri sorunlara yönelik geliştirdikleri tasarım stratejilerini tercih ettikleri görselleştirme metodlarını kullanarak anlatmışlardır. İlk çalıştayda olduğu gibi bu çalıştayın da tasarım stratejileri geliştirme süreci proje ekibinin farklı haftalarda sürece dahil olduğu çoğulcu bir ortamda çevrimiçi platformlar kullanılarak yürütülmüştür (Ek P).

Ev + [COVID]- COVID-19 Pandemisinde Konutta Mekân-Beden Etkileşimi- çalıştayını kapsamında çoklu katılım ile geliştiren tasarım stratejileri,

- Konutun artan kullanımına ve yeni eklenen işlevlere imkân veren adapte edilebilir esnek bölücü eleman sistemi tasarımı,
- Konutun pandemi ile sahip olduğu işlevlerin çeşitlenmesi ile ortaya çıkan ihtiyaçlara çözüm olacak çalışma, dinlenme, sosyalleşme gibi eylemlere birlikte cevap verebilen dönüşebilir mekân ve donatı tasarımı,
- Pandemiyle evde artan hijyen önlemlerini sağlayabilecek özellikle giriş mekânları için tasarlanan, değişebilir ilk temas donatı tasarımı,
- Okullarda eğitime ara verilmesiyle uzaktan eğitime başlayan çocuk veya genç bireylerin odalarına eklenen bu yeni işleve imkân sağlayan, bir alan yaratarak uzaktan eğitimin dezavantajlarından konsantrasyon sağlayamama durumunu çözebilecek çok işlevli donatı sistemi önerisi,
- Konutta yaşayan aile bireylerinin hep birlikte aynı anda evde olmasıyla bireylerin konutta kendilerine ait bir alan bulamamaları sorununu çözmeye yönelik dönüşebilir kişisel hacim tasarımı,

- Uzaktan çalışma ve eğitim sürecinde farklı kullanıcıların aynı anda gerçekleştirmesi gereken eylemlere imkân veren, çoklu kullanıcının aynı anda kullanabileceği mobilya olarak bölümlenebilir masa tasarımı önerisi,
- Konuta giriş ve çıkışların karantina döneminde sınırlı olmasına rağmen bulaş riskini önlemek amacıyla dışarıdan gelen kullanıcının içeriye girmeden önce steril olabileceği bir ara mekân tasarımı,
- Özellikle metropol kentlerde yalnız yaşayan bireylerin sıklıkla tercih ettiği tek kişinin yaşayabileceği açık planlı stüdyo tipi konutlarda hijyen, yemek yeme ve çalışma işlevlerine dönüşmesine olanak sağlayan çok işlevli bir donatı tasarımıdır.

“Ev + [COVID]- İçmimarlıkta Güncel Bir Konu Olarak COVID-19 Pandemisinde Konut” başlıklı üçüncü çalıştay İstanbul Kültür Üniversitesi İç Mimarlık Yüksek Lisans programında yürütülen “İçmimarlıkta Güncel Konular” dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Yüksek lisans düzeyinde olmasından dolayı çalışmaya öncelikle COVID-19 pandemisi, konut tasarım yaklaşımları, konut bileşenleri gibi konularda derin bir literatür tarama yapılarak başlanmıştır. Pandeminin başladığı andan itibaren hızlanan konuyla ilgili akademik çalışmalar taranmış, öğrenciler tarafından analiz edilmesi kendi stratejilerini belirlemede yol gösterici olmuştur. Konunun kavramsal ilişkileri, araştırma sonuçlarına dayanılarak, öğrencilerle yapılan çeşitli tartışmalarla ortaya konmuştur. Bu tartışmalar, öğrencilerin çalışma sınırlarını belirlemede etkili olmuştur. Literatür tarama ve tartışmalara ilave olarak kendi yaşadıkları konut deneyimleri de öğrencilerin çalışmalarını geliştirmesinde önemli bir unsur tanımlamıştır. Konutu bu süreçte nasıl kullandıkları ve dönüştürdükleri durumlar üzerine yapılan derinlemesine analizler ve araştırma sonuçları stratejilerin geliştirilmesine dayanak sağlamıştır. Bu aşamada süreç ikiye ayrılmıştır. Öğrencilerden tasarım stratejilerini geliştirmelerinin yanı sıra ayrıca bir araştırma raporu hazırlamaları da istenmiştir. Araştırma raporlarının geliştirilmesi, sorunun analiz edilmesi ve tasarım stratejisinin belirlenmesi aşamalarından oluşmaktadır. Sonrasında belirledikleri konut tasarım stratejilerini, yaratıcı görselleştirmelerle ifade ederek çeşitli teknik çizimlerle de anlatmışlardır. Öğrenciler geliştirdikleri tasarım stratejilerini bilimsel bilgi ve teknik anlatımlara dayandırarak hazırlamıştır. Bu çalıştay da diğerlerinde olduğu gibi çevrimiçi platformlar kullanılarak proje ekibinin aktif katılımı ile yürütülmüştür (Ek P).

Ev + [COVID]- İçmimarlıkta Güncel Bir Konu Olarak COVID-19 Pandemisinde Konut çalıştay kapsamında çoklu katılım ile geliştiren tasarım stratejileri,

- Konutun uzun süre kullanımı ve hijyen şartlarının değişmesi ile artan su kullanımı harcamalarının azaltılmasına imkân veren sürdürülebilir bir konut cephesi tasarımı,

- Site içinde ve balkonu olmayan konutlarda kullanıcının doğal çevre ile bağ kurabileceği, konutun dışıyla ilişkilenebileceği bir öneri olarak konut çatılarının yarı kamusal mekânlara dönüştürülmesi,
- Pandemi karantina döneminde evden çıkılmadığı anlarda balkonu olmayan konutlarda açık alan ihtiyacını karşılamak için binaya eklenen bir portatif balkon sistemi tasarımı,
- Konutun barınma mekânı olmanın ötesine geçerek yüklendiği farklı işlevler sonucunda farklı metrekarelerdeki kapalı balkonları yaşam alanına dönüştürebilecek mekân tasarımı,
- Uzaktan eğitim ile konutun aynı zamanda bir okul mekânına dönüşmesiyle tek ve çift kişilik çocuk odalarında işlev karışıklığını çözmek adına farklı işlevlere ait mekânsal ayrımı sağlayacak hareketli mobilyalarla desteklenen bir mekân tasarımı,
- Karantina ile çalışma mekanlarının kapanarak, evden çalışmanın zorunlu duruma geçmesiyle çalışma eyleminin en sık gerçekleştiği mekân olarak yatak odalarını bu amaçla kullanan kullanıcılar için alansallaşmayı sağlayacak bir mekân-strüktürü önerisi,
- Virüs bulaşan aile bireylerinin konutta yaşayan diğer fertlerden izole olmasına imkân veren ve karantina süresinde teması engelleyecek dönüşebilir karantina odası tasarımı alternatifleri,
- Konuta yüklenen yeni bir işlev olarak sosyalleşmenin yeni dijital araçlarla sağlanması ile ortaya çıkan mahremiyet ve kişisel alan ihtiyacı çözebilmesini sağlayan portatif bir donatı tasarımı,
- Konutta evden çalışma eylemini mutfak, yaşam alanı ve yatak odası içinde sağlayabilecek hareketli bir mobilya tasarımı,
- Evden çalışma ve beraberinde getirdiği aydınlatma, ergonomi, gürültü kontrolü ve renk sorunlarına çözüm olabilen ve açılıp kapanabilen bir çalışma istasyonu önerisidir.

Projesi kapsamında, yukarıda detaylı aktarılan çalıştaylarda belirtilen konularda COVID-19 pandemisiyle konutta yaşanan değişimlere yönelik tasarım stratejileri geliştirilerek araştırma sonucu uygulamaya dönüştürülmüştür. Çalıştaylar ve çalıştaylarda elde edilen 28 adet tasarım stratejisi yukarıdaki akış sırasına göre aşağıda yer almaktadır.

Ders Adı | **Beden-Mekan Etkileşimi**

Yürütücü Derya ADIGÜZEL ÖZBEK

Katkı Koyanlar Armağan Seçil MELİKOĞLU EKE
Elif GELMEZ DEMİR
Sedef SAV
Furkan EVLİYAOĞLU
Özge ILIK

Katılımcılar Dilek GÜMÜŞCAN | Ece Nur URUK
Çağla ATAŞ | Yiğit Ali ANAK
Beste İKİZ | Anıl KAYA
Sait Faruk ELİGÜR
Özgenur BİNGÖL | Aleyna Sena ÖVÜNDÜR
| Serra Nur ÇALAP
Erva ARSLANTÜRK
Ceren ACAR | Anıl ÇELİK | Emine Ebrar ŞAFAK
İncinur ARSLAN | Müge ÖZKAN
Buse EMEN | Esra KAPTANOĞLU | Elif ASLAN
Merve BOĞATEKİN | Zafer BALOĞLU
Zülalnur İNCİ | Zeynep Çınar KÜRKLÜ

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

MINİ SERa

1

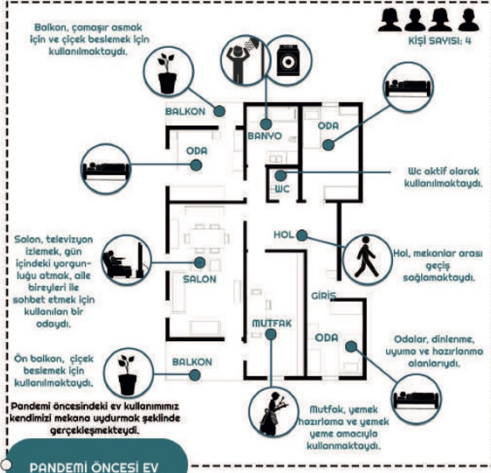
TOPRAKLA ARAMIZDAKI SINIR: COVID-19

Karantina sürecinde bizi en çok zorlayan durum belki de toprağa değememek ve bunun getirdiği rahatlardan faydalanamamaktır. Bu sebeple evimizdeki uygun alanları olabildiğince yeşillendirerek bu eksiği kapatmaya çalıştık fakat hali hazırdaki ev kullanım şeklimiz bunu mümkün kılamadı.

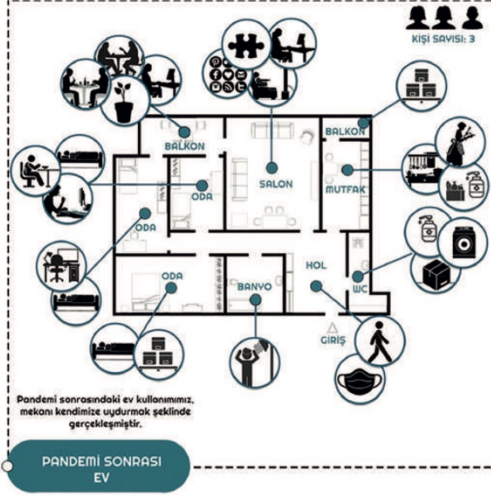
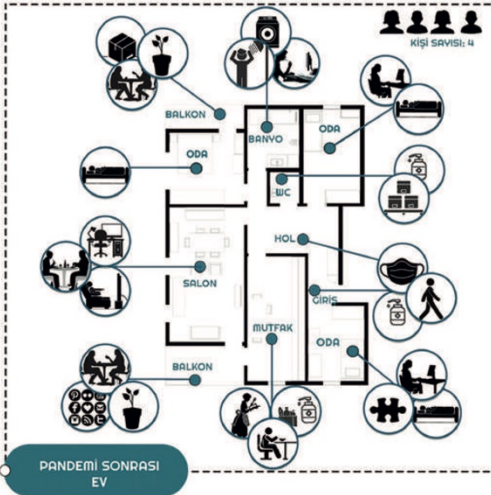
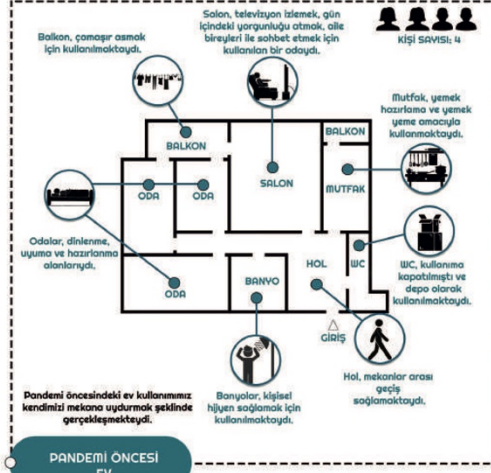
Projemizin ana fikri toprak ile aramızdaki sınırları kaldırmak, Covid-19 ile beraber rahatlama alanından çıkıp çalışma alanına dönmek durumunda kalan evler için, rahatlama ve doğa yoksunluğunu azaltmayı amaçlayan alanlar yaratmaktır.

dilek

ece

ANNE	BABA	AÇABEV	BEN
İsim: SELMA	VELİ	ERKAN	DİLEK
Yaş: 60	65	36	24
MESLEK: EV HANIMI	ESNAF	YÖNETİCİ	ÖĞRENCİ
UYUMAK	ÇALIŞMAK	ÇALIŞMAK	ÇALIŞMAK
DİNLENMEK	GİVİNMEK	GİVİNMEK	GİVİNMEK
YEME-İÇME	SPOR YAPMAK	SPOR YAPMAK	SPOR YAPMAK
YEMEK YAPMAK	BULAŞIK YIKAMAK	BULAŞIK YIKAMAK	BULAŞIK YIKAMAK
TV İZLEMELİK	ÇAMAŞIR YIKAMAK	ÇAMAŞIR YIKAMAK	ÇAMAŞIR YIKAMAK
KİTAP OKUMAK	ÇAMAŞIR ASMAK	ÇAMAŞIR ASMAK	ÇAMAŞIR ASMAK
SOHBET ETMEK	MAKVUJ YAPMAK	MAKVUJ YAPMAK	MAKVUJ YAPMAK
HOBİLER	BİTKİ YETİŞTİRMEK	BİTKİ YETİŞTİRMEK	BİTKİ YETİŞTİRMEK
DUŞ ALMAK	ÜTÜ YAPMAK	ÜTÜ YAPMAK	ÜTÜ YAPMAK
EL YIKAMAK	OYUN OYNAMAK	OYUN OYNAMAK	OYUN OYNAMAK
GENEL TEMİZLİK	DERS ÇALIŞMAK	DERS ÇALIŞMAK	DERS ÇALIŞMAK

ANNE	AÇABEV	BEN
İsim: SEVİLAY	ÖMÜR	ECE
Yaş: 52	24	22
MESLEK: EV HANIMI	GRAFİK TASARIM	ÖĞRENCİ
UYUMAK	ÇALIŞMAK	ÇALIŞMAK
DİNLENMEK	GİVİNMEK	GİVİNMEK
YEME-İÇME	SPOR YAPMAK	SPOR YAPMAK
YEMEK YAPMAK	BULAŞIK YIKAMAK	BULAŞIK YIKAMAK
TV İZLEMELİK	ÇAMAŞIR YIKAMAK	ÇAMAŞIR YIKAMAK
KİTAP OKUMAK	ÇAMAŞIR ASMAK	ÇAMAŞIR ASMAK
SOHBET ETMEK	MAKVUJ YAPMAK	MAKVUJ YAPMAK
HOBİLER	BİTKİ YETİŞTİRMEK	BİTKİ YETİŞTİRMEK
DUŞ ALMAK	ÜTÜ YAPMAK	ÜTÜ YAPMAK
EL YIKAMAK	OYUN OYNAMAK	OYUN OYNAMAK
GENEL TEMİZLİK	DERS ÇALIŞMAK	DERS ÇALIŞMAK

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
 "Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
 COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
 Dr. Öğr. Üyesi Derya Adıgüzel Özbek

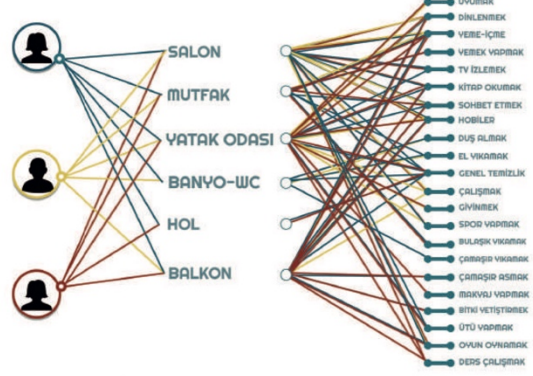
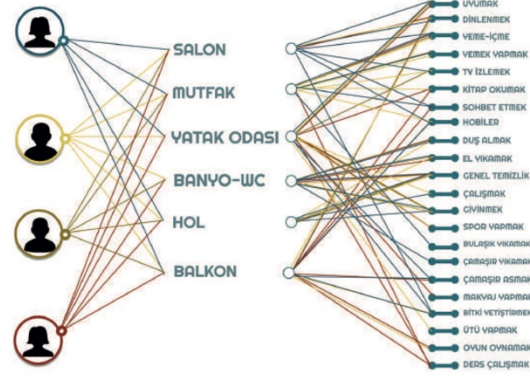
MINİ SERA

2

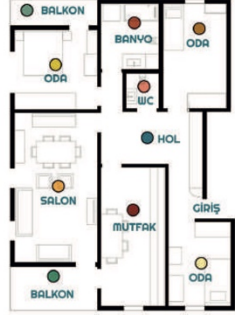

Dilek Gömüoğlu

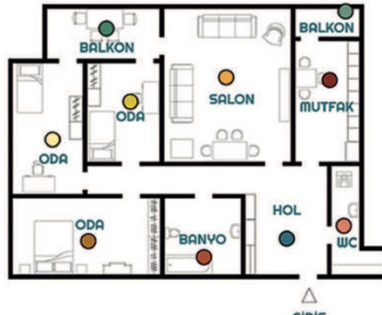
Ece Nur Unak

dilek

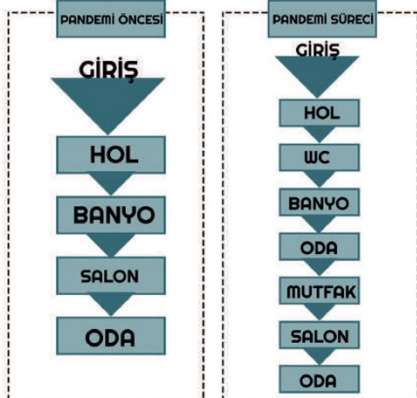
ece

UYUMAK	ÇALIŞMAK
DİNLENMEK	GİVİNMEK
YEME-İÇME	SPOR YAPMAK
YEMEK YAPMAK	BULAŞIK YIKAMAK
TV İZLEMELİK	ÇAMAŞIR YIKAMAK
KİTAP OKUMAK	ÇAMAŞIR ASMAK
SOHBET ETMEK	MAKYAJ YAPMAK
HOBİLER	BİTKİ VETİŞTİRMEK
DUŞ ALMAK	ÜTÜ YAPMAK
EL YIKAMAK	OYUN OYNAMAK
HÜYEN ÖNLEMLERİ	DERS ÇALIŞMAK

UYUMAK	ÇALIŞMAK
DİNLENMEK	GİVİNMEK
YEME-İÇME	SPOR YAPMAK
YEMEK YAPMAK	BULAŞIK YIKAMAK
TV İZLEMELİK	ÇAMAŞIR YIKAMAK
KİTAP OKUMAK	ÇAMAŞIR ASMAK
SOHBET ETMEK	MAKYAJ YAPMAK
HOBİLER	BİTKİ VETİŞTİRMEK
DUŞ ALMAK	ÜTÜ YAPMAK
EL YIKAMAK	OYUN OYNAMAK
HÜYEN ÖNLEMLERİ	DERS ÇALIŞMAK

Ev kullanım analizi

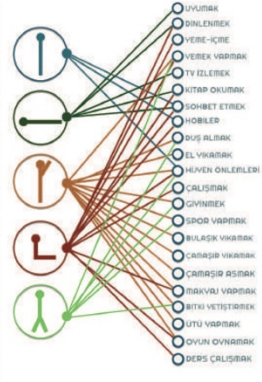

Ev kullanım analizi

Ev giriş sonrası sirkülasyon dönüşümü analizi

Hareket Analizi

Bazen kendiliğinden daha önce hiç deneyimlenmiş, hiç yapılmış seyahatler hissediyoruz. Bilgisayardan hiç kalkmamız gibi hissediyoruz.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

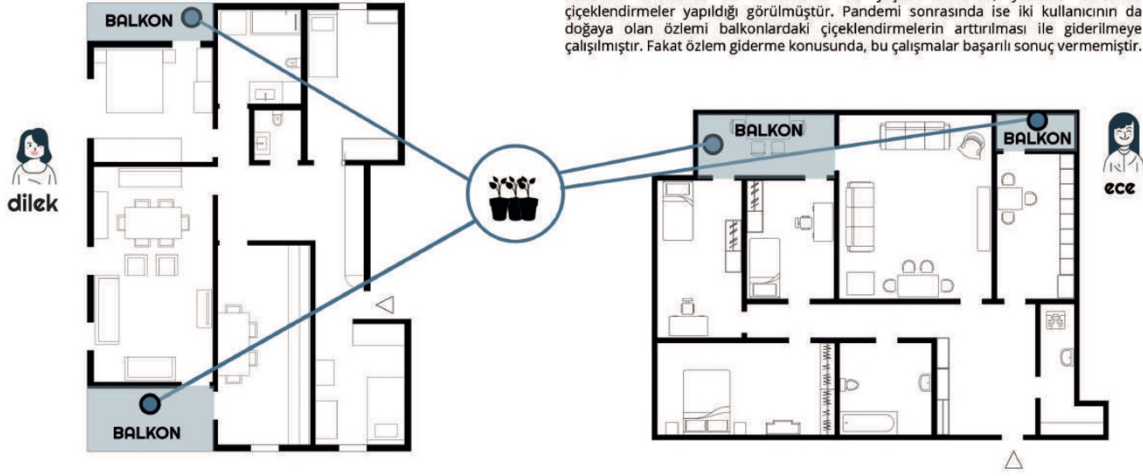
Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi Derya Adıgüzel Özbec

MINİ SERA

3

Koronavirüsten korunabilmemiz için bağışıklık sistemimizi güçlendirmemiz gerekmektedir. Bu da sağlıklı, dengeli ve doğal ürünlerle beslenmek, düzenli ve kaliteli uyumak, egzersiz yapmak ile mümkündür. Pandemi sürecinde birçok aile gibi biz de bağışıklığımızı güçlendirmek için düzenli ve dengeli beslenmeye başladık. Bunun için de doğal ürünlere, katkısız gıdalara yöneldik ve sebze-meyve yemeyi aksatmamaya çalıştık.

Toprağa dokunamadığımız bu pandemi günlerinde doğanın, bitkilere dokunmanın ve aslen öze dönmeyi önemini daha çok kavradık. Bu sebeple şehir yaşamı ile doğayı ortak bir potada eritmeyi hedefleyen bu projede, ev yaşamına entegre olabilecek mini bir sera geliştirmek hedeflendi. MINİ SERA evde gün ışığı alan- almayan her alanda kullanılabilir, sera mantığı ışıklandırma ve havalandırma sistemine sahip bir habitattır. Yaptığımız tasarım ile hem doğaya olan özlemimizi bitkilerle igilenerek ve bitki yetiştirerek gidereceğiz hem de kendi gıdamızı kendimiz üremek istediğimiz durumlarda doğa ile olan etkileşimimizi kuvvetlendirerek doğal beslenmeyi her yerde mümkün kılacağız.

○ VASEMİN	●	○ ALOE VERA	●
○ KURDELE BİTKİSİ	●	○ KAĞUÇUK BİTKİSİ	●
○ BARIŞ ZAMBAKLARI	●	○ AÇELVA	●
○ PAŞA KILICI	●	○ ANANASGİLLER	●
○ BİBERİVE	●	○ BOSTON EGRELTİOTU	●
○ İNGİLİZ SARMAŞIĞI	●	○ JEBERA	●
○ LAVANTA	●	○ DEVE TABANI	●

- hava kirliliği
- ruhsal problemler
- uykusuzluk
- bedensel hastalıklar
- küf

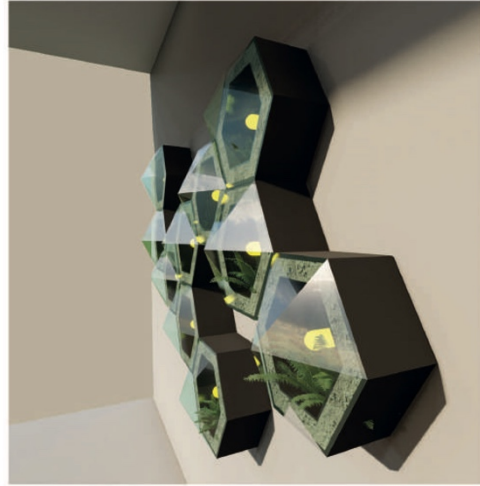
○ Dışatlatıcık	○ Dışatlatıcık
○ Biber	○ Dereotu
○ Marul	○ Ispanak
○ Taze Soğan	○ Kışniş
○ Maydanoz	○ Tere

NASA Temiz Hava Projesi ile belirlenen, ev içerisinde temiz hava solumamızı sağlayan bitkiler

Serada Yetiştirilebilen Sebzeler

MINİ SERA Opsiyon 1

MINİ SERA Opsiyon 2

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
 "Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
 COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

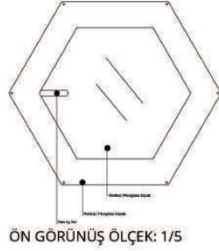
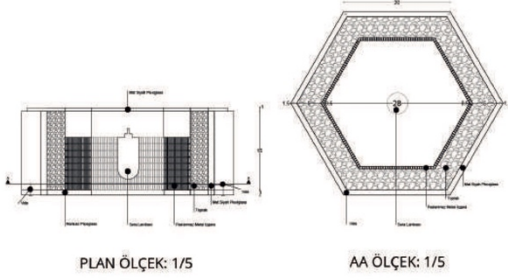

MINİ SERA

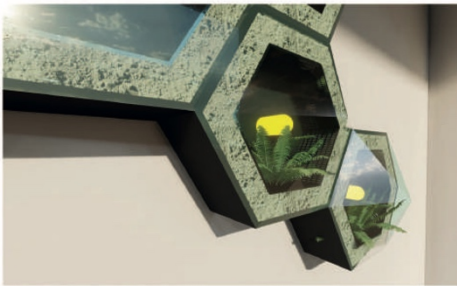
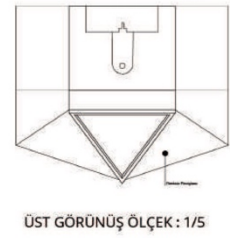
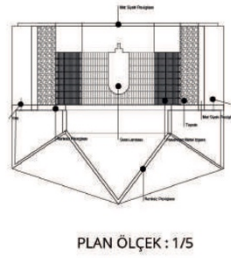
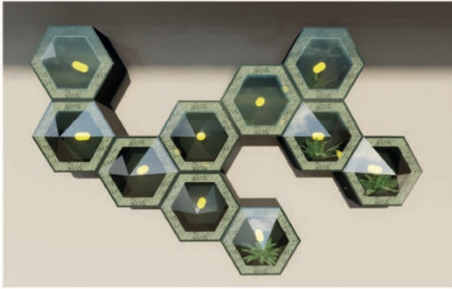
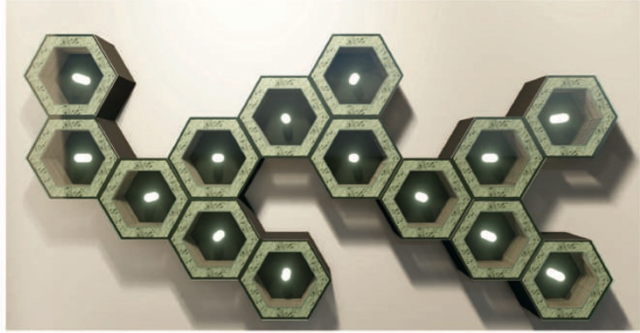
4

Altıgen forma sahip olan MINİ SERA, iki farklı kapak formu düşünülerek tasarlanmıştır. Sade tasarım isteyen kullanıcılar için altıgen formda düz kapak, heyecanlı tasarım isteyen kullanıcılar içinse forma uygun olarak hareketli bir kapak düşünülmüştür. Bu sayede farklı zevklere de hitap edilebilecektir.

MINİ SERA fiberglass malzemeden üretilmiştir. Bitkilerin gün ışığı ihtiyacını karşılamak amacıyla orta noktaya sera lambası yerleştirilmiştir. Paslanmaz metal ızgara arkasına toprak yerleştirilmesi ile toprağın sabit kalması, dökülmemesi sağlanacaktır. Renksiz fiberglasstan üretilen kapaklar, MINİ SERA'ya vida yardımıyla monte edilebilmektedir. Kullanıcıların bitkilerle etkileşime geçmesini sağlamak için sulama sistemi kullanılmamıştır. Kullanıcıların, bitkilerin nem ihtiyacını düzenli sulamayla karşılaması istenmektedir.

OPSİYON 1

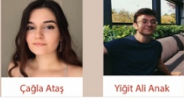

OPSİYON 2

TOBITAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Siğar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Çağla Atas

Yiğit Ali Anak

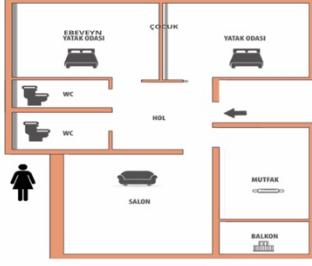
TRIPUS

1

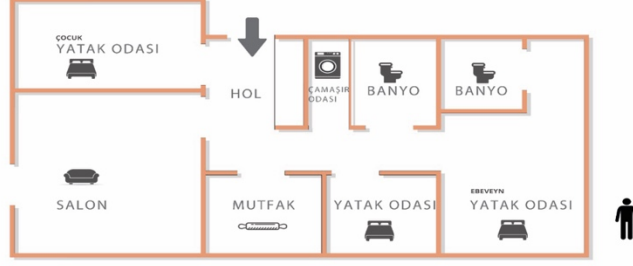
COVID-19 salgının hayatımıza etkileri her alanda olduğu gibi spor alışkanlıklarımıza da yansıdı. Spor salonlarına gidemediğimiz karantina günlerinde çözümü çoğu kişi evde spor yaparak bulmaya çalıştı.

Evde spor yapmaya çalışırken de çoğu kişi yetersiz ekipman, yetersiz alan gibi sorunlar yaşadı. Yapacağımız tasarımın odak noktası olarak bizler de muhtemelen yaşadığımız bu soruna yoğunlaştık. Ev mobilyası olarak kullanılacak fakat ihtiyaç halinde spor aletine de dönüşebilecek bir eşya ile vücut ağırlığı kullanılarak yapılamayan egzersizleri yapmayı amaçladık.

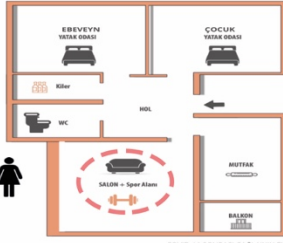
EVİN MEKANLARININ ALTERNATİF KULLANIMI

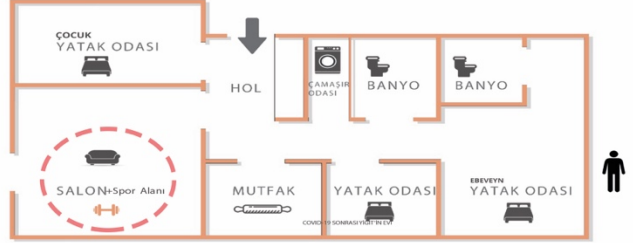
COVID-19 ÖNCESİ ÇAĞLA'NIN EVİ

COVID-19 ÖNCESİ YİĞİT'İN EVİ

COVID-19 SONRASI ÇAĞLA'NIN EVİ

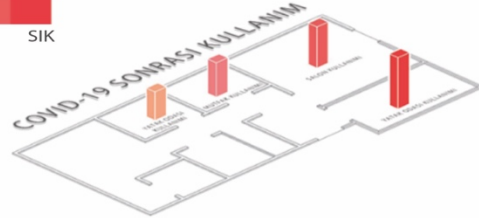
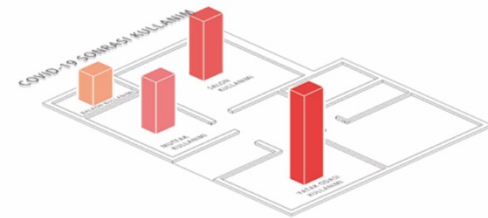
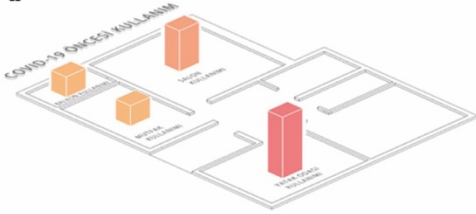
COVID-19 SONRASI YİĞİT'İN EVİ

ÇAĞLA

YİĞİT

MEKAN KULLANIM LEJANTİ

Salonda spor nasıl yapabiliriz?

Orta sehpayı alandan çekmek zorunda olmadan kazandırılabilir mi?

Yoga matımı sehpanın içerisinde nasıl depolayabilirim?

Orta sehpayı sınav çekmek ve ağırlık antrenmanı için nasıl kullanabiliriz?

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi Ad Soyad

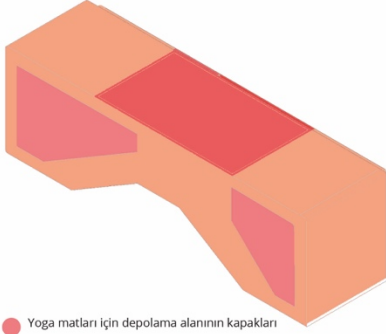
Çağla Ataş

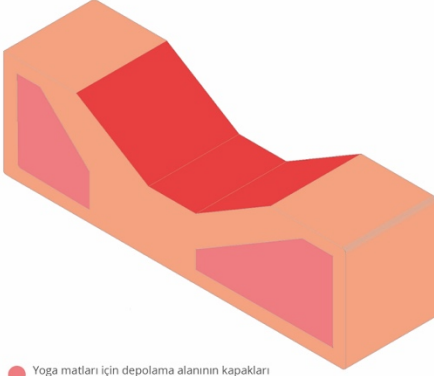
Yiğit Ali Anak

TRIPUS

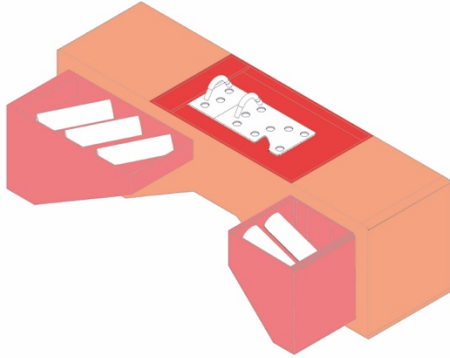
2

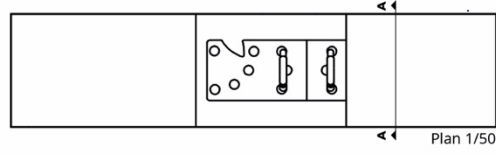
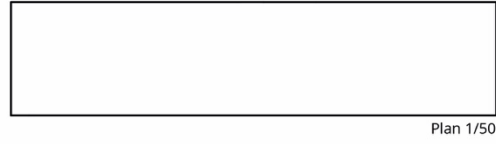
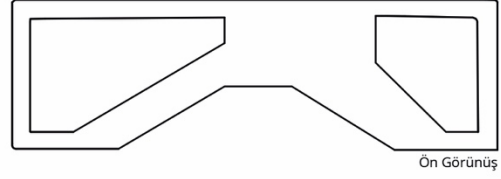
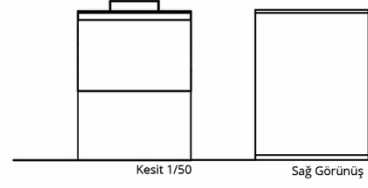
- Yoga matları için depolama alanının kapakları
- Şınav tahtaları için depolama alanı
- Saklama alanı için açılıp kapanır kapak
- Üst yüzeyi spor aleti olarak kullanılabilen sehpa

- Yoga matları için depolama alanının kapakları
- Egzersiz sehпасı görevi gören alt yüzey
- Saklama alanı için açılıp kapanır kapak
- Üst ve katlanan yüzeyi spor aleti olarak kullanılabilen sehpa

- Yoga matları için depolama alanının kapakları
- Şınav tahtası ve şınav tahtası için depolama alanı
- Saklama alanı için açılıp kapanır kapak
- Üst ve alt yüzeyi spor aleti olarak kullanılabilen sehpa

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Anil Kaya

Beste Işık

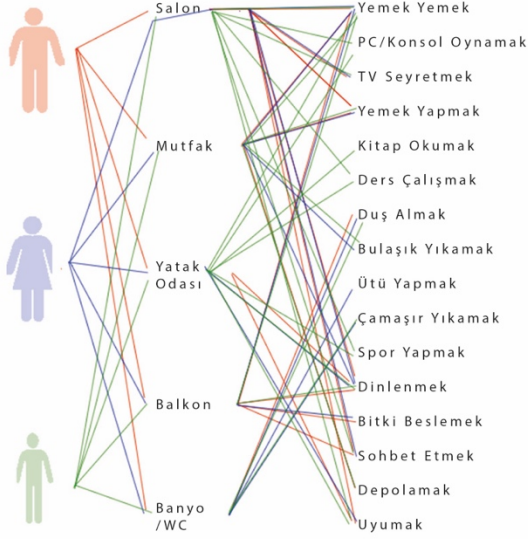
CO-DEĞİŞİM

1

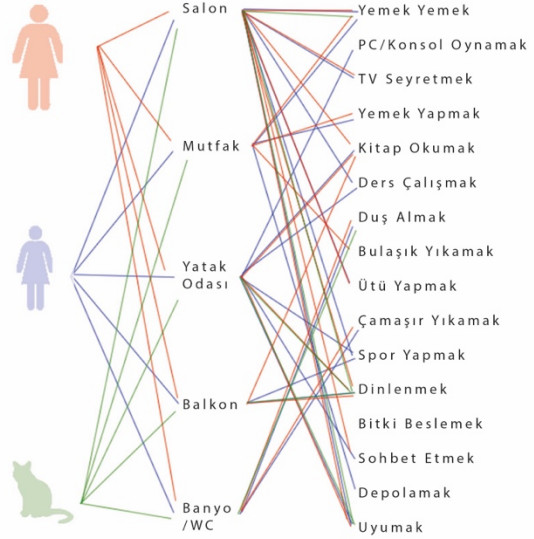
Tasarım sorunu : Pandemi dönemi ile evde geçirilen zaman arttığından ve spor salonlarının kapanıp sosyal mesafenin oluşması sonucu evlerde spor yapılmaya başlandı. Evlerimizde evin en büyük odası olan oturma odası kullanıldı.

Kullanım sonucu oturma odasında düzensizlik ve dağınıklık oluştu . Sonuç olarak sporun oturma odasında düzgünce yapılabilmesi için salona entegre modüler bir tasarım düşünüldü.

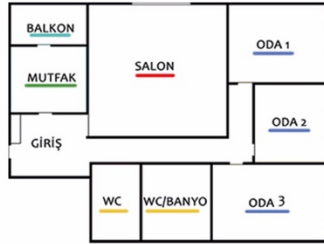
ANIL

BESTE

Mekan - Eylem Analizi

Yemek Yemek	%100	●●●●●
PC/Konsol Oynamak	%70	●●●○○
TV Seyretmek	%70	●●○○○
Yemek Yapmak	%70	○●○○○
Kitap Okumak	%5	●●○○○
Ders Çalışmak	%60	●●●○○
Duş Almak	%30	○○○●○
Bulaşık Yıkamak	%20	○●○○○
Ütü Yapmak	%5	○○●○○
Çamaşır Yıkamak	%20	○○○●○
Spor Yapmak	%40	●●●○○
Dinlenmek	%80	●●●○○
Bitki Beslemek	%10	●○○○○
Sohbet Etmek	%70	●●○○○
Uyumak	%100	●●●○○

Yemek Yemek	%100	●●●●○
PC/Konsol Oynamak	%50	●●●○○
TV Seyretmek	%50	●○○○○
Yemek Yapmak	%10	○●○○○
Kitap Okumak	%70	●●●○○
Ders Çalışmak	%60	●●●○○
Duş Almak	%30	○○○●○
Bulaşık Yıkamak	%10	○●○○○
Ütü Yapmak	%5	●○○○○
Çamaşır Yıkamak	%20	○○○●○
Spor Yapmak	%70	●●●○○
Dinlenmek	%80	●●●○○
Bitki Beslemek	%0	○○○○○
Sohbet Etmek	%80	●●●○○
Uyumak	%100	●●●○○

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Siğar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi, Derya Adıgüzel Özбек

Anil Kaya

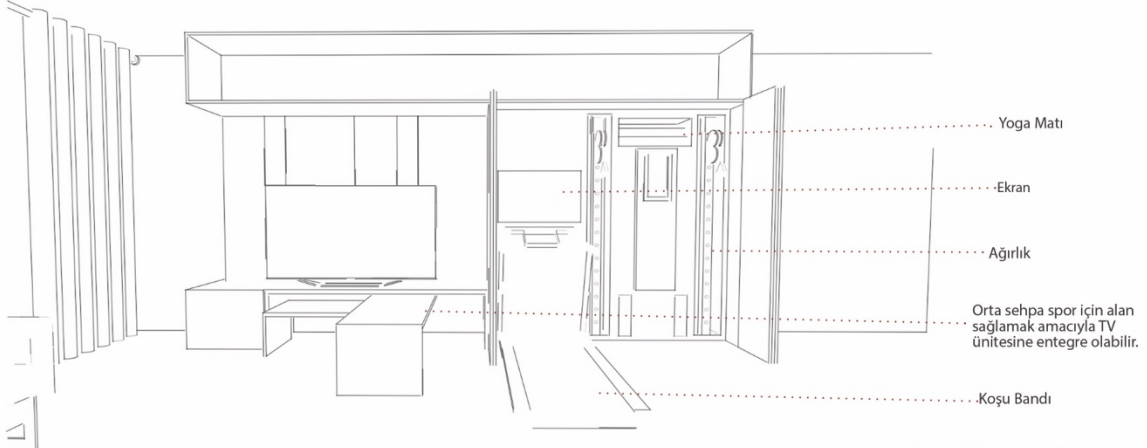
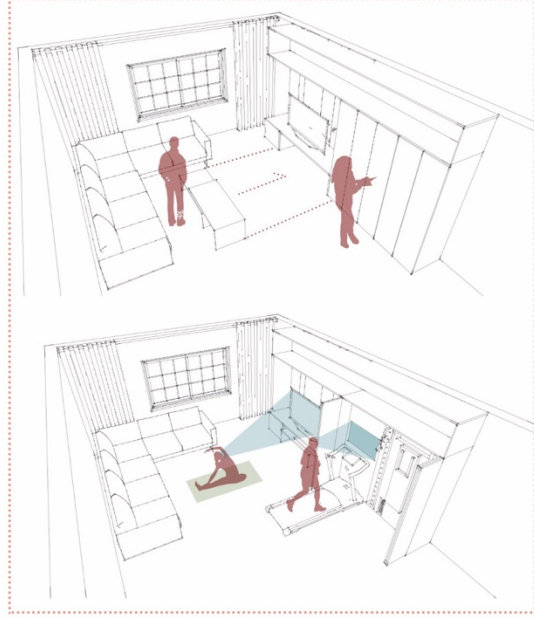
Beste Ikiş

CO-DEĞİŞİM

2

Salonun ortasında duran sehpa TV ünitesine entegre edilerek daha geniş bir alanda spor yapıp daha sonra sehpanın yerinden çıkarılıp tekrar kullanılması mümkün kılındı. Sehpanın hareketli yapısı sayesinde istenilen forma sokulabilir, bu sayede spor sırasında da ihtiyaç dahilinde kullanılabilir.

Televizyon ile senkron ekran kullanıldı. Bu ekran koşu bandında da televizyon izlenebilmesini mümkün kıldı.

Spor yapmak için tasarlanan bu sistem küçük evlerin de kullanılabileceği modüler parçalardan oluşmaktadır.

Orta sehpa tamamen sisteme entegre tasarlanmıştır.

Dolap içindeki ekran sayesinde televizyondaki görüntüyü ekrana aktarabilirsiniz.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Siğar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

SAIT FARUK ELIGÜR

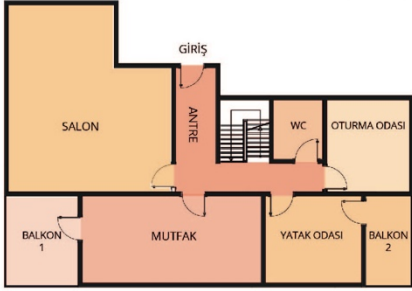
GİZLİ MASA

1

Günlük yaşamımız da çoğu şeyi değiştiren pandemi ev hayatımız da da çok şeyi değiştirmiştir. Bazen sadece otel olarak kullandığımız evimizden çıkamaz hale ve çıkmaya korkar hale gelinmiştir. Evde bulunduğumuz süreçte yeni deneyimler kazanılmış ve evde yapılabileceklerin sınırı zorlanmıştır. Aile ile birlikte daha fazla vakit geçirme ve sohbet etme imkanı bulunmuştur. Okul dolayısıyla ailemden farklı şehirlerde yaşadığım için onların yanına geri dönüş yapılmış ve kendime göre çalışma, vakit geçirme alanları yaratılmıştır.

Yaşanılan bu zorlu süreçte normalde sorun teşkil etmeyen evin içerisindeki alanlar zaman geçtikçe yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu yetersiz kalma durumundan kaynaklı evde mutfak, yatak odası ve salonda bu süreç için geçerli olacak değişikliklere gidilmiştir. En belirgin olarak yapılan değişiklik mutfak bölümündedir. Öncesinde masa olarak kullanılan bölüm kaldırılmış, oturma ve televizyon izleme alanına dönüşmüştür.

Ev Planı

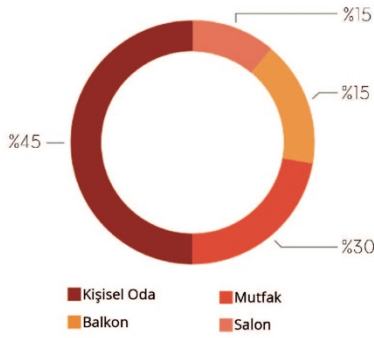
Covid-19 Öncesi Kullanım Yoğunluğu

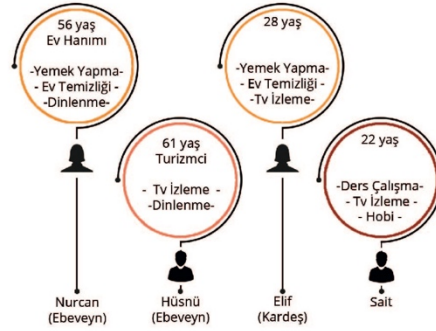
Covid-19 Sonrası Kullanım Yoğunluğu

Kullanım Sıklığı

Kullanıcı Profilleri

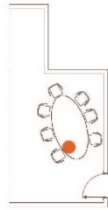

COVID-19 SONRASI EVDEKİ SORUNLAR/ÇÖZÜMLER

Bu süreçte iş ve çeşitli ihtiyaçlardan dolayı dışarı çıkılması gerektiği için ve bazı sebeplerden dolayı eve gelen misafirler için içeri girmeden ve çıkarken kullanabilmeleri adına evin girişine dezenfektan, kolonya ve ıslak mendil konulmuştur.

1
GİRİŞ

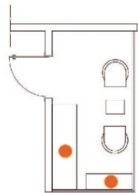
Okulların online dönmesinden sonra evlere geri dönüşler gerçekleşmiştir. Online eğitimde internet sıkıntısı yaşandığı için evin en iyi internetin çektiği yerde derse girilmiş, daha önce bu amaçla kullanılmayan alanlarda yeni mekanlar (salon) oluşturulmuştur.

2
SALON

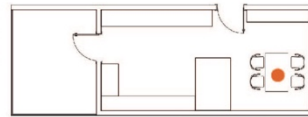
Online sisteme dönüşün bir sonraki sene sarkmasından dolayı öncesinde odamda masa ve kitaplık olmadığı için, ihtiyaçlar doğrultusunda odaya yeni kitaplık ve masa alınmıştır.

3
ODA

Evimi kapatmamdan dolayı İstanbul'da bulunan eşyaların aileme yaşadığım eve sığmamasından dolayı odamdaki balkona dolap konulmuştur. Aynı zamanda bu dolap balkonda olduğu için dışarıdan geldiğinde kıyafetlerin havalandırmasına yardımcı olmuştur.

4
BALKON

Daha öncesinde mutfak alanında yemek masası olarak kullanılan alan Covid-19 sürecindeki istekler ve ihtiyaçlardan dolayı oturma grubuna dönüştürülmüş ve karşı alanına bir televizyon alınıp konulmuştur. Mutfakta yeni bir alan meydana gelmiştir.

5
MUTFAK

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum Sağlığı Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi DERYA ADIGÖZEL

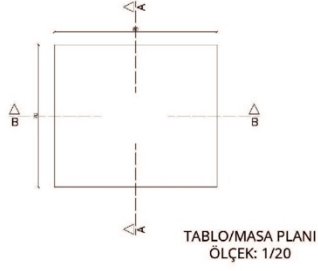
SAİT FARUK
ELİGÜR

GİZLİ MASA

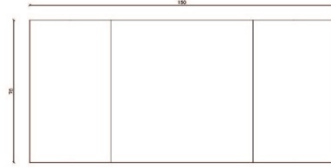
2

Evimdeki yapmış olduğum analizler doğrultusunda öne çıkan en önemli şey masa eksikliğidir. Odamdaki koşulların çalışmaya uymaması, masanın kullanılmadığında fazla alan kaplaması, oda içerisinde yaşadığım sıkıntılardan bir tanesidir. Bunun yanı sıra mutfakta gitmiş olduğumuz değişiklik zaman içerisinde tekrar masaya ihtiyaç duyduğumuzu göstermiştir. Mevcut alanda masa çözülmesi gerekmektedir. Analizler doğrultusunda evde herhangi bir planlamayı bozmadan kendi kendine masaya dönüşen bir ürün tasarlanmak istenmiştir.

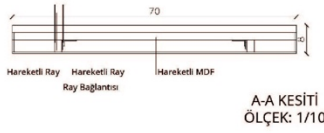
Yapılan bu masa istenildiğinde aktif hale gelebilen, istenildiğinde ise ortadan rahat bir şekilde kalkacak tarzda planlanmıştır. Kaldırıldığında kötü bir görüntü vermemesi adına arka kısmına bir tablo yerleştirilmiştir. Tekli ve çiftli koltuğa uygun bir şekilde yapılmıştır. Bunu kullanıcı istediği şekilde büyütüp küçülebilmektedir. Masanın ayakları tablonun içerisindeki görsel olarak uygun bir şekilde konularak, masa ölçüsüne göre yapılmıştır. Koltukla entegre bir şekilde kolçağın içine gömme bir sistem ile yapılmıştır.

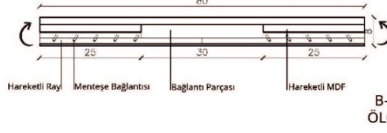
TABLO/MASA PLANI
ÖLÇEK: 1/20

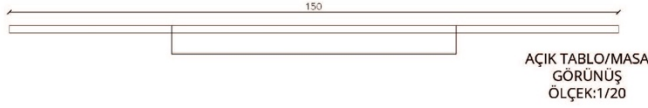
AÇIK TABLO/MASA
PLANI
ÖLÇEK: 1/20

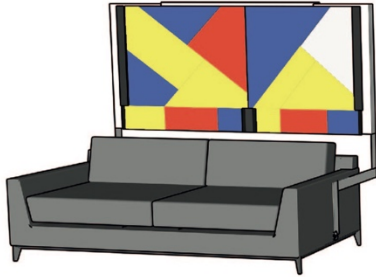
A-A KESİTİ
ÖLÇEK: 1/10

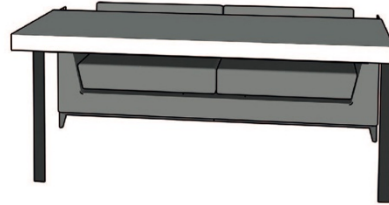
B-B KESİTİ
ÖLÇEK: 1/10

AÇIK TABLO/MASA
GÖRÜNÜŞ
ÖLÇEK: 1/20

1

2

Tablo olarak kullanım yapıldığı ve masa kullanılmadığında kötü bir görüntü oluşmaması için Mondriyanın çalışmalarından esinlenilmiştir. Geometrik şekillerin arasına masa ayağı gizlenmiş görüntünün bozulması engellenmiştir. Yapılan tasarımda tekli ve ikili oturmaya uygun bir platform yapılmıştır. Kullanıcı isteğine göre ölçüyü değiştirebilmektedir. Yüzer döşemede yapılan küçük bir hamle ile ölçü iki katına çıkarılabilmektedir. Bununla orantılı olarak tablo/masanın ölçüsünde değişiklik yapılabilmektedir. Kullanıcının montaj yapmasına uygun modüler sistem planlanmıştır.

1

2

3

1 Hareketli ayak Z formunda yapılmıştır. Bunun sebebi masa açırken kalkmak istenildiğinde ayağın geçişe engel olmamasıdır.

2 Tabloda bulunan gizli taşıyıcı ayağa kapalı halde sabit tutması için kilit takılmıştır.

3 Hareketli ayağa bağlı olan kanca hızlı hareketlerde kolaylık sağlamaktadır.

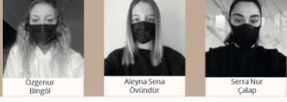
4 Kolçağın olduğu yere sabit duran kanca gizli bir şekil yerleştirilmiştir.

TÜBİTAK 1901 COVID-19 ve Toplum Sağlığı Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunları ve Çözümleri
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi DERYA ADIGÜZEL

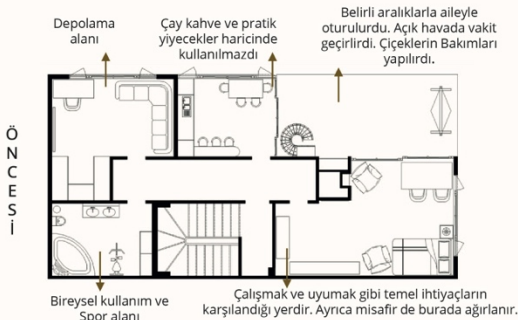
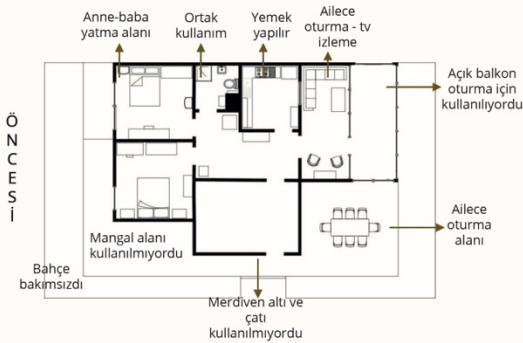
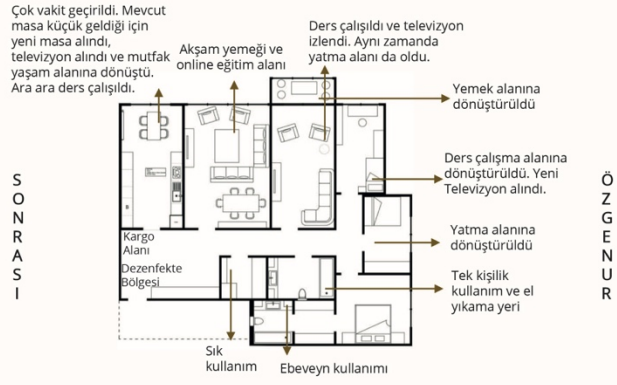
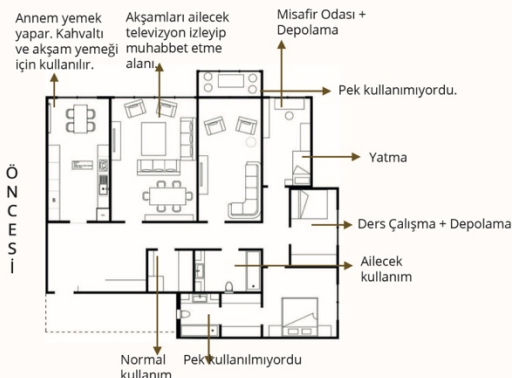
Özgenur: Pandemi sürecinin başında tek yaşadığım için pek bir sorunla karşılaşmadım. Ailemle yaşamaya başladıktan sonra bazı alanların yetersiz kaldığını fark ettik ve evde değişiklikler yapmaya başladık. Salon, wc ve kişisel odalarda pek sorun oluşmuyorken mutfakın en sorunlu alan olduğunu gördük. Karantınada çokça zaman geçirdiğimiz mutfak alanı 3 kişi olmamıza rağmen artık yetersiz gelmeye başladı. Mutfakta bulunan masa küçük geldiği için daha büyük bir masa alındı. Sabahları online eğitim için kullanılan bu masa akşamları ailecek yemek yiyebileceğimiz bir alana dönüştü. Ayrıca uzun zamandır değiştirilmek isteyen mutfak tezgahı karantına sürecinde fazlasıyla boş vakit olduğu için ve hijyen açısından dolayı değiştirildi. Farklı tarifler denendiği için ve bu alanda çok zaman geçirildiği için mutfaga yeni bir televizyon alındı ve mutfak bizim için bir yaşam alanına dönüştü.

Aleyna: Pandemi döneminde bu süreci yazlık evimizde geçirdik. Normal şartlarda yılın 3 ayı haftasonları geldiğimiz evimizde 7 ay zaman geçince evin eksiklerini farkettilik. En çok eksikliğimiz mutfak olduğunu, küçük olduğu için ev içerisinde genişletmeler yapılarak yeme-içme işleminde mekanları arttırdık. Mutfagımız küçük olduğundan yemek yeme alanı olarak önde bulunan açık balkonu ev içerisine olarak, yan bahçe de bulunan alanında üstünü kapatarak kötü hava koşullarında

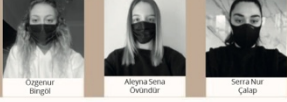
kullanmak üzere kapatarak yeni alanlar yarattık. Mutfaktan sonra salonumuzda küçük olduğundan ön taraftaki balkon kapatıldığında yeme-içmenin yanında oturma işlevinde çözülmüş oldu. Kişisel odam ise en az sorun yaşadığım yerdi. Online dersler için sadece bir çalışma alanı ekledim.

Serra: Pandemi dönemini aileminde bulunduğu, farklı dairelerde yaşadığımız evimizde geçirdik. Normal zamanda evde çok fazla vakit geçirmediğim için bu süreçte evde geçirdiğim süreçte eksikleri fark ettim. En büyük eksiği mutfak alanında hissettim çünkü pandemiyle beraber açık hava ihtiyacını karşılamak için ailemle zaman zaman dairemde yemek yedi ve mutfak alanı yetersiz kalmaya başladı. Bizde alanı terasa doğru yayarak mekanda değişiklikler bulduk. Pişirme alanını desteklemek için dışarda ki sömine alanını revize ettik. Oturma alanı içeride yetersiz kaldığı için terasa yeni donatılar olarak yeme-içme alanını geliştirdik, ve çiçekleri donatılara göre revize ettik. Salon işlevi kişisel odamda bulunuyordu alan yetersizliği nedeniyle cam bölücü kısım daha aktif kullanılarak salon işlevi terasa taşındı. Wc ise bu süreçte en az sorun yaşadığım alandı, önceden olduğu gibi spor işlevi bu süreçte devam etti ve değişiklik yapılmadı.

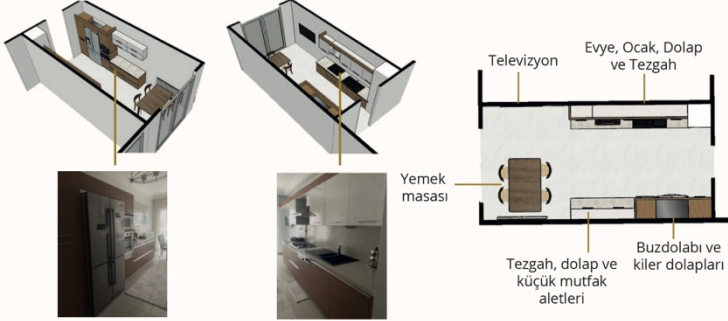
Kullanım Değişimi

Tasarım Stratejisi

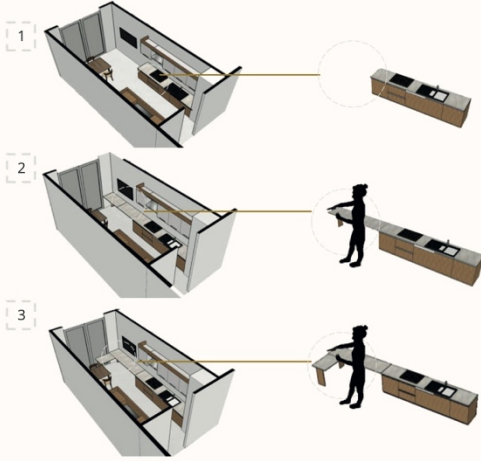
Sorun

Ailecek çokça vakit geçirdiğimiz mutfak bir hobi alanına dönüştürüldü. Yeni işlevler yüklenen bu alan zamanla tezgah yetersizliğinden dolayı farklı sorunlara yol açtı. Pandemi döneminde kullanıcılar arası mesafenin yeterli olmamasından dolayı yemekler mutfakta yenmemeye başlandı. Mekan içerisinde bulunan masa küçük geldiği için artık çok fazla işleve elverişli olmadı. Bu alan sadece online eğitim için kullanılmaya başlandıktan sonra tezgah yetersizliği fark edildi ve bu sorun için bir tasarım stratejisi çözümlendi.

Mevcut tezgahın genişletilmesi yönünde çözüme varıldı. Böylece aşağıda ki adımlarda da anlatıldığı gibi tezgah kullanımının isteğine göre basit bir şekilde büyütülebilecek ve kullanımdan sonra yine eski haline getirilebilecektir. Bu çözüm sayesinde tezgahta daha fazla kişi ile yemek yapılırken masa online eğitim için kullanılabilir.

Çözüm

Tasarlanmış olan tezgah her mutfak tipolojisine uygundur. Kullanıcı sahip olduğu çalışma üngünün içerisinde yetersiz gördüğü alana, tasarlanan ürünü yerleştirerek estetik ve pratik çözüm elde edebilir. Ürün kullanım amacına ve ihtiyaca göre 1 ve 2 aşamalı olarak ayarlanabilir.

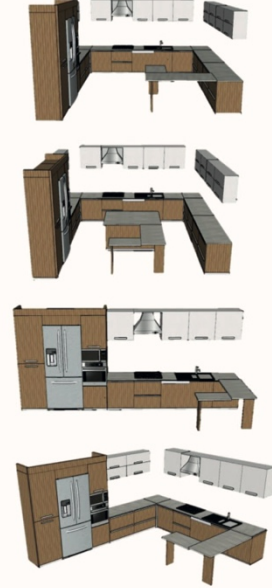

Öncesi

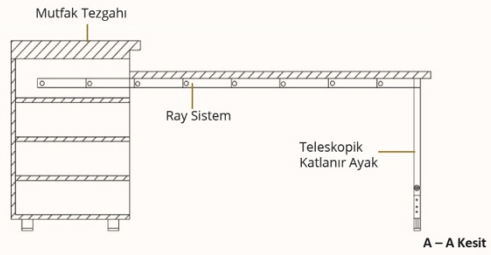
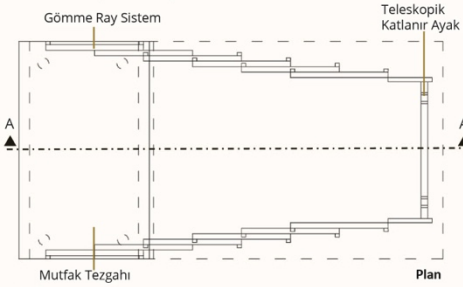
U - T İ P İ
A D A
T İ P İ
I - T İ P İ
L - T İ P İ

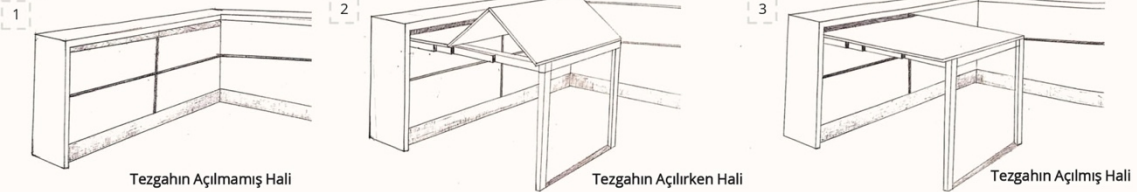
Sonrası

Konstrüksiyon Detayı

Eskizler

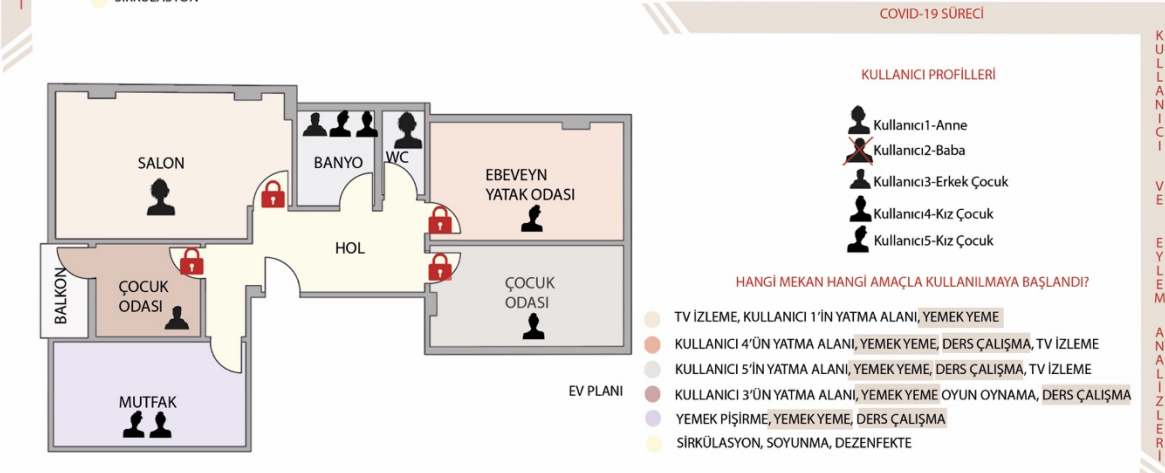
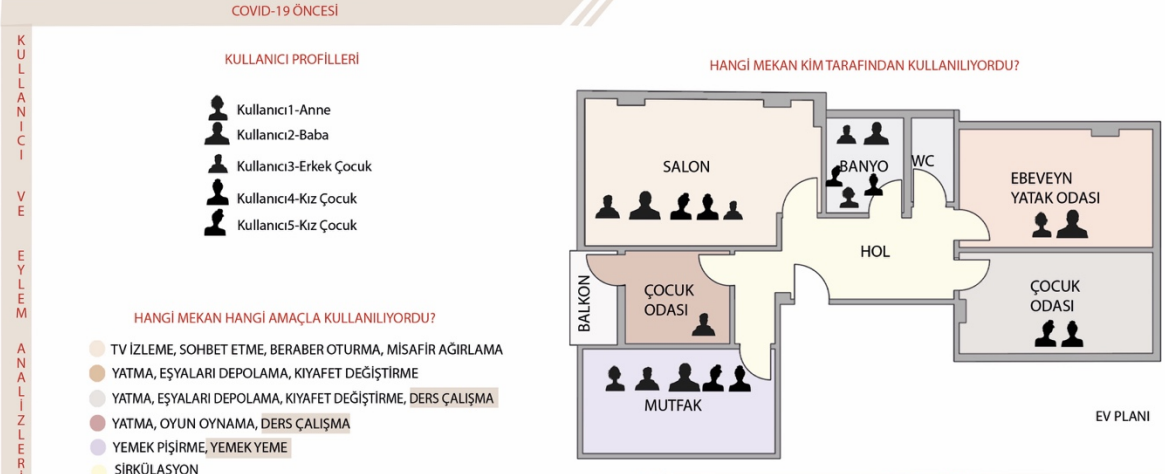
ERVA ARSLANTÜRK

COVID-19 SÜRECİNDE EV DENEYİMİ

1

Covid-19 sürecinde değişen ev deneyimi, değişen kişisel sınırlar ve mahremiyet, ev mekanlarının alternatif kullanımı, evden eğitim sürecinin evdeki değişiklikleri analiz edilmiştir.

Bu süreçte evdeki kişisel sınırlarımız değişmiş, beraber gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerimiz bitmiş, tüm eylemlerimizi tek bir mekanda gerçekleştirme zorunluluğu doğmuştur. Mekanların belli sahipleri olmuş, tek kişinin kullanımına açık hale gelmiştir.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Siğar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi Derya Adıgüzel Özbeke

ERVA ARSLANTÜRK

ÇOK AMAÇLI MASA

2

PROBLEM

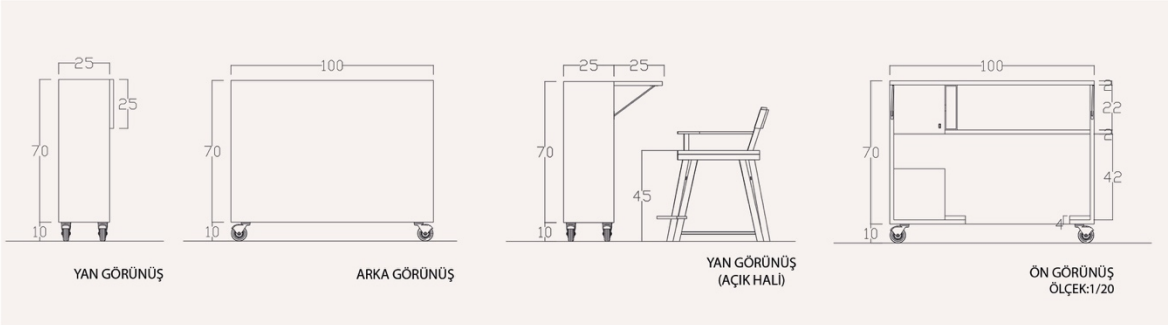
Covid-19 sürecinde evde eylemlerimi sadece bir odada sürdürmek zorunda kaldım. Yatak odasında ders çalışmak ve yemek yemek için bir yerim yoktu.

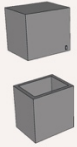
Tek odada sınırlanmış eylemlerin ve kullanıcının evi nasıl algıladığının gösterimi.

Tüm eylemlerimi rahatlıkla yerine getireceğim bir masaya ihtiyacım oldu. Fakat bunun çok yer kaplamaması gerekiyordu. Bu doğrultuda bir masa tasarımı düşündüm. Masayı, tüm eylemlerimi mekan değişikliği yapmadan halledebileceğim şekilde tasarladım.

Masa kapalıyken fazla yer kaplamayacak şekilde kompakt olarak tasarlanmıştır. Sandalyesi de katlanıp masanın altına gizlenmektedir. Malzemesi ahşaptır. Frenli tekerlekleri bulunur.

Suyun aktığı yerde de sünger bulunur ve suyu emer. Odadan çıkmadan elleri dezenfekte etme imkanı sağlar.

KULLANIM 1

Masanın altında depolama yapılabilecek alan bulunur. Sol kısmında mini bir hazne bulunur. Haznedeki ihtiyaçlara göre su veya dezenfektan depolanabilecektir. Bu şekilde el temizliği için sürekli odadan çıkmak gerekmez.

KULLANIM 2

Masa açıldığında hem yemek yiyebilecek, hem ders çalışabilecek. Odadan çıkmaya gerek kalmadan farklı faaliyetler gerçekleştirilebilecektir.

KULLANIM 3

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi Derya Adıgüzel Özbek

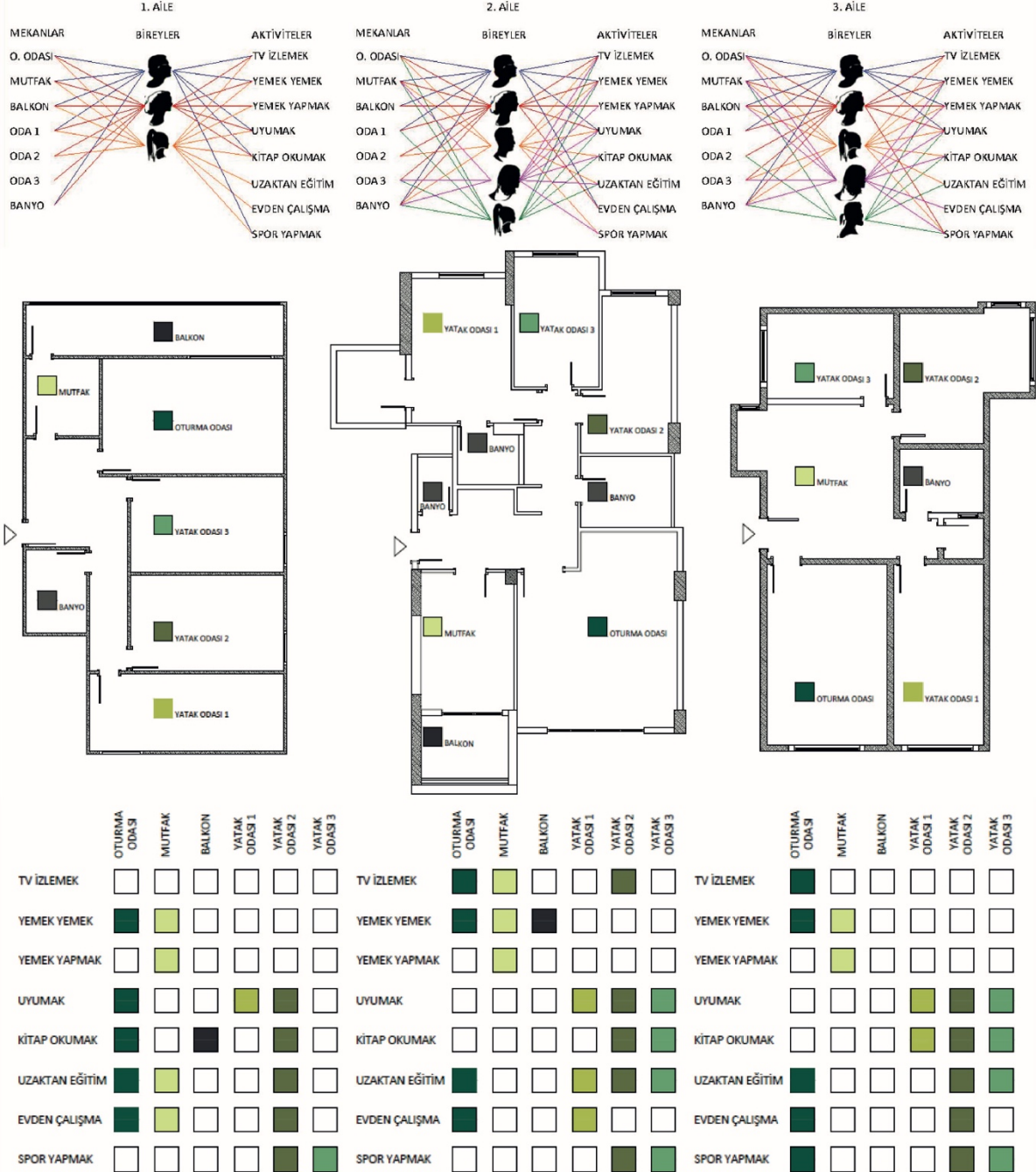

SESSİZ KUTU

1

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemi süreci tüm ülkeleri tehdit etmeye devam etmektedir. Bu süreç içinde sosyal mesafe ve izolasyon sebebiyle bir çok faaliyete ara vermiş, hepimiz evlerimizde daha fazla vakit geçirmeye başlamışızdır. Bir çok ailede bireyler belki de en fazla bu süreçte bir araya gelmiş durumdadır. Evlerimizde geçirdiğimiz bu süre zarfında sürekli yenilikler, değişiklikler arayıp durduk. Bu zamana kadar yaşadığımız evlerin kullanıcıları bizler değildik sanki.

Pandemi sürecinde bireyleri ortak payda da birleştiren bir takım sorunlar vardır. Bireylerin tercihi olan evden çalışma deneyimi ya da uzaktan eğitim sistemi uzun yıllardır bizimle birlikte. Ancak yeni COVID-19 virüsü etkileri nedeniyle, bu durum bir çok kişi için zorunluluğa dönüşmüştür. Yaşadığımız mekanlar ise bu kavramlar göz önünde bulundurulmadan inşa edildiği için ses ve görsel izolasyonu sağlamak mekanlar içerisinde ihtiyaç haline gelmiştir.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
 "Hayat Eve Şifâr" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
 COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
 Dr. Öğr. Der. Derya Adıgüzel Özbeğ

SESSİZ KUTU

2

Çalışması yapılan projede bireylere aynı mekanda ortak çalışma imkanı sunulurken aynı zamanda ses yalıtımı ve görsel izolasyonda sağlanmaktadır. Görsel izolasyonda kullanıcılara sunulan malzeme çeşitlilikleri de tasarımın esnek olmasını sağlamaktadır. Tasarımda süreklilik ve dönüştürülebilirlik ilkeleri esas alınmıştır.

Mekan içerisinde oluşturduğumuz sessiz kutular 2 farklı kullanımda karşımıza çıkmaktadır. İlk kullanımında mekanımız içerisinde kullanmadığımız alanlar için düşünülmüş sabit akustik paneller. Bir diğer çalışmada ise mekan içerisinde hareketlilik sağlayan akustik panellerdir.

Çalışma Prensipleri ;

*Farklı malzeme seçenekleriyle kullanıma sunulan akustik paneller standartta 60x30 cm olarak üretilmektedir. Kullanıcı tercihine göre özel üretim paneller yapılmaktadır.

*Sistemimiz kullanım sırasında bağlı olduğu 180 derece dönebilen tekerlek sayesinde istendiği yöne doğru hareket edebilmektedir.

*Paneller hareketli bağlantı elemanları sayesinde bir araya getirildiği için kullanım dışı bırakıldığı zamanlarda yerden tasarruf ederek tavana doğru toplanabile özelliğine sahiptir.

AKUSTİK PANNELERDE KULLANILABİLEN MALZEME SEÇENEKLERİ

Akustik Antibakteriyel Ahşap Panel

Ölçüler : 600x300mm

Hammadde : MDFLAM, Doğal Kaplama, Lake Boya, Laminat Kaplama

Mevcut mekanda oluşan değişken frekanstaki ses dalgalarının duvar yüzeyine çarpması neticesinde sesin net olarak duyulmasına imkân verir. Oluşturduğumuz mekan içerisindeki sesleri net duymamızı sağlar.

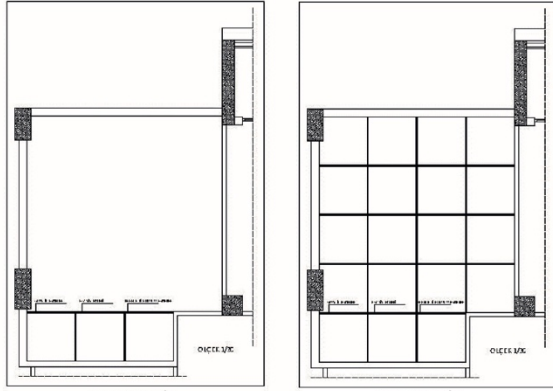

Akustik Antibakteriyel Kumaş Panel

Ölçüler : 600x300mm

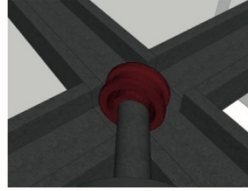
Hammadde : Akustik camyünü levha

Ortam akustiğini en verimli şekilde sağlayan akustik kumaş panelleri, kolaylıkla uygulanabilir. Hafif yapıyla montaj kolaylığı sunar.

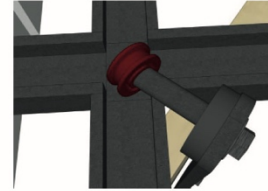

1.ALTERNATİF

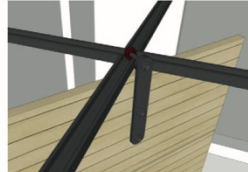
2.ALTERNATİF

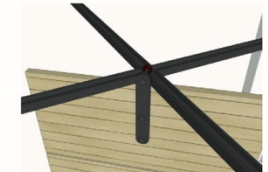
180 derece dönebilen tekerlek detayı

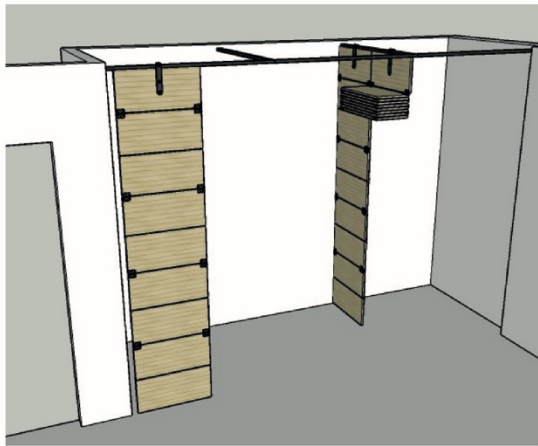
180 derece dönebilen tekerlek detayı

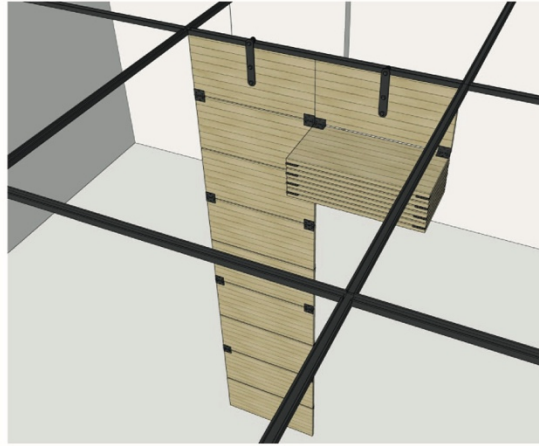
Bağlantı detayı

Bağlantı detayı

1.ALTERNATİF

2.ALTERNATİF

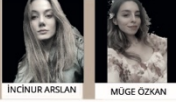

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

KİŞİSEL HAVA KÜPÜ

1

Pandeminin getirdiği sorun; "Evde kalma"ya bağlı zorunlu yaşam tarzı, yaşadığımız pandemi döneminde hepimiz açısından yeni bir süreci gösteriyor. Evde kalanlar için mecburen yeni bir yaşam düzeni oluşmaya başlamıştır. Bu süreçte insanlar kendilerine ait alan bulma ihtiyacına girmişlerdir.

Dişarıdan uzak olma durumu ve kişisel alan arama problemlerine çözüm olarak geliştirdiğimiz kişisel hava küpü bu problemlere çözüm olacaktır. Kullanıcıların isteğine göre çalışma mekanı, dinlenme yeri, kitap okuma alanı vb. işlevlere olanak sağlayacaktır.

COVID-19 ÖNCESİ KULLANIM ANALİZİ

KULLANICI A +4 (AİLE ÜYELERİ)

KULLANIM ALANI İŞLEVLERİ	
● SALON	TV İZLEME MİSAFİR AĞIRLAMA DİNLENME
● MUTFAK	YEMEK YAPMA YEME YEME
● YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME
● EBEVEYN YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME
● BALKON	DEPOLAMA AĞIRYİYE

KULLANICI B + 2 (AİLE ÜYELERİ)

KULLANIM ALANI İŞLEVLERİ	
● SALON	TV İZLEME MİSAFİR AĞIRLAMA DİNLENME
● MUTFAK	YEMEK YAPMA YEME YEME
● YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME
● EBEVEYN YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME
● BALKON	DEPOLAMA AĞIRYİYE

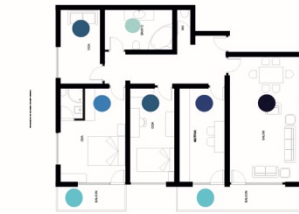
COVID-19 SONRASI KULLANIM ANALİZİ

KULLANICI A +4 (AİLE ÜYELERİ)

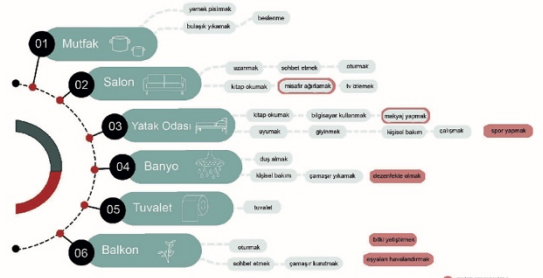
KULLANIM ALANI İŞLEVLERİ	
● SALON	TV İZLEME MİSAFİR AĞIRLAMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● MUTFAK	YEMEK YAPMA YEME YEME + DEĞER CAYIRMA İÇİME
● YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● EBEVEYN YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● BALKON	DEPOLAMA AĞIRYİYE + DEĞER CAYIRMA İÇİME ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME

KULLANICI B + 2 (AİLE ÜYELERİ)

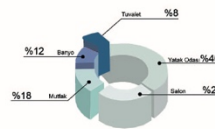

KULLANIM ALANI İŞLEVLERİ	
● SALON	TV İZLEME MİSAFİR AĞIRLAMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● MUTFAK	YEMEK YAPMA YEME YEME + DEĞER CAYIRMA İÇİME
● YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● EBEVEYN YATAK ODASI	UYUMA DİNLENME + ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME
● BALKON	DEPOLAMA AĞIRYİYE + DEĞER CAYIRMA İÇİME ÇALIŞMA ALANI YEMEK YAPMA YEME YEME

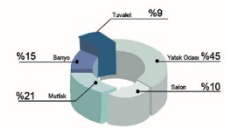
AİLE KULLANICI TÜRÜLERİ	AİLE KULLANICI A 2 YETİŞKİN+3 ÇOCUK	AİLE KULLANICI B 2 YETİŞKİN+1 ÇOCUK
SALON		
MUTFAK		
BALKON		
YATAK ODASI		

PANDEMİ ÖNCESİ EVİN KULLANIM YÜZDELERİ

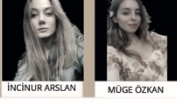

PANDEMİ SONRASI EVİN KULLANIM YÜZDELERİ

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecektir?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

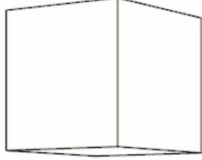

KİŞİSEL HAVA KÜPÜ

2

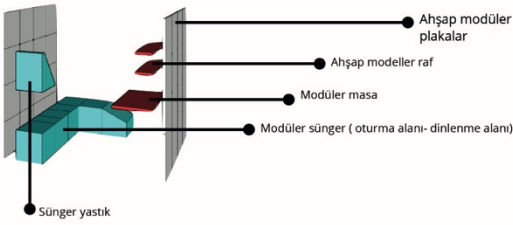
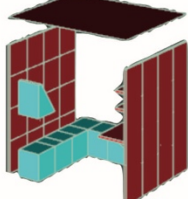
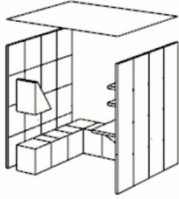
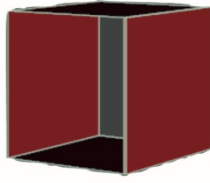
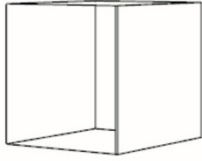
Kişisel hava küpü tasarımı bir küpün doluluk-boşluk kavramlarından yol açılarak dikey ve yatay çizgilerin bir arada bir mekan oluşturması ve bu alanı işlevsel bir alana döndürmesidir. Kişisel alan modüler olduğu için kullanıcının isteğine bağlı olarak istediği mekanda kullanılabile özgürlüğüne sahip olacaktır.

Kişisel hava küpü olarak adlandırdığımız tasarım insanların kişisel alan ihtiyacını karşılama amaçlı tasarlanmıştır. Kullanıcılar hem kendilerine vakit ayırırken hemde günlük çalışma eylemlerini, hobilerini gerçekleştirebileceği bir alan oluşturuyordur.

Kişisel hayatın 'küp' ile sınıflandırılması

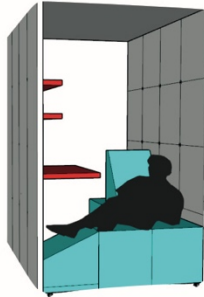
Küpü doluluk- boşluk kavramlarından yararlanılarak tasarlanma amacı güdülmüştür.

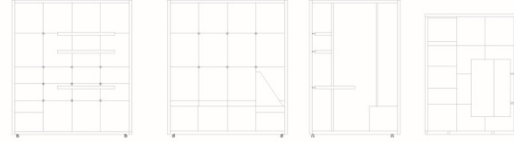
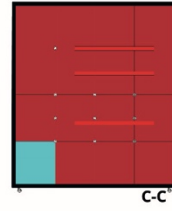
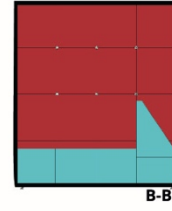
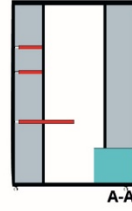
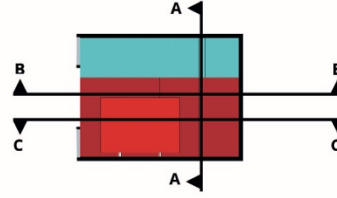
AKTİVİTELER

Çalışma eylemi

Kitap okuma - dinlenme

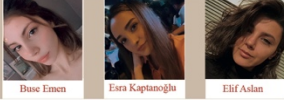

- Örnek ev tipine yerleştirilen kişisel hava küpleri hafif ve taşınabilir olması sayesinde her mekana kolaylıkla monte edilebilir.
- Bir veya daha fazla kişi kullanımına göre hacmi artırılabilir böylelikle çoklu kullanım olmağı sağlar.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

MÜDAHALE

1

Proje Covid-19 ile pandeminin gündeme gelmesi ve evlerin hibrit yaşama dönüşme gereksinimi ile başlamaktadır. Karantina döneminde ev, kendi mimari görevini dahi tam anlamıyla yerine getirmek için yeterli olamazken, kullanıcının kamusal alanlarındaki ihtiyaç ve isteklerinin de eve yüklenmesi ile birlikte evin işlevinin yetersizliği problem haline gelmeye başladı.

Evde vakit geçirilen bu zaman dahilinde kullanıcı deneyimi ile farkedilen eksiklikler ve hatalar EVE MÜDAHALE stratejileri ve kararları ile kullanıcının potansiyel ihtiyaç ve isteklerine yanıt verebilir nitelikte olması tasarı projesinin amacı haline gelmiştir. Bu kapsamda kullanıcı cinsiyet, yaş, çalışma durumu vb. özellikleri tespiti yapılarak mekan analizleri çıkarılması ile birlikte kullanıcı isteklerine cevap verebilir olacak şekilde EV'in odalarına müdahaleler yapılması kararı alınmıştır.

KULLANICI DURUMU

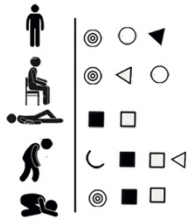
KONUM

- ⊙ SALON
- OTURMA ODASI
- △ MUTFAK
- ◀ WC
- ÇOCUK ODASI
- YATAK ODASI
- ☾ BALKON

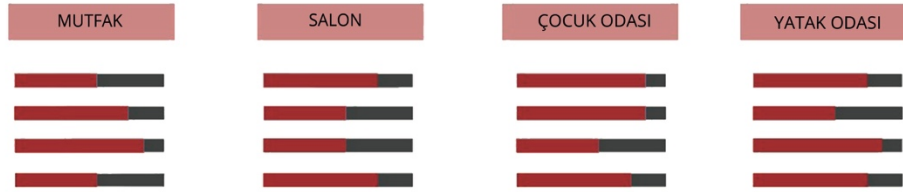
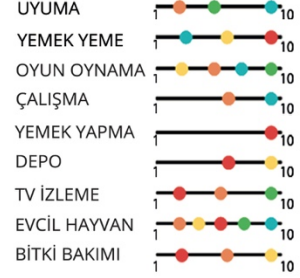
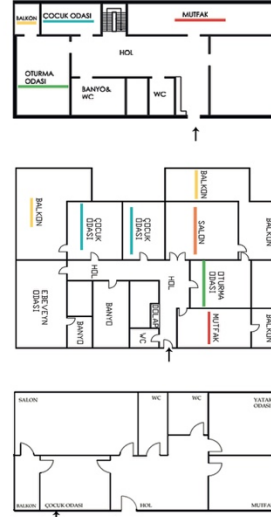
AKTİVİTE

- UYUMAK
- OTURMAK
- YEMEK YEMEK
- DUŞ ALMAK
- DERS ÇALIŞMAK
- ÇALIŞMAK
- OYUN OYNAMAK
- MİSAFİR AĞIRLAMAK
- İBADET ETMEK
- ÜTÜ YAPMAK
- ÇAMAŞIR ASMAK
- BULAŞIK YIKAMAK
- RESİM YAPMAK
- BAKIM YAPMAK
- SPOR YAPMAK
- GIYİNMEK
- TV İZLEMELİK
- PC KULLANMAK

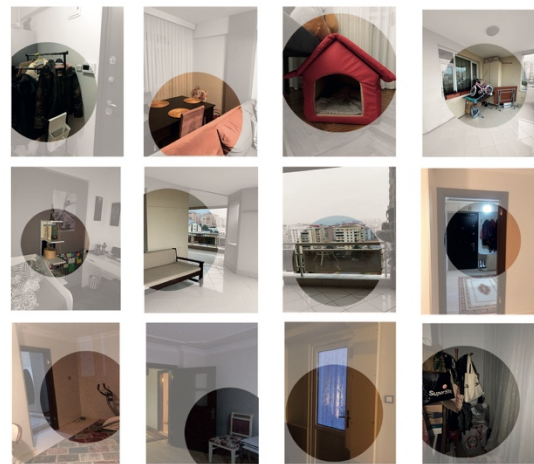
VÜCUT HAREKETİ

KULLANIM YOĞUNLUĞU

SORUN ANALİZİ

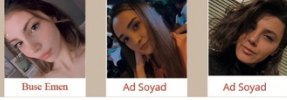

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
 "Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
 COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
 Dr. Öğr. Üyesi Ad Soyad

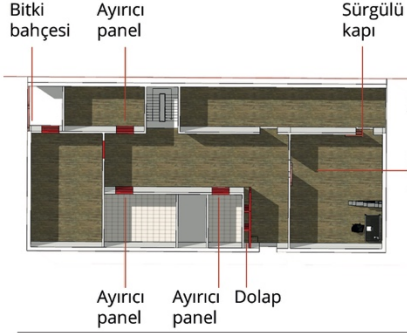

MÜDAHALE

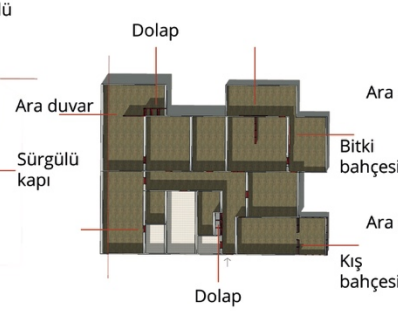
3

TASARIM SONUCU

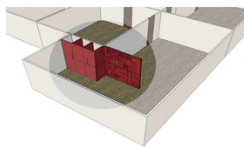
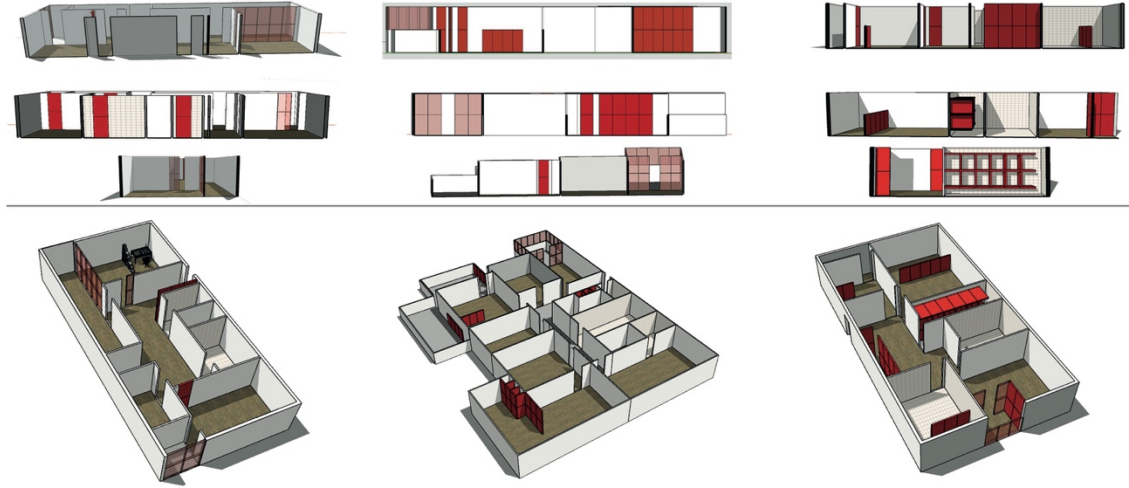
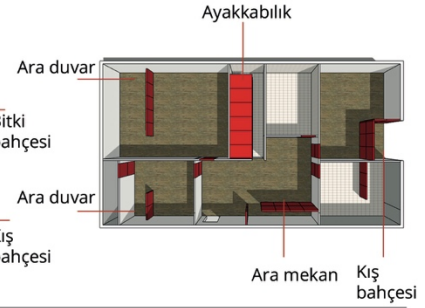
MÜDAHALE SONUCU 1

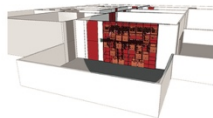
MÜDAHALE SONUCU 2

MÜDAHALE SONUCU 3

DOLAP

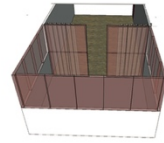
BİTKİ BAHÇESİ

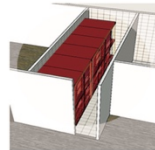
ASKILIK ALANI

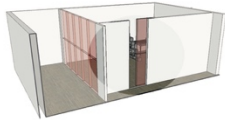
KİTAPLIK

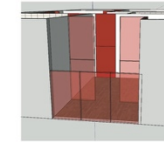
KIŞ BAHÇESİ

AYAKKABI DOLABI

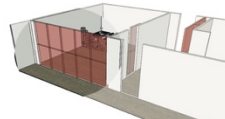
SÜRGÜLÜ CAM KAPI

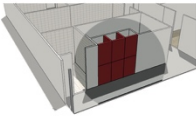
BALKON

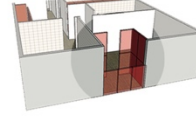
BÖLÜCÜ DUVAR

BÖLÜCÜ CAM DUVAR

DOLAP

BALKON

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Siğir" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Fotoğraf
2x2
Ad Soyad

İŞİĞİN ORİGAMİSİ

1

*Pandemi ile beraber evimizde neler değişti?
*Mekanlarımıza bu değişiklikler nasıl yansdı?
*Mekanalara eklenen yeni fonksiyonlar yaşadığımız ortamlara nasıl etkiler bıraktı?..

Pandemi sürecinde mekanlarımıza bu sorularla beraber yansıyan değişimleri evimiz özelinde ele alarak mekanlarımız ile ilişkilerimizi gözden geçirdik...

3 er kişilik ailelerimizin pandemiye değişen ev kullanımları, bu kullanımların bazen karmaşık, bazen zorunlu, bazen de geçici şekli değişikliklerini gözden geçirdiğimizde su sonuca vardık...

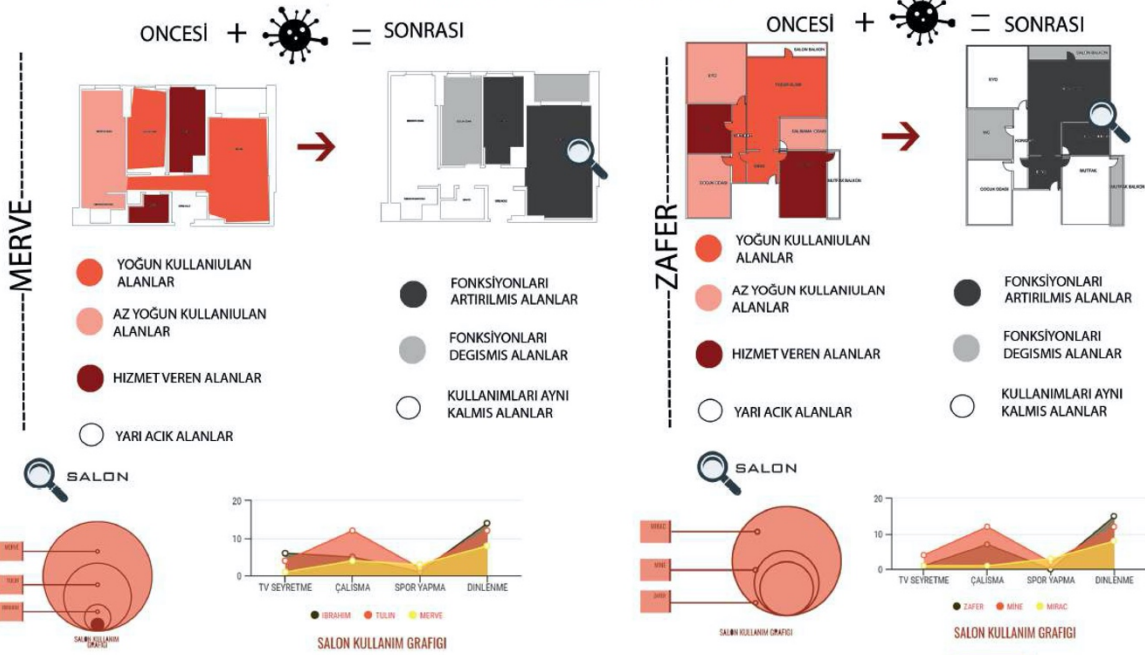
Mekanlarımız artık sadece bizim tercihlerimiz ve tasarımımıza bağlı olarak değil daha çok pandemi zorunlulukları ve ek fonksiyon gerekliliklerine göre şekli değişti ve mekanlar kendi içinde alt mekanlar doğurdu...

KİŞİSEL KULLANIM SIRALAMASI

MEKAN KULLANIMLARI

KULLANIM FONKSİYONUNUN AĞORE RENKLI ALAN ISIKLANDIRMASI İLE MEKAN İCİNDEKİ MEKANLAR DAHA TANIMLI HALE GETİRİLECEKTİR

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:
Dr. Öğr. Üyesi Ad Soyad

Fotoğraf
2x2
Ad Soyad

IŞIĞIN ORİGAMİSİ

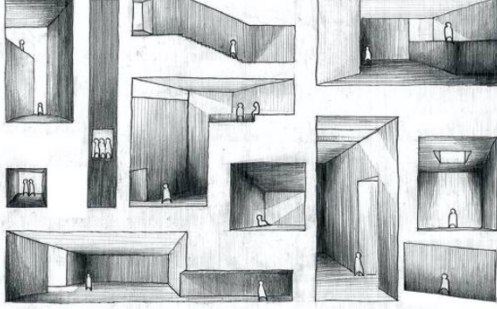
2

Pandemi süresince evimizin tüm alanlarının mevcut fonksiyonlarına farklı eklemeler yapılmış ve mekanlar mekanlara bölünmüştür. Bu bölünmelerin daha tanımlı hale gelebilmeleri için ışık etkisi ile belli ayrımlar tasarım çıkış noktası olarak belirlenmiştir.

Salon evimizin en çok kullanılan kamusal alanı haline gelmiştir. Bununla beraber geniş alanı sebebiyle birçok aktivitenin beraber yapıldığı bir mekana dönüşmüştür.

Aydınlık - Karanlık anahtar kavramlarından yola çıkarak mekan içinde mekanlar oluşturuldu ve bu mekanların tanımlanması ışık farklılaşması ile yapıldı.

Mekanın içinde oluşmuş bu mekanlar kullanım fonksiyonlarına göre ışığın rengü yoğunluğu ve sınırlamaları sayesinde mekanlar kendisini oluşturan daha küçük mekanlara bölündü.

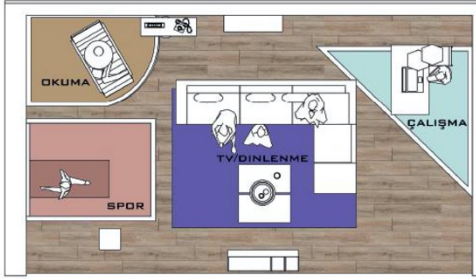
MEKAN-BEDEN-IŞIK

ORİGAMI Kağıdı 3 boyuta çıkararak, kağıt katlama sanatıdır. Bu teknikte elde edilen biçimler arasında simetrik bir ilişki vardır. Origamiye plandan baktığımızda birçok yüzey görürüz bu yüzeylerin kimi daha aydınlık kimi daha gölgededir. Bu teknikten ilham alınarak mekan ışığın seperasyon etkisiyle bölündü. Mekan da ihtiyaca uygun aydınlatma parlaklığı ve rengi seçildi.

Resim1'de ışığın seperasyon etkisi gösterildi.

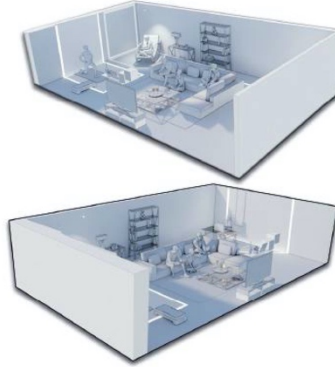

Resim1

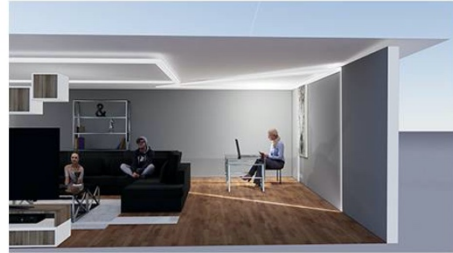
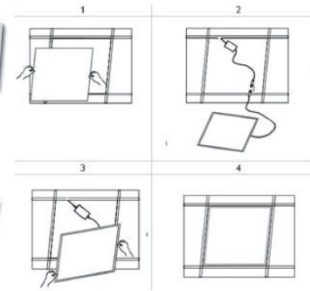

SALON PLANI

SALON AKSONOMETRİK GÖRÜNÜMÜ

AYDINLATMA KURULUM PROSPEKTÜSÜ

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

MODÜLER HİJYEN ÜNİTESİ

1

Covid-19 salgını ile pandeminin gündeme gelmesi birçok sorunu da beraberinde getirdi. Özellikle konutlarda yeni düzen ve bu döneme uyum sağlama süreci yaşam şeklimizi yeniden düşünmeye zorladı. Hayatımızda önemli bir yer tutan maske, eldiven, dezenfektan evlerin girişlerine yerleştirildi. Hayatımızda artış gösteren diğer bir kavram ise online alışveriş, dışarıdan gelen ve sterilizasyonunu sağlamak zorunda olduğumuz kargo ve paketler. Özellikle dışarıdan geldiği anda evlerin girişinde temizlik bölgesi oluşturarak evlerde hijyen sağlanabilir. Gelen kargo ve market poşetleri eve girmeden kapıda steril edilebilir hale getirilmelidir.

Ayakkabılar, ev anahtarları, cep telefonları, para, mont gibi virüsün kolayca bulaşabileceği eşyalarında dezenfeksiyonu evin giriş kısmında pratik bir şekilde sağlanmalıdır. Bu sorunları çözmek için giriş odak noktası belirleyip burada hijyen sorunlarının çözümüne dair modüler hijyen ünitesi tasarımı düşünülmüştür. Teknolojiyle entegre edilerek modüler, taşınabilir, işlevsel, yer ve zaman tasarrufu sağlayan bir ünite tasarlanmıştır. Özellikle hijyen konusunda pandemi sonrasında daha kullanılabilir bir üründür.

EVİN BÖLÜMLERİ VE KULLANICI İLİŞKİLERİ

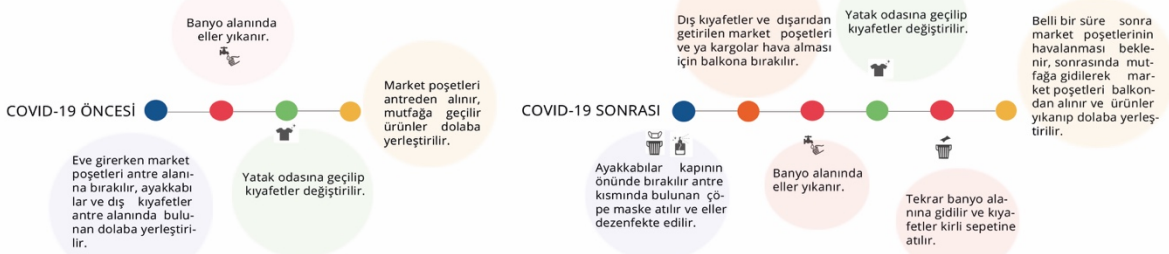

	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	KULLANILAN ALAN
KULLANICI 1	KADIN	20	ÖĞRENCİ	●●●●●
KULLANICI 2	KADIN	45	EV HANIMI	●●●●●
KULLANICI 3	ERKEK	55	İNŞAAT MÜHENDİSİ	●●●●●
KULLANICI 4	ERKEK	18	ÖĞRENCİ	●●●●●

	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK	KULLANILAN ALAN
KULLANICI 1	KADIN	30	ÖĞRENCİ	●●●●●
KULLANICI 2	KADIN	3,5	ÖĞRENCİ	●●●●●
KULLANICI 3	ERKEK	36	BANKACI	●●●●●

EVE GİRERKEN UYGULANAN HİJYEN ADIMLARI

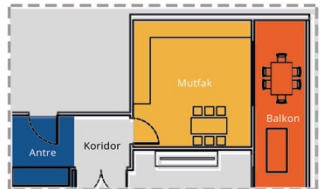
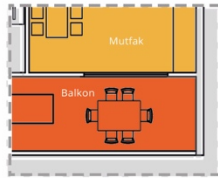
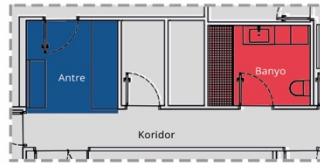
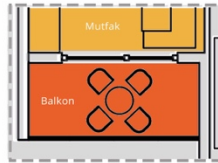

EVDE İHTİYAÇ DUYULAN HİJYEN ÖNLEMLERİ

Balkonlar, market poşetlerinin ve kargoların belli bir süre havalandırması için bırakılan alanlara dönüşmüştür.

Covid-19 ile birlikte evlerde hava alışveriş alanlarının eksikliği fark edildi. Birçok evde balkonlar hijyen bölgesine dönüştüğü için balkonları kullanma şekli değişmiştir.

Yapılacak tasarımda balkonu tekrardan hava alınabilecek ve vakit geçirilebilecek bir alan olarak kullanılmasını için temizleme işleminin daha pratik zamandan ve mekandan kazanılan bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Covid-19 ile birlikte evin giriş kısmı ile banyo arasındaki mesafe önemli bir hale gelmiştir. Dışarıdan gelen kişinin mümkün olan en yakın yerde ellerini ve kıyafetlerini dezenfekte etmesi gerekmektedir. Bu yüzden evin girişinde yeni bir hijyen bölgesi oluşturulmalıdır.

Covid-19 döneminde ana hijyen bölgesi balkon olarak belirlendiği için dışarıdan gelen kargo, market, poşetleri veya kıyafet, ayakkabı gibi eşyalar direkt olarak balkona çıkarılmaktadır. Fakat balkona ulaşmak için koridor ve mutfak alanlarından geçilmesi gerekmektedir. Hijyen açısından sorun teşkil ettiği için yapılacak tasarımda, evin girişinde gerekli önlemler alınarak yeni bir hijyen bölgesi oluşturulmalıdır.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Bejeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Yürütücüsü:

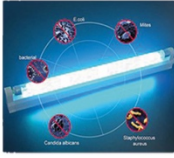
Dr. Öğr. Üyesi Derya Adıgüzel Özbek

MODÜLER HIJYEN ÜNİTESİ

2

UV IŞIN FLORESAN LED

Ünitenin içinde bulunan UV ışınları sayesinde hızlı ve güvenli bir şekilde dezenfeksiyon işlemi gerçekleşir.

SENSÖRLÜ AÇILIR KAPAKLAR

Temas minimuma indirilerek virüsün yayılması engellenir.

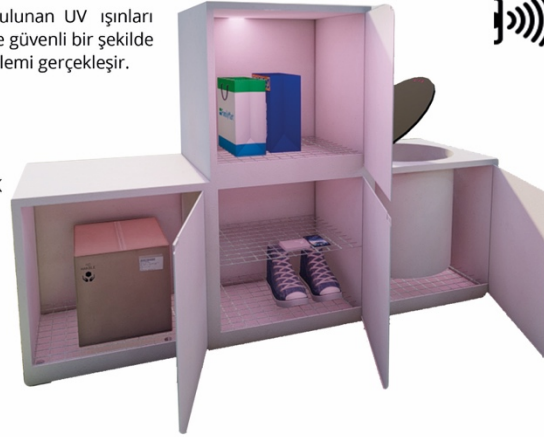

360 DERECE DÖNEN GİZLEBİLEN TEKERLEK

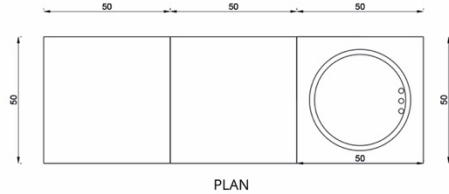
Her ünitenin altında bulunan gizli tekerlekler sayesinde modüler olan ünitelerin kolayca taşınması sağlanır.

MODÜLER OLMA ÖZELLİĞİ

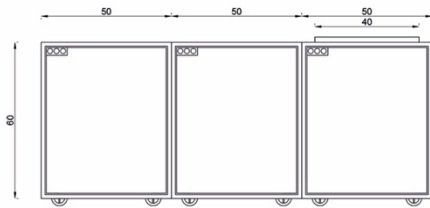

NANOSEPTİK YÜZEYLER

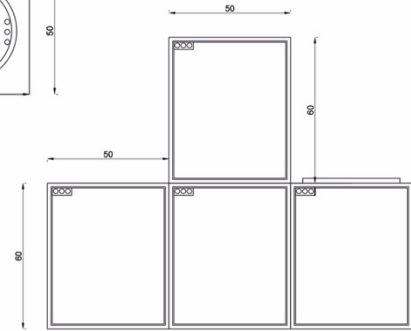
Ünitenin tüm yüzeylerinde nanoseptik malzeme kullanılmıştır. Bu sayede virüsün yüzeylerde uzun süre yaşaması engellenmiştir.

PLAN

ÖN GÖRÜNÜŞ-1

ÖN GÖRÜNÜŞ-2

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Adı | Konut Tasarımında Yaşanabilirlik

Yürütücü Armağan Seçil MELİKOĞLU EKE

Katkı Koyanlar Derya ADIGÜZEL ÖZBEK
Elif GELMEZ DEMİR
Sedef SAV
Furkan EVLİYAOĞLU
Özge ILIK

Katılımcılar Selvinaz BAŞARAN
Zafer BALOĞLU
Ege AKGÜN
Metem ASLAN
İncinur ARSLAN
Emine Ebrar ŞAFAK
Mahmut Görkem ZEREY
Mustafa YAĞMUR

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?:

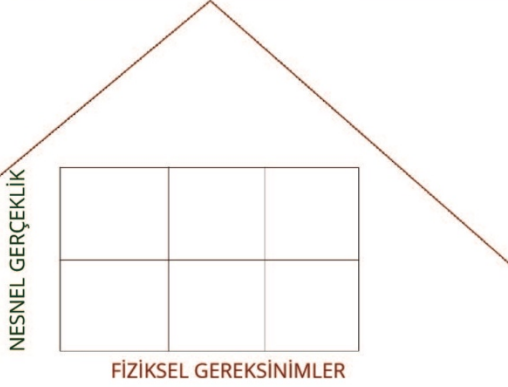
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

"Duvarsız" Ev

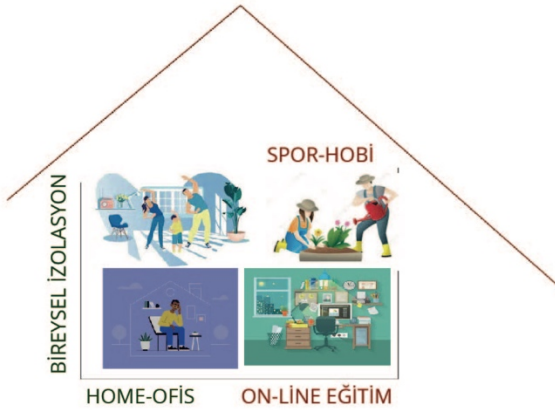
1

KONUT: Bir ya da bir kaç ev halkının yaşaması için yapılmış temel ihtiyaçları karşılayan barınak. Nesnel bir gerçekliktir. Ticari değeri olan mülktür.

EV: Bir kimse ya da ailenin içinde yaşadığı yer, konut. Yaşam ve ilişkileri içeren, aile ile ilişkilendirilen barınma mekanı.

YAŞAM: Varlıkların belirli işlevsel etkinlikleri yerine getirip, çevreye yanıt ve uyum göstermesi durumudur. Değişiklikler karşısında değişebilme yeteneğini ifade eder.

Pandemi kullanıcının eve bakışını değiştirdi. Konut nasıl anılarımızla "Ev" oldu ise şimdi de "ev" bizim yaşamımıza dönüştü. Bu dönüşüm "ev" e yeni işlevler eklenmesi ile sağlandı.

Çocukların evden on-line eğitime katılmaları, ebeveynlerin çalışmalarını online sürdürmeleri çalışma alanına ihtiyaç duyulmasını sağladı. Hijyen alanı evin önemli ve öncelikli mekanı haline geldi. Balkon, bahçe gibi ihtiyaçlar da öncelikler listesine eklendi. Hijyen elbette malzeme seçiminde de belirleyici bir unsura dönüştü. Diğer yandan olası bir bulaş döneminde bireysel izolasyon ihtiyacı da mekan organizasyonu açısından diğer bir çalışma alanına oldu. Evlerde spor yapılabilecek düzenlemelere ihtiyaç duyuldu.

KONUT...

EV... YAŞAM...

Pandemi sürecinde evi daha fazla deneyimlemek durumunda kalan kullanıcı, yeni eklenen işlevler nedeni ile zaman zaman sıkıntılı anlar yaşadı. Daha önce "ev" hissi yaratan yaşam alanı kimi zaman yeni ihtiyaçları karşılayamaz noktaya geldi. Kimi zaman da içinde geçirilen zamana karşı kullanıcı mekan ilişkisi birbirinden giderek uzaklaştı. Çözüm olarak "adapte edilebilir" "esnek mimari" bir kez daha sahneye çıktı. Esneklik kendi taahhüt ettiği ilkelere bağlı kalarak adapte olabilir, değişebilir, dönüştürülebilir, hareket edebilir ya da bir modül ile kendisini ifade edebilir. Esneklik sadece fiziksel değişim ve modifikasyon uyumluluğunu ifade etmez. Kullanım ve amaç çeşitliliği ile özgürlük kavramını da ifade eder. Pandemi sonrası konut tasarımı sürecinde kullanıcının özgürlük alanının genişletilmesi için hareketli bölücülerin yeniden gündeme gelmesi beklenebilir. Bölücülerin değişik versiyonlarda parti bir şekilde değişebileceği sistemle yeni ihtiyaçlar halinde mekan kurgusunda hızlı bir değişim mümkün olabilir.

MODÜLERLİK

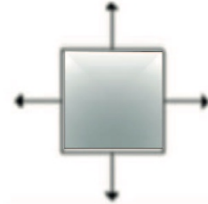
NÖTR ALANLAR

BİRLEŞTİRİLME-
BÖLÜNEBİLME

ÇOK AMAÇLI
KULLANIM

HAREKETLİLİK

EKLENEBİLME-
ÇIKARTILABİLME

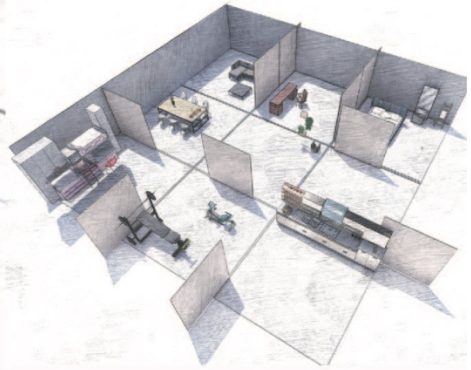
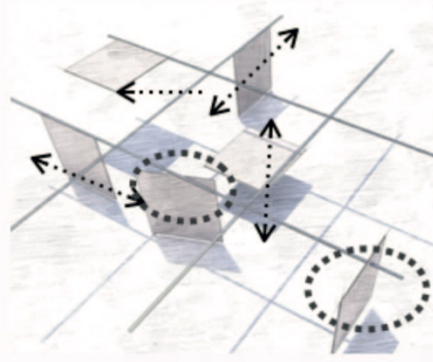
YÜZBİRAK 1981 COVID-19 ve Toplum Sağlığı Sorunları, Bezet ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

PANDEMİ SONRASI KONUT TASARIM STRATEJİSİ

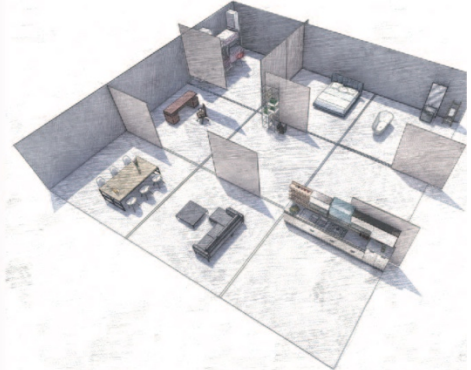
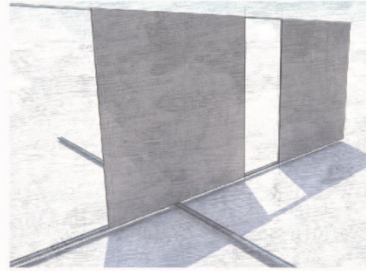

Mies van der Rohe, binaların zaman içinde hizmet ettikleri amaçların değişmesine paralel mekanların değişmesi gerektiğini, bunun da binaları yıkarak değil, binaları tek ve büyük bir hacim olarak görmekten geçtiğini belirtmektedir. Rohe, bu düşüncesine paralel olarak taşıyıcı ile bölünmemiş mekanlar üretti. Mimarın da belirttiği gibi tüm bina stoğunu yıkmak ve yeniden yapmak mümkün değil... Ancak onların iç kurgusunu bölücüler vasıtası ile değiştirmek mümkün..

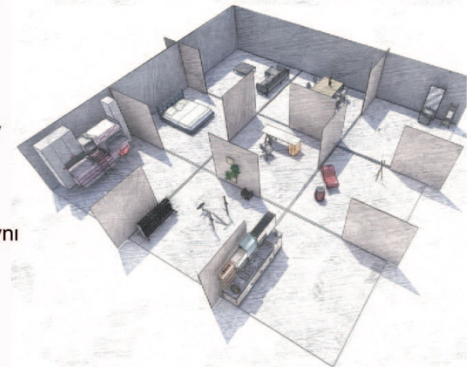

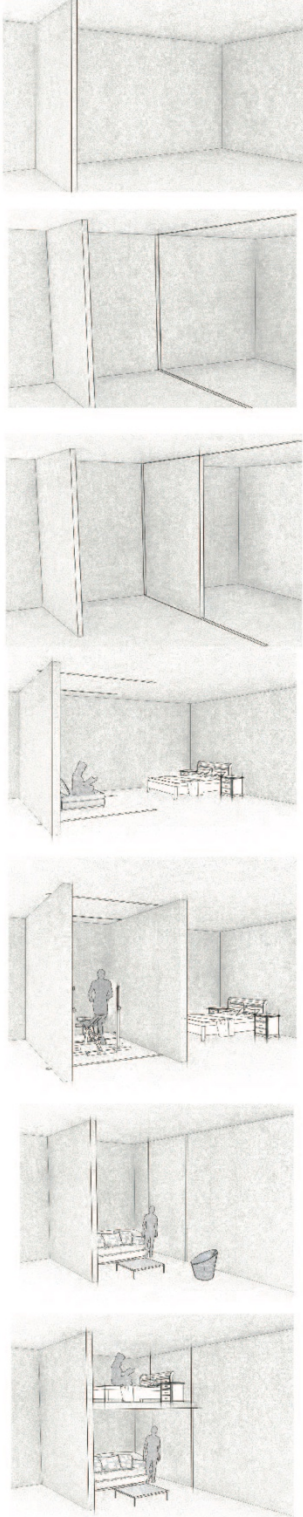
'DUVARSIZ', 'PLANSIZ', 'EV',

Ayarlanabilir / hareket edebilen duvarlar vasıtası ile dairenin kullanıcısının bireysel isteklerine göre şekillenebilmesi hedefleniyor. Kullanıcı "iç mekan"larını tasarlama hakkı ile maksimum özgürlük elde ediyor.

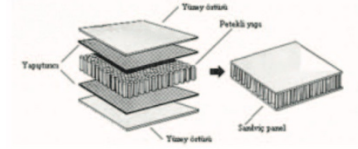
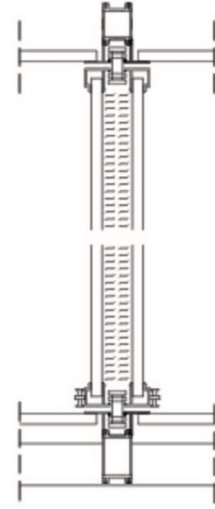

Bölücü elemanlarının mekanı daha kolay dönüştürebilmesi için basit bir sistem tercih edildi. Gridlere bölünen hacimde zemine bölücülerin takılabileceği hatta hareketine imkan sağlayan yiv yapıldı. Aynı ölçülerde tasarlanan bölücülerde, hafif, kolay tamir edilebilir ve kişi zevkine uyarlanabilecek malzeme tercih edildi.

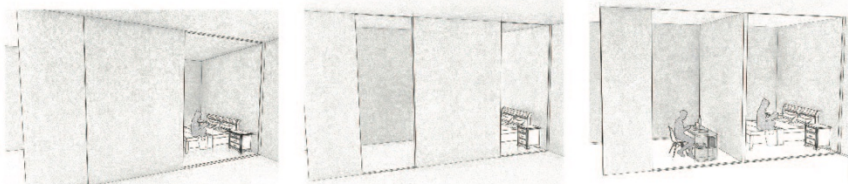

Mekan, 'insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli 'boşluk' olarak düşünüldüğünde önce mekanın sınırlanması söz konusu. Konutlarımızda bu sınır duvar ve döşemelerle tanımlanıyor.

Hafiflik, basma ve kesme dayanımı, [yanmaya](#), aşınmaya, korozyona karşı dayanıklılık ve kolay işlenebilirlik, nedeni ile tercih edilirler. Honeycomblarla oluşturulan kompozit paneller, mevcut çözümlerden daha hafif ve [yüksek](#) mukavemete sahiptirler. Kompozit kategorisinde yer alan bu petekli yapı, çok ince tabakaların şekillendirilmesi sonucu elde edilen hücrelerin birleştirilmesi ile oluşturulur.

HEP BERABER

1

Pandemi ile birlikte hayatımızın tüm alanlarında ciddi değişiklikler hep birlikte yaşamaktayız. Bu mekanlarımızın belki de en hayati önem taşıyanı olan -ev- lerimiz bu değişimlerden nasıl etkilendi.Ev alanlarımıza eklenen yeni fonksiyonlar ile mekanlarımızın maruz kaldığı değişimler neydi?..

Eski normalde günlük hayatta yaptığımız eylemleri hatırlamak olursak şu an bu özgür beden hareketlerinin maalesef çok kısıtlandığını hatta en aza indirildiğini görmekteyiz.Bu durum sosyal, fiziksel, psikolojik ve kültürel aktivitelerimizin cogunu yapamama,en iyi ihtimalde digitale dönme zorunlulugunu yaratmaktadır.

Pandemi sürecinde mekanlarımıza bu sorunlarla beraber yansıyan değişimleri evimiz özelinde ele alarak mekanlarımız ile ilişkilerimizi gözden geçirdik.Fonksiyonları artan mekanların hem sosyal hem fonksiyonel olarak artırılmış kullanımları bir alanda 7 eylemin gereklennii yerne getirebilme maksatlı tasarlanmıştır.

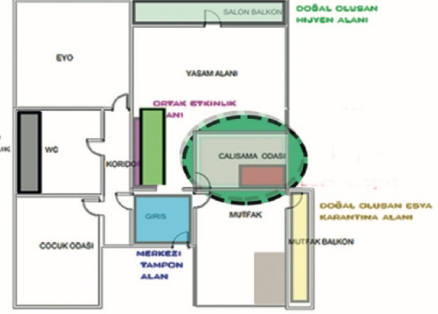
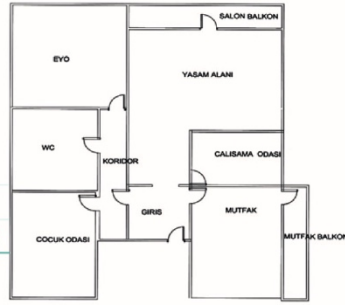
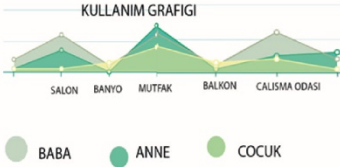
Bir masa,bir perde ve bir koltuk ile sadece 1 odanın birçok farklı etkinliğimize cevap vermesi sağlanan 'HEP BERABER' mekan kullanım fikir tasarımı gündelik çalışma, dinlenme, sosyalleşme gibi etkinliklerimize ek fonksiyonlar katarken evi paylaştığımız kişilerle de iletişim ve paylaşımı mümkün kılmakta,bu zor süreci kısmen de olsa fırsat haline getirmeyi amaçlamaktadır

PANDEMİ...

ONCESI + = SONRASI

Yanda pandemi öncesi ve sonrası evlerimizde meydana gelen fonksiyon değişikliklerinin bazıları anlatılmaktadır.Bu durum bize sunu göstermiştir;yerini normal ile daha basit çözümler tasarımı bazı alanlarımız ek fonksiyonları karşılayacak donatı geliştirme fikirleri ve mekanlarımıza en az müdahale ile max.kullanım konforu sağlamak yine bizlerin elindedir.

BİRLİKTE ÇALIŞMA

Evde birlikte çalışma alanı ihtiyacı için aynı anda 2 yetişkin veya çocuk kullanımına uygun ölçülerde ikinci bir yavru platform ile eşzamanlı çalışma alanları yaratılması.

HOŞBULDUK

Kullanılacak kitaplık önu "perde" ile sinema izleme,birlikte araştırma ve sosyalleşme amaçlı ev ziyareti ve görüşmeler için kişiler ile görsel iletişim amacıyla kullanılması.

ŞARJ ALANI

Boş zamanlarda dinlenmeye imkan veren ergonomik oturma elemanı sayesinde dinlenme,uyuma ve yatarak okuma eylemlerini gerçekleştirebiliriz.

YUVA / ODA

Okula gidemeyen çocuklar için tasarlanmış ikinci bir yavru masa sayesinde okul etkinliklerinin evde yapılabilmesi.

OFİS/ODA

Pandemi sebebiyle evden çalışma ve uzaktan eğitime imkan veren küçük ofis ve sınıf kullanımına uygun konforlu çalışma ortamı gereklilikleri.

OKUL/ODA

Cocuklar için uzaktan eğitimin daha benimsenir ve etkili olabilmesi için büyük perdede eğitim platformu ile oda içi sınıf etkisinin artırılması.

GEZİ PERDESİ

Buyuk perde sayesinde disarida gezmek,gormek veya ziyaret etmek istedigimiz yerlerin sanal turlarını yapabileme imkanı sağlanması.

TUBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunları ve Çözümleri

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Zafar BALOGLU

HEP BERABER

2

Tasarımda mevcut odanın sadece hafif donatı değişiklikleri ve mevcut kutuphane üzeri perde uygulamasıyla mekânı çok fonksiyonlu alana dönüştürme fikri geliştirilmiştir. Bu konuda 3 donatı üzerinde değişiklikler ve eklemeler ile oda kullanımı sağlanmıştır.
1-MASA+MASA
2-PERDE
3-KANEPE

1 MASA + MASA

Çalışma masası amaçlı kullanılan masaya alttan yavru masa olarak çıkacak bir eklenti ile birlikte çalışma imkanı sağlanmaktadır.

Ayrıca perde sayesinde interaktif okul, eğitim faaliyetleri de yürütülmektedir.

PERDE

Kitaplık on kısmından aşağı yerleştirilen rulo halinde toplanabilir perdenin eğitim, gezi, karşılıklı görüşme ve dış mekân seyri özellikleri olacaktır.

OTURMA ELEMANI

Sinema seyri, ev ziyareti ve dinlenme amaçlı kurgulanmış oturma elemanı sayesinde iş ve eğitim dışı istirahat ve eğlence fonksiyonları butunleştirilecektir.

PANDEMİ...

ONCESİ + = SONRASI

Değişebilen fonksiyonlar, paylaşımcı kullanım ve ihtiyaçlara cevap verebilen bir tasarım anlayışı ile mekân birkaç kullanıma ihtiyaç verebilecek hale getirilecektir.

MASA+MASA

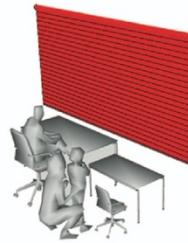
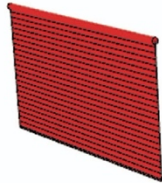
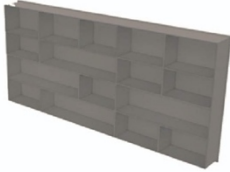

DERS ZAMANI

BİRLİKTE ÇALIŞMA

PERDE

EV ZİYARETİ

OTURMA ELEMANI

EĞLENCE

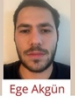

DİNLENME

TUBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ege Akgun

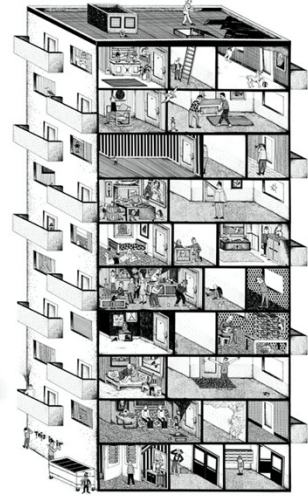
İlk Temas Dolabı

1

Günümüzde insanların etkili bir şekilde sosyal izolasyonu sağlayabilecek bir eve ihtiyacı var. En büyük sorun dışarıdan eve girişteki sterilizasyon problemi ayakkabılar, dışarıdan satın alınan montlarımız vb. Dezenfeksiyon gerekliliğinden bahsederek, temizlik alışkanlıklarında değişiklikler, virüsün aktif kalma süresi ve sterilizasyon, sorunları... Yaşam alanına minimum virüs taşıma riski üzerine yaptığım çalışmada bu problemi mobilya ölçeğinde tasarladım.

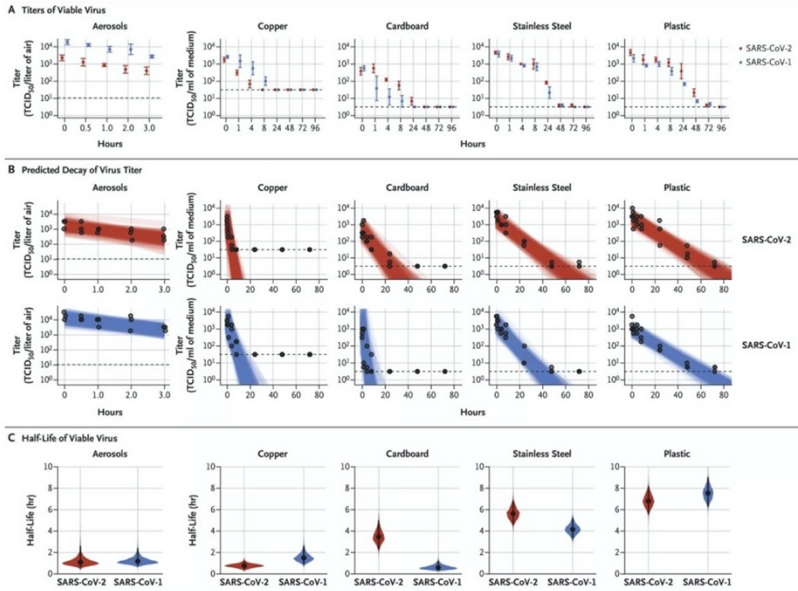
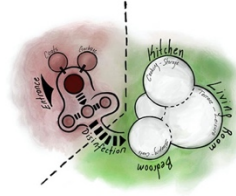
- Hijyen alanı ihtiyacı
- Eve giriş alanında sterilizasyon çözümü
- Çok işlevli mobilya
- Uv ışını ile sterilizasyon
- Mobilya ölçeğinde çözüm
- Hijyenik Depolama

Sorunlar

Eve virüsün taşımada en büyük etken ayakkabılarımız, montlarımız, dışarıdan satın alınan eşyalar ve poşetler. Eve girişte bir pis alan oluşturursam evin içine minimum riskle bu eşyalardan kurtulup temiz alana ulaşabileceğimizi düşündüm. Yapılan araştırmalar sonucunda virüsün eşyalar üzerinde belli sürelerde yaşayabildiği kanıtlanmış ve testlere tabi tutulmuştur aşağıdaki grafikte de malzeme çeşitlerine göre virüsün yaşama sürelerini gösteren bir grafik bulunmaktadır.

Tespit ettiğim sorun doğrultusunda eve girişte ki temas problemini projemin ana sorunu olarak belirledim ve her kullanıcıya yani her ev planına uygun olacak bir çözüm arayışına girdim.

-Pandemi dönemindeki yeni konut tipolojisi nedir ?

-Mobilya ölçeğinde çözümler ?

-Hijyen alanı ihtiyacı

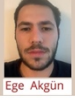
-Malzeme

Çözemediğim ünite kullanacağım malzemeleri virüsün malzemeler üzerindeki etkisini araştırdıktan sonra karar verdim .

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Şiğar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ege Akgün

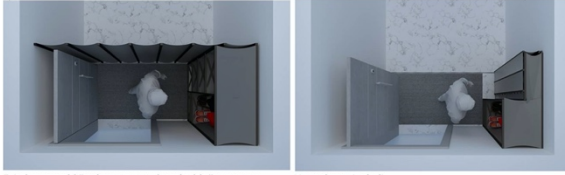
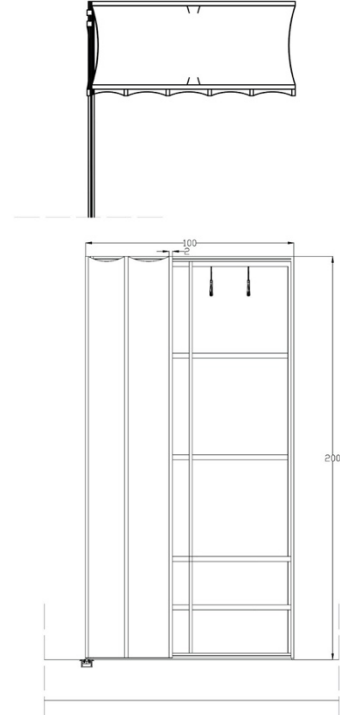
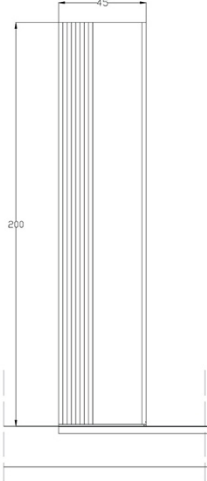
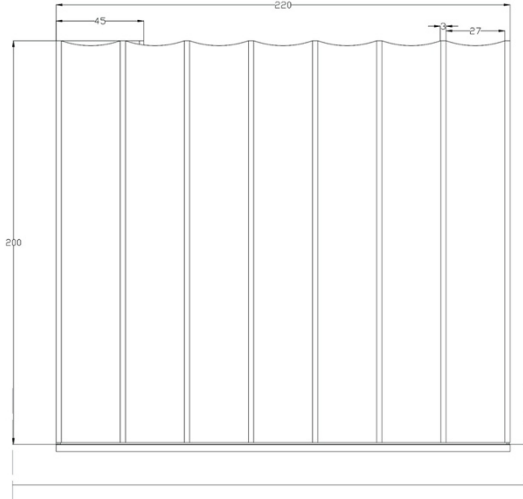
İlk Temas Dolabı

2

Ray üzerinde hareket eden ve evin girişinde virüsün temiz bölgeye yayılmasını engelleyen bölücü kullanılmadığı zaman mobilyanın kapağı görevini görmektedir.

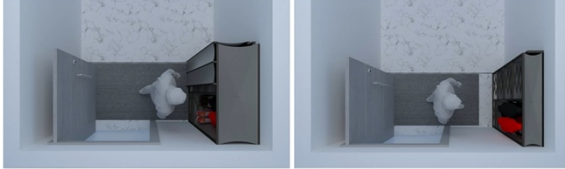
Tasarladığım mobilya tam kullanımında 200x60 boyutunda kullanılmadığı senaryoda ise 200x20 boyutlarına kadar küçülüp pandemi döneminde her ev planında kullanılabilir bir mobilyaya dönüşebilmektedir. Bu ünite ihtiyaç duyulduğu kadar kullanılabilir şekilde tasarlanmıştır.

Kullandığım dirsek sistemi sayesinde mobilya 3 te 1 oranında büyüyüp küçülebilmektedir. Küçüldüğünde ve büyüdüğünde dirsek sistemin arasında ki ve mobilyanın kendi içindeki organizasyonunda katlanan ve kolay dezenfekte edilen plastik bazlı bir kumaş malzeme kullanılmıştır. Malzemenin adı poly kumaştır.

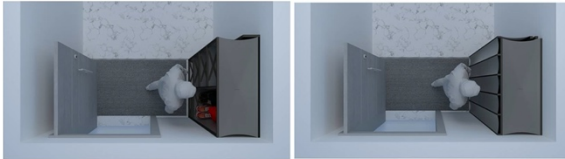
Ev'in kapısı açıldığında paravanın kapalı olduğu senaryo

Yarım kapasite hali

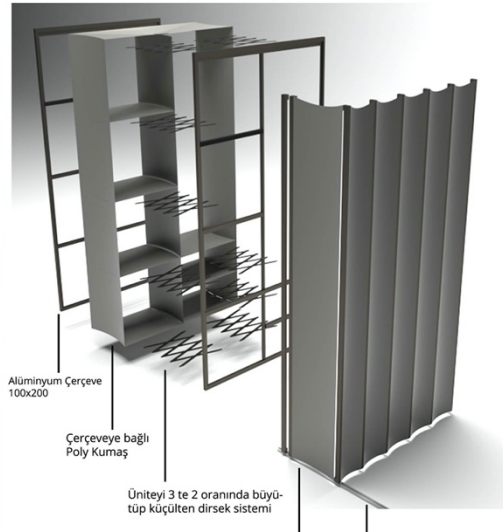

Paravanın kapanıp dolabın kapağı işlevine dönüşmesi

Ünitenin minimum kapasite hali

Ünitenin tam kapasite hali

Alüminyum Çerçeve 100x200

Çerçeveye bağlı Poly Kumaş

Üniteyi 3 te 2 oranında büyütüp küçüten dirsek sistemi

Hem paravan hem dolap kapağı görevini gören hareketli dikey parçalar ve aralarında yine kullandığımız poly kumaş

Paravanın üzerinde ilerlediği ray sistemi

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Fotoğraf
2x2
Ad Soyad

Fotoğraf
2x2
Ad Soyad

Fotoğraf
2x2
Ad Soyad

ROOMCEPTION

1

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde, çalışma alanları, kullanıcılara daha iyi uyum sağlamak, iş akışını ve etkileşimi optimize etmek için yeniden tasarlandı.

Bu hareket, ortak çalışma alanlarının yaratılmasını doğurdu; ancak, COVID-19 salgınından bu yana, üretkenliği ve bunun en iyi şekilde nasıl ve nerede başarılacağını yeniden düşünmek zorunda kaldık.

Salgın sırasında insanlar evde kalmak zorunda olduğu için birçok yaşam alanı ofis rolünü üstlendi. Birçok ev çalışma alanlarına dönüşmüş olsa da, dünyadaki evlerin çoğu küçülüyor.

SORUNLAR

- Farklı bir işlev yüklenmesi sonucunda evin-odanın anlamını yitirmesi
- Sürekli aynı mekanda bulunmanın psikolojimize karşı olumsuz etkileri
- Sıklıkla katıldığımız görüntü konferanslarda arka planda gözükün odamızın düzenli olması zorundalığı

Pandemi dolayısıyla günümüzün neredeyse tamamını evlerimizde geçirmek zorunda kaldık, eğitimde ve ofislerde online döneme geçildi.

Günümüzün neredeyse tamamını aynı mekanda geçirmek zorunda bırakıldık. Eskiden dinlenip rahatladığımız, keyifli vakit geçirdiğimiz odalarımızda artık derslere giriyor ve sıklıkla çalışıyoruz.

Dinlenip rahatlamak istediğimiz zamanlarda çalışma alanımız bize sürekli kendini hatırlatırken, çalıştığımız zamanlarda da sürekli gözümüzün önünde duran yatağımız bizi kendine çekmeye başladı. Bu durum beraberinde odalarımızın kullanımı bi hayli değişti ve **odalarımız ihtiyaçlarımıza cevap vermekte yeterli olamamaya başladı.**

Evin Bölümleri:
Özel alanlar : Yatak odası
Yarı özel alanlar : WC, banyo
Toplu kullanıma açık alanlar : Oturma odası, mutfak

Çocuk/Genç Yatak Odası Boyutları : ortalama 10-12 metrekare arası olmaktadır ve odalar genellikle dikdörtgen plan tipinde olmaktadır.

Odalarımızda Bulunan Temel Mobilyalar:

Kitaplık

Çalışma Masası

Yatak

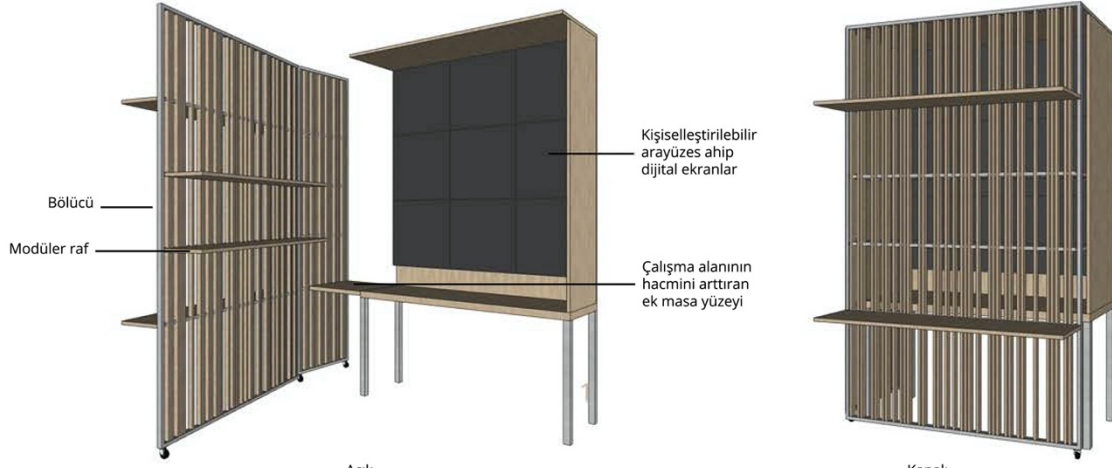

Kıyafet Dolabı

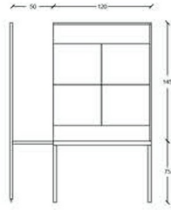
TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Şiğar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

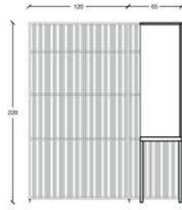

Açık

Kapalı

Ön Görünüş 1/50

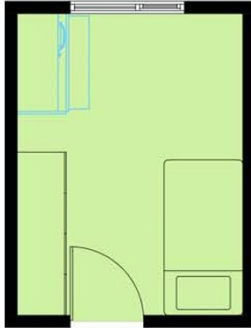
Yan Görünüş 1/50

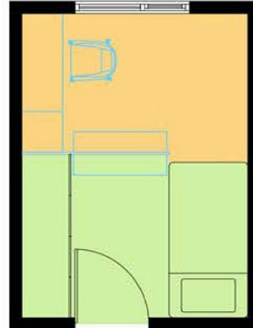
Ön Görünüş 1/50

Yan Görünüş 1/50

Kapalı

Açık

Çalışma alanı kullanılmayacağı zaman kapatılarak toplanabilir ve çalışma koltuğu bu kapalı alanın içinde kalır.

Kullanılacağı zaman ise önce yana doğru açılarak masanın alanı artar ve uzun kol dikey ekseninde hareket ederek istenilen açıda durabilir ve bir yandan çalışma alanımızı daha net tanımlarken diğer yandan odadaki diğer mobilyalarla ilişkimizi keser.

Çalışma

Dinlenme

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler:
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

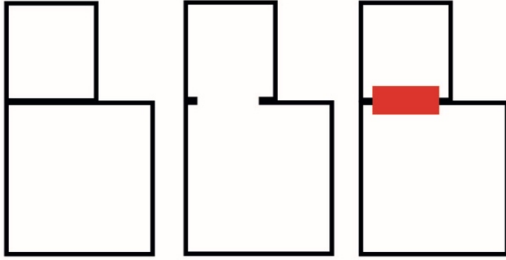
KİŞİSEL NİŞ

1

Pandeminin getirdiği sorun; "Evde kalma"ya bağlı zorunlu yaşam tarzı, yaşadığımız pandemi döneminde hepimiz açısından yeni bir süreci gösteriyor. Evde kalanlar için mecburen yeni bir yaşam düzeni başladı; uzaktan çalışma, uzaktan eğitim, uzaktan görüşme, uzaktan sosyalleşme, uzaktan muhalefet... Bu süreçte iç mekanın değişimi ele alınıyor.

Artık ev kavramı içinde bir çok işlevsel barındıran , içinde kendi çözümsel pratik dönüşümlü alanlar oluşturan, daha teknolojik, daha esnek olan kişinin ihtiyaçlarına göre değişebilen bir yere dönüşme eyleminde. Bu süreçte sadece mekanlar değil insanlarda değişim geçirmiştir.

Bu süreçte insan psikolojinin kötü yönde etkilenmesi ele alınarak; pandemi döneminde sürekli evde ailesi ile vakit geçiren ve bir zamandan sonra kişisel alan ihtiyacı hisseden insanlar için çözüm olarak evin birbirine iki odayı bağlayan duvarlarına doluluk ve boşluk kavramlarından yola çıkarak "Kişisel Niş" adı altında bireysel vakit geçirebileceği ve böylelikle işini, dersini, hobisini icra edebileceği pratik dönüşümlü alan tasarlanacaktır.

TASARIM KULLANICI İSTEKLERİNE GÖRE BELİRLENİCEK.

ANKET

Pandemi döneminde " Kişisel Niş" adı altında insanın bireysel vakit geçirebileceği ve böylelikle işini, dersini, hobisini icra edebileceği pratik dönüşümlü hacimler için aile üyelerine 3 soruluk bir anket yapılmıştır. Aile üyelerinin sırasıyla sorulara cevapları şu şekildedir;

1 NASIL BİR KİŞİSEL ALAN İSTİYORSUN?

2 GÜNLÜK RUTİN İŞLERİN NELERDİR?

3 KİŞİSEL ALANININ HANGİ İŞLEVLERİNE GÖRE BİÇİMLENMESİNİ İSTERSİN ?

KULLANICI (B.E)

1.SORU İÇİN CEVAP :

"RAHAT DİNLENEBİLECEĞİM BİR YER OLMALI. ALAN BENİ DARALTMASIN. FERAH OLMASINI İSTERİM. PENCERE OLAN Bİ YER OLMASINI TERCİH EDERİM."

2. SORU İÇİN CEVAP :

"KALKIP İŞE GİDİYOR GİBİ BİLGİSAYARIN BAŞINA GEÇİYORUM. PANDEMİ ÖNCESİ RUTİNİM GİBİ İŞLERİMİ HALLEDİYORUM."

3. SORU İÇİN CEVAP :

"KİTAP OKUMA ALANI VE PRİZ OLMASINI İSTERİM. RESİM MALZEMESİ KALEM, KAĞIT, BOYA VB. OLSUN. HOBİLERİMİ GERÇEKLEŞTİREBİLCEĞİM BİR ALAN İSTERİM."

KULLANICI (T.A)

1.SORU İÇİN CEVAP :

"FERAH İÇ AÇICI CAM ÖNÜ MANZARASI OLAN VE SALLANAN BİR SANDALYE OLMASINI İSTERİM."

2. SORU İÇİN CEVAP :

"EV İŞLERİ VE YEMEK YAPMAKLA UĞRAŞIYORUM. KENDİME VAKİT AYIRMAYA ÇALIŞIYORUM. KİTAP OKUYORUM."

3. SORU İÇİN CEVAP :

"KİTAP OKUYABİLCEĞİM SESSİZ SAKİN DİNGİN BİR KÖŞE OLMASINI İSTERİM."

KULLANICI (B.A)

1.SORU İÇİN CEVAP :

"OLUŞAN YERİM RENKLERİNİ PASTEL RENK TONLARI İSTERİM.HUZUR VERSİN. AŞIRI BÜYÜK YER KAPLAYAN EŞYALAR OLMASIN."

2. SORU İÇİN CEVAP :

"OKULA GİDİYORUM.EVE GELİP ÖZEL DERSE GİRMEM GEREKİYOR. DAHA SONRA 2 SAAT TEST ÇÖZMEM GEREKİYOR. VE AKŞAM DUŞ ALIP YATIYORUM."

3. SORU İÇİN CEVAP :

"DERS ÇALIŞMAK, FİLM İZLEMELİK VE MASA OYUNU GİBİ ETKİNLİKLERİ YAPABİLMEK İSTERİM. (SANTRANÇ VB.)"

KULLANICI (Y.A)

1.SORU İÇİN CEVAP :

"PENCERE KENARI OLURSA İYİ OLUR. KONFORLU BİR ALAN OLSUN GÜNLÜK İŞLERİMİ HALLEDEBİLCEĞİM."

2. SORU İÇİN CEVAP :

"SABAH KAHVALTI YAPIYORUM.DAHA SONRA BİLGİSAYARIN BAŞINA GEÇİP DANIŞANLARIMLA İLETİŞİM KURUP DİYET LİSTELERİNİN KONTROLÜNÜ YAPIYORUM.İŞLERİMİ HALLETTİKTEN SONRA KENDİME VAKİT AYIRIYORUM.KİTAP FALAN OKUYORUM."

3. SORU İÇİN CEVAP :

"HOME OFİS ŞEKLİNDE DÜZENLENMESİNİ İSTERİM. KİTAP OKUYABİLCEĞİM SESSİZ SAKİN BİR KÖŞE OLURSA İYİ OLUR."

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum Sağlığı Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürülecek?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

KİŞİSEL NİŞ

2

ÇALIŞMA EYLEMİ

KONFORLU BİR ALAN

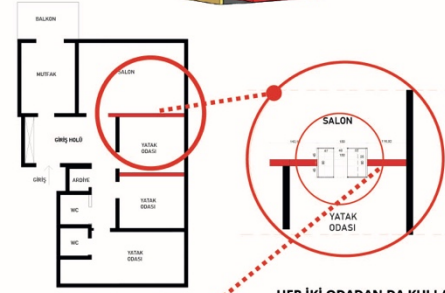
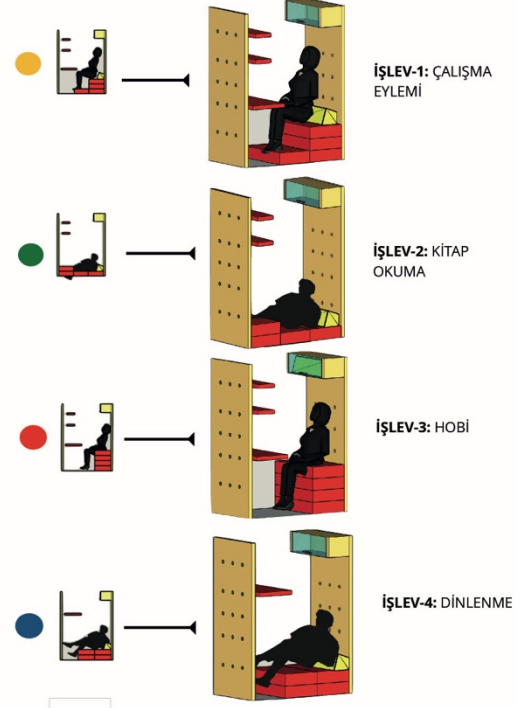
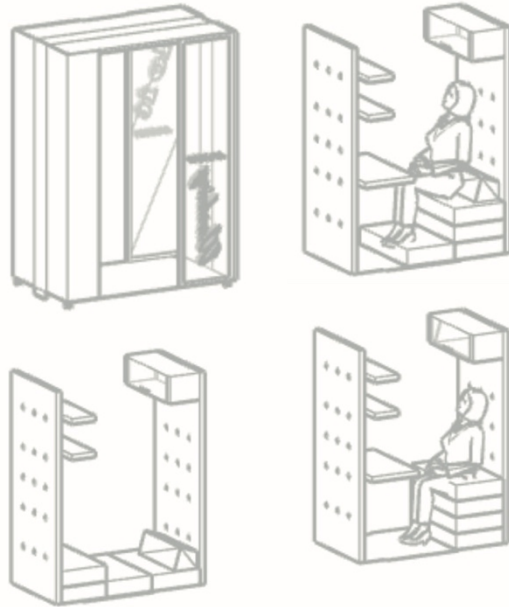
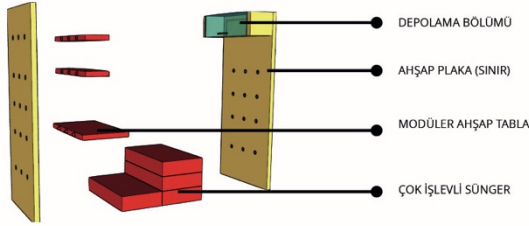
HOBİ ALANI

KİTAP OKUMA

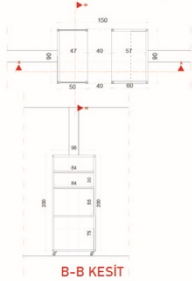
FERAH/ İÇ AÇICI

ÇOK AMAÇLI BİR KÖŞE

KULLANICILAR	KULLANICI İSTEKLERİ
●	🎉 + 🌑 + ☀️ + ☢️
●	📄 + ☀️ + 🎉 + 🌑
●	🎉 + ☀️ + ☢️
●	☀️ + 📖

HER İKİ ODADAN DA KULLANIM AVANTAJI SAĞLAMASI İLE BİRLİKTE MODÜLER BİR KİŞİSEL NİŞ TASARIMIDIR. EV PLANLARINDA 2 ODAYI BİRBİRİNE BAĞLAYAN DUVARLARDA SABİT ELEMANLARA (KOLONLARA) ZARAR VERMEDEN BOŞLUK OLUŞTURULARAK TASARIM YAPILMIŞTIR. DOLULUK VE BOŞLUK KAVRAMLARINDAN YOLA ÇIKILARAK TASARLANIYOR.

EMİNE EBRAR ŞAFAK

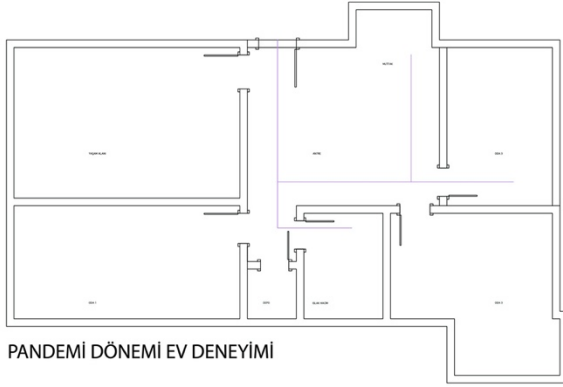
MOLTO

1

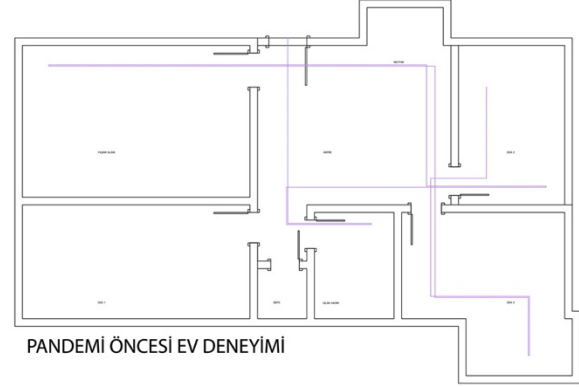
2019 yılının son aylarında ortaya çıkan ve 2020 yılının ilk aylarında hayatımıza giren "COVID-19" salgını nedeniyle hepimiz evlerimizde mahsur kaldık ve ev halkı ile geçirdiğimiz süre arttı. Kullanılan ortak alanlar çoğalırken bir çok sorunda beraberinde getirdi. Biz öğrenciler olarak internet üzerinden derslerimize katılıyoruz ve aile bireylerimizden bazıları işlerini eve getirmek durumunda kaldılar ve ortak bir alanda birden çok işlevin gerçekleşmesi durumu kaçınılmaz oldu.

Bir çoğumuzun evi ortak çalışma durumu için m²olarak pek mümkün olmayabilir. Kendi yaşam alanımı analiz ederken yaşadığım sorunların büyük bir kısmını ortak çalışma mekanlarında ortak mobilyaları kullanmak oldu. Çok işlevli bir mobilyanın ise bu soruna çözüm olabileceğini düşünerek kullanışsız olan mobilyaları kullanılabilir hale getirmeyi planladım.

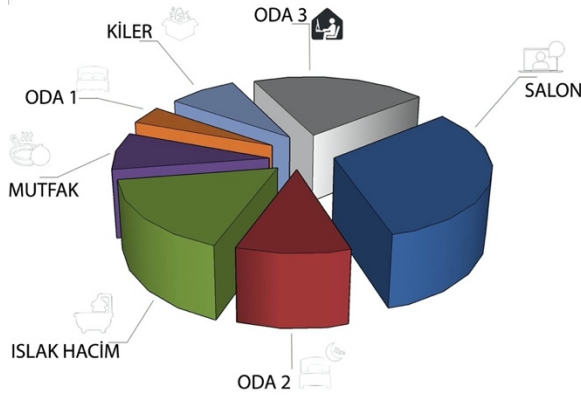
- 1.ÇOK İŞLEV
- 2.ORTAK ÇALIŞMA İMKANI
3. KULLANILMAYAN MOBİLYALARI DÖNÜŞTÜRME

PANDEMİ DÖNEMİ EV DENEYİMİ

PANDEMİ ÖNCESİ EV DENEYİMİ

Ev deneyiminde kullanım yoğunluğuna göre analiz edilen mekanlar sonucunda en çok salon'da vakit geçirildiği gözlemlenmiştir. Yapılan bu analizde salonda yemek masası pandemi süreci en çok kullanılan mobilya olmuştur.

- EV DEN ÇALIŞMA, İNTERNET ÜZERİNDEN DERS, DİKİŞ, DİNLENME
- UYUMA, DERS ÇALIŞMA, OYUN OYNAMA
- ÇAMAŞIR YIKAMA, DEPOLAMA
- UYUMA, TV İZLEME
- YEMEK YEME, YEMEK PİŞİRME
- TEMİZLENME
- UYUMA

Pandemi döneminde evimizde bir çok kullanışsız mobilyalar olduğunu tespit edildi. Eski gelenekleri sürdürmek adına salona alınmış olan fakat üzerinde hiç bir işlev gerçekleştirmediğimiz masa şu anda 3 kişi farklı amaçlar için birlikte kullanmak zorunda kaldık ve kullanılmayan masa kullanılabilir hale getirilmeli ve çok işlevli bir masa olması sağlanmalı.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

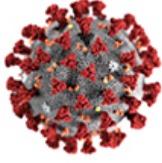

Mahmut Görkem ZEREY

ARADAPTASYON

1

COVID-19

Hayatımıza giren virüsten, korunmak amacı ile ev yaşamımızda ve dış ortamlarda bir çok değişikliğe adapte olmak zorunda kaldık.

PROBLEM ?

Çalıştığımız yerden, Marketten, Hastaneden kısacası dış ortamdan evimize geldiğimizde, Dış ortamdan olası bir bakteri yada virüsü evin içinde donatılara bulaştırmak veya ev halkına bulaştırmak.

ZORUNLULUKLAR

Bu süreçte evimizdeki ihtiyaçları giderebilmek adına evimizden dışarıya çıkmak zorunda kalıyoruz.

ÇÖZÜM

Doğrudan eve giriş sağlamamak için bir ara mekan tasarlayarak Bu tasarlanan ara mekanda eve doğrudan giriş sağlamadan hijyen gerekliliklerini yerine getirmek

TUBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum : Salgınin Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümleri

"HAYAT EVE SİĞAR" Evi Nasıl Dönüştürecek?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

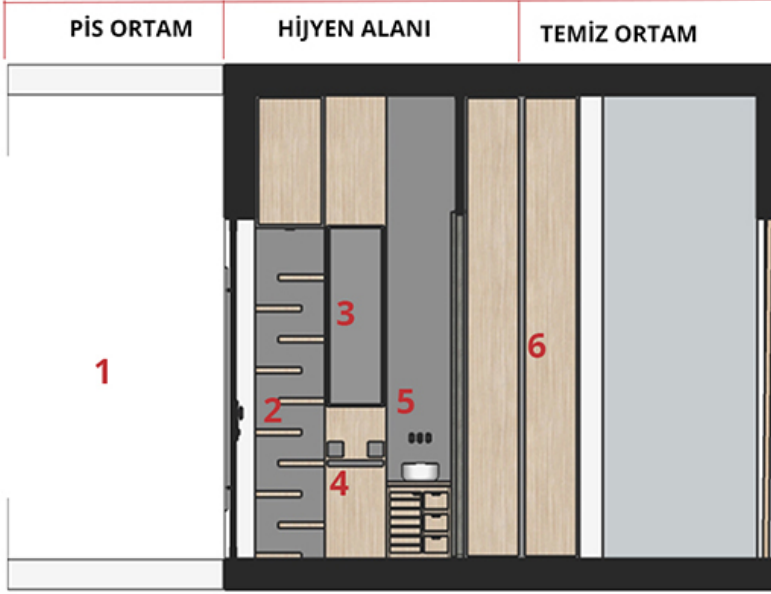

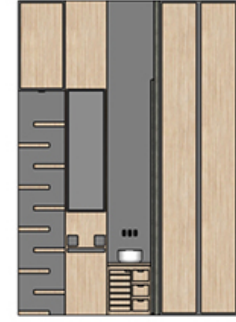
Mahmut Görkem ZEREY

ARADAPTASYON

2

PLAN

ÖNGÖRÜŞ

SENARYO

1.EVE GİRİŞ

Pis ortamdan eve eve giriş sağlıyoruz.

2.AYAKKABILAR

Eve ilk girdiğimizde ayakkabılarımızı çıkartıp hijyen paspaslarına bırakıyoruz.

3.KIYAFETLER

Üzerimizdeki Kıyafetleri UV ışınli dezenfekte dolabına bırakıyoruz.

4.MALZEMLER

Elimizdeki malzemeleri hijyen masasında kendimiz dezenfekte ediyoruz.

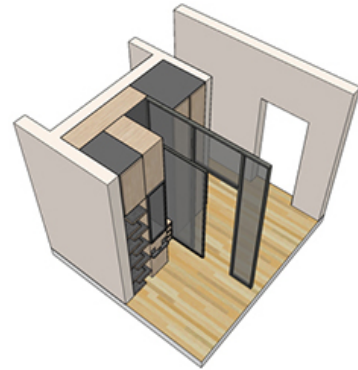
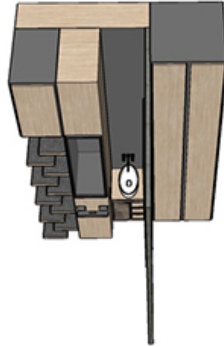
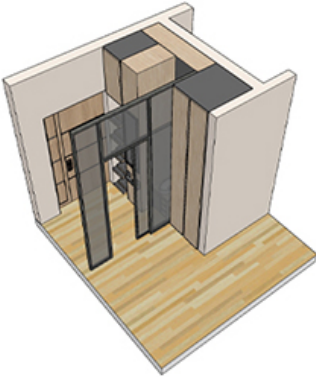
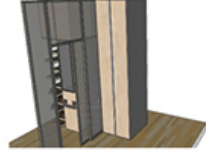
5. EL-YÜZ YIKAMA

Ara mekanda bulunan lavaboda elimizi yüzümüzü yıkıyoruz .

6.TEMİZ ALAN

Bütün aşamaları yaptıktan sonra kıyafetimizi alıp temiz alandaki portmantoya yerleştiriyoruz. Malzemeleri ise ev ortamına alıyoruz.

TUBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum : Salgınin Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümleri

"HAYAT EVE SİĞAR" Evi Nasıl Dönüştürecek?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Mustafa Yağmur

KATLANABİLİR MASA

1

COVID -19 pandemisiyle değişen hayatlarımızda konutlardaki, yaşamda etkili olan değişim ve yeni normal şartlarıyla oluşan mekan çözümlenmeleri hayatımızın çoğunu geçirdiğimiz, yaşam alanlarında yeni eklentiler için çözümler olarak; 1+1 veya 1+0 stüdyo daireler için (yeterli alanı olmayan) oluşturulan çözümler mutfak ve yaşam alanı salon içindedir:

- 1-Alternatif Hijyen :Dışarıdan gelen poşetler için mutfakta tezgahtan çıkan katlanabilir masa
- 2-Alternatif: Katlanabilir yemek masası
- 3-Alternatif :Çalışma masası

Birçok eylemi artık evlerimizde gerçekleştirdiğimiz ve konutta bütünleşme hali bizim için hayatın gerçeği olmuştur. Konutta bulunduğumuz zaman artmıştır, bununla birlikte bizi etkileyen önemli eksiklikler ortaya çıkmıştır. Mekanlardaki zaman ve kullanım değişime uğramıştır. Artan ihtiyaçlar doğrultusunda yeni çözümler önerileri ve mekanlar daha kullanışlı hale getirmek için analizler, tasarım stratejileri oluşturulmuştur.

KULLANICI DENEYİMLERİ

PANDEMİ ÖNCESİ KONUT BÖLÜMÜNDE İŞLEVLERİN DAĞILIMI

MUTFAK	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓
SALON	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓
YATAK ODASI	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓
BANYO	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

✗✓ MEKAN KULLANIMI

PANDEMİ SÜRECİNDE KONUT BÖLÜMÜNDE İŞLEVLERİN DAĞILIMI

MUTFAK	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓
SALON	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗
YATAK ODASI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
BANYO	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

✗✓ MEKAN KULLANIMI

PANDEMİ ÖNCESİ KONUT BÖLÜMÜNDE MEKANLARIN KULLANIM YOĞUNLUĞU

MUTFAK	Red	Red	Grey	Yellow	Grey	Grey	Orange
SALON	Red	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Orange	Orange
YATAK ODASI	Orange	Grey	Red	Yellow	Orange	Grey	Orange
BANYO	Grey	Grey	Grey	Grey	Grey	Grey	Orange

Yellow Orange Red YOĞUNLUK

AZ ORTA ÇOK

PANDEMİ SÜRECİNDE KONUT BÖLÜMÜNDE MEKANLARIN KULLANIM YOĞUNLUĞU

MUTFAK	Red	Red	Grey	Yellow	Grey	Grey	Red
SALON	Red	Orange	Grey	Red	Red	Red	Red
YATAK ODASI	Red	Yellow	Red	Red	Orange	Yellow	Red
BANYO	Grey	Grey	Grey	Grey	Grey	Grey	Red

Yellow Orange Red YOĞUNLUK

AZ ORTA ÇOK

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
 "Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
 COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

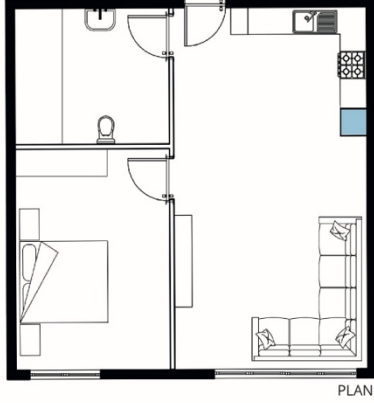
Mustafa Yağmur

KATLANABİLİR MASA

2

Açılabilir masa mutfakta bulunmaktadır. Tezgâhta aynı yüzeyde bulunur altından çıkan parçalar ile istenilen zamanda gerekli fonksiyona dönüşerek yer kaplamadan masa işlevini yerine getirir ve sonrasında tekrar kapanır. Kısıtlı ve yeterli alanı olmayan konutlar için çok kullanışlıdır. Yer kaplamadan masa işlevi sağlanmaktadır. Açılabilir masa 2. kullanım önerisi olarak,pandemi dönemiyle beraber ofislerden ve okullarda olan çalışma düzenimiz konutlara taşınmıştır bununla beraber doğan çalışma alanı sıkıntısı olan mekanlar için 2 parça açılabilir masa ile çalışma eylemi gerçekleştirilir.

Açılabilir masa 1. kullanım önerisi olarak,pandemi dönemiyle beraber hayatımızda artan temizlik ve hijyen önlemlerini düşünerek dışardan gelen poşetler için yer sorununu çözmektedir. Tezgahtan açılan 1 parça ile kirlî poşetler üzerine konulabilir. Açılabilir masa 3. kullanım önerisi olarak, pandemi dönemiyle beraber evde geçirilen zamanda artış nedeniyle ,mutfakta fazla zaman geçmesiyle sürekli evde olma hali öğünlerde artışı beraberinde getirmektedir.3 parça açılabilir masa ile yemek masası olarak kullanılabilir.

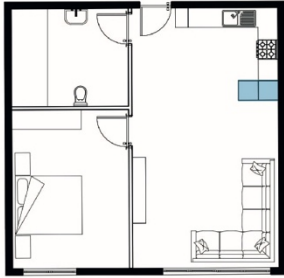

PLAN

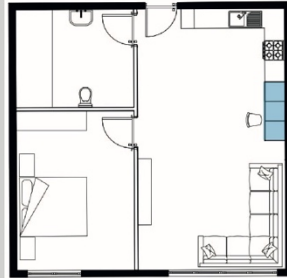

KATLANABİLİR MASA
TEZGAH YÜZEYİNDE
PARÇALAR KAPALI
KONUMDA
BULUNMAKTADIR

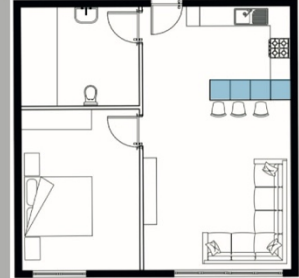
1.ALTERNATİF KİRLİ MASASI (HİJYEN)

2.ALTERNATİF ÇALIŞMA MASASI

3.ALTERNATİF YEMEK MASASI

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Ders Adı | İç Mimarlıkta Güncel Konular

Yürütücü Armağan Seçil MELİKOĞLU EKE

Katkı Koyanlar Derya ADIGÜZEL ÖZBEK
Elif GELMEZ DEMİR
Sedef SAV
Furkan EVLİYAOĞLU
Özge ILIK

Katılımcılar Büşra ATICI | Ayşenur KANDEMİR
Selen Nur ÖZBAY
Tuğçe TECİMEN
Hülya İPEK
Yasemin Seleme ALBAYRAK
Özgür Can AYDIN | Betül ÖZBAY
Edibe GENÇ
Fatimah AL-SAMARAİE | Hadeel AL-KURDİEH
| Laith JAYYOUSİ
Perihan Duygu ÖZTÜTÜNCÜ

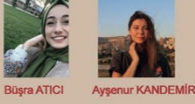

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

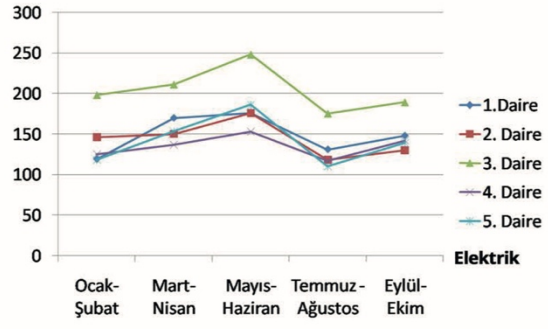
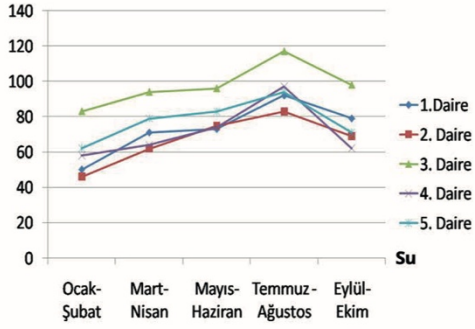

PROBLEM:
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİYLE "YAŞAMIN EVLERDE İZOLE HALE GELMESİYLE"
ARTAN ENERJİ VE SU TÜKETİMİ

BİNALAR DA İNSANLAR GİBİ YAŞANIR.
ÖNEMLİ OLAN "AKTİF YAŞANMAKTIR".
BU YÜZDEN YAŞAYAN CEPHELER YAPILARIN TASARIM SÜRECİNE DAHİL EDİLMELİDİR.

KARANTİNA ÖNCESİ VE SONRASI SU VE ELEKTRİK KULLANIM ORANLARI

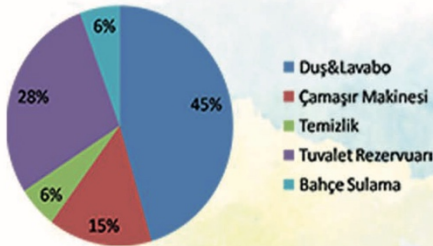
Yukarıda İstanbul'da ikamet eden, 5 farklı aileden aylara göre alınan su ve elektrik faturasının oranları verilmiştir.

Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni bir tip virüs olan Covid-19 tüm dünyada hızla yayılım göstermiştir. Mart ayıyla beraber ülkemize de ulaşmıştır. Yeni bir virüs olmasıyla birlikte korunma yöntemleri tam olarak bilinmemiştir. Virüsün bulaşmasını önlemek için elleri sürekli su ve sabun ile en az 20 saniye yıkamamız yönünde uyarılar yapılmıştır. Vaka sayılarının artması ve sokağa çıkma yasaklarının gelmesiyle birlikte insanlar evlerde izole olmak zorunda kalmışlardır.

1. grafiği incelediğimiz zaman; Ocak - Şubat aylarında su kullanım oranlarının normal seviyelerde olduğunu görülmektedir. Covid-19'un mart ayında hayatımıza girmesiyle grafiğimizde artış başlamıştır. Sokağa çıkma yasağı, hijyen koşullarına dikkat edilmesi ve yaz mevsiminin gelmesiyle oluşan duş ihtiyacıyla birlikte su tüketiminde hızla artış görülmektedir.

2. grafiği incelediğimiz zaman; Ocak - Şubat ayları kış ayları olması rağmen tüketilen elektrik miktarının orta seviyelerde olduğu görülmektedir. Mart ayıyla beraber güçlü bir artış başlamıştır. Bu artışın sokağa çıkma yasakları ile eş süreçlerde olduğu görülmektedir. İnsanların ev izolasyonlarını da teknolojiyi aktif kullandığı, uzaktan eğitim zorunluluğu bu tüketimin sebeplerindedir. Temmuz - Ağustos aylarında yasakların kalkması, insanların artık sokaklarda ve tatillerde olması elektrik tüketimini düşürmüştür. Eylül - Ekim aylarında tekrar yasakların gelmesi ve okulların online açılması elektrik tüketiminde yeniden bir artışa sebep olmuştur.

SU KULLANIM ORANLARI

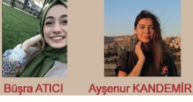

YAĞMUR SUYUNUN KULLANIM ALANLARI

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

EKO-CEPHE

2

PROBLEM:

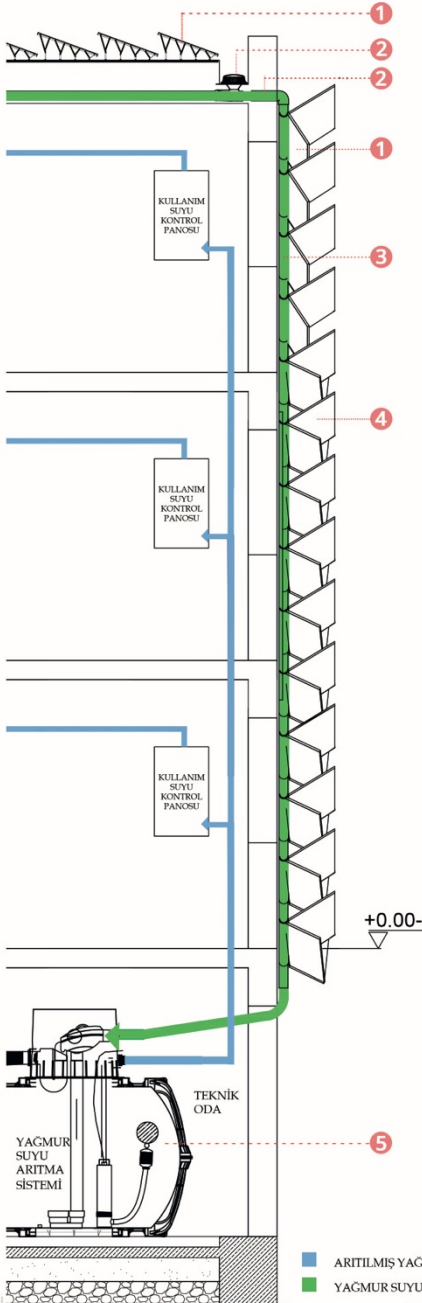
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİYLE "YAŞAMIN EVLERDE İZOLE HALE GELMESİYLE"

ARTAN ENERJİ VE SU TÜKETİMİ

BİNALAR DA İNSANLAR GİBİ YAŞANIR.

ÖNEMLİ OLAN "AKTİF YAŞANMAKTIR".

BU YÜZDEN YAŞAYAN CEPHELER YAPILARIN TASARIM SÜRECİNE DAHİL EDİLMELİDİR.

FOTOVOLTAİK PANEL 1

DETAYI

Çatıya ve cepheye fotovoltaik paneller yerleştirilmiştir. Cephedeki paneller eğimli olarak tasarlanmış, fotovoltaik panellere çarpan yağmur suyu süzülerek ahşap panellerin üzerine akıp minimum düzeyde fire verilmesi amaçlanmıştır.

ÇATIDAN TOPLANAN YAĞMUR SUYU 2

"SİFON VE YAĞMUR SUYU TOPLAMA BORUSU DETAYI"

Sifonik sistem, çatıdaki yağmur sulanını vakumlayarak rögarı iletmek ile görevli bir sistemdir. Sifonik sistemin çalışma prensibi, yağmur suyu toplama boruları ile beraber uygulandığında; yağmur suyunu tahliye yerine toplama görevini yerine getirmektedir. Çatıdaki eğimsiz oluğa dolan yağmur suyu, sifonik paslanmaz süzgeç yardımı ile yağmur suyu toplama borularını içine vakumlanarak yağmur suyu arıtma tankının içine dolmaktadır.

CEPHEDEKİ YAĞMUR OLUKLARI VE BORULARININ ŞEMASI 3

Cephedeki ahşap ve fotovoltaik paneller yardımıyla yağmur oluklarına dolan yağmur suyu, sifonik sistem ile çatıdan toplanan yağmur suyu ile birlikte ana borulara dolarak, üç ana boru yardımı ile yağmur suyu arıtma tankına taşınmaktadır. Yağmur oluklarının ana borularla birleştirilmesinde, yaprağın yağmur damlalarını üzerindeki kılcal damarlar ile alıp dallara iletmesinden esinlenilmiştir.

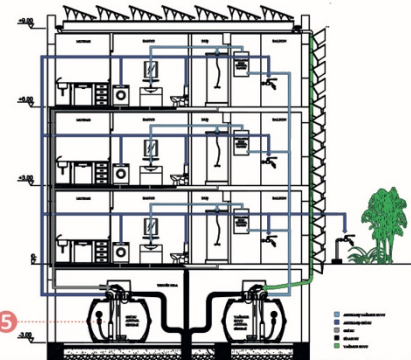
AHŞAP PANEL 4

Ahşap panellere doğru süzülen yağmur suyu, panellerin arkasındaki yağmur oluklarına dolarak oradan arıtma tankına ulaşmak üzere ana borulara taşınır. Ahşap paneller hem yağmur oluklarına hem de ana borulara eğimli olarak tasarlanmıştır. Bu sayede cepheden toplanan yağmur suyu miktarının maksimum seviyede olması amaçlanmıştır.

YAĞMUR SUYU VE GRİ SU 5

GERİ KAZANIM SİSTEMİ

Yağmur suyu ve gri suların arıtılmasında en verimli yöntem olarak görülen ultrafiltrasyon yöntemi ile, 0,02 mikron büyüklüğünde gözenekleri olan filtre dokusundan geçirilerek neredeyse hiç katı madde ve mikroorganizma içermeyen su geri kazanılmaktadır.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Bejeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

SELEN NUR OZBAY

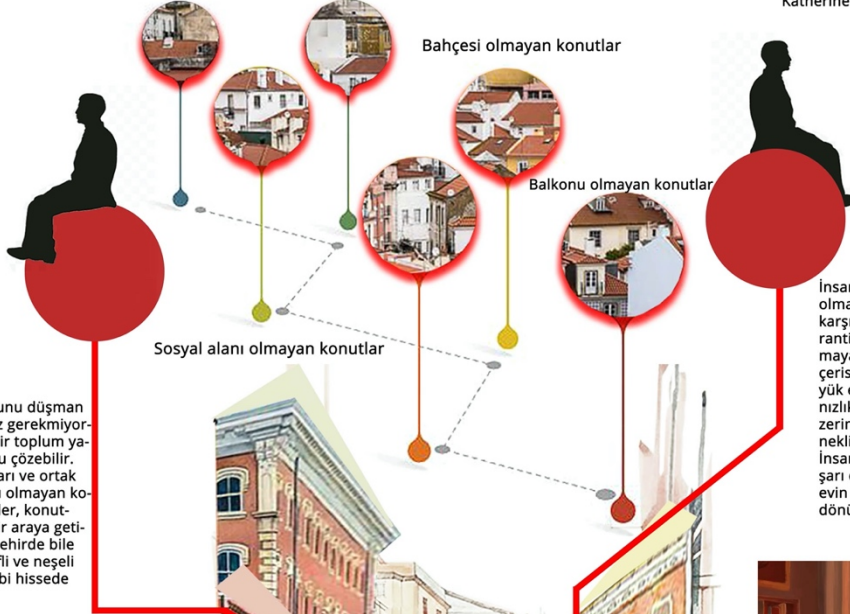
EVİN İÇİNE GİREMEYEN İŞLEV: YARI KAMUSAL ALANLAR

1

Dünya nüfusunun yarısından fazlası şehirlerde veya yoğun nüfuslu bölgelerde yaşıyor, milyarlarca insan şu anda tuğla, beton ve çelikte birbiriyle bağlantısı kesilmiş küçük alanlarda kalıyor. Kentin merkezi akslarında yer alan konutların çoğunun yarı-açık/açık özel mekânları (balkon, teras vb.) bulunmamaktadır. Bu nedenle insanların açık hava ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, yarı-kamusal /yarı-özel, uygun alanları ele alıp tasarlamak gerekmektedir.

Pandemi döneminde sitesi ve balkonu olmayan konutlarda, insanların nefes alabilecekleri, gökyüzüyle bağ kurabilecekleri, insanlarla iletişim kurabilecekleri bir alan yaratılmak istenilmiştir. Balkon ve sitesi olmayan konutların çatılarında bu alanın oluşturulması düşünülmüştür.

"Mimarlar konutları tasarlar, dedi Eisenman, bense bir evde yaşıyorum."
Katherine Salant, The Washington Post

Nüfus yoğunluğunu düşman olarak görmemiz gerekmiyor-iyi tasarlanmış bir toplum ya-şantısı bu sorunu çözebilir. Balkonları, avluları ve ortak kullanım alanları olmayan konutlardaki sakinler, konutların çatısında bir araya getirilerek ufak bir şehirde bile kendilerini keyifli ve neşeli bir mahallede gibi hissedebilirler.

İnsanlık, yaşamımız boyunca tanışmadığımız yepyeni bir zorlukla karşı karşıya. Kendi kendimizi karantinaya alarak süresi belirli olmayan bir izolasyon sürecinin içerisindeyiz. Günümüzün en büyük endişelerinden biri akut yalnızlık ve depresyon. Esneklik üzerine düşünürken, sosyal esnekliği de düşünmemiz gerekiyor. İnsanların pandemi sürecinde dışarı çıkıp, doğanın seslerini alıp, evin içine yeni bir perspektifte dönülebilmesi lazım.

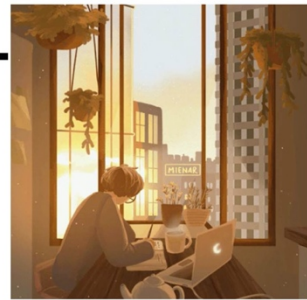
Sanki bedeninin dışındaymış gibi hissetme, kendine ve bedenine yabancılaşma gibi sorunların oluşması.

İnsan doğası gereği tanıdıklık ister. Evde kalma süresinin artmasıyla insanların bir araya gelme alanları kapanmış bulunmaktadır. Bu gibi etkenler insanlarda boşlukta hissetme duygusunu vermektedir.

Kısıtlanmış yaşam alanı yüzünden yaşam rutini belirgin biçimde bozulur. Kişi kendini öbür insanlardan uzak tuttuğu için yalıtılmış ve engellenmiş hissedebilir. Bu da siktıntıya ve bunalıma yol açar.

Bu süreçte yoğun stresse maruz kalarak yapılması gereken işlerde insanın kendini çalışmaya verememesi.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

SELEN NUR OZBAY

EVİN İÇİNE GİREMEYEN İŞLEV: YARI KAMUSAL ALANLAR

2

Konuta dair özel ve kamusal açık alan tanımları; sahiplerinin mülk üzerindeki bazı hak iddiaları ve kullanım sınırlanmaları durumuna referans vermektedir (Madanipour, 2003). Örneğin konutun sınırları içinde yer alan bir teras, konutu kullanan hane halkına; ya da kamusal bir park, kentin tamamına aittir (Altman ve Chemers, 1984).

Gehl (1986) bu geçiş alanı fenomenini canlılık fikri ile ilişkilendirmektedir. Konutla bağlantılı açık alanlarda gerçekleşen aktivite süreleri canlılığı oluşturmaktadır; canlılık (life) olgusu ise kişilerin bir arada var olmaları ile açıklanmaktadır.

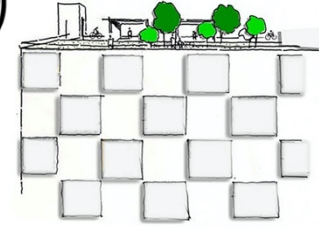
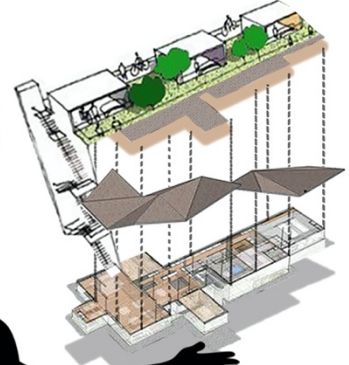
Nicola Dempsey, sosyal sürdürülebilirliğin amaçlarını; sosyal eşitlik, toplumun sürdürülebilirliği, sosyal etkileşim ve bireysel iştirak, toplumsal süreklilik, yere aidiyet duygusu ve güvenlik başlıkları altında tanımlamaktadır.

Öncesinde farklı eylemler, farklı mekânlarda gerçekleştirilirken; salgın sürecinde gündelik hayata dair birçok eylem konutta gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla konut tasarımının farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte olması, mekânsal çözümlerle açık havayla buluşabilme imkânı tanınması, bu sayede kullanıcı tatminini sağlaması gerekmektedir.

İlerleyen zamanlarda bu izolasyon fikri bir statü sembolüne dönüştü; asansörlerle veya merdivenlerle çıkılan çatılar, bugün statü sembolü olarak şehirlerin sokaklarında yükseliyor. Kurgulanmamış, konut içinde yarı-açık/açık mekânlara işaret etmektedir. Bu alanlar, dış mekânda uzun zaman geçirme amacıyla tasarlanmamış; daha çok yatay ve düşey geçiş, konutla bağlantılı çatılar ve teraslar biçiminde düşünülmüştür. Çatı alanlarında oluşturulan yeşil duvarlar ve avlular süsleme niyetinde değil, insan olarak sahip olduğumuz içgüdülerimize giden birer bağlantı için yeşil çatı tasarımı düşünülmüştür.

Çatılarda oluşturulan alanlar hem görsel hem de fiziksel açıdan rahatlatıcı etki sağlar. Aynı zamanda toplu olarak bir arada bulunmayı gerektiren yarı-kamusal mekânlar fiziksel mesafe ve hijyen kurallarını gözetenerek tasarlanıp, bu sayede kullanıcının kendini güvende hissetmesi sağlanması hedef alınmalıdır.

Tasarımda evrensellik ilkesi kapsamında her insanın eşitlikçi kullanımını esas aldığımızda, salgın sürecinde her insanın sosyalleşme özgürlüğünün sağlanması hedef alınarak insanların psikolojik süreçlerine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

TUĞÇE TECİMEN

DIŞ DÜNYA İLE GÜVENLİ İRTİBAT ALANIMIZ : BALKON

1

2019 yılının aralık ayında ilk olarak Çin'in Hubei bölgesinin başkenti Wuhan'da ortaya çıkan yeni tip koronavirüsün Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya'da birçok ülkeye yayılması üzerine Dünya Sağlık Örgütü 11 Mart 2020'de pandemi ilan etmiştir. Virüsün yüksek bulaşıcılık oranı ve özellikle 65 yaş üzeri kronik rahatsızlığı olan bireylerde öldürücü boyutlara ulaşması, virüsü yüzümlenmiş büyük sağlık sorunu haline getirmiştir. Türkiye'de ilk vaka 8 Mart 2020'de görülürken hastalığın dünya geneline yayılmasıyla birlikte temel hak ve özgürlüklerimizde bir takım kısıtlamalara gidilmiş, yaşam alanlarımız evlerimiz kadar küçülmek zorunda kalmıştır. "Hayat Eve Sığar" sloganı ile evlerimizde kapandığımız dönem konutların kullanıcılarına özgürlük alanı tanımadığının fark edilmesini sağlarken uzun vadede esnek kullanıma uygunluk ve mobilya donatı doluluğu da konut kullanıcılarının bunalmasına sebep olmuştur.

Covid-19 virüsü konutlarda iç ve dış mekan arası sınırları daha da belirginleştirmesinin yanı sıra çok katlı rezidanslardan küçük apartmanlara kadar çoğu konutun emsal hesaplarında birkaç metrekaresi evin diğer bölümlerine eklemek için küçük yapılan ve tasarıma dahil edilmeyen balkonların eksikliği de oldukça hissettirmiştir. Gündelik hayatta ev halkının belki de ihtiyaç duymadığı balkonlar sürecin kahramanları haline gelmiş ve boyutları ne olursa olsun ihtiyaçlarımızı karşılayabilmeleri beklenmiştir. Yapılan analizler sonucu her başarsız, biçimsiz ve işlevini yerine getirmeyen birer kapalı veya amaçından saparak farklı şekillerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu problemler maddi verimliliği değerlendirmemizle birlikte mimari birtakım çözümler yapmamız sağlanmış ve yeni tasarlanacak konutlar için değişikliklerin ana kaynağını oluşturmuştur.

Çeşitli nedenlerle salon, mutfak, yatak odası gibi yaşam alanlarına balkonların katarak alan kazancı sağlayacağı düşünülen halkımız fiziksel kazanımların yarattığı ruhsal kayıpları salgın sürecinde deneyimlerken yine estetik görüntüsü nedeniyle tercih edilen "Fransız balkonları" da bu dönemde çekişliğini yitirmiştir. Kimimiz içine balkon öteden beri çok şey ifade eden bir mekan olsa da koronavirüs ile birlikte anlam yelpazesi daha da genişlemiştir.

Özete günümüz mevcut konutlarında tespit edilen sorunların başında, balkonların kullanıcıların zaman içerisinde değişen istek ve aile yapısını karşılayamaması, farklı rolleri üstlenecek büyüklükte planlanmaması ve işlevsiz mobilya tercihleri ile günlük yaşantıya dahil edilememesi gelmektedir. Bilhassa mekansal boyutların kısıtlı olduğu durumlarda portatif mobilyalarla esnek tasarımlar yapılması gerekirken sabit, unsur ve ağır donatıların kullanımı, mekânın yeniden şekillendirilmesine imkan tanımayarak mekânların olduğundan küçük hissedilmesine yol açmaktadır. Bunun yanı sıra balkonsuz tasarlanan konutlar kullanıcıya nefes alanı bırakmaması yönü ile başlı başına bir sorundur. Yapılması gereken konutun hedef planlama aşamasında balkonu dış cephe için bir süs öğesi olarak düşünmeyip onu kullanıcıların sosyal gereksinimlerine dahil edilebilecek bir yaşam alanı olarak değerlendirmektir.

Her birinin kendi özel gereksinimleri olan bu durumlar, kullanıcıların ortaya çıkan koşullara ayak uydurabilecekleri biçimde tasarımlar üretmenin önemini ortaya koymaktadır. (Ensarioğlu, 2020, s.7)

- 01** Günümüz balkon tipolojileri incelendiğinde konutun dış mekân bağlantı kolu olan balkonlara ısı yalıtım, akustik denge ve ışık kontrolü gibi nedenlerden dolayı gereken önemin verilmeyeceği gözlemlenmiştir. Yeterli doğal ışığın sağlanması, iç ve dış mekân hava dengesinin kurulması sırasında ısı kayıplarının önlenmesi ve akustik konfor, başarılı balkon tasarımları için son derece önemlidir.
- 02** Henüz mimari proje aşamasından başlanılarak konutun diğer mahallerine göre gereken önemi bulamayan balkonlar, yetersiz metrekaresi ve biçimsiz plan çözümlerini nedeniyle kullanıcılar için işlevli olamamaktadır.
- 03** İçinde bulunduğumuz toplumun kültür ve yaşam alışkanlıkları mekansal formlar ve konut tipolojileri üzerinde etkili olmaktadır. Mahremiyet sağlamak ve konut içerisini kamusal alana kapatma isteği balkonların zaman zaman evin farklı bölümlerine katılarak iptal edilmesine sebep olmaktadır.
- 04** Günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılan ve sürdürülebilir nitelik taşımayan tasarımlar, zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlara ya da hanehalkında yaşanabilen değişikliklere uyum sağlayamamaktadır. Bu nedenle tasarımlarda birden fazla fonksiyona cevap verebilecek işlevsel stratejiler geliştirmek esas olmalıdır.
- 05** Konut inşaatı sırasında işlevi özel tasarlanamayan balkonlar zamanla farklılaşan kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu atıl bir alan olarak görülerek ev içerisinde çoğunlukla depo gibi kullanılmaktadır.
- 06** Son zamanlarda üstelik estetik görüntüsü nedeniyle cepheye bir süs öğesi olarak kullanılan Fransız balkonlarının artması giderek niteliksizleşen balkon tasarımlarının yok olmasına neden olmaktadır.
- 07** Portatif ve modüler olmayan, fazla hantal sabit mobilyaların zaten halihazırda gereken alanı bulamayan balkonları içine daraltmaktadır. Özellikle ana mobilyaların çok işlevli kullanımı ve içine geçme yöntemi ile alandan tasarruf sağlanması getirilmesi gereken çözümlerdir.
- 08** Eneklitten uzak, değişime imkan vermeyen balkonların alıktığı genellikle kapatılmak son bulmaktadır. Yeni dönemde yapılacak projelerde teknolojik çözümlerle yenilerin yapılarak ilk yatırım maliyetini yükseltecek olsa da ilerleyen süreçte taşınma, yıkım, yeniden yapma gibi maliyetleri ortadan kaldırarak uzun vadede toplam maliyeti düşürecektir.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

TUĞÇE TECİMEN

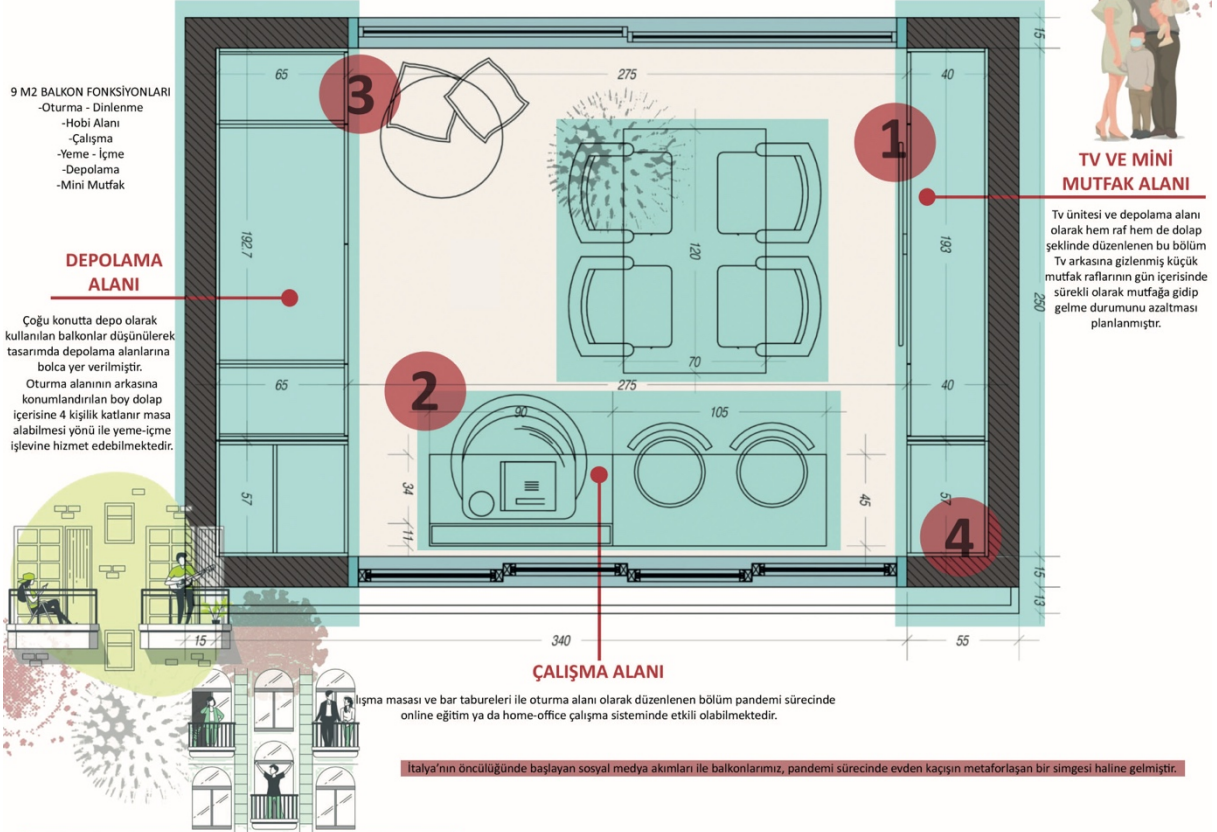
YAŞAM ALANINA DÖNÜŞEN BALKON

2

STRATEJİ-1 / FONKSİYONEL BALKON TASARIMI "9 m²"

Konut iç mekânı olarak adlandırdığımız yaşam alanları ile dış mekân dediğimiz konut çevresi arasında bazı ortak ve farklı noktalar mevcuttur. Pandemi sürecinde konutlarımızda balkonlarımızın yerlerine fonksiyonel olmadıkları, farklı yaş grupları ve zevklere sahip hanehalkının genel olarak balkon tasarımlarında ortak bir noktada birleşemediği gözlemlenmiştir. Konut iç mekânları birbirine benzer mekânlar silsilesi olarak tasarlanırsa da balkonlarda buna dikkat edilmemektedir. Geliştirilen "fonksiyonel balkon tasarımı" stratejisinde diğer odalara atfedilen rolü mümkün olduğunca üstlenebilecek esnek bir mekân planlaması yapılmıştır. Tasarımda kullanıcıları için salon, mutfak, çalışma odası gibi mekânların işlevleri balkon metrekaresi elverdiği ölçüde üstlenilirken, planlanan 6 ve 9 m²'lik balkonlarda işlevsel mobilya çözümlerini ile balkon bir yaşam alanına dönüştürülmüştür. Kullanıcılar konutlarının balkon boyutuna uygun olarak seçebilecekleri strateji ile sosyal gereksinimleri için planlanmış bu yeni düzende bir arada oturup sohbet edebilecek, yemeklerini yiyecek, okuma, dinlenme ve hobi aktivitelerini gerçekleştirebilecektir.

Bu hacimde günlük yaşamı tek bir mekân içerisinde gözlemeyi planlarken aynı zamanda konutun dış bağlantı kolu olarak ilekamsal alanatması hedeflenmiştir. Bu sayede yeni yapılacak projelerde yaşam alanının dış çevreye olan keskin çizgisi de yumuşatılacaktır. Salgın döneminde önemli daha da kavranan balkonda özellikle mekansal boyutun küçük olduğu durumlar için mekânın belirli yüzeylerine sabitlenen ana mobilyaların gerektiğinde açılması ile çok işlevli oluşunun yanısıra portatif olarak da katlanarak küçültülebilen alanlar tasarruf ettirmiştir. Kullanım dışı zamanlarda eşyaların hacminden kısılarak mekânın kullanım alanı genişletilecektir. Stratejiye göre kullanıcılar konutlarının henüz plan aşamasında balkon için ayrılan metrekaresi göz önünde bulundurularak yeme-içme, çalışma, dinlenme vs.fonksiyonları ekleyip çıkartarak mekânlarını kolayca işlevlendirebileceklerdir.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkenleri, Sorunları ve Çözümleri
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

TUĞÇE TECİMEN

YAŞAM ALANINA DÖNÜŞEN BALKON

3

STRATEJİ-1 / FONKSİYONEL BALKON TASARIMI "9 m²"

Tv ünitesi arkası mini mutfak olarak tasarlanmıştır.

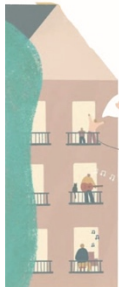
Boy pencere sayesinde konut ve kamusal alan bağlantısı kurulmaktadır.

Katlanır Masa

Dolap katlanır masa ve depolama alanı için tasarlanmıştır.

Çalışma alanı

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum Sağlığının Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

HÜLYA İPEK

OKULLAŞAN KONUTLAR

1

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "küresel salgın" olarak ilan edilen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) küresel ölçekte insanların kendilerini dış ortamdaki izole ederek evlerine kapanmasına yol açmış; resmi, özel, örgün ve yaygın tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla gerçekleşmesine yol açmıştır.

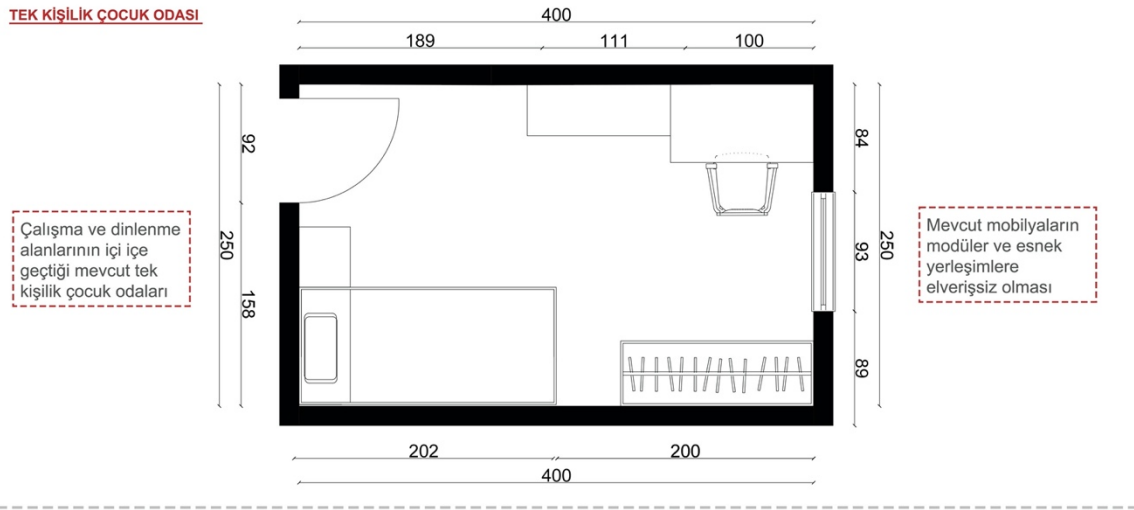
Konutta uzaktan eğitim modeliyle beraber mevcut yerleşimlerde ders çalışmaya ve ders dinlemeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi için gerekli fiziki ve psikolojik koşullar yetersiz kalmıştır. Mevcut çocuk odalarında; okullardaki gibi verimli ve disiplinli bir çalışma alanı bulunmadığından dolayı verimlilik düşmüş ve odaklanma problemi gibi ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Covid 19 salgın süreciyle birlikte eğitim öğretim faaliyetlerinin evden yürütülmesiyle evler bir anda yeni bir işlev kazanmıştır. Pandemi öncesinde çocukların odalarında yalnızca ev ödevlerini yapmak için kullandıkları çalışma alanları artık çocukların tüm gün kullandıkları bir alan haline gelmiştir. Çalışma alanlarının aynı zamanda dinlenme ve oyun oynama eylemlerini gerçekleştirdikleri alanlarla iç içe olması çocuklarda ders esnasında odaklanma sorununa yol açmıştır. Okulda sırasında oturup ders dinleyen öğrenci ev ortamında sürekli yer değiştirerek ya da yatağında yatarak bu faaliyeti gerçekleştirmeye başlamıştır.

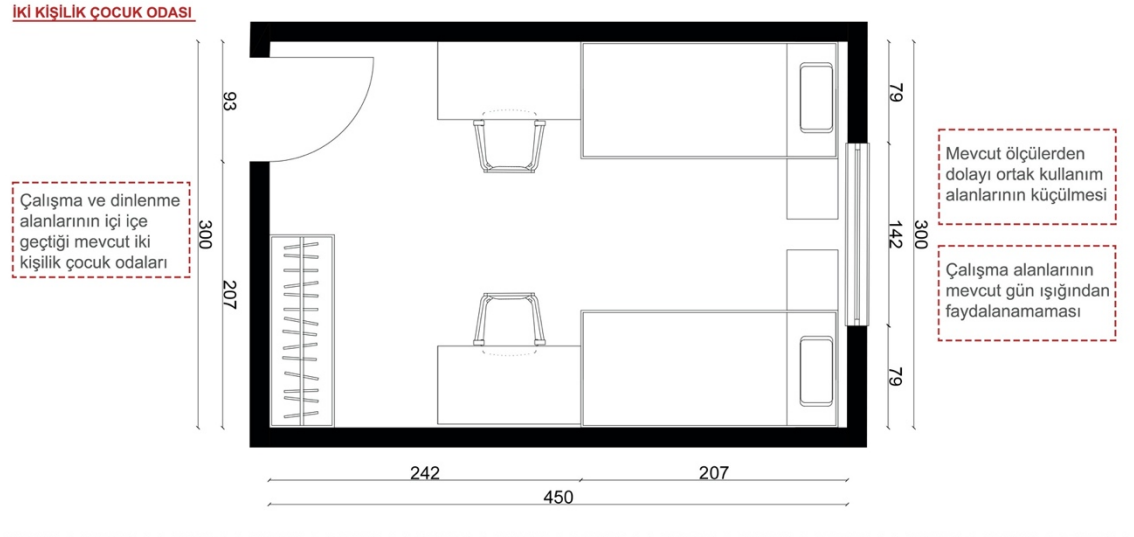
Çocuk odalarının asgari alanlarda (9-12 m²) tutulması, çocuğun odasındaki eylemlerini ve eylem alanlarını kısıtlamaktadır. Diğer bir anlatımla; çocuklar odalarında dilediğince hareket edememekte, üzerindeki enerjiyi atamamaktadırlar. (Erten Bilgiç, Çiftçi, 2020, s 25-42)

Kaynak: Türkiye Kentleşmesinin Sonucu Olan Toplu Konularda Çocuk Odası Tasarımı ve İşlevselliği - Doç. Dr. Didem Erten Bilgiç, Süphan Kaan Çiftçi, 2020

TEK KİŞİLİK ÇOCUK ODASI

İKİ KİŞİLİK ÇOCUK ODASI

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

HÜLYA İPEK

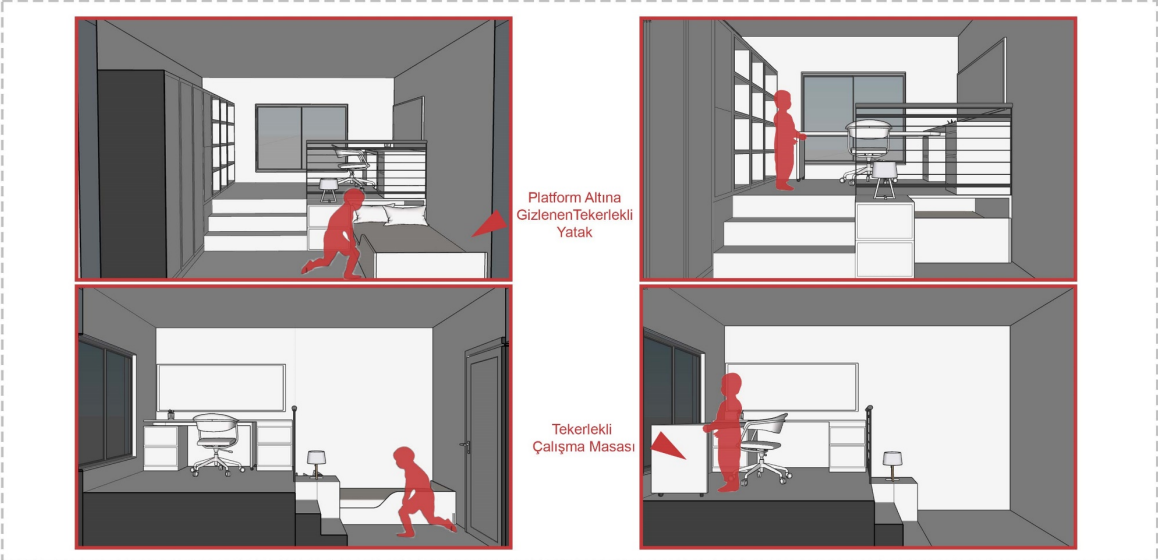
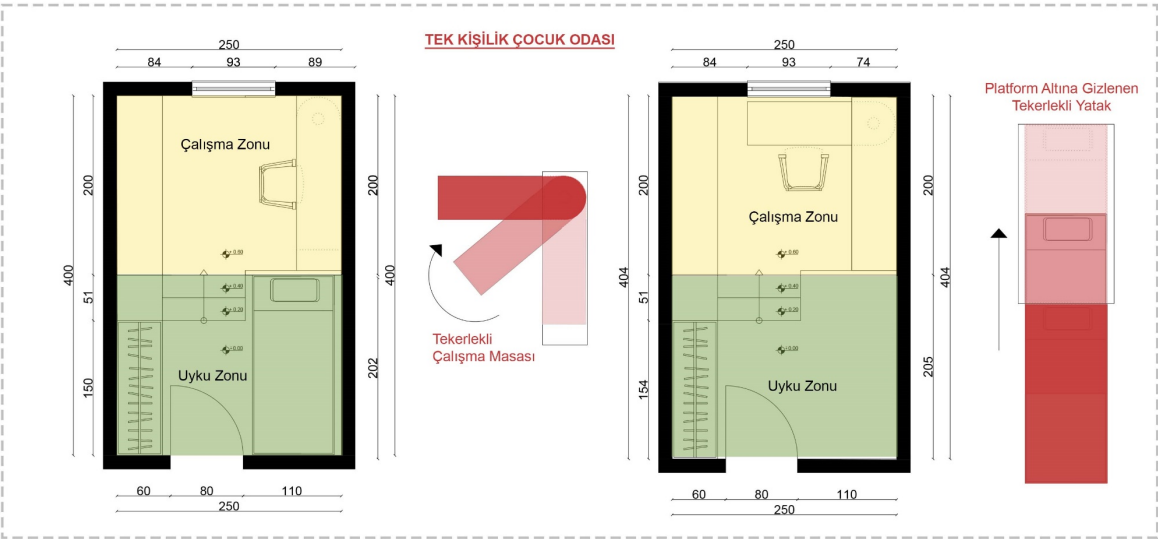
OKULLAŞAN KONUTLAR

2

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "küresel salgın" olarak ilan edilen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) küresel ölçekte insanların kendilerini dış ortamdan izole ederek evlerine kapanmasına yol açmış; resmi, özel, örgün ve yaygın tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla gerçekleşmesine yol açmıştır.

Konutta uzaktan eğitim modeliyle beraber mevcut yerleşimlerde ders çalışmaya ve ders dinlemeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi için gerekli fiziki ve psikolojik koşullar yetersiz kalmıştır. Mevcut çocuk odalarında; okullardaki gibi verimli ve disiplinli bir çalışma alanı bulunmadığından dolayı verimlilik düşmüş ve odaklanma problemi gibi ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Covid 19 salgın süreciyle eğitim öğretim faaliyetlerinin evden yürütülmesiyle birlikte bir anda yeni bir işlev kazanan çocuk odaları; çocukların hem dinlenme hem de ders çalışabilecekleri iki farklı zon olarak tasarlanmıştır. Kot farkı oluşturularak yükseltilen çalışma zonu uyku zonundan ayrılmıştır. Burada öğrencinin gün ışığından verimli bir şekilde yararlanabilmesi için kayar sistemle pencere önüne getirilebilen modüler bir çalışma masası düşünülmüştür. Uyku zonunda yatak; çalışma zonu yer aldığı platformun altına gizlenmiştir. Böylece öğrenci dinlenme sonrasında yatağını platform altına gizleyerek odasının yalnızca çalışma zonunu kullanıyor olup ders esnasında odaklanamama probleminin önüne geçmiş olur. Aynı zamanda ortadan kalkan yatakla birlikte çocuğun oyun oynama eylemlerini gerçekleştirebileceği boş bir alanda yaratılır.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

HÜLYA İPEK

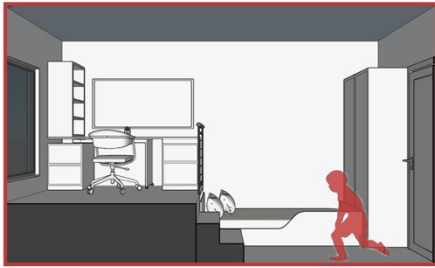
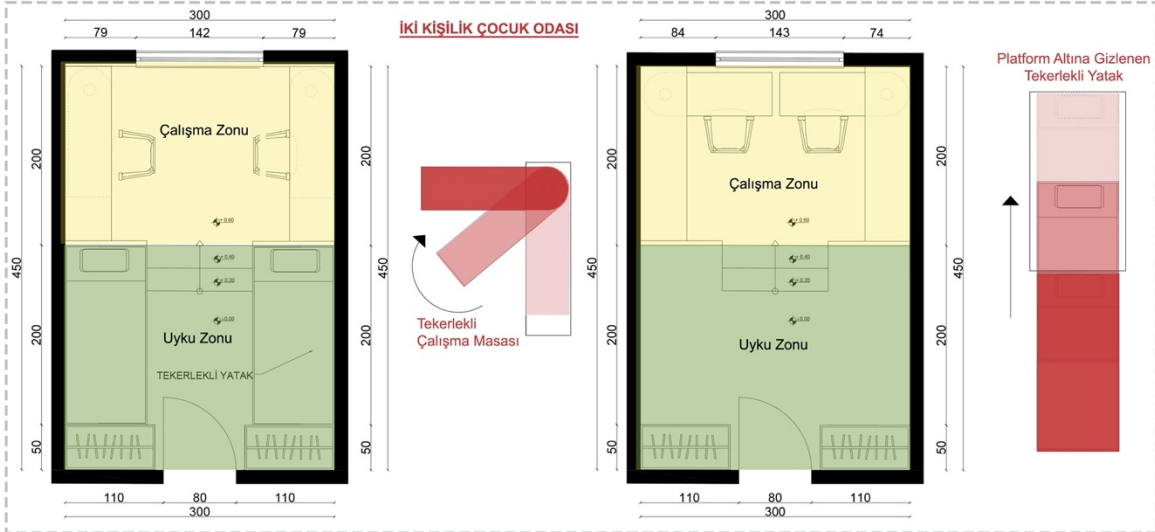
OKULLAŞAN KONUTLAR

3

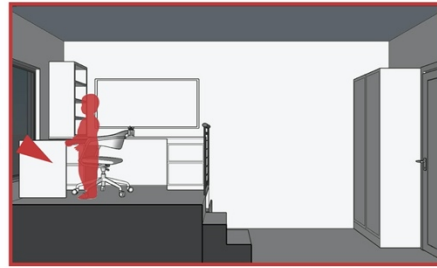
Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "küresel salgın" olarak ilan edilen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) küresel ölçekte insanların kendilerini dış ortamdan izole ederek evlerine kapanmasına yol açmış; resmi, özel, örgün ve yaygın tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla gerçekleşmesine yol açmıştır.

Konutta uzaktan eğitim modeliyle beraber mevcut yerleşimlerde ders çalışmaya ve ders dinlemeye yönelik faaliyetlerin yürütülmesi için gerekli fiziki ve psikolojik koşullar yetersiz kalmıştır. Mevcut çocuk odalarında; okullardaki gibi verimli ve disiplinli bir çalışma alanı bulunmadığından dolayı verimlilik düşmüş ve odaklanma problemi gibi ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Covid 19 salgın sürecinde eğitim öğretim faaliyetlerinin evden yürütülmesiyle birlikte bir anda yeni bir işlev kazanan çocuk odaları; çocukların hem dinlenme hem de ders çalışabilecekleri iki farklı zon olarak tasarlanmıştır. Kot farkı oluşturularak yükseltilebilir çalışma zonu uyku zonundan ayrılmıştır. Burada öğrencinin gün ışığından verimli bir şekilde yararlanabilmesi için kayar sistemle pencere önüne getirilebilen modüler bir çalışma masası düşünülmüştür. Uyku zonunda yatak; çalışma zonunun yer aldığı platformun altına gizlenmiştir. Böylece öğrenci dinlenme sonrasında yatağını platform altına gizleyerek odasının yalnızca çalışma zonunu kullanıyor olup ders esnasında odaklanamama probleminin önüne geçmiş olur. Aynı zamanda ortadan kalkan yatakla birlikte çocuğun oyun oynama eylemlerini gerçekleştirebileceği boş bir alanda yaratılır.

Tekerlekli Çalışma Masası

Platform Altına Gizlenen Tekerlekli Yatak

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

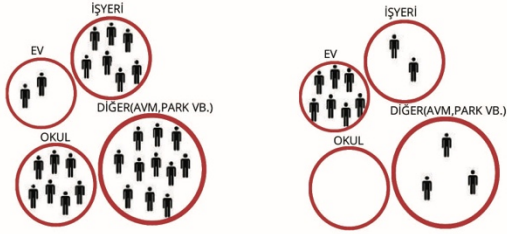
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

YATAK ODASINDAN YAŞAM ALANINA

1

COVID-19 ÖNCESİ → COVID-19 SONRASI

Bu süreçte evlerde aktif olarak vakit geçirmeye başlanması ile birlikte evde ki eksiklikler fark edilir duruma geldi. Artık derslere, toplantılara vb. etkinliklere evden katılmaya başlandı ve bu durum yeterli alanı bulunmayan evlerde sorun olmaya başladı. Ayrıca yatmak için kullanılan yatak odaları, kısa süreli yemek hazırlanan mutfaklar ve kısa süreli vakit geçirmek için kullanılan salonlar alan alan ve işlev olarak yetersiz gelmeye başladı.

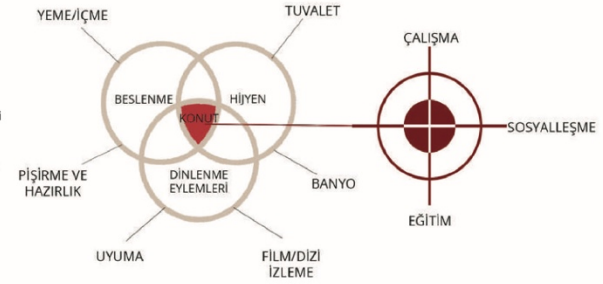
Standart hayat düzeninde evde gerçekleştirilen başlıca işlevler; Uyuma, kişisel temizlik ve ihtiyaç, beslenme ve dinlenme eylemleri (Film/dizi izleme, oyun vb.) iken koronavirüs etkisiyle değişen hayat düzeni ile bu işlevlere yenilerinin eklenmesine sebep olmuştur. Bunlar; çalışma, eğitim ve sosyalleşme.

Bu sebeple normal hayatta bu kadar köklü değişiklikler olacağı düşünülmeden tasarlanmış konutlar 'işlevsiz' hale gelmiş oldu. Mekânların işlevsel kullanım ön plana çıktı.

Son yıllarda sosyalleşmenin artması ve bunun yanı sıra mevcut bulunan çalışma ve eğitim hayat düzeni sebebiyle evde bulunma oranı oldukça azdır. İnsanlar günlerinin büyük bir kısmını işyerlerinde, okullarında ve sosyalleşmek amacıyla şehrin farklı yerlerinde geçirmektedir. Evler, tam kapasite kullanılmayan yalnızca barınma ihtiyacını karşılayan duruma gelmiştir.

Ancak geçtiğimiz sene Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve tüm Dünya'ya etkisi altına alan koronavirüs sebebiyle mevcut yaşam şekli tamamiyle değişime uğramıştır. Salgının kontrolsüz yayılımını önlemek için alınan tedbirler insanları evlerinde kalmaya mecbur bırakmıştır. Bu tedbirlerle birlikte özellikle çalışma ve eğitim hayatında yeni döneme geçilmiştir.

Artık ev; öğrenci için okul, çalışan için iş yeri konumuna gelmiştir. Artık en güvenli çalışma, eğitim ve sosyalleşme mekanları evler olmuştur.

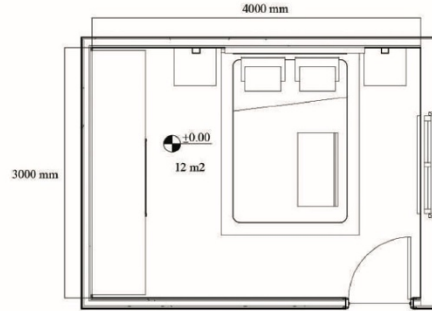
MEVCUT YATAK ODASI

Günümüz konut yapılarında yalnızca metrekare üzerinden tasarım kararları veriliyor. Bu sebeple kullanıcılar seçim yaparken plan üzerinden geniş metrekareli konutlara yönelim gösteriyor. Ancak bu çoğu zaman konutun işlevsel olduğu anlamına gelmiyor.

Geniş bir konut her zaman işlevsel konut demek değildir. Esnek tasarıma imkan verilir fakat geniş metrekareler her kullanıcının zevkine veya ekonomik gücüne hitap etmeyebilir.

Mevcuttaki konut tasarımı duruma bakıldığında aslında yalnızca 2. boyutta düşünülecek tasarlandığı görülebilir, ancak mekânlar birer hacim olduğu için 3. boyutta da düşünülerek tasarlanmalı.

Hacmin işlevsel tasarımı ile küçük alanlar daha kullanışlı ve işlevlere cevap verir hale gelebilir.

MEVCUT YATAK ODASI PLANI
ÖLÇEK: 1/50

Koronavirüs pandemisi sebebiyle artık dışarıda gerçekleştirilen birçok eylem eve taşınmak zorunda kalmıştır. Evlere eklenen yeni işlevler olan, özellikle evden çalışma ve çevrimiçi eğitim için kişisel alana ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Bu eylemler özel ve rahatsız edilmeyecek konforlu alan sağlanmasını gerektirir. Kişinin özel ve kişisel alanı yatak odasıdır. Ancak günümüz kişisel alanı olan yatak odalarına bakıldığında yeni normal düzen sonrası işlevlere cevap vermekte yetersiz kaldığı görülmüyor.

Günümüz mevcut yatak odalarında çoğunlukla yatak, giysi dolabı, komodinler ve tuvalet masası ve zeyke göre bazı dekoratif ürünler bulunuyor. Bu sebeple yatak odaları yalnızca uyumak ve hazırlanmak eylemine cevap veriyor.

Böyle bir durumla karşılaşılacağı düşünülmeden yalnızca dinlenme alanı olarak tasarlanmış yatak odaları çevrimiçi eğitim veya evden çalışma durumuna karşı elverişsiz kalıyor.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

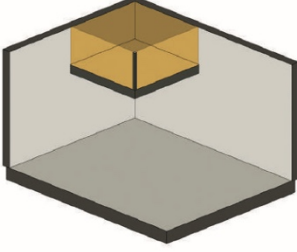
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

YATAK ODASINDAN YAŞAM ALANINA

2

Temsili Yatak Odası Hacim Diagramı

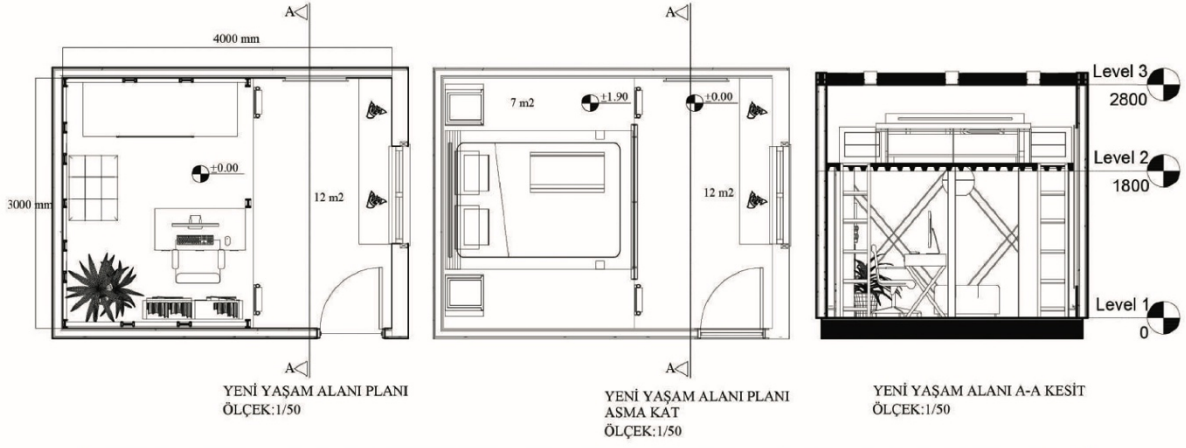
Konuta eklenen yeni işlevler düşünüldüğünde işlev kazandırılması gereken mekân yatak odaları. Çünkü yeni kazanılan işlevler özel alan gerektiriyor ve konuttaki en özel alanlar yatak odaları. Bu sebeple artık yatak odaları yalnızca uyumak için kullanılmayacak yeni yaşam alanlarına dönüşecek.

Geliştirdiğim stratejide yatak odaları loft daire mantığı ile yeniden düzenleniyor. Asma kat kullanıp uyuma alanını yerden yükselterek ihtiyaca yönelik tasarlanabilmek için alan açılıyor. Metal yapılar üzerinde kurduğumuz bu sistem ile yatak yukarı alınarak altında açılan yeni alana çalışma alanı veya sosyalleşme alanı oluşturulabiliyor.

Bu sistemde: düzeyde 10 cm kalınlığında "I" metal taşıyıcılar ve yatayda da yine 30 cm aralıklarla yerleştirilen metaller ile yapılar oluşturuluyor. Düşey taşıyıcıların dengesini sağlayabilmek ve olası ayrılmaları engellemek için duvar kısmında kalan taşıyıcılar arasına metaller kullanarak makas sistemle düşey taşıyıcılar bağlanıyor. Oluşturulan asma kat zemininde mdf kullanılıyor ve eğer kullanıcı isterse mevcut zemin görünümünde kaplanarak bütünlük sağlanabilir. Asma kat zemin boyu yatak boyunda tutularak minimum alan oluşturuluyor; çünkü oda metrekaresinden dolayı aşağıda kalan kısımda darlık hissi yaratmaması için. Asma kata çıkmak için sağ ve sol köşelerinden metal tırmanma merdivenleri oluşturuluyor, bu şekilde iki kişi olan kullanıcılarda aşağıya inme ihtiyacı durumunda diğerine rahatsızlık oluşturmadan kullanım olanağı sağlanıyor.

Uyuma alanının yukarı alınmasından sonra aşağıda tasarlanabilmek için yepyeni bir alan oluşuyor. Bu şekilde ihtiyaca yönelik değerlendirilerek mekân yatak odası olmaktan çıkarak kullanıcı ihtiyaçlarına cevap veren yaşam alanına dönüşüyor.

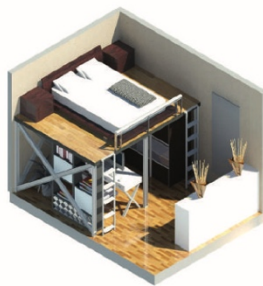
YENİ YAŞAM ALANI PLAN VE KESİT

YENİ YAŞAM ALANI 3 BOYUT GÖRSELLER

Mevcut Yatak Odası

Yeni Yaşam Alanı

YENİ YAŞAM ALANI GENEL GÖRÜNÜŞ

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgının Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Detül Özbay

Özgür Can Aydın

ADAPTE EDİLEBİLİR KARANTİNA ALANI

1

Covid-19 hayatımıza girdikten sonra tüm alışkanlıklarımızı değiştirdiği gibi mimari mekanlarda tasarım kararlarımızı da yönetmeye başladı. Bu kapsamda yeni ihtiyaçlar ortaya çıktı ve yeni tasarım önerileri doğması zorunlu hale geldi. Pandemi süreci bize belirli bir alana muhtaç kalmamızın önemini gösterdi. Bu anlamda bazı tasarım ilkelerini gözden geçirmek gerektiğini hep birlikte fark ettik. Günümüzün en büyük tasarımlarından biri olan adapte edilebilirlik ve düşük maliyetle en hızlı şekilde çözüme ulaşmak konusu daha da gündemde tutmamız gereken bir konu haline geldi.

Dönüşümlü esnek alanlar, birden fazla kişinin aynı mekanı kullanımına yönelik tasarım ihtiyaçları, mevcut alanı doğru ve verimli kullanma ihtiyacı ve bu ihtiyaçlar bütün halinde giderilken normal yaşamı aksatmaması ayrıca estetik kaygıları da tatmin edilebilmesi de göz önüne alınmalıdır. Bu değişiklikler yaşa ekliğin bu anı mevcut konutlara adapte edilebilecek karantina alanı önerisi ve gelecekteki yapılacak konutlarda banyo, mutfak, banyo gibi zorunlu bir karantina alanı tasarımında rehberlik edebilecek öneriler oluşturulmaktadır.

Konut Olgusu'nun insan hayatındaki konumu tartışılmaz. Konut, teknolojinin ve medeniyetin ilerlemesi ile sadece barınak ya da sığınak demek değil, aynı zamanda kişisel ve sosyal işlevlerle ailelere ve bireylere mahremiyet sağlayan bir yer olarak ve ayrıca doğanın etkisinden korunma, rahat yapay iklim koşulları yaratma, yerleşim alanındaki faaliyetler / eylemler için işlevsel alan sağlama, dış çevre ile kontrollü bir ilişki, aile ve aidiyet duygusu kurma olarak da ifade ediliyor.

Pandemi dünyada birden fazla ülke veya kıtada yaygın olarak yayılan ve etkilerini gösteren hastalıkların genel adıdır. Önemli kriter ise ortaya çıkan virüslerin kişiden kişiye kolaylıkla ve hızlı bir şekilde yayılabilmesidir. (Diyagram 1)

COVID19 ile mücadelede, şehirleri ve mekanları şekillendirirken, teması azaltırken, sanitasyonu vurgularken ve enfeksiyonun halka açık yerlerde yayılmasını en aza indirmek için enfeksiyonları tespit ederken, bazı yeni sorunların ele alınması gerekiyor mu? Otomasyon sistemleri, ses kontrollü asansörler, sıcaklık kontrol istasyonları ve ultraviyole dezenfeksiyon sistemleri gibi teknolojiler yaşayacağımız yeni dünyanın mekansal öncelikleri olacak mı?

İzolasyon, bulaşıcı hastalığı olan bir bireyin sağlıklı olduğu düşünülen kişilerden tamamen ayrı olduğu fiziksel sınırları kapsayan bir tedbir şeklidir.

Günümüzde yaşanan Covid-19 salgın döneminde izolasyon, tam **kişisel koruyucu ekipmanlar** kullanımını gerektiren bir şekilde uygulanmaktadır.

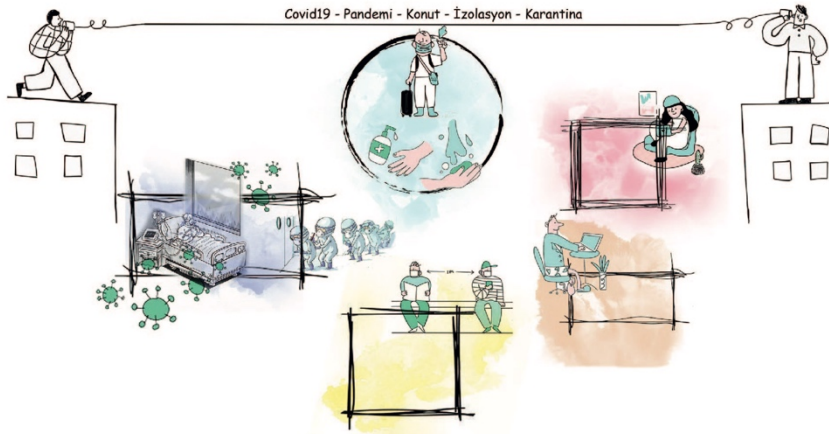
Diğer bir koruma tedbir türü ise sosyal mesafe uygulamasıdır. Günümüzdeki anlamıyla **sosyal mesafe** bireyler arasındaki fiziksel mesafeyi iletimi engelleyecek şekilde artırılan önlemlerdir. (Diyagram 2)

Bulaşıcı hastalığı önlemek için kullanılan bir başka tedbir **karantina uygulamasıdır**. Hastaların sağlıklı bireylerden tamamen ayrılması ve temassızlık olması suretiyle gerçekleşir. Karantina uygulaması özneni bir uygulama biçimidir.

Covid-19 hastalığının seyri dahilinde hastalığın bulaşmış olma ihtimali olan temaslı kişiler veya **PCR testi pozitif çıkması** ile hasta olduğu belirlenen kişiler yaşama alanlarında izolasyona tabi tutulurlar. Hastalığın semptomları ortaya çıkmadan yaklaşık **14 gün kuluçka** dönemi geçirebilmektedir. (Genellikle 4-5 gün olduğu düşünülmektedir.) Hastalık hasta kişiler tarafından hapsirme ve öksürme sırasında üretilen damlacıklar yoluyla yayılır. Bu yüzden tedavide ilk aşama temas kurulan kişiler ile fiziksel izolasyonu sağlamaktır.

Diyagram 1

Diyagram 2

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplumu: Sağlıkta Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığınır" Evi Nasıl Dönüştürecek?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Betül Özbay

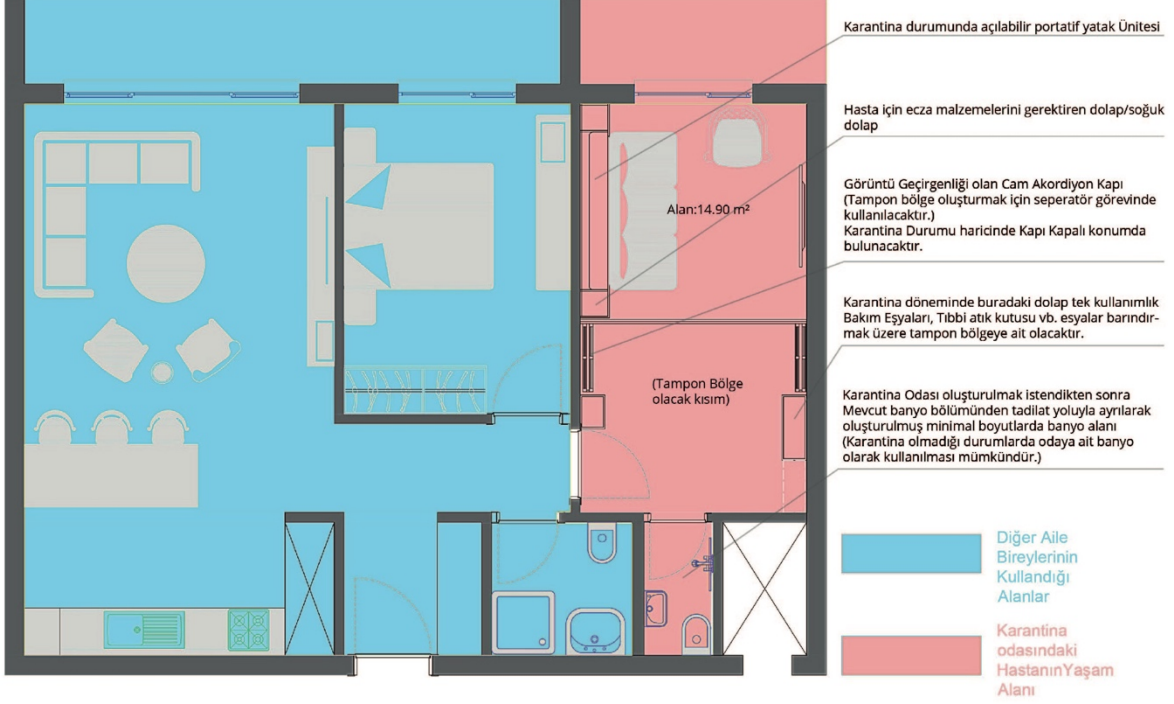
Özgür Can Aydın

ADAPTE EDİLEBİLİR KARANTİNA ALANI

2

Alternatif 1:

Konutta karantina alanı oluşturulmaya karar verildikten sonra mevcut oda düzenlerinin değişmesi, tadilat işlemleri ile evde yeni bir karantina alanı oluşturulması hedeflenmektedir. Bu karantina alanının, izolasyon sürecinde hasta ve hasta bakımının her ihtiyacı aynı alan içerisinde karşılanacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Karantina zamanları dışında evin herhangi bir oda birimi olarak kullanılan mekan, bazı istenilen durumlarda portatif donatılar ile hastanın kullanacağı odaya dönüştürülmelidir. Örneğin hasta için gerekli olan hasta yatağı duvarda niş içindeki portatif yatak, mobilya detayları ile gizlenmiş dolap/soğuk dolap, bakıcı ve hasta arasında kısmi izolasyon oluşturacak katlanır tampon bölge ayırıcısı (hastanın sosyal iletişimi açısından cam gibi şeffaf malzemeden olması tavsiye edilmektedir), tampon bölge içerisinde bakımının kullanacağı tek kullanımlık glyşiler gibi karantina durumunda kullanılacak eşyalar için bir depolama alanı, diğer çöplerden ayrı tutulması gereken tıbbi atık kutusu... gibi mobilya ve donatıların kullanılması önerilmektedir. Bunların dışında ıslak hacimlerin de ayrılması için konutun mevcut ıslak haciminden alınacak bir bölümün tadilat yolu ile karantina alanını barındıracak bölgeye eklenmesi önerilmektedir. Bunun için aşağıda verilen plan örnek alınarak farklı planlara uyarılama yapılabilir.

TÜBİTAK 1091 COVID-19 ve Topluluk Sağlığını Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Detül Özbay

Özgür Can Aydın

ADAPTE EDİLEBİLİR KARANTİNA ALANI

3

Alternatif 2:

Karantina alanı oluşturulmaya karar verilen konutun mevcut imkanlarını kullanmaya yönelik alternatiftir. Tadilat yoluna gidilmesine gerek duyulmayacağı için, bu alternatifte ıslak hacimler karantina alanının mekanda nereye konumlanacağını belirler. Eğer konutta ebeveyn banyo gibi ekstra bir ıslak hacim var ise, karantina alanının buraya bağlı oda içerisinde yer alması önerilmektedir. Mekanın mevcuttaki mobilyaları ihtiyaca yönelik tasarlanmalıdır. Hastanın ve hasta bakımının karantina sürecinde kullanımı için gerekli depolama alanları, yatma, dinlenme, tedavi alanı oluşturulmalıdır. Gerekli ise portatif mobilyalar ile desteklenmelidir. Bunun için aşağıda verilen plan örnek alınarak farklı planlara uyarlama yapılabilir.

Konuttaki birimlerden "karantina alanı" seçerken, doğal hava koşulları ile direkt temas için dış mekanlarla bağlantılı alanlar seçmeye özen gösterilmelidir.

Gardropların bölümlerinden ihtiyaç kadarını, karantina durumlarında da kullanılması mümkün olacak şekilde tasarlanabilir.

Ebeveyn Banyolu odalarda ek tadilatla gerek kalmadan ikinci banyonun olduğu oda portatif tezgahlarla donatılarak karantınada kullanıma uygun izole edilmiş odalar haline getirilebilir.

Diğer Aile Bireylerinin Kullandığı Alanlar

Karantina odasındaki Hastanın Yaşam Alanı

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

KONUTTA DİJİTAL ARAÇLARLA SOSYALLEŞMENİN MEKANSALLAŞMASI

1

"Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik halidir."
(World Health Organization)

Covid - 19 pandemisinde konutlarda oluşan sorunlar nedir?

Verilecek cevaplar genel anlamda balkon - bahçe olmayışı, çalışma alanlarının yetersiz kalması, evin boyut olarak yaşamaya elverişli olmayışı olacaktır. Fakat gözden kaçan bir sorun daha vardır; bu izolasyonda sıkışıp kalan bireyin psiko- sosyal durumu... Dünya Sağlık Örgütü'nün de belirttiği gibi sağlık, sadece fiziki anlamda değil, ruhsal anlamda da sağlanmalıdır. Bu nedenle bireyin ihtiyaç duyduğu sosyal ortam sağlanmaz ise uzun vadede problemler yaşanacaktır.

*Telefon ile dış dünyaya bağlanan birey...

Peki, birey karantınadan önce ve karantina sürecinde nasıl sosyaleşiyordu?

Covid - 19 pandemisinin öncesinde birey evini, ikametgah olarak kullanıyordu. Zamanının büyük bir çoğunluğunu dış dünyada geçirip, evini "uyunabilecek bir yer" olarak adlandırıyordu. Pandemiyle beraber evin anlamları değişti. Artık ev sadece uyku alanı değil; çalışılacak, spor yapılacak ve hatta gezip sosyalleşilebilecek bir mekan olmaya başladı. Bu durumla birlikte sosyalleşme ve ev kavramı dönüşüme uğramıştır. Bahsedilen değişimlerden birkaçı şu şekilde örneklenebilir:

AKTİVİTE	KARANTINDAN ÖNCE	KARANTİNA SÜRECİ	GÖZLEM
CANLI PERFORMANS			Pandemi, Mart 2020 öncesi istenilen müzisyenin performansı, müzisyenin bulunduğu ortamda yüz yüze dinleyip, eğlenilebiliyordu. Pandemi, Mart 2020 sürecinde ise bu durum evlerde dijital araçlar aracılığıyla, canlı yayın katılımlarına ya da balkondan - balkona müziğe dönüşmüştür.
KÜLTÜREL ETKİNLİK (GEZİ SERGİ vb.)			Pandemi, Mart 2020 öncesi birey herhangi bir müzeye, sergiye vesaire gidip deneyimleyebiliyordu. Pandemi, Mart 2020 sürecinde ise bu durum evlerde dijital araçlar aracılığıyla, online platformlarla gerçekleştirilmeye başlandı.
İLETİŞİM KURMAK (YÜZ YÜZE GÖRÜŞME)			Pandemi, Mart 2020 öncesi birey arkadaşları, komşusu ya da akrabalarıyla bir mekanda dilediği gibi vakit geçirebiliyordu. Pandemi, Mart 2020 sürecinde ise bu durum evlerde dijital araçlar aracılığıyla, görüntülü konuşmalara ve yazışmalara evrilmiştir.
SPOR			Pandemi, Mart 2020 öncesi birey ormanda, spor salonunda ya da dış dünyada herhangi bir mekanda istediği aktiviteyi yapabiliyordu. Pandemi, Mart 2020 sürecinde ise bu durum evlerde dijital araçlar aracılığıyla, video izlemeye ya da görüntülü konuşmalar aracılığıyla yapılan aktivitelere yerini bıraktı.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplumsal Sağlık Sorunları, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

*Bireyin sanal gözlük ile etkileşimi.

"Dijital araçlarla sosyalleşme dönüşümü konutta nasıl mekansallaşacak ?

Karantina, Mart 2020 sürecinde online katılan sergiler, canlı izlenen konserler ya da görüntülü sohbetler... Malesef yüz yüze edinilen deneyimi sağlamamaktadır. Bu o mekanda bulunmaktan kaynaklanmaktadır. Mart 2020 sonrasında yaşanan süreç bireyi "sosyalleşme" kavramı bağlamında ekranlara (televizyon, telefon, bilgisayar...) bağlamıştır. Peki, teknolojinin bu denli ilerlediği zamanlarda sosyalleşme ihtiyacı neden hala ekranlara takılı kalmış halde devam etmektedir?

- Mart 2020 sonrası için oluşturulan öneri bu noktaya değinmek üzere kurgulanmış durumdadır. Sanal gözlükler ile üç boyutlu deneyimlerin yaşandığı, yani "yüz yüze" etkisi önerilmektedir.

Sanal gerçeklik gözlüğü ile canlı yayının yapıldığı ortamda olmak ya da sohbet edilen kişinin bulunulan ortama yansıtılmasıyla bireyin sosyalleşme ihtiyacının karşılanması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra oluşabilecek mahremiyet sorunu ise tasarlanılan kabuk ile çözülmektedir.

-- 4. Kabuk üst örtü: Akustik yalıtımı sağlayarak istenilen mahremiyet etkisini oluşturur.

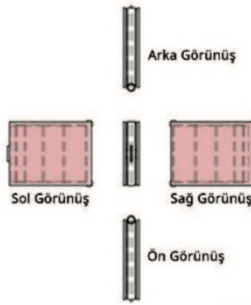
-- 3. Kabuk strüktür: Kabuğun istenildiği zaman açılıp - kapanmasına yardımcı olan donatı iskeleti.

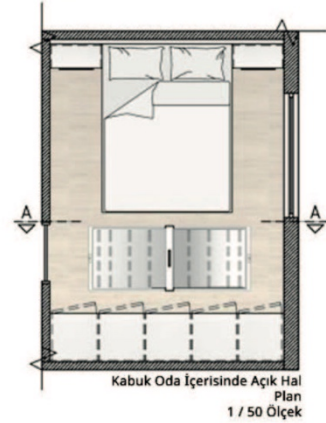
-- 2. Kabuk gövde: Kabuğun kütesini oluşturulan parça, barınak.

* Kabuk Tasarımı Patlamış Perspektif

-- 1. Kabuk tekerlek: Kabuğun rahat hareket ettirilmesini, kenarında bulunan parçasıyla da sabitlenmesi sağlayan parça.

Kabuk Tasarımı Kapalı Hal 1 / 50 Ölçek

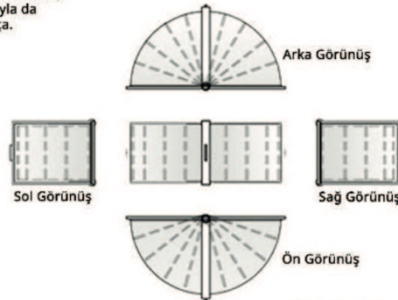
Kabuk Oda İçerisinde Açık Hal Plan 1 / 50 Ölçek

4. Kabuk üst örtüsünde kullanılacak malzeme:

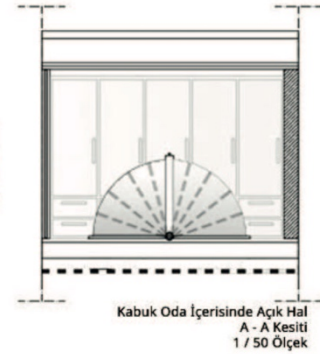
Üç boyutlu spacer kumaş - çözgütlü örme yöntemi kullanılacaktır. Bu kumaşın kabuğun akustikğini sağlaması dışında yararları şunlardır:

- Hava geçirgenliği ve nefes alabilirlik,
- Nem, ısı, ışık geçirgenliği,
- Sıkıştırılabilir dayanımı,
- Fonksiyonel materyallerle birleştirilme olanağı,
- İyî yüzey dayanımı,
- Hafif yapı ağırlığı,
- Kolay temizlenebilir ve antibakteriyel

oluşunuyla bu malzeme tercih edilmiştir.

Kabuk Tasarımı Açık Hal 1 / 50 Ölçek

Kabuk Oda İçerisinde Açık Hal A - A Kesiti 1 / 50 Ölçek

Tasarlanan kabuğun kurulum aşamaları:

1. Kabuk kapalı hal.

Tekerlekli yapısıyla istenilen yere götürülüp, depolanabilme imkanı sağlamaktadır.

2. Kabuğun açılma aşaması.

4. Kabuk açık hal.

3. Kabuğun açılma aşaması.

4 - 1. Kabuk açık hal - kullanım detayı.

* Oda içerisinde kabuk - kapalı.

* Oda içerisinde kabuk - açık.

COVID-19 VE EVDEN ÇALIŞMA İLİŞKİSİ

1

Covid-19 öncesi

Korona virüs öncesinde çalışma yerleri ofisler dış binalarda şirketlerde halindeydi dışarda çalışan insanlar evleri ailesiyle vakit geçirmek yemek yemek dinlenmek amacıyla kullanıyorlardı .

Covid-19 Sonrası

Korona virüs nedeniyle insanlar virüsün yayılmasını engellemek için işlerini evlere taşıdılar .Fakat evde de bazı sıkıntılar ortaya çıktı. Bunlar çalışılacak alanın küçüklüğü evin rahatlığının getirdiği koltukta oturma yataкта uzanma gibi psikolojik olarak dinlenmekten çalışmama güdüsünü ortaya koydu .Bu da çalışan kişinin üretkenliğini azalttı .

Evde çalışmanın dezavantajları

Yüksek oto-kontrol ihtiyacı: Çalışmak için bir ortamın bu denli rahat olması dikkatinizin kolayca dağılmasına neden olabilir.

Dikkat dağınıklığı: Çocuklarınız, aile bireyleriniz,dikkatinizin yok edebilir.

İzolasyon: Mesai arkadaşlarınızdan ayrılmak demek.

İş bazen hiç bitmez: Mesainizin resmi sona erme saatinin olmaması, sizi sonsuz bir döngü içinde çalışmak zorunda bırakabilir.

1

2

3

4

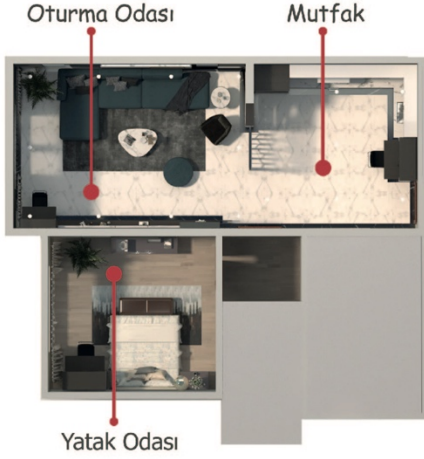

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplumsal Sağlık Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?:
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

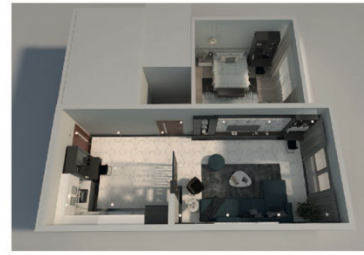
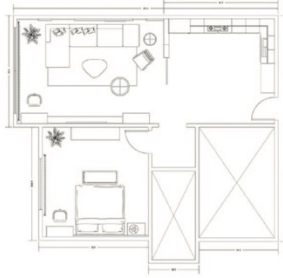

Ev planı

Çoğu evde alan sınırlı olduğu için ev içerisinde esneklik sağlamamız gerekmektedir. Oturma Odasında mutfakta yatak odasında bile kolaylıkla kullanabileceğimiz hareketli katlanabilir bölmeleri olan bir masa kullanarak istediğimiz tüm odaları güzel bir şekilde kullanabileceğimiz aktif çalışma alanına bir ofise çevirebiliriz.

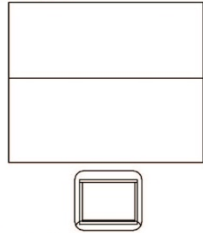
Hareketli Mobilya

Masa tablası özel bir sistem ile çok kolay açılıp kapanabilmektedir. Ayaklar güvenlik için kilitleme özelliğine sahiptir. Ayak ve taşıyıcı iskele üzerinde ses absorbe özelliği vardır. Ayaklar kablo geçişine imkan sağlayacak şekilde dizayn edilmiştir. Özel aparatlar sayesinde masalar birleştirilerek farklı ofis mekanları oluşturulabilir. İç içe geçme özelliği ile yerden tasarruf sağlanmaktadır.

Katlanabilir ön kısmı esneklik sağlar. Güçlü, hafif ve kaliteli malzemeden yapılan bu mobilya, bilgisayar masası, çalışma masası, yemek masası gibi birden fazla işlevde kullanılabilir.

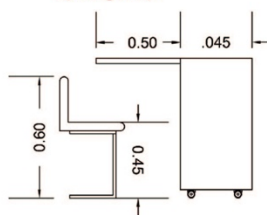
Hareketli mobilyanın açıkken planı

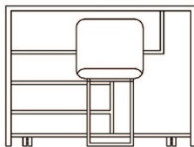
Hareketli mobilyanın kapalıyken planı

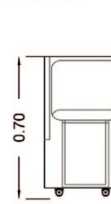
Hareketli mobilyanın açıkken görünüşü

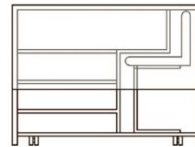
Hareketli mobilyanın açıkken görünüşü

Hareketli mobilyanın kapalıyken görünüşü

Hareketli mobilyanın kapalıyken görünüşü

3D Boyut

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşerî ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

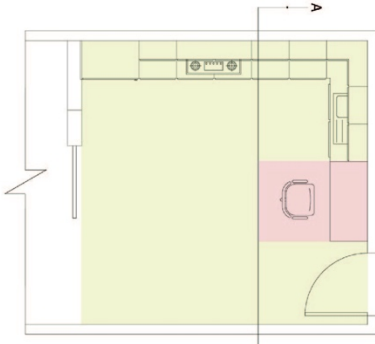
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

Mutfakta alternatif çalışma

Mutfak alanı Çalışma alanı

A-A Kesiti

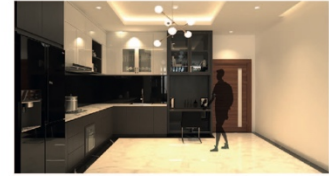

Çalışma masası kapatıldığında

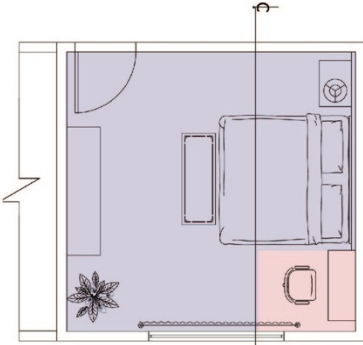

Çalışma masası açıkken

3D Boyut

Yatak odasında alternatif çalışma

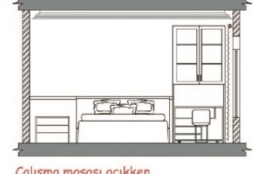

Kullanım alanı Çalışma alanı

C-C Kesiti

Çalışma masası kapatıldığında

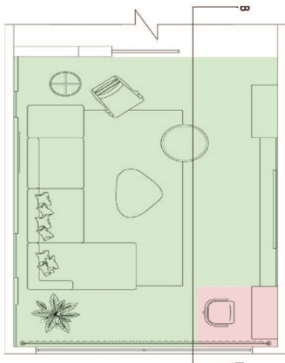

Çalışma masası açıkken

3D Boyut

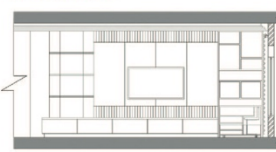

Oturma odasında alternatif çalışma

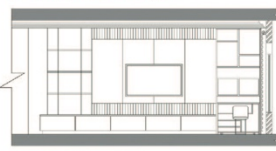

Oturma alanı Çalışma alanı

B-B Kesiti

Çalışma masası kapatıldığında

Çalışma masası açıkken

3D Boyut

EVDEN ÇALIŞMA İSTASYONU TASARIMI

1

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19'un bulaşma riskini azaltmaya yönelik uygulanan karantina yöntemi beraberinde, uygun sektörlerde evden çalışma sistemini getirmiştir.

Evden çalışma Covid-19'un bulaşma riskini azaltmak için tüm dünyada çeşitli düzeylerde uygulamaya koyulmuştur. Yeni tip koronavirüsün yakın temas, solunum ile bir insandan diğerine geçmesi sosyal mesafe adını verdiğimiz koruyucu tedbirlerin sosyal ve iş hayatında uygulanmasına neden olmaktadır (Fadinger ve Schymik, 2020).

Ekonomik faaliyetlere yönelik daralmalar, iş ve eğitim hayatındaki dönüşümler, salgın yayılımının engellenmesi amacıyla alınan tedbirler insanların finansal, sosyal, psikolojik, mental ve özel hayatları üzerinde etkili olmaktadır (Alpago ve Alpago, 2020). Vakaların dünya üzerinde dağılım gösterdiği ülkelere ve ülkelerin Covid-19 karşısındaki tutum ve yaklaşımlarına göre bireysel ve örgütsel devamlılığın sağlanması hususunda birçok yenilik hızı bir şekilde insan hayatına getirmiştir. Bunlardan en önemileri uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma modelleridir. (Akca vd., 2020)

Konutta "Yeni Normal"

Covid-19 pandemisi ile hayatımızı etkisi altına alan "yeni normal" adı altında ifade ettiğimiz yaşam biçiminin dayattığı normlar ile, covid-19 pandemisinin öncesi yaşam biçimine dair normlar arasında değişimin olduğu kesindir. Konutlarda da değişimin vazgeçilmez olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. Ev karantinasının başlaması ile birlikte nesnelere yüklediğimiz anlamlar ve kurduğumuz kompozisyon, kullanıcıya ait yaşanabilecek bir alanın pekte fazla olmadığı fark edilmiştir. Kullanıcı pek çok anlam yüklediği öğelerin aslında mekan içinde doluluk yarattığını, boş tuttuğu alanın ise işlevselleşebileceğini kavramıştır.

Bir tasarım stratejisi "Evden Çalışma İstasyonu"

Yaşadığımız evlerde daha önceden ihtiyacımız olmayan, farkında olmadığımız ve tasarım aşamasında dikkate almadığımız unsurlar göze batmış ve bir takım sorunları beraberinde getirmiştir. Örneğin; yanlış konumlanan çalışma masaları, ergonomik açıdan uzun çalışma saatlerine uygun olmayan oturma birimleri, çalışma anında yanlış açı ile gelen doğal veya yapay aydınlatma, mekan içinde kullanılan renkler çalışma anında odaklanmayı ve çalışma konforunu etkileyen, tasarım açısından önemli unsurlardır.

Aydınlatma

Çalışılan masanın üzerine gölge düşmemelidir. Eğer ışık masaya doğru arkadan geliyorsa bu durumu engellemek adına bir masa lambası ile bu durumun önüne geçilebilir. Işığın açısı ve aydınlatma seviyesi gözetilerek yerleştirilmesi uygun olacaktır. Işığın az olması görme yetisini zorlaştırmaktadır. Işığın fazla olması durumu da aynı etkiyi, yani kamaşma yaratmaktadır. Gün ışığının masa yerleşiminde büyük etkisi vardır. Tasarlanan istasyonun hacim içindeki yerine karar verilirken dikkat edilmesi gereken etkenlerden biridir.

Ergonomi

Çalışma süresi boyunca günün tamamını oturarak iş yapan bir çalışanın vücut ve özellikle sırt, bel için fiziksel sağlık sorunlarının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Konforlu bir çalışma için, çalışan kişi masanın tüm alanlarına rahatlıkla ulaşabilmelidir. Önündeki, yanındaki çalışma alanına dik olmalıdır. Çalışma yüzeyi dirsekler ile aynı düzlemde ve yönü dik olmalıdır. Dirsekler kollar ve eller için ayarlanabilir masa ve sandalye seçimi yapılmalıdır.

Gürültü Kontrolü

Gürültü, ruh ve beden sağlığını olumsuz yönde etkileyen insan üzerinde stres oluşumuna sebep olan bir unsurdur. Gürültü, çalışma ortamlarında kişinin odaklanmasına ve dikkatinin dağılmasında etkin rol oynayarak, iş veriminin düşüşüne neden olur. Evden çalışma ortamında bu etkenlerin yol açabileceği olumsuzlukların önüne geçilemek adına gürültü giderici çeşitli önlemler alınmalıdır.

Renk

Çalışma ortamındaki renkler kişi üzerinde farklı etkiler yaratabilir. Bu durum odaklanmayı olumsuz yönde etkilemektedir. İstasyonda kullanılan duvar renginden malzeme çeşidine her unsurun rengi, çalışan kişinin işe olan odaklanmasını ve mesleki performansını etkileyen faktörlerdir.

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Salgın Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler

"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?

COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

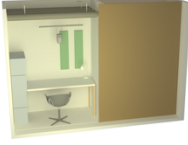

Perihan Duygu ÖZTÜTÜNÇÜ

EV DEN ÇALIŞMA İSTASYONU TASARIMI

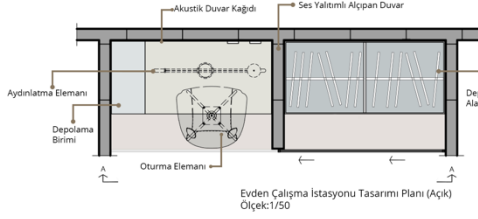
2

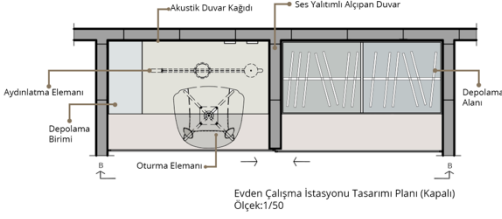
Evden Çalışma İstasyonu Perspektifi

Bu tasarım fikrinde, evlerde bir çalışma istasyonu oluşturulması planlanmış ve buna uygun çözümler düşünülmüştür. Bu istasyon; depolama birimi, oturma elemanı, çalışmaya uygun masa, sisteme uygun aydınlatma çözümleri ve gürültü kontrolünü sağlamak adına tavana sabit gürültü yutucu modüler sistemden oluşmaktadır.

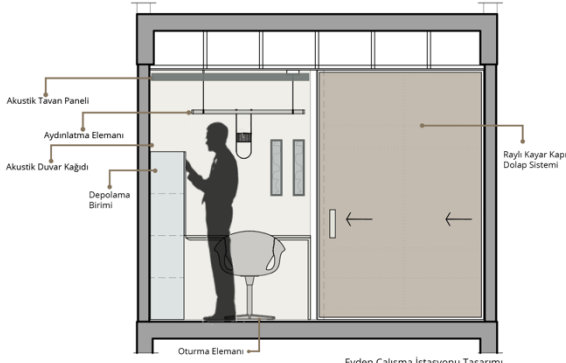
Yukarıda sıralanan tüm unsurlar tek bir sistemde gerektiğinde mesai bitiminde görsel açıdan ortadan kalkacak, basit olarak ele almak gerekirse 'gardrop' tipi bir sistem olmasını planlanmıştır.

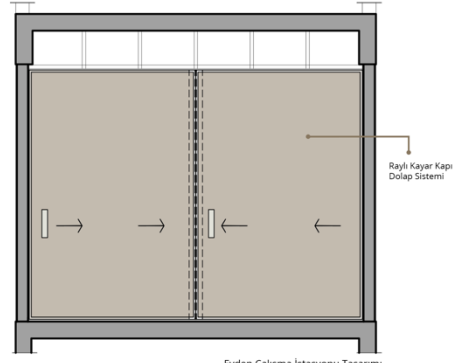
Evden Çalışma İstasyonu Tasarımı Planı (Açık)
Ölçek:1/50

Evden Çalışma İstasyonu Tasarımı Planı (Kapalı)
Ölçek:1/50

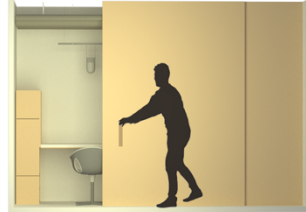
Evden Çalışma İstasyonu Tasarımı
A-A Görünüşü
Ölçek:1/50

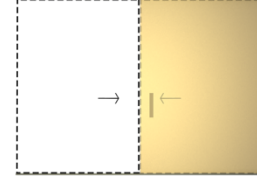
Evden Çalışma İstasyonu Tasarımı
B-B Görünüşü
Ölçek:1/50

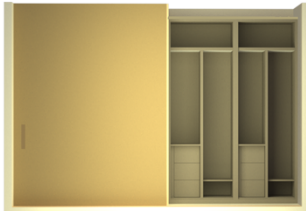
-Çalışma alanı açık hali

-İstasyon ray sistemi çalışma şekli

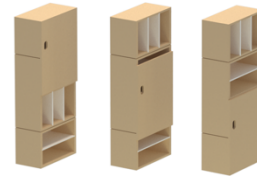
Raylı kapak çalışma şekli

-Depolama alanı açık hali

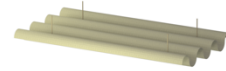

-Evden çalışma istasyonu kapalı hali

1.Üst modül kapalı 2.Kayar kapak çalışma şekli 3.Alt modül kapalı

Çalışma alanı depolama birimi

Gürültü emici sabit tavan paneli

TÜBİTAK 1001 COVID-19 ve Toplum: Sağlık, Sosyal, Beşeri ve Ekonomik Etkileri, Sorunlar ve Çözümler
"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştüreceğiz?
COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri

5.3. COVID-19 Pandemisi ile Konutta Yaşam: Tasarım Stratejileri Sonuçları

““Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı araştırma projesi sonucunda elde edilen veriler, Ev+[COVID] çalıştaylarında, COVID-19 pandemisi süreci ve sonrası için konut tasarım stratejileri olarak uygulamaya geçirilmiştir. Araştırmadan tasarım stratejisine uzanan bu adımda tespit edilen durum ve sorunlar karşısından mevcut konutların hala içinde bulunduğumuz COVID-19 pandemisi karantina tedbirlerine uyum sürecinde ve gelecekte yapılacak konutlar için tasarım stratejileri şu şekildedir.

- Konutta iç-dış mekân ilişkisi sağlayan kırma çatılarının teras çatıya dönüştürülebilmesi, yapıya ihtiyaç halinde sonradan eklenilebilecek balkon tasarımları yanında iç mekânda dış mekân atmosferi yaratacak iç mekân peyzaj tasarımı,
- Değişen mahremiyet anlayışına yönelik mekân için kendi kişisel alanını yaratmaya imkân veren duvar veya donatı sistemi,
- Evde uzun süre hane halkı veya yalnız izole olmak kullanıcının ev ile ilişkisini derinden etkilemiştir. Kullanıcının konuta bağlılığını ve aidiyetini kuvvetlendirecek, konuta sistemsel müdahalelerde bulunma imkânı tanıyan donatı ve duvar sistemi,
- Sosyal yaşamın evlere sığdırılmasının yarattığı mekânsal gereksinimlere de cevap verebilecek çok fonksiyonlu mobilya tasarımları, “ev mobilyası” yerine “kamusal ev mobilyası”,
- Evin değişen gündelik rutinlerine ve vakit geçirme biçimlerine bağlı olarak hem kişisel alan yaratmaya hem de ev halkı ile paylaşımları desteklemeye mekânsal müdahalelerle imkân veren donatı tasarımları,
- Hijyen önlemleri kapsamında özellikle ev girişlerinde temiz-kirli eşiği yaratılması, mekân büyüklüğü açısından bunun sağlanamadığı durumlarda girişlerde yer alan depolama ünitelerinin, depolanan ürünlerin hijyenini de yapabilecek teknolojileri içerek şekilde tasarlanması,
- Evden/uzaktan çalışma ve eğitim için gerekli mekân ve donatının yanında aydınlatma, gürültü ve ısı kontrolü gibi fiziksel çevre kontrolüne imkân veren otomasyon sistemlerinin konutlara entegrasyonu içeren tasarımlardır.

Tasarım stratejilerinin odağına baktığımızda konutlarda, COVID-19 pandemisi ile yaşanan değişimler, eklenen yeni işlev ve kullanım biçimleri için kullanıcının kapsamlı değişiklikler yapmasını olanaklı kılacak esnek ve fonksiyonel kurgulara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

Çünkü, COVID-19 süreci ve sonrasında, konutlarda kullanıcının mobilya ve dekorasyon düzeyinde kalan değişiklikleri; beklenti, gereksinim ve talepleri karşılamada yetersiz kalmıştır. Kullanıcının ihtiyaç duyduğu değişikliği yapmasını olanaklı kılacak düzeyde dönüştürülebilir ve değiştirilebilir sistemsel çözümlere gereksinim vardır. Projede bu bağlamda geliştirilen tasarım stratejileri, düzenlenen çevrimiçi sergi açılışı ve sergi aracılığıyla konut tasarım ve üretiminde yer alan paydaşlarla paylaşılmıştır (URL-7, URL-25, URL-27) (EK R). Ayrıca, tüm bu süreç, “Ev + [COVID]-COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” isimli çalıştay ve sergi kataloğu e-kitap olarak alana katkı sağlayan bir yayına dönüştürülmüştür (URL-26, URL-27).

6. SONUÇLAR

“Hayat Eve Sığar” Evi Nasıl Dönüştürecek?: COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri” başlıklı projenin amacı; hayat eve sığar diyerek, evlerimize çekildiğimiz bu sürecin; ev mekânlarımızda yarattığı değişimin tespit edilerek, bu bağlamda mevcut ve yeni yapılacak konutlar için tasarım önerileri geliştirmektir. Bu kapsamda öncelikle literatür taramasında, konutun fiziksel ve psiko-sosyal bileşenleri ortaya konmuş, bu bileşenlerde COVID-19 pandemisi nedeniyle meydana gelen değişimler ve bileşenlere eklenen yeni işlev ve kullanım olanakları ifade edilmiştir. Ayrıca, COVID-19 pandemisi nedeniyle evlerde yaşanan değişimin sosyal medya platformlarına artan yansımaları incelenmiştir. Pandeminin yarattığı değişimler sonucu, konutun psiko-sosyal bileşenini tanımlayan, kişilik, yaşam biçimi ve mekân ilişkisinde, ev kullanıcılarının çevrimiçi olma halleriyle mahremiyet ve iletişim anlayışında, hastalık bulaşma riski ile izole olmaya bağlı güvenlik hislerinde değişimler yaşanmıştır. Diğer yandan, evde uzun süre vakit geçirmeye bağlı olarak konutun fiziksel bileşenlerini tanımlayan aydınlatma, gürültü kontrolü ve kişisel alan sınırlarında farkındalık düzeyi etkilenmiştir. Ayrıca hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyacı ve evden/uzaktan çalışma ve eğitim ile mekânlara yeni işlevler ve kullanım olanakları eklenmiştir. Mekânların kullanım ve gündelik ihtiyaçları karşılama öncelikleri değişmiştir. Araştırma kapsamında yapılan literatür taramasının yanı sıra sosyal medyada evlerdeki değişimlerin yansımaları, yeni tasarım stratejileri üretilmesine ihtiyaç olduğunu desteklemiştir. Yapılan literatür taraması, projenin kavramsal çerçevesini tanımlamıştır. Diğer bir deyişle, psiko-sosyal ve fiziksel bileşenlerdeki değişimler, eklenen yeni kullanım ve işlevler ile bu bulguların şekillendirdiği COVID-19 pandemisi sonrası için konuttan beklenti ve talepler araştırma tasarımının kavramsal zeminini tanımlamıştır.

Projenin araştırma tasarımı, dayanağını ve sorularını kavramsal zeminden alan araştırma tasarımı olarak kurgulanmıştır. Araştırma tasarımında, nicel araştırma teknikleri ile başlayarak nitel araştırma yöntemleri ile derinleştirilen şema kullanılmıştır. Bu doğrultuda COVID-19 pandemisinden en çok etkilenen illerin başında gelen İstanbul ilinde anket çalışması yürütülmüş, ankete katılan ve gönüllü olarak nitel araştırma adımına destek vermeyi kabul eden katılımcılar ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler bütüncül olarak değerlendirilerek aşağıdaki sonuç, çıkarım ve önerilere ulaşılmıştır.

COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrasının herhangi bir zaman diliminde katılımcıların evin fiziksel ve psiko-sosyal durumu, COVID-19 ile eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumlarına ilişkin görüşleri olumlu eğilimde ise bu eğilimi hem diğer konut bileşenlerinde hem de COVID-19 sürecinin farklı

zamanlarında devam ettiği anlaşılmıştır. Diğer bir deyişle, katılımcılar herhangi bir ev bileşeni hakkında olumlu görüşe sahipse zaman faktöründen bağımsız diğer bileşenleri de olumlu görme eğiliminde olmuştur. Bu durum, evle ilgili herhangi bir bileşen ve durumda, kullanıcının gereksinimine cevap verecek en ufak bir müdahale yapıldığında, katılımcıların diğer bileşenlerle ilgili gereksinim ve görüşlerini de olumluya çevirebileceğine işaret eder. Buradan hareketle konutlara yapılacak basit müdahalelerin bile kullanıcının konfor koşullarında büyük değişiklik yaratabileceği sonucuna varılabilir.

Ankette saptanan sonuçlardan, evlerin metrekaresi büyüdükçe katılımcıların psiko-sosyal durumla ilgili beklentilerini karşılamaması ile katılımcıların fiziksel durumla ilgili gereksinimlerini karşılamasının evdeki toplam kişi sayısının azlığına bağlı olması bulgularını, nitel araştırma bulguları da desteklemiştir. Metrekare büyüdükçe konutun hijyen ve temizlik iş yükü fazla olmakta, bu da katılımcıların konut hakkında olumsuz düşüncelerine neden olmaktadır. Ayrıca, büyük metrekareli evin iş yükünün fazla olmasının yanında büyük alanlarda çocuklarla ve ev halkı ile ilişkileri organize etmenin zor olduğu görüşüyle daha küçük metrekareli evlere taşınanlar olmuştur. Bununla birlikte, katılımcıların neredeyse tamamı, evlerinin kullanışlı planlara sahip olmasının ve her ev halkı bireyi için bir alan tanımlanmasının daha önemli olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca, her işlev için tanımlı bir alana yani mekâna gereksinim duydukları görülmüştür. Bu mekân, bazı katılımcılar için hobilerini, sporunu yapacağı alanken, bazıları için ses ve aydınlık düzeyinin yeterli olduğu, evden çalışma veya eğitim düzenine cevap verdiği yerdir. Bu mekân tanımlanmasında oda sayısını artırmanın çözüm sağlamayacağı görülmüştür; çünkü COVID-19 süresinde fazla oda sayısına sahip evlerde ikamet eden katılımcıların evin fiziksel durumuna yönelik görüşlerinde olumlu eğilimde olmadıkları tespit edilmiştir. Böylelikle, daha büyük metrekareler ve fazla oda sayısına sahip konutlar yerine farklı işlev ve kullanım olanakları için çeşitli mekânsal düzenlemelere ve bölümlenmelere imkân veren esnek tasarımlara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

COVID-19 pandemisi süreçleri ile artan online ve çevrimiçi olma durumları ve iletişim kurma şekilleri kuşkusuz mahremiyet anlayışını etkilemiştir. Anket sonucunda, karantina sürecinde mahremiyet, aidiyet ve güvenlik hissinde azalma olduğunun saptanmasının yanında, katılımcıların evin psiko-sosyal durumuna ilişkin görüşleri karantina öncesi ve süresinde aynı eğilimdedir. Diğer bir deyişle, karantina öncesi psiko-sosyal durum ile ilgili katılıyorum diyenler, karantina süresinde azalma olsa bile katılıyorum ifadesini kullanmaya devam etmektedirler. Bu sonucu nitel görüşme bulguları da şu açılardan destekler niteliktedir: katılımcılar, çevrimiçi görüşmelerde ve toplantılarda arkalarında nelerin gözüktüğüne dikkat etmiş, evleriyle ilgili detaylar gözükmediği müddetçe mahremiyet açısından bir sıkıntı görmemişlerdir. Diğer yandan, evlerinde karantina öncesi uzun süre vakit geçirmeyen sadece dinlenme amaçlı

kullanan katılımcıların, karantina ile birlikte uzun süre evde izole olmaları evlerine aidiyetlerini ve bağlılıklarını artırmış, adeta evlerini yeniden keşfetmelerini sağlamıştır. Bu keşifte evin fiziksel ihtiyaçlara cevap vermesinin ya da cevap verebilir hale getirilmesinin, bu hissi daha da kuvvetlendirdiği görülmüştür.

Hem anket sonuçları hem de yarı-yapılandırılmış görüşme sonuçları birlikte değerlendirildiğinde COVID-19 pandemi süreci ev halkı arasındaki ilişkileri kuvvetlendirmiş, uzun süre ev halkı ile izole olmak, birlikte yapılan paylaşımları arttırmıştır. Hatta katılımcılar bu konuda yaptıkları mekânsal düzenlemeleri karantina sonrasında da devam ettirme eğilimindedirler. Ancak uzun süre birlikte vakit geçirilmesi kişisel sınır ihlalleri yaşanmasına ve buna bağlı mahremiyet duygusunun zedelenmesine neden olmuştur. Kapısı olmayan açık planlı odalar ve ev halkının aynı odayı paylaşması bu sorunu desteklemiştir. Özellikle mahremiyetin korunması, ses ve aydınlık kontrolünün sağlanması için ev halkına yönelik ortak kullanım alanını tanımlayan salon, oturma odası ve mutfak gibi mekânların kapılarının olması ya da istenildiği zaman kapatılmaya uygun olması gereksinimi doğmuştur.

Evin psiko-sosyal durumunu belirleyen en önemli bileşenlerden biri de ev halkı dışındakilerle, misafir ağırlama veya komşuluk aracılığıyla oluşan iletişimidir. Özellikle bizim kültürümüzde komşuluğun önemli yer tuttuğu, bunun atasözlerimize, “komşu komşunun külüne muhtaçtır”, “ev alma komşu al” sözleri ile yansıdığı bilinmektedir. COVID-19 pandemisi süreçlerinde virüs buluşma riski, alınan karantina önlemleri misafir ağırlamayı imkânsız hale getirirken, komşuluk ilişkilerini daha olumlu etkilemiştir. Komşularının seslerinden rahatsız olma ya da konut çevresi ortak alanlarında hijyen önlemlerine dikkat edilmemesine bağlı sorunlar olmasına rağmen komşularla iletişim bu süreçte artmıştır. Evde izole olan kullanıcılar, sitelerinin veya apartmanlarının bahçelerini daha çok kullanmalarına bağlı olarak komşuları ile daha fazla bir araya gelmiş, yedi yıldır selamlaşmadan öteye geçemeyen ilişkiler sohbeta evrilmiştir. Komşularla yapılan online görüşmeler ile paylaşımları artırma da söz konusu olmuştur.

Araştırmanın en temel hedeflerinden biri evin fiziksel durumunun COVID-19 pandemisi süreçlerinde yaşanan değişimler üzerinden tartışılmasıdır. Bu bağlamda, COVID-19 pandemisi karantina süresinin evde izole olarak geçirilmesinin katılımcının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerinde farklılaşmaya neden olduğu ön görülmüştür. Bu ön görüye cevap veren sonuçlardan en belirgin olanı evdeki açık alanların önemidir. Katılımcılar COVID-19 pandemisi karantinası sonrası evin fiziksel durumunda balkon/teras gibi açık alanların önemini fark etmiş, ayrıca zorunlu gereksinim olarak görmeye başlamışlardır. Bu sonuç, kamusal alandan kopmuş olmanın bir getirisi olarak değerlendirilebilir. Balkon/teras gibi açık alanlar bir anlamda ev içi ile ev dışı arasında kalan, eve yakın ama kamusal alanla temas halinde olan

ara mekânlardır ve önemleri en çok pandemi süreçleriyle birlikte belirginleşmiştir. Kamusal mekânda bulunamamanın getirdiği özlemi, ona bakabildiğimiz eşik mekânlarda bulunarak giderebilmekteyiz. Nitel araştırma süreci de bu bulguyu desteklemiş, konut tercihinde balkon veya ortak bile olsa bahçeli evler öncelikli konuma gelmiştir. Bunun dışında, evin mevcut düzeni ve eşyalarıyla birlikte katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi gündelik ihtiyaçları karşılıyor olduğu görüşü, karantina süreciyle birlikte gündelik ihtiyaçların değişmesi/artmasıyla farklılık göstermiştir. Yeni gündelik ihtiyaçlar evin fiziksel durumunda yeni düzenlemelere neden olmuştur. Bir diğer dikkate değer sonuç mutfak kullanımının önemine yönelik görüşlerdedir. Katılımcıların evde mutfak kullanımı karantina süreçleri boyunca önemini sürdürerek devam etmiştir. Bu noktada, anketin katılımcı sayılarında %78 oran ile kadın cinsiyetindeki yoğunluğunun, çıkan sonuçla bağlantılı olabileceğini belirtmek gerekir.

Katılımcıların arka plan değişkenlerine yönelik değerlendirmelerde, evin fiziksel durumunun COVID-19 pandemisi karantina öncesi ve sonrası görüşleriyle katılımcıların cinsiyeti arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Arka plan değişkenlerinden cinsiyetin COVID-19 pandemisi karantina süreçlerinde evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerindeki etkisi, konuyla ilgili ileriki çalışmalarda araştırmaya değer bulgular barındırmaktadır. Ayrıca, katılımcıların yaşının büyümesi durumunda, COVID-19 pandemisi karantina süresi ve sonrası fiziksel duruma ilişkin görüşlerde olumsuz eğilim gözlemlenmiştir.

COVID-19 pandemisi süreçleri ile evde yaşanan önemli değişimlerden biri de kuşkusuz hijyen önlemleri ve bunun mekâna yansımalarıdır. Katılımcıların, evlerinde aldıkları hijyen önlemleri artmış, dışarıdan gelen ürünlerin ve kişilerin kıyafetlerinin steril edilmesinde mutfak ve balkonlar kullanılmıştır. Karantina sonrası bu steril etme durumu azalsa bile dışarıdan gelen ürünleri bekletme ve havalandırma eylemleri devam etmektedir. Bu amaç için kullanılacak mekân ve düzenleme ihtiyacının devam edeceği görülmektedir. Diğer yandan, hijyen amaçlı hayatımıza giren ürünlerin depolanması ve saklanması konusunda evlerde düzenleme yapılmaması, evin metrekaresi içinde küçük bir ürün de olsa katılımcının konfor durumunu olumsuz etkilediği saptanmıştır. Nicel araştırmada evde banyo harici bir tuvaleti olmayan katılımcıların hijyen önlemlerinin yeterliliğine katılıyorum eğilimli cevap verdiği görülmektedir. Fakat nitel araştırma adımında, katılımcıların tamamı ya evlerinde iki banyo veya banyo harici bir tuvalet olmasından memnuniyetlerini ya da olmamasından memnuniyetsizliklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, banyo harici tuvalet olması olumlu bir durum olarak görülmekle birlikte katılımcıların ikinci banyoyu daha çok tercih ettikleri veya talep edecekleri sonucuna varılabilir. Diğer bir veri de katılımcıların evlerindeki toplam oda sayısı azaldıkça, virüs bulaşma kaygısıyla yapılan değişikliklerin daha fazla olmasıdır. Nicel araştırma sürecinde varılan bu

sonuca ilaveten, nitel araştırmada bulaş riski taşıyan ev halkının bulunması ve onun izole olması oda sayısının azlığında endişe yaratmakta, alınan hijyen önlemlerini ve mekânsal düzenlemeleri artırmaktadır. Ev halkında bulaş riski olması durumunda, ev halkının mekânsal anlamda karantina koşullarını nasıl sağlayacağı sorusu gündeme gelmekte, bunun için bir tasarım önerisine ihtiyaç duyulduğu görölmektedir.

COVID-19 pandemisi ile birlikte eve eklenen bir diğer işlev ve kullanım biçimi de sosyal yaşam ihtiyacıdır. Sosyal yaşam ihtiyacı insanları bu konuda aktiviteler yapmaya ve evin gündelik ritüeline sosyal faaliyetler eklemeye itmiştir. Bunun mekânsal düzlemde karşılığı, yapılan aktivitelere oranla daha az olmuştur, ancak bu düzenlemelerin devam edeceği yönünde bir eğilim mevcuttur. Mekânsal düzenlemelerin kısıtlı kalmasının, evden online müze, tiyatro, konser gibi deneyimlerin COVID-19 pandemisi öncesi yaşadıkları gerçek deneyimin yerini tutmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcılar evde gerçekteştirdikleri online sosyal yaşam aktivitelerinden, gerçekte sosyal mekânlarda, yerinde aldıkları keyfi alamamışlardır. Ancak ulaşılması veya gidilmesi zor olan etkinlikleri, online bile olsa bu süreçte deneyimlemek psikolojik açıdan bir rahatlama sağlamıştır. Pandemi etkisini yitirip hayat normale döndüğünde katılımcıların ulaşılabilir etkinliklere evlerinden katılmayı tercih etmeyeceği, bu nedenle de konutlarda önemli bir gereksinim doğmayacağı söylenebilir. Fakat, katılımcılar için evin güvenli, huzurlu, sığınak olma haline sosyal mekân ihtiyacını karşılama hali de eklenmiştir. Bu durum sosyal yaşam ihtiyacının bir mekânsal gereksinim karşılığından öte evin anlamı ile bütünleşme halini işaret etmektedir. Evlerimizin yeni kamusal mekânlarımız olabildiği ölçüde, bizim için anlamlı hale geleceği düşünölmektedir.

Araştırmanın her iki adımında da COVID-19 pandemisi karantina süresinde evden/uzaktan çalışma düzenine geçen katılımcıların bu amaçla kullandıkları mekânlara bakıldığında salon (oturma) odası, yatak odası ve mutfak ağırlıkla tercih edilmiştir. Evden çalışma düzenine geçen ve küçük yaşta çocuuğu olan katılımcılar salon ve mutfağı onun kullanımına bırakarak, yatak odasını kullanmış olmanın yanında çocuklarının ya da diğer ev halkının durumuna göre farklı düzenlemeler içerisine girdikleri saptanmıştır. Evden/uzaktan çalışma düzeni için mutfak kullanan katılımcıların, evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri de olumlu yönde “katılıyorum” şeklinde cevap verme eğilimindedir. Mutfak mekânı, ortak kullanım alanı olmasına rağmen özelleşmiş tek işlevi olduğu ve günün her saati ev halkı tarafından aktif kullanılmadığı için çalışma işlevine daha kolay adapte edilebilmiştir. Diğer yandan, ankette evden/uzaktan çalışmaya ev halkından birinin geçtiği ve bu amaçla yatak odası kullanımı ile katılımcının COVID-19 süresi evin fiziksel durumuna ilişkin görüşleri arasında ilişki olduğu verisine ulaşılmıştır. Nitel araştırma süreci de evdeki kişi sayısı fazla olduğu hanelerde yatak odasının evden çalışma için ilk tercih edilen mekân olduğunu göstermiştir. Çıkan bu sonuçta, yatak

odalarının çalışma düzeni için gereken mahremiyete ve donatılara sahip olmasa bile kullanıcının yaptığı organizasyonla bir şekilde adapte etmeye çalıştığı söylenebilir. Ancak bunun yeterli gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

COVID-19 pandemisiyle birlikte deneyimlemeye başladığımız evden/uzaktan eğitim sürecinde katılımcılar anket sonuçlarında, salon, çalışma odası ve yatak odasını tercih etmiştir. Benzer şekilde katılımcı, ev halkından birinin kullandığı mekânlarda da salon, çalışma odası ve bireyin kendi yatak odasını kullandığını ifade etmiştir. SPSS analizlerinde mekân kullanımının evin fiziksel durumuna ilişkin görüşlerle ilişkisine bakıldığında ise, katılımcının kullandığı mekânlardan “yatak odası, salon, mutfak ve balkon” ile katılımcının ev halkından birinin kullandığı mekânlardan “mutfak ve salon” ile anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Özellikle ev halkında birden fazla kişinin evden eğitime veya çalışmaya geçme durumu varsa bu mekânlar daha da çeşitlilik göstermiştir. Gürültü kontrolü online eğitimde en belirleyici kriter olmuştur. Derslere aktif katılımı seslerinin birbirine karışması, konutun gürültü kontrolüne cevap verememesi bu konudaki problemlerin başında gelmektedir. Bu ve diğer evden eğitim problemlerinin çözümünü, katılımcılar kullandıkları masanın konumu ve yerini sürekli değiştirmekte bulmuştur.

Konutun ev halkı için kamusal mekânı olan salonlar da bu işlevini sürdürmenin yanında, evden çalışma ve eğitim düzenine cevap verir hale getirildiği görülmüştür. Salonlarda yemek masası ve sandalye bulunması, bu amaçla mekânın kullanımına kolaylıkla imkân vermiştir. Fakat, bu masa ve sandalyelerin uzun süre oturmaya ergonomilerinin müsait olmaması gerekli konforu sağlamamıştır. Bu noktada katılımcılar, uzun süreli çalışma ve eğitim için ergonomisi daha iyi mobilyalar almaya yönelmiştir. Evin büyüklüğü nedeniyle bu değişikliğe gidemeyenler ise rahatsızlığını farklı bir yeri de bu amaç için kullanarak gidermeye çalışmıştır. Sosyal yaşam ihtiyacını karşılamak, evde vakit geçirmek, hobileri ve spor faaliyetlerini yapmak için salonların kullanımı hem salonların ev halkının kamusal mekânı olma özelliğini arttırmış, hem de mekânları çok fonksiyonlu kullanıma adaptasyonunu zorunlu kılmıştır. Bu adaptasyon sürecinde, salonda yer alan mobilyaların ergonomisi, çok fazla aksesuar ve mobilya ile mekânın dolu olmaması, herkes ve her kullanım için ses ve aydınlatma kontrolünün sağlanabilmesi gerekli olmuştur. Bu bakış açısıyla salon mekânları ve mobilyalarında yeni tasarım önerilerine ihtiyaç duyulduğu çıkarımı yapılabilir.

Bir önceki paragrafta yer alan mutfak ve yatak odası mekânlarının evden çalışma ve eğitim işlevlerine, farklı kullanım amaçlarının da eklendiği saptanmıştır. Mutfak esas işlevi olan yeme-içme eylemleri ve bu konudaki gereksinimlerin depolanması konusunda da yoğun olarak kullanılmıştır. İki-üç kişilik de olsa masa koyma büyüklüğü olan mutfakların tüm bu işlevlerin

yanında, yemek yeme ve ev halkı ile bir araya gelerek sohbet etme kullanımlarını da sağladığı anlaşılmıştır. Yatak odalarının da mahrem kendi kabuğuna çekilme anlamında var olan işlevleri kuvvetlenerek daha da önemli hale gelmiştir.

Nitel araştırma adımıda gelecek senaryoları olarak adlandırılan, katılımcıların kendi evlerinden memnuniyet durumlarını sorgulayarak, konut beklentileri ve tasarımı konusunda ön görüde bulunacakları bir bölüm yer almıştır. Bu doğrultuda konutlarda ortak da olsa dışarı ile temas alanlarının olması, balkon bulunması, ebeveyn banyosu veya ayrıca bir tuvalet öncelikli tercih nedeni olmuştur. Karantina öncesinden sosyal yaşam, çalışma ve eğitim fonksiyonlarını kamusal mekânlarda yapmasına bağlı olarak evlerin uzun süreli kullanılmadığı bu nedenle de ev halkı sayısına göre küçük ve az odalı evlerin sorun teşkil etmediği görülmüştür. Ancak uzun süre evde vakit geçirmeye ve COVID-19 pandemisi ile eklenen fonksiyonlara bağlı olarak özellikle kalabalık ev halkının olduğu konutlarda, metrekare ve oda sayısının artışı zorunlu hale gelmiştir. Diğer yandan, katılımcıların işlevsel, kullanışlı ve konforlu konut mekânları ve donatı talepleri ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak da daha sade ve az eşyalı evlerde yaşayabileceklerini fark etmişlerdir. Pandemi etkisi tamamen ortadan kalktıktan sonra ilk etapta sürekli ev dışında vakit geçirileceği ön görülse de ev kullanımlarının karantina öncesine göre daha fazla olacağı, ayrıca eve eklenen fonksiyonların devam edeceği düşünülmektedir. İlâveten yazlık olarak tanımlanan ikincil evlere talebin başladığı, bu evlerin karantina süresindeki deneyimlerden sonra daha uzun süreli kullanıldığı anlaşılmıştır. Karantina süresinde evde, ev halkıyla uzun vakit geçirmenin konuttan beklentileri değiştireceği ön görüşünü destekler nitelikte, iki katılımcı bu süreçteki deneyimlerinden yola çıkarak konut değişikliğine gitmiş, konut seçim kriterinde karantina süreci etkili olmuştur.

Yukarıdaki bölümde, COVID-19 sürecinde evlerde yaşanan değişimler, evin psiko-sosyal ve fiziksel durumu, bu süreçte eve eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumları açısından ortaya konmuştur. Araştırma ayrıca katılımcıların pandeminin süreçlerinin belirsizliği sebebiyle yaptıkları mekânsal düzenlemelere ihtiyaç duymadıklarını belirtmelerine rağmen devam ettirme isteği ve pandemi nedeniyle ortaya çıkan durumlara adapte olabilmek için geleceğe dönük eyleme geçme zorunluluğu duyduklarını göstermektedir. Ayrıca, bu süreçte kazanılan deneyim üzerinden katılımcıların konuttan beklentileri ve bakış açıları sorgulanarak az eşyalı, işlevsel, dışarı ile temas halinde olmaya imkân veren ve ıslak hacim sayısı birden fazla olan konutların tercih edileceği ön görüşüne ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayanılarak geliştirilen tasarım önerileri, tasarım stratejisi olarak uygulamasını ve üretime dönüşmesini gerekli kılmıştır. Araştırmadan tasarım stratejisi adımı projeye eklenerek ulaşılan öneriler, üretime dönüştürülmüştür. Tasarım stratejileri, projenin yürütüldüğü kurumda, konu ile ilgili derslerde,

proje ekibinin aktif katılımı ile bir tür çalıştay yaklaşımı ile geliştirilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda üretilen tasarım stratejileri;

- Konutta iç-dış mekân ilişkisini kuvvetlendiren teras çatı, sonradan eklenen balkon sistemi, iç mekan peyzaj düzenlemesi yaklaşımları,
- Değişen mahremiyet anlayışı ile kullanıcının kendi kişisel alanını yaratmasına imkân veren donatı ve duvar sistemleri,
- Değişen aidiyet/ev bağlılığını yeniden tanımlamayı sağlayacak konuta müdahale biçimleri,
- Sosyal yaşamların eve sığdırılması için ev mobilyası yerine kamusal ev mobilyası anlayışı,
- Konutun değişen gündelik rutinleri ve vakit geçirme biçimlerine cevap verebilen mekân kurguları ve müdahaleleri
- Salon, yatak odası, mutfak gibi konutun temel işlevlerine yönelik mekânların değişen kullanım biçimlerini ve eklenen işlevleri yerine getirmesine olanak sağlayan donatı ve sistem düzeyinde çözümler,
- Konutun giriş mekânı başta olmak üzere hijyenle doğrudan ilişkili mekânlarda kirli-temiz ayrımı sağlayan eşik mekan ve mobilya yaklaşımları,
- Evden/uzaktan çalışma ve eğitim için gerekli mekân, donatı ve fiziksel çevre kontrol sistemleri konu başlıkları altında toplanabilir.

Araştırma sonucu ulaşılan, COVID-19 pandemisi sonucu mevcut ve yeni yapılacak konutlar için ortaya çıkan gereksinimler ve tasarım beklentileri, yukarıda yer verilen konu başlıkları altında tasarım stratejileri ile uygulamaya dönüştürülmüştür. Tasarım stratejilerinin odağına baktığımızda konutta mobilya ve dekorasyon düzeyinde kalan kullanıcı müdahalelerinin kapsamının genişletilmesine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Kullanıcılar, COVID-19 ile evlerde yaşanan köklü dönüşümler, artan işlev ve kullanım biçimleri sonucu, konutuna sistemsel olarak da müdahale etme ve kontrol etme gereksinimi duymaktadır. Bu bağlamda projede, konut mekanlarında ve mobilyalarında kullanıcı müdahalelerinin kapsamını genişletecek, tasarım stratejileri geliştirilmiştir. Geliştirilen tasarım stratejileri, düzenlenen Ev + [COVID] sergisi ve e-kitap olarak yayınlanan Ev + [COVID] –COVID-19 Süreci ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri- çalıştay ve sergi kataloğu ile konut tasarım üretiminde rol alan başta mimar ve iç mimar olmak üzere hem paydaşlar ile paylaşılmış hem de alana katkı sağlayan üretilere dönüştürülmüştür (URL-26).

Proje sonucu ortaya konan tasarım önerilerinin mevcut ve yeni yapılacak konutlarda uygulanma süreci ve kullanıcı deneyimi gelecek çalışmaların konusu olarak önerilmektedir. Tasarım stratejileri, projenin yürütüldüğü kurumda konu ile ilgili derslerde yürütülen çalıştay yaklaşımı ile gerçekleşmiştir. Gelecek çalışmalarda, araştırma sonuçlarına dayanarak, farklı kurum ve kuruluşlardan meslek paydaşlarının, akademisyenlerin ve öğrencilerin katılımına açık çok sesli çalıştayların kurgulanması önerilmektedir. Böylelikle, araştırmadan tasarım stratejilerine uzanan proje adımı, gelişime açık bir yapı sergileyerek yolcuğunu sürdürecektir.

Proje, İstanbul ili gibi çok bileşenli bir kentte yürütülmüş ve her yaş grubunun beklentileri dikkate alınmaya çalışılmıştır. Bu da konu hakkında genel bir bakış açısı sunmuştur. İleriki çalışmalarda, projenin ortaya koyduğu araştırma tasarımının, İstanbul ilçeleri ve hatta diğer illerdeki ilçeler özelinde uygulanarak detaylandırılması ile daha spesifik veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer yandan konut ve ev mekânları çok bileşenlidir hem konutun her bileşeni hem de COVID-19 pandemi süreçleri ile eve eklenen işlev ve kullanımlar özelinde araştırmalar yapılarak elde edilen veriler detaylandırılabilir.

Sonuç olarak, projenin kuram ve uygulama düzeylerinde katkı sağladığı düşünülmektedir. Kuram düzeyinde, konut alanında yapılacak araştırmalara farklı bir ufuk açarak, konutun geleceği ile ilgili yeni araştırma konularına kapı aralamaktadır. Ayrıca ortaya konan araştırma tasarımı kurgusu ve konut tasarım stratejileri, mimarlık ve iç mimarlık eğitiminde yer alması gereken yeni konular tanımlamaktadır. Uygulama düzeyinde de konut tasarımına odaklanan profesyonel uygulayıcılar için proje kapsamında ortaya konan bilgiler bir rehber niteliği taşımakta, tasarım stratejileri konut tasarım ve uygulamasına yön verme potansiyeli taşımaktadır.

7. KAYNAKÇA

Acil Korona Mekânları. "Acil Korona Mekânları İnternet Sitesi, Arşiv Başlığı Ekran Görüntüsü (2020)". <https://acilkoronamekanlari.wordpress.com/arastirma-ekibi/>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Ak, Ö. 2020. "Pandemi Mimarisi – Yeni Normal Evler, Ofisler", *Bilim ve Teknik*, (633), 32-45.

Akdemir Ersoy, Z. 2002. Konut ve Ev Kavramının Karşılaştırmalı Analizi. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.

Arkitera. "Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi-İnfografik Üretim, (2020)". <https://www.arkitera.com/haber/x-design-factory-post-pandemi-icin-tasarim-odakli-dusunme-atolyesi-ile-etkinliklerine-basladi/>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Arkitera. "Evin Yeniden Keşfi Atölyesi. Vera Yıldız (2020)". <https://www.arkitera.com/gorus/pandemi-surecinde-uzaktan-atolye-yapmak-evin-yeniden-kesfi-atolyesi/>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Arıkan, R., Odabaşı, Y. 1995. Tüketici Davranışları ve Tüketici Bilinci. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Arın Ensarioğlu, S. 2020. "Pandemi Sürecinin "Evrensel Tasarım" İlkelerine Etkileri", *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(55), 1673-1680.

Aslan, R. 2020. Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 36-41.

Avlu [@info.avlu]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/info.avlu/>

Bailey, K. D. (1982). *Methods of Social Research*. New York: The Free Press.

Başdoğan, S. 2020. "Covid-19 Sonrası Gayrimenkul ve Konut Sektörü Üzerine Senaryolar". Arkitera. <https://www.arkitera.com/gorus/covid-19-sonrasi-gayrimenkul-ve-konut-sektoru-uzerine-senaryolar/> Son erişim tarihi: 3 Nisan 2020

Bektaş, C. 2016. *Türk Evi*. İstanbul: YEM Yayınları

Black, T. R. (2002). *Understanding Social Science Research*. Londra: SAGE Publications Ltd.

Bolak Hisarlıgil, B ve Uluoğlu, B. 2008 "Geleneksel Anadolu Yerleşmelerinde "Ara"ların Hermeneutik-Fenomenolojisi". *itüdergisi/a 7.2*, 64-75.

Burton, D. (Ed.) 2000. Part VI: Survey research in the social sciences: Design and data collection, *Research and training for social scientists*. London: Sage Publications., 288-346.

Cansever, T. 2010. *Osmanlı Şehri*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Ching, F. 2006. *İç Mekan Tasarımı*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Ciddi, P. K., Yazgan, E. 2020. "COVID-19 Salgınında Sosyal İzolasyon Sırasında Fiziksel Aktivite Durumunun Yaşan Kalitesi Üzerine Etkisi", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 262-279.

Cooper, M.C., 1975. *Easter Hill Village-Some Social Implications for Design*, The Pros Press, New York

Corbusier, L. 2009. Atina Anlaşması. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çelik, B., Kara, D. 2020. Temas Atölyeleri: Sosyal Değil Fiziksel. Ege Mimarlık Dergisi, 107(3), 44-49. Erişim adresi <http://egemimarlik.org/107/9.pdf>

Dodsworth, S. 2012. İç Mekan Tasarımının Temelleri. İstanbul: Literatür Yayınları

Doğu T., Varkal, M. 2020. Temas Atölyeleri: Temaslı Temassızlık. Ege Mimarlık Dergisi, 107(3), 38-43. Erişim adresi <http://egemimarlik.org/107/8.pdf>

Dokgöz, D. 2020. Temas Atölyeleri: Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Hâlleri. Ege Mimarlık Dergisi, 107(3), 20-25. Erişim adresi <http://egemimarlik.org/107/5.pdf>

Durukan, A., Öztürk, Ö. B. 2020. " Küresel salgından iç mimari çıkarımlar: Boşu tasarlamak ve boşluk körlüğünden kurtulmak ", Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(56), 1962-1968

Ege Mimarlık. "Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Nusret İrfan Uşun, Rabia Nur Bilekli, Seda Karakurt (2020)". <http://egemimarlik.org/107/5.pdf>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Ege Mimarlık. "Temas Atölyeleri- Eyvandan Balkona Dışa Açılmanın Halleri. Asude Yokuş (2020)". <http://egemimarlik.org/107/5.pdf>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Erciyas, E., & Genç, Y. M. "COVID-19 Salgınının Toplumsal Değişim ile Güvenlik Ortamına Etkisi ve Kolluğa Öneriler". Güvenlik Bilimleri Dergisi, 9(1), 1-14.

Erişilebilir Kent Atölyesi [@ekaistanbul]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/ekaistanbul/>

Francescato, G., 1998. Residential satisfaction, in van Vliet-W.(ed.) Encyclopedia of Housing, Sage, Monterey, CA

Gifford, R (Ed.) (2016). Research Methods for Environmental Psychology. İngiltere: John Wiley & Sons.

Ginsberg, R., 1999. "Mediations on Homelessness and Being at Home: In the form of a Dialogue", in Abbarno, G.J.M. (ed.), The Ethics of Homelessness (Vol. 86), Amsterdam: Rodopi.

Gökgür, P. 2005. "1933'den 2003'e Atina Kartasındaki Değişimler, CIAM'dan CEU'ya." Planlama Dergisi. 1(2005), 35-41.

Gönlügür, E. 2020. Temas Atölyeleri: Ân'a ve Mekân'a Tanıklıklar. Ege Mimarlık Dergisi, 107(3), 14-19. Erişim adresi <http://egemimarlik.org/107/4.pdf>

Groat, L. ve Wang, D. 2002. Architectural Research Methods. USA: John Wiley & Sons Inc.

Gür, Ş. Ö. 1996. Mekan Örgütlenmesi. Trabzon: Gür Yayıncılık.

Gür, Ş. Ö. 2000. Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Hayward, G. 1975. Home as an Enviromental and Psychological Concept. Landscape, 20, 2-9.

Heidegger, M. 1951. Building dwelling thinking. Visual Culture: Critical Concepts in Media and Cultural Studies, 3, 66-76.

- Instagram. "Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Beyza Nur Özanlı (2020)". https://www.instagram.com/p/B_FiElejxAM/, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.
- Instagram. "Eşiksel İzolasyonda Temsil Bulguları Atölyesi. Rukiye Nur Eren (2020)". https://www.instagram.com/p/B_FZ6aCjCkh/, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.
- Instagram. "Hazır Evdeyken Instagram Hesabı, Profil Sayfası Ekran Görüntüsü (2020)". <https://www.instagram.com/hazirevdeyken/>, Son erişim tarihi: 29 Kasım 2020.
- Instagram. "Madem Evdeyiz Instagram Hesabı, Hikayelerden Örnekler (2020)". <https://www.instagram.com/stories/highlights/18097431928089976/>, Son erişim tarihi: 29 Kasım 2020.
- Issuu. "Evin Halleri- Ev Çizim Talimatları Atölyesi. Elif Ekinci (2020)". https://issuu.com/ogozt/docs/booklet_print, Son erişim tarihi 6 Kasım 2020.
- Issuu. "Evin Halleri- Uçsuz Bucaksız Azınlık 2 Atölyesi. Konut ve Yeni Olasılıklar Grubu (2020)". https://issuu.com/herkesicinmimarlik/docs/konut_ve_yeni_olasiliklar, Son erişim tarihi 6 Kasım 2020.
- Issuu. "Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi- Günlük Yaşam Pratikleri. (2020)". https://issuu.com/erisilebilirkentatolyesi/docs/eka-covidea-2020_raporu_, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.
- İzgi, U. 1999. Mimarlıkta Süreç, Kavramlar ve İlişkiler. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kalender, E. 1996. Konut Tipleri Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi.
- Karakaya, E. 2020. Temas Atölyeleri: Ara Mekânlar. Ege Mimarlık Dergisi, 107(3), 26-31. Erişim adresi <http://egemimarlik.org/107/6.pdf>
- Karakoç, N. 2020a. *Temas Atölyeleri*, 4 Kasım 2020 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/etkinlik/temas-atolyeleri/>
- Karakoç, N. 2020b. X Design Factory, Post-Pandemi için Tasarım Odaklı Düşünme Atölyesi ile Etkinliklerine Başladı, 4 Kasım 2020 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/haber/x-design-factory-post-pandemi-icin-tasarim-odakli-dusunme-atolyesi-ile-etkinliklerine-basladi/>
- Karalar, R., Barış, G., Velioğlu, M. 2006. Tüketici Davranışları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kart, D., 2020. "COVID-19 Salgın Sürecinde Türkiye'de Devlet Tiyatroları'nın Sosyal Medya Kullanımının Online İtibar ile İlişkilendirilmesi", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 400-421.
- Kuban, D. 1982. "Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler", *Türk ve İslam Sanatları Üzerine Denemeler*, 192-211.
- Kuban, D. 1995. Türk Hayatlı Evi. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Kuban, D. 2010. Mimarlık Kavramları. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kuban, D. 2013. Lao Tzu, Tao Yolu Öğretisi. İstanbul: YEM.

Kümbetoğlu B. 2008. Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Lynch, K. 1981. Good City Form. MIT Press.

Madem Evdeyiz [@mademevdeyiz]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/mademevdeyiz/?hl=tr>.

Madem Evdeyiz [@mademevdeyiz]. (n.d.). Soru – Cevap [Instagram öne çıkanlar]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/stories/highlights/>.

Makhno, S. 2020. "Life after coronavirus: how will the pandemic affect our homes?" Dezeen <https://www.dezeen.com/2020/03/25/life-after-coronavirus-impact-homes-design-architecture/> Son erişim tarihi: 15 Nisan 2020

Mallett, S. 2004. "Understanding home: A critical review of the literatüre". The Sociological Review, 52(1), 62-89.

Miles, B. M. ve Huberman, A. M. 1994. An Expanded Sourcebook. Qualitative Data Analysis. London: Sage Publications, Thousands Oaks.

Orioni C. ve Orioni M. 2020. "A Brief History of the Balcony, From Ancient Persia to the COVID-19 pandemic". Domus. <https://www.domusweb.it/en/architecture/2020/04/03/a-brief-history-of-the-balcony-from-ancient-persia-to-the-covid-19-pandemic.html> Son erişim tarihi: 17 Nisan 2020

Özaydın, B. 2020, Pandemi Sürecinde Uzaktan Atölye Yapmak: "Evin Yeniden Keşfi" Atölyesi, 6 Kasım 2020 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/gorus/pandemi-surecinde-uzaktan-atolye-yapmak-evin-yeniden-kesfi-atolyesi/>

Öztürk, M. S., Yılmaz, N., Demir Erbil, D., Hazer, O. 2020. Covid-19 Pandemi Döneminde Hanehalkındaki Çatışma ve Birlik-Berberlik Durumunun İncelenmesi. Electronic Turkish Studies, 15(4), 295-314.

Penpece, D. 2006. Tüketici Davranışlarını Belirleyen Etmenler: Kültürün Tüketici Davranışları Üzerindeki Etkisi. T.C. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

Ragon, M. 1986. Modern Mimarlık ve Şehircilik Tarihi. İstanbul: Kabalcı Yayınevi

Rapoport, A. 2004. Kültür, Mimarlık, Tasarım. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Re-Set Workspace (2020). İş Dünyası ve Çalışma Alanları Yeni Dönem Raporu. Erişim adresi <http://resetworkspace.com/rapor/>

Re-set Workspace [@resetworkspace]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/resetworkspace/>

Re-Set Workspace. "Re-Set Workspace İnternet Sitesi – Oturumlar Başlığı Ekran Görüntüsü (2020)". <http://resetworkspace.com/oturumlar/>, Son erişim tarihi: 6 Kasım 2020.

Sandelowski, M. (2000). Combining Qualitative and Quantitative Sampling, Data Collection, and Analysis Techniques in Mixed-Method Studies, Research in Nursing & Health, 23, 246–255.

Sennett, R. 2011. Ten ve Taş Batı Uygarlığında Beden ve Şehir. İstanbul: Metis Yayınları.

Sepkin, Y.2002. "Konut Üzerine Bir Çeşitleme". TMMOB Ankara Şubesi Aylık Bülteni. Ekim, 17-22.

Sommerville, P. 1997. "The social construction of home", Journal of Architectural and Planning Research, 14(3), 226-245.

Sönmez, G., & Çelik, E. 2020. COVID-19 ile Dijital Mücadele ve Uluslararası Rekabet. Ortadoğu Araştırmaları Merkezi. Ankara

Story, M. S, Mueller J. L., Mace, R. L. 1998. The Universal Design File. Nc State University.

Şumnu, U. 2020. " Hayat Eve Sığar Mı? ", Mimarlık Dergisi, 413, 36-39.

Tekeli, İ. 2012. Türkiye'de yaşamda ve yazında konutun öyküsü (1923-1980). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

we.eekly [@we.eekly]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/we.eekly/>

Yarımoğlu, T. 2020. Covldea Dijital Erişilebilirlik Atölyesi, 6 Kasım 2020 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/haber/covidea-dijital-erisilebilirlik-atolyesi/>

Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2005. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, H. 2020. "Salgın ve Aile İçi İlişkiler", Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları. Malatya: İnönü Yayınevi. 132-142

Zoğal, V., Emekli, G. 2020. "Türkiye'de COVID-19 Salgını Sürecinde İkinci Konutların Değişen Anlamları", International Journal of Geography and Geography Education, (42), 168-181.

#hazirevdeyken [@hazirevdeyken]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde <https://www.instagram.com/hazirevdeyken/?igshid=oh5zys2hqvs3>

[cam]dan [cam]a [@cam.dan_cam.a]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde https://www.instagram.com/cam.dan_cam.a/

[@evin_halleri_]. (n.d.). Gönderiler [Instagram profili]. 6 Kasım, 2020 tarihinde https://www.instagram.com/evin_halleri_/

İnternet Kaynakları

URL-1: <https://www.saglik.gov.tr/TR,64383/koronavirus-alacagimiz-tedbirlerden-guclu-degidir.html> Son Erişim Tarihi 13.10.2020

URL-2: <https://www.saglik.gov.tr/TR,64463/tedbir-alir-yayilmayi-onlersek-hayat-normale-doner.html>. Son Erişim Tarihi 13.10.2020

URL-3: <https://www.saglik.gov.tr/TR,65087/g20ye-uye-ulkeler-kovid-19-ile-mucadelede-tecrubelerini-paylasti.html> Son Erişim Tarihi 13.10.2020

URL-4: <https://www.saglik.gov.tr/TR,65592/sosyal-hayatimizi-kontrol-altina-alirsak-guzel-gunler-gorecegiz.html> Son Erişim Tarihi 13.10.2020

- URL-5: <https://www.saglik.gov.tr/TR,64693/iki-bakan-koronavirus-bilim-kurulu-toplantisinin-ardindan-aciklama-yapti.html> Son Erişim Tarihi 13.10.2020
- URL-6: <https://www.saglik.gov.tr/TR,65966/son-vakayi-en-kisa-zamanda-gormek-tedbirlere-uyumla-mumkundur.html> Son Erişim Tarihi 13.10.2020
- URL-7: <https://www.iku.edu.tr/tr/hayat-eve-sigar-evi-nasil-donusturecek-covid-19-sureci-ve-sonrasi-icin-tasarim-stratejileri> Son Erişim Tarihi 03.11.2020
- URL-8: <https://www.sabah.com.tr/saglik/2020/04/11/uzman-isimden-son-dakika-corona-virus-uyarisi-arkadaslarinizla-komsularinizla-bile-gorusemeyin> Son Erişim Tarihi 13.12.2020
- URL-9: <https://p.dw.com/p/3ZKlj> Son Erişim Tarihi 17.12.2020
- URL-10: www.aa.com.tr/tr/turkiye/evde-23-nisan-heyecani/1815445 Son Erişim Tarihi 17.12.2020
- URL-11: <https://www.milliyet.com.tr/galeri/son-dakika-corona-virus-salgininda-yeni-akim-balkonlardan-yayiliyor-6165593/6-> Son Erişim Tarihi 14.12.2020
- URL-12: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/komsuluk-iliskilerine-corona-tedbiri-6172743> Son Erişim Tarihi 14.12.2020
- URL-13: <https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/balkondan-balkona-isim-sehir-oyunayip-turku-soylediler-video-6181743> Son Erişim Tarihi 14.12.2020
- URL-14: <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-sa%C4%9Fl%C4%B1k-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fanlar%C4%B1-i-%C3%A7in-alk%C4%B1%C5%9F-eylemi/a-52848473> Son Erişim Tarihi 14.12.2020
- URL-15: <https://khas.edu.tr/sites/khas.edu.tr/files/inline-files/EVDEN-CAL%C4%B0SMA-REHBER%C4%B0.PDF> Son Erişim Tarihi 13.11.2020
- URL-16: https://www.researchgate.net/publication/341164282_COVID-19_Challenges_Architecture_of_Pandemics_Izazovi_COVID-19_Arhitektura_pandemije Son Erişim Tarihi 14.12.2020
- URL-17: <http://www.gazetevatan.com/talep-artti-tuketiginin-tercihi-balkonlu-ev-1322320-ekonomi/> Son Erişim Tarihi 13.11.2020
- URL-18: <https://www.istiklal.com.tr/haber/talep-artti-tuketiginin-tercihi-balkonlu-ev/542991> Son Erişim Tarihi 13.11.2020
- URL-19: <https://www.ntv.com.tr/video/ekonomi/bahceli-ve-mustakil-villalara-talep-artti,dt9spYOizE2arQpF0syaPw> Son Erişim Tarihi 13.11.2020
- URL-20: <https://www.evin-halleri.com/> Son Erişim Tarihi 08.11.2020
- URL-21: <https://acilkoronamekanlari.wordpress.com/about/> Son Erişim Tarihi 31.10.2020
- URL-22: https://issuu.com/erisilebilirKentatolyesi/docs/eka-covidea-2020_raporu Son Erişim Tarihi 2.11.2020
- URL-23: <http://resetworkspace.com/re-set-workspace-hakkinda/> Son Erişim Tarihi 05.11.2020
- URL-24: <https://www.arkitera.com/etkinlik/esiksel-izolasyonda-temsil-bulgulari-dijital-atolye/> > Son Erişim Tarihi 03.11.2020

URL-25: <https://www.arkitera.com/etkinlik/ev-covid-covid-19-sureci-ve-sonrasi-icin-konut-tasarim-stratejileri-sergisi/> Son Erişim Tarihi 24.03.2021

URL-26: <https://acikerisim.iku.edu.tr/handle/11413/6369> Son Erişim Tarihi 24.03.2021

URL-27: <https://www.arkitera.com/haber/ev-covid-calistay-ve-sergi-katalogu-yayinlandi/> Son Erişim Tarihi 25.03.2021

URL-28: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210> Son Erişim Tarihi 17.02.2021

TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Yürütücüsü:	Dr. Öğr. Üyesi DERYA ADIGÜZEL ÖZBEK
Proje No:	120K623
Proje Başlığı:	"Hayat Eve Sığar" Evi Nasıl Dönüştürecek?: Covid-19 Süreci Ve Sonrası İçin Konut Tasarım Stratejileri
Proje Türü:	1001 - Araştırma
Proje Süresi:	6
Araştırmacılar:	ARMAĞAN SEÇİL MELİKOĞLU EKE
Danışmanlar:	GÜLAY USTA, RAUF NURETTİN NİŞEL
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi:	İSTANBUL KÜLTÜR Ü. MİMARLIK F. İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI B.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:	01/07/2020 - 31/12/2020
Onaylanan Bütçe:	46320.0
Harcanan Bütçe:	37434.43
Öz:	<p>Bu proje COVID-19 pandemisinin konutun fiziksel ve psiko-sosyal durumunu etkileyerek, dönüştürdüğü, yeni ve farklı işlevler ve ihtiyaçlar eklediği ve insanların konuttan beklentilerinin değişime uğradığı/uğrayacağı tezine dayanmaktadır. Projenin temel amacı, bu değişimin sorgulanarak tespit edilmesi, bu tespitlere dayanarak mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım stratejileri geliştirmektir. COVID-19 pandemisiyle birlikte evlerde yaşanan mekânsal (fiziksel) ve anlamsal (psiko-sosyal) değişimlerin tespit ve sorgulama süreci için pandeminin devam etme durumuna bağlı olan bir araştırma tasarımı geliştirilmiştir. Bunun için niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemleri birlikte ve diyalektik bir yapı içinde kullanılmıştır. Araştırmanın ilk adımı olan literatür bölümünde konutun fiziksel ve psiko-sosyal bileşenlerine yer verilmiş, COVID-19 pandemisinin süreçleriyle birlikte bu bileşenlerin nasıl bir değişimden geçmekte olduğu ve konuta eklenen yeni işlev ve ihtiyaçlar araştırılmıştır. Araştırmanın ikinci adımında, nicel araştırma yöntemi olan anket tekniği COVID-19 pandemisinin Türkiye'de en çok etkilediği illerin başında gelen İstanbul ilinde yaşayan katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların COVID-19 pandemisi karantina öncesi, süresi ve sonrasının herhangi bir zaman diliminde evin fiziksel ve psiko-sosyal durumu, COVID-19 pandemisiyle eklenen hijyen önlemleri, sosyal yaşam ihtiyaçları, evden/uzaktan çalışma ve eğitim durumlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın üçüncü adımında anket tekniği ile elde edilen verileri derinleştirmek için niteliksel araştırma yöntemi olan açık uçlu-yarı yapılandırılmış sorular ile online görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma bölümü, nicel araştırma bölümünde ulaşılan sonuçların daha kapsamlı araştırılmasına yönelik ilerleyen bir süreç olmuştur. Örneklem grubunun tanımlanmasında ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında nicel araştırmanın sonuçları referans alınmıştır. Nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanıldığı araştırma tasarımından gelen veriler birlikte değerlendirilerek, bütüncül sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma tasarımından elde edilen sonuçlar ve öneriler, son bölümü oluşturan tasarım stratejisi adımında mevcut konut stokunun kullanım olanakları ve yeni yapılacak konutlar için tasarım üretimlerine dönüştürülmüştür.</p>
Anahtar Kelimeler:	COVID-19 Pandemisi, Konut, Ev, Araştırma Tasarımı, Konut Tasarım Stratejisi
Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu Mu?:	Evet